

รายงานสืบเนื่องจากการประกวดบทความวิจัยและกรณีศึกษา ภาคโปสเตอร์ ประจำปี 2559

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

31 มีนาคม 2559

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

คำสั่งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ที่ ศ ๕๔/๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งกองบรรณาธิการจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประกวดบทความวิจัย
และกรณีศึกษาภาคโปสเตอร์ ประจำปี ๒๕๕๘

เพื่อให้การพิจารณาการนำเสนอบทความวิจัยและกรณีศึกษาภาคโปสเตอร์ ในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยในรายงานสืบเนื่องจากการประกวดบทความวิจัยและกรณีศึกษาภาคโปสเตอร์ ประจำปี ๒๕๕๘ เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาสถาบันฯ ในวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ จึงแต่งตั้งกองบรรณาธิการจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประกวดบทความวิจัยและกรณีศึกษาภาคโปสเตอร์ ประจำปี ๒๕๕๘ ดังนี้

๑. รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ	ประธานกรรมการ
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร	กรรมการ
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร	กรรมการ
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร รักดีมาสุข	กรรมการ
๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสวัตรี ณ ถลาง	กรรมการ
๖. รองศาสตราจารย์ ดร.อัษฎกร วงศ์ปรีดี	กรรมการ
๗. รองศาสตราจารย์ พ.ต.ต.ดร.ดนุวสิน เจริญ	กรรมการ
๘. รองศาสตราจารย์ ดร.อดิศักดิ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา	กรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพงศ์ เอื้อวัฒนามงคล	กรรมการ
๑๐. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม	กรรมการ
๑๑. รองศาสตราจารย์ ดร.บุษยา วีรกุล	กรรมการ
๑๒. รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ	กรรมการ
๑๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา ล้ำเลิศ	กรรมการ
๑๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัทธยา หลีกเพ็ชร	กรรมการ
๑๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา สร้างเอี่ยม	กรรมการ
๑๖. อาจารย์ ดร.พิรุทธิ์ เจริญสุขมงคล	กรรมการ
๑๗. ผู้อำนวยการสำนักวิจัย	กรรมการและเลขานุการ
๑๘. ดร.บุญสม ธรรมชาติวิพน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. เลขานุการสำนักวิจัย	ผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ์ วรรณรัตน์)
อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

คำนำ

การจัดประกวดบทความวิจัยและกรณีศึกษา ด้านพัฒนบริหารศาสตร์ ภาคโปสเตอร์ ประจำปี 2559 มีผลงานจากนักวิชาการที่ผ่านการพิจารณาจากผู้อ่านประเมิน จำนวน 32 เรื่อง และได้นำเสนอผลงานในรูปแบบโปสเตอร์ ณ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ในวันพฤหัสบดีที่ 31 มีนาคม 2559

การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการจากการจัดประกวดบทความวิจัยและกรณีศึกษา ด้านพัฒนบริหารศาสตร์ ภาคโปสเตอร์ดังกล่าว จะมีทั้งหมด 13 สาขาวิชา และกรณีศึกษา ดังนี้

- สาขา 1 รัฐประศาสนศาสตร์
 - สาขา 2 บริหารธุรกิจ
 - สาขา 3 พัฒนาการเศรษฐกิจ
 - สาขา 4 สถิติประยุกต์
 - สาขา 5 พัฒนาสังคม
 - สาขา 6 การจัดการสิ่งแวดล้อม
 - สาขา 7 พัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 - สาขา 8 ภาษาและการสื่อสาร
 - สาขา 9 วิทยาการคอมพิวเตอร์
 - สาขา 10 นิติศาสตร์
 - สาขา 11 การจัดการการท่องเที่ยว
 - สาขา 12 นิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ
 - สาขา 13 เศรษฐกิจพอเพียง
- และกรณีศึกษา

บทความวิชาการในแต่ละสาขาดังกล่าว มีผลจากการศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อทางวิชาการด้านพัฒนบริหารศาสตร์ คณะกรรมการจัดประกวดบทความวิจัยและกรณีศึกษา ด้านพัฒนบริหารศาสตร์ ภาคโปสเตอร์ ขอขอบคุณผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ให้ทุนสนับสนุนการจัดประกวดบทความวิจัยและกรณีศึกษา ด้านพัฒนบริหารศาสตร์ ภาคโปสเตอร์ในครั้งนี้

ปกหน้า.....	ก
คำสั่งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.....	ข
เรื่อง แต่งตั้งกองบรรณาธิการจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประกวดบทความวิจัยและกรณีศึกษา ภาคโปสเตอร์ ประจำปี 2559	
คำนำ.....	ค
สารบัญ.....	ง

สาขารัฐประศาสนศาสตร์

- A Management Approach according to Government Policy for Flood Management in Thailand: Lessons and Future..... 1
 ✍ อาจารย์ ดร.นิภาพรณ เจนสันติกุล และ อาจารย์ ดร.โชคชัย สุทธาเวศ
- ปัญหาการติดเกมออนไลน์ของเยาวชนไทย : ข้อมูลเชิงประจักษ์
 การเปรียบเทียบนโยบายในต่างประเทศและข้อเสนอเชิงนโยบาย.....16
 ✍ นายโกสินทร์ เตชะนิยม
- การเข้า (และไม่) ถึงโครงการช่วยเหลือรัฐบาลของประชาชน:
 ประสบการณ์ภาคสนาม จากภาคเหนือและภาคใต้ของไทย.....32
 ✍ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์ อาจารย์ ดร.สุนิสา ช่อแก้ว
 ดร.สติธร ธนานิธิโชติ และ อาจารย์วิชุดา สาธิตพร

สาขาสถิติประยุกต์

- STOCK PRICE ANALYSIS USING NEW LOG-LIKELIHOOD ESTIMATION.....52
 ✍ Asst. Prof. Dr.Paul Louangrath

สาขาพัฒนาสังคม

- อิทธิพลของเจตคติต่อเพศชายแบบแยกตัวที่มีต่อการกระทำเพื่อกลุ่มของผู้หญิง :
 บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของการรับรู้เกี่ยวกับบทบาททางเพศ.....84
 ✍ อาจารย์ นรุตม์ พรประสิทธิ์ นางสาวสุภาพร สารเรือน นางสาวรัตนภรณ์ ปัตลา
 และ อาจารย์ ดร.วัชรภรณ์ บุญญศิริวัฒน์

สาขาพัฒนาสังคม (ต่อ)

- State as a Social Relation Approach and Social Security Policy in Thailand:
Explaining the Success and Failure of Social Security Legislation and
Implementation in Thailand before 1990.....98
✍ Wichuda Satidporn and Dr. Stithorn Thananithichot
- อิทธิพลของการยืนยันคุณค่าในตนเองและอารมณ์ทางบวก
ต่อการประมวลสารโน้มน้าวใจเกี่ยวกับสุขภาพที่คุกคามตน.....117
✍ นางสาวศุภมาส ศรีปาน และ อาจารย์ ดร.วัชรภรณ์ บุญญศิริวัฒน์
- การพัฒนาคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งใน
ภาวะวิกฤตสำหรับทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็ก.....134
✍ รองศาสตราจารย์ ดร.อำไพรัตน์ อักษรพรหม
- การอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียน : แนวคิด และวิถีปฏิบัติตามแนวศาสนา.....155
✍ พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร และ คณะ

สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม

- การบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อม
ตามหลักธรรมาภิบาลของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ตำบลห้วยโป่ง จังหวัดระยอง.....172
✍ นางสาวมานิดา วิญญู และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิสาชา ภูจินดา
- ประสิทธิภาพของน้ำสกัดชีวภาพจากของเสียในครัวสำหรับการปลูกผักกาดเขียวกวาดต้ง
โดยใช้ระบบไฮโดรโปนิคส์.....193
✍ อาจารย์ ดร.ศตพล มุ่งค้ำกลาง นางสาวธัญญ์พิชชา อุปหล้า
นางสาวเขมนิจจารีย์ สาริพันธ์ และ นางสาวประนิตดา เพ็งจั่ว

สาขาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

- ผลการเข้าร่วมโครงการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อโครงการ
พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของบัณฑิตวิทยาลัยบาลศาสตร์ รุ่นที่ 27 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม.....209
✍ นางนงลักษณ์ คำสวัสดิ์ นายณัฐวุฒิ สุริยะ และ นางชนิสรา แสนยะบุตร

สาขาพัฒนาศาสตร์พยาบาล (ต่อ)

- การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร.....228
✍ อาจารย์ ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ
- การพัฒนาศาสตร์พยาบาลของจังหวัดสงขลา.....242
✍ อาจารย์ นุกูล ชื่นพัก ดร.นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว ดร.วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล
ดร.ชุติมา หวังเบญหมัด และ ดร.สิริลักษณ์ ทองพูน

สาขาภาษาและการสื่อสาร

- การพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความ ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน.....256
✍ อาจารย์ ศุภศิริ บุญประเวช

สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์

- การใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์สำหรับองค์การธุรกิจไทยสู่เศรษฐกิจดิจิทัล.....267
✍ ดร.สมเกียรติ ลีลาทวีวุฒิ
- การพัฒนาระบบบันทึกการเข้าเรียนของนักศึกษาโดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์และโทรศัพท์มือถือ.....287
✍ อาจารย์ วัฒนพล ชุมเพชร

สาขานิติศาสตร์

- โครงการ “การศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการคลังและงบประมาณ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางการคลัง”.....305
✍ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต และ คณะ
- มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cells) ในประเทศไทย.....319
✍ อาจารย์ ไพรพล สิมมา

สาขาการจัดการการท่องเที่ยว

- Service Facilities and Hotel Performance: Empirical Evidence from
Hotel-Level Data in Thailand.....340
✍ Mr. Jordi Meya Domínguez
- การศึกษาการรับรู้ภาพลักษณ์กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยโดยการวิเคราะห์ความสมนัย.....364
✍ นายนิพนธ์ รุ่งจินดารัตน์

สาขานิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ

- นวัตกรรมกระบวนการผลิตและรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา
สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา.....376
✍ อาจารย์ ดร.ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์
- การสื่อสารกับความสุขของคนในชุมชนดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่.....406
✍ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา จงสุขสมสกุล

สาขาเศรษฐกิจพอเพียง

- ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรี.....432
✍ อาจารย์ ดร.อนันต์ แยมเยื่อน
- การพัฒนาต้นแบบ “การสอนเพศศาสตร์สุขภาพแก่นักเรียนวัยรุ่น ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”
ในเขตน้าป่าไหลท่วมดินโคลนถล่ม: กรณีศึกษาโรงเรียนน้ำริดวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี.....456
✍ รองศาสตราจารย์ ดร.พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุทธิ นางสาวอรรพรรณ แยมสรวลสกุล
และ นางศิริพร สังบัวแก้ว

สาขากรณีศึกษา

- ความรับผิดชอบทางอาญาของกรรมการบริษัทมหาชนจำกัดเนื่องจากการตกแต่งบัญชีบริษัท:
กรณีศึกษา บมจ.ปิคนิค.....482
✍ รองศาสตราจารย์ นเรศร์ เกษะประกร
- แนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง.....504
✍ อาจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ โปดาพล

A Management Approach according to Government Policy for Flood Management in Thailand: Lessons and Future

Nipapan Jentsantikul¹

Chokchai Suttawet²

Abstract

The objective of this study was to analyze previous and current management as concerns government policy in response to floods in Thailand so as to present an appropriate model in the future. This study employed qualitative research. The results of the research are as follows: 1) before 2011, a specific disaster management agency had not yet been established. In 2011, the government clearly formulated a disaster policy according to the Disaster Prevention and Mitigation Act, B.E. 2550, which clearly specified the roles and duties. After 2011, an organization was established that was in charge of preventing and mitigating disasters from water and floods; and 2) the management model in the future should encourage a relationship that results from mutual values and trustful cooperation. Also, there should be immediate action taken when severe floods take place. The person who has the power to decide and give orders according to the Disaster Prevention and Mitigation Act, B.E. 2550 is the prime minister, and the operating agency is the Department of Disaster Prevention and Mitigation.

Keywords: Management Approach, Government Policy, Flood Management, Lessons, Future

¹ Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, E-mail: rakkoon18@yahoo.com

² Lecturer, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, E-mail: csuttawet@gmail.com

Introduction

Disasters occur – whether a tsunami, an earthquake in Japan, or floods in Thailand and Australia. The number and frequency of disasters worldwide are increasing both in severity and frequency. Each country needs to look back at the past and any flaws in any form and to the future so as to manage and minimize any impacts arising from disasters.

As concerns management in Thailand, there is still a gap between policy formulation and policy implementation. This is especially true when disaster management policies are delivered to multiple agencies involved with management. The literature review revealed that the structure, function and relationship of any agency to encourage preventive work were problems encountered in disaster management (Tingsanchali, et al, 2003; Wungaeo, et al, 2007; Kamolvej, 2009; Piotrowski, 2010).

Disaster management in Thailand before government reform in 2002 was quite complicated as it involved many departments. Following government reform in 2002, it was assigned to the Department of Disaster Prevention and Mitigation as the primary agency responsible for developing a comprehensive structure, and from there down to the field level. Regarding the three laws directly

related to disaster management (Civil Defence Act B.E. 2522, National Civil Defence Plan B.E. 2548 and Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550), they emphasize disaster management by following regular steps and involving the three levels of national, provincial and local level (Duangsrissai, 2012: 1-7). This result was congruent with the study by Sriratanaban (2005, p. 259); Office of Disaster Prevention and Mitigation (2012: 13-18); Janjirawuttikul (2012: 1); Prochart (2013: 75). As for the factors of communication system, politics and administration, knowledge and discipline of people, information management and transportation problem, it was discovered that efficient communication requires a ready sender and a clear message. Also, there should be the organization of data communicated in each period during a disaster to support decisions (Kuljitjuewong, 2013: 111-112).

The history and importance of the above was used to further develop disaster management. Explanation of the management practices of the past and their defects were used to develop an appropriate model for the future.

Objective

To analyze previous and current management according to government policy in response to floods in Thailand from 1942-2012 so as to devise an appropriate model for the future.

Research Questions

What model of flood management should be developed and implemented in Thailand? Why?

Methodology

This research involved a review of management according to government policy in response to floods in Thailand. It included the following methods:

1. A literature and context review, which consists of historical documents, laws, proclamations, acts, rules and regulations related to public policies and management in response to natural disasters focusing on floods from 1942 to 2012.

2. An analysis of flood management classified by time and related laws in order to study the cooperation of the authorized organizations; to find appropriate methods in disaster management and to explain the development of policies in response to disasters arising from floods. Policies on disaster management were analyzed, using available data such as problems identified in policy implementation and disaster management. The deficiency of each model was studied and analyzed in order to develop a new model on disaster management by the government in response to the disasters caused by floods.

3. Reviewed the related documents and applying according to the concept of policy analysis by Dunn (1994: 17). The process consisted of different stages. The first stage was the gathering of policies which started from identifying the problems and developing new policies to illustrate the policy content and to identify the stakeholders. The severity of the problem was analyzed using related documents such as government announcements and other official documents related to disaster management. The second stage was policy implementation. In this context, Wright's concepts (1988: 17) of the relationship of the nation, state and local authority was applied to explain the relationships among the government sector, private sector and civil society. In addition, the network approach by Sabatier (1988: 131-132) was applied in order to study the cooperation of the authorized bodies/organizations; to find an appropriate approach in disaster management and to explain the development of policies in response to the floods.

Research Instruments

The research instruments used for collecting data on the qualitative research were recording forms and focus group questions.

The recording forms consisted of historical documents, laws, proclamations, acts, rules and regulations related to public policies and the management and data regarding specific events focusing on floods over a 70-year period to understand the evolution of policy formation and management in the past.

The focus groups comprised the following different groups of participants:

1. Representatives of the government and private sector as well as civil society and academia.

2. All are in charge of flood management at policy level and practitioner level.

The data derived from 32 participants.

Results

1. The previous management and current situation in Thailand

In the past, the risk areas of flood were easy to manage in Thailand as there was no infrastructure to block water pathways. Society was agricultural with the people familiar with floods, whose lifestyles and livelihoods involved the water, and who accepted the problems that came with it. There was no establishment of any specific agencies; indeed, there was only one agency under Ministry of Interior. However, the procedures in the past were not very systematic. Between 1993-2002, problems were addressed only as they arose. Private sector participation increased, but there were no main plans nor laws specifically concerning disaster management. Between 2003-2012, with the reform of the public sector and the clearer designation of responsible agencies, laws were enacted and specific plans drawn up to handle disasters – this involved the participation of many agencies. Approach concerning disaster management were adopted, further prioritizing the prevention and mitigation of impacts. Solutions and ideas concerning disaster management with the community as the foundation still prevailed.

Management is in terms of being proactive and prioritizing community self-management, while related indicators have both formal and informal relationships. Forecasting information should be developed using the same standardized system to encourage altruism of a volunteer. There should be training in the implementation of operation plans in times of emergency, which should be systematic and consistent. Also, there should be differentiation among the areas and studies of the city plans to analyze which areas are flood plains, which risk being flooded, and which are water sources whose lands are being used for different benefits.

In 1902, the Department of Canals was set up for the purpose of water management and irrigation. In 1914, it was changed to the Department of Irrigation, and then later to the Royal Irrigation Department in 1927. The floods that occurred as in the past were less difficult to manage as there were not so many constructions blocking the floods. Subsequently, the floods could be managed by the sole authority of the aforementioned department. In 1937, M.L. Chuchart Kampoo analyzed the rain level in all parts of Thailand for irrigation and water sources development, later developing a textbook on rain and water in 1942.

During 1942-2007, the floods caused different levels of damage depending on the number and frequency of storms. In the early stages, floods were managed according to the hierarchy of the relevant government bodies. At that time, the Royal Irrigation Department was the only authority directly in charge of flood management. There were no clear policy formation or implementation. Flood management focused on restoration and rehabilitation rather than prevention and mitigation due to the lack of expertise in the area of disaster management. In addition, people were unaware of this problem. During this period, Thailand still lacked the appropriate equipment to handle the problem. The disaster management system was not decentralized with all decisions made by just one authority. There existed a lack of participation from other relevant bodies, with no clear policies and plans regarding disaster management. Priorities were given to national security and the prevention of air

raids. However, the Civil Defense Act B.E. 2522 was issued in 1979 clearly defining a structure of disaster management.

In 2004, the tsunami in Thailand caused a lot of damage to lives and properties. Subsequently, awareness of disaster prevention and management among the government, private sector and civil society increased. Many support networks were created during that time with new laws, policies and plans issued to deal with disaster. The Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550 stated the duties and authority of the government and local authorities in disaster prevention and management. More policies and plans included: the National Plan on the Prevention of Civil Calamity B.E. 2548, the Master Plan on Disaster Prevention and Rehabilitation for Persons Suffering from Floods, Storm, and Mudslides (five-year plan), the Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550, a Three-Year Action Plan and Budget (2010-2012), National Plan on Disaster Prevention and Mitigation B.E. 2553-2557, and the 10th National Plan on Economic and Social Development. All these laws, policies and plans emphasized cooperation among all stakeholders. Priority was given to integrated work among the authorities in both horizontal and vertical administrations.

The authorities in charge of disaster management were changed following government administration reform. The Department of Disaster Prevention and Mitigation was given the mandate for disaster management, which emphasized restoration and rehabilitation following a disaster. There was little participation from the private sector and civil society as well as international organizations. The tsunami in 2004 had proven that Thailand was unprepared, with the absence of specific laws and plans for disaster management.

The organizational structure and administration of the government administration is one of vertical hierarchy (according to the Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550 and National Plan on Disaster Prevention and Mitigation B.E. 2553-2557 in the section on “Water and Flood Management” which classified floods as a Level 4 Disaster). There were limited resources and cooperation among stakeholders even though there were more policy actors (not only at the national, provincial and local level but also at the international level as well as the private sector, communities, academics, volunteers and NPOs). However, the flood in 2011 proved that there was still a gap between policy formation and implementation as cooperation among stakeholders was absent.

Discrepancies in disaster management existed in terms of time, i.e., decision-making, warnings, evacuations (priorities should be given to people with special needs such as the elderly, persons with disabilities, children and pregnant women). There were also discrepancies in terms of communication, politics, conflict management, and coordination among government offices in different ministries. The relevant government authorities worked according to their own regulations and budgets, with no pooling of resources. Problems were also prevalent regarding policies and plans. Some new policies and plans were made even though such plans and policies were already in place.

The hierarchical relationship between central and local government also resulted in problems in disaster management. No authority or resources were decentralized to local government. Despite the Department of Disaster Prevention and Mitigation being authorized as the office in charge, the administration and disaster management were still influenced by politics. Moreover, the duties and responsibilities of each authority were not clearly defined.

2. An appropriate model and the role of actors for flood management in the future

Flood management in 2011 was no longer in accordance with the Disaster Prevention and Mitigation Act B.E.2550 as many new regulations were made at that time. For example, the Prime Minister Office Regulations on Strategies for Water Resources Management was issued on November 11, 2011. Under this regulation, the Strategic Committee for Water Resources Management (SCWRM) was appointed in accordance with the Order of the Prime Minister Office No. 253/2011. On February 14, 2012, the Prime Minister Office Regulation on Flood Management was issued. The National Water Resources and Flood Policy Committee and Water and Flood Management Commission were appointed in accordance with this regulation in order to provide advice, consideration and revision on flood management. The Office of Policy and Administration of Water and Flood Management was authorized to collect data on floods, classified as a Level 4 Disaster.

Figure 1 illustrates the additional policy actors after 2004 – the key actors in the decentralization of authority. Resources and information were shared among central and local authorities as well as there being more balance in horizontal and vertical administration. The government authorities worked in accordance with the Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550 and National Plan on Disaster Prevention and Mitigation B.E. 2553-2557 in the section on “Water and Flood Management”. The administration was revised from top down to a decentralized administration. Local government had greater authority in decision making with officials from central government going to local areas to work with local government officials in areas at risk of flooding. All government offices in charge of flood management are supposed to have data which can be shared among them for fast decision making and management. Such data is supposed to be collected and managed in the same system so as to be compatible and shared with other offices.

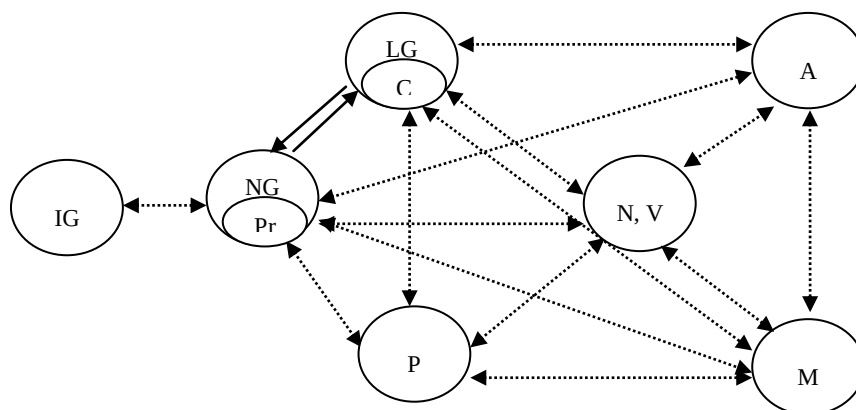

Figure 1 Model of future flood management

Explanation

IG = International Cooperation
 NG = National Government
 Pr = Province
 LG = Local Government
 C = Community
 P = Private

←-----→ Collaboration
 —————→ Authority

N = Non Governmental Organization
M = Media
A = Academic
V = Volunteer

Horizontal relationships occur when there is “common value on the safety of lives and properties, awareness and culture on safety” as well as “co-benefits”. The objectives of a horizontal relationship are the cooperation with each other in problem solving and conflict management. Key performers are not only the government but also all stakeholders.

The management model shown in Figure 1 is an example of self-management by the community, which can be used as a model of community-based disaster management. This kind of management prioritizes cooperation among stakeholders at all levels, which can promote the self-dependency of the community, resulting in sustainable development. According to this concept, stakeholders participate in all steps of the process, from evacuation drills to the consent on the construction of dams and other kinds of irrigation constructions as these constructions affect their lives in various ways.

The model for future flood management, as shown in Figure 1, was derived from the study of the relevant research of Wright, Dunn, Sabatier and Macdonald on flood management. It can be summarized that Model of Flood Management has three key elements: prioritizing the issues in the community, establishing the co-values of partners and ensuring cooperation among different authorities and organizations both formally and informally.

Wright (1988) focused on the policy actors, the relationship and the exchange of data and resources between agencies, i.e., government agencies, private agencies and people (Sabatier, 1988: 137; Macdonald, 2012: 579). In this case, there were 10 actors: international level, national level, provincial level, local level, community level, private agencies, NGOs, volunteers, academics and the media. The relationships between policy actors were created according to the roles and duties as determined by the policy process. For a clear explanation of the flood management model, the researcher assigned network analysis units as policy actors with nodes which consisted of 10 actors. A straight line with an arrow represents the relationship between levels according to the legal power which, in this case, is the Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550. The dotted line represents the informal relationship between coordination levels which support the management system according to the defined objectives (Tuner, 1991: 504-505).

In conclusion, the flood management model consists of three main topics: the emphasis on issues which take place in communities, mutual values which lead to partnership dealing with problems and the cooperation across agency boundaries in formal, informal and related manners. This model is developed for more efficient and effective flood management. It differs from public administration which utilizes government agencies as the mechanism to respond to government policies. This model also has the characteristic of innovative management. Even though the researcher still insists on a more complete management according to the current law, the researcher also suggests the cancellation of some actions, the improvement of inappropriate parts of the traditional management and the creation of new management (see innovation concept in Suttawet, 2013:58) by learning from the management

lessons of other countries and presenting how Thailand has overcome the previous problems through new or more suitable relationship management approaches or strategies as follows:

1. The relationship between international and national levels is cooperative. At the international level, the ASEAN Coordinating Center for Humanitarian Assistance has been established to coordinate help between ASEAN member countries and assistance from outside the region in the case of disasters. The ASEAN Coordinating Center for Humanitarian Assistance aided in the following seven disasters: the floods in Jakarta in January; Typhoon Mahesen in Myanmar in May; the earthquake in Aceh, Indonesia in July; the floods in Manila resulting from Tropical Storm Maring in August; the floods in the central and northern parts of Laos in August; the earthquake in Bohol, the Philippines in August; and Typhoon Haiyan in the Philippines in November. Nevertheless, regarding aid in the past, the Director of Cross-Sectoral Cooperation of the ASEAN Secretariat Larry Maramis commented on that the roles of ASEAN in helping the Philippines as not being as evident as they should be, possibly due to the lack of good public relations. It was agreed that AHA Centre should collect data regarding the disaster from Typhoon Haiyan in the Philippines so that the agencies related to disaster management in ASEAN can continue to study and learn from the experience in the Philippines (Ministry of Foreign Affairs, 2013).

2. The relationship between national and provincial levels is a legal one in which the national level is able to determine the roles and duties at provincial level. In the case of severe floods, the prime minister has the power to give orders to the minister of the Ministry of Interior and the governors to follow up on the situations and presented information to support the consideration according to Section 6 of the Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550.

3. The relationship between national, provincial and local levels is a legal one in which the national level is able to determine the roles and duties of the provincial and the local levels. However, the local level has the freedom to self-administrate according to Section 281 of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550. Therefore, the responsible persons at local level are the local directors whose duty it is to assist provincial directors and district directors as assigned according to Section 20 of the Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550.

4. The relationship between the national level, provincial level and private sector is cooperative according to the 10th National Economic and Social Development Plan which emphasizes the decentralization and participation of the private sector. In the case of severe floods, the private sector plays the role of resource sponsor. Also, the private sector has informal relationships with the local level, community level, NGOs, volunteers and the media.

5. The relationship between academics and the national, provincial and local levels is cooperative in which academics provide information for the preparation, prevention and response to floods in order to manage situations accurately and to minimize loss. As for the relationship between academics, community level, NGOs and volunteers, this is cooperative with academics providing information for the preparation, prevention and response to floods in a way appropriate for the area context of each community. Finally, the relationship

between academics and the media is cooperative with academics providing and distributing flood information to the public.

6. The relationship between NGOs, volunteers, community level, private sector, academics and the media is cooperative in providing help for the affected communities. Academics give knowledge and information while the media ask for help from various sectors and the private sector provides sponsorship. However, NGOs and volunteers do not only communicate through the media. They also use online social media for communication with other people. Additionally, in the future flood management model presented by the researcher, NGOs belong to the same group as volunteers since the database of the National Statistics Office in 2006 indicated that there were 65,457 NGOs in Thailand divisible into seven types: 1) social welfare services; 2) cremation associations; 3) trade associations and Chamber of Commerce; 4) employer's associations and Trade Unions; 5) religious organizations; 6) political parties and 7) international NGOs (Chunsom, 2012: 2). None of these seven types specified missions related to specific flood management.

As a result, clear information regarding the responsibilities of NGOs in flood management could not be found. Besides, during the period of consideration of flood incidents from the past until 2011, NGOs were considered organizations not part of the government. They could take the form of sports club, community organization, foundation, social association or club, or religious organization, and so on. The management of floods during this time concerned the relationship between volunteers as formed by the coming together of members who shared the same motivation and objectives. Such groups included the volunteer club for the development of the old city of Ayutthaya and the volunteers for helping with the floods in Pathum Thani. Some of the volunteers came from NGOs like Friends in Need (of "Pa") Volunteers Foundation, and the Mirror Foundation. Hence, volunteers and NGOs are connected.

7. The relationship between the media and the management at national, provincial and local levels should be informal. The communication, interview and presentation of information through the media like newspapers, television, radio and publications should be done through the broadcast media production system not operated by the government to reduce direct control on the media. Instead, the forms should be public media which people can access and which can distribute clear information independently using diverse means of presentation. The media under control of the government or the private sector are limited in presentation. Therefore, the public media should perform their duties with integrity for people by presenting content that is missing from the government's and the capital groups' media (Pongsudhirak & Kanchuchat, 2003: 13-76). Besides, the relationship between the media, community level, private sector, academics, NGOs and volunteers is informal, involving the communication and distribution of information to the public.

Summary

The analysis of management according to governmental policies in response to disasters in Thailand reveals that the format and structure of disaster management according to Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550 prioritizes and proceeds according to bureaucratic lines, causing the administration and operations to proceed slowly. Therefore, the management format for the future should have a structure that supports relationships stemming from shared beliefs and collaborative camaraderie with trust created from three main mechanisms: the government sector, the people sector and the private sector. Furthermore, the structure designating the relationships should according to the duties of Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550.

Central government should play a key role in making strategic plans on flood management and setting up guidelines for stakeholders to follow. Even with political changes, flood management should be continuous. Moreover, flood management should be conducted with consideration of the different characteristics of the communities. Some communities are located in areas affected by rain while some are located in areas affected by high tides. Therefore, floods in different areas need different management strategies. Provinces and districts are key mechanisms in the local administration on flood management. They are the coordinators of central government and local authorities, e.g., Provincial Administrative Organizations (PAO), Tambon Administrative Organizations (TAO), the Pattaya City Administration and Bangkok Municipality Administration. Local authorities should have information about their own communities especially in areas at risk of floods. Some areas in the communities have changed, resulting in more challenges for flood management. For example, some areas that used to be floodways have changed to industrial areas, while others are now houses or business areas. Some constructions in these areas block floodways, causing serious floods that are much more difficult to manage. The private sector also plays an important role in flood management in the communities. They provide technical support, budget and other kinds of resources. Cooperation between the private sector and local authorities is necessary especially in emergencies because the support from central government may not be provided in a timely manner due to the bureaucratic way of working. Nonprofit organizations are also important in flood management in the communities. The NGOs, together with academics and experts, can give advice and support local governments in planning and implementing strategies and practices as flood management is a multidisciplinary approach that needs support from various groups of experts. International cooperation is also key in flood management because we need to learn from other countries how they manage their floods and which strategies and knowledge can be applied to our own communities. Information and resource sharing among member states is important for future flood management. International cooperation between government should be bilateral. Cooperation among ASEAN member states should also be promoted as concerns flood management.

Discussion

The model and structure of disaster management according to Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550 prioritizes and proceeds according to bureaucratic lines, slowing down administration and operations. Therefore, the management model for the future should have a structure that supports relationships stemming from shared beliefs and collaborative camaraderie with trust created from three main mechanisms: the government, people and private sectors. These are groups who are truly aware and understand the issues acting in a mutually cooperative relationship with shared interests with one another.

Furthermore, according to the duties stated in the Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550, the structure designating the relationships differentiates responsibilities according to district (Khaosa-ard, n.d.: 1-3), consistent with Wright (1988: 17) who illustrates the relationships between the agencies of the government sector, private sector, people sector, with network management to bring together all the agencies to benefit common policies. For the exchange of specific information and use for the same purpose (Goodsell, 2006: 628), disaster management should be multi-agency with each level having a clear relationship. Although flood management in the past had problems with coordination, flood management did control a multi-agency partnership to demonstrate the partnership of the government, private sector, non-profit organizations, charitable organizations and people in achieving a common goal. The structure is informal with temporary activities (Simo & Bies, 2007: 125; Brinkerhoff, 2002: 325-326; Provan & Milward, 2001: 416; Macdonald, 2012: 586; Luangprapat, 2010: 62; Sirorot, 1999: 263). Flood management is the management component that analyzes the three areas of public policy, the stakeholders involved in policy, and environment policy (Dunn, 1994: 70-71) in order to reduce decision problem errors from a lack of information with no unity of communication system.

Central government should play a key role in making strategic plans on flood management and set up guidelines for stakeholders to follow. Even with political changes, flood management should be continuous. Moreover, flood management should consider the different characteristics of the communities. Some communities are located in areas affected by rain while others in areas affected by high tides. Therefore, floods in different areas need different management strategies. The provinces and districts are key mechanisms in the local administration of flood management. They are the coordinators of central government and local authorities, e.g., Provincial Administrative Organizations (PAO), Tambon Administration Organizations (TAO), the Pattaya City Administration and Bangkok Municipality Administration. The local authorities should have information about their own communities especially in the areas at risk of floods. Some areas in the communities have been changed, resulting in greater challenges for flood management.

For example, some areas that used to be floodways have been changed to industrial areas, while others are now houses or business areas. Some constructions in these areas block floodways, causing serious floods which are more difficult to manage. The private sector also plays an important role in flood management in the communities. They provide technical support, budgets and other kinds of resources. Cooperation between the private sector and local authorities is necessary especially in emergencies because support from central

government may not be provided in a timely manner due to its bureaucratic nature. Nonprofit organizations are also important players in flood management in the communities.

The NPOs, together with academics and experts, can provide advice and support local governments in planning and implementing the strategies and practices as flood management is a multidisciplinary approach that needs support from various groups of experts. International cooperation is also important in flood management because we need to learn from other countries how they manage the floods in their countries and which strategies and knowledge can be applied to our own communities. Information and resource sharing among member states is important for future flood management.

International cooperation between governments should be bilateral. Cooperation among ASEAN member states should also be promoted in flood management. To handle crisis situations, trust is an important factor behind working cooperation and is essential to reduce the performance gap (Simo & Bies, 2007: 125). The success of the work of the local authority and the government and the formal or informal structure of the partnership depends on the level and size of the trust (Simo & Bies, 2007: 137). Therefore, the development of sustainable flood management should change the culture (values, attitudes and behaviors) to one of readiness to face emergency situations (McEntire, et al., 2002: 270) before, during and after disasters (Thammasang, 2010: 15-27).

Suggestions from research

1. The working mechanism in the form of new flood management is in a social network that has links to the social structure as flood management will have many players connected to the coordination of national, provincial, and local levels, defined by the authority as specified by law, and operating under the Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550. Meanwhile, academics, community volunteers and nonprofit organizations also form an informal relationship and collaborate on the norms, cultural and social learning process. However, the regulations and the formal and informal structures must be structured and mutual administration and management drafted to clearly define all levels within the organization and between the organizations as having a relationship with each other though cooperation in various duties or self-management approaches based on the operational guidelines of the agency and the community. In this case, the researcher concluded on the practices in each level for preparation according to the time of the disaster – classified as before the disaster, during the disaster and post-disaster – that will contribute to a reduction in the loss of life and property as well as help promoting the participation of all parties in joint flood management.

2. The values, basic culture and social structures are factors that affect the learning of individuals. Skill development is necessary to make learners become part of their learning and to extend to others for further implementation in society.

3. Drills and rehearsals should be practiced at all levels from the community – local, provincial and national as well as international levels – in the form of Tabletop or Fixed Exercises. Exercise activities among ASEAN countries such as ASEAN annual training for disaster relief or the annual exercise for disaster relief under the framework of ASEAN on political and security cooperation in the Asia-Pacific region should also be arranged. Also, cooperation should be formed between the Ministry of Defense, Ministry of Interior and Ministry of Foreign Affairs regularly every two years for capacity development and cooperation at international level with other countries.

Reference

- Brinkerhoff, J.M. (2002). Global public policy, partnership, and the case of the World Commission on Dams. *Public Administration Review*, 62(3), 324-336.
- Chunsom, N. (2012). Full Report of the Treasury of the Temple in Thailand. Bangkok: Research center, National Institute of Development Administration.
- Duangrisai, S. (2012). Restructuring of organization management to cope with flood disasters. TRF Policy Brief, 2(18), 1-8.
- Dunn, W.N. (1994). *Public Policy Analysis: An Introduction*. New Jersey: Prentice Hall.
- Goodsell, C.T. (2006). A New Vision for Public Administration. *Public Administration Review*, 66(4), 623-635.
- Janjirawuttikul, N. (2012). Flood Management in Thailand: Lesson and Issue for Consideration. TRF Policy Brief, 2 (20), 1-8.
- Kaewkitipong, L. & Ractham, P. (2012). Social Media Management and Process Information during a Disaster: Lessons from the Flood in 2011. *Journal of Graduate Volunteer Centre*, 8(2), 47-81.
- Kamolvej, T. (2009). Science of Disaster Management. *Journal of Political Science* 30th Anniversary, 3, 340-392.
- Khaosa-ard, M. (n.d.). Suggestions on Flood Management in the Future. Retrieved September 13, 2012 from <http://v-reform.org/u-knowledges>.
- Kuljitjuewong, S. (2013). Crisis Management: A case study of flooding in Ayutthaya province. *Sripatum Review of Humanities and Social Science*, 13(2), 106-114.
- Luangprapat, W. (2010). Government Administration and Relationship among Government Authorities, In A. Tamronglak (Ed.). *Public Governance: Public Administration in 21st Century*. Bangkok: Faculty of Political Science, Thammasat University.
- Macdonal, R. (2012). Pinning Down the Moving Target the Nature of Public-Private Relationships. *Public Performance & Management Review*, 35(4), 578-594.
- McEntire, D.A., Fuller, C., Johnston, C.W., & Weber, R. (2002). A Comparison of Disaster Paradigms: The Search for a Holistic Policy Guide. *Public Administration Review*, 62(3), 267-281.
- Ministry of Foreign Affairs. (2013). Results of the ASEAN Committee on Disaster Management and the partners of the 3 ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response 2 nd. Bangkok: Ministry of Foreign Affairs.
- Office of Disaster Prevention and Mitigation. (2012). Summary the seminar in development project of the capacity of flood management and enhancing the knowledge of regional disaster management in ASEAN for Director of Office, Director of Regional Center, Director of Division, Head of Provincial Office and Official of Provincial Disaster in fiscal year 2012. Bangkok: Department of Disaster Prevention and Mitigation.
- Piotrowski, C. (2010). Earthquake in Haiti: A Failure in Crisis Management. *Organization Development Journal*, 28(1), 107-112.

- Pongsudhirak, T. & Kanchuchat, W. (2003). Sue Sa Ta Ra Na. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Prochart, W. (2013). The Preparedness of the Local Administrative Organizations in Tackling the Problems of Natural Disasters in Chiang Mai. In: Proceeding of Hatyai Symposium 2013 in Hatyai University, Songkhla, Thailand, 74-83.
- Provan, K.G. & Milward, H.B. (2001). Do networks really work?: A framework for evaluating public sector organization network. *Public Administration Review*, 61(4), 414-423.
- Sabatier, P. (1988). An advocacy coalition framework of policy change and the role of policy-oriented learning therein. *Policy Sciences*, 21, 129-168.
- Simo, G. & Bies, A.L. (2007). The Role of Nonprofit in Disaster Response: An Expanded Model of Cross-Sector Collaboration. *Public Administration Review*, 67 (Supplement s1), 125-142.
- Sirorot, P. (1999). Concept of Policy Network in the Study on Public Policies. *Journal of Political Science*, 21(1), 253-271.
- Sriratanaban, P. (2005). Lew Na Lae Lung, Lesson from the Tsunami disaster and the idea to handle the disaster in the future. *Journal of Social Sciences*, 36(1), 238-288.
- Suttawet, C. (2013). Innovation: Considerations of Science with Organization and Innovation Management in Thailand. *Journal of HR intelligence*, 8(2), 52-77.
- Thammasang, R. (2010). Flood problem and process management in Disaster Prevention and Mitigation Provincial Office: a case study in the responsibility province of Chainat, Disaster Prevention and Mitigation Regional Center Sixteen. Bangkok: Department of Social Administration, Faculty of Social Administration, Thammasat University.
- Tingsanchali, T, et al. (2003). Research Project on Master Plan for Natural Disaster Management, Focusing on Water Related Disaster: Floods, Drought and Landslides. Bangkok: Thailand Research Fund (TRF).
- Tuner, J.H. (1991). *The Structure of Sociological Theory*. CA: Wadsworth, Belmont.
- Wright, D.S. (1988). *Understanding Intergovernmental Relation*. North Scituate, MA: Duxbury Press.
- Wungaeo, S, et al. (2007). *Tsunami Sociology: Response to the Disaster*, Social Research Institute, Chulalongkorn University and Center of Social Development Study. Bangkok: Faculty of Political Science, Chulalongkorn University.

ปัญหาการติดเกมออนไลน์ของเยาวชนไทย :

ข้อมูลเชิงประจักษ์ การเปรียบเทียบนโยบายในต่างประเทศและข้อเสนอเชิงนโยบาย

โกสินทร์ เตชะนิยม¹

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอถึงสภาพปัญหาการติดเกมออนไลน์ของเยาวชนไทย ซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูล พบผลสำคัญว่า ชั่วโมงในการเล่นเกมนออนไลน์มีอิทธิพลต่อการติดเกมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .558, p = .000, R^2 = .313$) นำไปสู่ประเด็นคำถามว่า เวลาและช่องทางในการเล่นเกมนออนไลน์ที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการติดเกมออนไลน์ที่ต่างกันหรือไม่ ซึ่งพบว่าปฏิสัมพันธ์ของช่องทางการเล่นเกมนและเวลาการเล่นเกมนมีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 5.623, p = .000$) นั่นคือผู้ที่เล่นเกมนออนไลน์ในสถานที่ให้บริการหรือร้านเกมนเมื่อใช้เวลามากขึ้นจะยังมีการติดเกมมากขึ้นกว่าการเล่นในช่องทางส่วนตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลดังกล่าวทำให้เกิดข้อเสนอเชิงนโยบายที่ต้องจำกัดเวลาและช่องทางในการเล่นเกมนออนไลน์ ทั้งนี้จากการศึกษาแนวนโยบายในหลายประเทศพบถึงแนวปฏิบัติและมาตรการที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาเกมนออนไลน์ โดยแบ่งเป็นนโยบายด้านอุปสงค์ คือ นโยบายที่เข้าไปจัดการความต้องการโดยตรงของผู้ใช้ และนโยบายด้านอุปทาน คือ นโยบายที่เข้าไปแทรกแซงกลุ่มผู้ให้บริการ

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ คือ การใช้มาตรการด้านภาษี การใช้ความร่วมมือด้านภาคประชาสังคม และการเปลี่ยนสภาพการจ่ายภาษีของผู้ประกอบการให้เป็นการเสียภาษีสรรพสามิต

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นอีกประเด็น คือ การได้เครื่องมือวัดการติดเกมออนไลน์ที่ตรงตามเนื้อหาทฤษฎีและสมบูรณ์ตามหลักสถิติ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis) ซึ่งมีค่าดัชนีทางสถิติที่สมบูรณ์อย่างยิ่ง โดยมีค่าองค์ประกอบระหว่าง .675 - .812 เมื่อทำการตัดข้อคำถามที่ไม่สมบูรณ์และเมื่อทำการปรับปรุงตัวแบบทำให้ค่าดัชนีบ่งชี้ว่าแบบทดสอบมีความสมบูรณ์ที่สุด ($P : \text{Chi-square} = .78, \text{CMIN/DF} = 3.415, \text{TLI} = .952, \text{CFI} = .966, \text{RMSEA} = .069$)

¹ นักศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ เอกนโยบายสาธารณะ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

The game-online addiction problems of Thailand youth : empirical data, comparison of the foreign policy and the policy recommendations.

Abstract

This article presents empirical evidence of game-online addiction problems of Thailand youth. By using secondary data analysis showed that hours of game-online playing influence game-online addiction with statistically significant ($\beta = .558$, $p = .000$, $R^2 = .313$) These results lead to questions; whether the different of time and channel of online gaming have relationships with online-game addiction or not. The analysis showed that there are interactions between channel and time of game-online addiction with statistically significant ($F = 5.623$, $p = .000$) That is, those who play online games at internet café or game center is addicted to game-online more than the one who play in a private channel. Moreover, there are statistically significance relations shows that those who play online games at internet café or game center playing longer than those who plays in a private channel. Thus, the Government should deliver policies to control the time and channel of online game playing such as the use of tax incentives, cooperation of civil society and the transformation of enterprises tax to the excise tax. In addition, this analysis also makes instrumentation of online-game addiction that meets the complete theory and statistical content by confirmatory factor analysis method (P: Chi-square = .78, CMIN / DF = 3.415, TLI = .952, CFI = .966, RMSEA = .069).

1. บทนำ

เทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อทุกภาคส่วนและเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้ผลที่เกิดจากความก้าวหน้าดังกล่าวมีทั้งผลเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งปัญหาที่เกิดจากผลกระทบเชิงลบที่ได้รับความสนใจจากประชาคมโลกอย่างกว้างขวางประการหนึ่ง คือ ปัญหาทางสังคมที่เกิดจากการติดเกมออนไลน์ของเยาวชนทั่วโลก เนื่องจากความนิยมที่เพิ่มมากขึ้นของเด็กและวัยรุ่นต่อการเล่นเกมออนไลน์ก่อให้เกิดการขยายตัวของผู้ให้บริการเกมออนไลน์ซึ่งส่งผลอย่างเป็นพลวัตต่อจำนวนผู้ใช้ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้รัฐบาลของประเทศที่ประสบปัญหามีจำเป็นต้องสร้างแนวโน้มนโยบายเพื่อควบคุมและแก้ไขปัญหา รวมถึงผลกระทบข้างเคียงที่เกิดจากปัญหาอีกด้วย สำหรับประเทศไทยนั้นภาครัฐ มีแนวทางสำหรับการจัดการต่อปัญหาการติดเกมออนไลน์ โดยมุ่งจัดการในเชิงควบคุมและปราบปราม แต่ยังคงพบปัญหาอยู่อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น การทบทวนแนวโน้มนโยบายของภาครัฐด้วยผลวิจัยเชิงประจักษ์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อทำให้เกิดการสร้างแนวโน้มนโยบายที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็น และอีกส่วนหนึ่งนั้นก็จำเป็นต้องศึกษาทบทวนแนวโน้มนโยบายของประเทศอื่นที่ประสบปัญหา เพื่อสร้างข้อเปรียบเทียบเพื่อค้นพบแนวทางหรือข้อจำกัดเพื่อเป็นการปรับปรุงแนวโน้มนโยบายของประเทศไทย ดังนั้นงานวิจัยจึงมุ่งที่จะนำผลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการวิจัยที่ถูกต้อง ผสานเข้ากับการเปรียบเทียบนโยบายของต่างประเทศ เพื่อสร้างแนวทางที่เข้มแข็งในการแก้ไขปัญหา ผลพลอยได้จากการวิจัยยังสามารถสร้างเครื่องมือที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในการวัดการติดเกมออนไลน์ ภายใต้บริบทที่เหมาะสมของประเทศไทยอีกด้วย

2. วิธีการวิจัย

2.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากงานวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการติดเกมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 5 ปีการศึกษา 2553/2 ในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร จากจำนวนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 119 โรงเรียน ทั้งเพศชายและเพศหญิงทั้งสิ้น 507 คนจากจำนวนประชากร 96,592 คน ประกอบด้วยตัวอย่างจากโรงเรียนจำนวน 6 โรงเรียน คือ 1. โรงเรียนวมินทราชูทิศเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า 2. โรงเรียนบางกะปิ 3. โรงเรียน บดินเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4. โรงเรียนสวนอนันต์ 5. โรงเรียน วัดอินทรา และ 6. โรงเรียน บดินเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๒ การเลือกนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดจากโรงเรียนที่ได้รับการสุ่มข้างต้น ซึ่งกำหนดให้กลุ่มนักเรียนเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ชั้นเรียนนักเรียนชั้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ชั้นเรียน

2.2 นิยามศัพท์เฉพาะ

การติดเกมออนไลน์ หมายถึง สภาพความผิดปกติจากภายในจิตใจอันมีลักษณะสูญเสียการควบคุมจากการเล่นเกมออนไลน์

2.3 เครื่องมือและคุณภาพของข้อคำถาม

ข้อมูลจากงานวิจัยระบุว่ามีการวัดตัวแปรและลักษณะส่วนบุคคลรวมทั้งสิ้น 8 มาตรวัด ซึ่งวิธีวัดคุณภาพของเครื่องมือ กระทำโดยนำเครื่องมือที่สำเร็จใช้เก็บตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง 50 คน เพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยขั้นแรกสร้างกลุ่มเครื่องมือวัดให้มีจำนวนมากเพียงพอ และให้ผู้เชี่ยวชาญปรับแก้ เพื่อทดสอบความแม่นยำในเนื้อหาอย่างไรก็ตามในงานชิ้นนี้ผู้วิจัยสนใจเพียง แบบวัดการติดเกมออนไลน์ และปัจจัยส่วนบุคคลบางประการ จึงได้ทำการทดสอบ

2.3.1 แบบวัดลักษณะภูมิหลัง

ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับชั้น จำนวนค่าใช้จ่าย การพักอาศัย เช่น อยู่กับพ่อแม่ อยู่กับพ่อหรือแม่ เป็นต้น ลักษณะการเล่นเกม จำนวนชั่วโมงที่เล่นและเกมที่เล่น โดยสร้างช่องว่างให้กรอกเครื่องหมายและตอบคำถาม

2.3.2 แบบวัดการติดเกมออนไลน์

ตัวแปรการติดเกมออนไลน์นั้นประกอบด้วยข้อคำถาม 18 ข้อซึ่งประยุกต์มาจาก Griffiths (2005) และ Namkoong (2008) โดยแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบคือ 1) แรงปรารถนา 2) การแปรปรวนของอารมณ์ความรู้สึก 3) การกำเริบและอยากถอนออกหรือเลิก 4) ความขัดแย้งทั้งต่อตัวเองและผู้อื่นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis) เพื่อความแม่นยำตรงตามทฤษฎีซึ่งพบผลดังนี้

ข้อคำถาม		ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1.	ฉันมักเล่นเกมจนลืมเวลาหรือเลยเวลาที่ตั้งใจไว้	.738
2.	ฉันโดนบ่นว่าเล่นเกมออนไลน์เยอะไป	.725
3.	ฉันอยากเล่นเกมออนไลน์แม้มีสิ่งอื่นที่จะต้องไปทำ	.808
4.	ฉันรู้สึกสบายใจขึ้นหากได้เล่นเกมออนไลน์เวลาฉันมีปัญหา	.724
5.	ฉันติดต่อสื่อสารกับเพื่อนที่อยู่โลกของเกมออนไลน์มากกว่าเพื่อนที่อยู่ในโลกของความเป็นจริง	.576
6.	ฉันรู้สึกรำคาญหากใครมารบกวนในขณะที่เล่นเกมออนไลน์	.730
7.	ฉันรู้สึกอยากเล่นเกมอยู่ตลอดเวลาแม้ในขณะที่ทำกิจกรรมอย่างอื่น	.799
8.	ฉันมักจินตนาการและพูดคุยถึงเรื่องราวที่ประสบจากการเล่นเกมออนไลน์กับเพื่อน อยู่เสมอ	.755
9.	ฉันพบว่าตัวเองอยากเล่นเกมออนไลน์ในขณะที่ไม่สามารถเล่นเกมออนไลน์ได้	.764

ข้อคำถาม	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
10. ฉันใช้เวลาอยู่กับครอบครัวน้อยลงเพื่อที่ฉันจะได้มีเวลาในการเล่นเกมนอนไลน์มากขึ้น	.711
11. ฉันมักจะสร้างมิตรภาพใหม่กับผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน	.650
12. ฉันมักจะไม่ทำการบ้านหรือละทิ้งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพียงเพราะฉันต้องการที่จะเล่นเกมออนไลน์	.753
13. ฉันมักจะให้ความสำคัญกับการเล่นเกมออนไลน์ก่อนเป็นอันดับแรกมากกว่าสิ่งที่ฉันจำเป็นต้องทำ	.758
14. ผลการเรียนของฉันตกต่ำลงเพราะฉันใช้เวลาในการเล่นเกมนอนไลน์มากกว่าที่จะอ่านหนังสือ	.674
15. ฉันมักจะชอบโกหกบุคคลอื่นเพียงเพื่อที่จะไม่ให้พวกเขาได้รู้ถึงจำนวนชั่วโมงที่แท้จริงที่ฉันใช้ไปกับการเล่นเกมออนไลน์	.613
16. ฉันรู้สึกว้าวุ่นใจถ้าชีวิตนี้ปราศจากเกมนอนไลน์ ชีวิตของฉันมันจะต้องน่าเบื่อและไร้ซึ่งความสนุกสนาน	.575
17. ฉันพยายามที่จะใช้เวลาในการเล่นเกมนอนไลน์ให้น้อยลง แต่มันก็ไม่เคยประสบความสำเร็จเลยซักที	.728
18. ฉันเลือกที่จะใช้เวลาส่วนมากไปกับการเล่นเกมออนไลน์มากกว่าที่จะเลือกออกไปเที่ยวข้างนอกกับเพื่อน	.572

ผลที่ได้พบว่า ในคำถามข้อที่ 15,16,18 ค่าน้ำหนักความเป็นองค์ประกอบ (Factor Loading) ไม่ผ่านเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ .65 จึงทำการตัดข้อคำถามออกเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบจำลองการวัด (Measurement Model) ซึ่งเมื่อตัดข้อคำถามออกพบว่าข้อคำถามที่ 5 กลับมีปัญหาไม่ผ่านเกณฑ์จึงตัดออกอีกครั้งจนสมบูรณ์จากนั้นจึงทำการปรับปรุงแบบจำลอง (Modification Indices) ซึ่งพบว่าค่าความสมบูรณ์ของแบบจำลองอยู่ในระดับดีมากสามารถแสดงได้ดังนี้

ค่าดัชนี	ค่าดัชนีในแบบจำลอง	เกณฑ์พิจารณา
P : Chi-square	.78	ต้องไม่ Sig
CMIN/DF	3.415	ระหว่าง 2-5
TLI	.952	> .90
CFI	.966	> .90
RMSEA	.069	< .08

ทั้งนี้ผลดังกล่าวแสดงความสมบูรณ์ของแบบทดสอบที่สามารถเป็นเครื่องมือวัดการติดเกมออนไลน์ได้เป็นอย่างดีอีกทั้งเมื่อทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ ครอนบาช (Cronbach's Alpha) พบว่ามีค่าที่ระดับ .908 ซึ่งถือเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ดีมาก ดังนั้นการใช้เครื่องมือวัดการติดเกมออนไลน์จึงมีความสมบูรณ์ในทุกตัวชี้วัด

2.4 สถิติในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ในงานวิจัยแบ่งออกได้เป็นสามส่วนคือ

1. สถิติพรรณนา ซึ่งใช้อธิบายในส่วนของภูมิหลังของกลุ่มเป้าหมาย

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 Validity ของเครื่องมือในการวิจัย

- วิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน CFA

2.2 Reliability ของเครื่องมือวิจัย

- ค่าสถิติพื้นฐานเช่นความเบ้ ความโด่งในการกระจายตัวของข้อมูล

- ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient α) ของคอนบราค

3. สถิติเชิงอนุมาน ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ด้วยกันเพื่อให้เห็นความชัดเจน ในส่วนหนึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ถดถอย (Regression Analysis) เพื่อทดสอบว่าตัวแปรที่สนใจ ซึ่งได้แก่ชั่วโมงในการเล่นเกมนออนไลน์มีผลต่อการติดเกมออนไลน์หรือไม่ และสำหรับการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อเสนอที่มีประเด็นผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (2 Way ANOVA) ในการวิเคราะห์เพื่อหาข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการแก้ปัญหาการติดเกมออนไลน์

3.ผลการวิจัย

3.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากร

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ในเขตกรุงเทพมหานครจาก 6 โรงเรียนจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 507 คนโดยกลุ่มตัวอย่างเป็น เพศชายจำนวน 248 คน (ร้อยละ 48.9) เป็นเพศหญิงจำนวน 259 คน (ร้อยละ 51.1) อายุของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระหว่าง 15-18 ปี ซึ่งเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว จำนวน 108 คน (ร้อยละ 21.3) เป็นบุตรคนโต จำนวน 184 คน (ร้อยละ 36.3) บุตรคนที่สองจำนวน 170 คน (ร้อยละ 33.5) เป็นบุตรคนที่สามจำนวน 35 คน (ร้อยละ 6.9) บุตรคนที่สี่ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 1.2) ซึ่งรายงานลักษณะการพักอาศัยว่า อาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวน 359 คน (ร้อยละ 70.8) อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ จำนวน 79 คน (ร้อยละ 15.6) อาศัยอยู่กับญาติ จำนวน 42 คน (ร้อยละ 8.3) อาศัยอยู่หอพักจำนวน 13 คน (ร้อยละ 2.6) และอื่นๆเช่นบ้านสงเคราะห์ จำนวน 14 คน (ร้อยละ 2.8) และสำหรับรายได้หรือค่าขนมที่ได้รับของกลุ่มตัวอย่างนั้นได้รายงานช่วงตั้งแต่ 400 – 12,600 บาท โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2,278.62 บาท

ในส่วนลักษณะการเล่นเกมออนไลน์กลุ่มตัวอย่างได้รายงานดังนี้ ผู้ที่เล่นเกมออนไลน์มีจำนวน 277 คน (ร้อยละ 54.6) และ ไม่เล่นเกมออนไลน์ จำนวน 230 คน (ร้อยละ 45.4) โดยมีข้อสังเกตว่าสำหรับผู้ที่ยังรายงานว่าไม่เล่นเกมออนไลน์นั้นในช่องเกมที่ชอบเล่นนั้นกลับระบุเกมและโปรแกรมที่ใช้ ซึ่งไม่ถือเป็นเกมออนไลน์ในงานวิจัยชิ้นนี้ สำหรับประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษาคือช่องทางการเล่นพบว่า ผู้ที่ไม่เล่นเกมออนไลน์มีจำนวน 55 คน (ร้อยละ 10.8) ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนตัว จำนวน 368 คน (ร้อยละ 72.6) ใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตหรือร้านเกม จำนวน 84 คน (ร้อยละ 16.6) สำหรับชั่วโมงในการเล่นเกมนั้นมีผู้รายงานการใช้ทั้งสิ้น 498 คน (ร้อยละ 98.2) และไม่ระบุหรือระบุไม่ได้ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 1.8) โดยพบว่าการรายงานมีช่วงตั้งแต่ 0 –12 ชั่วโมงต่อวันโดยมีค่าเฉลี่ยในการเล่นเกมน้อยที่ 2.67 ชั่วโมงต่อวัน

3.2 การวิเคราะห์สมการถดถอยในประเด็นที่สนใจ

สำหรับประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาเนื่องจากงานวิจัยในขั้นก่อนหน้าไม่ได้ทำการศึกษาไว้นั้นคือ “เวลาในการเล่นเกมมีอิทธิพลต่อการติดเกมออนไลน์หรือไม่” ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบโดยใช้สมการเชิงเส้นหรือการวิเคราะห์การถดถอยนั่นเอง ซึ่งจากการทดสอบพบผลดังนี้

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์มาตรฐาน	ระดับนัยสำคัญ	ค่าทำนายสมการ
ชั่วโมงการเล่นเกมออนไลน์	.558	.000	.311

จากผลที่ได้สรุปว่า ชั่วโมงในการเล่นเกมนั้นที่มากขึ้นมีผลต่อการติดเกมออนไลน์ที่มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($= .558$ $p = .000$) ซึ่งสามารถทำนายการติดเกมออนไลน์ได้ร้อยละ 31.3 ($R^2 = .313$) จึงสามารถสรุปได้ว่าประเด็นการใช้เวลาที่มากขึ้นทำให้มีโอกาสในการเป็นผู้ติดเกมออนไลน์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่า เด็กและวัยรุ่นมีภาวะพัฒนาการทางสมองที่ตอบสนองต่อระบบรางวัลของเกมออนไลน์มากกว่าผู้ใหญ่ ความท้าทายและตื่นเต้น ก่อให้เกิดความอยากรที่จะเล่นเกมอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่วิธีการควบคุมได้ ความมีเอกลักษณ์ และความมีอิสระ (Kim and Namkoog, 2008:10-14) ดังนั้นระยะเวลาการเล่นที่มากขึ้น เท่ากับ การได้รับรางวัลที่มากขึ้นหรือใหญ่ขึ้น และมีค่าเท่ากับการเสริมแรงที่รุนแรงมากขึ้นนั่นเอง อย่างไรก็ตามการใช้เวลาในการเล่นเกมนั้นให้น้อยลงอาจไม่ใช่การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างประเด็นวิจัยต่อไป ด้วยคำถามที่ว่าช่องทางการเล่นเกมออนไลน์และเวลาที่ใช้มีผลหรือไม่ต่อการติดเกมออนไลน์ ซึ่งเพื่อความชัดเจนในการหาคำตอบผู้วิจัยจึงทำการทดสอบในขั้นตอนต่อไป

3.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง

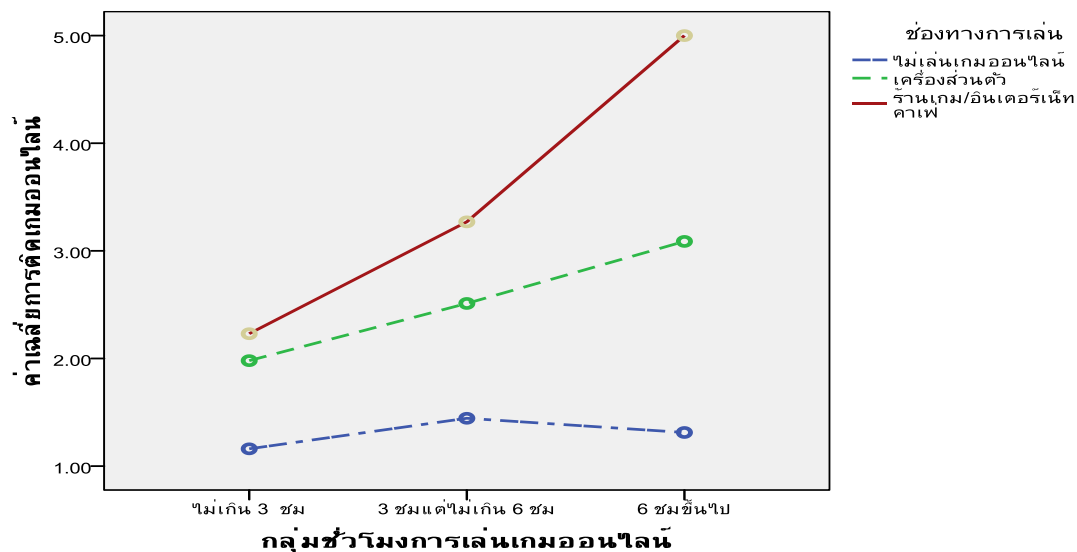
จากผลการวิเคราะห์สมการถดถอยข้างต้นทำให้เกิดประเด็นคำถามต่อเนื่องจาก ชั่วโมงในการเล่นเกมนั้นเพียงพอกที่จะอธิบายการติดเกมออนไลน์หรือไม่ หรือมีประเด็นอื่นหรือปัจจัยอื่นที่เข้ามามีผลด้วย ซึ่งตามข้อเท็จจริงนั้น เกมสวมบทบาทผู้เล่นหลายคนโลกเสมือน (MMORPG) เป็นประเภทของเกมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุด(Charlton and Danforth 2007:1533-1542) ซึ่งนอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินจากบทบาทตัวละครของตนแล้ว ยังสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กและวัยรุ่นในการมี

สังคมและการสร้างอัตลักษณ์ให้กับตนเอง การได้รับการยอมรับ และความรู้สึกมีกลุ่มเพื่อนอีกด้วย (ศิริชัย หงษ์สงวนศรี และ พนม เกตุมาน 2546:5-10) ทั้งนี้ตามตรรกะนั้นช่องทางการที่ก่อให้เกิดกลุ่มเพื่อนและการยอมรับของเพื่อนที่มากกว่าย่อมต้องเป็นการใช้บริการในร้านเกมหรืออินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ที่สามารถใช้งานได้พร้อมกันหลายคนในพื้นที่เดียวกัน ดังนั้นจึงเกิดเป็นประเด็นคำถามว่า “ลักษณะช่องทางการใช้งานที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อการติดเกมออนไลน์หรือไม่” เมื่อผนวกเข้ากับประเด็นที่ได้รับการพิสูจน์แล้วในตอนต้นจึงได้เป็นประเด็นวิจัยเกิดขึ้นว่า “ระยะเวลาและช่องทางในการเล่นที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการติดเกมออนไลน์หรือไม่” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการแปลงจำนวนชั่วโมงในการเล่นให้กลายเป็นระดับกลุ่ม 3 กลุ่มด้วยกันคือ 1. เล่นเกมออนไลน์ 0-3 ชั่วโมง 2. เล่นเกมออนไลน์ 3 ชั่วโมงแต่ไม่เกิน 6 ชั่วโมง และ 3. เล่นเกมออนไลน์มากกว่า 6 ชั่วโมงขึ้นไป ผลการทดสอบความแปรปรวนสองทางซึ่งสามารถแสดงผลสำคัญด้วยตารางทดสอบความแปรปรวนสองทางได้ดังนี้

แหล่งความแปรปรวน	ผลรวมกำลังสอง	องศาอิสระ	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง	F	ระดับนัยสำคัญ.
ชั่วโมงในการเล่น	15.997	2	7.999	16.214	.000
ช่องทางในการเล่น	19.681	2	9.841	19.948	.000
ชั่วโมงในการเล่นคูณกับ ช่องทางในการเล่น	11.097	4	2.774	5.623	.000
ความคลาดเคลื่อน	245.670	498	.493		
รวม	2658.719	507			

จากตารางพบว่ากลุ่มการใช้เวลาที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับการติดเกมออนไลน์ที่ต่างกัน และช่องทางในการเล่นเกมที่ต่างกันก็มีความสัมพันธ์กับการติดเกมออนไลน์เช่นกัน และเมื่อนำตัวแปรทั้งสองมาปฏิสัมพันธ์กันก็พบผลที่น่าสนใจว่า เวลาและช่องทางที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการติดเกมออนไลน์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลสำคัญดังกล่าวสามารถแยกได้ชัดเจนว่าผู้ที่ใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ มีระดับการติดเกมออนไลน์ที่สูงกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ใช้เวลาเล่นมากกว่า 6 ชั่วโมงขึ้นไป โดยสามารถสร้างเป็นแผนภาพที่ง่ายต่อความเข้าใจได้ดังนี้

การทดสอบความแปรปรวนสองทาง

จากรูปแสดงผลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาการติดเกมออนไลน์ จะเห็นได้ว่าสำหรับผู้ที่ใช้เล่นเกมออนไลน์ในร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ นั้นส่งผลให้เกิดการติดเกมออนไลน์มากกว่า การใช้เครื่องส่วนตัวเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเล่นเกิน 6 ชั่วโมงขึ้นไป ความห่างยิ่งเพิ่มขึ้นอย่างมาก นั้นหมายถึง ผู้ที่ใช้ช่องทางการเล่นเกมออนไลน์ผ่านทางร้านให้บริการจะยิ่งมีค่าเฉลี่ยของการติดเกมออนไลน์ สูงมากขึ้น ในขณะที่ผู้ที่ใช้ช่องทางด้วยเครื่องส่วนตัวหรือที่บ้านนั้นจะพบว่าหากใช้เวลาในการเล่นเกมนออนไลน์ มากขึ้นก็จะมีค่าเฉลี่ยการติดเกมออนไลน์มากขึ้นในอัตราที่น้อยกว่า ทั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ใช้ อินเทอร์เน็ตในหลายช่องทางแต่ไม่ได้เล่นเกมออนไลน์ ภาพที่แสดงจึงบ่งชี้ว่าไม่ว่าจะใช้เวลาเท่าไรก็ตามแต่ หากไม่ได้เล่นเกมออนไลน์ก็จะเป็นผู้ที่ติดเกมออนไลน์นั่นเองทั้งนี้ผลเชิงประจักษ์ที่ได้มาด้วยวิธีที่ถูกต้องจึง นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่แก้ปัญหาได้อย่างตรงประเด็น ทั้งนี้ผู้วิจัยจะหยิบยกเอานโยบายที่ใช้ใน ปัจจุบันมาวิเคราะห์ร่วมกับผลที่ได้รับ รวมถึงเปรียบเทียบกับแนวนโยบายของต่างประเทศที่ประสบปัญหาใน ลักษณะเดียวกันซึ่งขอเสนอแนะดังนี้

4. การวิเคราะห์และอภิปรายผลเชิงนโยบาย

ในส่วนนี้เป็นการอภิปรายโดยยึดเอาหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้มาทำการวิเคราะห์ร่วมกับนโยบายที่ใช้ อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอในแง่มุมเชิงนโยบาย 2 ด้านคือ นโยบายด้านอุปสงค์ และนโยบายด้าน อุปทาน ทั้งนี้นโยบายด้านอุปสงค์ในกรณีปัญหาการติดเกมออนไลน์ค่อนข้างซับซ้อนเนื่องจากเป็นปัญหาที่เกิด ในระดับบุคคลที่รัฐไม่สามารถแทรกแซงได้ กลไกการบังคับใช้กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือหลักในหลายประเทศ สำหรับนโยบายด้านอุปทานนั้นหมายความว่ารวมถึงทั้งผู้ให้บริการเกมออนไลน์และผู้ให้บริการร้านเกมซึ่ง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

4.1 ประเทศไทย

นโยบายด้านอุปสงค์

แนวทางปราบปราม การจัดการกับความต้องการอยากเล่นเกมออนไลน์โดยตรงนั้นเป็นทางที่ปฏิบัติได้ยาก ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงพยายามใช้วิธีการทางกฎหมายในทางปราบปรามโดยได้กำหนดให้กระทรวงวัฒนธรรมร่วมมือกับ กระทรวงมหาดไทย ในการสร้างข้อกำหนดเวลาปิดเปิดและอนุญาตให้เล่นเกมของเด็กอายุต่างๆ รวมถึงการควบคุมตรวจสอบซึ่งมีเนื้อหาคือ

1. ให้เด็กต่ำกว่า 15 ปี เข้าใช้บริการได้ตั้งแต่เวลา 14.00-20.00 น.ในวันจันทร์-ศุกร์ และตั้งแต่เวลา 10.00-20.00 น. ในวันหยุดราชการหรือปิดภาคเรียน
2. ให้เด็กอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 18 ปี เข้าใช้บริการได้ ตั้งแต่ 14.00-22.00 น.ในวันจันทร์-ศุกร์ และตั้งแต่เวลา 10.00-22.00 น.ในวันหยุดหรือปิดภาคการศึกษา

ส่วนการวิเคราะห์ เมื่อนำแนวนโยบายดังกล่าวมาวิเคราะห์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้พบสำหรับผู้ที่มียุ่ต่ำกว่า 15 ปี นโยบายมีความเหมาะสมเนื่องจากการกำหนดช่วงเวลาที่ไม่เกิน 6 ชั่วโมงในวันธรรมดาทำให้ระดับการเพิ่มขึ้นของการติดเกมออนไลน์ไม่เพิ่มสูงขึ้นมากนัก อย่างไรก็ตามสำหรับผู้ที่มีอายุเกิน 15 ปี ช่องว่างของช่วงเวลาทำให้เด็กสามารถเล่นเกมออนไลน์ได้นานเกิน 6 ชั่วโมงที่ร้านที่ให้บริการซึ่งอาจก่อให้เกิดการติดเกมออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้นได้

แนวทางป้องกัน 1.ร่างพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551ตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอ ซึ่งเนื้อหาอยู่ที่การจัดเนื้อหาและประเภทของเกมให้เหมาะสมกับช่วงวัยต่างๆของเด็กลักษณะคล้ายคลึงกับการจัดเรตติ้งภาพยนตร์ ซึ่งมีกระทรวงวัฒนธรรมเป็นกลไกหลักในการจัดการ 2.แนวนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขและกรมสุขภาพจิตนั้น เป็นไปในเชิงการให้ความรู้ความเข้าใจถึงปัญหาการติดเกมออนไลน์และมุ่งเน้นให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงโทษและลักษณะของการติดเกมออนไลน์ ด้วยวิธีการลดปริมาณการเล่นเกมนออนไลน์ของบุตรหลาน

ส่วนการวิเคราะห์ แนวทางเชิงป้องกันนั้นสำหรับการจัดความเหมาะสมของเกมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเนื้อหาเกมแบบ MMORPG เป็นประเภทเกมที่เป็นที่นิยมและก่อให้เกิดปัญหาการติดเกมออนไลน์มากที่สุด ดังนั้นการจำกัดการเข้าถึงและจัดความเหมาะสมให้แก่เด็กที่มีวุฒิภาวะน้อยจึงมีความเหมาะสม ทั้งนี้เมื่อประกอบเข้ากับการให้ความรู้ตามแนวนโยบายแก่ผู้ปกครอง หากเกิดการนำนโยบาย ไปปฏิบัติได้สำเร็จย่อมส่งผลดีอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาการติดเกมออนไลน์ในระยะยาวของประเทศไทย

นโยบายด้านอุปทาน

สำหรับแนวทางด้านอุปทานนั้นมีความหมายรวมถึงนโยบายที่มีผลต่อผู้ประกอบการเกมออนไลน์และผู้ให้บริการร้านอินเทอร์เน็ต ซึ่งรัฐยังคงจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการทางกฎหมายควบคู่ไปกับนโยบายด้านอุปสงค์ด้วยแนวทางหลักคือ 1. พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.๒๕๕๑ 2. กฎกระทรวงว่าด้วยการอนุญาตและการประกอบกิจการร้านวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๒ และประกาศกระทรวง เรื่องแต่งตั้งนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นมาตรการที่ควบคุมการ

ใช้บริการที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนผ่านการควบคุมผู้ให้บริการร้านอินเทอร์เน็ต โดยเจ้าภาพหลักในการจัดการปัญหาคือกระทรวงวัฒนธรรม อาศัยความร่วมมือจากกระทรวงมหาดไทยในส่วนของ ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ตำรวจในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมตรวจสอบการให้บริการที่ไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดที่ได้กำหนดเวลาให้บริการไว้

ส่วนการวิเคราะห์ ข้อจำกัดของพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ นั้นคือความผิดตามข้อกำหนดเป็นความผิดทางปกครองซึ่งไม่มีโทษทางอาญา ซึ่งโทษสูงสุดมีเพียงระงับใช้ใบอนุญาต ซึ่งอาจส่งผลให้มีผู้กล้าฝ่าฝืน อย่างไรก็ตามภาครัฐได้ใช้ช่องทางตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ กำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ประกอบการที่ละเมิด แต่ผลเชิงประจักษ์จากงานวิจัยบ่งชี้ว่ายังมีเยาวชนที่สามารถใช้บริการร้านเกมหรืออินเทอร์เน็ต ที่ใช้เวลามากกว่า 6 ชั่วโมง โดยมีผู้ที่รายงานว่าใช้บริการสูงที่สุดนานถึง 12 ชั่วโมง ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายอาจไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาเนื่องมาจากการกำหนดโทษที่เบาทำให้เกิดการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของผู้ประกอบการให้บริการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่หรือร้านเกมนั่นเอง

4.2 นโยบายการแก้ไขปัญหาในต่างประเทศ

ในระดับนานาชาตินั้นปัญหาการติดเกมออนไลน์ของเยาวชนเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจและติดตามอย่างใกล้ชิด ประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา มีมูลค่าทางการตลาดของเกมออนไลน์อยู่ที่ 4.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งในปี 2007 นั้นพบรายงานว่าผู้เล่นเกมออนไลน์ทั่วโลกมีประมาณ 217 ล้านคนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 28 ของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั้งหมด (Dangson and Pidgeon, 2008) ในประเทศจีน รัฐบาลจีนได้นิยามการติดเกมออนไลน์ให้เป็นอาการทางจิตชนิดหนึ่งซึ่งต้องเข้ารับการรักษา โดยจัดตั้งศูนย์รักษาผู้ติดเกมออนไลน์โดยเฉพาะ (Ang, 2005; Macartney, 2008) และสำหรับประเทศเกาหลีใต้ ถือเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมเกมออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุด พบรายงานว่า กว่าร้อยละ 2.4 ของประชากรที่มีอายุ 9 – 39 ปี รายงานว่าตนเองเป็นผู้ติดเกมออนไลน์ และอีกร้อยละ 10 ได้รับการระบุว่าเป็นผู้มีความเสี่ยงในการติดเกมออนไลน์ (Faiola, 2006) ข้อมูลเหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันถึงปัญหาการติดเกมออนไลน์ที่เป็นปัญหาระดับนานาชาติ ซึ่งจากการตรวจสอบและพบนโยบายของต่างประเทศดังนี้

ประเทศจีน เป็นประเทศที่มีเสถียรภาพด้านนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติเนื่องจากสภาพทางการเมืองของประเทศ จากการค้นคว้าพบว่าประเทศจีนมีความพยายามในการสร้าง “แผนเพื่อลดการติดเกมออนไลน์ของเยาวชน” อย่างเป็นรูปธรรมผ่าน Ministry of Culture (MoC) และ General Administration of Press and Publication (GAPP) ซึ่งแนวนโยบายหลักคือการจัดการอุปทานโดยการกำหนดเรตติ้งเกมอย่างเข้มงวด และพัฒนาระบบการเข้าถึงโดยการจำกัดการเล่นไม่เกิน 3 ชั่วโมงสำหรับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ ซึ่งถ้าหากเล่นเกินกว่าที่กำหนด ทางเกมจะแจ้งเตือนและลดรางวัลตอบแทนในเกมให้อยู่ในระดับที่ไม่จูงใจให้เล่นอีกต่อไปหรือระงับการเล่นทันทีซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อปี 2007 รวมถึงการสร้างศูนย์บำบัดผู้ติดเกมออนไลน์ภายใต้การดูแลของรัฐ

ประเทศเวียดนาม ได้บังคับใช้การป้องกันการเข้าถึง จาก 4 ทุ่มถึง 8 โมงเช้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการทั้งส่วนเกมออนไลน์และผู้ให้บริการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่

ประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป กลไกหลักของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรป คือ การจัดเรตติ้งเกมออนไลน์และอุตสาหกรรมเกมออนไลน์ ซึ่งจุดเด่นของประเทศในกลุ่มนี้คือ การบังคับใช้การจัดระเบียบในแง่อุปทานที่เข้มแข็ง ซึ่งระบบการจัดความเหมาะสมของเกมออนไลน์และอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศกลุ่มนี้มีการวางรากฐานมาอย่างยาวนาน โดยในยุโรปนั้น The Pan European Game Information (PEGI) เป็นกลไกหลักในการควบคุมการผลิตเกมออนไลน์และจัดระดับความเหมาะสม สำหรับในอเมริกาเหนือ นั้น the Entertainment Software Rating Board (ESRB) เป็นกลไกหลักทั้งในอเมริกา แคนาดา รวมถึงเม็กซิโกอีกด้วยซึ่งทำหน้าที่จัดระดับความเหมาะสมของเกมเช่นกัน

ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศเกาหลีใต้เป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาจากการติดเกมออนไลน์เป็นอย่างมาก ทั้งนี้มาตรการหลักของรัฐบาล ได้พยายามระงับการเข้าถึงในช่วง 4 ทุ่มถึง 6 โมงเช้าและเลื่อนมาเป็น เที่ยงคืนถึง 6 โมงเช้าสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปีบริบูรณ์ อย่างไรก็ตามกลับพบอุปสรรคจากผู้ประกอบการเพราะยอดรายได้ลดลงพร้อมทั้งการสร้างหน่วยงานในการจัดระดับความเหมาะสมหรือเรตติ้งเกมอีกด้วย สภาพปัญหาที่รุนแรงของประเทศเกาหลีทำให้มีการผลักดันให้อุตสาหกรรมเกมนั้นจะต้องจ่ายภาษีในลักษณะเดียวกับแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังไงก็ตามแนวคิดดังกล่าวยังได้รับการยอมรับไม่มากนัก

ทั้งนี้เพื่อต่อการเปรียบเทียบผู้วิจัยจึงได้นำเอาข้อมูลมาสร้างเป็นตารางแสดงแนวมาตรการที่ใช้ดังนี้

มาตรการที่บังคับ ใช้จำแนกตาม ประเทศ	กำหนดอายุการ เล่นตาม ช่วงเวลา	การกำหนด ชั่วโมงการเล่น ไม่เกิน 3 ชั่วโมง	การปิด ให้บริการตาม ช่วงเวลา	การจัดระดับ ความเหมาะสม ของเกม	หน่วยงานรักษา ในกำกับของรัฐ
ไทย	★			★	
จีน	★	★	★	★	★
เกาหลีใต้	★		★	★	
ยุโรปและอเมริกา					★
เวียดนาม	★		★		

5. สรุปและข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากการทบทวนพบว่า ประเทศจีนมีแนวมาตรการที่รัดกุมและครบถ้วนมากที่สุด ซึ่งแนวมาตรการที่พยายามจำกัดการเข้าถึงในการเล่นเกมนออนไลน์ในสถานที่ให้บริการนับเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับประเด็นวิจัย อีกทั้งการจำกัดชั่วโมงในการเล่นให้ไม่เกิน 3 ชั่วโมง ก็เป็นผลดีตามหลักฐานเชิงประจักษ์ อย่างไรก็ตามพบรายงานถึงช่องว่างของนโยบายเช่นในประเทศจีนนั้น เยาวชนยังสามารถสลับเกมหรือสลับไอทีเกมเพื่อเล่นเกมต่อไปได้ (Bong-Won Park and Jae-Hyeon Ahn, 2010) ในขณะที่ทางสหรัฐอเมริกาก็ได้รับการดำเนินการ

สังคมถึงการจัดระดับเกมบางเกมที่ต่ำกว่าความเป็นจริงเนื่องจากมีเนื้อหารุนแรง หรือกระทั่งในประเทศไทยที่พยายามผลักดันให้ผู้บริการเกมออนไลน์ให้บริการตามช่วงกำหนดเวลา 4 ทุ่มถึง 8 โมงเช้า ที่เป็นมาตรการที่เคยใช้ระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม 2546 – 30 กันยายน 2546 ก็ล้มเหลวเนื่องจากการกดดันจากผู้ประกอบการ ซึ่งจากปัญหาในหลายกรณีศึกษา ทำให้เกิดข้อสรุปและข้อเสนอสำหรับประเทศไทยดังนี้

1. ประเทศไทยมีนโยบายด้านอุปสงค์ในเชิงปราบปรามที่มีความชัดเจน เนื่องจากการได้รับความชอบธรรมจากการออกกฎหมาย ทำให้อำนาจในการจัดการกับปัญหาที่เกิดจากความร่วมมือจึงค่อนข้างมีประสิทธิภาพ ด้วยการให้กระทรวงวัฒนธรรม ร่วมมือกับ กระทรวงมหาดไทย ในการตรวจสอบและดำเนินการแก่ผู้ฝ่าฝืน
2. สำหรับมาตรการด้านอุปสงค์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กโดยตรง เช่น การจำกัดการเข้าถึงในการเล่นให้เล่นได้ไม่เกิน 3 ชั่วโมง ไม่ได้รับการยอมรับ ถึงแม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย เช่น กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ออกมาตรการเสริมเช่น การก่อตั้งศูนย์สารวัตรอินเทอร์เน็ต เพื่อสอดส่องดูแล หรือ การกำหนดการสมัคร ID ที่ต้องยืนยันอายุว่าเกิน 18 ปีทางไปรษณีย์ ต่างไม่ประสบผลสำเร็จเพราะไม่ได้รับความร่วมมือหรือในกรณีการยืนยันตัวตนก็เกิดการใช้ตัวแทนในการยืนยันเป็นต้น
3. มาตรการด้านอุปทานของประเทศไทยมีขีดความสามารถน้อย เมื่อเทียบกับหลายประเทศโดยจะเห็นได้ว่าประเทศอเมริกาและยุโรป ใช้เพียงมาตรการในการจัดระดับความเหมาะสมของเกมออนไลน์ต่ออายุผู้เล่น ก็สามารถจัดการปัญหาได้ในระดับหนึ่ง และสำหรับประเทศอื่นจะใช้นโยบายกดดันฝั่งผู้ประกอบการเป็นเครื่องมือช่วย เช่น จีน เกาหลีใต้ เป็นต้น ในขณะที่ประเทศไทยมักประสบปัญหาความต่อเนื่องของนโยบายเช่น การจัดระเบียบร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ หรือ การปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม โดยให้ผู้บริการอินเทอร์เน็ตแจ้งรายชื่อเว็บไซต์เกมออนไลน์ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งได้รับความร่วมมือเพียงระยะต้น แต่ไม่มีผู้รับผิดชอบที่แท้จริงมาตรการจึงหายไปในที่สุด
4. ประเทศไทยไม่มีนโยบายด้านอุปทานที่กำกับและสร้างความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการโดยตรง ในหลายประเทศนั้น รัฐผลักดันให้ผู้ให้บริการมีส่วนรับผิดชอบต่อปัญหา เช่น จีนที่ให้ผู้ให้บริการเกมออนไลน์ต้องตรวจสอบการใช้งานของเด็กให้ใช้งานไม่เกิน 3 ชั่วโมงและต้องบังคับใช้อย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ปัญหาในลักษณะเดียวกับประเทศไทยที่ผู้ประกอบการไม่ให้ความร่วมมือสามารถพบได้ในเวียดนามเช่นกัน ในขณะที่การเปิดปิด Sever ตามเวลาที่กำหนดนั้นได้รับแรงกดดันจากผู้ประกอบการในทุกกรณีศึกษา ทั้งในเกาหลีใต้ เวียดนาม และจีนซึ่งพอที่จะสร้างแนวทางดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมได้ดีที่สุด

- มาตรการเชิงป้องกันและแก้ไข เช่นการจัดตั้งศูนย์บำบัดผู้ติดเกมออนไลน์อย่างจริงจัง นั้นหมายถึงรัฐเป็นกลไกหลักในการให้ความช่วยเหลือ พบได้ในจีน อเมริกาและยุโรป ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีศูนย์เฉพาะทางอย่างจริงจัง การจัดตั้งศูนย์บำบัดที่จริงจังนั้นสะท้อนให้เห็นความสำคัญของปัญหาว่าเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจอย่างแท้จริงจากรัฐ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากข้อสรุปข้างต้นพร้อมทั้งผลจากการเปรียบเทียบและข้อจำกัดที่ได้จากกรณีศึกษาทำให้สามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการแก้ปัญหาการติดเกมออนไลน์ของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ซึ่งสามารถนำเสนอได้ดังนี้

- เพิ่มความสามารถในนโยบายด้านอุปทาน นโยบายด้านอุปทานเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการทั้งจากกลุ่มผู้ให้บริการเกมออนไลน์ และกลุ่มร้านบริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่และร้านเกม ซึ่งการที่จะขอความร่วมมือในการดำเนินนโยบายนั้น จำเป็นต้องได้รับความชอบธรรม (Legitimate Power) ในเชิงกฎหมาย เนื่องจากการให้ความร่วมมือมักหมายถึงการได้รับผลกำไรที่น้อยลง ไม่ว่าจะเป็นการจำกัดการเข้าถึงทั้งชั่วโมงการเล่นและการปิดการให้บริการตามเวลาที่กำหนด ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศจีนสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่เนื่องจากสภาพทางการเมืองการปกครองนั่นเอง การสร้างนโยบายทางเลือกขึ้นจึงเป็นทางออกสำหรับการเพิ่มความกดดันในฝั่งอุปทาน เช่น วิธีการทางภาษีหรือส่วนลดทางภาษี (Tax and Rebate) เพื่อสร้างความกดดันให้กับผู้ประกอบการ เช่น หากจัดการตนเองให้ผู้เล่นสามารถเล่นเกมได้เพียง 3 ชั่วโมง จะได้รับส่วนลดทางภาษีเป็นต้น หรือในทางกลับกันผู้ที่ยังให้บริการเกินเวลาจะมีอัตราภาษีส่วนเพิ่ม โดยถ้าหากผู้ประกอบการสมัครใจควบคุมด้วยตนเอง (Self-Regulation) ก็จะไม่โดนส่วนเพิ่มของภาษีซึ่งสามารถสร้างเป็นรูปแบบจำลองได้ เช่น

ทางเลือกนโยบาย	จำกัดการเล่น 3 ชั่วโมง	ภาษีส่วนเพิ่ม	ภาษีส่วนลด
Status Quo	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
Self - Regulation	มี	ไม่มี	มี (3%)
Tax and Rebate	ไม่มี	มี (7%)	ไม่มี

*ตัวเลขเป็นเพียงตัวเลขสมมุติเพื่อนำเสนอแนวทาง

- การยกระดับเกมออนไลน์ให้มีสภาพทางภาษีสรรพสามิต แนวคิดดังกล่าวทำให้ความสนใจในการประกอบการต่ำลง ซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นสามารถนำไปสู่การจัดตั้งศูนย์บำบัดการติดเกมออนไลน์ได้ วิธีการดังกล่าวอาจใช้รูปแบบเดียวกับ กองสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือ ภาษีสรรพสามิต บุหรี่ เหล้า อย่างไรก็ตามแนวทางดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาอย่างละเอียดถึงผลดีและผลกระทบที่เกิดขึ้นเสียก่อน ในแนวทางที่ผู้วิจัยนำเสนอเป็นเพียงแนวทางเบื้องต้นเท่านั้น

3. การใช้ภาคประชาสังคมและความร่วมมือของทุกภาคส่วน (Public Private Partnership) ถึงแม้ประเทศไทยยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์การบำบัดที่จริงจัง อย่างไรก็ตามความร่วมมือของภาคประชาสังคมและองค์กรอิสระ ก็สามารถพบเห็นได้ในหลายกรณี เช่น ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ หรือ คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ ของวุฒิสภา เป็นต้น การสร้างความตื่นตัวให้กับสังคมถึงปัญหาการติดเกมออนไลน์เป็นหนทางที่ก่อให้เกิดกฎหมายในอนาคต เนื่องจากความต้องการและการให้ความสำคัญแก่ปัญหาทำให้ในท้ายที่สุดรัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทอย่างจริงจัง

ข้อเสนอข้างต้นเป็นเพียงข้อเสนอเบื้องต้นซึ่งหากจะต้องสร้างเป็นทางเลือกนโยบายที่แท้จริง จำเป็นต้องผ่านการคำนวณอย่างเป็นระบบ ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ผลพลอยได้ที่สำคัญคือ การสร้างมาตรวัดการติดเกมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพและตรงตามทฤษฎีโดยมีความถูกต้องตามหลักสถิตินั้นเอง ผลการเสนอแนะที่ได้มาจากข้อมูลที่ถูกต้องย่อมนำไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องในการสร้างแนวนโยบายในการแก้ไขปัญหาในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- Ang A. (2005). **China takes unique steps to combat Web addiction**. USA Today.
http://www.usatoday.com/tech/news/2005-07-01-china-web-addiction_x.htm
[17/8/2013]
- B.W. Park & J.H. Ahn (2010) **Policy Analysis for Online Game Addict Problem**. System Dynamics Review. 26(2) : 117–138
- Charlton JP, Danforth IDW. (2007). **Distinguishing addiction and high engagement in the context of online game playing**. Computers in Human Behavior 23: 1531–1548
- Dangson C, Pidgeon B. (2008). **U.S. Online PC Games Advertising 2008–2012 Forecast: Games Not a Gamble for Advertisers**. IDC report
- Faiola, A. (2006) **“When Escape Seems Just a Mouse-click Away”**, The Washington Post,
<http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2006/05/26/AR2006052601960.html>
[20/8/2013]
- Griffiths (2005). **A components model of addiction within a biopsychosocial framework**. Journal of Substance Use.10 (4)
- Kim and Namkoog (2008) **The relationship between online game addiction and aggression, self-control and narcissistic personality traits**.23:212-218.Retrieved August 18,2010 from European Psychiatry
- Macartney J. (2008). **Internet addiction made an official disorder in China**. Times Online.
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/asia/article5125324.ece> [17/8/2013]

การเข้า (และไม่) ถึงโครงการช่วยเหลือรัฐบาลของประชาชน: ประสบการณ์ภาคสนาม จากภาคเหนือและภาคใต้ของไทย*

ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์¹, สุนิสา ช่อแก้ว², สติธร ธนานิธิโชติ³ และวิชุดา สาธิตพร⁴

บทคัดย่อ

หนึ่งในหน้าที่หลักของรัฐบาลคือการส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงการให้บริการสาธารณะ (Equality of Access to Public Services) แม้ว่าทุกรัฐบาลพยายามส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการสาธารณะ แต่การเข้าไม่ถึงการให้บริการสาธารณะยังคงมีให้เห็น บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะอธิบายลักษณะการเข้า (และไม่) ถึงโครงการช่วยเหลือของรัฐบาลอย่างเป็นระบบโดยตรวจสอบโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกับนโยบายการช่วยเหลือเกษตรกร ผู้วิจัยมองว่าความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงการให้บริการสาธารณะมาจากการเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ความใกล้ชิดกับกระบวนการการนำนโยบายมาปฏิบัติ (Proximity of Policy Implementation) และความสลับซับซ้อนของการดำเนินโครงการ (Complexity of Program Implementation) ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใน 7 หมู่บ้าน ในจังหวัดพะเยาและสงขลา ผู้วิจัยพบว่า ชาวบ้านและเกษตรกรสามารถเข้าถึงและได้รับข้อมูลในโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง ในขณะที่ชาวบ้านและเกษตรกรมองว่าโครงการช่วยเหลือเกษตรกรของรัฐบาลยังไม่ตอบสนองความต้องการของเกษตรกร เกษตรกรบางส่วนยังเข้าไม่ถึงในบางกรณีเนื่องจากความซับซ้อนในคุณสมบัติของผู้รับความช่วยเหลือ นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญต่อระดับการเข้าถึง (หรือไม่ถึง) การให้บริการสาธารณะของภาครัฐของประชาชน ดังนั้นรัฐบาลควรคำนึงถึงระดับการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน ลดความซับซ้อนในการเข้าถึงโครงการและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกระบวนการนำโครงการไปปฏิบัติ

คำสำคัญ: การเข้าถึงการให้บริการสาธารณะ ความใกล้ชิดกับกระบวนการการนำนโยบายมาปฏิบัติ
ความสลับซับซ้อนของการดำเนินโครงการ จังหวัดพะเยา จังหวัดสงขลา

* เนื้อหาบางส่วน of บทความได้นำเสนอในการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 17 (KPI Congress XVII) วันที่ 6-8 พฤศจิกายน 2558

¹ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³ สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า

⁴ สำนักนวัตกรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (corresponding author)

Citizens' Access (or Non-Access) to Government Assistance Programs: Experiences from Field Research in Northern and Southern Regions of Thailand

Thanapan Laiprakobsup Sunisa Chorkaew Stithorn Thananithichote Wichuda Sathitporn

Abstract

One of the government's major roles is to promote an equality of public service access. Although every government tries to promote the equality of the public service access, the inability to access to the public service programs can still be seen. By examining elderly assistance and farmers' assistance programs, the article was aimed to systematically explain characteristics of access (or non-access) to the government assistance programs. Researchers argued that the inequality of public service access derives from inability to access to information related to the programs' implementation, the proximity of policy implementation, and the complexity of program implementation. The researchers conducted focus group conversations in 7 villages in Payao and Songkhla provinces, and found that villagers and farmers were able to acquire information for the elderly assistance program. Meanwhile, villagers and farmers saw that the farmers' assistance programs were not responsive to the farmers' needs. Some of the farmers were unable to access to the programs due to complexity of farmers' eligibility to access to the programs. Moreover, a local administrative organization was significant to the level of the citizens' access (or non-access) to the public service programs. Therefore, the government should be concerned that the level of access to information, the reduction of complexity to access to the programs, and the role of local administrative organizations are significant to successfully implementing public service programs.

Keywords: Access to public service programs, The proximity of policy implementation, complexity of policy implementation, Payao province, Songkhla province

1. บทนำ

หนึ่งในหลักการที่สำคัญของประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล (Good Governance) คือ การมีรัฐบาลและกระบวนการเชิงนโยบายที่สามารถจัดสรรทรัพยากรและการบริการภาครัฐให้แก่ประชาชนได้อย่างยุติธรรมและทั่วถึง (Equity and Inclusiveness) (UNESCAP, 2009) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการดำเนินนโยบายสาธารณะที่มีวัตถุประสงค์ในการกระจายความช่วยเหลือจากภาครัฐ (ซึ่งได้แก่ งบประมาณและการบริการด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม) ไปยังภาคส่วนต่างๆ ของประเทศโดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย ด้อยโอกาสและเข้าถึงการบริการภาครัฐได้ยากลำบากเพื่อบรรลุหลักความเสมอภาคและความทั่วถึง เนื่องจากประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่ประสบกับปัญหาความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการสาธารณะ การกระจายทรัพยากรด้านสาธารณสุขที่ไม่เท่าเทียมเป็นตัวอย่างของความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณะ มีเพียงร้อยละ 20 ของผู้ป่วยโรคเบาหวานทั่วประเทศที่ได้รับการวินิจฉัยโรคอย่างจริงจัง (ถาวร สกุลพาณิชย์, 2554)

ดังนั้นรัฐบาลหลายสมัยกำหนดนโยบายที่มีวัตถุประสงค์ในการอุดหนุนและช่วยเหลือกลุ่มคนดังกล่าว เช่น โครงการอุดหนุนราคาสินค้าเกษตรหรือโครงการสวัสดิการสังคมที่เน้นการช่วยเหลือด้านการเงิน โครงการรับจำนำสินค้าเกษตรและโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2014) และผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน (รัฐสภา, ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยมีการดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อสร้างความยุติธรรมและทั่วถึงมาหลายสิบปี ยังมีปัญหาในการดำเนินนโยบายลักษณะดังกล่าวในแง่ของความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโครงการช่วยเหลือของภาครัฐ โครงการรับจำนำข้าวเปลือกและโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นสองโครงการที่สะท้อนปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโครงการและการช่วยเหลือของรัฐบาลประเทศไทยยังมีความยากจนที่กระจุกตัวอยู่ในภาคเกษตรกรรม แรงงานนอกระบบ และกลุ่มคนใกล้จน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 15.3 ของประชากรทั้งประเทศ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556: 60) นอกจากนี้ การกระจายรายได้ของประเทศไทยกลับไม่ได้ปรับตัวดีขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว โดยประชากรกลุ่มที่ยากจนที่สุดร้อยละ 20 ยังมีสัดส่วนรายได้อยู่ประมาณร้อยละ 4.6 ของรายได้ทั้งหมดของคนทั้งประเทศ ขณะที่ประชากรกลุ่มที่ร่ำรวยที่สุดร้อยละ 20 มีสัดส่วนของรายได้อยู่ประมาณร้อยละ 54 ของรายได้ทั้งหมด หรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้ทั้งประเทศ (กอบศักดิ์ ภูตระกูล, 2556: 6) ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจดังกล่าว นำไปสู่ปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน ในโอกาสของการเข้าถึงสวัสดิการต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะประชากรกลุ่มใหญ่ที่สุดของประเทศสองกลุ่มคือ เกษตรกรและแรงงานนอกระบบนั้นยังไม่ได้ได้รับสิทธิประกันสังคมอย่างครบถ้วน ไม่สามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลฟรีในระบบเบิกจ่ายตรง ไม่สามารถมีหลักประกันรายได้หากถูกเลิกจ้างหรือตั้งครุภ (ผาสุก พงศ์ไพจิตร, 2551) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านี้นำไปสู่ความรู้สึกว่ามีความไม่เท่าเทียมกันในด้านสถานภาพทางสังคมของคนกลุ่มต่างๆ ที่ชัดเจนมากขึ้น จนกระทั่งคำบางคำ เช่น “ไพร่-อำมาตย์” ซึ่งแต่เดิมไม่ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมมากเท่ากับที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ได้ถูกนำไปเป็นวาทกรรมเพื่อสร้างแนวร่วมทางการเมือง (สถาบันพระปกเกล้า, 2556)

การศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและแบบแผนของความไม่เท่าเทียมและความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโครงการช่วยเหลือภาครัฐมีความสำคัญต่อกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการและความช่วยเหลือจากภาครัฐในแง่ของการปรับปรุงและลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำเชิงนโยบายและความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงการช่วยเหลือจากภาครัฐที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการสถาปนาระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อวิเคราะห์และอธิบายแบบแผนของการเข้าถึง (หรือไม่ถึง) นโยบายการช่วยเหลือเกษตรกรและโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางสำหรับการปรับปรุงกระบวนการกำหนดและนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติ เพื่อการลดความไม่เท่าเทียมและความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโครงการดังกล่าว

3. คำถามการวิจัย

- 1) ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงนโยบายการช่วยเหลือเกษตรกรและโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีลักษณะอย่างไร?
- 2) ปัจจัยอะไรที่มีอิทธิพลต่อความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงนโยบายการช่วยเหลือเกษตรกรและโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 3) ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงนโยบายการช่วยเหลือเกษตรกรและโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่มีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร?

4. ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สามารถแบ่งออกเป็นสามกลุ่ม คือ **กลุ่มที่หนึ่ง** ทำการศึกษาถึงความสำคัญของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ผลการศึกษาของ วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ และคณะ (2551) ในการศึกษาเรื่อง “หลักประกันด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุไทย” พบว่า หลักประกันรายได้ในไทยแก่คนชรา มี 2 ลักษณะ คือ แบบมีระบบ มีกฎหมายรองรับ เช่น ระบบบำนาญบำนาญข้าราชการ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนประกันสังคม และระบบการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา และแบบบริหารจัดการเองภายในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ โดยที่ทั้ง 2 แบบมีข้อดี คือ ผู้สูงมีอายุมีหลักประกันรายได้ และข้อเสีย คือ การไม่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุที่ยากจน และด้อยโอกาสอย่างแท้จริง ผู้สูงอายุบางกลุ่มได้รับผลประโยชน์ไม่เท่าเทียมกัน ขณะที่งานวิจัยของธมนวรรณ รอดเข็ม (2554) ในเรื่อง “การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังจากได้รับเบี้ยยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดตรัง” ซึ่งเป็นการศึกษาเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตชุดย่อยขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาอังกฤษ

(WHOQOL-BREF, 1996) ใน 4 ด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ภายหลังจากผู้สูงอายุได้รับเงินเบี้ยยังชีพในด้านความสัมพันธ์ในสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดีมาก ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ อยู่ในระดับดีปานกลาง นอกจากนี้ ผู้สูงอายุมีความต้องการในสวัสดิการสังคมอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การประกอบอาชีพ การสาธารณสุข และจำนวนเงินเบี้ยที่สูงขึ้น เช่น 1,000 บาทต่อเดือน เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนัตถ์นันท์ เอียดพวง (2554) ในการศึกษาเรื่อง “การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์แท่น จังหวัดนครนายก” พบว่า เบี้ยยังชีพคนชรามีความสำคัญอย่างมากต่อผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน และไม่มีแหล่งรายได้อื่นๆ อย่างไรก็ตาม สภาวะทางเศรษฐกิจ และค่าครองชีพที่สูงขึ้น อัตราเบี้ยยังชีพคนชราควรปรับเพิ่มขึ้นตามสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่เน้นการศึกษาเพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยพิจารณาปัจจัยกระบวนการทำงาน ผลการดำเนินงาน และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ผลการศึกษาของกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ค้นพบค่อนข้างจะสอดคล้องกันว่า กระบวนการทำงานโครงการเบี้ยยังชีพมีความล่าช้าในการจ่ายเบี้ยยังชีพคนชรา เช่น พิมพ์ทักษอร แสงทองไชย (2558) ทำการศึกษา เรื่อง “ผลการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เทศบาลนครระยอง” พบว่า นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นนโยบายที่มีประโยชน์ แต่มีปัญหาในด้านความล่าช้าในการจ่ายเงิน มีปัญหาการโอนเงินไม่ตรงกับยอดผู้สูงอายุ ขณะที่ผู้สูงอายุมีความเห็นว่าควรกำหนดอัตราเบี้ยยังชีพเป็นอัตราเดียว คือ 1,000 บาทต่อเดือน สอดคล้องกับผลการศึกษาของระพีพรรณ คำหอมและคณะ (2546 อ้างใน วรพงษ์ บุญเคลือบ, 2549, หน้า 35) ซึ่งได้

ทำการศึกษาในหัวข้อ “การประเมินโครงการบริการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย” และมีข้อค้นพบว่า การบริหารราชการแผ่นดินแบบรวมศูนย์กลาง กระบวนการสั่งการจากบนลงล่าง (Top-Down) และการรวมงบประมาณไว้ที่ส่วนกลาง ส่งผลให้เกิดปัญหาการกระจายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความล่าช้าและไม่ทั่วถึง นำไปสู่ปัญหาการทำงานระหว่างหน่วยงานจากส่วนกลางและท้องถิ่น ปัญหาความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้สูงอายุ และไม่สามารถตอบสนองและเข้าถึงความต้องการของผู้สูงอายุได้ เพราะไม่ได้มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีความเป็นอยู่ดี และมีความสุข

อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งที่น่าสนใจต่อผลการศึกษาในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ เช่น สายทิพย์ ภูโหมพรหม (2553) ในการศึกษาเรื่อง “การประเมินผลการดำเนินงานด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์” พบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจอย่างมากต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินศาลา โดยเฉพาะการบริการการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ การเบิกจ่ายเงินเบี้ยยังชีพ และการติดตามตรวจสอบสิทธิ ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุมีความเห็นว่าจำนวนเงินเบี้ยยังชีพยังไม่เหมาะสม ขณะที่งานวิจัยของภัทรวดี ชอกคุลย์ (2557) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประเมินผลโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพระแก้ว อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยใช้วิธีการประเมินผลโครงการรูปแบบชิปปี้ (CIPP) ด้านกระบวนการ ผลการดำเนินงาน และด้านสภาพแวดล้อม เช่น อาคาร สถานที่ พบว่า ทั้งสามด้านมีผลการประเมินในระดับมากที่สุด

และเมื่อทำการประเมินผลของโครงการโดยการสอบถามกับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมองเห็นว่าโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของผู้สูงอายุได้

กลุ่มที่สาม เป็นงานวิจัยที่ทำการศึกษถึงความเข้าใจของผู้สูงอายุต่อโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งค้นพบผลการศึกษาดังกล่าวแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เช่น งานวิจัยของอภิชัย บวรโมทย์ (2553) เรื่อง “ปัญหาการจัดการสวัสดิการสังคมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า ผู้สูงอายุมองมีความรู้ความเข้าใจโครงการเบี้ยยังชีพคนชรา และอัตราเบี้ยที่กำหนด รวมทั้งรู้ถึงสิทธิของตนเอง โดยผู้สูงอายุจะมารับเงินเบี้ยยังชีพด้วยตนเอง และส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้สูงอายุที่ไม่มีที่พึ่งและอาศัยอยู่เพียงลำพังควรได้รับการพิจารณาให้ได้รับสิทธิก่อนเป็นลำดับแรก

ในขณะที่งานวิจัยของทองปาน โตอ่อน (2552) เรื่อง “การศึกษาความรู้ ความเข้าใจ และความต้องการของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางมัญ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี” พบว่า ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนในเขตพื้นที่ห่างไกล และผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ไม่เข้าใจในเรื่องเบี้ยยังชีพคนชรา และไม่รู้ว่าจะตนเองมีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพคนชรา จึงมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของโครงการเบี้ยยังชีพซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของอภิชัย บวรโมทย์ (2553) ที่ค้นพบว่า ปัญหาของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือเรื่องการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ดีและไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนห่างไกล ส่งผลให้ผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกล และไม่มีผู้ดูแลไม่ทราบสิทธิของตนเอง นอกจากนี้ การศึกษาของ ณัฐธยาน์ ระโส (2554) เรื่อง “การศึกษาประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาจังหวัดนครสวรรค์” ค้นพบเพิ่มเติมว่า นโยบายและการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน เช่น การแจ้งวัน และเวลาในการรับเบี้ยยังชีพ ความเหมาะสมของสถานที่ ความเข้าใจโครงการเบี้ยยังชีพของบุคลากรที่ให้ความรู้ มีผลทำให้ผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการช่วยเหลือเกษตรกร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการช่วยเหลือเกษตรกรเน้นการวิเคราะห์ผลกระทบของการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือก (ในฐานะที่เป็นโครงการช่วยเหลือจากภาครัฐ) โดยเป็นการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการต่อผลประโยชน์ที่เกษตรกรพึงจะได้รับ ประเด็นสำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายรับจำนำข้าวสามารถแบ่งได้เป็นสามประเด็น (ขวัญตา เบ็ญจะขันธุ์และคณะ, 2557, หน้า 401-402)

- **ประเด็นแรก** ในเรื่องการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการรับจำนำต่อเกษตรกร พบว่า โครงการรับจำนำข้าวเปลือกไม่มีผลกระทบต่อผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกร กล่าวคือแม้ว่าโครงการรับจำนำไม่ได้ทำให้ผลผลิตต่อไร่ลดลง แต่ก็ไม่ได้สนับสนุนให้เกษตรกรพัฒนาการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตของตนเอง

- *ประเด็นที่สอง* ในเรื่องการตรวจสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายรับจํานําข้าวเปลือก พบว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดสนับสนุนโครงการรับจํานําข้าวเปลือกเพราะโครงการรับจํานําทำให้ราคาข้าวเปลือกสูงขึ้น
- *ประเด็นที่สาม* ในเรื่องการตรวจสอบผลกระทบของนโยบายการรับจํานําข้าวเปลือกต่อต้นทุนการผลิตของชาวนานั้น เกษตรกรให้ความเห็นว่า ต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นไปตามสภาพเศรษฐกิจของโลก นโยบายรับจํานํามีผลกระทบเพียงทางอ้อมต่อต้นทุนที่เพิ่มขึ้น

จากการทำสนทนากลุ่มกับเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง ขวัญตา เบ็ญจะขันธุ์ และคณะ (2557) พบว่าการดำเนินโครงการรับจํานําข้าวนำไปสู่ลักษณะของ “ความไม่เท่าเทียมเชิงนโยบาย (Policy Inequality)” ในลักษณะที่เกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกน้อย (ชาวนาจน) มักจะไม่เข้าร่วมโครงการรับจํานําข้าวเปลือก เพราะค่าใช้จ่ายในการเกี่ยวข้าว นวดข้าวและขนส่งข้าวเปลือกไปยังโรงสีที่เข้าร่วมโครงการรับจํานําส่ง เกษตรกรที่มีผลผลิตน้อยมองว่าไม่คุ้มค่าในการเข้าร่วมโครงการ จึงขายผลผลิตให้กับเกษตรกรที่มีทุนทรัพย์มากกว่า ในขณะที่เกษตรกรที่มีปริมาณข้าวเปลือกมาก (ชาวนารวย) สามารถเข้าถึงโครงการได้มากกว่าชาวนาจนเพราะมีทุนทรัพย์ในการเข้าถึงโครงการ สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งเกษตรกรที่มีฐานะดีมีโอกาสดำเนินโครงการช่วยเหลือของภาครัฐได้มากกว่าเกษตรกรที่มีฐานะยากจน ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโครงการช่วยเหลือของเกษตรกรฐานะดีกับยากจนยังสะท้อนในงานวิจัยของ อัมมาร์ สยามวาลาและนิพนธ์ พัวพงศกร (2550 อ้างใน ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์, 2556) ที่ว่าโครงการรับจํานําสินค้าเกษตรให้ประโยชน์แก่เกษตรกรร้อยละ 31 เท่านั้น ทั้งที่เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนสูงสุด

นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโครงการช่วยเหลือเกษตรกรยังมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร หน่วยงานรัฐอาจจะประชาสัมพันธ์โครงการในระดับที่ต่ำหรืออาจจะไม่ได้ทำความเข้าใจกับเกษตรกรในรายละเอียด นางนพร ทับทิมทวีโชคและเดือนเพ็ญ อีรวรรณวิวัฒน์ (2556) ได้ทำการศึกษาความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเกี่ยวกับโครงการประกันรายได้เกษตรกร ผู้วิจัยทำการสำรวจความคิดเห็นได้เกษตรกรกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ (อีสานใต้) ผู้วิจัยพบว่าเกษตรกรขาดความชัดเจนในข้อมูลวัตถุประสงค์ ภาระเบี้ยบะของโครงการ สิทธิของตนเองที่พึงมีในโครงการดังกล่าวและวันสำคัญที่เกษตรกรต้องมาดำเนินการเพื่อเข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยเน้นย้ำว่าหน่วยงานรัฐควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้มากกว่านี้และเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเป็นกลไกสำคัญในการให้ข้อมูลแก่เกษตรกร

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการดำเนินโครงการทั้งสองได้แก่

- ความห่างไกลจากกระบวนการดำเนินการ: กล่าวคือ ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงโครงการได้อย่างสะดวกเนื่องจากอยู่ห่างไกลจากระบบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ
- กระบวนการดำเนินการโครงการมีความสลับซับซ้อน: กล่าวคือ การดำเนินการมีความสลับซับซ้อนในแง่ของกฎระเบียบและขั้นตอนที่ไม่มีความชัดเจน

ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบการวิจัยโดยเน้นประเด็นการตรวจสอบว่าความห่างไกลจากกระบวนการดำเนินการโครงการและความซับซ้อนของการดำเนินโครงการมีอิทธิพลต่อระดับการเข้าถึงโครงการสวัสดิการสังคมเป็ยยังชีพผู้สูงอายุกับโครงการช่วยเหลือเกษตรกรของประชาชนหรือไม่และอย่างไร ผู้วิจัยมองว่าชาวบ้านที่ห่างไกลจากข้อมูลข่าวสารและกระบวนการดำเนินโครงการมีโอกาสที่จะเข้าถึงการบริการน้อยกว่าชาวบ้านที่อยู่ได้รับข้อมูลข่าวสาร อย่างไรก็ตาม ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนเพิ่มมากขึ้นเมื่อองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทำหน้าที่ดังกล่าว ดังนั้นระดับการเข้าถึงโครงการทั้งสองจะเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ผู้วิจัยมองว่าความซับซ้อนของโครงการมีอิทธิพลต่อระดับการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐน้อยลง อย่างไรก็ตาม หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลดระดับความซับซ้อนของการเข้าถึงโครงการลง ประชาชนก็สามารถเข้าถึงการให้บริการสาธารณะสูงขึ้น

5. ระเบียบวิธีวิจัยและกรณีศึกษา

ผู้วิจัยทำการลงพื้นที่ในพื้นที่จังหวัดพะเยาและสงขลาในช่วงเดือน ตุลาคม ถึง ธันวาคม 2558 ผู้วิจัยเลือกทำสนทนากลุ่มโดยมีการกำหนดโครงสร้างของคำถาม (Structured Focus Group) เพื่อแปลกรอบการวิจัยไปสำรวจความคิดเห็นของชาวบ้านและเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับโครงการทั้งสอง ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการทำสนทนากลุ่ม ด้วยเหตุผลสองประการด้วยกัน ประการแรก การทำสนทนากลุ่มสามารถดึงความคิดเห็นของชาวบ้านและเกษตรกรอย่างลึกซึ้งซึ่งมากกว่าเพราะบางครั้งชาวบ้านและเกษตรกรอาจจะแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้มากกว่าการทำแบบสำรวจความคิดเห็น ประการที่สอง ชาวบ้านและเกษตรกรส่วนหนึ่งไม่สามารถอ่านหนังสือเข้าใจอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการทำสนทนากลุ่มมีโอกาสในการเข้าถึงความเห็นของชาวบ้านและเกษตรกรได้มากกว่าการสอบถามด้วยแบบสำรวจ

โครงสร้างคำถามแบ่งออกเป็นสามส่วน ส่วนแรกประกอบด้วยคำถามทั่วไปเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนโยบายทั่วไปของรัฐบาล ส่วนที่สองประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับนโยบายเป็ยยังชีพผู้สูงอายุและนโยบายช่วยเหลือเกษตรกร¹ คำถามเน้นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายขั้นตอนและกระบวนการดำเนินโครงการ ส่วนที่สามเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อนโยบายและข้อเสนอแนะของชาวบ้านและเกษตรกรในการปรับปรุงนโยบาย

ผู้วิจัยใช้สองวิธีการในการทำสนทนากลุ่ม วิธีการที่หนึ่งเป็นคำถามเชิงทดลอง (Experimental Question) โดยผู้วิจัยถามในลักษณะที่ผู้วิจัยเสนอทางเลือกเชิงนโยบายหลายทางแล้วให้ชาวบ้านและเกษตรกรเลือกทางเลือกดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น

ผู้วิจัย: หากรัฐบาลยกเลิกโครงการเป็ยยังชีพผู้สูงอายุแล้วให้เป็นคู่มืออาหารแทน พี่บ้านอาโอเคไหมครับ?

วิธีการที่สองเป็นคำถามเชิงเปรียบเทียบระหว่างนโยบายของรัฐบาลในอดีตกับนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันหรือ “วิธีการสืบเสาะกระบวนการ (Process-Tracing)” (George & Bennett, 2003) ซึ่งเป็นเทคนิค

¹ ผู้วิจัยเน้นโครงการรับจำนำข้าว โครงการชดเชยเกษตรกรไร่ละ 1,000 บาทและโครงการช่วยเหลือปัจจัยการผลิต

การถามที่ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ระลึกย้อนไปว่าความรู้สึกของตนต่อนโยบายนั้นเป็นอย่างไร หากเทียบกับนโยบายปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น

ผู้วิจัย: หากเปรียบเทียบนโยบายประกันราคา²กับนโยบายไร่ละ 1,000 บาท พี่ป้าน้ำอาเลือกอะไรครับ?

ผู้วิจัยทำสนทนากลุ่มชาวบ้านและเกษตรกรใน 7 หมู่บ้าน ใน 6 อำเภอของจังหวัดพะเยาและสงขลา จังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดขนาดเล็กและมีรายได้ครอบคลุมโดยเฉลี่ยค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัด

อื่นๆ นอกจากนี้ ประชาชนยังประสบปัญหาอื่นๆ เช่น สิทธิด้านแรงงานและสาธารณสุข 3 อย่างไว้ก็ตาม จังหวัดพะเยาเป็นพื้นที่ที่ข้าวอู่น้ำพื้นที่หนึ่งของภาคเหนือ⁴ ข้าวเป็นพืชเกษตรกรรมหลักของทั้งสี่หมู่บ้าน แต่เกษตรกรมีการเพาะปลูกพืชไร่ประเภทอื่นๆ เช่น ข้าวโพด พืชสวน เช่น ลำไย และยางพารา ในขณะที่จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดขนาดใหญ่และมีรายได้ครอบคลุมโดยเฉลี่ยค่อนข้างสูง เป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคใต้ตอนล่าง ยางพาราและปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก ผู้วิจัยจึงเลือกทำสนทนากลุ่มในจังหวัดพะเยาและสงขลาเนื่องจากลักษณะของสังคมเศรษฐกิจของประชากร ปัญหาที่ประชาชนประสบ และการเป็นพื้นที่เกษตรกรรม

ทั้งเจ็ดหมู่บ้านประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งที่อยู่ในเขตเทศบาล (เขตเมือง) และนอกเขตเทศบาล (เขตชนบท) เป็นพื้นที่ในเขตและนอกเขตชลประทาน ชาวบ้านทั้ง 7 หมู่บ้านมีความหลากหลายในอาชีพตั้งแต่ทำเกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ ชาวบ้านยังมีความหลากหลายในทางวัฒนธรรม กล่าวคือ สมาชิกของหมู่บ้านบางกลุ่มมาจากภูมิภาคอื่นๆ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวอย่างเช่น ส่วนหนึ่งของสมาชิกหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดพะเยามาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อ 40-50 ปีก่อน จนกลายเป็นลักษณะที่เรียกว่า “อีสานล้านนา” ซึ่งยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของบรรพบุรุษอยู่

ตารางที่ 1: หมู่บ้าน ตำบลและอำเภอที่ผู้วิจัยทำสนทนากลุ่ม

จังหวัด	อำเภอ	หมู่บ้าน
พะเยา	เชียงคำ ภูพานยาว เมืองพะเยา	4
สงขลา	บางกล่ำ สทิงพระ สิงหนคร	3

ที่มา: ผู้วิจัย

หมายเหตุ: ผู้วิจัยไม่เปิดเผยรายชื่อหมู่บ้านเพื่อสิทธิส่วนบุคคลของชาวบ้านและเกษตรกร

ผู้วิจัยทำสนทนากลุ่มกับชาวบ้านและเกษตรกรจำนวน 94 ราย ใน 7 หมู่บ้าน เพศหญิงมีปริมาณมากกว่าเพศชายเล็กน้อย (ดูตารางที่ 2 และ 3) ในแง่มุมของอายุ ผู้วิจัยพบว่าชาวบ้านและเกษตรกรอยู่ในช่วงอายุ 41-60 ปี น่าสังเกตว่าชาวบ้านในจังหวัดสงขลาค่อนข้างอายุมาก ชาวบ้านและเกษตรกรส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม รายได้จากการรับเบี้ยยังชีพเป็นรายได้หลักของชาวบ้านและเกษตรกร

² ชาวบ้านเรียกโครงการรับจำนำข้าวว่า “โครงการประกันราคา”

³ จากการสัมภาษณ์ผู้ประสานงานที่เป็นอาสาสมัครจิตอาสาด้านสาธารณสุขในพื้นที่

⁴ จากการสัมภาษณ์ผู้ประสานงานที่เป็นอาสาสมัครจิตอาสาด้านสื่อสารมวลชน

บางส่วนเช่นกัน (ประมาณ 33 เปอร์เซ็นต์) รายได้ต่อครัวเรือนของเกษตรกรค่อนข้างต่ำ ในส่วนของระดับการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา รายละเอียดตามตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2: ข้อมูลเชิงสังคมเศรษฐกิจของกลุ่มชาวบ้านและเกษตรกร (จังหวัดพะเยา)

ปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจ		จำนวน	เปอร์เซ็นต์	หมายเหตุ
เพศ	ชาย	27	49.091	
	หญิง	27	49.091	
	ไม่ระบุ	1	1.818	หมู่บ้าน 3
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี		0.000	
	20-30 ปี		0.000	
	31-40 ปี	3	5.455	
	41-50 ปี	11	20.000	
	51-60 ปี	21	38.182	
	มากกว่า 60 ปี	19	34.545	
	ไม่ระบุ	1	1.818	หมู่บ้าน 4
แหล่งรายได้หลัก	เกษตรกรรม	36	65.455	
	ปลูกผักสวนครัว	2	3.636	
	ปศุสัตว์	3	5.455	
	รับจ้างทั่วไป	10	18.182	
	เบี้ยยังชีพจากภาครัฐ	18	32.727	
	ลูกหลานส่งมาให้	6	10.909	
	อื่นๆ	2	3.636	ค้าขาย
	ไม่ระบุ		0.000	
ระดับรายได้	ต่ำกว่า 5000	22	40.000	
	5,000-10,000	18	32.727	
	10,001-15,000	7	12.727	
	15,001-20,000	5	9.091	
	20,001-25,000	2	3.636	
	25,001-30,000	1	1.818	
	30,001-35,000		0.000	
	สูงกว่า 35,000		0.000	
	ไม่ระบุ		0.000	
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	31	56.364	
	มัธยมศึกษา	19	34.545	
	ปริญญาตรี	5	9.091	
	สูงกว่าปริญญาตรี		0.000	

	ไม่ระบุ		0.000	

ที่มา: รวบรวมโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 3: ข้อมูลเชิงสังคมเศรษฐกิจของกลุ่มชาวบ้านและเกษตรกร (จังหวัดสงขลา)

ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม		ความถี่	ร้อยละ	หมายเหตุ
เพศ	ชาย	17	43.590	
	หญิง	22	56.410	
	Missing		0.000	
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี		0.000	
	20-30 ปี		0.000	
	31-40 ปี		0.000	
	41-50 ปี	2	5.128	
	51-60 ปี	8	20.513	
	มากกว่า 60 ปี	29	74.359	
	Missing		0.000	
แหล่งรายได้หลัก	เกษตรกรรม	14	35.897	
	ปลูกผักสวนครัว	4	10.256	
	ปศุสัตว์	6	15.385	
	รับจ้างทั่วไป	11	28.205	
	เบี้ยยังชีพจาก ภาครัฐ	5	12.821	
	ลูกหลานส่งมาให้	9	23.077	
	อื่นๆ	7	17.949	
	Missing		0.000	
ระดับรายได้	ต่ำกว่า 5000	28	71.795	
	5,000-10,000	3	7.692	
	10,001-15,000	1	2.564	
	15,001-20,000	3	7.692	
	20,001-25,000	2	5.128	
	25,001-30,000	1	2.564	
	30,001-35,000		0.000	
	สูงกว่า 35,000	1	2.564	
	Missing		0.000	
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่า มัธยมศึกษา	29	74.359	
	มัธยมศึกษา	5	12.821	

	ปริญญาตรี	5	12.821	
	สูงกว่าปริญญาตรี		0.000	
	Missing		0.000	

ที่มา: รวบรวมโดยผู้วิจัย

6. ผลการศึกษา

จากการทำสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยพบว่าชาวบ้านและเกษตรกรได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการของรัฐบาลเป็นอย่างดีทั้งจากสื่อสารมวลชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยสังเกตว่าชาวบ้านและเกษตรกรจะได้รับข่าวสารจากทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากเป็นพิเศษ (โดยเฉพาะโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) ในขณะที่ ชาวบ้านและเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารโครงการช่วยเหลือเกษตรกรผ่านทางโทรทัศน์และเกษตรอำเภอ ชาวบ้านและเกษตรกรทราบว่าตนเองได้รับได้รับสวัสดิการใดบ้างและทราบว่ารัฐบาลมีโครงการช่วยเหลือเกษตรกรอะไรบ้าง ดังนั้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจึงมีระดับสูง

ผู้วิจัยขอแบ่งการรายงานผลการวิจัยออกเป็นสองส่วนตามนโยบายเบี้ยยังชีพและนโยบายช่วยเหลือเกษตรกร

6.1 โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ (และสวัสดิการสังคมอื่นๆ)

ผู้วิจัยพบว่าชาวบ้านและเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเบี้ยผู้สูงอายุและสวัสดิการสังคมอื่นๆ ที่ตนเองมีสิทธิได้รับเป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น ชาวบ้านที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) รู้ว่าตนเองได้สิทธิสำหรับ อสม. ชาวบ้านที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพทราบว่าการจ่ายเบี้ยยังชีพเป็นแบบขั้นบันไดและสามารถไปรับเบี้ยยังชีพได้ที่ไหนและอย่างไร ชาวบ้านทราบขั้นตอนและกระบวนการดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยผ่านการประชาสัมพันธ์ในชุมชน เช่น เสียงตามสายหรือประชาคม

ผู้วิจัย: ทราบข่าวเรื่องเบี้ยยังชีพครั้งแรกสุดจาก

ชาวบ้าน: ทราบจากทางสมาชิก อบต. ครับ

ผู้วิจัย : ทางพ่อหามา (ผู้อาวุโสท่านหนึ่งในหมู่บ้าน-ผู้วิจัย) ละครับ

ชาวบ้าน: สมาชิก อบต.ครับ

ผู้วิจัย: ทางด้านนี้ละครับ

ชาวบ้าน: อบต. เหมือนกันครับ

ผู้วิจัย: อบต. .แจ้งข่าวโดยวิธีไหนครับ

ชาวบ้าน: มอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้านบอกตามเสียงตามสาย ให้คนที่อายุเข้าเกณฑ์ เกิด พศ. นั้น พศ.นี้ ให้ส่งเอกสารให้สมาชิก อบต. (สนทนากลุ่มหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดพะเยา)

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่าเทศบาลและผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการให้ข้อมูลการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพและกำหนดการเบิกจ่าย

ชาวบ้านรับเบี้ยยังชีพสองทางคือไปรับด้วยตนเองกับการโอนผ่านบัญชี อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านส่วนใหญ่ไปรับเบี้ยยังชีพเองที่เทศบาลผ่านการนัดหมายในระยะเวลาที่กำหนด จากการสอบถามชาวบ้าน ยังไม่มีกรณีที่เทศบาลติดค้างเบี้ยยังชีพและจ่ายเบี้ยยังชีพล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้กับชาวบ้าน นอกจากนี้ กระบวนการรับเบี้ยยังชีพไม่ยุ่งยากและไม่สลับซับซ้อน ทำให้ชาวบ้านพึงพอใจในกระบวนการดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพในระดับที่สูงมากหากเปรียบเทียบกับโครงการช่วยเหลือเกษตรกร

อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านต้องการให้เพิ่มการจ่ายเบี้ยยังชีพจากรูปแบบ “ขั้นบันได” เป็นการจ่ายแบบ “เท่าเทียมกันทุกระดับอายุและทุกพื้นที่” เนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้นและเพื่อความเท่าเทียมกันทุกคน สะท้อนค่านิยมของชาวบ้านในเรื่องความเท่าเทียมกันในสิทธิการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ ชาวบ้านเสนอว่ารัฐควรเพิ่มเบี้ยผู้สูงอายุเป็น 1,000 บาท⁵ ทุกเดือนจนกว่าจะสิ้นอายุขัย

ผู้วิจัย : ที่นี้ของถามเพิ่มอีกนิดนึงครับ ว่าผู้สูงอายุแต่ละพื้นที่ควรได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเท่ากันหรือเปล่าครับ อย่างผู้สูงอายุภาคกลาง เขาขายข้าวได้มากกว่าเราผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาอย่างนี้ควรจะได้เท่ากันหรือเปล่าครับ หรือเราควรจะได้มากกว่า

ชาวบ้าน : (เสียงเบาๆ) เราควรจะได้มากกว่าค่ะ แต่เริ่มที่ 2400 เท่ากัน

ชาวบ้าน : ควรจะได้เท่ากันค่ะ

ชาวบ้าน : ควรจะได้เท่ากันครับ

ชาวบ้าน : ผมว่าการแยกคนรวยคนจนออกจากกันมันยากครับ

ชาวบ้าน : ควรจะได้เท่ากันหมดครับไม่คิดว่าเป็นปัญหาคับข้องใจอะไร

ชาวบ้าน : มันจะทำให้เกิดการขัดแย้งกันเปล่าๆ

ชาวบ้าน : บางทีต้นทุนคนเรามันไม่เหมือนกันเราไปแบ่งแยกไม่ได้หรอกค่ะว่าใครรวยใครจน ควรจะต้องให้เสมอภาคกันค่ะ

ชาวบ้าน : บางคนภายนอกดูรวยแต่จริงๆไม่ได้รวยเท่าไรค่ะ

ชาวบ้าน : ควรจะได้เท่ากันหมด 1000 ทุกพื้นที่ทุกระดับอายุครับ (สนทนากลุ่มหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดพะเยา)

ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ความแตกต่างในการจ่ายเบี้ยสวัสดิการสังคมในโครงการเบี้ยสนับสนุน อสม. กับเบี้ยยังชีพในโครงการอาสาสมัครอื่นๆ เช่น อาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อพปร.) ชาวบ้านมองว่ารัฐควรจ่ายเบี้ยสวัสดิการสำหรับอาสาสมัครอื่นๆ ด้วยเพื่อความเท่าเทียมกัน

7.2 โครงการช่วยเหลือเกษตรกร

⁵ ชาวบ้านบางรายเสนอ 2,400 บาทต่อเดือน

จากการพูดคุยกับเกษตรกร ผู้วิจัยพบว่าเกษตรกรทราบข่าวการช่วยเหลือเกษตรกรจากสื่อสารมวลชน และเกษตรกรอำเภอ ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ค่อยมีบทบาทในโครงการนี้เท่าไร เกษตรกรมองว่าการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการช่วยเหลือเกษตรกรค่อนข้างยากเพราะต้องไปหาเกษตรกรอำเภอเอง

จากการสอบถามชาวบ้าน ผู้วิจัยพบว่าเกษตรกรในจังหวัดภาคเหนือมีความคิดเห็นต่อนโยบายการช่วยเหลือเกษตรกรมากกว่าเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ เกษตรกรไม่ค่อยพึงพอใจโครงการชดเชยเกษตรกรไร่ละ 1,000 บาทเท่าไรเมื่อเปรียบเทียบกับโครงการประกันราคา (รับจำนำ) เพราะไม่คุ้มค่ากับต้นทุนการผลิตที่ลงไปกับขั้นตอนการเพาะปลูก นอกจากนี้ โครงการไร่ละ 1,000 บาท ไม่แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ เพราะเกษตรกรที่มีที่ดินน้อยได้ค่าชดเชยน้อย ส่วนเกษตรกรที่มีที่ดินมากได้ค่าชดเชยมาก⁶

ผู้วิจัย : โอเคครับ คราวนี้ขอถามเรื่องโครงการไร่ละพันบาทมังครับ ไม่ทราบว่ามีผู้นำอาหารบาทบาทเกี่ยวกับโครงการนี้จากทางไหนครับ มีหน่วยงานมาบอกหรือรู้จักโทรทัศน์

ชาวบ้าน : เกษตรอำเภอค่ะ แต่รู้สึกปีนี้มันจะไม่มีเงินอุดหนุนให้หะคะชาวบ้านถาม : โครงการไร่ละพันนี้เขาจำกัดพื้นที่ต่อไร่ไหมครับ

ผู้วิจัย : จำกัดครับ ช่วยเหลือไร่ละพันไม่เกิน 15 ไร่

ชาวบ้าน : นั่นไง

ชาวบ้าน : มันยังไม่ถึงครึ่งของที่นาเลย

ชาวบ้าน : มันเกินไปไม่ได้

ชาวบ้าน : ถ้าถามผม ผมยังไม่พอใจถ้าจำกัด 15 ไร่ อยากให้รัฐบาลประกันราคา ไม่ต้องสูงถึงขนาดที่เคยทำมาก็ได้

เพราะปัญหาที่เห็นที่สำคัญมากคือการที่ผู้รับซื้อข้าว (โรงสี) สามารถรับซื้อในราคาที่เขาพอใจจะรับซื้อ คนหนึ่งมาขายซื้อราคาหนึ่ง อีกคนมาขายให้อีกราคาหนึ่ง ผมว่ามันไม่มีมาตรฐาน

ชาวบ้าน : (กระซิบๆ) ไม่มีเจ้าหน้าที่มารับผิดชอบตรวจสอบตรงนี้จริงจิงครับ

ชาวบ้าน : ผมว่าที่รัฐบาลต้องทำคือ ตั้งราคากลาง ไม่ต้องสูงเหมือนสมัยยังลักษณ์หรือก ตั้งราคาไปเลย กิโลกรัมละ 12 บาท เกวียนละ 12,000 บาท แล้วค่อยมาหักค่าคุณภาพของข้าวทีหลัง ตอนนี้นั้นแบบคราวนี้จะซื้อกิโลละ 9 บาท มาอีกวันจะซื้อกิโลละ 5 บาท มันไม่เหมาะสมครับ

ชาวบ้าน : แต่อย่างน้อยตอนนี้ก็ขอขอบคุณรัฐบาลที่อุดหนุนให้ไร่ละ 1,000 บาท แต่มันก็น้อยเกินไป (สนทนากลุ่มหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดพะเยา)

นอกจากนี้ เกษตรกรเห็นว่าโครงการช่วยเหลือของรัฐบาลประเภทอื่นๆ เช่น มาตรการควบคุมราคาการผลิต (ค่าเช่านา ค่าปุ๋ย) ไม่ได้ผลเพราะหน่วยงานรัฐไม่ได้เอาจริงเอาจัง นอกจากนี้ รัฐไม่สามารถควบคุม

⁶ ในด้านกลับกัน จากการพูดคุยกับเกษตรกรในหมู่บ้านหนึ่ง เกษตรกรชี้ว่าเกษตรกรที่มีที่ดินมากอาจจะได้ค่าชดเชยไม่คุ้มค่ากับการลงทุนในการเพาะปลูก ในขณะที่เกษตรกรที่มีที่ดินน้อยอาจจะได้ค่าชดเชยมากกว่าเพราะลงทุนน้อยหรือไม่ได้ลงทุนเลย

เรื่องราคาได้เพราะเป็นกลไกตลาดและเป็นการตกลงกันระหว่างชาวนากับเจ้าของปัจจัยการผลิต เจ้าของนา และแรงงาน

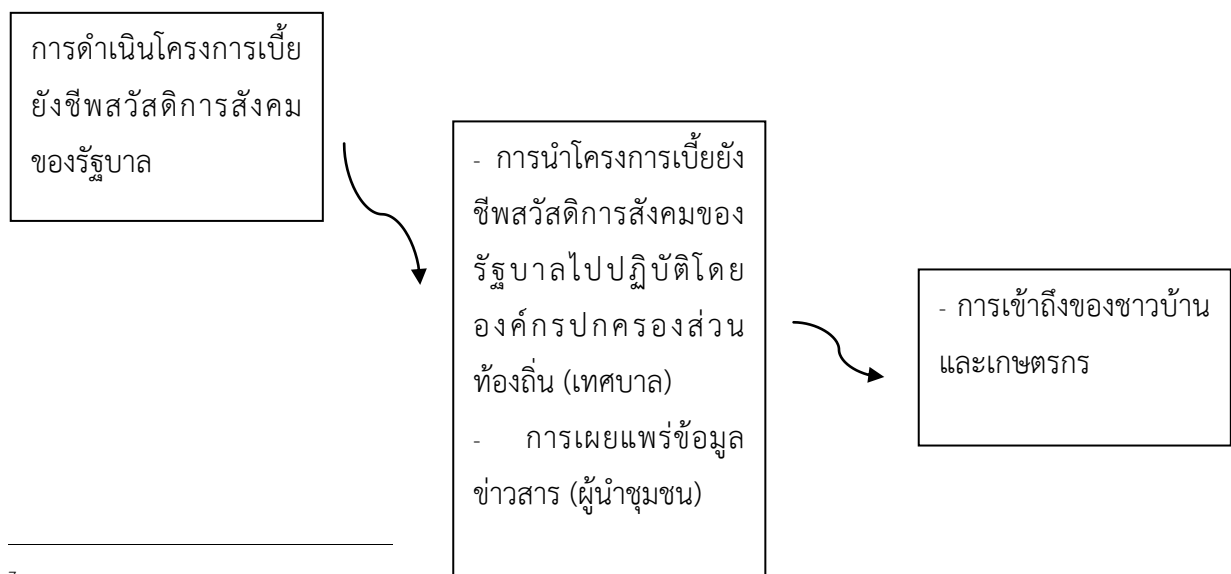
ผู้วิจัย : ถ้าเช่นนั้นกรณีที่รัฐบาลบอกว่าจะช่วยคุณค่าเช่าที่ กับค่าแรงนี้คุณได้จริงไหมครับ เช่นที่บอกว่าจะคุณค่าเช่านาไม่เกินไร่ละ 500 บาท ?

ชาวบ้าน : ไม่ค่ะ ส่วนใหญ่มันขึ้นอยู่กับเจ้าของนา กับผู้เช่าตกลงกันบางคนเขาก็ไม่ยอม บางคนเขาก็ไม่ได้คิดเป็นเงิน แต่ให้จ่ายเป็นผลผลิต 1 ใน 3 (สนทนากลุ่มหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดพะเยา)

ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับโครงการช่วยเหลือเกษตรกรสามประการ ประการแรก โครงการชดเชยเกษตรกรไร่ละ 1,000 บาท ไม่ได้ช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างชาวนาที่เป็นเจ้าของนา กับชาวนาที่เช่านา เมื่อรัฐกำหนดว่าการจ่ายค่าชดเชยต้องจ่ายให้กับเกษตรกรเจ้าของนา ชาวนาที่เป็นเจ้าของนาจะได้รับค่าชดเชย แม้ว่าตนเองไม่ได้เพาะปลูกข้าวแต่ให้เขาเช่านา จากการสัมภาษณ์เกษตรกรสองหมู่บ้านในจังหวัดพะเยาและสงขลา ตัวอย่างเช่น ผู้นำชุมชนในหมู่บ้านที่จังหวัดสงขลาให้ข้อมูลว่ามีเกษตรกรบางส่วนที่ไม่สามารถรับเงินอุดหนุนได้ เนื่องจากเช่าที่ดินทำนาและเจ้าของที่ดินไม่ยอมมอบเอกสารสิทธิ์เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการรับเงินอุดหนุนไร่ละ 1000 บาท รัฐไม่ได้จำแนกว่าใครปลูกข้าวจริงหรือใครเพียงแค่ให้เช่านา ดังนั้นโอกาสการเข้าถึงโครงการชดเชยไร่ละ 1,000 บาท ของชาวนาที่เช่านาจึงน้อยกว่าเกษตรกรที่เป็นเจ้าของนา⁷

ประการที่สอง หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ค่อยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการช่วยเหลือเกษตรกรเท่าที่ควร ในการสนทนากลุ่มที่จังหวัดสงขลา เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า มีบางกรณีที่เงินเข้าบัญชีช้า หรือเกิดปัญหาการขาดความเข้าใจต่อระบบธุรกรรมธนาคารของชาวบ้าน ทำให้บางครั้งไม่ได้รับเงินอุดหนุน หรือได้รับล่าช้า ซึ่งผู้นำชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาเกษตรกร และผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาและอำนวยความสะดวก

แผนภาพที่ 1: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการเข้าถึงการให้บริการภาครัฐ

⁷ นอกจากชาวนาเจ้าของนาแบ่งค่าชดเชยให้

นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐยังไม่ค่อยประชาสัมพันธ์การช่วยเหลือเกษตรกรในรูปแบบอื่นๆ จากการสัมภาษณ์เกษตรกรหมู่บ้านหนึ่ง เกษตรกรชี้ว่าเกษตรกรอำเภอน่าจะลงมาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการเกษตรอินทรีย์ซึ่งเกษตรกรสนใจและรัฐก็เริ่มแต่หน่วยงานรัฐก็ไม่ได้ใส่ใจดูแลเท่าที่ควร เกษตรกรสนใจการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อลดการพึ่งพาสารเคมีแต่เกษตรกรต้องเข้าไปหาเกษตรกรอำเภอเพื่อขอซื้อสารอินทรีย์

ผู้วิจัย: พี่บ้านอาเข้าถึงโครงการช่วยเหลือเกษตรกรไหมครับ?

ชาวบ้าน: เรื่องโครงการช่วยเหลือ เช่น ประกันราคาหรือชดเชย เราเข้าถึง แต่เราอยากให้เกษตรกรอำเภอลงมาดูแลชาวบ้านบ้าง เช่น เราอยากให้มาดูแลเกษตรกรอินทรีย์ของเราบ้าง ไม่ใช่เราไปใช้สารอินทรีย์หมด เราก็ต้องเข้าไปซื้อที่เกษตรกรอำเภอ (สนทนากลุ่มหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดพะเยา)

ประการที่สาม เกษตรกรอยากให้รัฐเปิดโอกาสให้ชาวนาเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการช่วยเหลือเกษตรกรให้มากกว่านี้ เช่น เปิดโอกาสให้ชาวนาเข้าไปอยู่ขั้นตอนการรับซื้อข้าวเปลือกในโครงการประกันราคา ชาวนามองว่าระดับการมีส่วนร่วมที่น้อยของเกษตรกรทำให้เกษตรกรเข้าไม่ถึงโครงการช่วยเหลือเกษตรกร ที่สำคัญ ชาวนามองว่าตนเองได้รับการเอาเปรียบจากภาครัฐและพ่อค้าคนกลาง (น่าจะเป็นโรงสี) ในขั้นตอนต่างๆ ดังนั้นรัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรเป็นเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการรับซื้อข้าวเปลือก เช่น การวัดความชื้นหรือการจัดตั้งโรงสีข้าวและลานตากข้าวให้เกษตรกรเข้าไปมีส่วนในการบริหารจัดการ

ผู้วิจัย: สุดท้าย อยากให้รัฐบาลดูแลอะไรครับ?

ชาวบ้าน: รัฐบาลน่าจะจัดตั้งโรงสีข้าวและลานตากข้าวขึ้นมาแข่งกับพ่อค้าคนกลางและให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลตรงนี้ (น้ำเสียงเอาใจจริงเอาใจ) (สนทนากลุ่มหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดพะเยา)

ผู้วิจัยสังเกตว่าเกษตรกรมีความเข้มแข็งมากในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการรับซื้อข้าวเปลือกเพราะมองว่าการมีส่วนร่วมของเกษตรกรจะช่วยแก้ไขปัญหาคาการทุจริตในกระบวนการช่วยเหลือของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพครับ

8. สรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมองว่าระดับการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐและการช่วยเหลือเกษตรกรนั้นขึ้นอยู่กับสองปัจจัยด้วยกัน ปัจจัยที่หนึ่ง ระดับการเข้าถึงการช่วยเหลือของรัฐขึ้นอยู่กับระดับการเอาใจใส่ของหน่วยงานที่อยู่ใกล้กับประชาชน ในกรณีของโครงการเบี้ยยังชีพสวัสดิการสังคม ชาวบ้านไม่มีปัญหาในเรื่องการเข้าถึงโครงการและข้อมูลข่าวสารเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญ ในขณะที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้มีบทบาทมากนักในโครงการช่วยเหลือเกษตรกร ส่วนหน่วยงานภาครัฐมีระดับการเข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรและประชาสัมพันธ์การช่วยเหลือค่อนข้างน้อย

ปัจจัยที่สอง ลักษณะของโครงการของภาครัฐมีผลต่อการเข้าถึงการช่วยเหลือชาวบ้านและเกษตรกร กล่าวคือ หากเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมที่มีกฎเกณฑ์ชัดเจนและชาวบ้านยอมรับ ระดับการเข้าถึงโครงการจะมีมากและความเหลื่อมล้ำจะมีจำกัด หากเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอุดหนุนระยะสั้นที่มีกฎเกณฑ์ซับซ้อนและมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ระดับการเข้าถึงโครงการจะน้อยและความเหลื่อมล้ำจะมีมาก

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสามประการด้วยกัน ประการแรก ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินนโยบายด้านสวัสดิการที่มีต้องการกระจายสิทธิอย่างทั่วถึง (Universal) ต้องมีความถูกต้องและชัดเจนในเรื่องข้อมูลแก่ผู้ที่มีสิทธิได้รับประโยชน์ (Beneficiaries) หน่วยงานภาครัฐต้องสร้างบรรยากาศที่ผู้รับสิทธิรู้สึกว่าจะไม่ถูกกีดกันในการเข้าถึงและระดับการรับสิทธิไม่แตกต่างกัน ประการที่สอง หน่วยงานภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) และได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ได้รับสิทธิประโยชน์ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์เป็นการลดระดับความเข้าใจที่แตกต่างกันในเรื่องคุณสมบัติและสิทธิของผู้รับประโยชน์และลดความรู้สึกที่ “ถูกกีดกันเชิงนโยบาย (Policy Discrimination)” เพราะทุกฝ่ายมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและเข้าใจความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆ

ประการที่สาม หน่วยงานภาครัฐควรเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาส่วนร่วมในการเป็นเครื่องมือที่นำนโยบายไปปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดและมีเครือข่ายในการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นการเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อลดระดับการเข้าไม่ถึงโครงการภาครัฐ เช่น ข้อมูลข่าวสาร การกระจายงบประมาณของโครงการ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กอบศักดิ์ ภูตระกูล. (2556). “คุณภาพของการเจริญเติบโตจากมิติของการกระจายรายได้: ปัญหาและทางออก.” *บทความนำเสนอในการสัมมนาวิชาการประจำปี 2556 ธนาคารแห่งประเทศไทย*, 19-21 กันยายน 2556, โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์แอทเซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพมหานคร.
- ขวัญตา เบ็ญจะขันธุ์ ญัฐชัย ชินอรรถพร และธนพันธ์ ไส้ประกอบทรัพย์. (2557). “โครงการอุดหนุนสินค้าเกษตรระยะสั้น การพึ่งพาเชิงนโยบายและความไม่เท่าเทียมเชิงนโยบาย: หลักฐานจากการทำวิจัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง.” *วิทยาสารเกษตรศาสตร์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 35(3), 397-415.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณและคณะ. (2540). บรรณาธิการ. *การสำรวจสุขภาพประชากรวัย 50 ปีขึ้นไป: ประเทศไทยปี 2538*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ณัฐธยาน์ ระโส. (2554). “การศึกษาประสิทธิภาพขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาจังหวัดนครสวรรค์,” *ปริญญานิพนธ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ* หลักสูตร รัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชา นโยบายสาธารณะ.
- ถาวร สกุกพาณิชย์. (2554). “ความเป็นธรรมและการเข้าถึงบริการสุขภาพ.”
http://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/ThaiHealth2011/thai2011_11.pdf.
- ทองปาน โตอ่อน. (2551). การศึกษาความรู้ ความเข้าใจ และความต้องการของผู้สูงอายุเกี่ยวกับ การดำเนินงานจัดเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี. *รายงานการศึกษาอิสระ*. ขอนแก่น: สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ธันต์นันท์ เอียดพวง (2554). การประเมินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์แทน จังหวัดนครนายก. *สารนิพนธ์, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ)* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธมนวรรณ รอดเข็ม. (2554). การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังจากได้รับเบี้ยยังชีพ ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดตรัง. *รายงานการศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น* มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นงนพ ทับทิมทวีโชค. (2556). “ความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวกลุ่มจังหวัดอีสานตอนใต้ที่มีต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกร,” *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 20(2), 5-32.
- ภัทรวิ โชกคุลย์. (2557). “การประเมินผลโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพระแก้ว อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา,” *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 1(1).

- พรชัย รัฐระเวชและคณะ. (2555). *โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มรายจ่ายด้านสวัสดิการสังคมของภาคสาธารณะเมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- พิมพ์ทักษอร แสงทองไชย. (2558๗). “ผลการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เทศบาลนครระยอง,” บทความนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2558 (RSU National Research Conference 2015). มหาวิทยาลัยรังสิต กรุงเทพมหานคร.
- ระพีพรรณ คำหอมและคณะ (2546). *รายงานวิจัยการประเมินโครงการบริการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐสภา. (ม.ป.ป). *สวัสดิการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: รัฐสภา.
- วิจิตร ระวิวงศ์. (2543). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันทนี วาสิกะสินและคณะ. (2547). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมสังคมสงเคราะห์*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์และคณะ. (2551). *หลักประกันด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- วระเวศม์ สุวรรณระดาและคณะ. (2550). *การศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- วระเวศม์ สุวรรณระดา. (2550). *การศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วระเวศน์ สุวรรณระดา, และอาภาพรณ คำชิรพิทักษ์. (2552). *ปัญหาเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วระเวศน์ สุวรรณระดา. (2557). *รูปแบบนโยบายภาครัฐ ก้าวสู่สังคมวัยบำนาญอันมั่นคงและระบบการคลังที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์. (2538). *ศรีสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). *รายงานวิจัยการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2014). *วิเคราะห์โครงการรับจํานาอีกครั้ง*.
<http://tdri.or.th/tdri-insight/viroj-rice-pledging/>.
- สายทิพย์ ภูโหมทอง (2553). “การประเมินผลการดำเนินงานด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์,” *รายงานการศึกษาดูงาน* สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมชัย จิตสุชน, จิราภรณ์ แผลงประพันธ์, ยศ วัชรคุปต์, และนันทพร เมธาคณวุฒิ. (2554). *โครงการวิจัยเรื่องสู่ระบบสวัสดิการสังคมถ้วนหน้าภายในปี พ.ศ. 2560*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

- สมพร อิศวิลานนท์. (2553). “ข้าวไทย: การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการผลิตและช่องทางการกระจาย”,
เอกสารการวิจัยเสนอต่อสถาบันคลังสมองของชาติร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2556). *โลกเปลี่ยนไทยปรับ: หลุดจากกับดัก พ้นจากชาติที่ล้าหลัง*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ.
- อภิชัย บวรโมทย์. (2553). “ปัญหาการจัดการสวัสดิการสังคมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วน
ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด,” *วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- อภิญา เวชชัย. (2554). การศึกษาโครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ และครอบครัวในชุมชน
“โครงการเบี้ยยังชีพ” ชุดโครงการวิจัยและพัฒนานโยบายระบบสวัสดิการสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตผู้สูงอายุในประเทศ.
[file:///C:/Users/User7/Downloads/RES_evaluation%20of%20the%20allowance%20for%20the%20elderly%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User7/Downloads/RES_evaluation%20of%20the%20allowance%20for%20the%20elderly%20(1).pdf)
- เอี่ยมพร สิงหาญจน์. (ม.ป.ป.) *แกะรอยนโยบายสาธารณะ: เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่ถึงฝั่ง*. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ.

ภาษาอังกฤษ

- Bennett, A., & George, A. (1997). *Process tracing in case study research*. Paper Presented at
MacArthur Foundation Workshop in Case Study Method. Cambridge, M.A.: Belfer
Center for Science and International Affairs (BCSIA), Harvard University.

STOCK PRICE ANALYSIS USING NEW LOG-LIKELIHOOD ESTIMATION

Paul Louangrath

Abstract

The objective of this paper is to provide a practical tool for stock price analysis through a new log-likelihood estimator (NLLE). The current likelihood function lacks precision. We modify log MLE in two steps in order to reduce the inaccuracy between the arithmetic mean and the expected value. The proposed function consists of two steps: (i) determine the log likelihood of a random variable X , and (ii) adjust the estimate by a factor of $(1/n-1)(\ln L(X))$. The data used for this research consists daily indices of 10 major stock markets: NASDAQ, DOW, SP500, CAC40, FTSE, Heng Seng, Shanghai, KOSPI, Nikkei and TWSE. This second set of data is used for out-of-sample confirmatory verification. Relevant tests employed in this article include Cramer-Rao Lower Bound (CRLB), Likelihood Ratio Test, Wald statistic, and Lagrange Multiplier (Score Statistic). It was found that the proposed LLE is more efficient than the conventional MLE. The proposed NLLE function could achieve as high as 99% accuracy in estimating the expected value for a random variable. This novel approach is a contribution to the field. It gives practitioners a better tool for value estimation. In addition, the proposed NLLE function has practical applications in many fields of natural and social sciences.

Keywords: Cramer-Rao Lower Bound (CRLB), maximum likelihood estimator (MLE), Monte Carlo, Lagrange multiplier (Score Statistic), likelihood ratio test, log likelihood estimator (LLE), and Wald statistic.

JEL CODE: C10, C13, C14, C46, E27, G11, G17

1. INTRODUCTION

The research question presented in this paper is: “whether the current log-likelihood function is adequately accurate for stock price estimation?” Stock investment professionals always seek better tool for stock price forecast or value estimation as a risk management tool. The likelihood function is a common tool for value estimation (Myung, 2003). The current likelihood function lacks precision (Efron, 1981). This paper addresses this weakness in two steps: (i) determine the log likelihood of $(X_i : x_1, \dots, x_n)$, and (ii) adjust the estimate by a factor of $(n-1)(\ln L(X))$. The data used for this research consists of 10 major stock markets: NASDAQ, DOW, SP500, CAC40, FTSE, Heng Seng, Shanghai, KOSPI, Nikkei and TWSE over a period of 60 days. The minimum sample size requirement was met by using the n -omega method (Louangrath, 2014: Appendix 4).

A preliminary distribution test of the daily prices of SET100 Index component companies shows that stock prices in Thailand is Fréchet and Weibull distributed. These distribution contradicts the general argument that financial data are fat-tailed (Fréchet) distributed. Fréchet distribution is also known as inverse Weibull distribution (Fréchet, 1927, Muraleeharam et al., 2011, Khan et al., 2008, and de Gusmao et al., 2011). This preliminary finding provides further impetus for this research because it implies that technical data analysis tools used in SET trading may not be accurate if they are based on only Fréchet distribution; however, analysis under the General Extreme Value (GEV) method shows that some stock price in SET also distributed Weibull (Appendix 6). Thus, SET100 is an interesting case study in stock price analysis.

This paper is presented in five sections. Section 1 introduces the likelihood function and its corresponding log-likelihood as the motivation for stock price analysis in light of price fluctuation. Section 2 explains the data used for the Monte Carlo simulations. Section 3 presents the proposed correction to the log-likelihood estimator and introduces a predictive function to track and forecast stock price under volatile condition. The findings and discussions are covered in section 4. Section 5 concludes the paper by urging practitioners to employ the new LLE as a new tool for stock price estimation and risk management.

1.1 Likelihood Estimation Function

There is a gap in the literature concerning the improvement of likelihood function. In particular, there is the need for an effective forecasting tool to estimate stock price in face of price fluctuation. Under price fluctuation, the current MLE method cannot provide accurate estimation of the expected value. Such a tool would have practical application in investment risk management. This paper attempts to fill that gap. In this paper, $\{X_i\}$ represents stock price. Two general cases classified by data types introduce the subject matter of likelihood function and the log-likelihood function as tools for estimating the expected value for random variable $\{X_i\}$.

Given a set of *iid* random variable $\{X_i\}$ with probability distribution function $f(x; \theta)$ where f is known and θ is unknown parameter to be estimated by $\hat{\theta}$. The likelihood function is defined as:

$$L(X; \theta) = \prod_{i=1}^N f(X_i; \theta) \quad (1)$$

The log-likelihood of (1) is given by:

$$\log L(X; \theta) = \ell(X; \theta) = \sum_{i=1}^T \log f(X_i; \theta) \quad (2)$$

From (1) and (2), there is adequate basis to illustrate how the log likelihood function is used in two general cases: (i) $\{X_i\}$ is normally distributed random variable with mean μ and deviation σ^2 , and (ii) $\{X_i\}$ is *iid* binomial random variable $X_i \rightarrow \text{Bin}(n, \pi)$. For the first case, the log-likelihood of continuous *iid* is given by Rao (2016) as:

$$L(X; \mu, \sigma^2) \propto T\sigma^2 + \sum_{i=1}^T \frac{(X_t - \mu)^2}{\sigma^2} \quad (3)$$

For the second case, the log-likelihood of the *iid* binomial random variable is given by:

$$L_T(X | \pi) \propto \sum_{t=1}^T \log \binom{n}{X_t} + \sum_{t=1}^T \left(X_t \log \left(\frac{\pi}{1-\pi} \right) + n \log(1-\pi) \right) \quad (4)$$

The term π is equal to the Laplace rule of succession probability of success: $\pi = (s+1)/(n+2)$ (Laplace, 1841, and Rudolph, 1945 & 1947).

The problems presented by (1) to (4) may be summarized into one simple question: “in a series of observations of random variable $\{X_i\}$, what is the expected value: $E[X]$?” In the context of stock price analysis, an investor asks the same question: “given a series of CLOSE prices for the past 10 or 15 trading sessions, what is the expected CLOSE price for today?” The answer to this question allows the investor to better manage investment risk in light of stock price volatility or market fluctuation. This paper attempts to provide an efficient and practical tool to answer this question.

1.2 Properties of Likelihood Estimation Function

The likelihood estimation is a method for estimating a statistical model or parameter of a model (Harris & Stocker, 1998). Maximum likelihood estimator is the procedures used to find the maximum value of the likelihood function (Hoel, 1962). The properties of the likelihood function are: (i) consistency, (ii) asymptotic normality, and (iii) efficiency

(Lebanon, 2016). After reviewing these characteristics, we introduce an alternative means to accomplish the same task under short-term price volatility in stock investment context.

1.2.1 Consistency

Assume that the estimated function under MLE is given by $\hat{\theta}$ and the observed value is θ , the first requirement is *identification* property where $\hat{\theta} \rightarrow \theta$, but $\hat{\theta} \neq \theta$ (Newey & McFadden, 1994, theorem 2.5). The actual and the estimated values must not be observationally equivalent. Observational equivalence is defined as $\hat{\theta} - \theta = 0$. The second requirement for consistency is *compactness*. The function $\hat{\theta}$ has a unique maximum; compactness means that there can be no arbitrary points that may come close to the maximum point. The third requirement of consistency is *continuity*. Continuity means that the function $\ln f(x|\theta)$ must be continuous at all points in θ . Lastly, the estimated function must have *dominance* so that there exists $D(x)$ integrable with respect to the distribution $f(x|\theta)$ such that $|f(x|\theta)| < D(x)$. This fourth condition allows the difference between the likelihood of θ and the expected likelihood of $\hat{\theta}$ uniformly converges to 0:

$$\sup_{\theta \in \Phi} |\hat{\ell}(\theta|X) - \ell(\theta)| \rightarrow 0 \quad (5)$$

Alternatively, consistency is shown through:

$$Q_n(\theta) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \ln f(X_i | \theta) \rightarrow E[\ln f(X_i | \theta)] = Q_0(\theta) \quad (6)$$

The maximum point is obtained at $Q_0(\theta)$ where $\hat{\theta} \cong \theta$ or $Q_n(\theta) \cong Q_0(\theta)$.

Consistency explained by (5) and (6) is a common approach in the current literature. In the context of stock price analysis, price volatility may present challenges to the issue of unique maxima. The compactness requirement in consistency dictates that $\{X_i\}$ should have unique maxima, this restriction is often violated for a shorter trading period when stock prices are volatile. For example, within a day's or week's trading sessions, several new highs may be recorded. In order to maintain compactness and for the likelihood function to be practicable in stock trading, MLE must be modified for the use in shorter period. The sample size would be significantly reduced in comparison to other situations. We resolve this issue by introducing the concept of median root (Section 3) as an alternative means for generating seed number for the iteration in the Monte Carlo simulation.

Table A5.1 (Appendix 5) illustrates how daily price volatility of the stock (PTT) in the Stock Exchange of Thailand (SET) breaks the rule of compactness. Taking 15 trading days from December 17, 2015 to January 7, 2016 as a sample period, the rule of compactness in likelihood function has been violated. The 15 days period has one maximum point (250.00 Baht per share). This value does not change when the trading period is shortened to 10 days. However, in 5 trading-days period the maximum point changes from 250.00 to 244.00 per share. The longer the observation period, the more stable the series become. This is consistent with asymptotic normality required by MLE. The shorter the period, the effect of volatility tends to distort the rule of compactness, i.e. the maxima change.

For purposes of conceptual introduction and illustration, the sample data in Table A8.1 is used throughout Section 1. The actual sample for the research is provided in Section 3. The contrasting MLE and arithmetic mean is illustrated in Table A5.2 (Appendix 5). The arithmetic mean is calculated by $(1/n)\sum X_i$ and the log likelihood is calculated by the conventional formula: $\ln L(X) = (1/n)\sum X_i \ln F(Z) + (1 - X_i) \ln F(1 - F(Z))$. There is a significant difference between $\bar{X} = 229.20 - 237.60$ and the log estimate $\ln L(X) = 507.59 - 549.39$. This inefficiency of the conventional log-likelihood estimate also motivates this paper to look for an improved means for the likelihood estimation.

1.2.2 Asymptotic normality

The second property of the maximum likelihood function is asymptotic normality. As the sample size increases, the difference between the observed and estimated values approaches zero adjusted for random error. The error is distributed normally with a decay rate of $1/n$. Asymptotic normality is defined as:

$$\sqrt{n}(\hat{\theta} - \theta) \rightarrow N(0, \sigma_{mle}^2) \quad (7)$$

The term σ_{mle}^2 denotes the variance of the MLE set.

In order to determine asymptotic variance, the Fisher information must be calculated because asymptotic distribution depends on Fisher information (Le Cam, 1986). The Fisher information is given by:

$$\sqrt{n}(\hat{\theta} - \theta_0) \rightarrow N\left(0, \frac{1}{I(\theta_0)}\right) \quad (8)$$

According to (8), the variance of MLE is equal to the inverse of the Fisher information: $\sigma_{mle}^2 = 1/I(\theta_0)$; thus, it could also be written that $I(\theta_0) = 1/\sigma_{mle}^2$ (See Appendix 1). When the asymptotic normality equation is written in this way, it is clear that the variance is smaller as the value of Fisher information increases (Friedman & Gatenby, 2013). This means small variance is desirable since large variance would result in smaller Fisher information. Smaller

variance also means a lack of volatility. However, in practice, stock price is volatile, especially in short-term trading such as day-trading, more volatility may be seen. Stock price volatility may be seen more in the short-run than in the longer period. For instance, in day-trading context, the effect of price volatility in intra-day trading present real risk to the portfolio.

The asymptotic variance is given by:

$$\begin{aligned} \text{var}_{\theta_0}(\ell(X|\theta)) &= E_{\theta_0}(\ell'(X|\theta_0))^2 - E_{\theta_0}(\ell'(X|\theta_0))^2 \\ &= I(\theta_0)^2 - 0 \end{aligned} \quad (9)$$

Recall that MLE $\hat{\theta}$ is the maximizer of the following statement: $\ln(\theta) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \ln f(X|\theta)$. This is the log likelihood function normalized by $1/n$. In the example of PTT price for 15, 10 and 5 trading days, asymptotic variances were shown in all three periods. (Appendix 5).

For the application in stock price analysis, asymptotic normality means that the variance of the price dispersion would normalize. In effect, the price itself becomes normalized. This effect would hold true if the price distribution is normally distributed. However, the current literature indicates that financial data is generally fat-tail (Fréchet) distributed. In the case of stock prices in Thailand, SET100 shows that some of its components are distributed Fréchet and other are distributed Weibull. Thus, the requirement of asymptotic normality under MLE and its log-likelihood may not be met. This challenge becomes more pronounced when the trading period is shorter, i.e. smaller sample size. As illustrated by Table A5.1, the effect of the law of large number is more evident in larger sample size or longer trading period. As the trading period is shortened, the effect of the price volatility is more pronounced and the maxima may also vary, thus, vitiates the compactness of the price series.

1.2.3 Efficiency

MLE efficiency is defined as the normalization of the variance or dispersion of data points about the means between the proposed estimator and the unknown parameter. The estimated $\hat{\theta}$ is efficient if:

$$\text{avar}\left(\sqrt{n}(\hat{\theta} - \theta)\right) - \text{avar}\left(\sqrt{n}(\tilde{\theta} - \theta)\right) \leq 0 \quad (10)$$

where *avar* is the asymptotic variance, $\hat{\theta}$ is the estimator and $\tilde{\theta}$ is the asymptotically normal estimator. In another word, the MLE is when the difference between $\hat{\theta}$ and θ approaches zero.

There is a direct relationship between the likelihood and the log-likelihood functions. By the law of large number (LLN), the likelihood function $L(\theta)$ converges to the expected log value of the function:

$$L(\theta) \rightarrow E_{\theta_0} \ell(X | \theta) = L(\theta) \quad (11)$$

The value of $L(\theta)$ does not depend on the sample size. It depends on the unknown θ_0 . Therefore, for any θ_i , the estimated likelihood is less than the unknown θ_0 , such that $L(\theta) < L(\theta_0)$. Under LLN, the following condition is expected to manifest: $L(\theta) \rightarrow L(\theta_0)$ or $\lim_{n \rightarrow \infty} L(\theta) \leq L(\theta_0)$. Since the identity property of MLE does not allow $\hat{\theta} - \theta_0 = 0$, the difference between $\hat{\theta} - \theta_0$ should be:

$$L(\theta) - L(\theta_0) = E_{\theta_0} \ln \frac{f(X | \theta)}{f(X | \theta_0)} \quad (12)$$

Under the log rule which provides that $\ln T = T - 1$, the right side of equation (13) can be rewritten as:

$$E_{\theta_0} \ln \frac{f(X | \theta)}{f(X | \theta_0)} \leq E_{\theta_0} \ln \frac{f(X | \theta)}{f(X | \theta_0)} - 1 \quad (13)$$

For continuous data, equation (13) may be written in an integral form as:

$$\int \left(\frac{f(X | \theta)}{f(X | \theta_0)} - 1 \right) f(X | \theta_0) dx \quad (14)$$

Since the total probability of $\frac{f(X | \theta)}{f(X | \theta_0)} = 1$, equation (12) becomes $1 - 1 = 0$. However, this breaks the rule of identity for MLE which states that $\hat{\theta} - \theta_0 \neq 0$ in order to avoid the expected and the unknown values to be observationally equivalent; thus, it is necessary to obtain $|\hat{\theta} - \theta_0| > 0$ by using limit notation, thus:

$$\lim_{n \rightarrow \infty} |L(\theta) - L(\theta_0)| < 0 \quad (15)$$

Recall that the Fisher information is:

$$I(\theta_0) = E(\theta_0) (\ell'(X | \theta_0))^2 \equiv E_{\theta_0} \left(\frac{\partial}{\partial \theta} \ln f(X | \theta) \Big|_{\theta=\theta_0} \right)^2 \quad \text{where}$$

$$\ell'(X | \theta_0) = (\ln f(X | \theta))' = \frac{f'(X | \theta)}{f(X | \theta)}.$$

If the value of Fisher information is large, the distribution changes at a faster rate with respect to the changes in the parameter. As the result, the difference between θ and θ_0 is distinguishable. This is a desirable outcome in the

likelihood estimation. On the other hand, if the Fisher information value is small, the distinction between θ and θ_0 is negligible and the values of the estimation and the unknown becomes similar or not easily distinguishable, such an estimation is not desirable.

The issue of efficiency is different from asymptotic normality. In asymptotic normality, the convergence to normal distribution was confined to the variance between the observed and expected values. In the assessment of efficiency, it is said that efficiency is achieved when the difference between the observed and expected tends towards zero. In the context of stock price analysis, more emphasis is put on efficiency. It is not an easy task to obtain an accurate estimation of future price in the short-term when prices are volatile. This paper tackles the challenge in two steps: (i) modified log-likelihood function as a tool for risk management and stock price analysis, and (ii) predictive function for stock price prediction in volatile condition.

2. DATA

The data used for the simulation and testing in this research came from two sources. The first set of data is comprised of the daily CLOSE price of the 100 companies comprising SET100 index for the Stock Exchange of Thailand. The daily prices of these 100 over a period of 30 training sessions were used as a sample. A second set of data consists of the daily indices of 10 major stock markets: (i) NASDAQ; (ii) DOW; (iii) SP500; (iv) CAC40; (v) FTSE; (vi) Heng Seng; (vii) Shanghai; (viii) KOSPI; (ix) Nikkei and (x) TWSE. This second set of data is used for out-of-sample confirmatory verification so that the proposed LLE could be generalized. The generalizability of the proposed LLE is based on the result of consistency in Monte Carlo simulation of 217 iterations using out-of-sample data. These two sets of data are provided in Appendices 3 & 4. The SET100 price sample of 100 companies is provided in Appendix 5. The out-of-sample data of 10 major stock market indices are provided in Appendix 6.

3. METHODOLOGY

The validity and reliability of the old and new log-likelihood functions are compared. The comparison employs the data from the Stock Exchange of Thailand. Out-of-sample tests were achieved through the use of stock indices taken from 10 major stock markets over a period of at least 60 trading sessions. Comparative results of the following tests were observed: Cramer-Rao Lower Bound (CRLB), Likelihood Ratio Test, Wald statistic, and Lagrange Multiplier (Score Statistic).

Recall that the log-likelihood function in the current literature shown in (2) may be written linearly as:

$$\ln L(\mathbf{X}) = \frac{1}{n} \sum (X_i \ln L(F(Z)) + (1 - X_i) \ln L(1 - F(Z))) \quad (16)$$

where X is the observed values $(X_i : x_1, \dots, x_n)$, Z is the standard score given by $Z = (X_i - \bar{X}) / S$ and $F(Z)$ is the percentage probability read from the Z-table at a given critical Z value. In this study X_i is the CLOUSE price of the stock in the SET100 index. For the out of sample test, X_i represent the daily market indices of 10 major stock markets. The result of (16) is called the expected value of series $(X_i : x_1, \dots, x_n)$ or $E[X]$. The result of the estimate is compared to the arithmetic means. The arithmetic mean is given by:

$$\bar{X} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n X_i \quad (17)$$

The arithmetic mean is a biased estimator if the difference between the arithmetic mean and the expected value is non-zero: $\bar{X} - E[X] \neq 0$. In the example of 15 days of trading, the arithmetic mean of the PTT per share price is $\bar{X} = 237.00$, but the estimated value under the log likelihood method is 549.39 Baht per share (Appendix 8). The over-shoot is almost twice the arithmetic mean. The current MLE method does not produce adequately precise value for small sample.

This paper proposes to modify the log likelihood function in order to reduce the bias or inaccuracy between the arithmetic mean and the expected value. The proposed function consists of two steps: (i) determine the log likelihood of $(X_i : x_1, \dots, x_n)$ under the new LLE, and (ii) adjust the estimate the LLE in (i) by subtracting $(\ln L(X))^{-n-1}$. The proposed log-likelihood in step 1 is given by:

$$\ln L(X) = \sum \left[\left(\frac{X_i \ln F(Z)}{n-1} \right) + \left(\frac{(1-X_i)(1-F(Z))}{n^2-n-1} \right) \right] \quad (18)$$

With the estimate obtained in (18), the expected value for $(X_i : x_1, \dots, x_n)$ is obtained through:

$$E[X] = \frac{1}{n} \sum \left[(X_i - \ln(X_i)) - \left| \frac{\sum \ln L(X)}{n-1} \right| \right] \quad (19)$$

The result of (19) is always almost equal to (17) $\bar{X} \cong E[X]$ and, thus, the bias for the estimator is minimized. Under this proposed log-likelihood estimator function, the arithmetic mean is always almost equal to the expected value. Note that if the denominator of the correcting factor is n such that:

$$\frac{1}{n} \sum \left[(X_i - \ln(X_i)) - \left| \frac{\sum \ln L(X)}{n} \right| \right] \quad (20)$$

The expected value is observationally equivalent to the arithmetic mean of the series $(X_i : x_1, \dots, x_n)$, this breaks the first property of *identity* where the condition $\hat{\theta} \rightarrow \theta$, but $\hat{\theta} \neq \theta$ must be maintained. Therefore, in (20) following the Bessel correction approach, the degree of freedom is used.

Under the new LLE method, the Fisher information ($I(\theta_0)$) is calculated by $I(\theta_0) = 1/\text{var}[X_i - \ln L(X_i) - |\ln L(X_i)/n - 1|]$.

3.1 Monte Carlo Simulation

Monte Carlo is a class of algorithm used in repeated measurement in a form of simulation in order to approximate the true value (Kroese et al., 2014). One function served by the Monte Carlo simulation is to iterate the measurement until asymptotic normality is achieved or series of estimated values is stabilized. The issue of Fisher information as a means for explaining asymptotic normality above is a common approach in the literature. Although theoretically sound, this approach may not be practicable in a case of smaller sample size and data volatility. In the context of stock price movement, investors are expected to see price volatility within a short span. For purposes of risk management, decisions must be made shorter time frame. Therefore, the Monte Carlo iteration size must be adjusted accordingly.

We note that the concept of asymptotic normality $\sqrt{n}(\hat{\theta} - \theta) \rightarrow N(0, \sigma^2)$ is another means for defining the law of large number. Under this logic, we propose the use of the Student T and the Z equations as the means to show asymptotic normality. Recall that for continuous data, the Student T equation for sample distribution is given by:

$$T = \frac{\bar{X} - \mu}{S/\sqrt{n}} \Rightarrow \lim_{n \rightarrow \infty} \Pr \left[\frac{\bar{X} - \mu}{S/\sqrt{n}} \right] \leq T_{df, CI} \quad (21)$$

where $\bar{X}$ = sample mean, μ = estimated population mean, S = sample standard deviation, and n = sample size. The Z equation for the population distribution is given by:

$$Z = \frac{\bar{X} - \mu}{\sigma/\sqrt{n}} \Rightarrow \lim_{n \rightarrow \infty} \Pr \left[\frac{\bar{X} - \mu}{\sigma/\sqrt{n}} \right] \leq \Phi(Z) \quad (22)$$

where σ = population standard deviation. Finally, for the discrete data case, employ the deMoivre-Laplace Theorem:

$$Z = \frac{X_n - np}{\sqrt{npq}} \Rightarrow \lim_{n \rightarrow \infty} \Pr \left[\frac{X_n - np}{\sqrt{npq}} \right] \leq \Phi(Z) \quad (23)$$

Define that $\hat{\theta} = T$ and $\theta = Z$ then the asymptotic normality condition $\sqrt{n}(\hat{\theta} - \theta) \rightarrow N(0, \sigma^2)$ becomes $\sqrt{n}(T - Z) \rightarrow N(0, \sigma^2)$. Since the sample and population distribution under normality is almost always equal, their relationship may be written as $\sigma^2 = S^2$ as shown in Appendix 3. Therefore, the argument $\sqrt{n}(T - Z) \rightarrow N(0, \sigma^2)$ may also be written as $\sqrt{n}(S^2 - \sigma^2) \rightarrow N(0, \sigma^2)$. Under this approach, the variance of the two distributions is used as the basis of analysis. In order to test that this proposed method to assure that it is reliable, we suggest the use of repeated measurement through Monte Carlo simulation. Monte Carlo is given by:

$$\lim_{n \rightarrow R} \Pr \left[\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \xi - \mu \right] \leq \frac{3\sigma}{\sqrt{n}} = 99.80\% \quad (24)$$

Given a series of random variable $\{X_i\}$, there exists the maximum and minimum values, the error for Monte Carlo is given by:

$$\xi^* = \left(\frac{\max - \min}{2} \right) / 50 \quad (25)$$

The number of simulation needed in Monte Carlo is obtained through:

$$N = \left(\frac{3\sigma_{xi}}{\xi^*} \right)^2 \quad (26)$$

where σ_{xi} is the estimated standard deviation of three values: $X_1 = \max$, $X_1 = \min$, and $X_3 = (\max + \min) / 2$. Similarly, μ in (24) $\mu = \bar{X} - (T(S/\sqrt{n}))$. The example in Table A8.1 produces the following N iteration for the series. In the initial example of 15 days of PTT price, the maxima is 250 and the minima is 209. Thus, $X_1 = 250$; $X_1 = 209$; and $X_3 = (250 + 209) / 2 = 459 / 2 = 229.5$. Use these three X's to determine μ . The standard deviation of the 3 X's is $S = 20.15$ with the corresponding estimated standard deviation of $\sigma_{xi} = 16.74$. For this information, under (25), the expected error is $\xi^* = [(250 - 209) / 2] / 50 = 0.41$. The Monte Carlo iterations size under (25) is simply:

$N = ([3(16.74)] / 0.41)^2 = (50.22 / 0.41)^2 = 122.49^2 = 15,003$. This means that with a sample of 15 days trading, the Monte Carlo requires 15,003 iterations in order to obtain an acceptable estimated value of stock price.

In the case of 10 major stock market indices out of sample test, the required Monte Carlo iteration is 22,500 runs. The required Monte Carlo iteration for SET100 components is 217. For practical purpose, this conventional approach may not be practical. In stock trading where decisions are required within shorter span of time and the available of sample size is also smaller, demands for efficiency requires a faster method. This median root approach helps us achieve that end without vitiating acceptable level of validity and reliability of the

model. This alternative approach would be more efficient in data analysis, forecasting and decision making in stock investment because it is simpler.

4. FINDINGS & DISCUSSION

In general, the proposed new log-likelihood estimation (LLE) method provides a better estimation for the expected value of a given series of random variable $(X_i : x_1, \dots, x_n)$. The improvement is evidenced through the result of the following tests: Cramer-Rao Lower Bound (CRLB), Likelihood Ratio Test, Wald statistic, and Lagrange Multiplier (Score Statistic). This improvement was achieved without sacrificing the general requirements of MLE: (i) consistency, (ii) asymptotic normality, and (iii) efficiency.

For the SET100 data set, the general finding is that the proposed new log-likelihood function produces more efficient estimation while retaining acceptable level of Fisher information. When subjected to hypothesis tests above, the new LLE performed well. The calculation may be access at the following link:

<https://drive.google.com/file/d/0B772RxSNNsoVaURhMjMtOEFzN2M/view?usp=sharing>

4.1 Cramer-Rao Lower Bound Test

The Cramer-Rao Low Bound test is used to verify the efficiency of the proposed model. Efficiency is defined as the optimality of the estimator, i.e. experimental design (Everitt, 2002) or hypothesis testing procedure (Nikulin, 2001). More efficient procedure needs less observation, i.e. if the model is efficient, the required sample size is smaller. The efficiency of an unbiased estimator, T , for parameter θ is defined as:

$$e(T) = \frac{1/I(\theta)}{\text{var}(T)} \quad (27)$$

where $I(\theta)$ is the Fisher information of the sample and $e(T)$ is the minimum possible variance of an unbiased estimator divide by its actual variance (Fisher, 1921).

The Cramer-Rao bound is used to prove that $e(T) \leq 1$. Efficiency is achieved at $e(T) = 1$. This is proved by the Cramer-Rao inequality for θ . The Cramer-Rao bound is given by:

$$\text{var}(\hat{\theta}) \geq \frac{1}{I(\theta)} = \frac{1}{-E \left[\frac{\partial^2}{\partial \theta^2} \log f(X | \theta) \right]} \quad (28)$$

Table 1: Comparison of Results from Old and New LLE

Market	$\bar{X}$	Old LLE	Diff1*	New	Diff**
Dow	17,614.72	13,548.25	-4,066.47	17,708.73	94.01
SP500	2,080.28	1,382.22	-698.06	2,095.27	14.99
NASDAQ	5,036.54	4,473.78	-562.76	5,037.91	1.37
DAX	4,927.64	3,245.74	-1,681.90	4,896.49	- 31.15
CAC40	11,117.15	12,470.79	1,353.64	11,103.28	- 13.87
TWSE	8,476.10	9,847.43	1,371.33	8,562.26	86.16
Heng Seng	24,097.87	27,551.49	3,453.62	24,303.04	205.17
Shanghai	4,032.44	5,389.37	1,356.93	3,693.45	- 338.99
KOSPI	2,025.44	2,063.35	37.91	2,020.38	- 5.06
NIKKEI	20,240.28	- 1,371.32	-21,611.60	20,403.06	162.78

* $\bar{X}$ - Old LLE = Off from the arithmetic mean. ** $\bar{X}$ - New LLE = Off from the arithmetic mean.

The result of the Cramer-Rao test is shown in Table 2. The efficiency achieved under the new log-likelihood function is 1.00. This is consistent with the findings in Table 1 where the accuracy of the old LLE is about 80% and the accuracy of the new LLE is 99.82% which also meets the requirement of the Monte Carlo simulation for $3\sigma / \sqrt{n} = 99.80\%$.

Table 2: Result of the Cramer-Rao Test under Conventional MLE and New LLE

Markets	$Var(\hat{\theta})$	$I(\theta)$	$eT = \frac{1/I(\theta)}{var(T)}$	$Var(\hat{\theta}) \geq \frac{1}{I(\theta)}$
Dow	308,045.00	0.00000	1.00	Yes
SP500	4,505.00	0.00022	1.00	Yes
NASDAQ	11,268.00	0.00009	1.00	Yes
DAX	51,553.00	0.00002	1.00	Yes
CAC40	15,654.00	0.00006	1.00	Yes
TWSE	101,156.00	0.00001	1.00	Yes
Heng Seng	1,022,279.00	0.00000	1.00	Yes
Shanghai	240,020.00	0.00000	1.00	Yes
KOSPI	1,872.00	0.00053	1.00	Yes
NIKKEI	411,619.00	0.00000	1.00	Yes

4.2 Likelihood Ratio Test

The likelihood ratio test is based on chi square distribution with degree of freedom of $df = df_2 - df_1$ (Huelbeck, 1997). The ratio calculation is the likelihood of the null divided by the likelihood of the proposed model. The test statistic was given by as $\Lambda(x)$ by Wilk (1938) as:

$$\Lambda(x) = \frac{L(\theta_0 | X)}{L(\theta_1 | X)} \quad (29)$$

or equivalently:

$$\Lambda(x) = \frac{L(\theta_0 | X)}{\sup\{L(\theta | X) : \theta \in \{\theta_0, m\theta_1\}\}} \quad (30)$$

where $L(\theta | X)$ is likelihood function, $\sup$ is the supremum function. The decision rule is governed by if $\Lambda > c$ do not reject the null hypothesis and if $\Lambda < c$ then reject the null hypothesis. The rejection point is the probability $\Lambda = c$. The variable c and q are selected at specified alpha (error) level whose relationship may be summarized as: $qP(\Lambda = c | H_0) + P(\Lambda < c | H_0) = \alpha$. The likelihood ratio test is a tool against Type I error. Type I error occurs when the null hypothesis is wrongly rejected. In the seminal literature, the likelihood ratio test has been classified as a power test (Neyman & Pearson, 1933). Casella and Berger (2011) write (44) and (45) as:

$$\Lambda(x) = \frac{\sup\{L(\theta | x) : \theta \in \theta_0\}}{\sup\{L(\theta | x) : \theta \in \theta\}} \quad (31)$$

Equations (29), (30) and (31) yield the same result.

The calculation for the likelihood ration follows a chi square hypothesis testing. With 60 counts for each market, the ratio is 1 or near one for all market. This near 1 result shows that the estimation is close to the actual observed value or arithmetic mean. The critical value against which the ratio is test is 79.10. The null hypothesis that the two groups are not significantly different cannot be rejected.

Table 3: Result of the Likelihood Ratio Test under Conventional MLE and New LLE

Market	$L(\theta_0 X)$	$L(\theta_1 X)$	$\Lambda(x)$	$\chi^2(60) = 79.10$
Dow	17,614.72	17,708.73	0.99	Not significant
SP500	2,080.28	2,095.27	0.99	Not significant
NASDAQ	5,036.54	5,037.91	1.00	Not significant
DAX	4,927.64	4,896.49	1.01	Not significant
CAC40	11,117.15	11,103.28	1.00	Not significant
TWSE	8,476.10	8,562.26	0.99	Not significant
Heng Seng	24,097.87	24,303.04	0.99	Not significant
Shanghai	4,032.44	3,693.45	1.09	Not significant
KOSPI	2,025.44	2,020.38	1.00	Not significant
NIKKEI	20,240.28	20,403.06	0.99	Not significant

4.3 Wald Statistic

The third test to assess the likelihood function is the Wald statistic. For a single-parameter scenario, the Wald statistic is given by:

$$W = \frac{(\hat{\theta} - \theta_0)^2}{\text{var}(\hat{\theta})} \quad (32)$$

This test is compared to the chi square in case where the data distribution is not normal. In case where the data is normally distributed, the Wald test is given by;

$$W_N = \frac{\hat{\theta} - \theta_0}{se(\hat{\theta})} \quad (33)$$

where se is the standard error of the MLE estimate which is given by:

$$se = \frac{1}{\sqrt{I_n(MLE)}} \quad (34)$$

where I_n is the Fisher information (Harell, 2001, Fears *et. al.*, 1996, Engle, 1983, and Agresti, 2002). The finding of the Wald test in Table 4 shows that there is no significant difference between the arithmetic mean and the estimated mean. The practical implication for stock price analysis is that the new LLE can provide a more accurate estimation.

Table 4: Result of the Wald Test under Conventional MLE and New LLE

Market	θ_0	θ_1	$W = \frac{(\hat{\theta} - \theta_0)^2}{\text{var}(\hat{\theta})}$	$\chi^2(60) = 79.10$
Dow	17,614.72	17,708.73	0.00	Not significant
SP500	2,080.28	2,095.27	0.00	Not significant
NASDAQ	5,036.54	5,037.91	0.00	Not significant
DAX	4,927.64	4,896.49	0.00	Not significant
CAC40	11,117.15	11,103.28	0.00	Not significant
TWSE	8,476.10	8,562.26	0.00	Not significant
Heng Seng	24,097.87	24,303.04	0.00	Not significant
Shanghai	4,032.44	3,693.45	0.00	Not significant
KOSPI	2,025.44	2,020.38	0.00	Not significant
NIKKEI	20,240.28	20,403.06	0.00	Not significant

4.4 Lagrange Multiplier (Score Statistic)

The Lagrange multiplier test is also called the score test. The score test had been explained by several authors, such as Bera (2001), Lehman and Casella (1998), Engle (1983), and Cook and Demets (2007). The score test is more appropriate where the deviation between $\hat{\theta}$ and θ is small; this is the case of the adjusted log likelihood proposed by this paper. The score test is given by:

$$U(\theta) = \frac{\partial \log L(\theta | X)}{\partial \theta} \quad (35)$$

The null hypothesis is $\theta = \theta_0$. If the null hypothesis cannot be rejected, the data is treated as chi square distribution. The test statistic is given by:

$$S(\theta_0) = \frac{U(\theta_0)^2}{I(\theta_0)} \quad (36)$$

where $I(\theta_0)$ is the Fisher information or $I(\theta_0) = -E \left[\frac{\partial^2}{\partial \theta^2} \log L(X | \theta) | \theta \right]$. For normally distributed data, the score test is given by:

$$S^*(\theta) = \sqrt{S(\theta)} \quad (37)$$

The result of the score statistic shows that the null hypothesis $\theta = \theta_0$ is true for 9 out of 10 markets under 95% confidence interval. Only Shanghai index shows a significant difference between the actual and estimated value. Under this test, the new LLE could show 9 out of 10 cases in accuracy.

Table 5: Result of the Score Statistic Test under Conventional MLE and New LLE

Market	θ_0	θ_1	$\theta = \theta_0$	$\chi^2(60) = 79.10$
Dow	17,614.72	17,708.73	-0.5%	Not significant
SP500	2,080.28	2,095.27	-0.7%	Not significant
NASDAQ	5,036.54	5,037.91	0.0%	Not significant
DAX	4,927.64	4,896.49	0.6%	Not significant
CAC40	11,117.15	11,103.28	0.1%	Not significant
TWSE	8,476.10	8,562.26	-1.0%	Not significant
Heng Seng	24,097.87	24,303.04	-0.9%	Not significant
Shanghai	4,032.44	3,693.45	8.4%	Significant
KOSPI	2,025.44	2,020.38	0.2%	Not significant
NIKKEI	20,240.28	20,403.06	-0.8%	Not significant

4.5 A Proposed Test for New LLE under Chi Square

The proposed test statistic for the new LLE method follows chi square test statistic in form:

$$\chi^2 = \frac{(n-1)S_{\ln L(X)}^2}{\sigma_{E[X]}^2} \bigg|_{df=n-1} \quad (38)$$

where n is the sample size; $S_{\ln L(X)}^2$ is the variance of the new $\ln L(X)$ under equation (18), and $\sigma_{E[X]}^2$ is the estimated variance of the $E[X]$ in (19). The critical value for the null hypothesis is read from the chi square table at degree of freedom $n-1$. Under this proposed test statistic, we are able to achieve more consistent result that the score statistic in Table 5.

Table 6: Result of the LLE Ratio Test under New LLE

Market	$S_{\ln L(X)}^2$	$\sigma_{E[X]}^2$	$\frac{(n-1)S_{\ln L(X)}^2}{\sigma_{E[X]}^2}$	$\chi^2(60) = 79.10$
Dow	308,045.00	1,834,128,509.00	0.01	Not significant
SP500	4,505.00	20,287,376.00	0.01	Not significant
NASDAQ	11,268.00	94,746,147.00	0.01	Not significant
DAX	51,553.00	606,504,707.00	0.01	Not significant
CAC40	15,654.00	143,094,150.00	0.01	Not significant
TWSE	101,156.00	436,601,646.00	0.01	Not significant
Heng Seng	1,022,279.00	3,963,465,130.00	0.02	Not significant
Shanghai	240,020.00	117,585,513.00	0.12	Not significant
KOSPI	1,872.00	17,336,229.00	0.01	Not significant
NIKKEI	411,619.00	1,941,700,821.00	0.01	Not significant

4.6 Out-of-Sample Test

Findings made from in-sample testing may not be reproduced when an out-of-sample test is conducted (Inuoe & Lutz, 2002). An out-of-sample test is the re-testing of the claimed made by a prior empirical whose conclusion was reach by using in-sample testing. In some cases, the out-of-sample data comes from the original sample where it has been split (Hansen & Timmermann, 2012). In the present case, the out-of-sample test employs a set of data different from the sample use for the hypothesis testing. The out-of-sample test consists of the daily indices of 10 major stock markets: (i) NASDAQ; (ii) DOW; (iii) SP500; (iv) CAC40; (v) DAX; (vi) Heng Seng; (vii) Shanghai; (viii) KOSPI; (ix) Nikkei and (x) TWSE. The data was taken from a period of 60 days between June and August 2015.

Table 7: Out-of-Sample Test for Estimated Value under Old and New LLE Methods

Market	Max X_1	Min X_2	* X_3	Mean $\bar{X}$	S	μ
Dow	18,144.07	17,515.42	17,829.75	17,829.75	314.32	17,299.84
SP500	2,124.20	2,046.68	2,085.44	2,085.44	38.76	2,020.10
NASDAQ	5,160.09	4,909.76	5,034.93	5,034.93	125.16	4,823.91
DAX	11,542.54	10,676.78	11,109.66	11,109.66	432.88	10,379.88
CAC40	5,059.17	4,604.64	4,831.91	4,831.91	227.26	4,448.77
TWSE	9,476.34	8,914.13	9,195.24	9,195.24	281.1	8,721.33
Heng Seng	27,404.97	23,516.56	25,460.77	25,460.77	1,944.21	22,183.10
Shanghai	5,166.35	3,507.19	4,336.77	4,336.77	829.58	2,938.21
KOSPI	2,107.33	2,016.21	2,061.77	2,061.77	45.56	1,984.96
NIKKEI225	20,868.03	19,737.64	20,302.84	20,302.84	565.19	19,349.99

* $((X_1+X_2)/2) = X_3$.

The result of the Monte Carlo for the out-of-sample test follows the following decision rule: $H(0): \Pr\left[\frac{\bar{X} - \mu}{S/\sqrt{n}}\right] \leq \Phi\left(\frac{3\sigma}{\sqrt{n}}\right)$, otherwise $H(A)$ where S is the pool sample standard deviation. The result of the test is summarized in Table 7 below.

Table 7: Monte Carlo Simulation for 10 Major Stock Markets in Out-of-Sample Test

Market	$\bar{X}$	μ	$H(A): \Phi\left(\frac{\bar{X} - \mu}{S/\sqrt{n}}\right)$	$H(0): \Phi\left(\frac{3\sigma}{\sqrt{n}}\right)$
DOW	17,829.75	17,299.84	0.841	0.998
SP500	2,085.44	2,020.10	0.841	0.998
NASDAQ	5,034.93	4,823.91	0.841	0.998
DAX	11,109.66	10,379.88	0.841	0.998
CAC40	4,831.91	4,448.77	0.841	0.998
TWSE	9,195.24	8,721.33	0.841	0.998
Heng Seng	25,460.77	22,183.10	0.841	0.998
Shanghai	4,336.77	2,938.21	0.841	0.998
KOSPI	2,061.77	1,984.96	0.841	0.998
NIKKEI225	20,302.84	19,349.99	0.841	0.998

*Monte Carlo iteration: $n = 217$.

The result of the test shows that the null hypothesis cannot be rejected. The Monte Carlo simulation of 271 iterations produces estimated value within the range of confidence interval at 99.8%. In terms of stock price analysis, this out-of-sample test confirms that the proposed estimating method is generalizable, i.e. apply n situation outside of the empirical data. Recall that the empirical data used in this paper consists of stock prices of 100 companies in the SET100 index. The out-of-sample tests uses data from a different source: indices from 10 major stock markets. The practical implication of this confirmation

5. CONCLUSION

One innovation is presented in this paper: new log-likelihood (NLLE) function as a tool for risk management and stock price analysis. This innovation is a contribution to the field because they fill the gap in the literature and have practical utility. Beyond stock price analysis, the modified log-likelihood function in this paper also has general applications in other fields in natural and social sciences.

REFERENCES

DATA: The SET100 data used for this research may be obtained at the share drive at the following page link:

<https://drive.google.com/file/d/0B772RxSNNsoVaURhMjMtOEFzN2M/view?usp=sharing>

Agresti, Alan (2002). *Categorical Data Analysis*, (2nd ed.). Wiley. p. 232. ISBN 0471360937.

Bera, Anil K.; Biliyas, Yannis (2001). "Rao's score, Neyman's $C(\alpha)$ and Silvey's LM tests: An essay on historical developments and some new results." *Journal of Statistical Planning and Inference* **97**: 9–44. doi:10.1016/S0378-3758(00)00343-8.

Casella, George; Berger, Roger L. (2001). *Statistical Inference* (Second ed.). ISBN 0-534-24312-6; p. 375.

Cook, T. D.; DeMets, D. L., eds. (2007). *Introduction to Statistical Methods for Clinical Trials*. Chapman and Hall. pp. 296–297. ISBN 1-58488-027-9.

Cox, D. R.; Hinkley, D. V. (1974). *Theoretical Statistics*. Chapman and Hall. ISBN 0-412-12420-3; p. 92.

Cramér, Harald (1946). *Mathematical Methods of Statistics*. Princeton, NJ: Princeton Univ. Press. ISBN 0-691-08004-6. OCLC 185436716.

Cronbach, L. J., & Meehl, P. E. (1955). "Construct validity in psychological tests." *Psychological Bulletin*, 52, 281-302.

Cronbach, L. J. (1969). "Validation of educational measures." *Proceedings of the 1969 Invitational Conference on Testing Problems*. Princeton, NJ: Educational Testing Service, 35-52.

David Hunter. <http://sites.stat.psu.edu/~dhunter/>

de Gusmão, Felipe R.S. and Ortega, Edwin M.M. and Cordeiro, Gauss M. (2011). "The generalized inverse Weibull distribution." *Statistical Papers* **52** (3) (Springer-Verlag). pp. 591–619. doi:10.1007/s00362-009-0271-3. ISSN 0932-5026.

Efron, Bradley (1981). "Maximum Likelihood and Decision Theory." *Technical Report No. 70* (Sep 1981). Stanford University: p. 1.

Eisinga, R.; Te Grotenhuis, M.; Pelzer, B. (2012). "The reliability of a two-item scale: Pearson, Cronbach or Spearman-Brown?" *International Journal of Public Health* **58** (4): 637–642. doi:10.1007/s00038-012-0416-3.

Engle, Robert F. (1983). "Wald, Likelihood Ratio, and Lagrange Multiplier Tests in Econometrics." In Intriligator, M. D.; and Griliches, Z. *Handbook of Econometrics II*. Elsevier. pp. 796–801. ISBN 978-0-444-86185-6.

Engle, Robert F. (1984). "Wald, Likelihood Ratio and Lagrange Multiplier tests in Econometrics," in *Handbook of Econometrics*, Volume II, Edited by Z. Griliches and M.D. Intriligator. Elsevier Science Publishers BV.

Everitt, Brian S. (2002). *The Cambridge Dictionary of Statistics*. Cambridge University Press. ISBN 0-521-81099-X.

Farebrother, R. W. (1999). *Fitting Linear Relationships: A History of the Calculus of Observations 1750-1900*. New York: Springer-Verlag.

Fears, Thomas R.; Benichou, Jacques; Gail, Mitchell H. (1996). "A reminder of the fallibility of the Wald statistic." *The American Statistician* **50** (3): 226–227. doi:10.1080/00031305.1996.10474384.

Fisher, R (1921). "On the Mathematical Foundations of Theoretical Statistics." *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series A* **222**: 309–368.

Fisher, R.A., Tippett, L.H.C., (1928). "Limiting forms of the frequency distribution of the largest and smallest member of a sample." *Proc. Cambridge Philosophical Society* **24**: 180–190.

- Fréchet, M., (1927). “Sur la loi de probabilité de l'écart maximum.” *Ann. Soc. Polon. Math.* 6, 93.
- Frieden, B. Roy; Gatenby, Robert A. (2013). “Principle of maximum Fisher information from Hardy’s axioms applied to statistical systems.” *Physical Review E* **88**(4). arXiv:1405.0007. doi:10.1103/PhysRevE.88.042144.
- Gauss, C. F. (1823). “Theoria combinationis obsevationum erroribus minimis obnoxiae.” *Werke*, Vol. 4. Göttingen, Germany: p. 1.
- Hansen, Peter Reinhard and Timmermann, Allan (2012). “Choice of Sample Split in Out-of-Sample Forecast Evaluation.”
http://rady.ucsd.edu/docs/faculty/timmerman/samplesplitmining2012_feb07.pdf
 Accessed; January 13, 2016.
- Harrell, Frank E., Jr. (2001). “Sections 9.2, 9.3.1., 9.3.3 & 10.5” Regression modeling strategies. New York: Springer-Verlag. ISBN 0387952322.
- Harris, J. W. and Stocker, H. (1998). *Handbook of Mathematics and Computational Science*. New York: Springer-Verlag, p. 824.
- Hoel, P. G. (1962). *Introduction to Mathematical Statistics*, 3rd ed. New York: Wiley, pp. 58-60.
- Huelsenbeck, J. P.; Crandall, K. A. (1997). “Phylogeny Estimation and Hypothesis Testing Using Maximum Likelihood.” *Annual Review of Ecology and Systematics* 28: 437–466. doi:10.1146/annurev.ecolsys.28.1.437.
- Khan M.S., Pasha G.R. and Pasha A.H. (February 2008). “Theoretical Analysis of Inverse Weibull Distribution.” *WSEAS Transaction on Mathematics* 7(2). pp. 30–38.
- Kashin, Konstantin (2014). “Statistical Inference: Maximum Likelihood Estimation.”
http://www.konstantinkashin.com/notes/stat/Maximum_Likelihood_Estimation.pdf
- Kay, S. M. (1993). *Fundamentals of Statistical Signal Processing: Estimation Theory*. Prentice Hall. p. 47. ISBN 0-13-042268-1.
- Kenney, J. F. and Keeping, E. S. (1951). *Mathematics of Statistics, Pt. 2*, 2nd ed. Princeton, NJ: Van Nostrand, p. 161-162.
- Kroese, D. P.; Brereton, T.; Taimre, T.; Botev, Z. I. (2014). “Why the Monte Carlo method is so important today.” *WIREs Comput. Stat.* **6**: 386–392. doi:10.1002/wics.1314.
- Laplace, Pierre-Simon (1814). *Essai philosophique sur les probabilités*. Paris: Courcier.
 file:///C:/Documents%20and%20Settings/Administrator/Desktop/NEW%20BOOK/Essai%20philosophique%20sur%20les%20probabilités%20-%20Pierre%20Simon%20marquis%20de%20Laplace%20-%20Google%20Books.html
- Lebanon, Guy (2009). <http://www.cc.gatech.edu/~lebanon/notes/mleEfficiency.pdf>
- Lehmann, Erich L.; Casella, George (1998). *Theory of Point Estimation*, 2nd ed. Springer. ISBN 0-387-98502-6; p. 115.
- Mood, A.M.; Graybill, F.A. (1963). *Introduction to the Theory of Statistics* (2nd ed.). McGraw-Hill. ISBN 978-0070428638; p. 286.
- Muraleedharan, G, C. Guedes Soares and Cláudia Lucas (2011). “Characteristic and Moment Generating Functions of Generalised Extreme Value Distribution (GEV).” In Linda. L. Wright (Ed.), *Sea Level Rise, Coastal Engineering, Shorelines and Tides*, Chapter 14, pp. 269–276. Nova Science Publishers. ISBN 978-1-61728-655-1
- Myung, In Jae (2003). “Tutorial on Maximum Likelihood Estimation.” *Journal of mathematical Psychology*, **47**: 90-100.
 Online: <http://times.cs.uiuc.edu/course/410/note/mle.pdf>
- Neyman, Jerzy; Pearson, Egon S. (1933). “On the Problem of the Most Efficient Tests of Statistical Hypotheses.” *Philosophical Transactions of the Royal Society A*:

- Mathematical, Physical and Engineering Sciences* **23** (694–706): 289–337.
 Bibcode:1933RSPTA.231.289N. doi:10.1098/rsta.1933.0009. JSTOR 91247.
- Nikulin, M.S. (2001). “Efficiency of a statistical procedure,” in Hazewinkel, Michiel, *Encyclopedia of Mathematics*, Springer, ISBN 978-1-55608-010-4.
- Press, W. H.; Flannery, B. P.; Teukolsky, S. A.; and Vetterling, W. T. (1992). “Least Squares as a Maximum Likelihood Estimator.” §15.1 in *Numerical Recipes in FORTRAN: The Art of Scientific Computing*, 2nd ed. Cambridge, England: Cambridge University Press, pp. 651-655.
- Rao, Suba. <http://www.stat.tamu.edu/~suhasini/teaching613/inference.pdf>
 Access: January 6, 2016.
- Rao, Calyampudi Radakrishna (1945). “Information and the accuracy attainable in the estimation of statistical parameters.” *Bulletin of the Calcutta Mathematical Society* **37**: 81–89. MR 0015748.
- Rao, Calyampudi Radakrishna (1994). S. Das Gupta, ed. *Selected Papers of C. R. Rao*. New York: Wiley. ISBN 978-0-470-22091-7. OCLC 174244259.
- Reichmann, W.J. (1961) *Use and abuse of statistics*, Methuen. Reprinted 1964–1970 by Pelican. Appendix 8. (Bessel correction).
- Rudolf Carnap (1945). “On Inductive Logic.” *Philosophy of Science* **12**: 72–97. doi:10.1086/286851; p.86, 97
- Rudolf Carnap (1947). “On the Application of Inductive Logic.” *Philosophy and Phenomenological Research* **8**: 133–148. doi:10.2307/2102920; p.145
- Stuart, A.; Ord, K.; Arnold, S (1999). *Kendall's Advanced Theory of Statistics 2A*. Arnold; chapter 22.
- Wilks, S. S. (1938). “The Large-Sample Distribution of the Likelihood Ratio for Testing Composite Hypotheses.” *The Annals of Mathematical Statistics* **9**: 60–62. doi:10.1214/aoms/1177732360.
- Yang, Jian and Madhavan, Ananth (2003). “Practical Risk Analysis for Portfolio Manager and Traders.” Pp. 2-11. ITG, Inc. No. 40103-87702.
http://www.itg.com/news_events/papers/RISKJPM2.pdf
- Zivot, Eric (2009). <http://faculty.washington.edu/ezivot/econ583/mleLectures.pdf>

APPENDIX-1

Fisher Information by Integration

$$I(\theta) = E_{\theta} (\ell'(X | \theta))^2 \equiv E_{\theta} \left(\frac{\partial}{\partial \theta} \ln f(X | \theta) \Big|_{\hat{\theta}=\theta} \right)^2 \quad (A1.1)$$

for random variable X with distribution P_{θ} where $\{P_{\theta} : \theta \in \Theta\}$. The information matrix of (3) is given by:

$$I(\theta | X) = -E[H(\theta | X)] \quad (A1.2)$$

with variance of the information:

$$I(\theta | X) = \text{var}(S(\theta | X)) \quad (A1.3)$$

The Fisher information is the amount of information that observable random variable X carries about the known parameter θ_0 in a distribution that models X (Leman & Casella, 1998). The general argument in (A1.1) may be calculated by taking the second derivative of the expected log of the predictive function:

$$E_{\theta_0} \ell(X | \theta_0) \equiv E_{\theta_0} \frac{\partial^2}{\partial \theta^2} \ln f(X | \theta_0) = -I(\theta_0) \quad (A1.4)$$

The following proof may be offered for the first derivative:

$$\ell'(X | \theta) = (\ln f(X | \theta))' = \frac{f'(X | \theta)}{f(X | \theta)} \quad (A1.5)$$

and for the second derivative:

$$(\ln f(X | \theta))'' = \frac{f''(X | \theta)}{f(X | \theta)} - \frac{f'(X | \theta)^2}{f^2(X | \theta)} \quad (A1.6)$$

Since the integral of the estimate is $\int f(X | \theta) dx = 1$, by taking the derivative with respect to θ , the following is obtained:

$$\int \frac{\partial}{\partial \theta} f(X | \theta) dx = 0 \quad \text{and} \quad \int \frac{\partial^2}{\partial \theta^2} f(X | \theta) dx = \int f''(X | \theta) dx = 0$$

It follows that:

$$\begin{aligned}
 E_{\theta_0} \ell''(X | \theta_0) &= E_{\theta_0} \frac{\partial^2}{\partial \theta^2} \ln f(X | \theta_0) \\
 &= \int (\ln f(X | \theta_0))'' f(X | \theta_0) dx \\
 &= \int \left(\frac{f''(X | \theta_0)}{f(X | \theta_0)} - \left(\frac{f'(X | \theta_0)}{f(X | \theta_0)} \right)^2 \right) f(X | \theta_0) dx \\
 &= \int f''(X | \theta_0) dx - E_{\theta_0} (\ell'(X | \theta_0))^2 \\
 &= 0 - I(\theta_0) \\
 &= -I(\theta_0)
 \end{aligned} \tag{A1.7}$$

The asymptotic normality of MLE in (A1.7) may be written in terms of the Fisher information as:

$$\sqrt{n}(\hat{\theta} - \theta_0) \rightarrow N\left(0, \frac{1}{I(\theta_0)}\right) \tag{A1.8}$$

APPENDIX-2

Fisher Information in Log-Likelihood

If the MLE $\hat{\theta}$ is the maximizer of $L(\theta) = \frac{1}{n} \sum \ln f(X | \theta)$ then the first derivative of $\hat{\theta}$ is $L'(\hat{\theta}) = 0$. Now, using the Mean Value Theorem:

$$\frac{f(a) - f(b)}{a - b} = f'(c) \quad (A2.1)$$

which may also be written as: $f(a) = f(b) + f'(c)(a - b)$ for $c \in [a, b]$. By substituting $f(\theta) = L'(\theta) + L''(\hat{\theta})(\hat{\theta} - \theta_0)$ then $0 = L'(\hat{\theta}) = L'(\theta_0) + L''(\hat{\theta})(\hat{\theta} - \theta_0)$ for $\hat{\theta} \in [\hat{\theta}, \theta_0]$. As the result, the following two conditions are obtained:

$$\hat{\theta} - \theta = \frac{L'(\theta_0)}{L''(\hat{\theta})} \quad \text{and} \quad (A2.2)$$

$$\sqrt{n}(\hat{\theta} - \theta_0) = \frac{\sqrt{n}L'(\theta_0)}{L''(\hat{\theta})} \quad (A2.3)$$

Since θ_0 is the maximizer of $L(\theta)$, the first derivative of θ_0 is equal to the first derivative of the expected first derivative of the log of θ_0 :

$$L'(\theta_0) = E_{\theta_0} \ell'(X | \theta) = 0 \quad (A2.4)$$

Now, substitute the terms into the numerator and denominator in the asymptotic normality equation. Firstly, for the numerator:

$$\begin{aligned} \sqrt{n}L'(\theta_0) &= \sqrt{n} \left(\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \ell'(X | \theta_0) - 0 \right) \\ &= \sqrt{n} \left(\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \ell'(X | \theta_0) \right) - E_{\theta_0} \ell'(X | \theta_0) \rightarrow N(0, \text{var}_{\theta_0}(\ell'(X | \theta_0))) \end{aligned} \quad (A2.5)$$

This is to say that the numerator is normally distributed with mean 0 and variance of $\text{var}_{\theta_0}(\ell'(X | \theta_0))$. The convergence is explained by the Central Limit Theorem. Secondly, for the denominator the second derivative is used:

$$L''(\theta) = \frac{1}{n} \sum \ell''(X | \theta) \rightarrow E_{\theta_0} \ell''(X | \theta) \quad (A2.6)$$

The convergence in the denominator is explained by LLN. Since $\hat{\theta} \in [\hat{\theta}, \theta_0]$ and by the consistency property of MLE that $\hat{\theta} \rightarrow \theta_0$, thus:

$$L''(\hat{\theta}) \rightarrow E_{\theta_0}(X | \theta_0) = -I(\theta_0) \quad (\text{A2.7})$$

By combining all the above terms, the asymptotic normality is written as:

$$\frac{-\sqrt{n}L'(\theta_0)}{L''(\hat{\theta})} \rightarrow N\left(0, \frac{\text{var}_{\theta_0}(\ell'(X | \theta_0))}{(I(\theta_0))^2}\right) \quad (\text{A2.7})$$

APPENDIX 3

Equivalence of Sample and Population Distributions

Given that the $N(\mu, \sigma^2)$ sample distribution is given by:

$$T = \frac{\bar{X} - \mu}{S / \sqrt{n}} \quad (\text{A3-1})$$

and the $N(\mu, \sigma^2)$ population distribution is given by:

$$T = \frac{\bar{X} - \mu}{\sigma / \sqrt{n}} \quad (\text{A3-2})$$

Under the Law of Large Number, the two distributions are approximately equal; therefore:

$$\begin{aligned} T &= Z \\ \frac{\bar{X} - \mu}{S / \sqrt{n}} &= \frac{\bar{X} - \mu}{\sigma / \sqrt{n}} \\ \bar{X} - \mu (\sigma / \sqrt{n}) &= \bar{X} - \mu (S / \sqrt{n}) \\ (\sigma / \sqrt{n}) &= (S / \sqrt{n}) \\ \sigma &= S \end{aligned}$$

The equality of $T = Z$ may be expressed in terms of variance as $\sigma^2 = S^2$.

APPENDIX 4

Minimum Sample Size Determination under n -Omega Method

The instruction on how to determine minimum sample size under the n -omega method was explained by Louangrath in the Southeast Asian Journal of Sciences, vol. 3, No. 2, pp. 141-152 as:

“Firstly, the estimated sample size called n_1 is obtained through the root of the conventional Specified Precision Estimation (SPE) method thus:

$$n_1 = \frac{Z\sigma}{E} \quad (17)$$

where $Z_{0.95} = 1.65$; $\sigma_{N(0,1)} = 1$; and $E = 0.05$ for 0.95 confidence interval. For other percentage confidence interval, the value for each parameter may be changed accordingly. For 0.95 confidence interval, the calculation follows:

$$n_1 = Z\sigma / E = 1.65(1) / 0.05 = 1.65 / 0.05 = 33.$$

Secondly, obtain the second estimate of the minimum sample size (n_2) by the conventional SPE method according to the following formula:

$$n_2 = \frac{Z^2\sigma^2}{E^2} \quad (18)$$

Following the above assumption for 0.95, the calculation follows:

$$n_2 = Z^2\sigma^2 / E^2 = (1.65)^2(1)^2 / (0.05)^2 = 2.723(1) / 0.0025 = 1089$$

Thirdly, after knowing the raw range between 33 and 1089 of possible sample size, the square root of the median of the range between n_1 and n_2 is calculated as n_3 :

$$n_3 = \sqrt{\frac{n_1 + n_2}{2}} \quad (19)$$

The calculation for the 0.95 confidence interval example follows:

$$n_3 = \sqrt{(1089 + 33) / 2} \text{ which is } n_3 = \sqrt{(1089 + 33) / 2} = \sqrt{1056 / 2} = \sqrt{528} = 22.98.$$

Fourthly, the raw estimate of 22.98 is put into a percentage range between 1% and 99% in order to codify the value of n_3 into a distribution space ω , thus:

$$\left. \begin{array}{l} \omega_{\max} = n_3 / 0.01 \\ \omega_{\min} = n_3 / 0.99 \end{array} \right\} \rightarrow \omega = \omega_{\max} - \omega_{\min}$$

The calculation for the distribution range follows: $\omega_{\max} = 22.98/0.01 = 2297.83$ and $\omega_{\min} = 22.98/0.99 = 23.21$. The actual range is $\omega = 2297.83 - 23.21 = 2274.61$.

Lastly, the minimum sample size is the square root of the median of the range, thus:

$$n_{\omega} = \sqrt{\frac{\omega}{2}} \quad (20)$$

The calculation in the example continues: $n = \sqrt{\omega/2} = \sqrt{2274.61/2} = \sqrt{1137.31} = 33.72$. The minimum sample size for 0.95 confidence interval with 0.05 error level is 33.72 or approximately 34 counts.” (Louangrath, 2014, pp. 141-152).

Table 1 Minimum Sample Table Using Multistage Nonfinite Population Method

%	$1 - \alpha$	$\sigma_{N(0,1)}$	E	n_1	n_2	n_3	$\omega_{\max}$	$\omega_{\min}$	n
0.80	0.840	1.00	0.05	16.80	282.24	11.52	1,152.04	11.64	23.88
0.85	1.040	1.00	0.05	20.80	432.64	14.35	1,434.99	14.49	26.65
0.90	1.280	1.00	0.05	25.60	655.36	17.74	1,774.49	17.92	29.64
0.95	1.650	1.00	0.05	33.00	1,089.00	22.98	2,297.83	23.21	33.72
0.96	1.750	1.00	0.05	35.00	1,225.00	24.39	2,439.26	24.64	34.75
0.97	1.880	1.00	0.05	37.60	1,413.76	26.23	2,623.13	26.50	36.03
0.98	2.050	1.00	0.05	41.00	1,681.00	28.64	2,863.56	28.92	37.65
0.99	2.320	1.00	0.05	46.40	2,152.96	32.45	3,245.43	32.78	40.08
0.995	2.550	1.00	0.05	51.00	2,601.00	35.71	3,570.71	36.07	42.04
0.999	3.000	1.00	0.05	60.00	3,600.00	42.07	4,207.14	42.50	45.63
0.9999	3.291	1.00	0.05	65.82	4,332.27	46.19	4,618.69	46.65	47.81
1.00	5.500	1.00	0.05	110.00	12,100.00	77.43	7,742.74	78.21	61.91
Mean									38.31
Standard deviation									10.34

APPENDIX 5

Example Using PTT Stock CLOSE Price to Illustrate Change in Maxima

Table A5.1: Different Trading Period and Maximum Value

Item	Date	PTT	5 Max	10 Max	15 Max
1	7/1/2016	209.00	-	-	-
2	6/1/2016	228.00	-	-	-
3	5/1/2016	227.00	-	-	-
4	4/1/2016	238.00	-	-	-
5	30/12/2015	244.00	244.00	-	-
6	29/12/2015	237.00		-	-
7	28/12/2015	247.00		-	-
8	25/12/2015	248.00		-	-
9	24/12/2015	250.00		-	-
10	23/12/2015	248.00		250.00	-
11	22/12/2015	240.00			-
12	21/12/2015	232.00			-
13	18/12/2015	225.00			-
14	17/12/2015	242.00			-
15	16/12/2015	240.00			250.00

Table A5.2: Comparison of Arithmetic Mean and Likelihood Estimation

Days	$\bar{X}$	S	Max	Min	Log Likelihood
15	237.00	11.14	250.00	209.00	549.39*
10	237.60	13.01	250.00	209.00	512.53
5	229.20	13.33	244.00	209.00	507.59

*Absolute value.

APPENDIX 6

Distribution Classification of SET100 Component Stocks

Stock prices from 100 companies in the SET100 Index were analyzed for distribution classification under Extreme value Theory (EVT). Extreme values may be analyzed under the generalized extreme value (GEV) distribution proposed by Fisher-Tippett-Gnedenko:

$$H(x; \mu, \sigma, \xi) = \exp \left\{ - \left[1 + \xi \left(\frac{x - \mu}{\sigma} \right) \right]^{-1/\xi} \right\} \quad (6.1)$$

where μ = location; σ = scale; and ξ = shape. If $\xi > 0$, H becomes a cumulative distribution function (CDF); if $\xi < 0$, it is valid for $x < \mu + \sigma/(-\xi)$; and if $\xi = 0$, H is undefined. (Bensalah, 2000). However, if $\xi \rightarrow 0$, then (20) is reduced to:

$$H(x; \mu, \sigma, 0) = \exp \left\{ - \left(\frac{x - \mu}{\sigma} \right) \right\} \quad (6.2)$$

The parameter ξ is the tail index of the distribution. This index may be used to classify the type of extreme value distribution. If $\xi = 0$, the H distribution is Gumbel distribution, also known as Type I where $x \in \Re$ and $\xi = 0$. The Gumbel distribution is given by:

$$H(x; \mu, \sigma, 0) = \exp \left\{ - \exp \left(\frac{x - \mu}{\sigma} \right) \right\} \quad (6.3)$$

If $\xi > 0$, the H distribution is a Fréchet distribution or Type II. The Fréchet distribution is given by:

$$H(x; \mu, \sigma, \xi) = \begin{cases} 0 & \text{for } x < \mu \\ \exp \left\{ \left(\frac{x - \mu}{\sigma} \right)^{-\alpha} \right\} & \text{for } x > \mu \end{cases} \quad (6.4)$$

In Fréchet distribution with sample size n and parameters: α and β (Abbas & Yincai, 2012). The maximum likelihood estimation of β is:

$$\hat{\beta}_{ML} = \left(\frac{n}{t} \right)^{1/\alpha} \quad (6.5)$$

If $\xi < 0$, the H distribution is Weibull distribution or Type III. The Weibull distribution is given by:

$$H(x; \mu, \sigma, \xi) = \begin{cases} \exp \left\{ - \left(- \left(\frac{x - \mu}{\sigma} \right) \right) \right\}^{-\alpha} & \text{for } x < \mu \\ 1 & \text{for } x \geq \mu \end{cases} \quad (6.6)$$

The next step was to classify the type of extreme value distribution of the series through the use of the tail index. There are two methods for the tail index estimation: the Pickands method (Pickands, 1975), and the Hill method. (Wagner and Marsh, 2000). Firstly, the Pickands method is given by:

$$\hat{\xi}_{k,m} = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^k (\ln X_{n-i+1} - \ln X_{n-m}) \quad (6.7)$$

where m = number of observations whose tail is to be observed and k = sample size. Secondly, the Hill method is given by:

$$\hat{\xi}_{k,T} = \frac{1}{k} \sum_{i=1}^k (\ln R_{i,T} - \ln R_{k,T}) \quad (6.8)$$

where $R = \sigma Z$; recall that σ is the estimated population standard deviation and Z is the standard score of the series. Both methods follows the same conditions in providing the decision rule for classifying the type of extreme value distribution: *Frechet* = $\xi > 0$, *Weibull* = $\xi < 0$ and *Gumbel* = $\xi = 0$.

The finding of the stock price distribution shows that SET100 stocks have two kinds of distribution, namely Frechet and Weibull. This finding is summarized in the Table below.

Table 6.1: Tail Index Identification for Market Indices and Individual Stocks

Data Source	Fréchet $\xi > 0$	Weibull $\xi < 0$	Gumbel $\xi \neq 0$	Tail Index ξ
Thailand				
SET	-	✓	-	-1.05
SET50	-	✓	-	-1.02
SET100	-	✓	-	-1.11
Individual Stocks	26 companies	71 companies	1 company	$\xi \neq 0$

Specific references for EVT subject, *see*:

- Fisher, R.A.; Tippett, L.H.C. (1928), “Limiting forms of the frequency distribution of the largest and smallest member of a sample,” *Proc. Cambridge Phil. Soc.* **24**: 180–190. DOI:10.1017/s0305004100015681.
- Gnedenko, B.V. (1943), “Sur la distribution limite du terme maximum d'une serie aleatoire,” *Annals of Mathematics* **44**: 423–453. DOI:10.2307/1968974.
- Hill B.M. (1975). “A simple general approach to inference about the tail of a distribution.” *Ann. Statist.*, v. 3, 1163-1174.
- Wagner, Niklas & Marsh, Terry (2000). “On Adaptive Tail Index Estimation for Financial Return Models.” Research Program in Finance Working Paper RPF-295. Available online at: <http://haas.berkeley.edu/finance/WP/rpflist.html>
- Pickands III, James (Jan 1975). “Statistical Inference Using Extreme Order Statistics.” *The Annals of Statistics* **3** (1): 119–131. DOI:10.1214/aos/1176343003.

อิทธิพลของเจตคติต่อเพศชายแบบแยกชั้นที่มีต่อการกระทำเพื่อกลุ่มของผู้หญิง : บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของการรับรู้เกี่ยวกับบทบาททางเพศ

นฤตม์ พรประสิทธิ์¹, สุภาพร สารเรือน², รัตนาภรณ์ ปัตลา³ และวัชรภรณ์ บุญญศิริวัฒน์⁴

บทคัดย่อ

ปัจจุบันได้มีการให้ความสนใจกับการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงเพิ่มมากขึ้น การศึกษาครั้งนี้ศึกษาตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้หญิงในการเรียกร้องสิทธิที่เท่าเทียมกันทางสังคม งานชิ้นนี้ถือเป็นงานชิ้นแรกๆ ที่ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของเจตคติต่อเพศชายที่ส่งผลต่อเจตนาในการกระทำเพื่อกลุ่มของผู้หญิงไทยโดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับบทบาททางเพศ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาหญิง จำนวน 140 คน อายุเฉลี่ย 20.19 ปี ซึ่งตอบมาตราวัดมาตราวัดเจตคติต่อเพศชายแบบแยกชั้น ซึ่งประกอบด้วยมาตราวัดเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ (การมองว่าผู้ชายมีลักษณะของการควบคุมหรือชี้นำผู้อื่น) และมาตราวัดเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่อง (การมองว่าผู้ชายทำหน้าที่ปกป้อง ค้ำครองดูแลผู้อื่น) มาตราวัดการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ มาตราวัดการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม และตอบแบบสอบถามวัดการกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง

ผลการวิเคราะห์เส้นทาง พบว่าการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมส่งอิทธิพลทางลบต่อการกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องมีอิทธิพลโดยอ้อมความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมในอิทธิพลของเจตคติต่อเพศชายที่มีต่อเจตนาที่จะกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิงในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง โดยเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องเป็นตัวทำนายการมีเจตนากระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิงต่ำเนื่องจากรับรู้ว่ามีบทบาททางเพศในระบบสังคมมีความยุติธรรมดีอยู่แล้ว ในขณะที่เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์เป็นตัวทำนายการมีเจตนากระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิงสูงเพื่อลดการรับรู้ความไม่ยุติธรรมในระบบสังคม

คำสำคัญ เจตคติต่อเพศชาย การกระทำเพื่อกลุ่ม ความเหลื่อมล้ำทางเพศ

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Email: fsoenrp@ku.ac.th

² นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Email: nepal71@gmail.com

³ นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Email: oleosa12@yahoo.com

⁴ อาจารย์ประจำคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Email: watcharaporn.p@chula.ac.th

Effect of Ambivalent Attitudes toward Men on Collective Action among Women: The Mediator Role of Gender Role-Related Perceptions

Narut Pornprasit, Supaporn Sanruan, Rattanaorn Pattala, and Watcharaporn Boonyasiriwat

Abstract

Attention to women's rights movements has dramatically increased in Thailand. The present study examined factors related to women's decision to engage in action aimed to enhance their status in society. The current study is the first, to our knowledge, to examine the relationships between Thai women's attitudes toward men, gender role-related perceptions, and collective action (CA) intention. One hundred and forty female Thai undergraduate students ($M_{age} = 20.19$) completed a Thai version of measure of benevolence attitudes towards men (BM; viewing men as protectors and caregivers for women), hostility attitudes toward men (HM; viewing men as controlling and dominant), perceived stability of gender inequality, gender specific system justification (GSSJ), and CA intention. Path analysis indicated that GSSJ was negatively associated with CA intention. Instead, the effect of BM on CA intention was indirect through a positive association with GSSJ. HM was negatively related to GSSJ, while also positively related to perceived stability. These findings highlight the mediating role of GSSJ in the relationships between women's attitudes toward men and CA intention: BM were less willing to engage in CA because BM increased perceived fairness in gender relations. However, HM were more willing to engage in CA likely because HM decreased perceived fairness.

Keywords Attitudes toward Men, Collective Action, Gender Inequality

บทนำ

อดีตที่ผ่านมาบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมไทยมักจะมีความเชื่อว่าเพศชายมีสถานะทางสังคมสูงกว่าเพศหญิง แต่ในปัจจุบันผู้หญิงเริ่มก้าวเข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการมีจำนวนผู้นำเพศหญิงที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามความเหลื่อมล้ำทางเพศที่เป็นผลมาจากรูปแบบความคิดของคนในสังคมก็ยังคงเกิดขึ้นให้เราได้พบเห็น เช่น จากการศึกษาของ มณีวรรณ ฉัตรอุทัย (2554) ได้เสนอประเด็นการจ่ายค่าตอบแทนหรือโอกาสการเข้าถึงตำแหน่งงานที่ไม่เท่าเทียมกัน ที่มีสาเหตุมาจากความเป็นผู้ชายหรือความเป็นผู้หญิง โดยจากสถิติการจ้างงานพบว่า แม้ว่าแรงงานผู้หญิงทั่วโลกจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพราะได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น แต่รายได้ของแรงงานผู้หญิงในภาพรวมยังคงต่ำกว่าแรงงานผู้ชาย

การเคลื่อนไหวของผู้หญิงในการเรียกร้องสิทธิของตนเองยังคงพบว่ามีไม่มากนัก จึงเป็นคำถามของการศึกษารึ้นว่าอะไรที่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้หญิงจะตัดสินใจ หรือไม่ตัดสินใจที่จะเรียกร้องสิทธิเพื่อกลุ่มเพศหญิงของตน Tajfel และ Turner (1979) ได้อธิบายถึงลักษณะการตอบสนองของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อการแบ่งชนชั้น หรือความเหลื่อมล้ำในสังคมว่า ความเชื่อหรือการรับรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับความคงที่ของสถานภาพในสังคม หรือการยอมรับว่าตำแหน่งสถานภาพในกลุ่มนั้นไม่มีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงได้ จะมีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์ที่บุคคลจะใช้ในการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมเชิงบวกของตน

การรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ (perceived stability of gender hierarchy)

ทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity theory) (Tajfel และ Turner, 1979) เสนอว่า การเปรียบเทียบทางสังคมระหว่างกลุ่มที่มีสถานภาพสูงและต่ำ กลุ่มที่มีสถานภาพสูงมักจะมีผลประโยชน์ที่น่าพึงปรารถนาให้แก่สมาชิกกลุ่ม ซึ่งทำให้สมาชิกในกลุ่มที่มีสถานภาพสูงมีความรู้สึกทางบวกและยังคงเป็นสมาชิกของกลุ่มต่อไป ในทางกลับกันสมาชิกในกลุ่มที่มีสถานภาพต่ำเมื่อรับรู้ว่าอีกกลุ่มมีความเหนือกว่าย่อมส่งผลต่ออัตลักษณ์ทางสังคม โดยสมาชิกในกลุ่มที่มีสถานภาพต่ำจะถูกกระตุ้นให้เลือกใช้กลยุทธ์ในการเพิ่มอัตลักษณ์ทางสังคมทางบวกให้แก่กลุ่มตน โดยกลยุทธ์ที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของของโครงสร้างทางสังคม โดยบุคคลจำเป็นต้องรับรู้โครงสร้างทางสังคมหรือความเหลื่อมล้ำนั้นเป็นเรื่องที่ไม่คงที่หรือสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ถ้าหากสมาชิกในกลุ่มรับรู้โครงสร้างทางสังคมหรือความเหลื่อมล้ำนั้นว่าไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ก็จะไม่เกิดการกระตุ้นให้ทำการกระทำที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงใดๆ (Tajfel, 1981) ดังนั้นการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ (perceived stability of gender hierarchy) จึงน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้หญิงที่จะเรียกร้องสิทธิเพื่อกลุ่มเพศหญิงของตน

การรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม (Gender specific system justification)

ทฤษฎีความยุติธรรมของระบบ (system justification theory) (Jost & Banaji, 1994) เสนอว่าบุคคลจะแสวงหาวิธีการแนวทางเพื่อที่จะรักษา หรือคงไว้ซึ่งความคิดหรือมุมมองเกี่ยวกับระบบทางสังคมที่พวกเขามีอยู่ เช่น บรรทัดฐาน บทบาท โครงสร้างทางสังคม โดยมองว่าระบบเหล่านั้นมีความยุติธรรมแม้ว่าในความเป็นจริงพวกเขาจะกำลังเผชิญกับระบบที่ไม่ยุติธรรมก็ตาม ซึ่งทำให้บุคคลเกิดกระบวนการทางจิตวิทยา

ตั้งแต่การสนับสนุนให้มีการใช้ระบบทางสังคมที่ไม่มีความยุติธรรมนั้นต่อไป หรือแม้แต่การให้เหตุผลว่าความไม่ยุติธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ควรทำ เพื่อที่จะรักษาและปกป้องระบบทางสังคมที่มีอยู่ในความคิดเดิมของตน กระบวนการทางจิตวิทยานี้เป็นวิธีการอธิบายเหตุผลเพื่อรักษานโยบายหรือบรรทัดฐานทางสังคมเอาไว้ รวมทั้งเป็นให้เหตุผลกับระบบที่ไม่มีความเหมาะสม

การรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม (Gender specific system justification) คือระดับการยอมรับความไม่เท่าเทียมกันทางสถานภาพของกลุ่มที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องชอบธรรม ซึ่งบุคคลที่มีการรับรู้เรื่องนี้ในระดับสูงจะมีแรงจูงใจในการปกป้องและสนับสนุนสถานภาพปัจจุบันที่ตนเป็นอยู่ โดยการมองว่าสถานภาพนั้นเป็นเรื่องที่ดี เป็นธรรม และน่าพึงพอใจ เนื่องจากโดยปกติบุคคลต้องการที่จะมีเจตคติที่น่าพึงพอใจต่อตนเอง (ego-justification) และต่อกลุ่ม (group-justification) รวมทั้งต้องการมีเจตคติที่น่าพึงพอใจต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ (system-justification)

จากผลการวิจัยของ Kay and Friesen (2010) ได้สรุปปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดกระบวนการทางจิตวิทยาในการหาเหตุผล หรือข้ออ้างให้กับความไม่ยุติธรรมทางสังคมว่าเกิดจาก

- 1) ความกลัวว่าระบบจะล่ม (System threat) เป็นความกลัวที่เกิดขึ้นเมื่อเผชิญกับการถูกขู่คุกคามจากเหตุการณ์บางอย่าง
- 2) ความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาระบบนั้น (System dependence) เมื่อบุคคลรู้สึกว่าเขาต้องพึ่งพาระบบนั้นต่อไปจะพยายามหาเหตุผลมาอธิบายเพื่อให้ระบบยังคงอยู่
- 3) ความไม่สามารถในการหลุดพ้นจากระบบได้ (System inescapability) เมื่อบุคคลไม่สามารถหลุดพ้นออกจากระบบนั้นได้บุคคลจะเกิดการปรับตัว ปรับเปลี่ยนเพื่อให้ตนอยู่ในระบบได้ต่อไป และ
- 4) ความสามารถในการควบคุมด้วยตัวเองต่ำ (low personal control) คนที่รู้สึกว่าตัวเองควบคุมชีวิตตนเองได้น้อยมักจะปกป้องระบบและผู้นำโดยคิดว่าเป็นหน้าที่ที่พึงกระทำ

เมื่อพิจารณาความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในสังคมที่มีลักษณะที่ชายเป็นใหญ่ ตามทฤษฎีความยุติธรรมของระบบ (system justification theory) อาจอธิบายได้ว่าการที่ผู้หญิงไม่มีการเรียกร้องหรือเคลื่อนไหวให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเพศนั้น มีสาเหตุมาจากการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม กล่าวคือผู้หญิงอาจมีการให้เหตุผลว่าชายมีลักษณะทางกายภาพ เช่นความแข็งแรงของร่างกายที่เหมาะสมกับบทบาทในการเป็นผู้นำ การคุ้มครองให้การดูแล ในขณะที่ผู้หญิงมีหน้าที่เป็นผู้เลี้ยงดูบุตรและดูแลความเรียบร้อยในบ้านก็ชอบธรรมที่อยู่แล้วในสังคม

เจตคติต่อเพศชายแบบแยกขั้ว

จากการศึกษาทางจิตวิทยาสังคม พบว่า รูปแบบความคิดหรือเจตคติมีส่วนที่ส่งผลต่อเจตนา และการตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ ของบุคคล Glick และ Fiske (1996, 1999, 2001) เสนอว่า ความเชื่อตามแบบจารีตประเพณีดั้งเดิม ที่บุคคลมีต่อเพศ ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีทิศทางที่เป็นทั้งทางบวกและทางลบ โดยเราสามารถศึกษาความเชื่อที่มีต่อเพศชายได้จากเจตคติต่อเพศชายแบบแยกขั้ว (ambivalence attitude

toward men) ซึ่งแบ่งเป็นเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ (hostility toward men) และเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่อง (benevolence toward men) โดย

เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ คือ การมองว่าเพศชายว่ามีความต้องการควบคุม การรับรู้ของตนเองเหนือกว่าเพศหญิง และต่อต้านการมองว่าเพศหญิงมีความเท่าเทียมกับตน (Glick & Fiske, 1999) ซึ่งแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1) ความไม่พอใจจากการได้รับการดูแลปกป้องจากผู้ชาย (resentment of paternalism) คือ ความรู้สึกไม่พึงพอใจ คับข้องใจ ของผู้หญิงที่มีต่ออำนาจหรือสถานะที่สูงกว่าของเพศชาย

2) การชดเชยความแตกต่างทางเพศ (compensatory gender differentiation) คือ รูปแบบของการต่อต้านที่ผู้หญิงมีต่อผู้ชาย โดยการสะท้อน หรือมุ่งไปยังลักษณะเหมารวม (stereotype) ทางลบของผู้ชาย เช่นการมองว่า ผู้ชายมีลักษณะเหมือนเด็ก

3) การมองเพศตรงข้ามแบบเป็นปฏิปักษ์ (heterosexual hostility) เป็นผลจากความไม่พอใจที่เกิดขึ้นของผู้หญิงที่มีต่อผู้ชาย ในด้านความก้าวร้าวทางเพศของผู้ชาย รวมไปถึงการแสดงออกของผู้ชายมีแนวโน้มที่จะควบคุม หรือเป็นการนำ โดยความก้าวร้าว หรือความรุนแรงทางเพศเป็นวิธีที่ผู้ชายใช้ควบคุมผู้หญิงเพื่อที่จะรักษาความไม่เท่าเทียมนี้ไว้

เจตคติต่อเพศชายแบบยกย่อง คือ มุมมองต่อเพศชายอย่างเชิดชูยกย่อง ให้เกียรติเพศชายในฐานะที่เพศชายเป็นผู้ปกป้องดูแลเพศหญิง และควรที่จะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้หญิงเมื่ออยู่ที่บ้าน (Glick & Fiske, 1999) แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบดังนี้

1) การได้รับการดูแลปกป้องจากผู้หญิง (maternalism) คือ การมองว่าผู้ชายคอยปกป้องดูแลเพศหญิงเนื่องจากเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า และผู้หญิงเป็นฝ่ายดูแลเพศชายและทำงานในส่วนที่ผู้ชายทำไม่ได้

2) การเติมเต็มความแตกต่างทางเพศ (complementary gender differentiation) เป็นการอธิบายสถานะความแตกต่างระหว่างเพศ โดยผู้หญิงซึ่งเป็นกลุ่มที่มีสถานภาพต่ำกว่า มีความเชื่อว่าผู้ชายซึ่งเป็นกลุ่มที่มีสถานภาพสูงกว่า มีลักษณะ เช่น ความกล้าหาญ ความฉลาด และมีความสามารถมากกว่าเพศหญิง

3) การดึงดูดจากเพศตรงข้าม (heterosexual attraction) คนส่วนใหญ่เชื่อว่าความสัมพันธ์แบบโรแมนติกเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะทำให้ชีวิตมีความสุข ซึ่งทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่เชื่อว่าการจะมีชีวิตที่สมบูรณ์ได้นั้นจำเป็นต้องมีผู้ชายสักคนที่ตนรักและชีวิตอยู่ด้วย

เจตคติต่อเพศชายแบบแยกชั้นและการกระทำเพื่อกลุ่มของผู้หญิง

Glick และคณะ (2004) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อเพศชายแบบแยกชั้น และความไม่เท่าเทียมทางเพศใน 16 ชาติแถบละตินอเมริกา จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8,360 คน ผลการการศึกษาพบว่า เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ และเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่อง มีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้ความเท่าเทียม

ทางเพศในสังคมของแต่ละชาติ ซึ่งหมายความว่าเมื่อมีคะแนนเจตคติแบบแยกขั้วสูงจะมีคะแนนการรับรู้ความเท่าเทียมทางเพศต่ำ

Glick และคณะ (2004) เสนอว่า เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์เป็นส่วนที่แสดงให้เห็นลักษณะโดยรวมของเพศชายว่ามีลักษณะหยิ่งทรนง ใช้อำนาจครอบงำ ก้าวร้าว ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่น่าปรารถนา แต่ลักษณะดังกล่าวเป็นส่วนที่ทำให้คนรับรู้ถึงความมีอำนาจของเพศชาย บุคคลที่มีความเชื่อทางเพศแบบดั้งเดิมจะมองว่า ลักษณะที่ไม่น่าปรารถนาดังกล่าวเหล่านี้มีความสำคัญต่อการแสดงออกถึงความเป็นชาย ซึ่งอาจมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ เนื่องจากมองว่าเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์เป็นตัวแทนของความคิดพื้นฐานว่าโดยธรรมชาติผู้ชายถูกออกแบบและกำหนดมาให้เป็นผู้นำ

ต่อมา Glick และ Whitehead (2010) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อเพศชายแบบแยกขั้วกับการรับรู้ความคงที่ (perceived stability) และการรับรู้ความชอบธรรม (perceived legitimacy) ในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำทางเพศที่เชื่อว่าเพศชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง ผลการศึกษาพบว่าในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำทางเพศ เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ แต่ไม่พบว่าเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ และพบว่าเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ และเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความชอบธรรมของความเหลื่อมล้ำทางเพศ

เมื่อทำการวิเคราะห์ถดถอยในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง พบว่า เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์สามารถทำนายการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศได้ ($\beta = .27$) ขณะที่เจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องสามารถทำนายการรับรู้ความชอบธรรมของความเหลื่อมล้ำทางเพศได้ ($\beta = .44$) จากการศึกษาของ Glick และ Whitehead (2010) แสดงให้เห็นว่า บุคคลในสังคมที่มีความแตกต่างเหลื่อมล้ำทางเพศเมื่อมีเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์จะรับรู้ถึงความเหลื่อมล้ำทางเพศนั้นมีความคงที่ ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากลักษณะเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์เป็นมุมมองต่อเพศชายที่มองว่าผู้ชายมีลักษณะของผู้นำโดยธรรมชาติ ซึ่งอาจจะถือเป็นการส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ความคงที่

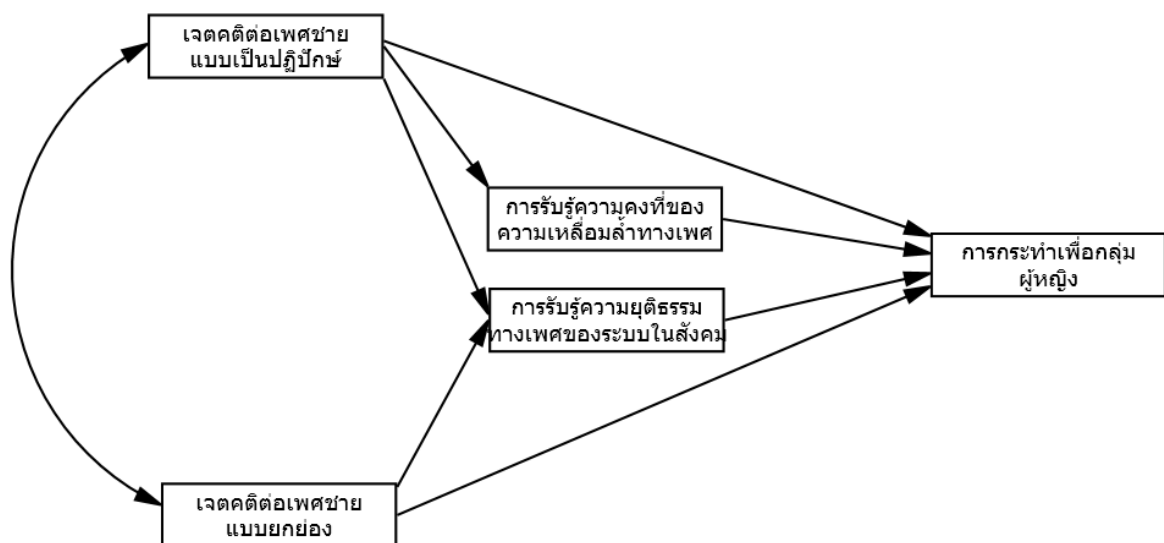
การที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องกับการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ อาจจะเนื่องจากเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องเป็นลักษณะของบทบาททางเพศที่ทำให้เกิดความสมบูรณ์ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง โดยผู้ชายเป็นฝ่ายจัดหาทรัพยากร ผู้หญิงเป็นฝ่ายดูแล เลี้ยงดูเป็นแม่บ้าน ซึ่งในปัจจุบันพบว่ารูปแบบความสัมพันธ์ไม่จำเป็นจะต้องเป็นไปตามบทบาทข้างต้น เนื่องจากผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านเช่นเดียวกับผู้ชาย

Becker และ Wright (2011) ได้ทำการศึกษาเจตคติแบบแยกขั้วต่อเพศหญิง (ambivalent sexism) ต่อการดำเนินการกระทำเพื่อกลุ่ม (collective action) ในการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเท่าเทียมในสังคม และศึกษาตัวแปรการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม (gender specific system justification) ในฐานะเป็นตัวแปรส่งผ่าน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่อ่านเจตคติต่อเพศหญิงแบบเป็นปฏิปักษ์ มีเจตนาทำการกระทำเพื่อกลุ่มมากที่สุด ($M = 4.43$) โดยมีตัวแปรส่งผ่าน คือ การรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมกล่าวคือ ผู้หญิงที่มีเจตคติต่อเพศหญิงแบบเป็นปฏิปักษ์ จะรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมต่ำ

และทำให้มีเจตนาทำการกระทำเพื่อกลุ่มเพิ่มขึ้น และกลุ่มที่อ่านเจตคติต่อเพศหญิงแบบยกย่อง มีเจตนาทำพฤติกรรมรวมหมู่เรียกร้องสิทธิ น้อยที่สุด ($M = 2.31$) โดยมีตัวแปรส่งผ่าน คือ การรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม ซึ่งหมายความว่า ผู้หญิงที่มีเจตคติต่อเพศหญิงแบบยกย่อง จะรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมสูง และมีเจตนาทำการกระทำเพื่อกลุ่มน้อยลง

จากการศึกษาของ Becker และ Wright (2011) แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงที่ถูกกระตุ้นเจตคติต่อเพศหญิงแบบยกย่องมองว่าสภาพสังคมปัจจุบันเป็นสิ่งที่ดีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องออกมากระทำการเพื่อกลุ่ม โดยรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมว่าสิ่งที่เพศชายปฏิบัตินั้นก็ยุติธรรมดีแล้ว ในขณะที่ผู้หญิงถูกกระตุ้นเจตคติต่อเพศหญิงแบบเป็นปฏิปักษ์จะมีความเชื่อว่า เพศชายมีอำนาจมากกว่าเพศหญิง และมีความเชื่อทางลบต่อผู้หญิงที่มีบทบาทขัดกับบรรทัดฐานในสังคมของเพศหญิง เช่น ผู้หญิงที่ทำงานในตำแหน่งสูง ทำงานนอกบ้าน เป็นผู้หญิงเก่งจึงทำให้ผู้หญิงรับรู้ถึงความรู้สึกว่าไม่ได้รับความยุติธรรมเพราะผู้หญิงคิดว่าสามารถที่จะทำงานหรือมีบทบาทเท่าเทียมเพศชาย จึงมีเจตนาที่จะทำการกระทำเพื่อกลุ่ม แต่ถ้าหากผู้หญิงมีการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมในระดับสูง จะทำให้การกระทำเพื่อกลุ่มลดลง

จากแนวคิดและผลการวิจัยที่ผ่านมาผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาเจตคติแบบแยกขั้วที่มีต่อเพศชายของผู้หญิงในการทำนายนการกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง โดยมีตัวแปรส่งผ่านคือการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ และการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศในระบบสังคม ผลการศึกษานี้จะมีส่วนช่วยทำให้เกิดความเข้าใจถึงกระบวนการ

ตัดสินใจของผู้หญิงที่จะกระทำเพื่อกลุ่มตน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานด้านสิทธิสตรี รวมทั้งเป็นแนวทางในการวางแผนและออกแบบกลยุทธ์เพื่อให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้หญิงเพื่อการเรียกร้องสิทธิหรือณรงค์เพื่อสิทธิสตรี

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ จำนวน 140 คน ($M = 20.19$ ปี, $SD = 1.20$) จากการพิจารณาค่าสถิติแบบพหุนามโดยวิธี Mahalanobis distance และ DFFits พบว่ามีแบบสอบถาม 1 ชุด ที่มีค่าสถิติสูง ผู้วิจัยจึงตัดแบบสอบถามชุดดังกล่าวออกไปเหลือข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน 139 ชุด

เครื่องมือ

มาตรวัดเจตคติต่อเพศชายแบบแยกตัว ผู้วิจัยแปลและพัฒนาข้อคำถามเพิ่มจากมาตรวัดเจตคติต่อเพศชายแบบแยกตัวฉบับภาษาอังกฤษของ Glick and Whitehead (2010) มีจำนวนทั้งหมด 23 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 5 คือเห็นด้วยอย่างยิ่ง แบ่งเป็น 2 มาตรย่อย คือ มาตรวัดเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ จำนวน 11 ข้อ ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “ผู้ชายเป็นเพศที่ชอบแสดงความมีอำนาจ” มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .82 และมาตรวัดเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่อง จำนวน 12 ข้อ ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “ผู้ชายมีความเต็มใจที่จะเสี่ยงอันตรายเพื่อปกป้องผู้อื่น” มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในระดับสูง เท่ากับ .84

มาตรวัดการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ ผู้วิจัยแปลและพัฒนาข้อคำถามเพิ่มเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคมไทยจากมาตรวัดการรับรู้ความคงที่ของของความเหลื่อมล้ำทางเพศฉบับภาษาอังกฤษ ของ Glick และ Whitehead (2010) มีจำนวนทั้งหมด 10 ข้อเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 5 คือเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “ในอีกไม่กี่สิบปีจากนี้ ตำแหน่งสูงในสังคม การเมือง เศรษฐกิจยังคงมีแต่ผู้ชายเป็นผู้มีส่วนใหญ่” มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในระดับดี เท่ากับ .79

มาตรวัดการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม ผู้วิจัยแปลและพัฒนาข้อคำถามเพิ่มเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคมไทยจากมาตรวัดการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมฉบับภาษาอังกฤษของ Jost และ Kay (2005) มีจำนวนทั้งหมด 13 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 5 คือเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “บทบาททางเพศในไทยที่เป็นอยู่เหมาะสมดีแล้ว” มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคระดับสูง เท่ากับ .82

การวัดการกระทำเพื่อกลุ่ม ผู้วิจัยแปลและพัฒนาข้อคำถามเพิ่มเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคมไทยจากมาตรวัดการกระทำเพื่อกลุ่มของ Becker และ Wright (2011) มีจำนวนทั้งหมด 6 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 5 คือเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตัวอย่างข้อคำถาม

เช่น “เมื่อมีโอกาสฉันจะเข้าร่วมการประชุมเพื่อเรียกร้องให้ค่าจ้างของผู้ชายและผู้หญิงเท่าเทียมกัน” มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคระดับสูง เท่ากับ .84

จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของมาตรวัดทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง .79-.84 ซึ่งถือว่ามีความอยู่ในเกณฑ์ดี

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากทำงานวิจัยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำสถาบัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตหญิงในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยทำการแจกแบบสอบถามและมาตรวัด หลังจากตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลที่มาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย โดยใช้สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันมีค่าตั้งแต่ -.03 ถึง .37 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง พบว่า มีเพียงเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ และการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำเพื่อกลุ่ม โดยมีความค่าเท่ากับ .18 และ -.17 ตามลำดับ เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์และเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีความค่าเท่ากับ .37 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (N = 139)

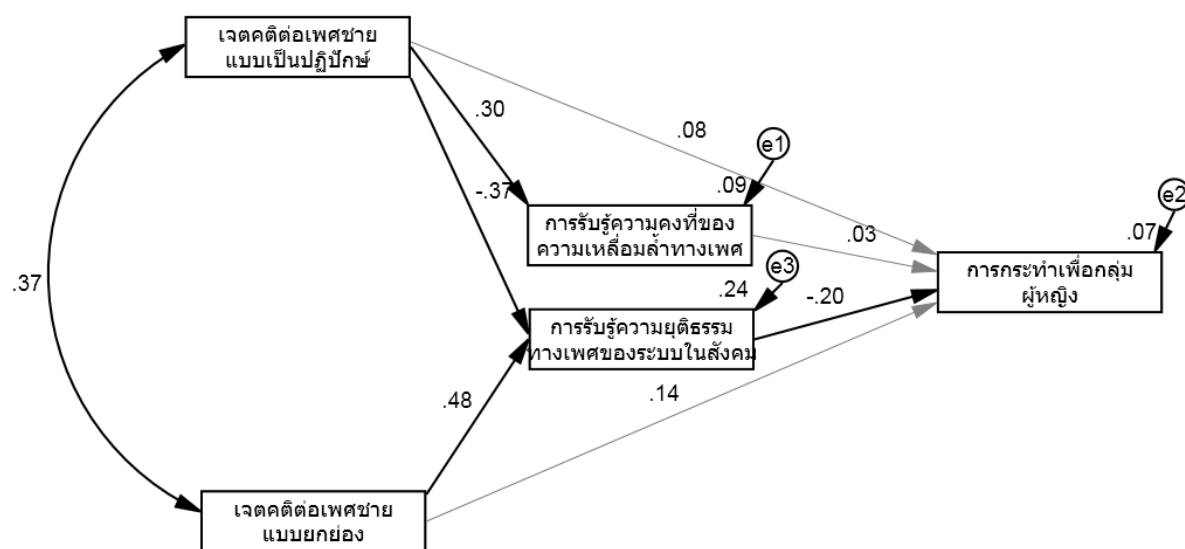
ตัวแปร	1	2	3	4	5
1. เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์	(.82)				
2. เจตคติต่อเพศชายแบบยกย่อง	.37***	(.84)			
3. การรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ	.30***	.07	(.79)		
4. การรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม	-.20*	.34***	-.03	(.82)	
5. การกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง	.18*	.10	.07	-.17*	(.84)
M	3.54	3.41	2.86	2.91	2.97
SD	0.53	0.60	0.57	0.48	0.80

หมายเหตุ ตัวแปรทั้งหมดวัดด้วยมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง (1 คือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 5 คือเห็นด้วยอย่างยิ่ง)

ตัวเลขในแนวทแยง คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแต่ละตัวแปร

*p < .05, สองหาง. **p < .001, สองหาง.

ผลการวิเคราะห์เส้นทาง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจาก $\chi^2 (2, N = 139) = .807, p = .668, GFI = .998, AGFI = .983, RMSEA < .001$ ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง ได้ร้อยละ 6.5 อธิบายความแปรปรวนของการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ ได้ร้อยละ 8.8 และอธิบายความแปรปรวนของการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม ได้ร้อยละ 23.6 รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลแสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานจากการวิเคราะห์เส้นทาง

หมายเหตุ เส้นสีดำ หมายถึง อิทธิพลการทำนายมีนัยสำคัญ

เส้นสีเทา หมายถึง อิทธิพลการทำนายไม่มีนัยสำคัญ

การรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมสามารถทำนายการกระทำเพื่อกลุ่มของผู้หญิงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.20, p = .03$) กล่าวคือเมื่อผู้หญิงรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมในระดับต่ำจะมีแนวโน้มที่จะกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิงสูง อย่างไรก็ตามพบว่าเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิกิริยา และการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศสามารถทำนายการกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิงได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .14, p = .16; \beta = .08, p = .44; \beta = .03, p = .75$ ตามลำดับ)

นอกจากนี้ พบว่า เจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องสามารถทำนายการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .48, p < .001$) โดยเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องมีอิทธิพลโดยอ้อมทางลบต่อการกระทำเพื่อกลุ่มของผู้หญิงโดยส่งผ่านการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.10, p = .039; 95\% CI[-.22, -.01]$) ซึ่งหมายความว่า เมื่อผู้หญิงมีความรู้สึก

หรือความเชื่อต่อเพศชายทางบวกจะส่งผลให้ผู้หญิงรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมเพิ่มขึ้น และนำไปสู่การตัดสินใจไม่เรียกร้องหรือกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง

ส่วนเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์สามารถทำนายการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.37, p < .001$) และพบว่า เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์สามารถทำนายการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .30, p < .001$) โดยเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์มีอิทธิพลโดยอ้อมทางบวกต่อการกระทำเพื่อกลุ่มของผู้หญิงโดยส่งผ่านการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม และการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ อย่างไรก็ตามไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .09, p = .151; 95\% \text{ CI}[-.03, .24]$) กล่าวคือเมื่อผู้หญิงมีเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ เช่น การมองว่าผู้ชายมีความเหนือกว่า มีความต้องการควบคุมผู้หญิง จะส่งผลให้ผู้หญิงรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมลดลงและนำไปสู่การเรียกร้องหรือการกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง อย่างไรก็ตามการที่ผู้หญิงมีเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ก็ส่งผลให้ผู้หญิงรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมมากขึ้น แต่ไม่ได้มีผลต่อการตัดสินใจกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เส้นทาง

เส้นทาง	β	B	SE	C.R.	p
เจตคติต่อเพศชายแบบยกย่อง → การรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม	.48	.38	.06	5.97	<.001
เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ → การรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม	-.37	-.34	.07	-4.68	<.001
เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ → การรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ	.30	.32	.09	3.64	<.001
เจตคติต่อเพศชายแบบยกย่อง → การกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง	.14	.19	.13	1.42	.156
การรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ → การกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง	.03	.04	.12	0.32	.752
การรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม → การกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง	-.20	-.34	.16	-2.17	.030
เจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ → การกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง	.08	.12	.15	0.77	.441

ข้อวิจารณ์

ผลการศึกษารั้งนี้ พบอิทธิพลทางบวกของเจตคติต่อเพศชายแบบแยกตัวที่มีต่อการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Glick และ Whitehead (2010) ที่พบว่าเจตคติต่อเพศชายแบบแยกตัวมีความสัมพันธ์การรับรู้ความชอบธรรมของความเหลื่อมล้ำทางเพศ ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีความใกล้เคียงกับการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม และสอดคล้องกับแนวคิดของ Jost และ Banaji (1994) ที่ได้อธิบายถึงการรับรู้ถึงความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม กล่าวคือ เมื่อผู้หญิงมีเจตคติต่อเพศชายแบบแยกตัว หรือมองผู้ชายในทางบวกจะทำให้เกิดการยอมรับความไม่เท่าเทียมกันทางสถานภาพของกลุ่มที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องชอบธรรม ซึ่งเป็นการปกป้องและสนับสนุนสถานภาพปัจจุบันที่ตนเป็นอยู่ โดยการมองว่าสถานภาพนั้นเป็นเรื่องที่ดี เป็นธรรม และน่าพึงพอใจ ในทางกลับกันหากผู้หญิงมีเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์หรือมองผู้ชายในทางลบจะทำให้เกิดความรู้สึกไม่ยอมรับในความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การรับรู้ความไม่ยุติธรรมทางเพศในสังคม การศึกษานี้จึงพบอิทธิพลทางลบของเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ที่มีต่อการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคม ซึ่งผลจากการพิจารณาโมเดลพบว่าอิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมมีบทบาทสำคัญต่อผู้หญิงในการตัดสินใจการกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Becker และ Wright (2011) ที่พบว่าการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมมีอิทธิพลทางลบต่อการกระทำเพื่อกลุ่ม และเป็นไปตามแนวคิดของ Jost และ Banaji (1994) ที่เสนอว่า เมื่อผู้หญิงรับรู้ถึงความเหลื่อมล้ำ ไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่สมควรเกิดขึ้น หรือมีความยุติธรรมดีอยู่แล้วตามระบบของสังคม ผู้หญิงจะมีการกระทำเพื่อกลุ่มเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศลดลง ดังนั้นในการวางแผน หรือออกแบบกลยุทธ์เพื่อให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียกร้องสิทธิหรือรณรงค์เพื่อเรียกร้องสิทธิสตรีจึงควรให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนความเชื่อหรือเจตคติที่มีต่อเพศชายของผู้หญิงเพื่อให้เกิดการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมตามสภาพที่เป็นจริงเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจการกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง

ผลการศึกษารั้งนี้ไม่พบว่า การรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ มีบทบาทในการเป็นตัวแปรส่งผ่านในอิทธิพลของเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิปักษ์ที่มีต่อการกระทำเพื่อกลุ่ม ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ Tajfel และ Turner (1979) ที่อธิบายไว้ว่าเมื่อสมาชิกของกลุ่มรับรู้ถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่คงที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้จะส่งผลให้ไม่เกิดการกระทำเพื่อกลุ่ม ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตหญิง อายุเฉลี่ย 20 ปี ซึ่งอยู่ในวัยเรียน เมื่อพิจารณาข้อกระทงในมาตรวัดการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ จะพบว่าหลายข้อกล่าวถึงเรื่องการทำงาน ซึ่งนิสิตยังไม่มีประสบการณ์ตรง หรือไม่เคยเผชิญกับสถานการณ์เหล่านั้น จึงทำให้ไม่พบการส่งผลจากการรับรู้ความคงที่ไปยังการกระทำเพื่อกลุ่มผู้หญิง ดังนั้นในการศึกษารั้งต่อไปจึงควรทำการศึกษากับกลุ่มผู้หญิงที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่

อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้ พบอิทธิพลของเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิบัติที่มีต่อการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Glick และ Whitehead (2010) ซึ่งถือเป็นการยืนยันให้เห็นว่าในสังคมที่มีลักษณะชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงที่มีเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิบัติจะมีการรับรู้ความคงที่ของความเหลื่อมล้ำทางเพศ ในระดับสูง เนื่องจากลักษณะของเพศชายถูกระบุให้เป็นลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิดไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ความก้าวร้าว ความแข็งแรง ตลอดจนการหล่อหลอมทางสังคมที่มีผลต่อความคิดของผู้หญิง

บทสรุป

ผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ความยุติธรรมทางเพศของระบบในสังคมเป็นตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมากในกระบวนการการตัดสินใจ หรือไม่ตัดสินใจกระทำการเรียกร้องเพื่อกลุ่มของผู้หญิง โดยการศึกษาพบว่าผู้หญิงที่มีเจตคติต่อเพศชายแบบยกย่องมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำเพื่อกลุ่มของผู้หญิงที่ลดลง โดยผ่านการรับรู้ถึงความเหลื่อมล้ำทางเพศที่เกิดขึ้นว่ามีความยุติธรรมดีอยู่แล้ว ในทางตรงกันข้าม การที่ผู้หญิงมีเจตคติต่อเพศชายแบบเป็นปฏิบัติมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำเพื่อกลุ่มของผู้หญิงที่เพิ่มขึ้น โดย การรับรู้ถึงความเหลื่อมล้ำทางเพศที่เกิดขึ้นว่าไม่มีความยุติธรรม

บรรณานุกรม / เอกสารอ้างอิง

- มณีวรรณ ฉัตรอุทัย. (2554). ความไม่เท่าเทียมในโลกการทำงาน : ปัญหาและข้อพึงพิจารณาในบริบทสากล. *วารสารบริหารธุรกิจ นิด้า*, 8, 72-94.
- Becker, J. C., & Wright, S. C. (2011). Yet another dark side of chivalry: Benevolent sexism undermines and hostile sexism motivates collective action for social change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101, 62-77.
- Glick, P., & Fiske, S.T. (1996). The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 491-512.
- Glick, P., & Fiske, S.T. (1999). The Ambivalence Toward Men Inventory: Differentiating hostile and benevolent beliefs about men. *Psychology of Women Quarterly*, 23, 519-536.
- Glick, P., & Fiske, S.T. (2001). Ambivalent sexism. In M.P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 33, pp. 115-188). Thousand Oaks, CA: Academic Press.
- Glick, P., Lameiras, M., Fiske, S.T., Eckes, T., Masser, B., Volpato, C., Manganelli, A.M. et al. (2004). Bad but bold: Ambivalent attitudes toward men predict gender inequality in 16 nations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86, 713-728.
- Glick, P., & Whitehead, J. (2010). Hostility Toward Men and the Perceived Stability of Male Dominance. *Social Psychology*, 41, 177-185.
- Jost, J. T., & Banaji, M. (1994). The role of stereotyping in system justification and the production of false consciousness. *British Journal of Social Psychology*, 22, 1-27.
- Jost, J. T., & Kay, A. C. (2005). Exposure to benevolent sexism and complementary gender stereotypes: Consequences for specific and diffuse forms of system justification. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88, 498-509.
- Kay, A., & Friesen, J. (2010). On social stability and social change: Understanding when system justification does and does not occur. *Current Directions in Psychological Science*, 20, 360-364.
- Tajfel, H. (1981). *Social identity and intergroup relations*. London: Cambridge University Press.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33-47). Monterey, CA: Brooks/Cole.

State as a Social Relation Approach and Social Security Policy in Thailand: Explaining the Success and Failure of Social Security Legislation and Implementation in Thailand before 1990

Wichuda Satidporn¹

Stithorn Thananithichot²

Abstract

This paper applies the state as a social relation approach to explain the political dynamics of social security policy in Thailand since the first plan aiming to provide social security to private employees and laborers introduced in the 1933 until the Social Security Act was in force in September 1990. Relying on two qualitative methods—a documentary research and in-depth interview, this paper finds that the introduction and/or establishment of a social security system in each particular period was part of a broader effort to deal with and manage the tensions and conflicts that have emerged as a result of Thailand's capitalist transition. Thus, there were several reasons why the attempt to initiate and/or implement social security policy at that particular time succeeded or failed, including both internal and external factors.

Keywords: State as a Social Relation Approach; Social Security Policy; Capitalist Role of the State

¹ Lecturer at Innovative Learning Center, Srinakharinwirot University. Email: kaewsoui@gmail.com

² Senior Academic at King Prajadhipok's Institute. Email: Stithorn@kpi.ac.th

แนวทางการศึกษารัฐในฐานะความสัมพันธ์ทางสังคมกับนโยบายประกันสังคมของประเทศไทย: ความสำเร็จและล้มเหลวในการบัญญัติและบังคับใช้กฎหมายประกันสังคมในประเทศไทยก่อน พ.ศ. 2533

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งอธิบายพลวัตทางการเมืองของนโยบายประกันสังคมในประเทศไทยตั้งแต่ครั้งแรกที่มีความพยายามที่จะนำเสนอกฎหมายเพื่อจัดตั้งระบบประกันสังคมสำหรับคนทำงานภาคเอกชนเมื่อ พ.ศ.2476 จนกระทั่งประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 โดยการประยุกต์ใช้แนวทางการศึกษารัฐในฐานะความสัมพันธ์ทางสังคม อาศัยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก บทความนี้ค้นพบว่าความพยายามนำเสนอและผลักดันกฎหมายประกันสังคมในแต่ละช่วงเวลาเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับหรือจัดการความไม่พอใจและความขัดแย้งภายในได้ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงมีหลายเหตุผลที่ทำให้ความพยายามนำเสนอและผลักดันกฎหมายประกันสังคมในแต่ละช่วงเวลาประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวทั้งปัจจัยภายในและภายนอก

คำสำคัญ: แนวทางการศึกษารัฐในฐานะความสัมพันธ์ทางสังคม นโยบายประกันสังคม บทบาทของรัฐในระบบทุนนิยม

Introduction

The idea of providing the basic needs for citizens that are retired, unemployed, or unemployable due to a disability or disadvantage, the so-called social security system, was used first in Thailand in terms of pensions as one of the aspects of the welfare of civil servants in 1902 but the Social Security Act was not enacted and in force until September 1990³ (Worawan Chandoeypit, 2006: 1; Pai, 2006: 18). The ultimate goal driving the present research interest is to explain the capitalist role of the state in Thailand's social security legislation and implementation before 1990. This research topic is significant because most of the previous studies in the case of Thailand has reduced its examination of social security policy to focusing to a great extent on state actors and/or institutions and has downplayed the capitalist role of the state. The neglect of the capitalist role of the state is problematic because it made their analyses on the state and social security policy narrow in order to depict the state as merely the government and/or any other state actor such as the bureaucratic elite (military and civilian) (Reinecke, 1993), political leaders (Schramm, 2002; Vause and Nikom Chandravithun, 1992; Worawut Smuthkal, 2006), or the bureaucracy (Schramm, 2002), and claimed narrowly that the development of social security policy in Thailand has simply reflected the needs of the ruling class or the system. While these studies provide many useful explanations regarding how and why social security policy has emerged and been implemented in a particular period, because they paid little attention to the capitalist role of the state and overlooked the dynamics of such a role, they have provided little help in explaining how and why the roles of the Thai state in the development of social security have changed over time.

This paper disagrees with either a conception that views the state as an independent and dominant power made up of different institutions and organizations with its own histories and interests, or the classical liberal theorists' conception that reduces the role of the state to a minimum due to the self-regulating market mechanism. Inspired by the Marxist literature, especially that written by Nicos Poulantzas (1978) and Bob Jessop (1985; 1990; 2008), this paper rather views the state as "a social relation," which will be clarified in the following section, and applies this conception of the state to explain the political dynamics of social security policy in Thailand since the first plan aiming to provide social security to private employees and laborers introduced in the 1933 until the Social Security Act was in force in September 1990. In accomplishing this, two qualitative methods were utilized including: (1) documentary research using official documents obtained from several organizations working relating to social security issues such as the Office of Social Security, Ministry of Social Development and Human Security, Office of National Economic and Social Development Board, and so on; (2) in-depth interview asking many individuals who work related to social security decision-making process and those who are involved with and impacted by the

³ It would be great to note here that "social security" according to the 1990 Act has a specific meaning referred to the system that provide social security and/or social insurance to private employees. This system is different to other welfare policies the Thai state provides to either its officers or ordinary people. Thus, when discussing social security system in Thailand (and in this paper), this term is specifically defined as it has been mentioned in the 1990 Social Security Act.

policy initiatives and implementations such as politicians, bureaucrats, business groups, civil society organizations and academics.

Apart from this introductory section, this paper begins its discussion with a review literature, focusing on the three approaches to the study of the introductions, implementations, and expansions of social security and other related social welfare policies. The major goals of this discussion are: first, to briefly explain each approach; second, to analyze the strengths and weaknesses of each approach to explain the Thai case; and, most importantly, to determine the most useful approach for explaining the political dynamics of social security policy in Thailand. The paper then applies the state as a social relation approach to the Thai case. The main focus of the explanation is on how and why the Thai state has become involved at various times in producing social security legislation. More precisely, this analytical section investigates: (1) why different governments during this period have led the state to become involved in social security provision at different times; (2) what the particular economic and political context out of which social security policy emerges is; (3) what kinds of social interests and pressures have been brought to bear on the various governments and the state; (4) how and why these pressures emerge at particular times; and (5) why some social interests seem to prevail over others in the conflicts and debates over social security provision. Finally, the paper concludes that the introduction and/or establishment of a social security system in each particular period was part of a broader effort to deal with and manage the tensions and conflicts that have emerged as a result of Thailand's capitalist transition.

Approaches to the Study of Social Security Policy Initiatives and Expansions

Prior research on the initiatives and expansions of social security and other related social welfare policies has fallen into one of the following three areas, and the interactions between these three approaches have been diverse although not necessarily conflicting.

The State-Agency Approach

A number of scholars have argued that the rise and expansion of social security policy highlights the role played by state actors, including both elected officials and civil servants. Advocates of this approach believe that social needs should be addressed through a range of state intervention methods such as legal regulations, fiscal measures, and the provision of a system for social services and social assistance. Thus, scholars working from this approach argue that the expansion of social welfare policies is often influenced by the ideologies, strategies, and capacities of state actors, as well as the institutional structure of the state (Grindle and Thomas, 1991; Midgley, 1999). Some scholars working from this approach, for example, suggest that state actors or public institutions enjoy seemingly complete autonomy from non-state pressures, at least in particular settings (Nordlinger, 1981; Pal, 1986; Skocpol and Finegold, 1982). However, a more common approach suggests that state actors have "relative autonomy" from the demands and influence of groups outside the state (Block, 1977). Here, while state actors maintain much autonomy over the specific policies pursued by the government, the power and strategies of non-state groups, such as non-governmental organizations, grassroots associations, social movements, trade unions, and the private sector,

play a role in limiting the types of policies up for consideration. The degree of state actors' autonomy thus varies across policy spheres. That is, it might be more limited in policy areas considered important by powerful socioeconomic groups. It also varies depending on the distribution of power among social groups outside the state. In this regard, when equally powerful groups dispute over the policy direction to be taken, state actors might have more autonomy.

Research from many countries, especially the United States, Latin America, and East Asia, clearly shows that successful social insurance policy formulation and implementation are a multi-institutional process in which the government and other public institutions have performed a key role in directing progressive change (Grindle and Thomas, 1991; Midgley, 1999; Stiglitz, 2002: 218). However, while the strength of the state-agency approach suggests the examination of the distinct agendas, capacities, and role of state actors in order to understand policymaking, this approach offers, at best, only partial guidance for understanding the creation of social security in Thailand. In this case, politicians and civil servants in Thailand did play a central role in the program's establishment, but the nature of that role is not well captured by approaches focusing on the power of state actors alone. Several delays in the enforcement of the 1954 Social Security Act passed by the National Assembly during the period of Prime Minister Phibunsongkhram (hereafter, Pibun) is an example showing that only a critical role played by state actors may be inadequate in leading to the successful establishment of social security.

More precisely, there has been evidence showing that although the idea of promoting a Social Security Act in Thailand at that time was made by Pibun's government with the support of many civil servants, especially those that worked in the Ministry of Interior (Vause and Nikom Chandravithun, 1992: 430), the implementation of the Act could not proceed due to public protest against it (Reinecke, 1993: 81). Many Thai workers opposed the implementation of the policy because the protesters had no confidence in the sincerity of the government in dealing with the Social Security Fund (Chirayu Isarangkun 1978: 7 cited in Reinecke, 1993: 81). In addition, Nipon Puapongsakorn (2003: 10) discussed the idea that the opposition movement occurred at that time because the required contribution rate for insured persons determined in the Royal Decree draft (approximately 4-5 percent of the insured person's monthly salary), in their opinion, was too high. While the government responded to this disappointment by making an attempt to lower the rate later on, it turned out to be too late because not only had the program already made a negative impression on the Thai workers, but also Prime Minister Pibun, who seemed to support the program at the beginning, withdrew his endorsement as he faced political turmoil, which soon ended his regime (Nipon Puapongsakorn, 2003: 11).

There were also several occasions on which a social security policy was introduced in Thailand (discussed in greater detail later in this paper), showing that the development of a social security policy in Thailand has simply not reflected the needs of the system, in which the government, political leaders, and civil servants were able to organize and manage the policy in responding to the demands and support of the non-state groups. Rather, this policy, like other state policies, was the outcome of a complex process of struggle and conflict that made it difficult to find a compromise, not only between the fractions of the bourgeoisie (the

class of people that own and/or control the means of production needed to produce society's wealth) and the working class, but also either between the fractions of the bourgeoisie or between the fractions of the working class.

The Power Resource Approach

The power resource approach argues that social security creation and expansion are driven by some combination of mobilization of labor and social movements and electoral success, particularly of a democratic regime, on the part of left-leaning political parties (Korpi, 2006: 168). This approach suggests that aspects of social security, such as old-age pensions, health, and unemployment insurance, is imposed on the elites by a strong working class rather than adopted by the elites themselves. Thus, unlike the state-agency approaches explained above, the proponents of this approach claimed that the government involvement in social security and other related social insurance policies was the result of the struggle of working class movements and their allies to use the state for progressive social purposes (Midgley, 2008: 367). In other words, scholars applying this approach implied a conflict of interest between labor and capital in a zero-sum game—the strength of one necessarily implies a weakening of the other.

Nevertheless, not all of these scholars agree on the particular form that organization among labor and social movements must take in order to generate sufficient power to stimulate the creation of new social protections. Some studies show the strength of workers' organizations as measured by indicators such as union membership, union density, or frequency of strikes in bringing about an expansion of social welfare policies (Holmlund and Lundborg, 1999; Western, 1993). Many others deemphasize the role of the highly-institutionalized power arising from mass membership in trade unions or traditional political parties, and argue that the organizational form and tactics of labor and social movements influence their capacity to bring about progressive social change (Andrews, 2001; Cress and Snow, 2000; della Porta, 2005; McAdam and Su, 2002; Piven and Cloward, 1978; Rojas, 2006). For some scholars in the latter group, diverse and somewhat chaotic social unrest, such as street protests, strikes, and occupations, is more effective than hierarchical forms of mobilization in provoking the elites to develop new social protections for the masses (Cress and Snow, 2000; Piven and Cloward, 1978). For many others, such as Rojas (2006: 2159-2162), disruptive protest, such as sit-ins and vandalism, does not have a significant effect because it deprives administrators of the legitimacy needed to enact change, while non-disruptive protests are successful because they allow sympathetic administrators to act on behalf of political challengers. Power resource theorists, by contrast, explain that social security and other related social protections arise out of the combination of electoral success on the part of social democratic and other left-leaning political parties, and mass mobilization on the part of trade unions and social movements (Korpi, 2006).

This approach ably highlights the fact that labor organizations and movements sometimes play a key role in the creation of a new social security scheme in Thailand. It might be claimed in particular that without the significant role played by labor organizations and movements, the enactment of Thailand's first social security law in 1990 could not have been realized (Sirote Klampaiboon and Bandit Thanachaisetavut, 2008: 105-106). However,

the nature of such a role is not well captured by the approach focusing on power from below alone because the social security law was passed when the labor movement was not at the peak of its power. As Brown (2004: Chapter 6) has shown, during the period from the late 1970s through the early 1990s, labor's organizational capacities became progressively weakened due to the combined result of the demobilizing impact of rapid industrial expansion and the limited political space available to labor's organizations. Moreover, the power resource approach—which highlights the significance of the electoral success on the part of left-leaning and social democratic political parties in conjunction with mass mobilization on the part of trade unions and social movements—is similarly ill fitted to explain the rise of social security in Thailand. The main reason is that although many political parties during the 1988 election promised labor that they would support the social security legislation, the government in power when social security laws finally came into existence was hardly identified as left-leaning.

The Employer Initiative Approach

A third approach to explaining the expansion of social security suggests that employers play a critical role in the implementation of social security schemes (Hall and Soskice, 2001; Mares, 1997; 2000; 2003). According to prior research taking this approach, there are several economic characteristics that may influence a company's preferences for social security policy. For example, a firm's size might be directly proportional to its participation in social policies because larger firms are more likely to have preexisting training programs or to have economies of scale in political action (Olson, 1965). Aiming either to curry favor with the government or to control their business environment, firms with a greater percentage of public sector sales may have a tendency to support social policies initiated by the government (Handler, 1982: 27). Companies with a higher percentage of blue-collar workers at all skill levels might participate in social policies in order to secure higher skills for their workforce (Burgoon, 2001). In other words, this approach suggests that an employer's orientation towards a given welfare policy will be driven by its impact on that employer's profitability and competitive position. More precisely, employers that stand to benefit from the creation and expansion of social security will tend to support and mobilize for such policies, while those that stand to lose will oppose them.

Apart from employers' calculations of the material costs and benefits of participation, employers become involved in a social security program, according to the so-called employer-centered approach, in order to protect themselves from social risk. In her study of policies against social risk in Germany and France, Mares (2003) argues that firms in high-risk economic sectors, those where workers face high unemployment risks, tend to support universal social protections because such programs help them diminish the risks for workers interested in seeking employment in that otherwise high-risk sector. Participation in social security schemes also socializes the cost associated with providing that protection. Firms in low-risk sectors, those where workers enjoy a high degree of job security, are said to take the opposite orientation because new social protections do not generate any competitive gain but imply new costs, likely in the form of contributions or new taxes.

In the case of social security in Thailand, this approach offers little help, although it is difficult to reject the idea that the calculation of the material costs and benefits of participation and social risk management are factors that influence the Thai employers concerning whether to support the social security programs. Evidence that could support this claim can be observed in the period from 1979 to 1986 when very strong opposition to the social security legislation of the employers occurred because they wanted to protect their own interests from the depression after the oil crisis (Nikhom Chandravithun, 1990). However, employers' support for new social protections, especially by the large-scale companies, often arises in contexts where the creation of such a program assists employers in their effort to achieve wider political goals, such as the weakening of a rival social group or the passage of a larger reform agenda. One of the great examples supporting this argument in the case of Thailand is when the Employer's Confederation of Thailand (ECOT) gave up its opposition to the draft of the Social Security Act in 1989, although they had been quite skeptical towards the social security project because they feared higher production costs (Reinecke, 1993: 89). The main reason that could explain the decision made by the ECOT at that time is that there was a power struggle in the Parliament between the military and bureaucratic elite, who dominated the Senate, and the economic elite, who dominated the House of Representatives (and also the civilian government of Chatichai Choonhavan), forcing the latter to accept the demands of the professionals and the labor movement in its search for "coalition partners" (Reinecke, 1993: 90). Thus, the ECOT's support of the parliament in terms of passing the Social Security Act was not driven by the expectation of immediate economic gains to be derived from the new social security system, but by the expectation of wide and long-term political and economic achievements to be derived, for instance, from its close relationship to the economic elite that were occupying state offices.

State as a Social Relation Approach to the Political Dynamic of Social Security Policy in Thailand before 1990

Even though the three approaches to the study of the origins and developments of social security and welfare policies discussed in the previous section have produced a rich body of empirical and theoretical research, each comes up short in explaining the case of the social security programs in Thailand. This suggests that an alternative approach is necessary. In developing such an approach, this paper draws upon the view of the state as "a social relation," and argues, in line with Poulantzas, that the state is not a unified mechanism founded on a hierarchical distribution of centers of power, but must be understood, like Marx's analysis of "capital," as a "relationship of forces, or more precisely the material condensation of such a relationship among classes and class fractions" (1978: 128-129). The conception of the state applied in this study is, therefore, a strategic field in which different classes, fractions, and categories compete against each other for political class domination (Jessop, 2008: 123). Applying this conception to the examination of social security policy in Thailand, this paper views social security policy as the result of class contradictions, and sees the structure of the state as a central determinant of the outcome of the policy. However, structure in this sense is not defined organizationally or administratively; instead it is determined by the class contradictions inscribed within it, as Poulantzas (1978: 132) stressed:

“Each state branch or apparatus and each of their respective sections and levels frequently constitutes the power-base and favored representative of a particular fraction of the bloc, or of a conflictual alliance of several fractions [those that, for Poulantzas, may include monopoly and non-monopoly capital, and the internationalize or the domestic bourgeoisie] opposed to certain others.”

These contradictions existing between the dominant classes and fractions (or in Poulantzas’s term, the relationship of forces within the power bloc) imbedded in the state make “it necessary for the unity of the bloc to be organized by the State” (Poulantzas, 1978: 133). The state, according to this conception, is a mediating body that filters information given, determines priorities, and, as the result of its autonomy from any given fraction of the power bloc or class, integrates mutually-opposed or inconsistent measures into state policy (Poulantzas, 1978:132-35). State intervention in the social security policy, then, is viewed in this paper as one part of the primary activity of the state in maintaining the conditions for the existence and expansion of capitalism. In this respect, social security policy is linked to any other state policy—economic policies ranging from direct investment in industries to macro-economic planning, public policies dealing with infrastructure developments, and law and order strategies aimed at obtaining internal control over their own population—but is primarily concerned with those activities that are concerned with the reproduction of labor power and the maintenance of non-working groups within society. However, the provision of social security policy in the short term may involve the state in conflict with certain sections of capital. As a consequence, the state’s activities will be open to modification and debate over appropriate strategies. Again, because its primary activity is to maintain the conditions for the existence and expansion of capitalism, the state always has to take the interests of the dominant classes into consideration.

Thus, for this paper, social security policy has not been developed either in response to the demand or support of the employers or social movements, nor even the interests of one particular state agency itself. Rather, this paper claims that the development of social security policy in a particular time reflects the outcome of the interaction of several conflicting and completing pressures including: the particular national and international economic and political context out of which the social security policy emerged; the activities, decisions, and disputes between and within different sections of the bourgeoisie, political parties, and state agencies regarding the policy problems, solutions, and directions; and collective working-class activities undertake to obtain or maintain the social security provision that emerged and occasionally had a significant impact on the policy introduction and/or implementation.

The following section is specifically devoted to an explanation of the political dynamics of social security policy in Thailand since the first plan aiming to provide social security to private employees and laborers introduced in the 1933 up to the period where the 1990 Social Security Act was promulgated.

The Rise and Fall of the Social Security Legislation in Thailand before 1990

A plan aiming at providing social security for salary earners and laborers was first presented by Pridi Banomyong, one of the leaders of the coup, as part of the “outline economic plan⁴” of 1933, shortly after the change of the country’s regime from absolute monarchy to constitutional monarchy in 1932 (Pawadee Tonguthai, 1986: 147). In this outline economic plan, there were several programs providing social welfare for regular income workers, but those programs could not reach their goals in the end because many opponents to Pridi claimed that many of the concepts used in the outline economic plan were “too western,” particularly quite similar to the ones used in the industrial countries such as France, which was not appropriate for Thailand’s agricultural society (Jirarat Jongsatitman, 1989: 23) and would be difficult to blend into the country shortly after it had changed the regime (Rapeepan Kamhom, 2011: 203). However, it could not be concluded that the failure of the social security legislation in this case was simply a disagreement between the two factions of state actors (i.e., Pridi and the government on one side, and Pridi’s opponents on the other side) over the form that social security provision should take. Rather, because the main reason that Pridi’s opponents claimed to reject the plan was the inappropriateness of the plan to the Thai political and economic context, this paper argues that in order to know the true reasons why Pridi’s social security proposal failed, investigation into what had occurred until the period that plan was introduced is required.

First, it has to be acknowledged that Pridi’s outline economic plan was introduced when Thailand’s economy continued to rely on the continued growth and expansion of the agricultural exports and domestic manufacturing traders of the past decades until the plan was proposed. This economic condition existed as a consequence of a combination of several incidents. It was a consequence of the integration of the economy with colonial enterprise after signing treaties with the West since the mid-nineteenth century that later accelerated changes in the economy and society of Siam (Baker and Pasuk Phongpaichit, 2014: 102). In addition, the monarchy’s emancipation of slaves and proletarian in the late nineteenth century increased the size of the labor force available to produce agricultural products, especially rice, for export (Bowie and Unger, 1997: 130). The expansion of the trade which followed the Treaty highlighted the major developments in commerce and agriculture instead of industry (Hewison, 1988: 392). For instance, an increase in the agriculture exports in the early 1900s provided the country with a large amount of capital that was a benefit for the establishment of domestic banks and the expansion of the manufacturing sector, which produced goods for the domestic market (Hewison, 1989: 41-45). However, the expansion of agriculture and commerce did have some impact on the development of complementary industries; e.g. since the rice exports increased, milling became an important area of investment, particularly for Chinese merchants and tax-farmers, as they took control of the vast majority of mills (Sirilak, 1980 cited in Hewison, 1988: 392). Nevertheless, these societal and economic transformations did not immediately place pressure on the Thai state at that time to initiate a new form of social welfare for regular income workers because the

⁴ This name of the plan used in this dissertation followed the terms translated Baker and Pasuk Phongpaichit (2002).

majority of the population in the rural areas were self-employed, working in the agricultural sector, while the interests of the new working class, which was employed in the two major merchant groups—the rice traders and the urban enterprises providing manufactured items and services to urban markets (Pasuk Phongpaichit and Baker, 2002: 114-115)—in the urban areas were mainly focused on having negotiating power regarding the improvement of wage levels and working conditions (Brown, 2004: 35). Instead, the expansion of the new administrative system (already discussed above) and the growing economy led to the emergence of new social forces whose relations and struggles shaped the politics of the years ahead, especially by supporting the 1932 revolution (Nakarin Mektrairat, 1992).

Second and related to the first, we need to understand the complexity of the 1932 revolution, as Pasuk Phongpaichit and Baker (2002: 304) illustrated in the following:

“It was plotted within the ranks of younger, mid-level bureaucrats. It was executed by senior generals, and sustained by senior civilian officials. It was supported by a broad swathe of new urban Siam-businessmen, organized labor, and intellectuals.”

In the aftermath of the 1932 coup, the divisions between these groups emerged, characterized by the three major political fractions completed to control the future of Thailand (Pasuk and Baker, 2002: 258). These forces included: (1) Pridi and his supporters—a coalition of civilian elements in the 1932 coup group and various supportive groups in the new urban society; (2) the military faction in the 1932 coup; and (3) the political elites residing within the bureaucracy and the remains of the nobility, which still constituted the bureaucracy’s core (Pasuk Phongpaichit and Baker, 2002: 258). While these forces shared a desire to diminish authoritarian power, they had different views on the role and development of the state (Pasuk and Baker, 2002: 258-259). Thus, the rejection of Pridi’s outline economic plan appeared as the outcome of the “intra-class conflicts” between sections of the bourgeoisie that emerged after the overthrow of the absolute monarchy regime rather than conflicts between the coup leaders and other political leaders of the old regime.

Under these aforementioned economic and political contexts, Pridi’s economic plan (in which the social security plan was included), targeting agricultural land management and the well-being of the population in rural society (Landon, 1968: 284-285), had never matched the desire neither of the small business community in the urban area, which supported the 1932 coup because they hoped the new government to protect and promote the interests of domestic capital in competition with Western companies (Pasuk and Baker, 2002: 121), nor of the administrative nobility, who wanted the new political system to maintain the bureaucratic structure of the old regime on which their status and power were settled (Pasuk and Baker, 2002: 304). While the military group which came to dominate the government after 1932 agreed with Pridi’s idea to let the state intervene in the economy in order to promote economic development (Hewison, 1988: 399), they, in contrast, implemented programs to protect the peasants from commercial exploitation by setting up “state enterprises” to replace the merchants and promote the military’s “economic nationalism” (Pasuk and Baker, 2002: 122-124).

According to this nationalistic approach to economic development, the state's investment and involvement in business developments were significant. From the mid-1930s to the late 1940s, the government invested in consumer goods such as textiles, soap, paper, glass, silk, and cigarettes (Pasuk and Baker, 2002: 123-124). It also raised a number of internal loans for industrial development, and established the Thai National Bank Bureau in 1939, which became the Bank of Thailand in 1942 (Hewison, 1988: 400). The Thai Industrial Promotion was formed in April 1942 with the largest shareholders being the Ministry of Finance and the Ministry of Industry, and these two ministries later had control of the company (Hewison, 1988: 400). In addition to the state's investment and involvement in business developments, which stimulated the establishment of a number of government-backed enterprises, the impacts of World War II (1939 to 1945) on the domestic patterns of accumulation did allow Thai capitalist enterprises to expand quite considerably (Hewison, 1985: 272). For example, during the period of the Japanese occupation (1942-1945), when all

British and allied business activities were suspended, local firms had to expand their range of activities to cover the developments in manufactured goods that were previously imported from the West in order to accommodate the restriction of imports and the removal of Western competition (Dixon, 1999: 68).

While the state-led industrialization policies were successful in promoting domestic industry, which thereby created a growing demand for industrial wage-labor (Brown, 2004: 53-54), there was no attempt to propose any specific bill considering providing social security programs for private employees and laborers during this period. However, the growth of large enterprises, especially in Bangkok-Thonburi, the urbanization and changes in the class structure as a result of capitalism and industrialization developed and expanded, and the political environment, which was more open due to the decline of the military government and the reassertion of civilian rule, in combination, caused the rise of labor militancy and organization during the immediate period of the post war (Brown, 2004: 58). Between 1944 and 1947, labor became an important consideration for Thailand's political reform under the supervision of Pridi, who came back into power as a result of the collapse of Japanese military power in 1945 and his leadership in the anti-Japanese Free Thai movement, in which organized labor was coalition during the war time (Brown, 2004: 59). In an attempt to destroy the basis of the military influence and rebuild parliamentary rule, Pridi and his supporters wrote a new constitution, which banned bureaucrats and soldiers from sitting in the Cabinet and the Parliament (Pasuk and Baker, 2002: 283). They also made political parties legal for the first time and began to take an active interest in developing more comprehensive labor legislation that would allow for the formation of trade unions (Brown, 2004: 60). Consequently, labor activists that had worked with Pridi during the war then co-operated with labor leaders and northeastern politicians to form the Sahachip (Cooperative) Party. They also helped to form the first labor federation (Pasuk and Baker, 2002: 284). Eventually, a draft Labor Relations bill, which included some benefits that may be defined in terms of social security, especially a free annual medical check for workers employed in rice mills, mines, and forest, was introduced for deliberation in the Parliament in July 1947 (Brown, 2004: 60). Nevertheless, the consideration of the bill had not reached the end because the military led by Field Marshal Sarit Thanarat (hereafter, Sarit) overthrew the elected government of Admiral Thawal Thamrongnavasawat (prime minister, 1946-1947) on

November 8, 1947, amid the internal conflict between parliamentarians and the political chaos that followed the mysterious death of King Ananda Mahidol (King Rama VIII), and restored power to Pibun (Pasuk and Baker, 2002: 286). The state power, during 1947-1958, thus was held in the hands of the military with the great support from its alliances, in particular the pro-royalist conservative and banking and industrial fractions of the capitalist class (Hewison, 1989: 81-86 cited in Brown, 2004: 61).

During the second period of the Phibun government (1948-1957), another major attempt to establish social security schemes for private employees and laborers was made when the 1954 Social Security Act⁵, which comprised six types of labor benefits—maternity, sickness, invalidity, childcare, and old age and death—was approved by the National Assembly. Together with this act, the Department of Social Security then was established under the umbrella of the Ministry of Finance (Social Security Office, 2012). There were both economic and political reasons for this approval occurring. On the economic front, this Act was passed in the same year as the first series of investment promotion acts. Aiming to modify the strategies of the state-led industrialization policy, as it was increasingly criticized for its inability to maintain the conditions for both international and domestic capital to exist and expand when the country faced an economic downturn at the end of WWII, the new series of investment promotion acts set up a bureaucratic process for policy negotiation among firms, the interagency commission led by the Ministry of Industry, and the Council of Ministers in granting incentives for industrial development (Hewison, 1989: 83; Sungsidh Piriyaarangsarn, 1983). According to this new process of industrial development promotion, the leading military politicians, bureaucrats, and businessmen became the new alliance of state power, and business capital was a powerful engine for generating wealth (Pasuk Phongpaichit and Baker, 2002: 304). In this regard, the approval of the 1954 Social Security Act was linked to the state's direct participation in capital accumulation or as some scholars⁶ labeled it, the “bureaucratic capitalism” of the 1950s period of Thailand's industrial development.

On the political front, the 1954 Social Security Act was passed during the time when Pibun's political position was weak, as it was amidst the political power that, on one side, rested on Sarit's First Division of the First Army and, on the other side, Phao Sriyanon's armed police units in Bangkok.⁷ In an attempt to strengthen his political power, Pibun restored the parliamentary rule by, for example, legalizing political parties, allowing freedom of press and political expression, and holding elections. Regarding this restoration, urban labor was seen by Pibun as one of the potential alliances to support the resurrection of the electoral politics (Brown, 2004: 65). The approval of the 1954 Social Security Act, like other labor legislations supported by the government during the mid-1950s, e.g., the Labor Act that became effective on January 1st, 1957, could be seen as part of Pibun's attempt to balance his political power with Sarit, who became the most powerful leader of the army after the 1947 coup.

⁵ Prior to this the Government Officials Pension Act was passed in 1951.

⁶ These scholars are, for example, Glassman (2004: 35), Hutchcroft (1998), Sungsidh (1983).

⁷ It should be noted here that Pibun built up the police and gave total command to Phao Sriyanon as the counter weight to the army.

However, the 1954 Social Security Act was only a general enabling law that required the Royal Decree enacted by the government to the implementation of the type and amount of benefits provided in the Act as well as to the determination of contribution rate required for insured persons (Medhi Krongkaew, 1978: 4). During the following years, it became clear that the 1954 law was quite unsatisfactory and that important amendments or a completely new law were necessary (Department of Public Welfare, 1973: 9). In the middle of the year 1956, for instance, the Phibun government was unable to implement the 1954 Social Security Act because the Act was opposed by the mass media and a vast number of people that distrusted the government (Chirayu Isarangkun 1978: 7 cited in Reinecke, 1993: 81). One of the main reasons for this disappointing outcome derived from the technocrats' proposal itself, which did not reflect the interests of Thai society at that time, especially by determining the high contribution rate for insured persons while the contribution rate for the government was about half that of insured persons and approximately two-thirds for employers (Nipon Puapongsakorn, 2003: 10). A widespread objection forged by an alliance of social forces, both workers and businessmen alike, forced the state to postpone the endorsement and the implementation of the act indefinitely (Medhi Krongkaew, 1978: 4; Reinecke, 1993: 81). Several delays in the enforcement of the 1954 Social Security Act reflected that the state intervention in social security policy during this period had been unsuccessful because the economic situation raised concerns about the inadequacy of the budget in terms of supporting the program, although the implementation of the Act could assist the government in gaining the political support of regular salary workers. Finally, the Phibun government was overthrown by the military coup led by Sarit in 1958, and the Social Security Department that had been responsible for the preparation of the scheme was dissolved during that year (Reinecke, 1993: 81).

After the coup, Sarit abolished the parliament and the constitution, placed a ban on political parties and unions, and established the "Revolutionary Party" and a highly authoritarian regime. At that time and for the next fourteen years, an external threat by communism allowed the military government of Sarit (prime minister, 1959-1963) and Field Marshal Thanom Kittikachorn (prime minister, 1963-1973) to develop and maintain a series of authoritarian governments, with strong support from the US government and the World Bank. For most studies of Thailand's development, the establishment of this regime led by Sarit marked the beginning of its modern capitalist development (Dixon, 2000: 77). However, the attempts to promote a social security system for private workers were still complicated by the unfavorable structure of the government-business relationship. During some periods, the governments (e.g., of Sarit Thanarat, Thanom Kittikachorn, Kriangsak Chamanand) allowed government officials and/or academicians to study or conduct research in order to revise the 1954 Social Security Act or even draft a new Act that was appropriate for the country; however, there was no Social Security Act enacted until 1990 (Library of Social Security Office, n.d.: 9-14). Thus, from this period to the latter half of the 1980s, strong political resistance or unwillingness on the part of political leaders prevented the establishment of a social security system (Ramesh 2001: 60).

Nonetheless, due to the labor involvement in Thailand's politics, which began significantly in the mid-1970s (Brown, 2004: 69), it is not correct to believe that Thailand before the enactment of the first Social Security Act in 1990 was without any kind of social security legislation outside the realm of the public sector. Beginning in 1975, there was a Free Medical Care System established for low-income households. In 1974, a Workmen's Compensation Fund was set up in order to compensate industrial workers that faced the risk of injury and sickness from work. However, this compensation provided medical care and cash benefits for sick workers and was financed solely by employers' contributions. Moreover, a policy to encourage private firms to set up a provident fund to which employers and employees were both required to make monthly contributions was begun in 1983 (Table 1).

Table 1 Social Security Schemes for Public and Private Workers, 1950s-1980s

Types of workers	Year	Form of social security	Benefits/Coverage
Public officials	1951	Government Officials Pension Act	To provide old-age pensions for retired government staff
	1980	A Civil Servant Medical Benefit Scheme	Covering medical expenses and hospital care for the entire family of (current and retired) civil servants and public employees
Private workers/ laborers	1972	Workmen's Compensation Fund	To compensate industrial workers that faced the risk of injury and sickness from work; but the compensation provided medical care and cash benefits for sick workers and was financed solely by employers' contributions
	1975	Free Medical Care System	Provide free medical care for low-income households
	1984	The Provident Fund	To authorize the establishment of a private voluntary pension fund, to which employers and employees were both required to make monthly contributions, to provide benefits to participating employees upon their resignation or retirement

Sources: Schramm, 2002: 2; Vause and Nikom Chandravithun, 1992

Conclusion

The discussion in this paper regarding Thailand's social security developments before the first Social Security Act was enacted in 1990 revealed that the Thai state's involvements in social security policy was dynamic. There were several reasons why the attempt to initiate and/or implement social security policy at that particular time succeeded or failed. However, what can be learned from the brief discussion of the evolution of Thailand's social security in this paper is that politics matters. That is, when talking about social security policy, we have to recognize that this policy always located among the conflicts and disagreements between and within different sections of the bourgeoisie, political parties, and state agencies over policy problems, solutions, and directions. In addition, social security establishment could be realized if it were placed in its appropriate international and national context.

Thus, in order to explain how and why social security policy has developed in response to the problems generated by capitalism, we have to consider the role and activities of international organizations such as the IMF, World Bank, and the World Trade Organization (WTO), as well as of powerful countries like, in the case of Thailand as shown above, the United Kingdom (before WWII), Japan (during WWII), and the United States (after WWII), all of which have shaped the context within which social security develops, expands, or is abrogated. Finally, because social security policy is an integral part of capitalism, it cannot be discussed separately from the pressures made by collective working-class activities. Because capitalism evolves and develops in a way that may make working-class living conditions worse, collective working-class activities usually emerge in order to obtain or maintain social security provision, and occasionally these activities have a significant impact on policy introduction and/or implementation.

References

- Andrews, Kenneth T. (2001). "Social Movements and Policy Implementation: The Mississippi Civil Rights Movement and the War on Poverty, 1965 to 1971." *American Sociological Review* 66 (1):71-95.
- Baker, Chris, and Pasuk Phongpaichit, (Translator). (2000). *Pridi by Pridi: Selected Writing on Life, Politics, and Economy*. Seattle, WA: University of Washington Press.
- Baker, Chris, and Pasuk Phongpaichit. (2014). *A History of Thailand*. Melbourne, Australia: Cambridge University Press.
- Block, Fred. "The Ruling Class Does Not Rule: Notes on the Marxist Theory of the State." *Socialist Revolution* 33 (1977): 6-28.
- Brown, Andrew. (2004). *Labor, Politics and the State in Industrialising Thailand*. London: Routledgecurzon.
- Burgoon, Brian. "Globalization and Welfare Compensation," *International Organization* 55 (Summer 2001).
- Chirayu Isarangkun. (1978). *Social Security and the National Economy of Thailand*, Basic Document Submitted to the ILO/Norway National.
- Cress, Daniel M., and David A. Snow. (2000). "The Outcome of Homeless Mobilization: The Influence of Organization, Disruption, Political Mediation, and Framing." *American Journal of Sociology* 105: 1063-1104.
- Della Porta, Donatella. (2005). "Making the Polis: Social Forums and Democracy in the Global Justice Movement." *Mobilization: An International Journal* 10:73-94.
- Department of Public Welfare. 1973. *Kanprakansangkhom nai prathet Thai [Social security in Thailand]*. Bangkok: Department of Public Welfare.
- Dixon, Chris. 1999. *The Thai Economy: Uneven Development and Internationalization*. London: Routledge.
- Gough, I. (1979). *The Political Economy of the Welfare State*. London: Macmillan.
- Grindle, M. and Thomas, J. (1991). *Public Choices and Policy Change: The Political Economy of Reform in Developing Countries*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.
- Hall, Peter A. and David Soskice, eds. (2001). *Varieties of Capitalism: The Institutional Foundations of Comparative Advantage*. New York: Oxford University Press.
- Handler, Edward and John Mulkern. (1982). *Business in Politics*. Lexington, Mass: Lexington Books.
- Hewison, Kevin. (1985). "The State and Capitalist Development in Thailand," in R. Higgott and R. Robison (eds) *South-east Asia: Essays in the Political Economy of Structural Change*. London: Routledge & Kegan Paul, pp. 266-294.
- Hewison, Kevin. (1988). *Industry Prior to Industrialization: Thailand*. *Journal of Contemporary Asia* 18 (4): 389-411.
- Hicks, Alexander and Duane Swank. "On the Political Economy of Welfare Expansion: A Comparative Analysis of 18 Advanced Capitalist Democracies, 1960-1971." *Comparative Political Studies* 17, no. 1 (1984): 81-120.
- Holmlund B., and P. Lundborg (1999) "Wage Bargaining, Union Membership, and the Organization of Unemployment Insurance". *Labor Economics*, 6, 415-397.
- Jessop, Bob. (1985). *Nicos Poulantzas: State, Class and Strategy (Traditions in Social Theory)*. New York: Palgrave Macmillan.
- Jessop, Bob. (2008). *State Power*. Malden, MA: Polity Press.

- Jiraluck Jongsatitman. (1989). *Săng-kom sŏng-krŏr bàep tai: taang lêuak mài kŏng sàat săng-kom sŏng-krŏr* [Thai Style Social Administration: Alternative for Social Administration Science]. Bangkok: Faculty of Social Administration, Thammasat University.
- Korpi, Walter. "Power Resources and Employer Centered Approaches in Explanations of Welfare States and Varieties of Capitalism: Protagonists, Consenters, and Antagonists." *World Politics* 58, no.2 206-167 :(2006) .
- Korpi, Walter. (1978). *The Working Class in Welfare Capitalism: Work, Unions, and Politics in Sweden*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Kullada Kesboonchoo Mead. (2004). *The Rise and Decline of Thai Absolutism*. London: Routledge.
- Landon, Kenneth P. (1968). *Siam in Transition*. West Port: Greenwood Press.
- Mares, Isabela. "Is Employment Insurable?: Employers and the Development of Unemployment Insurance." *Journal of Public Policy* 17, no. 3 (1997): 299-327.
- Mares, Isabela. "Strategic Alliances and Social Policy Reform: Unemployment Insurance in Comparative Perspective." *Politics & Society* 28 (2000): 223-244.
- Mares, Isabela. (2003). *The Politics of Social Risk: Business and welfare state development*. New York: Cambridge University Press.
- McAdam, Doug, and Yang Su. 2002. "The War at Home: The Impact of Anti-War Protests, 1965-1973." *American Sociological Review* 67: 696-721.
- Medhi Krongkaew. (1978). *Social Security in Thailand: Growth, Trend and Problems*. Basic Document Prepared for the ILO/Norway National Seminar on Social Security and National Development (Thailand), April 17-28, Bangkok.
- Midgley, J. (1999) 'Growth, redistribution and welfare: towards social investment', *Social Service Review*, 77 (1): 181-8.
- Midgley, James. (2008). *The Institutional Approach to Social Policy*. In Midgley, James and Michelle Livermore, eds. *The Handbook of Social Policy*, Second Edition. Thousand Oaks, CA: SAGE Publication.
- Nibhon Puapongsakorn. (2003). "Lokhapiwat, KwamSieng Nai Talat Rangyan Khub Rabhob Prakansangkhom Kong Tai." Paper prepared for a conference organized by Department of Economics, Thammasat University, June 17.
- Nikhom Chandravithun. (1990). *Kotmai prakansangkhom: 35 pi hxng kanfafan chon 'fan pen thing'* [The Social Security Act: 35 years of struggle before the dream comes true]. Bangkok: SiamRath.
- Offe, C. (1984). *Contradictions of Welfare State*. Cambridge: MIT Press.
- Olson, Mancur. (1965). *The Logic of Collective Action*. Cambridge: Harvard University Press.
- Pai, Yasue. (2006). *Comparing Individual Retirement Accounts in Asia: Singapore, Thailand, Hong Kong and PRC*. Social Protection Discussion Paper No. 0609, World Bank.
- Pal, Leslie A. "Relative Autonomy Revisited: The Origins of Canadian Unemployment Insurance." *Canadian Journal of Political Science* 19, no. 1 (1986): 71-92.
- Pawadee Tonguthai. (1986). "Social Security for the Thai People." *ASEAN Economic Bulletin* 3 (1): 145-56.
- Pawadee Tonguthai. (1986). "Social Security for the Thai People." *ASEAN Economic Bulletin* 3 (1): 145-56.
- Piven, Frances Fox and Richard A. Cloward. (1978). *Poor People's Movements: Why they succeed, how they fail*. New York: Vintage Books.
- Poulantzas, Nicos. (1978). *State, Power, Socialism*. London: New Left Book.
- Poulantzas, Nicos. (1973). *Political Power and Social Classes*. Translated by Timothy O'Hagen. London: New Left Books.
- Ramesh, Mukul. (2001). *Welfare Capitalism in Southeast Asia: Social Security, Health, and Educational Policies*. Basingstoke: Palgrave.

- Rapeepan Kamhom. (2011). Social Welfare and Thai Society [sà-wàt-dì-gaan sǎng-kom gáp sǎng-kom tai]. Bangkok: Faculty of Social Administration, Thammasat University.
- Rojas, Fabio. (2006). Social Movement Tactics, Organizational Change and the Spread of African-American Studies. *Social Forces* 84 (4), 2147-2166
- Saichol Sattayanurak. (2002). Intellectuals and the Establishment of Identities in the Thai Absolute Monarchy State. *Journal of the Siam Society* 90.1 & 2 (2002): 101-124.
- Schramm, Bernd. (2002). Explaining Social Policy: The Development of Social Security in Thailand.
- Sirote Klampaiboon and Bandit Thanachaisetavut. (2008). Bòt sà-rùp [Concluding Remarks]. In Sirote Klampaiboon and Bandit Thanachaisetavut, eds. *Sên taang sôo sòo bprà-gan sǎng-kom* [The Struggle Rout to Social Security]. Bangkok: Friend of Women Foundation.
- Skocpol, Theda and Kenneth Finegold. "State Capacity and Economic Intervention in the Early New Deal." *Political Science Quarterly* 97, no. 2 (1982): 255-278.
- Suchit Bunbongkarn. (1996). "Election and Democratization in Thailand." In *The Politics of Elections in Southeast Asia*, ed. R.H. Taylor, Washington, D.C.: Cambridge University Press, 184-200.
- Suchit Bunbongkarn. (1999). "Thailand's Successful Reforms," *Journal of Democracy*, 10 (4): 54-68.
- Sungsidh Piriyanangsan. (1983). Thai Bureaucratic Capitalism. Bangkok: Social Research Institute, Chulalongkorn University.
- Swenson, Peter. "Bringing Capital Back In, or Social Democracy Reconsidered: Employer Power, Cross-Class Alliances, and Centralization of Industrial Relations in Denmark and Sweden." *World Politics* 43, no. 4 (1991): 513-544.
- Thitinan Pongsudhirak. 2008. Thailand Since the Coup. *Journal of Democracy* 19 (4): 140-153.
- Vause, W. Gary and Chandravithun, Nikom (1992). Thailand's Labor and Employment Law: Balancing the Demands of a Newly Industrializing State. *Northwestern Journal of International Law and Business*, 13 (2): 398-444.
- Western, B. (1993). "Postwar Unionization in Eighteen Advanced Capitalist Countries". *American Sociological Review*, 58, 266-282.
- Wilensky, H. and Lebeaux, C. (1965). *Industrial Society and Social Welfare*. New York: Free Press.
- Worawan Chandoevmit. (2006). *Social Security in Thailand*. Bangkok: Thailand Development Research Institute Foundation.

อิทธิพลของการยืนยันคุณค่าในตนเองและอารมณ์ทางบวก ต่อการประมวลสารโน้มน้าวใจเกี่ยวกับสุขภาพที่คุกคามตน

ศุภมาส ศรีปาน¹
วัชรารักษ์ บุญญศิริวัฒน์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการยืนยันคุณค่าในตนเองและอารมณ์ทางบวกต่อเจตนาการลดการบริโภคโซเดียมและพฤติกรรมการลดการบริโภคโซเดียม กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 122 คน ก่อนจะได้รับการจัดกระทำการยืนยันคุณค่าในตนเองหรือไม่ได้ ยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกหรือไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก ผู้ร่วมวิจัยตอบแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการบริโภคโซเดียม ได้รับการจัดกระทำตามแต่ละเงื่อนไข จากนั้นอ่านบทความโน้มน้าวใจให้ลดการบริโภคโซเดียม ตอบมาตรวัดเจตนาการลดการบริโภคโซเดียม และเขียนรายงานความคิดที่เกิดขึ้นขณะที่อ่านบทความ หลังจากนั้น 2 สัปดาห์ ผู้ร่วมวิจัยตอบแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมอีกครั้ง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of covariance: ANCOVA) ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมมากกว่าผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีพฤติกรรมในการบริโภคโซเดียมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกและผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองเพียงอย่างเดียวมีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมและพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การยืนยันคุณค่าในตนเอง อารมณ์ทางบวก สารโน้มน้าวใจที่คุกคามตน

¹ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารบรมราชชนนีศรีศตพรรษ ชั้น 7 ถนนพระราม 1 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
email: maprang0311@gmail.com

² คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารบรมราชชนนีศรีศตพรรษ ชั้น 7 ถนนพระราม 1 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
email: watcharaporn.p@chula.ac.th

EFFECTS OF SELF-AFFIRMATION AND POSITIVE MOOD ON PROCESSING OF THREATENING HEALTH PERSUASIVE MESSAGE

Suppamas Sripan

Watcharaporn Boonyasiriwat

Abstract

The purpose of this study was to examine the effects of self-affirmation and positive mood on processing of threatening health persuasive message. Participants were 122 Thai undergraduate students who were randomly assigned to receive manipulation of self-affirmation vs. no self-affirmation and receive manipulation of positive mood vs. no positive mood. Participants answered a sodium assumption questionnaire and obtained manipulation in each condition then read persuasive message, answered an intention to reduce sodium assumption questionnaire and wrote thought listing task. 2 weeks later participants answered a sodium assumption questionnaire again. Analysis of covariance showed that:

1. Participants in self-affirmation and positive mood condition reported stronger intention to reduce sodium assumption but did not report stronger actual sodium assumption than did participants in positive mood only condition.

2. Participants in self-affirmation and positive mood condition did not report stronger intention to reduce sodium assumption and actual sodium assumption than did participants in self-affirmation only condition.

Keywords: Self-affirmation, Positive mood, Threatening persuasive message

บทนำ

ปัจจุบันพบว่า คนไทยประมาณ 11 ล้านคน ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง โดยมีความชุกของโรคมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจ และโรคไต มีคนไทยป่วยเป็นโรคไตประมาณ 8 ล้านคน หรือร้อยละ 17.5 ของจำนวนประชากร และป่วยเพิ่มมากขึ้นปีละกว่า 7,800 คน และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ยังเป็นโรคหัวใจขาดเลือด จำนวน 750,000 คน โรคหลอดเลือดสมอง อัมพฤกษ์ อัมพาต ประมาณ 500,000 คน ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดโรคความดันโลหิตสูง คือ การบริโภคอาหารที่มีรสเค็มหรือมีปริมาณโซเดียมสูงอยู่เป็นประจำ จากผลการสำรวจพบว่า คนไทยบริโภคโซเดียมมากถึง 10.8 กรัมต่อวัน สูงกว่าปริมาณที่องค์การอนามัยโลกแนะนำ คือ ไม่ควรเกิน 5-6 กรัมต่อวัน (เทียบเท่ากับโซเดียม 2,000 มิลลิกรัม) หรือคนไทยบริโภคอาหารที่มีโซเดียมสูงถึง 4,000 มิลลิกรัม ซึ่งสูงกว่าปริมาณสูงสุดที่ควรบริโภคต่อวัน

ในความเป็นจริงนั้นโซเดียมเป็นสารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย และพบได้ในอาหารตามธรรมชาติอยู่แล้ว แต่หากบริโภคมากเกินไปจะมีผลเสียต่อสุขภาพ นำไปสู่โรคภัยต่างๆ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคไต โรคเกี่ยวกับหลอดเลือด โรคหัวใจ โรคกระเพาะอาหารและโรคอ้วน (คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อการสร้างความเชื่อมโยงด้านอาหารและโภชนาการสู่คุณภาพชีวิตที่ดี คณะกรรมการอาหารและยา, 2555) สำหรับสาเหตุเกิดจากพฤติกรรมการกินอาหารของคนไทยที่เปลี่ยนไป คือ มีการกินอาหารที่มีรสเค็มมากขึ้น และมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารนอกบ้านและอาหารสำเร็จรูปมากขึ้น จากข้อมูลของกองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบว่า มากกว่าร้อยละ 30 จะซื้ออาหารจากนอกบ้านมารับประทานทั้ง 3 มื้อ โดยเฉพาะกลุ่มที่ทำงานหรือใช้ชีวิตนอกบ้าน เช่น ข้าราชการ นักเรียน นิสิต นักศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างทั่วไป ผลิตภัณฑ์อาหารที่นิยมบริโภค 10 ลำดับแรก คือ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูปพร้อมเครื่องปรุง ปลากระป๋อง ปลาหนึ่ง น้ำพริกต่างๆ ปลาสาม ข้าวโพดต้ม ลูกชิ้น แครกหมู มันฝรั่งทอด และไข่เค็ม ซึ่งอาหารสำเร็จรูปส่วนใหญ่จะมีเกลือหรือโซเดียมอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะเป็นวิธีที่ถูกที่สุดในการเพิ่มรสชาติให้อาหาร และถนอมอาหาร ช่วยยืดอายุผลิตภัณฑ์ เมื่อบริโภคอาหารเหล่านี้เข้าไปเป็นจำนวนมาก จึงนำไปสู่การมีปริมาณโซเดียมในร่างกายสูง และก่อให้เกิดโรคต่างๆตามมาในที่สุด กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ร่วมกับสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมรณรงค์เนื่องในวันไตโลก (World Kidney Day) และจัดโครงการลดเค็มครั้งหนึ่ง ห่วงไกลโรค เพื่อรณรงค์ให้คนไทยลดการกินรสเค็ม ลดการเติมเครื่องปรุงรส และการบริโภคโซเดียมให้น้อยลง สถานการณ์นี้จึงถือเป็นอีกหนึ่งปัญหาสุขภาพที่มีความสำคัญของสังคมไทยที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเพื่อโน้มน้าวใจให้คนไทยหันมาบริโภคโซเดียมให้น้อยลง เพื่อสุขภาพที่ดีของคนไทยทุกคน

การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการโน้มน้าวใจให้เกิดพฤติกรรมการลดการบริโภคโซเดียม โดยนำทฤษฎีการยืนยันคุณค่าในตนเอง (Self-Affirmation Theory) (Steele, 1988) และอารมณ์เป็นทรัพยากร (mood-as-a-resource) (Forgas, 2001) มาใช้ในงานวิจัย เพราะโดยปกติแล้วบุคคลย่อมจะไม่ยอมรับหรือตอบสนองแบบต่อต้านต่อสารหรือข้อมูลที่เป็นสิ่งคุกคามต่อตนเอง ข้อมูลทางลบด้านสุขภาพที่มีผล

ต่อพฤติกรรมของบุคคลก็เช่นกันที่ถือเป็นสิ่งคุกคามตัวตน นำมาซึ่งการต่อต้าน ไม่ยอมเปิดรับ หลีกเลียง หรือไม่ยอมอ่านสาร ผู้วิจัยจึงจะนำการยืนยันคุณค่าในตนเอง (self-affirmation) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการมองตัวตนในภาพรวม ว่าบุคคลมีแรงจูงใจที่จะปกป้องความเป็นตัวตน โดยการยืนยันคุณค่าของตนเองในด้านอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านที่ถูกคุกคาม เพื่อที่จะลดอิทธิพลของสิ่งที่มาคุกคามนั้น ทำให้สามารถที่จะรับมือกับสิ่งที่มาคุกคามนั้นได้ และทฤษฎีอารมณ์เป็นทรัพยากร เป็นทฤษฎีที่ถือว่าอารมณ์ทางบวกเป็นทรัพยากรในการจัดการกับข้อมูลทางลบ ทำให้บุคคลมองข้ามผลเสียระยะสั้นที่เกิดจากการรับสาร มุ่งไปสนใจที่ประโยชน์ที่จะได้รับในระยะยาว ทั้งสองทฤษฎีนี้จึงน่าจะสามารถช่วยทำให้บุคคลสามารถที่จะเผชิญหน้า รับมือกับข้อมูลทางสุขภาพที่จะมาคุกคามได้ เมื่อบุคคลมีทรัพยากรที่จะรับมือ หรือเผชิญหน้ากับสิ่งคุกคาม ก็จะสามารถที่จะลดการตอบสนองแบบต่อต้านสาร ยอมอ่านสารและยอมรับสารนั้นได้มากขึ้น นำไปสู่เจตนาในการเปลี่ยนพฤติกรรม และมีการเปลี่ยนพฤติกรรมได้มากขึ้นในที่สุด

การยืนยันตนเอง

เมื่อคนเราได้รับข้อมูลที่คุกคามจะทำให้เกิดผลกระทบต่อดังนั้น บุคคลจะเกิดความกดดันที่จะต้องปรับตัว ปรับพฤติกรรมหรือความคิด จนกว่าจะฟื้นฟูการรับรู้ตัวตนได้ การยืนยันคุณค่าในตนเอง เป็นกระบวนการที่เมื่อถูกคุกคามความเป็นตัวตนที่สมบูรณ์พร้อม การยืนยันคุณค่าในตนเองจะช่วยฟื้นฟูการรับรู้ อธิบายและให้เหตุผลการกระทำและตัวตน เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่สิ่งคุกคามทำให้เกิดความไม่สอดคล้องต่อการรับรู้ความสมบูรณ์พร้อมของตัวตน การยืนยันไปที่ตัวตนทั่วไปบางด้านจะช่วยลดความไม่สอดคล้องนั้น เป็นการยืนยันภาพกว้างของตัวตนในการให้ค่าความคิดเกี่ยวกับตนเองที่สำคัญในด้านอื่น ทำให้ลดอิทธิพลของการคุกคามความสมบูรณ์พร้อมของตัวตน สามารถทนและรับมือกับสิ่งคุกคามนั้นได้ ในการเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อสุขภาพ การยืนยันคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ต่อการควบคุมตนเอง รวมไปถึงการเปิดใจรับข้อมูลที่คุกคาม ลดการเกิดความล้มเหลวในการควบคุมตนเอง การยืนยันคุณค่าในตนเองทำให้คนมองในภาพกว้าง มองไปที่ผลระยะยาวและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง แม้ว่าบุคคลจะรู้ถึงความเสี่ยงของพฤติกรรมที่ไม่ดีต่อสุขภาพแต่ก็ยังเลือกที่จะทำพฤติกรรมนั้น การยืนยันคุณค่าในตนเองจะช่วยให้เปิดใจรับข้อมูลความเสี่ยงด้านสุขภาพ ลดอุปสรรคในการรับสาร ในการเปลี่ยนพฤติกรรม ทำให้เห็นว่าถ้ายังคงทำพฤติกรรมแบบนี้จะเกิดอันตราย จึงเกิดความรู้สึกอยากเปลี่ยนพฤติกรรม ทำให้มีการตอบสนองต่อข้อมูลความเสี่ยงทางสุขภาพ ลดการต่อต้าน ทำให้ยอมรับสาร นึกถึงประโยชน์ในระยะยาว เพิ่มการรับรู้ตนเองว่ามีความสามารถทำได้ เพิ่มความคิดที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม ทำให้มีแรงจูงใจและมีเจตนาที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้ได้สุขภาพที่ดี

อารมณ์ทางบวก

ตามทฤษฎีอารมณ์ทางบวกเป็นทรัพยากร (mood-as-a-resource hypothesis) (Forgas, 2001) อารมณ์ทางบวกสามารถถูกใช้เป็นทรัพยากรในการช่วยลดผลจากข้อมูลทางลบและทำให้บุคคลสนใจในความหมายของข้อมูล อารมณ์ทางบวกจะเป็นทรัพยากรที่ช่วยเพิ่มความเป็นไปได้ที่จะยอมรับข้อมูลที่ไม

สอดคล้องกับความคิด การรับฟังข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับตนเองเป็นได้ทั้งข้อมูลในด้านดีและด้านลบ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตนเองบางอย่างก็เป็นสิ่งคุกคาม บุคคลย่อมต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายระยะยาวจากข้อมูลทางลบที่เกี่ยวกับตนเอง เช่น ต้องการจะรู้ว่าทักษะอะไรที่ควรพัฒนา ต้องใช้ความพยายามและเตรียมตัวมากเท่าไรในงานที่เลือกทำ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่อยากจะได้รับกับอารมณ์ทางลบที่จะเกิดขึ้นตามมา เช่น ละอายใจ, น่าอาย, ถูกปฏิเสธ, ผิดหวัง การที่จะตัดสินใจยอมรับข้อมูลทางลบก็ต้องแลกกันระหว่างการได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในระยะยาวกับอารมณ์ทางลบที่จะเกิดขึ้น การได้รับความรู้เกี่ยวกับตัวเอง บ่อยครั้งที่จะได้รับข้อมูลทางลบ แต่ข้อมูลทางลบหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจุดอ่อนหรือส่วนที่บกพร่องนั้นจะมีคุณค่าในผลระยะยาวในการเลือกและพัฒนาตนเองในอนาคต ซึ่งการได้รับข้อมูลนั้นก็มีส่วนต่ออารมณ์ การที่มีอารมณ์ทางบวกจะช่วยให้คุณสนใจไปที่คุณค่าของผลระยะยาวจากข้อมูลทางลบ และจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้ดีกว่า และเมื่อได้ใช้อารมณ์ทางบวกที่เปรียบเสมือนทรัพยากรในการจัดการกับอารมณ์ทางลบที่เกิดขึ้นจากข้อมูลทางลบไปแล้ว อารมณ์ทางบวกที่ใช้ไปก็จะทำให้บุคคลมีอารมณ์ทางบวกลดลง

ดังนั้นการนำการยืนยันคุณค่าในตนเองและอารมณ์ทางบวกมาใช้ร่วมกันน่าจะยิ่งทำให้ผู้ร่วมการวิจัยมีทรัพยากรและความมั่นใจในการเผชิญหน้าหรือรับมือกับข้อมูลเกี่ยวกับผลเสียหรืออันตรายจากการบริโภคโซเดียมได้มากยิ่งขึ้นกว่าการไม่ใช้ หรือใช้เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง เพราะอารมณ์ทางบวกนอกจากจะสามารถนำมาใช้เป็นทรัพยากรจัดการกับต้นทุนทางอารมณ์ที่จะเกิดขึ้นจากการอ่านผลเสียของการบริโภคโซเดียมแล้วนั้น อารมณ์ทางบวกยังช่วยทำให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลที่ดี ที่เป็นข้อมูลที่มีจำนวนมาก เกิดการเชื่อมโยงกับเรื่องที่ดี สิ่งที่ดีและเหตุการณ์ที่ดี ซึ่งส่งผลต่อการนึกหรือระลึกถึงสิ่งที่เป็นข้อดี จุดเด่น จุดแข็ง ค่านิยม หรือคุณลักษณะพิเศษส่วนตัวของคุณ ทำให้เกิดการง่ายต่อการเชื่อมโยงข้อมูล หรือเข้าถึงข้อมูลที่ดี และง่ายต่อการยืนยันคุณค่าในตนเองมากยิ่งขึ้น บุคคลสามารถที่จะเชื่อมโยงและเข้าถึงข้อมูลที่ดี ดึงเอาสิ่งที่ดีเหล่านั้นออกมาใช้ในการยืนยันคุณค่าในตนเองได้ง่ายและมากยิ่งขึ้น สองสิ่งนี้ทำให้บุคคลเกิดทรัพยากรในการที่จะรับมือกับข้อมูลเรื่องผลเสียของการบริโภคโซเดียมที่เป็นการคุกคามตัวตนทางด้านสุขภาพได้ ทำให้มีทรัพยากรมีความมั่นใจและมีใจเปิดกว้าง เปิดรับข้อมูล ยอมรับสารที่คุกคามแต่มีประโยชน์ต่อตนเอง และมีเจตคติที่ดีที่นำไปสู่เจตนาและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ดีต่อสุขภาพ คือ การบริโภคโซเดียมลดลงได้

การศึกษานี้จะช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่ส่งผลต่อการเกิดเจตนาและพฤติกรรมในการบริโภคโซเดียม ที่สามารถนำไปออกแบบการ จัดกระทำ หรือโน้มน้าวใจในเรื่องพฤติกรรมบริโภคโซเดียมและสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดกระทำในบริบทของสุขภาพในเรื่องอื่นๆได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของอารมณ์ทางบวกและการยืนยันคุณค่าในตนเองต่อเจตนาการลดการบริโภคโซเดียม
2. เพื่อศึกษาผลของอารมณ์ทางบวกและการยืนยันคุณค่าในตนเองต่อพฤติกรรมบริโภคโซเดียม

วิธีการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

1. อารมณ์ทางบวก มี 2 ระดับ
 - ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก
 - ไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก
2. การยืนยันคุณค่าในตนเอง มี 2 ระดับ
 - ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเอง
 - ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเอง

ตัวแปรตาม

1. เจตนาในการลดการบริโภคโซเดียม
2. พฤติกรรมในการบริโภคโซเดียม

สมมติฐาน

1. ผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมมากกว่าผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกเพียงอย่างเดียว
2. ผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมมากกว่าผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองเพียงอย่างเดียว
3. ผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมน้อยกว่าผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกเพียงอย่างเดียว
4. ผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมน้อยกว่าผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองเพียงอย่างเดียว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร อายุระหว่าง 18-23 ปี จำนวน 122 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้มีเครื่องมือในการวิจัย จำนวน 5 เครื่องมือ ได้แก่

1. แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการบริโภคโซเดียม พัฒนาจากแบบสอบถามความถี่อาหารบริโภคทั้งปริมาณของสุภาพดี สุนทรวิธาน (2551) พัฒนาเป็นแบบสอบถามที่ให้ตอบความถี่ในการรับประทานอาหาร

ในช่วง 3 วันที่ผ่านมา โดยให้ตอบความถี่จำนวนครั้งต่อวัน จำนวนวันต่อสัปดาห์และปริมาณที่รับประทานอย่างน้อยกว่า เท่ากับ หรือมากกว่าสัดส่วนอาหารที่กำหนด โดยมีจำนวนชนิดอาหารทั้งสิ้น 65 ชนิด

2. การจัดกระทำการยืนยันคุณค่าในตนเอง ทำการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาจากงานวิจัยของ Toma และ Hancock (2013) พร้อมทั้งปรึกษาขอความคิดเห็นเพิ่มเติมจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยให้ผู้ร่วมการวิจัยเขียนตอบประวัติส่วนตัวอย่างย่อตามข้อคำถามที่ได้รับ คือ

- วัน เดือน ปีเกิด
- อาชีพ การศึกษา
- งานอดิเรก กีฬา ภาพยนตร์ หรือแนวเพลงที่ชอบ
- จำนวนสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวและกิจกรรมยามว่างที่ทำร่วมกับคนในครอบครัว

และในเงื่อนไขไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองผู้ร่วมการวิจัยเขียนตอบประวัติส่วนตัวอย่างย่อของ Will Smith (บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ตนเอง) ซึ่งมีหัวข้อเหมือนกันกับเงื่อนไขยืนยันคุณค่าในตนเอง

3. การจัดกระทำอารมณ์ทางบวก ใช้การฟังเพลงในการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก โดยให้ผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกฟังเพลง Coppelgia ของ Delibes เป็นเวลาประมาณ 3 นาที ส่วนผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกไม่ได้ฟังเพลงใดๆ

4. สารโน้มน้าวใจให้ลดพฤติกรรมการบริโภคโซเดียม สร้างบทความในการโน้มน้าวใจให้ลดการบริโภคโซเดียม โดยสารโน้มน้าวใจจะครอบคลุมในด้านความกลัว ความเสี่ยงที่จะเป็นโรคร้ายจากการบริโภคโซเดียมมากเกินไป อันตรายที่เกิดจากการบริโภคโซเดียม และความรุนแรงที่เกิดจากการบริโภคโซเดียม พร้อมทั้งคำแนะนำในการปฏิบัติตัวในการบริโภคโซเดียมที่เหมาะสม

5. มาตรวัดเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียม เป็นข้อคำถามที่ถามถึงความตั้งใจ มุ่งมั่น หรือการตัดสินใจที่จะลดการบริโภคโซเดียมในอีก 2 สัปดาห์ข้างหน้า มีข้อคำถาม 4 ข้อ การตอบคำถามเป็นแบบ 5 ช่วงคะแนน (Likert scale) คือ จาก 1 คะแนน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ไปจนถึง 5 คะแนน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ระดับสูงมาก เท่ากับ .93

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยรับสมัครผู้ร่วมวิจัยที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย โดยให้ลงชื่อยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และบอกให้ผู้ร่วมวิจัยจดบันทึกพฤติกรรมการบริโภคอาหารในช่วง 3 วัน ก่อนเข้าร่วมวิจัย เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยได้สังเกต จดจำและบันทึกพฤติกรรมการบริโภคอาหารของตน และสามารถนำมาตอบแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมได้ โดยบอกว่าเป็นการสำรวจพฤติกรรมการบริโภคอาหารทั่วไป

2. หลังจากนั้น 1 สัปดาห์ผู้ร่วมวิจัยมาทำการทดลอง สุ่มผู้ร่วมวิจัยเข้าสู่ 4 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขที่ 1 ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก เงื่อนไขที่ 2 ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก

เงื่อนไขที่ 3 ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก

เงื่อนไขที่ 4 ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก

จำนวนเงื่อนไขละ 30 คน เงื่อนไขที่ 4 จำนวน 32 คน

3. ให้ผู้ร่วมวิจัยทุกเงื่อนไขทำแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมใน 3 วันที่ผ่านมา

4. จากนั้นทำการจัดกระทำตามแต่ละเงื่อนไข คือ

เงื่อนไขที่ 1 ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก

ผู้ร่วมวิจัยได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกด้วยการให้ฟังเพลง Coppelgia ของ Delibes แล้วให้ผู้ร่วมวิจัยตอบมาตราวัดสถานะทางอารมณ์ เพื่อตรวจสอบการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก หลังจากนั้นตอบแบบยืนยันคุณค่าในตนเอง ด้วยการเขียนประวัติส่วนตัวอย่างย่อ โดยใช้เวลาในการเขียนตอบไม่เกิน 5 นาที แล้วตอบแบบสอบถามตรวจสอบการจัดกระทำการยืนยันคุณค่าในตนเอง

เงื่อนไขที่ 2 ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก

ผู้ร่วมวิจัยได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกด้วยการให้ฟังเพลง Coppelgia ของ Delibes แล้วให้ผู้ร่วมวิจัยตอบมาตราวัดสถานะทางอารมณ์ เพื่อตรวจสอบการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก หลังจากนั้นเขียนตอบข้อความคำถามประวัติส่วนตัวของ Will Smith โดยใช้เวลาในการเขียนตอบไม่เกิน 5 นาที แล้วตอบแบบสอบถามตรวจสอบการจัดกระทำการยืนยันคุณค่าในตนเอง

เงื่อนไขที่ 3 ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก

ผู้ร่วมวิจัยตอบมาตราวัดสถานะทางอารมณ์ เพื่อตรวจสอบอารมณ์ของผู้ร่วมวิจัย จากนั้นให้ตอบแบบยืนยันคุณค่าในตนเอง ด้วยการเขียนประวัติส่วนตัวอย่างย่อ โดยใช้เวลาในการเขียนตอบไม่เกิน 5 นาที แล้วตอบแบบสอบถามตรวจสอบการจัดกระทำการยืนยันคุณค่าในตนเอง

เงื่อนไขที่ 4 ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก

ผู้ร่วมวิจัยตอบมาตราวัดสถานะทางอารมณ์ เพื่อตรวจสอบอารมณ์ของผู้ร่วมวิจัย หลังจากนั้นให้เขียนตอบข้อความคำถามประวัติส่วนตัวของ Will Smith โดยใช้เวลาในการเขียนตอบไม่เกิน 5 นาที แล้วตอบแบบสอบถามตรวจสอบการจัดกระทำการยืนยันคุณค่าในตนเอง

5. ให้ผู้ร่วมวิจัยทุกเงื่อนไข อ่านสารโน้มน้าวใจให้ลดพฤติกรรมการบริโภคโซเดียม แล้วผู้ร่วมวิจัยตอบมาตราวัดเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียม

6. ให้ผู้ร่วมวิจัยทำ Thought-listing task โดยเขียนรายงานว่าขณะที่อ่านบทความโน้มน้าวใจให้ลดพฤติกรรมการบริโภคโซเดียม ผู้ร่วมวิจัยคิดอะไรอยู่บ้าง

7. หลังจากนั้น 2 สัปดาห์ ผู้ร่วมวิจัยตอบแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมในช่วง 3 วันที่ผ่านมา ผู้วิจัยเฉลยวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอธิบายถึงผลเสียที่แท้จริงของการบริโภคโซเดียมให้ผู้ร่วมวิจัยฟังพร้อมทั้งตอบคำถามหากมีข้อสงสัย

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นไม่พบข้อมูลสูญหาย (missing data) และตรวจสอบค่าสุดโต่งของข้อมูล (Outlier) โดยการตรวจสอบด้วยวิธี Mahalanobis distance และ DfFit ข้อมูลทุกชุดผ่านการตรวจสอบค่าสุดโต่งทั้ง 2 วิธี จึงไม่ต้องตัดข้อมูลชุดใดออก ข้อมูลมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ และมีความแปรปรวนของประชากรแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกัน ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมและเปรียบเทียบรายคู่แบบวางแผนไว้ก่อนในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ การยืนยันคุณค่าในตนเองและอารมณ์ทางบวก และมีตัวแปรตาม 2 ตัว คือ เจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมและพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมหลังการทดลอง และใช้การวัดพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมก่อนได้รับการทดลองเป็นตัวแปรร่วม (covariate)

ผลการวิจัย

1. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2

สมมติฐาน 1 ผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมมากกว่าผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกเพียงอย่างเดียว

สมมติฐาน 2 ผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมมากกว่าผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองเพียงอย่างเดียว

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตนาการลดการบริโภคโซเดียมและค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมในแต่ละเงื่อนไข

เงื่อนไข	ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเอง		ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเอง	
	M	SD	M	SD
เจตนาการลดการบริโภคโซเดียม				
ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก	4.07	1.06	3.45	0.75
ไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก	3.54	0.99	3.32	1.09
พฤติกรรมการบริโภคโซเดียม				
ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก	2711.70	171.63	2736.32	171.87
ไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก	2817.42	171.73	2675.22	166.11

หมายเหตุ ช่วงคะแนน 1-5 คะแนน, ช่วงคะแนน 10-7000 มิลลิกรัม

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก มีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมในระดับสูง ($M = 4.07, SD = 1.06$) ผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก มีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($M = 3.54, SD = 0.99$) ส่วนผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก และผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก มีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมในระดับปานกลาง คือ ($M = 3.45, SD = 0.75$) และ ($M = 3.32, SD = 1.09$) ตามลำดับ

ส่วนพฤติกรรมกรรมการบริโภคโซเดียมของผู้ร่วมวิจัยทั้ง 4 เงื่อนไขมีพฤติกรรมในการบริโภคโซเดียมอยู่ในระดับค่อนข้างปานกลาง โดยเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก มีพฤติกรรมในการบริโภคโซเดียม เท่ากับ ($M = 2711.70, SD = 171.63$) เงื่อนไขไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก ($M = 2736.32, SD = 171.87$) เงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก ($M = 2817.42, SD = 171.73$) และผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก ($M = 2675.22, SD = 166.11$)

ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ด้วยโปรแกรม SPSS เพื่อทำการเปรียบเทียบเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมของเงื่อนไขที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกกับเงื่อนไขไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก (สมมติฐานข้อที่ 1) และเปรียบเทียบเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมของเงื่อนไขที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกกับเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก (สมมติฐานข้อที่ 2) มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมเปรียบเทียบเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมของเงื่อนไขที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกกับเงื่อนไขไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก ($N = 122$)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
เงื่อนไข	5.70	1	5.70	5.87	.017
ความคลาดเคลื่อน	114.71	118	0.97		
รวม	1697.00	122			

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมเปรียบเทียบเจตนาการลดการบริโภคโซเดียมของเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกกับเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก (N = 122)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
เงื่อนไข	4.13	1	4.13	4.25	.041
ความคลาดเคลื่อน	114.71	118	0.97		
รวม	1697.00	122			

จากตารางที่ 2 พบว่า เงื่อนไขในการจัดกระทำมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .025 [$F(1,118) = 5.87, p < .025$] แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมมากกว่าผู้ร่วมวิจัยที่ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก (ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกเพียงอย่างเดียว) และจากตารางที่ 3 พบว่า เงื่อนไขในการจัดกระทำไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .025 แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมไม่แตกต่างจากผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก (ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองเพียงอย่างเดียว) ผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 แต่ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2

2. ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 และข้อที่ 4

สมมติฐาน 3 ผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีพฤติกรรมบริโภคโซเดียมน้อยกว่าผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกเพียงอย่างเดียว

สมมติฐาน 4 ผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีพฤติกรรมบริโภคโซเดียมน้อยกว่าผู้ร่วมวิจัยในเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองเพียงอย่างเดียว

ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ด้วยโปรแกรม SPSS โดยมีคะแนนพฤติกรรมบริโภคโซเดียมก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม เพื่อทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมบริโภคโซเดียมของเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกกับเงื่อนไขไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก (สมมติฐานข้อที่ 3) และเปรียบเทียบพฤติกรรมบริโภคโซเดียมของเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกกับเงื่อนไขได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก (สมมติฐานข้อที่ 4) มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4 และตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมเปรียบเทียบพฤติกรรมลดการบริโภคโซเดียมของเจ้าหน้าที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกกับเจ้าหน้าที่ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก (N = 122)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
พฤติกรรมการบริโภคโซเดียมก่อนการทดลอง	20635391.39	1	20635391.39	23.38	.000
เจ้าหน้าที่	9055.23	1	9055.23	0.10	.092
ความคลาดเคลื่อน	103273256.70	117	882677.41		
รวม	1036650683	122			

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมเปรียบเทียบพฤติกรรมลดการบริโภคโซเดียมของเจ้าหน้าที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกกับเจ้าหน้าที่ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก (N = 122)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
พฤติกรรมการบริโภคโซเดียมก่อนการทดลอง	20635391.39	1	20635391.39	23.38	.000
เจ้าหน้าที่	16740.14	1	16740.14	0.19	.664
ความคลาดเคลื่อน	103273256.70	117	882677.41		
รวม	1036650683	122			

จากตารางที่ 4 และ 5 พบว่า คะแนนพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมก่อนการทดลองส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .025 นั่นคือตัวแปรร่วม (คะแนนพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมก่อนการทดลอง) ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมหลังการทดลอง และพบว่าตัวแปรจัดกระทำไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .025 แสดงให้เห็นว่า ผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีพฤติกรรมการบริโภคโซเดียมไม่แตกต่างจากผู้ร่วมวิจัยที่ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก (ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกเพียงอย่างเดียว) และไม่แตกต่างจากผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและไม่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวก (ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองเพียงอย่างเดียว) ผลการวิจัยจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 และสมมติฐานข้อที่ 4

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกมีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมมากกว่าผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีพฤติกรรมในการบริโภคโซเดียมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและได้รับการจัดกระทำอารมณ์ทางบวกและผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองเพียงอย่างเดียวมีเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียมและพฤติกรรมในการบริโภคโซเดียมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทสรุป

จากผลการวิจัย พบว่าการยืนยันคุณค่าในตนเองส่งผลต่อเจตนาในการลดการบริโภคโซเดียม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Armitage และคณะ (2008) ที่ศึกษาการยืนยันคุณค่าในตนเองต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนที่สูบบุหรี่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำในประเทศอังกฤษ และพบว่ากลุ่มที่ได้ยืนยันคุณค่าในตนเองเกิดการรับรู้ความเสี่ยง ยอมรับสาร เห็นด้วยกับเนื้อหา และมีเจตนาที่จะเลิกสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเอง งานวิจัยของ Koningsbruggen และคณะ (2009) ที่ได้ทำการศึกษาถึงการใช้การยืนยันคุณค่าในตนเองในการเพิ่มการตอบสนองต่อข้อมูลสุขภาพที่คุกคามในระดับแฝง ผลการทดลองพบว่า คนที่มีความเกี่ยวข้องสูงที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองจะทำให้เพิ่มการเข้าถึงสิ่งคุกคาม ใช้เวลาในการตอบสนองน้อยกว่า เพิ่มการรับรู้คุณภาพของสารและมีเจตนาที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเอง และงานวิจัยของ Klien และคณะ (2011) ที่ได้ศึกษาผลของการยืนยันคุณค่าในตนเองที่มีต่อการตอบสนองข้อความที่คุกคามในหัวข้อเกี่ยวกับการบริโภคคาเฟอีนและแอลกอฮอล์มากเกินไปจะเพิ่มความเสี่ยงในการเป็นมะเร็งเต้านม ซึ่งผลที่ได้ก็คือ ผู้ร่วมวิจัยที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองจะรับรู้ถึงความเสี่ยงตอบสนองต่อบทความ และมีเจตนาที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมมากกว่าผู้ร่วมวิจัยที่ไม่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเอง

แต่ไม่พบผลของการยืนยันคุณค่าในตนเองและอารมณ์ทางบวกต่อพฤติกรรมในการบริโภคโซเดียม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mancuso และคณะ (2012) ที่ทำการศึกษาโดยใช้การยืนยันคุณค่าในตนเองและอารมณ์ทางบวกในการเพิ่มการออกกำลังกายในผู้ป่วยโรคหอบหืด ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการวิจัยที่ได้รับการยืนยันคุณค่าในตนเองและจัดกระทำอารมณ์ทางบวก มีการออกกำลังกายไม่แตกต่างกันกับผู้ร่วมการวิจัยในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการจัดกระทำ ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพอาจจะเป็นเรื่องที่ทำการเปลี่ยนแปลงได้ยาก โดยเฉพาะพฤติกรรมที่ส่งผลโดยตรงในชีวิตประจำวัน ที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และพฤติกรรมเกิดขึ้น พฤติกรรมการบริโภคโซเดียมนี้ก็เช่นกันที่ผู้ร่วมวิจัยต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภคในชีวิตประจำวัน และเนื่องด้วยวิถีชีวิตที่เร่งรีบในสังคมปัจจุบัน ทำให้เกิดพฤติกรรมการบริโภคที่จำเป็นต้องเน้นความรวดเร็ว สะดวกสบาย ประหยัดเวลา ไม่ยุ่งยาก พฤติกรรมการบริโภคอาหารนอกบ้านและอาหารสำเร็จรูปต่างๆจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก และด้วยข้อจำกัดบางประการ เช่น ตัวเลือกในการบริโภค

อาหารมีไม่มากนัก เพราะนิสิตบางส่วนอาศัยอยู่หอพัก ไม่สามารถประกอบอาหารเองได้ จึงเป็นสิ่งที่อาจมีผลต่อการเลือกเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคโซเดียม

ในงานวิจัยนี้ยังมีจุดแข็งโดยเป็นงานวิจัยแรกในประเทศไทยที่ใช้วิธีการจัดกระทำการยืนยันคุณค่าในตนเองแบบใหม่ของศุภมาส ศรีปาน และคณะ (2558) ที่ได้พัฒนาขึ้นใหม่และผ่านการศึกษานำร่องมาแล้วว่าเป็นวิธีการจัดกระทำที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้เกิดการยืนยันคุณค่าในตนเองได้ดีกว่าการยืนยันคุณค่าในตนเองแบบคลาสสิกของ Allport และคณะ (1960)

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีแนวทางการใช้ชีวิตและการรับประทานอาหารที่เป็นลักษณะของกลุ่ม (เช่น มักซื้ออาหารรับประทาน ไม่ปรุงอาหารเอง) งานวิจัยในอนาคตควรทำการศึกษากับช่วงวัยอื่นด้วย เพื่อดูว่าช่วงวัยส่งผลต่อเจตนาและพฤติกรรมในการลดการบริโภคโซเดียมหรือไม่
2. งานวิจัยในอนาคตอาจพิจารณาศึกษาสาเหตุที่อารมณ์ทางบวกไม่สามารถช่วยเสริมอิทธิพลของการยืนยันคุณค่าในตนเองได้ดังที่คาดหวังไว้ในงานวิจัยนี้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อการสร้างเชื่อมโยงด้านอาหารและโภชนาการสู่คุณภาพชีวิตที่ดี
คณะกรรมการอาหารและยา. (2555). *ลดโซเดียมยึดชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหาร
ผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2555). พบคนไทยกินเค็มเกินต้องการ 2 เท่า เร่งรณรงค์
ลดเค็มครั้งหนึ่ง คนไทยห่างไกลโรค, สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2556. จาก
http://thaihealth.or.th/healthcontent/news_thaihealth/31089
- ศุภมาส ศรีปาน และวัชรภรณ์ บุญญศิริวัฒน์ (2558). การพัฒนาวิธีการยืนยันคุณค่าในตนเองแบบใหม่. ใน:
เอกสารรายงานการประชุมเรื่องแรงจูงใจและความหมายในชีวิต: พลังทางบวกเชิงจิตวิทยา. จัดโดย
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ โรงแรมวันนา วันที่ 12 มิถุนายน 2558 กรุงเทพฯ. หน้า 30.

ภาษาอังกฤษ

- Armitage, C. J., Harris, P. R., Hepton, G., & Napper, L. (2008). Self-affirmation increase acceptance
of health-risk information among UK adult smokers with low socioeconomic status.
Psychology of Addictive Behaviors, 22, 88-95.
- Aspinwall, L. G. (1998). Rethinking the role of positive affect in self-regulation. *Motivation
and Emotion*, 22, 1-32.
- Correll, J., Spencer, S. J., & Zanna, M. P. (2004). An affirmed self and an open mind: Self-
affirmation and sensitivity to argument strength. *Journal of Experimental Social
Psychology*, 40, 350-356.
- Das, E., & Fennis, B. M. (2008). In the mood to face the facts: When a positive mood promotes
systematic processing of self-threatening information. *Motiv Emot*, 32, 221-230.
- Das, E., Vonkeman, C., & Hartmann, T. (2012). Mood as a resource in dealing with health recommendations:
How mood affects information processing and acceptance of quit-smoking messages.
Psychology and Health, 27, 116-127.
- Epton, T., & Harris, P. R. (2008). Self-affirmation promotes health behavior change. *Health
Psychology*, 27, 746-752.
- Forgas, J. P. (2001) *Handbook of affect and social cognition*. Mahwah, New Jersey: Erlbaum.
- Gaspar, K., & Zawadzki, M. J. (2013). Want information? How mood and performance
perceptions alter the perceived value of information and influence information-
seeking behaviors. *Motivation and Emotion*, 37, 308-322.

- Harris, P. R. (2011). Self-affirmation and the self-regulation of health behavior change. *Self and Identity*, 10, 304-314.
- Hoshino-Browne, E., Zanna, A. S., Spencer, S. J., Zanna, M. P., Kitayama, S., & Lackenbauer, S. (2005). On the cultural guises of cognitive dissonance: The case of easterners. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 294-310.
- Klein, W. M.P., & Harris, P. R. (2009). Self-affirmation enhances attentional bias toward threatening components of a persuasive message. *Psychological Science*, 20, 1463-1467.
- Klein, W. M.P., Harris, P. R., Ferrer, R. A., & Zajac, L. E. (2011). Feelings of vulnerability in response to threatening messages: Effects of self-affirmation. *Journal of Experimental Social Psychology*, 47, 1237-1242.
- Koningsbruggen, G. M. V., Das, E., & Ewoldsen, D. R. R. (2009). How self-affirmation reduces defensive processing of threatening health information: Evidence at the implicit level. *Health Psychology*, 28, 563-568.
- Lehmiller, J. J., Law, A. T., & Tormala, T. T. (2010). The effect of self-affirmation on sexual prejudice. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, 276-285.
- Mancuso, C. A., Choi, T. N., Westermann, H., & Wenderoth, S. (2012). Increasing physical activity in patients with asthma through positive affect and self-affirmation. *Arch Intern Med*, 172, 337-343.
- Martin, M. (1990). On the induction of mood. *Clinical Psychology Review*, 10, 669-697.
- McQueen, A., & Klein, M. P. (2006). Experimental manipulations of self-affirmation: A systematic review. *Self and Identity*, 5, 289-354.
- Napper, L., Harris, P. R., & Epton, T. (2009). Developing and testing a self-affirmation manipulation. *Self and Identity*, 8, 45-62.
- Nelson, D. W. (2009). Feeling good and open-minded: The impact of positive affect on cross cultural empathic responding. *Journal of Positive Psychology*, 4, 53-63.
- Raghunathan, R., & Trope, Y. (2002). Walking the tightrope between feeling good and being accurate: Mood as a resource in processing persuasive messages. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 510-525.
- Schmeichel, B. J., & Vohs, K. (2009). Self-affirmation and self-control: Affirming core values counteracts ego depletion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96, 770-782.
- Schuettel, D., & Kiviniemi, M. T. (2006). Does how I feel about it matter? The role of affect in cognitive and behavioral reactions to an illness diagnosis. *Journal of Applied Social Psychology*, 36, 2599-2618.

- Sherman, D. K., & Cohen, G. L. (2002). Accepting threatening information: Self-affirmation and the reduction of defensive biases. *Directions in Psychological Science*, 11, 119-123.
- Sherman, D. K., & Cohen, G. L. (2006). The psychology of self-defense: Self-affirmation theory. *Advances in experimental social psychology*, 38, 183-242.
- Siegel, P. A., Scillitoe, J., & Yancy, R. P. (2005). Reducing the tendency to self-handicap: The effect of self-affirmation. *Journal of Experimental Social Psychology*, 41, 589-597.
- Steele, C. M. (1988). The psychology of self-affirmation: Sustaining the integrity of the self. *Advances in experimental social psychology*, 21, 261-302.
- Toma, C. L., & Hancock, J. T. (2013). Self-affirmation underlies Facebook use. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39, 321-331.
- Trope, Y., Ferguson, M., & Raghunathan, R. (2000). Mood-as-a-resource in processing self-relevant information. *Handbook of affect and social cognition*, 256-272.
- Vastfjall, D. (2002). Emotion induction through music: A review of the music mood induction procedure. *Musicae Scientiae*, 5, 173-211.
- Wegener, D. T., & Petty, R. E. (1994). Mood management across affective states: The hedonic contingency hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 1034-1048.
- Williams, G. C., & Niemiec, C. P. (2012). Positive affect and self-affirmation are beneficial, but do they facilitate maintenance of health-behavior change?. *Arch Intern Med*, 172, 327-32

การพัฒนาคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต สำหรับทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็ก

อำไพรัตน์ อักษรพรหม¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตสำหรับทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็ก

รูปแบบการวิจัยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพที่ปฏิบัติงานสังกัดสถานรองรับเด็ก และผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจำนวนอย่างละ 10 คน เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แนวคำถามในการอภิปรายกลุ่ม 2) คู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต 3) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ ขั้นตอนการทดสอบคุณภาพของคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ใช้วิธีการวิจัยทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนและหลัง ได้กลุ่มทดลองจำนวน 14 คนด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงที่เป็นนักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพที่ปฏิบัติงานสังกัดสถานรองรับเด็ก วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้ 1) นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพมีความต้องการคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตในลักษณะเป็นสื่อสาระสอดแทรกบันเทิง ที่มีเนื้อหาสาระประกอบด้วยความรู้และทักษะ สามารถใช้เป็นสื่อในการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง 2) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าต้นแบบคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต มีความเหมาะสมทั้งด้านโครงสร้างและเนื้อหา คู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย (1) เอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต (2) เอกสารฉบับย่อกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต และ (3) ซีดี-รอมแบบฝึกหัดเสริมทักษะกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต 3) กลุ่มทดลองมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความพึงพอใจต่อคู่มือฯ ในระดับมาก และมีความคิดเห็นว่าจะสามารถนำคู่มือฯ ไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ซีดี-รอมแบบฝึกหัดฯ มีความน่าสนใจ เพราะการใช้แอนิเมชันช่วยให้ยากทำแบบฝึกหัดจนจบ ได้ลองฝึกทดลองถูก ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานจริง

คำสำคัญ คู่มือ เด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง ภาวะวิกฤต ทีมสหวิชาชีพ สถานรองรับเด็ก

¹ รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ampairat.aks@stou.ac.th

A Development of Crisis Intervention Handbook in Child Abuse and Neglect for Multidisciplinary Teams at Child-Welfare Residences

Ampairat Aksornprom¹

Abstract

This research aims to develop the crisis intervention handbook in child abuse and neglect for multidisciplinary teams at child-welfare residences.

This research uses research and development methodology. The samples were 2 groups; 10 professions in multidisciplinary teams in child welfare residences, and 10 experts. Both samples groups were purposive selection. The research instrument comprised 1) guidelines for focus-group discussion, 2) the crisis intervention handbook in child abuse and neglect, 3) learning evaluation forms, and 4) questionnaires to assess satisfaction and make-used. In testing the quality of the crisis intervention handbook in child abuse and neglect, a one-group pretest and posttest experimental method was arranged. The experiment group consisted of 14 professions in multidisciplinary teams in child-welfare residences. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

Research finding revealed that 1) professions in multidisciplinary teams in child-welfare residences need a crisis intervention handbook in child abuse and neglect which was integrated between knowledge and entertainment media, comprised theories and skill technics, and could be self-learning. 2) The experts confirmed the appropriate structure and content of the crisis intervention handbook in child abuse and neglect. This handbook comprised 3 units which were (1) a textbook of crisis intervention in child abuse and neglect, (2) a digest book of crisis intervention process, and (3) a CD-ROM exercise. 3) Results of quality try-out showed that post-experiment knowledge scores were higher than their pre-experiment counterparts, and experiment group was satisfied with the handbook at the high level, and they could make use of the handbook at the highest level. The experiment group commented that the CD-ROM exercise was interesting. Because of using animated for virtual interaction, it stimulated the learners felt lively and stirring until the end. It could strength confidence for the actual performance.

Keywords: Handbook, Abuse and neglect children, Crisis, Multidisciplinary teams, Child welfare residences.

บทนำ

เด็กเป็นความหวังแห่งอนาคตของโลก เด็กจึงเป็นทรัพยากรอันล้ำค่าของมวลมนุษยชาติที่สมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการดูแลและถนอมรักจากครอบครัว ตลอดจนได้รับการปกป้องคุ้มครองจากสังคมให้เติบโตอย่างเหมาะสม แต่ยังมีเด็กจำนวนไม่น้อยที่ไม่เคยได้สัมผัสหอมหวานของความรักจากครอบครัว หรือความสุขที่สมควรจะได้รับตามสิทธิในฐานะสมาชิกของสังคม แต่กลับถูกทารุณและทอดทิ้งให้เกิดความเจ็บปวดทรมาน และบอบช้ำแสนสาหัสยากที่จะลืมเลือนได้

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (29 พฤษภาคม 2555: <http://m-society.go.th>) [1] พบว่าในส่วนที่เกี่ยวกับเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งมีดังนี้ มีเด็กถูกทารุณทางร่างกาย จิตใจ และถูกละเมิดทางเพศ จำนวน 30,000 คน การทารุณเด็กทางร่างกายและจิตใจส่วนใหญ่เกิดจากบุคคลใกล้ชิด คือ บิดา มารดา ผู้ปกครอง นายจ้าง หรือครู และมักเป็นเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 6 ปี แรงงานเด็ก 55,000 คน โสเภณีเด็ก 15,010 คน เด็กถูกปล่อยปละละเลย 1.2 ล้านคน เด็กถูกทอดทิ้งไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ จำนวน 140,000 คน เด็กไร้ที่พึ่งเร่ร่อน 1,602 คน เด็กกำพร้าอายุ 0-15 ปี จำนวน 116,308 คน กำพร้าเพราะพ่อแม่เป็นโรคเอดส์แล้วเสียชีวิตจำนวน 30,845 คน

เด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งส่วนใหญ่จะถูกกระทำหลายรูปแบบ ดังการสะท้อนตัวตนของเด็กหญิงที่ถูกทารุณกรรมทางเพศ ว่า มารดาต้องออกไปหาเงินนอกบ้านทุกวัน ปล่อยให้เด็กหญิงอยู่บ้านตามลำพังกับพ่อเลี้ยง ส่วนพ่อเลี้ยงอยู่บ้านกินเหล้าประจำ เด็กหญิงมีความหวาดกลัวพ่อเลี้ยงเพราะพ่อเลี้ยงมักมองด้วยสายตาดุๆ เวลาไม่พอใจจะด่าทอรุนแรง ตบตีจนบาดเจ็บ เมื่อถูกพ่อเลี้ยงทารุณทางเพศ เด็กหญิงยิ่งกลัวพ่อเลี้ยงมากขึ้น เพราะพ่อเลี้ยงขู่ว่าจะบอกให้คนอื่นรู้จะตีให้เจ็บๆ รวมทั้ง จะขับไล่มารดาและน้องออกจากบ้าน ไม่มีที่อยู่ เด็กหญิงจึงมีความเครียด และวิตกกังวล เป็นประจำ มักระแวงว่าจะมีใครรู้เรื่องนี้จึงแยกตัวไม่คบเพื่อน และเก็บตัวอยู่คนเดียว อยากเปิดเผยเรื่องราวให้มารดาหรือครูรู้แต่ก็ไม่กล้า (ศุภกาญจน์ ภักดี, 2554) [2] จะเห็นว่า เด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งอยู่ในภาวะวิกฤต กล่าวคือ มีการรับรู้ต่อเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายคุกคามต่อชีวิต เป็นสาเหตุให้เกิดภาวะตึงเครียดจนรู้สึกอึดอัด และไม่สามารถจัดภาวะนี้ออกไปได้ มีความสับสนวุ่นวายและผิดหวังในระหว่างที่พยายามแก้ไขปัญหาและอุปสรรคหลายครั้งแต่ไม่บังเกิดผล (Kanel, 2015: 1) [3] เด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งจึงจำเป็นต้องได้รับการแทรกแซงช่วยเหลือในภาวะวิกฤต เพื่อให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยความเข้มแข็ง และป้องกันผลกระทบที่เกิดจากการถูกทารุณและทอดทิ้งดังที่ปริชวัน จันทรศิริ และ รัชณี ฉลองเกื้อกูล (25 มีนาคม 2549: <http://www.childright.org>) [4] อธิบายว่าเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งส่วนใหญ่มีปัญหาพัฒนาการความไว้วางใจ และความผูกพัน ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการเด็กในทุกด้าน การใช้กลไกในการดำรงชีวิตที่ไม่เหมาะสม อาจแยกตัวโดดเดี่ยว ไม่เชื่อใจใคร ตีความหมายสิ่งที่รับรู้บิดเบือนจากความจริง ก้าวร้าว หรือแม้แต่การยินยอมทำตามโดยง่ายตาย ตลอดจนเป็นโรคจิต

การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งต้องอาศัยความรู้และทักษะ ผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในประเทศที่พัฒนาแล้วจะต้องผ่านการศึกษาเฉพาะด้าน และจะต้องได้รับการอบรมเฉพาะทางในการให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ เช่น Department of Health and Human Service ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักสูตรฝึกอบรมแก่นักวิชาชีพหลายด้านและหลายหลักสูตร (Department of Health and Human Service, 30 May 2015: <http://nccanch.acf.hhs.gov>) [5] แต่ในประเทศไทยปัจจุบันให้ความสนใจกับการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งค่อนข้างน้อย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงมีน้อย ผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการคู่มือในการปฏิบัติงาน พบว่า คู่มือการปฏิบัติงานที่มีอยู่ในปัจจุบันใช้งานยาก ให้แต่แนวทางการปฏิบัติงาน ต้องตีความตามความเข้าใจของปัจเจกบุคคล เมื่อปฏิบัติงานจริงไม่สามารถทำตามคู่มือได้ จึงอยากได้คู่มือการปฏิบัติงานที่อ่านเข้าใจง่ายได้ด้วยตนเอง ทุกคนสามารถเข้าใจตรงกัน นำเสนอเนื้อหาเชิงลึกโดยรายละเอียดอย่างเป็นรูปธรรม มีตัวอย่างกรณีให้ความช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จ วิธีการจัดการกับกรณีต่างๆ เป็นประสบการณ์จริงไม่ใช่ข้อเขียนเป็นหลักการอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (อำไพรัตน์ อักษรพรหม, 2553: 278) [6]

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยและพัฒนาคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยและความต้องการของผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง ผลการวิจัยจะสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งของผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถป้องกันปัญหาสังคมที่อาจเกิดตามมาจากเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง และส่งผลให้เด็กที่บุคลากรเหล่านี้ให้ความช่วยเหลือมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ปกติ ตลอดจนเป็นพลเมืองที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต สำหรับทีมสหวิชาชีพ สังกัดสถานรองรับเด็กในประเทศไทย

นิยามศัพท์

คู่มือ หมายถึง ชุดสื่อสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตที่ต้องรู้ เพื่อแนะนำวิธีการและเทคนิคในการปฏิบัติงาน ซึ่งอำนวยความสะดวกสามารถปฏิบัติงานได้สะดวกและเหมาะสมได้ด้วยตนเอง

ภาวะวิกฤต หมายถึง ภาวะทางอารมณ์ที่ไม่สมดุลในช่วงระยะเวลาชั่วคราว ของปัจเจกบุคคลที่กำลังเผชิญสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายสำหรับเขา เป็นภาวะที่ประกอบด้วยปัญหาสำคัญซึ่งเขาไม่สามารถหลีกเลี่ยงและแก้ไขได้ด้วยตนเอง การเผชิญภาวะวิกฤตจะส่งผลต่อสุขภาพจิตในอนาคตของปัจเจกบุคคล กล่าวคือปัจเจกบุคคลที่สามารถปรับตัวเผชิญภาวะวิกฤตได้ดีจะเติบโตงอกงามขึ้น มีทักษะและวุฒิภาวะ ในการเผชิญ

ภาวะวิกฤตในอนาคต ส่วนปัจเจกบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวเผชิญภาวะวิกฤตได้ จะทำให้สภาพจิตใจเสื่อมโทรมซึ่งเป็นอันตรายต่อการดำเนินชีวิตในระยะยาว

การช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต หมายถึง ขั้นตอน วิธีการ ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ด้วยความรู้ เทคนิค และทักษะ ตามแนวคิดและทฤษฎีการแทรกแซงช่วยเหลือในภาวะวิกฤต

เด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง หมายถึง เด็กที่ถูกกระทำที่ไม่เหมาะสมทุกรูปแบบต่อร่างกายและจิตใจ การทารุณทางเพศ การละเลยสิ่งที่ควรทำ การทอดทิ้ง การใช้เด็กเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ หรือประโยชน์อื่นๆ ที่ทำให้เด็กเสียหาย ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความมีชีวิตอยู่รอด พัฒนาการ หรือศักดิ์ศรีของเด็ก และเป็นการกระทำในบริบทของสัมพันธภาพ ความไว้วางใจ และความไว้วางใจ

เด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งที่อยู่ในภาวะวิกฤต หมายถึง เด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งที่อยู่ในภาวะที่เป็นอันตราย ซึ่งเป็นแรงกดดันทางสังคมที่มีต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก ทำให้ความคาดหวังต่อตนเองและสัมพันธภาพกับผู้อื่นจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดความรู้สึกยากลำบากหรือเครียด ไม่สามารถปรับตัวและเป็นอันตรายต่อเด็กเป็นระยะเวลายาวนาน ได้แก่ เด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งที่ถูกแยกออกจากครอบครัว ย้ายที่อยู่ เปลี่ยนผู้อุปการะ เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิต และภาวะอื่นๆ ที่เด็กไม่สามารถปรับตัวได้

ทิมสหวิชชีพ หมายถึง นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก พ.ศ. 2546 สังกัดสถานรองรับเด็ก

สถานรองรับเด็ก หมายถึง หน่วยงานสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ให้ความช่วยเหลือเด็กทั่วประเทศ ได้แก่ บ้านพักเด็กและครอบครัว 24 แห่ง สถานสงเคราะห์เด็ก 20 แห่ง สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก 2 แห่ง และ สถานแรกรับเด็ก 2 แห่ง รวม 46 แห่ง ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสถานสงเคราะห์เด็กสังกัดมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และสหทัยมูลนิธิ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยทำให้ได้คู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในบริบทของสังคมไทย
2. สถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้อง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำคู่มือ ฯ ที่นักวิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้พัฒนาหรือเพิ่มสมรรถนะของนักศึกษาและบุคลากร ให้สามารถช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา สามารถสรุปสาระสำคัญของวิธีดำเนินการวิจัยในขั้นตอนการสำรวจความต้องการคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต การตรวจสอบความเหมาะสมของต้นแบบคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต และการทดสอบคุณภาพของคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ดังนี้

1. ขั้นตอนการสำรวจความต้องการคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

ประชากร คือ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่สังกัดสถานรองรับเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และสหทัยมูลนิธิ จำนวน 542 คน ได้กลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 10 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแนวคำถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากร ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการด้านลักษณะของคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการด้านเนื้อหาของคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการอภิปรายกลุ่ม 1 ครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าความถี่ และร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

2. ขั้นตอนการตรวจสอบความเหมาะสมของต้นแบบคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต กลุ่มตัวอย่าง คือ นักวิชาการและนักวิชาชีพเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง ได้แก่ อาจารย์ และ นักวิชาชีพด้านสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ หรือจิตวิทยา และผู้ใช้ประโยชน์จากคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแนวคำถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของเอกสาร เรื่อง การช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของซีดี-รอมแบบฝึกหัดเสริมทักษะกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เก็บรวบรวมข้อมูลใช้การอภิปรายกลุ่ม 1 ครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

3. การทดสอบคุณภาพของคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักวิชาชีพที่สังกัดสถานรองรับเด็ก ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ 6 คน นักจิตวิทยา 3 คน และพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก 5 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) คู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) เอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต (2) เอกสารฉบับย่อ กระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต และ (3) ซีดี-รอมแบบฝึกหัดเสริมทักษะกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต 2) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบคู่ขนาน ประเมินความรู้ก่อนเรียนและ

หลังเรียน แบบละ 30 ข้อ ทดสอบความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ ใช้สูตร KR 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ได้ค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ .8422 และ .8602 ตามลำดับ และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ ประกอบด้วยคำถาม 25 ข้อ ถามความพึงพอใจต่อภาพรวม และแต่ละองค์ประกอบของคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต การนำแต่ละองค์ประกอบของคู่มือฯ ไปใช้ประโยชน์ คำตอบเป็น 5 ตัวเลือก ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และคำถามปลายเปิดให้ตอบความคิดเห็นและเสนอแนะ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (one-group pretest and posttest) วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีสาระสำคัญของผลการสำรวจความต้องการคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต การตรวจสอบความเหมาะสมของต้นแบบคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต และการทดสอบคุณภาพของคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ดังนี้

1. ผลการสำรวจความต้องการคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็ก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 80 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 20 มีอายุระหว่าง 31-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 60 อายุ 24-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 30 และมีอายุระหว่าง 41-50 ปีคิดเป็นร้อยละ 10 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 70 และปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 30 เป็นนักสังคมสงเคราะห์คิดเป็นร้อยละ 60 นักจิตวิทยา และพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กคิดเป็นร้อยละ 20 เท่ากัน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งเป็นระยะเวลา 3-4 ปีคิดเป็นร้อยละ 60 เป็นระยะเวลา 1-2 ปี และ 5-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 เท่ากัน สังกัดบ้านพักเด็กและครอบครัว และสถานสงเคราะห์เด็กอย่างละเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50

นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพมีความต้องการคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ที่มีลักษณะเป็นสื่อสาระสอดแทรกบันเทิง ที่ไม่น่าเบื่อ แสดงเป็นภาพปัญหาเด็กที่ถูกทารุณ วิธีการดูแล และความเข้าใจพฤติกรรมของเด็กแต่ละประเภท เพื่อใช้เป็นสื่อในการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง คู่มือเฉพาะด้านที่นำเสนอปัญหา และวิธีแก้ไขเสริมสมบูรณ์ภายในเล่ม และมีขนาดเล่มเล็กกระทัดรัด พกพาได้วิธีการนำเสนอให้มีเนื้อหาสั้น กระชับ ตรงประเด็น มีตัวอย่างกรณีจริงประกอบ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ใช้ภาษาทางการมากเกินไป อ่านเข้าใจได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องตีความ อธิบายวิธีการช่วยเหลือเป็นขั้นตอน แสดงขอบข่ายหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน แต่ละวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถค้นหาความต้องการของเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งได้ และให้ทุกหน่วยงานใช้ไปในแนวทางเดียวกัน เนื้อหาสาระในคู่มือควรประกอบด้วย ความรู้เรื่องพัฒนาการเด็ก บทบาทหน้าที่ของนักวิชาชีพ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และทักษะ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การแก้ไขพฤติกรรมของเด็ก วิธีการปฏิบัติงานกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองประเภทต่างๆ

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของต้นแบบคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ภาพรวมของต้นแบบคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมทั้งด้านโครงสร้างและเนื้อหา และมีความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

2.1 โครงสร้างของคู่มือฯ ควรเพิ่มเอกสารเล่มเล็กแยกออกมาอีก 1 เล่ม เพื่อสะดวกในการพกพาไปใช้ได้ทันที เนื้อหาต้องมีเพียงตัวอย่างของแต่ละขั้นตอนในกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยจัดทำเป็นตาราง

2.2 โครงสร้างของเอกสารเรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ควรเพิ่มเนื้อหาส่วนที่ทำให้ผู้ใช้คู่มือเข้าใจว่าการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต เกี่ยวข้องกับกระบวนการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งอย่างไร

ผู้วิจัยปรับปรุงต้นแบบคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นพัฒนาเป็นคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1) เอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต มีโครงสร้างสาระประกอบด้วย ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และบรรณานุกรม ดังภาพที่ 1

หน้าปก

คำนำ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

บทนำ

เอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณ และทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

ซีดี-รอมแบบฝึกหัดการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

วิธีการใช้คู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

ลิขสิทธิ์

บทที่ 1 การทารุณและทอดทิ้งเด็ก

ความหมายของการทารุณและทอดทิ้งเด็ก

ประเภทของการทารุณและทอดทิ้งเด็ก

บทที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

ความหมายของภาวะวิกฤต

องค์ประกอบของภาวะวิกฤต

กระบวนการทางจิตใจในการเผชิญภาวะวิกฤต

เด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

บทที่ 3 สภาพทางจิตใจของเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง

ผลกระทบของการถูกทารุณและทอดทิ้งต่อจิตใจของเด็ก

ผลกระทบของการถูกทารุณและทอดทิ้งต่อพฤติกรรมของเด็ก

ความผิดปกติทางจิตภายหลังเผชิญความเครียดที่สาหัส

บทที่ 4 กฎหมายเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 และ 2540

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

บทที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

ความหมายและความเป็นมาของการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

หลักการของการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

เป้าหมายของการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

จรรยาบรรณในการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

บทที่ 6 การปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในประเทศไทย

กระบวนการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง

ปัจจัยการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง

แนวทางการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพเพื่อการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง

บทที่ 7 กระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

การปฐมพยาบาลเบื้องต้น

การประเมิน

การพัฒนาความไว้วางใจและผสานใจ

การนิยามปัญหา

การกำหนดเป้าหมายที่เป็นไปได้

การให้พันธสัญญา

การส่งต่อ

การติดตามผล

ข้อพึงระวังในกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

บทที่ 8 กรณีศึกษา

บรรณานุกรม

ภาพที่ 1 โครงสร้างสาระของเอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

2) เอกสารฉบับย่อ กระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต มีเนื้อหาเฉพาะสรุปย่อสาระสำคัญ เทคนิคที่นิยมใช้ และตัวอย่าง ของแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยจัดทำเป็นตารางเนื้อหาแต่ละขั้นตอน และโพลชาร์ท

3) ซีดี-รอมแบบฝึกหัดเสริมทักษะกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ผู้วิจัยออกแบบและผลิตเพื่อใช้ประกอบเอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ในการฝึกฝนแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต การนำเสนอจะสอดคล้องกับเนื้อหาในเอกสารเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจก่อนการปฏิบัติจริง เรื่องราวที่นำมาใช้ฝึกหัดเป็นเรื่องสมมุติด้วยเงื่อนไขเรื่องสิทธิมนุษยชนและจริยธรรมทางวิชาชีพ สร้างเป็นกรณีศึกษาเสมือนจริงโดยใช้เทคนิคัลมีเดีย ทดแทนการฝึกงานภาคสนามของจริง

เนื้อหาในซีดี-รอมแบบฝึกหัดฯ เป็นกรณีเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศจากบุคคลในครอบครัว นำเสนอกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต 1 session เน้นการทบทวนเทคนิคที่ได้ศึกษาด้วยตนเองจากเอกสาร ผู้ใช้คู่มือนี้ต้องเริ่มฝึกฝนตั้งแต่การปฏิสัมพันธ์แรกเรียงลำดับเรื่อยไปจนกระทั่งการปฏิสัมพันธ์สุดท้าย มีการประมวลผลคะแนนที่ทำได้ และมีเฉลยคำตอบของแต่ละการปฏิสัมพันธ์ทันทีที่ฝึกฝนแบบฝึกหัดจบ เพื่อให้ผู้ใช้ทราบความก้าวหน้าของตนเองทันที

ท้ายแบบฝึกหัดมีสรุปองค์ประกอบของภาวะวิกฤตของเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งที่นำเสนอในรูปแบบฝึกหัดสรุปสาระสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต และสรุปการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งภายหลังพ้นภาวะวิกฤต ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือในระยะยาวเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของเด็กและครอบครัว และป้องกันเด็กจากการถูกทารุณและทอดทิ้งซ้ำ

3. ผลการทดสอบคุณภาพของคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต
การทดลองคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 การปฐมนิเทศ ผู้วิจัยจัดการประชุมปฐมนิเทศ 1 วัน แนะนำเกี่ยวกับองค์ประกอบและวิธีการใช้คู่มือฯ ขั้นตอนและวิธีการทดลอง เปิดโอกาสให้กลุ่มทดลองซักถาม รวมทั้งให้กลุ่มทดลองทำแบบประเมินความรู้ก่อนเรียน จากนั้น กลุ่มทดลองรับคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ไปคนละ 1 ชุด โดยกำหนดระยะเวลาทดลองประมาณ 30 วัน

3.2 การนำคู่มือฯ ไปทดลองใช้ กลุ่มทดลองแต่ละคนนำคู่มือฯ ไปใช้ด้วยตนเอง จนครบ 30 วัน โดยมีวิธีการใช้ตามคำแนะนำในบทนำของ เอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ซึ่งมีลำดับขั้นตอน คือ เริ่มจากศึกษาเอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 8 ถัดมาทำแบบฝึกหัดการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตในซีดี-รอม หรือจะทำแบบฝึกหัดดังกล่าวในระหว่างที่ศึกษาบทที่ 7-8 สุดท้าย นำความรู้และทักษะไปทดลองใช้จริงในการปฏิบัติงาน

พบว่า ผู้ทดลองที่ศึกษาคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต เสร็จเรียบร้อยก่อนระยะเวลา 30 วัน ได้โทรศัพท์พูดคุยกับผู้ทดลองอื่น และชักชวนให้ผู้ทดลองอื่นศึกษาคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ให้จบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำแบบฝึกหัดซีดี-รอมฯ เพราะมีความน่าสนใจเหมือนการเล่นเกมส์ และกระตุ้นให้อยากศึกษาและทบทวนทั้งเอกสารและแบบฝึกหัดซีดี-รอมฯ

3.3 การติดตามผลการทดลองใช้คู่มือฯ ผู้วิจัยจัดการประชุมติดตามผลการทดลอง ใช้เวลา 1 วัน มีผลการอภิปรายกลุ่ม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

3.3.1 ผลการอภิปรายกลุ่ม กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาสาระในเอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต มีความเหมาะสม แต่รูปเล่มไม่น่าสนใจ กลุ่มทดลองมีความต้องการขนาดรูปเล่มเท่าเดิม แต่เป็นกระดาษอาร์ตมัน สีสวยงามทุกหน้า มีรูปภาพประกอบ และปกใช้วัสดุแข็งแรงทนทาน

ซีดี-รอมแบบฝึกหัดเสริมทักษะกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตมีลักษณะเป็นแอนิเมชันที่น่าสนใจ น่าฝึกหัด เพราะเป็นแบบฝึกหัดที่มีชีวิตชีวา เข้าใจให้ทำจนจบ การปฏิสัมพันธ์แบบเสมือนจริงในซีดี-รอมแบบฝึกหัดฯ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานใหม่หรือผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์น้อย มีแนวทางในการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการนำไปปฏิบัติงานจริง และกลุ่มทดลองมีความต้องการให้เพิ่มจำนวนกรณีศึกษาในแบบฝึกหัด เช่น กรณีเด็กถูกทอดทิ้ง กรณีเด็กถูกทำร้ายร่างกาย เป็นต้น รวมทั้งเปลี่ยนจากการเฉลยผลการปฏิสัมพันธ์เมื่อจบกระบวนการ

แทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต เป็นเฉลยผลการปฏิสัมพันธ์ทันทีที่จับแต่ละปฏิสัมพันธ์

ฉบับย่อกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตมีเนื้อหาสาระหลักที่เหมาะสม แต่รูปแบบไม่น่าสนใจ กลุ่มทดลองมีความต้องการขนาดรูปแบบเล็กพกพาใส่กระเป๋าเสื้อหรือกางเกงได้ หยิบมาใช้งานได้ทันที และเพิ่มโฟลชาร์ทสรุปกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

ความคิดเห็นอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 100 มีความสนใจจะพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และทักษะในลักษณะเดียวกับการทดลองครั้งนี้ โดยมีความต้องการจะเพิ่มพูนความรู้และทักษะ เรื่อง การให้การปรึกษาวัยรุ่น การให้การปรึกษาเด็กและครอบครัว ครอบครัวบำบัด การให้การปรึกษาในภาวะวิกฤตสำหรับนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ การให้การปรึกษารายบุคคลและกลุ่ม การจัดการดูแลผู้ป่วยจิตเวช และความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย

3.3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ย คะแนนความรู้หลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 74.97 ต่อ 44.28 กลุ่มทดลองสามารถทำแบบประเมินความรู้ก่อนเรียนมีคะแนนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 66.66 ส่วนคะแนนต่ำที่สุดคิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนแบบประเมินความรู้หลังเรียนมีคะแนนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 83.33 และคะแนนต่ำที่สุดคิดเป็นร้อยละ 60.00 เมื่อพิจารณารายบุคคล พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป หลังการทดลองมีมากกว่าก่อนการทดลอง คิดเป็นร้อยละ 100 ต่อ 20 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผู้เรียน	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน	
	(คะแนนเต็ม 30 คะแนน)		(คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
คนที่ 1	16	53.33	22	73.33
คนที่ 2	14	46.66	23	76.66
คนที่ 3	15	50.00	24	80.00
คนที่ 4	18	60.00	25	83.33
คนที่ 5	11	36.66	20	66.66
คนที่ 6	13	43.33	24	80.00
คนที่ 7	13	43.33	23	76.66
คนที่ 8	10	33.33	23	76.66
คนที่ 9	10	33.33	24	80.00
คนที่ 10	10	33.33	19	63.33
คนที่ 11	9	30.00	23	76.66
คนที่ 12	15	50.00	22	76.33
คนที่ 13	20	66.66	24	80.00
คนที่ 14	12	40.00	18	60.00
เฉลี่ย	12.57	44.28	22.43	74.97

3.3.3 ความพึงพอใจ กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.43, S.D. = .6462) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า มีความพึงพอใจต่อซีดี-รอมแบบฝึกหัดการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม สูงที่สุด (Mean = 4.71, S.D. = .6113) ซึ่งเป็นความพึงพอใจระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นฉบับย่อ กระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม (Mean = 4.50, S.D. = .7600) และเนื้อหาในเอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม (Mean = 4.29, S.D. = .9193) ตามลำดับ ซึ่งเป็นความพึงพอใจระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของกลุ่มทดลองต่อคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

องค์ประกอบของคู่มือ	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
1. เนื้อหาในเอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม	4.29	.9193	มาก
-- คำนำ	4.07	.9169	มาก
-- สารบัญ	4.64	.4973	มากที่สุด
-- บทนำ	4.21	.8018	มาก
-- บทที่ 1 การทารุณและทอดทิ้งเด็ก	4.14	.9493	มาก
-- บทที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง ในภาวะวิกฤต	4.22	.8926	มาก
-- บทที่ 3 สภาพทางจิตใจของเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง	4.36	.7450	มาก
-- บทที่ 4 กฎหมายเกี่ยวกับการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต	4.21	.8926	มาก
-- บทที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต	4.29	.8254	มาก
-- บทที่ 6 การปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในประเทศไทย	4.21	.8926	มาก
-- บทที่ 7 กระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต	4.31	.7450	มาก
-- บทที่ 8 กรณีศึกษา	4.14	.0271	มาก
-- บรรณานุกรม	4.21	.8018	มาก
2. รูปเล่มของเอกสารเรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต	3.50	.7600	ปานกลาง
3. ฉบับย่อกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม	4.50	.7600	มาก
-- เนื้อหา	4.29	.9139	มาก
-- รูปเล่ม	2.80	.7703	ปานกลาง
4. ซีดี-รอมแบบฝึกหัดการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม	4.71	.6113	มากที่สุด
-- เนื้อหา	4.43	.7559	มาก
-- การนำเสนอแบบแอนิเมชั่น	4.50	.6504	มาก
-- เฉลยคำตอบของแต่ละปฏิสัมพันธ์	4.50	.6504	มาก
-- feedback ผลการทดสอบทันทีที่จบแบบฝึกหัด	4.50	.6504	มาก
5. คู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม	4.43	.6462	มาก

3.3.4 การนำคู่มือฯ ไปใช้ประโยชน์ กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นว่าจะสามารถนำคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวมไปใช้ประโยชน์ ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.57, S.D. = .6462) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นว่าจะสามารถนำซีดี-รอมแบบฝึกหัดการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม ไปใช้ประโยชน์ สูงที่สุด (Mean = 4.57, S.D. = .6462) ซึ่งเป็นการนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นฉบับย่อ กระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม (Mean = 4.43, S.D. = .7559) และเนื้อหาในเอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต (Mean = 4.21, S.D. = .8018) ตามลำดับ ซึ่งเป็นการนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมาก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการนำคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ไปใช้ประโยชน์

องค์ประกอบของคู่มือ	ระดับการนำไปใช้ประโยชน์		แปลผล
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
1. เนื้อหาในเอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม	4.21	.8018	มาก
-- คำนำ	4.07	.9169	มาก
-- สารบัญ	4.11	.8644	มาก
-- บทนำ	4.14	.9492	มาก
-- บทที่ 1 การทารุณและทอดทิ้งเด็ก	4.43	.6462	มาก
-- บทที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต	4.29	.8254	มาก
-- บทที่ 3 สภาพทางจิตใจของเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง	4.50	.6504	มาก
-- บทที่ 4 กฎหมายเกี่ยวกับการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต	4.57	.5136	มากที่สุด
-- บทที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต	4.43	.6462	มาก
-- บทที่ 6 การปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในประเทศไทย	4.43	.6462	มาก
-- บทที่ 7 กระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต	4.57	.5136	มากที่สุด
-- บทที่ 8 กรณีศึกษา	4.43	.8516	มาก
-- บรรณานุกรม	3.93	.8287	มาก
2. รูปเล่มของเอกสารเรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต	3.57	.7559	มาก
3. ฉบับย่อกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม	4.43	.7559	มาก
-- เนื้อหา	4.43	.7559	มาก
-- รูปเล่ม	4.14	.6629	มาก
4. ซีดี-รอมแบบฝึกหัดการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม	4.57	.6462	มากที่สุด
-- เนื้อหา	4.43	.7559	มาก
-- การนำเสนอแบบแอนิเมชัน	4.50	.7595	มาก
-- เฉลยคำตอบของแต่ละปฏิสัมพันธ์	4.42	.7559	มาก
-- feedback ผลการทดสอบทันทีที่จบแบบฝึกหัด	4.29	.7262	มาก
5. คู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต โดยรวม	4.57	.6462	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยและพัฒนาคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตสำหรับทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็ก สามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ความต้องการคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตสำหรับทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็ก ผลการวิจัยแสดงว่า นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็กต้องการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพ ในลักษณะการศึกษาด้วยตนเองแบบการศึกษาผู้ใหญ่ ตามปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่แบบพิพัฒนาการนิยม (Progressive Adult Education) ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับสังคม เน้นประสบการณ์วิชาชีพ มีหลักการว่าการศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการตลอดชีวิต รับผิดชอบสังคม ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การแก้ปัญหา ประสบการณ์เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน มีเป้าหมายเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ และรับผิดชอบต่อสังคม (ดวงเดือน จันทร์เจริญ, 2555: 211; ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2544: 16-17) [7] [8] จึงต้องการคู่มือการปฏิบัติงานที่มีเนื้อหาสาระในการปฏิบัติงาน อย่างเป็นรูปธรรม สั้น กระชับ ตรงประเด็น มีตัวอย่างวิธีการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตเป็นขั้นตอนตั้งแต่เริ่มจนเสร็จสมบูรณ์ภายในเล่ม และใช้ภาษาที่เข้าใจได้ด้วยตนเองไม่ต้องตีความ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะของ คู่มือการปฏิบัติงานในฐานะเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นชุดเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-learning toolkits) สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่ละขั้นตอนระหว่างเนื้อหา และตัวอย่าง ทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามและเรียนรู้ได้จากเนื้อหาที่น่าสนใจ รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีเนื้อหาเป็นบทเรียนต่างๆ ที่จัดเรียงในแนวทางเดียวกัน เริ่มต้นจากการเชื่อมประสบการณ์ของผู้ใช้เข้ากับเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้ ตามด้วยการเข้าสู่บทเรียน หรือการปูพื้นความรู้ หลังจากนั้นเป็นการเรียนรู้การใช้เครื่องมือต่างๆ ตามลำดับอย่างเป็นขั้นตอน ผ่านเนื้อหา ทฤษฎี และตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้ (case study) พร้อมทั้งมีบททดสอบความเข้าใจ แบบทบทวนการเรียนรู้ เอกสารใบงาน เพื่อให้ผู้ใช้สามารถทบทวนความเข้าใจ และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้อย่างถูกต้อง โดยผู้เขียนนำเฉลย และคำแนะนำใส่ไว้ให้ผู้ใช้ได้ตรวจสอบผลการประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง ส่วนสุดท้ายเป็นฝากไว้ให้จำ ซึ่งเป็นการรวบรวมหัวใจสำคัญของเนื้อหาทั้งหมด (ธนาวิษญ์ จินดาประดิษฐ์ และ จารุวรรณ ยอดระฆัง, 2552: 7-8; สนอง โลหิตวิเศษ, 2554: 3-30-3-31) [9] [10]

นอกจากนี้ นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็กได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่ามีความต้องการคู่มือฯ ที่มีลักษณะไม่น่าเบื่อ กล่าวคือ เป็นสื่อสาระสอดคล้องกับบทเรียนที่ใช้ฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง มีขนาดเล็กกระทัดรัด พกพาสะดวก แสดงว่า นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็ก มีแรงจูงใจจากภายในที่จะพัฒนาตนเองทางวิชาชีพด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อที่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่แบบมนุษยนิยม (Humanistic Adult Education) ที่เชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพ ความดี การรับรู้ ความรับผิดชอบ และต้องการบรรลุ self-actualization จึงสามารถขึ้นนำตนเอง มีแรงจูงใจจากภายใน เมื่อมีความพร้อมจึงจะเรียนได้ดี มีประสบการณ์เดิมที่จะใช้เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่

และต้องการเรียนเพื่อนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติงาน ที่เรียกว่าการเรียนรู้แบบ Andragogy (Knowles and et al, 2012: 63-67) [11] การพัฒนาทางวิชาชีพแก่นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็กด้วยการศึกษาผู้ใหญ่จะช่วยให้เพิ่มพูนความรู้และทักษะแก่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นที่นิยมในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ประเทศเดนมาร์ก จัดการศึกษาผู้ใหญ่เป็นคอร์สระยะสั้นแก่คนที่ทำงานอาชีพต่างๆ นักวิชาชีพสามารถเรียนตามความสนใจเพื่อเพิ่มพูนความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน (สุมาลี สังข์ศรี, 2555: 27-28) [12] การพัฒนาทางวิชาชีพแก่นักวิชาชีพฯ ในลักษณะเช่นนี้นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง นักวิชาชีพได้พัฒนาตนเองตามความต้องการและนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ปฏิบัติงานให้กับหน่วยงาน ดังที่ Knowles and et al (2012: 168) [11] อธิบายว่า “การเพิ่มเติมความรู้และทักษะเพื่อยกระดับการปฏิบัติงานด้วยการศึกษาผู้ใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”

เนื้อหาสาระที่นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็กต้องการให้มีในคู่มือฯ ประกอบด้วย ความรู้ เรื่อง พัฒนาการเด็ก บทบาทหน้าที่ของนักวิชาชีพ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และทักษะ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การแก้ไขพฤติกรรมของเด็ก วิธีการปฏิบัติงานกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองประเภทต่างๆ โดยคาดหวังว่าคู่มือดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถค้นพบความต้องการของเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง เข้าใจและรับมือกับพฤติกรรมของเด็กแต่ละประเภทได้ การที่นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็กระบุรายละเอียดทั้งลักษณะรูปเล่มที่มีความสะดวกต่อการนำไปใช้งานได้ทันที ซึ่งหมายถึงคู่มือที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ทุกวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพมีความเข้าใจตรงกัน สามารถปฏิบัติงานแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ไปในแนวทางเดียวกัน สามารถลดความขัดแย้งของทีมสหวิชาชีพในการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต

2. ความเหมาะสมของคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตสำหรับทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็ก คู่มือฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) เอกสาร เรื่องการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต 2) ซีดี-รอมแบบฝึกหัดเสริมทักษะกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต และ 3) ฉบับย่อกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตจะเห็นว่าคู่มือฯ มีองค์ประกอบครบถ้วนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือ การถ่ายทอดภาคทฤษฎีด้วยเอกสาร ภาคปฏิบัติด้วยซีดี-รอมซึ่งมีเฉลยคำตอบที่ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีฉบับย่อกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตที่สะกิดเฉพาะสาระสำคัญที่พร้อมจะประยุกต์ใช้ทันที จึงเป็นคู่มือที่สะดวกใช้ ซึ่งแตกต่างจากคู่มือการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง อื่นๆ ที่นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานสงเคราะห์เด็กเคยใช้ ดังผลการวิจัยที่พบว่า คู่มือในการปฏิบัติงานที่มีอยู่มีเนื้อหาเป็นแนวคิดทฤษฎีซึ่งอ่านแล้วเข้าใจยาก จึงไม่สามารถประยุกต์สู่การปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง (อำไพรัตน์ อักษรพรหม, 2553: 584) [13] อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะนำคู่มือฯ ไปใช้ นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานสงเคราะห์เด็ก ควรศึกษาเอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูก

ทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต และ ซีดี-รอมแบบฝึกหัดเสริมทักษะกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต ให้เข้าใจหลักการและทักษะเบื้องต้นก่อน จึงจะนำฉบับย่อกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ เพื่อให้การประยุกต์ใช้กระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต มีความยืดหยุ่นตามหลักการ แทนที่จะทำตามแบบท่องจำ

เนื้อหาสาระในคู่มือฯ เน้นการบรรเทาภาวะตึงเครียดและบีบคั้น เพื่อให้เด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งสามารถควบคุมตนเอง มองภาวะวิกฤตในแง่บวกที่แตกต่างจากที่คุ้นเคย มีกรอบความคิดทางบวกต่อการเผชิญเหตุการณ์กระตุ้นภาวะวิกฤต และพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งเป็นการแก้ไขแบบทันทีที่จำเป็นต้องการแก้ไข บำบัด และฟื้นฟูเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งแบบองค์รวมในเบื้องต้น เพราะเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งมีสภาพทางจิตใจที่อ่อนแอ ดังตัวอย่างของการสะท้อนตัวตนของเด็กหญิงที่ถูกทารุณกรรมทางเพศ พบว่า เด็กมีความเครียดมาก ฉุนเฉียวง่าย หวาดระแวง ไม่ยอมให้ใครถูกตัว และ นอนหลับยาก และมักคิดถึงเหตุการณ์ที่ถูกพ้อเลื่องลวง ละเมิดทางเพศด้วยความหวาดกลัว ไม่มีสมาธิในการเรียนทำให้เรียนหนังสือไม่รู้เรื่อง ผลการเรียนตกต่ำ แยกตัวไม่มีเพื่อน กลัวเพื่อนรู้เรื่องแล้วจะล้อเลียน รู้สึกอับอาย (ศุภกาญจน์ ภักดี, 2554) [2] นอกจากนี้ เด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งมีความรู้สึกมีค่าในตนเองด้านภาพลักษณ์ (body image) ต่ำกว่าด้านมุมมองรวม (global) การศึกษา (academic) ครอบครัว (family) และสังคม (social scale) (รัชณี ฉลองเกื้อกุล, 2551: 78-89) [14]

3. การทดสอบคุณภาพของคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตสำหรับทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็ก ผลการทดลองคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต พบว่า กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นว่าผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งสังกัดหน่วยงานทุกประเภท ได้แก่ สถานแรกรับเด็ก สถานคุ้มครองเด็ก บ้านพักเด็กและครอบครัว และสถานสงเคราะห์เด็ก ทั้งภาครัฐและองค์กรสาธารณะประโยชน์ สามารถนำคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตสำหรับทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็ก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปใช้ในการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งได้ แสดงว่าคู่มือฯ มีมาตรฐานสามารถใช้ได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งไม่สามารถทำงานลำพังเพียงนักวิชาชีพใด นักวิชาชีพหนึ่งหรือเพียงหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่ง จำเป็นต้องประสานเครือข่ายนักวิชาชีพและเครือข่ายองค์กรในลักษณะทีมสหวิชาชีพ ดังผลการวิจัยของวิชุดา มาตัญญู (2551) [15] ที่พบว่า องค์กรที่ทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดทางเพศต่อเด็กในจังหวัดเชียงใหม่ มีทั้งองค์กรภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน รวม 18 องค์กร องค์กรภาครัฐ ได้แก่ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เยาวชน และสตรีของสำนักงานตำรวจภาค 6 ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (พดส.) กองบังคับการตำรวจภูธรเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (ศป.พด.ส.) จังหวัดเชียงใหม่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 7 สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดเชียงใหม่ บ้านพักเด็กและครอบครัว (บ้านพิงใจ) สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์ สถานสงเคราะห์บ้านเด็กชายเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 จังหวัดเชียงใหม่ ฝ่ายสังคมสงเคราะห์โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ศูนย์คุ้มครองเด็กและสตรีโรงพยาบาลนครพิงค์ และองค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ มูลนิธิรักประเทศไทย มูลนิธิรักษ์เด็ก โครงการละครชุมชน สมาคม YMCA เชียงใหม่ (สันติธรรม) หน่วยประสานงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย (TRAFCORD) โดยภาพรวมทุกองค์กรมีบทบาทคล้ายคลึงกัน ทำงานประสานกันแบบเครือข่ายและทีมสหวิชาชีพ

หากหน่วยงานทุกประเภทดังกล่าวข้างต้นทุกหน่วยงานนำคู่มือฯ นี้ไปใช้เพื่อแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต จะช่วยเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานแก่นักวิชาชีพ ในทีมสหวิชาชีพที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งได้ อีกทั้งช่วยให้ทุกหน่วยงานมีการดำเนินงานไปในแนวทางเดียวกัน ลดปัญหาและความขัดแย้งในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังผลการวิจัยของวิศิษฐ์ ผลตก (2554) [16] ที่พบว่า นักวิชาชีพที่เข้าร่วมปฏิบัติงานในทีมสหวิชาชีพบางส่วนยังขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ รวมทั้งบางคนมีทัศนคติเชิงลบต่อการปฏิบัติงานแบบทีมสหวิชาชีพ นอกจากนี้ การประสานงานระหว่างหน่วยงานของทีมสหวิชาชีพขาดการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนว่าควรจะมีรูปแบบอย่างไรจึงจะเหมาะสมและรวดเร็ว ส่วนการประสานส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัวที่ถูกทารุณในแต่ละครั้งจะแตกต่างกัน บางครั้งมีข้อมูลรายละเอียดข้อเท็จจริง การสืบเสาะ และประเมินสภาวะเด็กครบถ้วน แต่ส่วนใหญ่ไม่มีรายละเอียดข้อมูล หรือมีข้อมูลแต่ไม่รายละเอียด และไม่ชัดเจน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า โดยเฉลี่ย คะแนนความรู้หลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน แสดงว่าคู่มือฯ นี้สามารถใช้พัฒนาความรู้และทักษะในการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งแก่นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็ก นอกจากนี้ นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็กยังมีความพึงพอใจต่อคู่มือฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นว่าสามารถนำคู่มือฯ โดยรวมไปใช้ประโยชน์ ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อซีดี-รอมแบบฝึกหัดเสริมทักษะกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต เนื่องจาก เป็นแบบฝึกหัดในลักษณะแอนิเมชัน ที่มีชีวิตชีวา มีการปฏิสัมพันธ์แบบเสมือนจริงเข้าใจให้ทำจนจบ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานใหม่หรือผู้ปฏิบัติงานที่ไม่มีประสบการณ์ มีแนวทางในการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต อีกทั้งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการนำไปปฏิบัติงานจริง ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีคู่มือการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในลักษณะนี้

นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็กมีความคิดเห็นว่าเอกสาร เรื่อง การแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตมีเนื้อหาสาระเหมาะสม แต่รูปเล่มไม่น่าสนใจ ต้องการขนาดรูปเล่มเท่าเดิม แต่เป็นกระดาษอาร์ตมัน สีสวยงามทุกหน้า มีรูปภาพประกอบ และปกใช้วัสดุแข็งแรงทนทาน และการเพิ่มจำนวนกรณีศึกษาในแบบฝึกหัด เช่น กรณีเด็กถูกทอดทิ้ง กรณีเด็กถูกทำร้ายร่างกาย เป็นต้น การจัดทำคู่มือฯ ตามความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนในการจัดทำจากแหล่งทุนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งอย่างจริงจัง

นักวิชาชีพในทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานรองรับเด็กมีความต้องการเปลี่ยนแปลงการเฉลยผลการปฏิสัมพันธ์ ในซีดี-รอมแบบฝึกหัดเสริมทักษะกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต จากเดิมมีการเฉลยเมื่อจบกระบวนการแทรกแซงช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤต เป็นเฉลยผลการปฏิสัมพันธ์ทันทีที่จบแต่ละปฏิสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลงตามความต้องการเช่นนี้ ยังไม่สามารถทำได้ เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีซอฟต์แวร์ (software) ที่สามารถทำเช่นนี้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งทั้งมิติป้องกัน คัดกรอง แก้ไข บำบัด และฟื้นฟูที่ได้มาตรฐาน ทุกวิชาชีพใช้ได้โดยมีความเข้าใจตรงกัน มีความสวยงาม และแข็งแรงทนทาน สามารถใช้ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย

1.2 รัฐบาลควรมีนโยบายการปฏิบัติเกี่ยวกับเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายที่มีสาระเกี่ยวกับการบำบัดและฟื้นฟูครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวสามารถดูแลเด็กได้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีมาตรการส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการเฝ้าระวังภัยหลังจากเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง คืนสู่ครอบครัว

1.3 คณะกรรมการด้านคุ้มครองเด็ก และคณะกรรมการด้านป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ควรสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำคู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตสำหรับทีมสหวิชาชีพ สังกัดสถานรองรับเด็กในประเทศไทย ไปใช้อย่างแพร่หลาย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรสนับสนุนให้ทีมสหวิชาชีพในสถานรองรับเด็ก สังกัดหน่วยงานภาครัฐและองค์กรสาธารณประโยชน์ ประยุกต์ใช้คู่มือการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้งในภาวะวิกฤตสำหรับทีมสหวิชาชีพ สังกัดสถานรองรับเด็กในประเทศไทยอย่างแพร่หลาย

3. ข้อเสนอแนะเชิงงานวิจัย

3.1 ควรวิจัยและพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง ในวิชาที่มีลักษณะแตกต่างจากวิชาที่ใช้ในครั้งนี้ ได้แก่ เรื่อง การให้การปรึกษาวัยรุ่น การให้การปรึกษาเด็กและครอบครัว ครอบครัวบำบัด การให้การปรึกษาในภาวะวิกฤตสำหรับนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ การให้การปรึกษารายบุคคลและกลุ่ม การจัดการดูแลผู้ป่วยจิตเวช และความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย

3.2 ควรวิจัยและพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานบำบัดและฟื้นฟูครอบครัวของเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะของผู้ปฏิบัติงานในทีมสหวิชาชีพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างและแก้ไขบทบาทหน้าที่ของครอบครัวในการคุ้มครองเด็ก และป้องกันเด็กจากการถูกทารุณและทอดทิ้งซ้ำ

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2555). สถานการณ์เด็ก. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2555 จาก <http://www.m-society.go.th>.
- [2] ศุภกาญจน์ ภักดี. (2554). การสะท้อนตัวตนของเด็กหญิงที่ถูกทารุณกรรมทางเพศ:กรณีศึกษา. การค้นคว้าแบบอิสระ หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- [3] Kanel, K. (2015) *A Guide to Crisis Intervention*. (3rd ed.). Belmont: Thomson Brooks|Cole.
- [4] ปรีชวัน จันทรศิริ และ รัชณี ฉลองเกื้อกูล. (2549). สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2549. จาก <http://www.thaischildright.org>.
- [5] Department of Health and Human Service. (2015). *Child Information Gateway*. Retrieved May 30, 2015, from Web site <http://nccanch.acf.hhs.gov>.
- [6] อำไพรัตน์ อักษรพรหม. (2553). การประเมินการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณและทอดทิ้ง ของบุคลากรในวิชาชีพนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และพี่เลี้ยงเด็ก สังกัดสถานสงเคราะห์เด็กและองค์กรสาธารณประโยชน์ ในประเทศไทย. รายงานการวิจัย, นนทบุรี, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [7] ดวงเดือน จันทรเจริญ. (2555). ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. *วารสารนักบริหาร*. 32(2), 209-215.
- [8] ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. (2544). *การศึกษาผู้ใหญ่: ปรัชญาตะวันตกและการปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [9] ธนาวิชญ์ จินดาประดิษฐ์ และ จารุวรรณ ยอดระฆัง. (2552). *การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพมหานคร: กพลพิมพ์.
- [10] สมอง โลหิตวิเศษ. (2554). ปรัชญาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. หน่วยที่ 3, ประมวลสาระชุดวิชา *ปรัชญาและหลักการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [11] Knowles, M.S., Holton, E.F., & Swanson, R.A. (2012). *The adult learner: the definitive classic in adult education and human resource development*. (7 ed.). London: Routledge Taylor & Francis Group.
- [12] สุมาลี สังข์ศรี. (2555). บทบาทของมหาวิทยาลัยในประเทศเดนมาร์กในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่. *วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช*. 25(1), 27-28.

- [13] อำไพรัตน์ อักษรพรหม. (2553). การสนับสนุนทางวิชาชีพในการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณ และทอดทิ้งของทีมสหวิชาชีพสังกัดสถานสงเคราะห์เด็กในประเทศไทย. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 16(4), 578-594.
- [14] รัชณี นิลทองเกื้อกูล (2551). “ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและการใช้กลไกทางจิตของเด็กที่ถูกทารุณกรรม” *วารสารสุขภาพจิตแห่งชาติ*. 16 (2) 78-89.
- [15] วิชุดา มาตัญญู (2551). *เครือข่ายองค์กรด้านเด็กกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาละเมิดทางเพศ ต่อเด็กในจังหวัดภาคเหนือตอนบน: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่* รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่.
- [16] วิศิษฐ์ ผลดก (2554). *การพัฒนาทีมสหวิชาชีพเพื่อคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมจังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. จังหวัดอุบลราชธานี.

การอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียน : แนวคิด และวิถีปฏิบัติตามแนวศาสนา

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ และคณะ *

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียน : แนวคิดและวิถีปฏิบัติตามแนวศาสนา” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียนตามแนวศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษานโยบายและกลไกการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียนตามแนวศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และเสนอแนวทางการบูรณาการหลักคำสอนและแนวปฏิบัติในเชิงนโยบายเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียน การดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้นำทางศาสนาและผู้นำฝ่ายบ้านเมือง จำนวน 20 รูป/คน ในพื้นที่ 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย เมียนมาร์ ลาว มาเลเซีย และกัมพูชา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า การอยู่ร่วมกันของประชาคมนั้นมาจากแนวคิดและวิถีปฏิบัติ 4 ประการสำคัญ คือ 1) จากแนวคิดและหลักการของแต่ละศาสนา โดยศาสนาพุทธมุ่งเน้นให้คนอยู่ร่วมกันด้วยหลักศีล 5 การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การมีความเมตตา กรุณาต่อกัน ให้มีความอดทนต่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น สำหรับศาสนาคริสต์มุ่งแนะนำให้อยู่ร่วมกันด้วยบทบัญญัติ 10 ประการ และให้มีจิตคิดเมตตา ให้มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์เสมือนรักตนเอง ส่วนศาสนาอิสลาม สอนให้มนุษย์อยู่ร่วมกันด้วยหลักหลักศรัทธา 6 และหลักปฏิบัติ 5 ประการ คือ การไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน โดยมุ่งเน้นการกระทำหน้าที่ 3 ประการ คือ การมีความรัก มีสันติ การสร้างความดีงามต่อพระเจ้า ต่อมนุษย์ และต่อตนเอง ในขณะที่ศาสนาฮินดูใช้หลักมานวธรรมที่ถือว่าเป็นหลักการสำคัญของการอยู่ร่วมกันโดยการกำหนดให้บุคคลพึงปฏิบัติต่อบุคคลด้วยความดีงามและความมีเมตตา 2) จากแนวคิดและภูมิปัญญาในระดับสากล โดยทุกประเทศได้ยึดหลักความเสมอภาค ความเท่าเทียม ความยุติธรรม และหลักสิทธิมนุษยชนในการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และการไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน 3) จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ซึ่งทุกประเทศได้มีการกำหนดบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการที่จะนับถือศาสนา มีความเคารพต่อเพื่อนมนุษย์และศักดิ์ศรีของกันและกัน โดยให้มีการเสริมสร้างความสามัคคีของสังคมอย่างต่อเนื่อง 4) จากแนวคิดและหลักปฏิบัติตามภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการใช้วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นมาส่งเสริมให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

* ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และอาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail : suthito@hotmail.com

ซึ่งแนวคิดและวิธีการในข้อ 1 เป็นการเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันที่มาจากภายในจิตใจของมนุษย์ ส่วนประเด็นด้านนโยบาย แนวคิดสากล และภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น เป็นเสมือนสัญลักษณ์ภายนอกที่มนุษย์และสังคมพึงมีต่อกัน จากการวิจัย ทำให้เห็นว่า นโยบายและกลไกการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียนนั้น มีแนวคิดและกรอบนโยบายที่เป็นไปตามกฎหมายของแต่ละประเทศ ตามกฎบัตรของอาเซียน และกฎบัตรและแนวคิดในระดับสากล เช่น หลักความเสมอภาค สิทธิมนุษยชน ถึงแม้ว่าจะมีปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างทางด้านนโยบาย วัฒนธรรม และการนับถือศาสนาก็ตาม แต่ในความเป็นจริงทุกฝ่ายยังมองเห็นประโยชน์ที่จะอยู่ร่วมกันมากกว่าการสร้างความขัดแย้งในเชิงนโยบาย กลไกการจัดการ และการนับถือศาสนา โดยแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างสังคมสันติในประชาคมอาเซียน ก็คือ “การแสวงหาจุดร่วมและ สงวนจุดต่าง” เพื่อยอมรับและการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม

The Coexistence of the ASEAN Community : Concepts and Practices in accordance with Religions.

Phramaha Suthit Aphakaro (Oboun)

Abstract

This research purposes 1) to study on concept and principles of the ASEAN coexistence in accordance with religions and local wisdom, 2) to study on policy and mechanism of the encouragement about this topic and 3) to study on problems and obstacles and to present the integrity of policy practice principles and practices for the ASEAN coexistence. This is a qualitative research, collecting information from documents and informers who are leaders of the religion and politics for 20 persons from Thailand, Myanmar, Lao, Malaysia and Cambodia by in-depth interview and group discussion as researching tools. The received data were analyzed and synthesized as knowledge to support the ASEAN coexistence concept. According to the study result, it is founded that ASEAN coexistence came from 4 concepts and practices which are 1) Religions: regarding to Buddhism, it focuses on the 5 precepts comprising of sharing, mercy, kindness and endurance. For Christianity, it considers on the 10 commandments and teaching people to be kind and to love other humans as same as loving themselves. For Islam, it focuses on 6 articles and 5 pillars of faith which are to share and highlight on the 3 duties consisting of love, peace and goodness for God, humans and self. For Hinduism, the Law Code of Manu is the major principle of coexistence which points out to share their goodness and mercy, 2) International intellectuality and wisdom: every counter respects on equality, non-discrimination, fairness and human rights to cherish the honor as being human without exploitation, 3) Laws and Constitution: every country has set their own laws to provide rights and freedom to populations in their religious beliefs and respect to each other, and 4) Local Wisdom: Using traditional culture and tradition as a tool for the peaceful community. The concept in number 1 is to strengthen the coexistence in human's mind while the policy concept, international concept and local wisdom are symbolized the things out of human's mind or what the society should have. According to the research, it demonstrates that the policy and mechanism to encourage the ASEAN coexistence has the concept and policy frameworks in accordance with the law in the country, including ASEAN Charter and other

international ideas such as equality and human rights. Even though, there are different problems and obstacles among these countries which relate to the difference of cultures and religions, in fact, everyone is still capable to see the mutual benefits more than policy and religious conflicts. The appropriate methods for the peaceful ASEAN Community is “to find the mutual agreement and to preserve the difference” in order to accept the coexistence on the variety of multi-cultures.

Keyword: Coexistence, ASEAN Community, Religion

บทนำ

ปัจจุบันความขัดแย้งทางความเชื่อและศาสนายังคงปรากฏในหลายพื้นที่ทั่วโลก มีการเกิดขึ้นของกลุ่มองค์กรที่มีความเชื่อทางศาสนาที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น และส่วนหนึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งในทางศาสนาที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมนั้นๆ เช่น กลุ่ม ISIS ในพื้นที่ตะวันออกกลาง เป็นต้น ในบางพื้นที่และบางศาสนาที่มีความแตกต่างทางด้านนิกายก็ยังคงมีความขัดแย้งกันเอง ปรากฏการณ์เหล่านี้มีเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันเช่นเดียวกับในกลุ่มประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ที่เกิดจากสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nations-ASEAN) หรือ "อาเซียน" โดยมีสมาชิก 10 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย เวียดนาม ลาว พม่า ฟิลิปปินส์ บรูไน และกัมพูชา ซึ่งในปัจจุบันบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทำให้อาเซียนต้องเผชิญสิ่งท้าทายใหม่ๆ อาทิ โรคระบาด การก่อการร้าย ยาเสพติด การค้ามนุษย์ สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ อีกทั้ง ยังมีความจำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถทางการแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคใกล้เคียงและในเวทีระหว่างประเทศ ดังนั้น ผู้นำอาเซียนจึงเห็นพ้องกันว่าอาเซียนควรจะร่วมมือกันให้เหนียวแน่น เข้มแข็งและมั่นคงยิ่งขึ้น จึงได้ประกาศ “ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน” (Declaration of ASEAN Concord II) ซึ่งกำหนดให้มีการสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่

1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community - APSC) มุ่งให้ประเทศกลุ่มสมาชิกอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาระหว่างกันโดยสันติวิธี มีเสถียรภาพและความมั่นคงรอบด้าน เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของเหล่าประชาชน

2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) มุ่งเน้นให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน เพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้โดย

3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community - ASCC) มุ่งหวังให้ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีความมั่นคงทางสังคม มีการพัฒนาในทุกๆ ด้าน และมีสังคมแบบเอื้ออาทร โดยจะมีแผนงานสร้างความร่วมมือในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน การลดช่องว่างทางการพัฒนา

เสาหลักทั้ง 3 เสาเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความมั่นคง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่จะมีการพัฒนา ห่วงโซ่มูลค่าเพิ่มในภูมิภาค การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน การเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และการขยายตลาดอาเซียนที่มีประชากรประมาณ 600 ล้านคน เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนทางเศรษฐกิจ โดยมีสังคมแห่งสันติภาพและภราดรภาพ ซึ่งนอกจากด้านเศรษฐกิจแล้ว เสาหลักทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับการนับถือศาสนาและวัฒนธรรมของประชาชนในกลุ่มประชาคมอาเซียนเป็นที่ทราบกันดีว่า มีความแตกต่างในการนับถือศาสนาและวัฒนธรรมโดยมีความแตกต่างทั้งในด้านภาษา วัฒนธรรมวิถีชีวิต และศาสนา โดยเฉพาะศาสนานั้นจะมีความแตกต่างกันใน 4 ศาสนาหลัก คือ พุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ และศาสนาฮินดู ถึงแม้ว่าทุกศาสนาจะเป็นที่พึงพอใจของมนุษย์ มีหลักธรรมคำสั่งสอนที่มุ่งหมายสั่งสอนให้คนที่เป็นสมาชิกในสังคมเป็นคนดี มีคุณธรรมมีเหตุผลและศรัทธาในความถูกต้อง มีพิธีกรรมและเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นศาสนานั้นๆ ถึงแม้ว่าการนับถือศาสนาของแต่ละประเทศในอาเซียนจะมีความแตกต่างกัน แต่ในภาพรวมประชาคมอาเซียนยังมีการอยู่ร่วมกันในลักษณะที่เกื้อกูลต่อกัน

ในขณะเดียวกันประชาคมก็มีความขัดแย้งในเชิงพื้นที่และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ทั้งในเรื่องศาสนาและเรื่องผลประโยชน์อื่นๆ มีการแข่งขันในมิติต่างๆ เช่น ความขัดแย้งด้านศาสนา ดินแดน ผลประโยชน์ สิทธิมนุษยชน และความแตกต่างทางอุดมการณ์ โดยเฉพาะในมิติความขัดแย้งทางศาสนานั้นพบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้นหลายครั้ง เช่น

กรณีที่ 1 ความขัดแย้งในรัฐยะไข่ระหว่างของชาวพุทธและชาวโรฮิงญาที่มีความเข้าใจและการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน รวมทั้งมีชาติพันธุ์ที่แตกต่าง เหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การบุกปล้นทำลาย ทำร้าย เผาบ้านเรือนจนทำให้ชาวโรฮิงญามุสลิมจำนวนราว 140,000 คน ถูกขับไล่ออกจากบ้านเรือนของตนในบริเวณรัฐอาระกันที่อยู่บริเวณชายฝั่งระหว่างการปะทะกันของชาวพุทธ-มุสลิม และผู้คนจำนวนมากกว่า 200 คน เสียชีวิต ความรุนแรงได้กระจายไปสู่ชุมชนชาวมุสลิมอื่นๆ ในพม่า นับว่ามีความตึงเครียดทางศาสนาในระดับสูงในพื้นที่ภาคตะวันตกของพม่า โดยกลุ่มสิทธิมนุษยชนระบุว่า ชาวโรฮิงญาที่ไร้ประเทศยังคงต้องเผชิญกับการถูกทำร้ายและการกดขี่ ต่อมามีการประท้วงของพระสงฆ์ในพุทธศาสนา โดยเหล่าพระสงฆ์ชาวพุทธอยู่ในกลุ่มประชาชนนับพันคนที่เข้าร่วมการประท้วงในกรุงย่างกุ้งของพม่าเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2556 ก่อนการเยือนขององค์การความร่วมมืออิสลาม (OIC) เพื่อสืบสวนเกี่ยวกับความรุนแรงที่มีต่อชาวมุสลิม โดยผู้ประท้วงส่วนหนึ่งระบุว่า ไม่ต้องการ OIC และควรออกไปจากเมียนมาร์ ซึ่งในภาพรวมยังมีชาวโรฮิงญาราว 800,000 คน อาศัยอยู่ในรัฐยะไข่โดยไม่มีสัญชาติหรือสิทธิ์ครอบครองทรัพย์สิน องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้อธิบายว่าพวกเขาเป็นชนกลุ่มน้อยทางศาสนาที่ได้รับการประหัตประหารมากที่สุดในโลก (บางกอกโพสต์ ฉบับวันที่ 14 พ.ย.2013) ดังภาพจากหนังสือผู้จัดการรายวัน ดังนี้

<http://www.manager.co.th/IndoChina/ViewNews.aspx?NewsID=9550000071652> (11 Jun.12)

กรณีที่ 2 ความขัดแย้งระหว่างชาวคริสต์และอิสลามในอินโดนีเซีย หรือความรุนแรงในนามของศาสนาที่จังหวัดโมลุกกะและจังหวัดโมลุกกะเหนือ ค.ศ.1999-2004 ความรุนแรงที่เกาะโมลุกกะเป็นตัวอย่างที่ค่อนข้างมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นกรณีที่เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชาวมุสลิมและคริสเตียนในช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านของอินโดนีเซียมาสู่ยุคประชาธิปไตย ส่งผลทำให้เกิดปรากฏการณ์การสู้รบกันระหว่างกองกำลังมุสลิมและคริสเตียนโดยอ้างถึงปกป้องศาสนาของตนเองจนทำให้มีจำนวนผู้เสียชีวิตในช่วงระหว่าง ค.ศ.1999-2003 อย่างน้อยกว่า 5,000 คน โดยหลายพื้นที่ของเกาะโมลุกกะเกิดการย้ายถิ่นฐานของชาวมุสลิมและการแพร่ของศาสนาอิสลามทั้งในเชิงสัญลักษณ์และรูปธรรม เป็นผลทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชนสองกลุ่มในประเด็นศาสนาที่แพร่ไปอย่างรวดเร็ว ความรุนแรงเริ่มต้น ค.ศ.1999 ตั้งแต่ในช่วงของรัฐบาลปีเจ ฮาร์ ปีปี ที่เกิดขึ้นมาจากกรณีเล็กๆ

ระหว่างชาวฮัมบนที่นับถือศาสนาคริสต์และผู้อพยพชาวมุสลิม เหตุการณ์ความรุนแรงกินเวลาเกินสองเดือนทำให้มีผู้เสียชีวิตราว 1,000 คน ความรุนแรงเกิดขึ้นทั้งในจังหวัดโมลุกกะและโมลุกกะเหนือก่อให้เกิดการสู้รบระหว่างกองกำลังติดอาวุธมุสลิมและคริสต์ที่ค่อนข้างควบคุมสถานการณ์เป็นไปอย่างยากลำบาก (Robert Pringle, Understanding Islam in Indonesia : Politics and diversity, 2010.)

กรณีที่ 3 ความขัดแย้งเชิงสัญลักษณ์ทางศาสนาในมาเลเซียกรณีศาลอุทธรณ์มาเลเซียห้ามสื่อ ชาวคริสต์ใช้คำว่า "อัลเลาะห์" โดยศาลอุทธรณ์ตัดสินห้าม 'เดอะเฮรัลด์' นสพ.คริสต์ในมาเลเซียใช้คำว่า "อัลเลาะห์" (Allah) เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 14 ต.ค. 2013 กรณีศาลอุทธรณ์ของมาเลเซียตัดสินให้หนังสือพิมพ์เดอะเฮรัลด์ (The Herald) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์คริสเตียนนิกายคาทอลิกยกเลิกการใช้คำว่า "อัลเลาะห์" (Allah) เพื่อสื่อถึงพระเจ้าในศาสนาคริสต์หลังจากกลายเป็นชนวนเหตุโจมตีศาสนสถานหลายแห่งตั้งแต่ปี 2010 โดยก่อนหน้านี้ทางการมาเลเซียได้แจ้งเตือนหนังสือพิมพ์เดอะเฮรัลด์ให้ยกเลิกการใช้คำว่า "อัลเลาะห์" ในการสื่อถึงพระเจ้าโดยอ้างว่าเป็นคำที่ใช้ในกลุ่มชาวมุสลิมเท่านั้น ไม่เช่นนั้นแล้วจะมีการระงับการออกใบอนุญาต ทำให้หัวหน้าบาทหลวงประจำกรุงกัวลาลัมเปอร์และหนังสือพิมพ์เดอะเฮรัลด์ยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อให้อัยการสั่งห้ามดังกล่าว จนกระทั่งในวันที่ 31 ธ.ค. 2009 ศาลสูงกรุงกัวลาลัมเปอร์ได้ตัดสินให้เดอะเฮรัลด์ชนะคดี โดยบอกว่าแม้ศาสนาอิสลามจะเป็นศาสนาประจำชาติมาเลเซีย แต่รัฐบาลก็ไม่มีอำนาจในการห้ามไม่ให้ใช้คำว่า "อัลเลาะห์" トラバิดที่ไม่เป็นการใช้เพื่อชักชวนให้เปลี่ยนศาสนา โดยหลังจากนั้นก็เกิดเหตุการณ์โจมตีศาสนสถานหลายแห่งเป็นโบสถ์คริสต์ 10 แห่ง มัสยิดของอิสลาม 2 แห่ง แต่ไม่มีรายงานผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตและมีโบสถ์แห่งเดียวเท่านั้นที่ได้รับความเสียหายรุนแรงทางทรัพย์สินจากการภายในของมาเลเซียได้ยื่นอุทธรณ์ใน

กรณีดังกล่าว จนถึงวันที่ 14 ต.ค.2013 คณะผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์พลิกคำตัดสินโดยอนุญาตให้มีการสั่งห้ามใช้คำว่า "อัลเลาะห์" โดยบอกว่าการสั่งห้ามนี้ไม่ถือว่าผิดหลักรัฐธรรมนูญ

(<http://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2013/10/14/allah-remains-exclusive-for-muslims/> (15 Out. 2013))

จากกรณีภาพความขัดแย้งทางศาสนาและความเชื่อ การละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาคมอาเซียนดังกล่าว ทำให้มีการตั้งคำถามถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องในหลายๆ ด้านว่า เกิดขึ้นจากอะไร และหนึ่งในจำนวนนั้นก็คือ ความแตกต่างของศาสนามีผลต่อสถานการณ์ความขัดแย้งด้วยหรือไม่ ซึ่งหากมองให้ภาพรวมของสังคมในอดีตที่ผ่านมาจะพบว่า ประชาคมอาเซียนมีการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของชาวพุทธ คริสต์ อิสลาม และฮินดูในประเทศต่างๆ ตามที่กล่าวแล้ว แต่เนื่องสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป มีการนำศาสนามาเป็นข้อขัดแย้งหวังผลประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ มีการตีความและให้คุณค่าทางศาสนาในมิติที่แตกต่างไปจากแนวคิดและหลักปฏิบัติแบบดั้งเดิมจึงอาจทำให้เป็นส่วนหนึ่งของความไม่ปกติสุขที่เกิดขึ้นกับประเทศต่างๆ คณะผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาถึงหลักคำสอนและแนวปฏิบัติในส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธ คริสต์ อิสลาม และฮินดู ในอาเซียนว่า มีหลักคำสอนและแนวปฏิบัติอย่างไร ที่ทำให้การอยู่ร่วมกันของชุมชนทั้งชาวพุทธ คริสต์ อิสลาม และฮินดู เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลของประเทศต่างๆ รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบูรณาการหลักคำสอนและแนวปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวพุทธ คริสต์ อิสลาม และฮินดูในประเทศไทยกับประชาคมอาเซียน อันจะเป็นการส่งเสริมอยู่ร่วมกันอย่างสันติของอาเซียนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียนตามแนวศาสนา
- 2) เพื่อศึกษานโยบายและกลไกการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียนตามแนวศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และเสนอแนวทางการบูรณาการหลักคำสอนและแนวปฏิบัติในเชิงนโยบายเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียน

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methodology Research) ทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนและกระบวนการศึกษาวิจัย ดังนี้ 1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากพระไตรปิฎก คัมภีร์ไบเบิล คัมภีร์อัลกุรอาน เอกสาร หนังสือ และงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิด หลักการอยู่ร่วมกันตามหลักคำสอนของศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และฮินดู รวมทั้งแนวนโยบายของภาครัฐ บุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาชน 2) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้นำศาสนา องค์การภาครัฐทั้งในระดับนโยบาย องค์การศาสนสัมพันธ์

และชุมชนจากทั่วประเทศในประเทศในประชาคมอาเซียนจำนวน 20 ราย และการสัมมนาเชิงวิชาการ การจัดทำ Work Shop ร่วมกับองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น การสัมมนาผู้นำศาสนาอาเซียน ภายใต้การสัมมนาเรื่อง “สันติธรรมทางศาสนา” ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการลงพื้นที่ชุมชนใน 4 ประเทศ เพื่อได้ข้อมูล แนวทางการปฏิบัติของชุมชนชาวพุทธ คริสต์ อิสลาม และฮินดูที่มีการอยู่ร่วมกันในลักษณะต่างๆ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์ตามกระบวนการวิจัย

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาแนวคิดและหลักการอยู่ร่วมกันทางศาสนา จากการศึกษาในเอกสาร คัมภีร์ของศาสนาต่างๆ พบว่า แต่ละศาสนามีแนวคิดและหลักการเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ดังนี้

พระพุทธศาสนา สอนการดำเนินชีวิตตามทางสายกลางหรือหลักมัชฌิมาปฏิปทา ซึ่ง เป็นหลักในการดำเนินชีวิตเพื่อให้บุคคลมีสติ ปัญญา รู้เท่าทันความเป็นไปของชีวิต มุ่งไปสู่ความสุข สะอาด สว่าง สงบ มีศีล สมาธิ และปัญญา สำหรับแนวคิดการอยู่ร่วมของศาสนาพุทธนั้นมองว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันโดยมีบุคคลผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรคอยเป็นผู้แนะนำแนวทางให้กับบุคคลและสังคม การที่บุคคลแต่ละบุคคลจะมีสติปัญญา มีความสามารถในการดำเนินชีวิต หรือสามารถดำรงชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม มีความสมบูรณ์ในความเป็นมนุษย์นั้น จะต้องอาศัยกัลยาณมิตรคอยดูแล แนะนำ ซึ่งบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร นั้นประกอบด้วย บิดา มารดา ครูอาจารย์ ญาติ เพื่อน หรือบุคคลที่ผู้ใกล้ชิดซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำรงชีวิตของเรา ถ้าบุคคลเกิดความทุกข์ไม่ว่าจะเป็นทุกข์ทางกาย ทางใจขึ้นมา กัลยาณมิตรก็จะเข้ามาช่วยให้เกิดการจัดการที่ดีต่อบุคคลนั้น ดังนั้น แนวคิดการอยู่ร่วมของพระพุทธศาสนาจึงมีนัยที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การจัดการและคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน และการตอบสนองและสร้างความสมบูรณ์ในชีวิต โดยมีหลักการอยู่ร่วมกัน คือ

1) หลักเบญจศีล เบญจธรรม หรือหลักศีล 5 ที่นับว่า “บทบัญญัติพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม” การล่วงละเมิดศีล ก็คือ การละเมิดต่อหลักการอยู่ร่วมกันของสังคม เพราะเป็นการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นให้เดือดร้อน การอยู่ร่วมกันในสังคมจึงต้องมีหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน นอกจากนี้หลักศีล 5 ยังถือว่าเป็นจิตสำนึกแห่งความดีงาม เนื่องจากศีลมาจาก “เจตนา” ความตั้งใจที่จะงดเว้นจากการประพฤติที่ไม่ดีงามทั้งหลาย เช่น กายทุจริต วาจาทุจริต และมโนทุจริต และเป็นเจตนาแห่งความสำรวมระวังเพื่อปิดกั้นหนทางความชั่วร้ายที่เกิดจากการเบียดเบียนกัน

2) หลักพรหมวิหาร 4 ถือว่าเป็นธรรมประจำใจอันประเสริฐ เป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุติตา และอุเบกขา ถ้าบุคคลมีหลักการในข้อนี้ถือว่า จะทำให้สังคมเต็มไปด้วยความรัก ความเมตตาต่อกัน

3) หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมที่คอยยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ประกอบด้วย ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ปิยวาจา คือ การกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ช่วยเหลือกิจการและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ สมานัตตตา การทำตนเสมอต้นเสมอปลายโดยร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข ช่วยเหลือพึ่งพากัน

ศาสนาคริสต์ สอนให้รับผิชอบที่จะดำเนินชีวิตตามคำสอนของพระเยซูคริสต์ และประพฤติกรรมเป็นศาสนิกที่ดี ชาวคริสต์มีความมั่นใจในความรักของพระเจ้าและดำรงชีวิตด้วยความรักในเพื่อนมนุษย์ และสรรพสิ่งที่พระเจ้าทรงสร้างขึ้น ชาวคริสต์ที่ดีย่อมเต็มใจที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัวและมีกำลังใจในการทำดีโดยเหตุที่พวกเขาเป็นผู้เคารพในสิ่งสร้างสรรค์ของพระเจ้าและรักเพื่อนมนุษย์ ศาสนาคริสต์นั้นถือว่าเป็นศาสนาแห่งความรักใน 2 ประการ คือ รักพระเจ้าอย่างสูงสุดชีวิตจิตใจและรักเพื่อนมนุษย์อย่างสูงสุดเหมือนรักตนเอง คริสตชนที่แท้จริงจึงเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตตามแบบอย่างของพระเยซู พยายามเรียนรู้ที่จะรักอย่างที่พระเยซูทรงรัก คือรักอย่างไม่เห็นแก่ตัว พยายามแทนความเห็นแก่ตัวด้วยความรักต่อพระเจ้าด้วยสิ้นสุดจิตใจ นอกจากความรักแล้วคริสตศาสนิกชนยังมีการนำหลักการให้อภัยมาเป็นเรื่องสำคัญ พระเยซูทรงสอนให้มนุษย์รู้จักให้อภัยอย่างไม่มีที่สิ้นสุดและให้อภัยแก่ทุกคน รวมทั้งการใช้ปัญญาและสันติภาพเพื่อมนุษยโลก โดยพระเยซูทรงสอนให้มนุษย์ใช้สันติวิธีทั้งทางใจและการปฏิบัติ คือการให้ความรักและการให้อภัยแก่ทุกคนอย่างไม่มีเงื่อนไขแม้กระทั่งกับศัตรู

ศาสนาอิสลาม สอนเรื่องศรัทธาอย่างบริสุทธิ์ยอมรับในเอกภาพของของพระศาสดา และมีจุดมุ่งหมายให้สร้างดุลยภาพของชีวิต คือวัตถุและจิตใจโดยชี้ทางให้มนุษย์ปฏิบัติตามเพื่อสันติสุขทั้งด้านขัดเกลาจิตใจและการดำรงสันติภาพระหว่างเพื่อนมนุษย์ ตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมองว่า การใช้ชีวิตของคนในสังคมเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดไม่แพ้เรื่องชีวิตของปัจเจกบุคคล และจักรวาลที่เป็นเวทีสำหรับการดำรงอยู่ของคน แต่เรื่องของสังคมที่มีความสลับซับซ้อน ดังนั้นอิสลามจึงได้วางกฎเกณฑ์ความประพฤติที่เรียกว่ากฎหมาย (ชะรีอะฮ์) ที่ครอบคลุมการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม บุคคลกับบุคคล หรือสังคมกับสังคมในรูปของการใช้ชีวิตส่วนตนและการใช้ชีวิตเกี่ยวกับครอบครัว เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครองหรือเรื่องอื่นๆ แม้กระทั่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอิสลามมองว่า ระเบียบแบบแผนของพฤติกรรมร่วมกันของกลุ่มชนเป็นรากฐานที่จำเป็นของความเป็นชุมชน คือ เป็นแนวทางหรือเป็นแบบแผนของความประพฤติ ระเบียบแบบแผนทางด้านความเชื่อ ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนการปฏิบัติ ซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้คนใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มได้โดยคนทุกคนในทุกที่ทุกเวลา มีฐานะเป็นสมาชิกของชุมชนมนุษย์โดยเสมอกัน ภายใต้แบบแผนที่มีลักษณะร่วมกันเป็นสากล เป็นการยอมรับฐานะของบุคคลโดยเสมอภาคกัน คนแต่ละคนในโลกนี้ เป็นเสมือนหยดน้ำแต่ละหยดจากมหาสมุทรเดียวกัน ชุมชนแต่ละชุมชนอาจมีความแตกต่างกันในแบบแผนความประพฤติโดยที่แบบแผนดังกล่าว อาจขัดแย้งต่อแบบแผนและเจตนารมณ์ของแบบแผนเดิม หรือแบบแผนที่อัลลอฮ์ ทรงวางไว้เป็นรากฐานของการใช้ชีวิตและการปฏิบัติต่อกันในชุมชนดังใจความที่ว่า “มนุษย์ทั้งหลายมิใช่เป็นอย่างอื่นนอกจากเป็นชุมชนเดียวกันและพวกเขาได้แตกแยกกัน” ความเสื่อมสลายของชุมชนเกิดจากการละเมิด

กฎเกณฑ์ของจริยธรรมหรือศีลธรรมอันมีลักษณะร่วมกัน เป็นแบบที่มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ดังนั้น จึงต้องมีแบบแผนที่สร้างคุณธรรมให้แก่บุคคลในสังคมเพื่อให้เกิดความผาสุกและการอยู่รอดของสังคม

ศาสนาฮินดู สอนหลักมานวธรรม คือ การปฏิบัติหน้าที่ระหว่างบุคคลต่อบุคคล โดยมีการแสดงไว้เป็นข้อๆ เช่น บุคคลที่ได้กระทำด้วยการกระทำทางกาย การพูด และทางใจแล้ว ผลแห่งการกระทำนั้นก็จักอำนวยให้แก่บุคคลนั้นเป็นมัยคติและอุมคติ ฉะนั้นจึงควรทำแต่กรรมดีโดยฝ่ายเดียว การคิดเอาแต่ทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น การไม่ยอมนับถือผู้ใหญ่กว่าเป็นโทษทางจิตใจ การพูดด่าว่า พูดคำหยาบ พูดความไม่จริง พูดให้ร้ายลับหลัง พูดนินทา พูดส่อเสียด นี่เป็นโทษทางวาจา การถือเอาทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นโดยเขายังไม่ทันให้หรือใช้อำนาจ การฆ่าหรือทำหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น การเป็นชู้กับภรรยาหรือสามีของผู้อื่นเป็นโทษทางกาย จึงควรไม่กระทำ เป็นต้น โดยมองว่า บุคคลใดที่เสียสละชีวิตเพื่อสังคม เพื่อธรรม บุคคลนั้นจะไปสู่สุคติสูงสุดโดยฝ่ายสุริยมณฑลไป และให้มีการใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทองเพื่อสังคม คือ จ่ายไปเพื่อบำเพ็ญกุศลทาน จ่ายไปเพื่อการจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค และมองว่า สิ่งใดที่ตัวเองไม่ชอบ อย่าพึงอำนวยสิ่งนั้นให้แก่ผู้อื่น การกระทำของผู้อื่นประการใดที่เราไม่ชอบอย่ากระทำการนั้นแก่ผู้อื่น สารธรรมนี้จึงถือไว้ บุคคลและสังคมก็มีแต่ความสุขความเจริญ

หลักการอยู่ร่วมกันของศาสนาต่างๆ นั้นเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หมายถึง การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในรูปของกฎระเบียบหรือกฎหมาย และมีคุณธรรมจริยธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติตามคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือ จะทำให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือ

2. นโยบายของประชาคมอาเซียนเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน จากการศึกษาและสัมภาษณ์พบว่า แต่ละประเทศในประชาคมอาเซียนได้มีนโยบายและการดำเนินการร่วมกัน ดังนี้

1) ประชาคมอาเซียนมีการสร้างกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกันด้านประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน โดยเป็นกระบวนการเสริมสร้างความเข้าใจในระบบสังคมและประวัติศาสตร์ของอาเซียนที่แตกต่างกันเพื่อให้ประชาชนเข้าใจกันมากขึ้น ตัวอย่าง เช่น ไทยกับพม่า ไทยกับลาว ไทยกับกัมพูชา ที่มีประวัติศาสตร์ต่างกัน หรืออาจมีความขัดแย้งกัน แต่ก็พยายามดำเนินการให้เข้าใจกันในมิติประวัติศาสตร์ดังกล่าว เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ในสังคมปัจจุบัน ไม่นำเอาอดีตกลับมาเพื่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือขัดแย้งกัน มีกระบวนการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยในกลุ่มอาเซียนและส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

2) ประชาคมอาเซียนมีกระบวนการเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ ความสงบสุข แข็งแกร่ง และรับผิดชอบ เพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงร่วมกัน คือ การส่งเสริมเรื่องการรักษาความมั่นคงที่จะเป็นภัยคุกคามต่ออาเซียน โดยเฉพาะภัยในรูปแบบใหม่เช่น การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ เป็นต้นคอยกำกับดูแลประเทศต้นทางและประเทศปลายทางในอาเซียน โดยมีการทำงานร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวกันมากกว่าเดิม มีการสร้างมาตรการไว้นื้อเชื่อใจกัน ระงับข้อพิพาทด้วยสันติวิธี ให้สมาชิกอาเซียนอยู่ได้โดยสงบสุข เพราะฉะนั้นเวลาที่มีความขัดแย้งในด้านต่างๆ เช่น ไทยกับกัมพูชามีปัญหาด้านชายแดน เมียนมาร์ มีปัญหาเรื่องต่างๆ ที่มี

ผลกระทบต่อเสียชีวิต ทรัพย์สิน การย้ายถิ่น เป็นต้น อาเซียนจึงต้องเข้ามามีบทบาทและช่วยเหลือเพื่อให้เกิดสันติ เช่นเดียวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีการเปิดเสรีทางการค้าขายระหว่างกันมากขึ้น โดยมี การเปิดชายแดนเพื่อการค้า การเงิน การลงทุน และเปิดเสรีธุรกิจบริการร่วมกัน ดังนั้น เสาหลักเรื่องความมั่นคงและเรื่องการเมืองจึงมีความสำคัญเพื่อที่จะระงับข้อพิพาทกันได้อย่างสันติวิธี

3) ประชาคมอาเซียนพยายามมีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเอเชียและโลกภายนอก โดยคงความเป็นศูนย์กลางและบทบาทของอาเซียน ซึ่งอาเซียนได้มีการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศนอกกลุ่มอาเซียน เช่น สหรัฐอเมริกา รัสเซีย ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ อินเดีย เป็นต้น โดยยังคงความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนเอาไว้ เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

แนวนโยบายเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียนดังกล่าวสะท้อนออกมาเป็นวิสัยทัศน์ของประชาคมอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคง ซึ่งประกอบด้วย การสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการนำไปสู่การขยายความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ ประชาคมสังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาไปสู่การเป็นประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน ที่ทำให้ภูมิภาคมีความเป็นเอกภาพ มีพลวัต และมองไปยังโลกภายนอกรวมทั้งมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้นโดยมีเป้าหมายหลักของประชาคมการเมืองและความมั่นคง คือ การส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง การอยู่ร่วมกันโดยสันติการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี การสร้างกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกันด้านประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน บนพื้นฐานของความร่วมรับผิดชอบในการสร้างความมั่นคงที่ครอบคลุมรอบด้าน เช่น โรคระบาด ภัยพิบัติธรรมชาติ การก่อการร้าย การลักลอบขนอาวุธ การลักลอบค้ายาเสพติด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การฟอกเงิน การค้าสตรีและเด็ก การกระทำความผิดเป็นโจรสลัด รวมทั้งความแตกต่างทางเชื้อชาติและศาสนา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม การส่งเสริมสิทธิและความยุติธรรม การส่งเสริมความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อมการสร้างอัตลักษณ์ และการลดช่องว่างทางการพัฒนา โดยสมาชิกมีความเอื้ออาทรต่อกัน ประชากรมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับการพัฒนาในทุกด้านและความมั่นคงทางสังคม

3.หลักการและแนวปฏิบัติทางศาสนาเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียนผลการวิจัยพบว่า ในทัศนะของผู้นำทางศาสนาต่างๆ ในอาเซียนโดยเฉพาะพระพรหมบัณฑิต (อริการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) เชื่อว่า ทุกศาสนาหรือผู้นำศาสนาทุกศาสนาล้วนต้องการสันติภาพและต้องการให้ผู้นำทางศาสนาหยุดการนำความเชื่อของศาสนาไปใช้ในทางที่ผิด เช่น นำมาเป็นสิ่งจูงใจในการทำสงคราม เพราะว่าการทำสงครามเป็นเรื่องของการเมือง ไม่ใช่อุดมคติทางศาสนาแท้ที่จริงแล้วทุกศาสนาต้องการสร้างสันติภาพ สังคมในอาเซียนนั้นเป็นพหุสังคม (Plural Society) ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมประกอบไปด้วยศาสนาที่หลากหลาย เป็นหนึ่งในภูมิภาคที่มีความพิเศษที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรมแห่งหนึ่งของโลกที่มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สำหรับหลักการและแนวปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียนนั้นมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1) การสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน (Common identity) ทั้งในด้านภาษา วัฒนธรรม สังคม การดำเนินการทางเศรษฐกิจและการปกครอง โดยมีการแบ่งปันอัตลักษณ์การอยู่ร่วมกันอย่างเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย (Unity in Diversity) ชื่นความต่างเอาไว้แต่ขณะเดียวกันก็พยายามมุ่งความสำคัญคือ “ความเหมือนกัน” (Similarity) ตามหลักที่ว่า “แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง” ทั้งนี้เพื่อยอมรับความแตกต่างหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรมและการสร้างอัตลักษณ์ร่วมของประชาชน

2) การใช้หลักขันติธรรมและเมตตาธรรมเพื่อส่งเสริมสันติภาพตามหลักที่ว่า “ถ้าไม่มีขันติ และเมตตา สันติก็ไม่มี” โดยทุกฝ่ายจะต้องมีความเคารพ (Respect) ต่อกัน การมีขันติธรรม คือ การที่ทุกฝ่ายหยุดการสร้าง ความขัดแย้ง เกลียดชัง หรือก่อความวุ่นวายที่มีต่อผู้อื่นที่มีความเชื่อหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเอง และต้องปกป้องคุ้มครองผู้อื่นที่อาจเป็นส่วนน้อยในสังคมให้สามารถดำเนินชีวิตตามวิถีทางที่พวกเขาต้องการ ตัวอย่างเช่น ในประเทศไทยนั้นมีวัดและมัสยิดอยู่ด้วยกัน เมื่อถึงเวลาที่พระสงฆ์ต้องฉันอาหาร หรือการทำวัตรสวดมนต์จะมีการตีระฆังเป็นการบอกเวลา หากชาวมุสลิมประทุ้งใจให้วัดยกเลิกการตีระฆัง เพราะรบกวนการทำละหมาดเราจะทำอย่างไร ในทางกลับกัน หากมุสลิมละหมาดวันละ 5 ครั้ง ด้วยผ่านลำโพงที่เสียงดังแล้วชาวพุทธประทุ้งใจให้ยกเลิกเราจะทำอย่างไร สิ่งที่เราต้องคำนึงถึงนี้ไม่ใช่ขันติธรรม ดังนั้น ขันติธรรมจึงเป็นคุณธรรมที่ตออย่างหนึ่งที่เราควรจะฝึกฝน พัฒนาจิตใจ หากเราฝึกฝนและนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ขันติธรรมจะติดตัวเราไปตลอด ขันติธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญหากเราต้องการจะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของการทำสงคราม แทนที่ด้วยวัฒนธรรมของสันติภาพ และหากเราต้องการให้สันติภาพมีแก่โลกแห่งนี้ เราต้องสอนเด็กๆ สอนผู้คนให้มีขันติธรรมในจิตใจและจะพัฒนาพวกเราไปสู่สันติภาพอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ทุกฝ่ายยังต้องเสริมสร้างความมีเมตตา ความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ที่มาจากหลักคำสอนของแต่ละศาสนา ที่มุ่งสอนให้ทุกคนมีการเอื้อเฟื้อแบ่งปัน มีความอดทนต่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น และการไม่ละเมิดทบบัญญัติของศาสนา เพื่อให้เป็นหลักการสำคัญในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน

3) การส่งเสริมกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์และการสานเสวนาเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ ผู้นำทางศาสนาในอาเซียนสามารถดำเนินการเพื่อเสวนาระหว่างความคิด ความเชื่อหรือศาสนาที่แตกต่างกัน (Interfaith Dialogue) (Encourage the deepening of understanding and tolerance among the peoples of ASEAN through interfaith dialogue and ensuring adequate exposure of these event in media) ให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจต่อผู้ที่ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกัน ซึ่งจะกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการอยู่ร่วมกันโดยสันติ โดยอาจจะมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนหรือศาสนิกชนต่างๆ ท่ามกลางความหลากหลายของสังคม โดยประยุกต์ใช้หลักการเพื่อแก้ไขความขัดแย้ง คือ 1) Conflict prevention 2) Conflict resolution 3) Rehabilitation and reconstruction ซึ่งผู้นำศาสนาจะต้องป้องกันการความขัดแย้งไม่ให้เกิดขึ้น โดยการเผยแพร่คำสอนต่อศาสนิกชนด้วยขันติธรรม ทำลายความมีอคติออกไปจากผู้คน ควรมอบโอกาสในการเรียนรู้ ทำความรู้จัก

เพื่อนศาสนาอื่นๆ ให้กับศาสนิกชน และวิธีแก้ไขปัญหาคือ ผู้นำศาสนาต้องนำประเด็นเข้าสู่โต๊ะเจรจาและหลังจากความขัดแย้งนั้นทุกฝ่ายจะต้องลืมนและให้อภัย ซึ่งจะทำให้ความขัดแย้งไม่ย้อนกลับมา ซึ่งจะทำให้เกิดสันติภาพอย่างยั่งยืน สุดท้ายทำให้โลกเห็นว่าเราสามารถอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข

4) การบูรณาการหลักสากลกับหลักปฏิบัติทางศาสนา ผู้นำทางศาสนาเสนอว่า ทุกฝ่ายควรใช้หลักสากล เช่น หลักความเสมอภาค ความเท่าเทียม ความยุติธรรม และหลักสิทธิมนุษยชน รวมถึงการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์กับหลักการและแนวปฏิบัติของแต่ละศาสนาเพื่อเอื้อเฟื้อต่อกัน ซึ่งจะทำให้ทุกฝ่ายเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน โดยที่ผ่านมามีภาครัฐและผู้นำทางศาสนาได้มีการดำเนินการร่วมกันดำเนินการผ่านกระบวนการทางกฎหมาย มีการประชาสัมพันธ์หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประเด็นต่างๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาในสังคมพหุวัฒนธรรม

5) การประยุกต์ใช้กฎหมายแห่งรัฐกับหลักศาสนาในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน โดยภาครัฐและองค์กรทางศาสนา สามารถนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายและรัฐธรรมนูญซึ่งทุกประเทศได้มีการกำหนดบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการที่จะนับถือศาสนา และมีการบัญญัติกฎหมายบนพื้นฐานของหลักคำสอนทางศาสนา เช่น ประเทศมาเลเซีย บรูไน เมียนมาร์ เป็นต้น ที่ส่งเสริมกิจการทางศาสนาหลักของประเทศผ่านกฎหมายของประเทศ ดังนั้น การยอมรับและปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายจะทำให้เกิดความสงบสุขทางสังคมได้ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า องค์กรและประเทศที่มีการปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองในระดับดีจะมีความขัดแย้งทางศาสนาน้อยลง และไม่ค่อยการละเมิดสิทธิทางศาสนาและความเชื่อได้ดีกว่าสังคมที่ไม่กฎหมายหรือกติกาที่เป็นส่วนรวมของสังคม

6) การประยุกต์ใช้วิถีวัฒนธรรมของอาเซียนในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ผู้นำทางศาสนาบอกว่าในกลุ่มประชาคมอาเซียนนั้นมีวัฒนธรรมร่วมกันหลายประการทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนา และวิถีการดำรงชีวิต เช่น ประเพณีสงกรานต์ การแข่งขันกีฬาพื้นบ้านบางประเภท การแต่งกาย ภาษาตระกูลไท เป็นต้น การใช้วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นดังกล่าวมาส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ย่อมเป็นบทสะท้อนจากวัฒนธรรมที่ทุกฝ่ายร่วมกันต้องร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นมา ดังนั้น ภาครัฐในหลายประเทศและองค์กรในระดับพื้นที่จึงใช้วิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน

กระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมตามหลักศาสนาดังกล่าว สามารถนำไปสู่การจัดการความขัดแย้งทางศาสนาและวัฒนธรรมในหลายพื้นที่ในสงบลงได้ เช่น ความขัดแย้งของชาวคริสต์-อิสลามในอินโดนีเซีย ชาวพุทธ-อิสลามในเมียนมาร์ เป็นต้น ถึงแม้ว่าความขัดแย้งดังกล่าวจะสงบลงชั่วคราวก็ตาม แต่ก็มีกระบวนการที่จะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาได้ ดังนั้น การสร้างความรู้ ความเข้าใจตามหลักคำสอนและหลักปฏิบัติของศาสนาต่างๆ จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียนและมีผลต่อการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนสืบต่อไป

4) ปัญหา อุปสรรคของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาของประชาคมอาเซียน จากการศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรคของการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันส่วนมาจากปัจจัย 4 ประการ คือ 1) การขาดความเข้าใจในหลักคำสอนที่แท้จริงของแต่ละศาสนา ทำให้เกิดการนำหลักคำสอนไปตีความเพื่อให้เกิดความขัดแย้งทางศาสนา มองผู้ที่มีความแตกต่างทางศาสนาเป็นคนอื่น พวกอื่น มีใช้พวกพ้องของตนเอง 2) การขาดการส่งเสริมการศาสนิกสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและศาสนิกชนของศาสนาต่างๆ ทำให้ไม่ไว้วางใจต่อกัน การมีसानเสวนาและการทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจต่อกัน และ 3) การจัดการในระดับนโยบายของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ ที่จะสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อกันของประชาชนที่มีความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกันในประเทศและต่างประเทศ 4) การใช้มาตรการทางด้านสิทธิมนุษยชนของแต่ละประเทศในอาเซียนยังไม่มีพลังเพียงพอที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงและสร้างการยอมรับความหลากหลายของสังคมในพหุวัฒนธรรม

บทสรุป

การรวมตัวของประชาคมอาเซียนเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน และการลดช่องว่างทางการพัฒนานั้น เป็นการสร้างโอกาส การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน การเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และการขยายตลาดอาเซียนที่มีประชากรประมาณ 600 ล้านคน เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีความสามารถในการแข่งขัน เป็นสังคมแห่งสันติภาพและภราดรภาพนับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง

อย่างไรก็ตาม ก็พบว่าประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนนั้น ยังมีความแตกต่างทางความเชื่อ การนับถือศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะศาสนานั้นจะมีความแตกต่างกันใน 4 ศาสนาหลัก คือ พุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ และศาสนาฮินดู ถึงแม้ว่าทุกศาสนาจะเป็นที่พึงพอใจของมนุษย์ มีหลักธรรม คำสั่งสอนที่มุ่งหมายสั่งสอนให้คนที่เป็นสมาชิกในสังคมเป็นคนดี มีคุณธรรมมีเหตุผลและศรัทธาในความถูกต้อง ในขณะที่เดียวกันก็มีความขัดแย้งในเชิงพื้นที่และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ทั้งในเรื่องศาสนาและเรื่องผลประโยชน์อื่นๆ มีภาพแห่งความขัดแย้งทางศาสนาและความเชื่ออย่างเนืองๆ เช่น ความขัดแย้งด้านศาสนาของไทย พม่า อินโดนีเซีย มาเลเซีย เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาคมอาเซียนนั้นถึงแม้ว่าจะมีความพยายามที่จะร่วมมือกันในมิติต่างๆ ตามที่กล่าวแล้ว แต่ความขัดแย้งที่ปรากฏก็มีอาจปฏิเสธได้ว่ายังคงมีอยู่และอาจจะเกิดขึ้นในรอบใหม่ได้ นับว่าเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการสร้างสันติภาพของประชาคมอาเซียน

ดังนั้น การใช้หลักคำสอนและแนวปฏิบัติทางศาสนา การใช้มาตรการทางสังคม และกฎหมายของ ภาครัฐจึงจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้หลัก ขันติธรรมและเมตตาธรรมเพื่อส่งเสริมสันติภาพตามคติที่ว่า “ถ้าไม่มีขันติ สันติก็ไม่มี” ดังนั้น ทุกฝ่ายจะต้องมี ความอดทน มีความเคารพ (Respect) ต่อกัน การมีขันติธรรม คือ การที่ทุกฝ่ายหยุดการสร้างความขัดแย้ง เกลียดชัง หรือการก่อวินาศกรรมผู้อื่นที่มีความเชื่อหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเอง และจะต้องปกป้อง คุ่มครอง ผู้อื่นที่อาจเป็นส่วนน้อยในสังคมให้สามารถดำเนินชีวิตตามวิถีทางที่พวกเขาต้องการ สันติจะต้องมาจากภายใน จิตใจของตนเองและขยายไปสู่วงนอกของการดำรงอยู่ในสังคมที่มีความแตกต่างทางความเชื่อและศาสนา ในขณะที่ภาครัฐจะต้องใช้วิธีการที่เรียกว่า “แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง” เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันและ การสร้างสันติภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐ ผู้นำทางศาสนา และประชาชนในประเทศต่างๆ ควรมีแนวทางการดำเนินการเพื่อเสริมสร้าง สันติภาพและการอยู่ร่วมกันโดยให้หลักคำสอนและแนวปฏิบัติทางศาสนาดังนี้

- 1) การใช้หลักขันติธรรมเพื่อนำไปสู่การสร้างสันติภาพของบุคคลและสังคม
- 2) ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในหลักคำสอนที่แท้จริงของแต่ละศาสนา มิให้มีการนำหลักคำสอน ไปตีความเพื่อให้เกิดความขัดแย้งทางศาสนา
- 3) ส่งเสริมการสานเสวนาและขบวนการแห่งศาสนิกสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและศาสนิกชนของศาสนา ต่างๆ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจต่อกัน
- 4) การพัฒนาสังคมร่วมกันในเชิงพื้นที่และสร้างเครือข่ายแห่งความปรองดองของชนชาติ
- 5) เสริมสร้างการจัดการในระดับนโยบายของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ เพื่อ พัฒนาความเข้าใจให้กับประชาชนในประเทศของตนเอง
- 6) การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของแต่ละประเทศเพื่อให้มีพลังในการเปลี่ยนแปลงและสร้างการ ยอมรับความหลากหลายของสังคมในพหุวัฒนธรรม
- 7) การสร้างกระบวนการสื่อสารเชิงสันติของกลุ่ม องค์กรและในระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการ พัฒนาอุดมการณ์แห่งสันติร่วมกัน

บรรณานุกรม

- ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์ (2002). **ความสัมพันธ์ของมุสลิม ทางประวัติศาสตร์ และวรรณคดีไทย** : กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- ทัชชัย ทองอุไร (2014). **มุมมองต่อประชาคมอาเซียนของสุรเกียรติ์ เสถียรไทย**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน และสมภาร พรหมทา (2001). **มนุษย์กับศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรพร สิริกาญจน์ และคณะ (2546). **ความรู้พื้นฐานทางศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีระพงษ์ มีไธสง (2006). **มิติทางศาสนาและปรัชญาของโลก**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พุทธทาสภิกขุ (2007). **คริสต์ธรรม และพุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- สีดา สอนศรีและคณะ (2010). **เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การเมือง เศรษฐกิจและการต่างประเทศหลังวิกฤตเศรษฐกิจ**. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Luthfi Assyaukanie (2007). **Islamic Liberalism in Indonesia : Its Origins and Network. Voice of Islam in Southeast Asia**. Nakhonsi Thammarat : Thailand.
- P.A. Payutto (2014). **Peace through Freedom and Happiness**. Bangkok : : Watyannaves. Thailand.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University (2014). **Religious Tolerancr**. Bangkok :Thailand.

การบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อม ตามหลักธรรมาภิบาลของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ตำบลห้วยโป่ง จังหวัดระยอง

มานิดา วิทยุญาณ¹
วิสาชา ภูจินดา²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าของชุมชนห้วยโป่ง ตามหลักธรรมาภิบาล ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าตามหลักธรรมาภิบาล และเสนอแนวทางการจัดการบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าตามหลักธรรมาภิบาล การศึกษาดำเนินการโดยการเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องและใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อผู้บริหารสำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) ผู้อำนวยการสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (เทศบาลเมืองมาบตาพุด) ประธาน คณะกรรมการ และประชาชนในพื้นที่ชุมชนห้วยโป่ง รวมทั้งหมด 17 คน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทำการวิเคราะห์โดยใช้การตรวจสอบสามเส้าและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกด้วย SWOT Analysis

ผลการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าของชุมชนไม่เป็นไปตามตามหลักธรรมาภิบาลเท่าที่ควร เช่น มีการสื่อสารที่ดีแต่ไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกโครงการและพบว่าโครงการของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าขาดความยั่งยืนและความต่อเนื่อง สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการโครงการของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชนและ ประชากรแฝงในการจัดทำโครงการและงบประมาณเพื่อสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมมีน้อย ประกอบกับความซ้ำซ้อนของการบริหารจัดการกับหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้การฟื้นฟูและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีประสิทธิภาพน้อย โดยผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับปัญหาของชุมชน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม

คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ e-mail: Jaae_20@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ได้แนวทางในการบริหารจัดการโครงการของกองทุนพัฒนาไฟฟ้ามี 5 กลยุทธ์ตามหลักธรรมาภิบาลได้แก่ 1) กำหนดรูปแบบการบริหารและการพัฒนาโครงการด้านสิ่งแวดล้อม 2) ส่งเสริมการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าตามหลักธรรมาภิบาล 3) สร้างผู้นำเข้มแข็งและมีจิตอาสาในการบริหารจัดการกองทุน 4) ประเด็นปัญหาของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ และหาแนวทางแก้ไขโดย กกพ. เป็นที่ปรึกษาและ 5) สร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดทำโครงการให้กับชุมชน

คำสำคัญ : ธรรมาภิบาล, กองทุนพัฒนาไฟฟ้า

**Management of General and Environmental Projects by Applying
Good Governance of the Power Development Fund
at Huay Pong sub district, Rayong province**

Manida Winya^a, Wisakha Phoochinda^b

Abstract

The objectives of this qualitative study are to study the management of general and environmental projects of the Power Development Fund a case study of Huay Pong sub district by applying good governance; to study problems and barriers affecting the management and thus to propose guidelines for suitable management of general and environmental projects of the Power Development Fund by applying good governance. Methods to gain data of this study were to collect relevant documents and to in-depth interview of units related to the management of Power Development Fund (Maptaphut Industrial Estate) i.e. the Director of Maptaphut Municipality Health and Environmental Office, the Chairman, the Committee, and Population in Huay Pong area totalling of 17 people. All obtained data were brought to analyze by using triangulation method and SWOT analysis.

The results found that the management of general and environmental projects of the Power Development Fund did not manage according to the good governance as it should be for example it has good communication but it does not cover the target group. There is a community forum for selecting the project but there is lack of sustainability and continuity. Problems and barriers in managing the projects of the Power Development Fund include that there are lacks of cognition from local people and participation from people in community. The fund has limit budget to support environmental projects and some projects are the same as the projects from government agencies which lead to less efficiency in resource management and in addition environmental impacts hasn't been resolved in accordance with the community's problems.

From the results, there are five strategies for managing projects of the Power Development Fund in applying good governance: 1) to develop model of the management of the environmental projects 2) to promote the management of the Power Development Fund by applying good governance 3) to build strong leaders who have leadership skills with public consciousness to manage the fund 4) to consult with the Energy Regulation Commission for issues of the power fund and to find suitable methods to solve problems and 5) to provide knowledge and understanding in managing projects to the community.

Keywords : Good Goernance,Power Fund

^a Manter's Student,Master of Science program in Environment Management e-mail : Jaae_20@hotmail.com

^b Associate Professor,School of Environment Development ,National Institute of Development Administration

การพัฒนาของประเทศไทยที่ผ่านมา นับตั้งแต่เริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ได้ให้ความสำคัญการเร่งรัดเพื่อการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การพัฒนามุ่งเน้นในเรื่องการเพิ่มผลผลิตสาขาเกษตรกรรม พัฒนาอุตสาหกรรมและการ ผลิตเพื่อการส่งสินค้าออก เพื่อสร้างรายได้และประชาชนมีงานทำ จึงเห็นได้ว่าจากผลการพัฒนาประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 (พ.ศ. 2504 -2539) เป็นช่วงที่ประเทศไทยประสบ ผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว โดยภาพรวมแผนการ พัฒนาฯ ฉบับที่ 1-7 เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน จนกระทั่งประเทศไทยได้ประสบกับภาวะ วิกฤติเศรษฐกิจ ในปี 2540 ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ ประชาชนและสังคมอย่างรุนแรง ซึ่งต่อมาปีแรก ของ แผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 (พ .ศ. 2540 – 2544) มีการปรับแนวคิดการพัฒนาคนและสังคมไปพร้อมกัน โดยให้ เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีการเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบเชื่อมโยงมิติ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างสมดุล แต่วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ทำให้การ ปรับเปลี่ยนแนวคิดและการพัฒนาไม่สามารถนำไปใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558: ก) สำหรับแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 9 (พ .ศ. 2545 - 2549) การน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ การพัฒนาที่สมดุลด้าน คน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในขณะที่เดียวกันแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 10 (พ .ศ. 2550-2554) ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ทุกภาคส่วน ส่งผลให้ประเทศ ไทยเข้มแข็ง และสามารถปรับตัวรับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยที่ ยังเป็นอุปสรรค ได้แก่ ความสมานฉันท์ในสังคม สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศขาดความสมดุล

การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ขณะเดียวกันภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อ ทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ .ศ.2555-2559) สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทย ยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวนและคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก จากโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สามารถรับรองการเติบโตอย่างยั่งยืน จากการเหลื่อมล้ำทางสังคมและค่านิยมที่ดี งาม และความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างประเทศให้ เข้มแข็ง ทั้งทางทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเตรียมพร้อมให้ ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฯ ฉบับที่ 11 ให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอ

ต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแล รักษาและการใช้

ประโยชน์ การปรับกระบวนการพัฒนาศักยภาพและการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ พร้อมทั้งขยายทุนของประเทศที่มีศักยภาพจาก 3 ทุน ทั้งทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลจากการพัฒนาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความไม่สมดุลและความไม่ยั่งยืนของการพัฒนาประเทศ รวมถึงจากการพัฒนาประเทศในอดีตที่ผ่านมาได้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เป็นต้นทุนเพื่อกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม เพื่อยกระดับสังคมและความเป็นอยู่ของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศที่ดีขึ้น ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลงและเสื่อมโทรมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการการพัฒนาขยายโรงงานอุตสาหกรรมและโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ภายในประเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่อย่างรุนแรง โดยนำมาสู่ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการเรียกร้องของประชาชนในพื้นที่ หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรงไฟฟ้าซึ่งปัญหาในปัจจุบันมีการเรียกร้องและมีแนวโน้มมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ “กองทุนพัฒนาไฟฟ้า” จัดตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) เป็นทุนสนับสนุนให้มีการให้บริการไฟฟ้าไปยังท้องที่ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง (2) กระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น (3) พัฒนาชุมชนในท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า และ (4) ส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนและเทคโนโลยีในการประกอบกิจการไฟฟ้าที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้ใช้ไฟฟ้า

โดยมีการกำหนดให้จัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า (Energy Tax Fund) สำหรับโรงไฟฟ้าที่ขายไฟฟ้าเข้าระบบตั้งแต่ 6 เมกะวัตต์ ขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาเงินทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโรงไฟฟ้า และเพื่อสร้างสรรค์มิติใหม่ของการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งจะเป็แนวทางพัฒนาที่มั่นคง ยั่งยืนและเป็นแบบอย่างสำหรับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในอนาคตในการจัดเก็บเงินเข้ากองทุน ฯ

ทั้งนี้มีการแบ่งขอบเขตพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือพื้นที่ชั้นนอก และพื้นที่ชั้นในตำบลที่อยู่ในรัศมีต่ำกว่า 5 กิโลเมตรจากขอบเขตของโรงไฟฟ้าหรือขอบเขตของนิคมอุตสาหกรรมโรงไฟฟ้าที่ตั้งอยู่ โดยให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการกำกับดูแลการพัฒนาพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากกองทุนรวมถึงประชาชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ

เนื่องจากการจัดตั้งกองทุนพัฒนาโรงไฟฟ้าดังกล่าว เป็นเรื่องของผลกระทบทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมหลายประการ เช่น เกิดมลพิษทางอากาศเกินมาตรฐานคุณภาพอากาศ การปนเปื้อนโลหะหนัก และสารอินทรีย์ระเหยง่ายในอากาศ (กรมควบคุมมลพิษ, 2558) และการเกิดอุบัติเหตุจากการรั่วไหลของสารเคมีในพื้นที่มาบตาพุดและพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า อีกทั้งการดำเนินการที่ผ่านมาเกิดปัญหาและอุปสรรคของกองทุนพัฒนาโรงไฟฟ้ามากมาย และความไม่ชัดเจนในกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนของกองทุนพัฒนา ฯ เพื่อให้การบริหารงานของกองทุนไฟฟ้า เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงต้องมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการบริหารจัดการจากข้อมูลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าตามหลักธรรมาภิบาล ของชุมชนห้วยโป่ง เนื่องจากภายในชุมชนมีการบริหารจัดการและจัดทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนอง พื้นที่ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยโครงการด้านสิ่งแวดล้อมได้มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ ตลอดจนภายในชุมชนมีการบริหารได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้หรือไม่ รวมถึงเพื่อเป็นข้อมูลหรือข้อเสนอแนะให้ผู้นำและคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาโรงไฟฟ้า นำไปปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน ตลอดจนเป็นข้อมูลเพื่อการเรียนรู้สำหรับกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่ หรือชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าแห่งอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าของชุมชนตามหลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าตามหลักธรรมาภิบาล
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าตามหลักธรรมาภิบาล

วิธีดำเนินการศึกษา

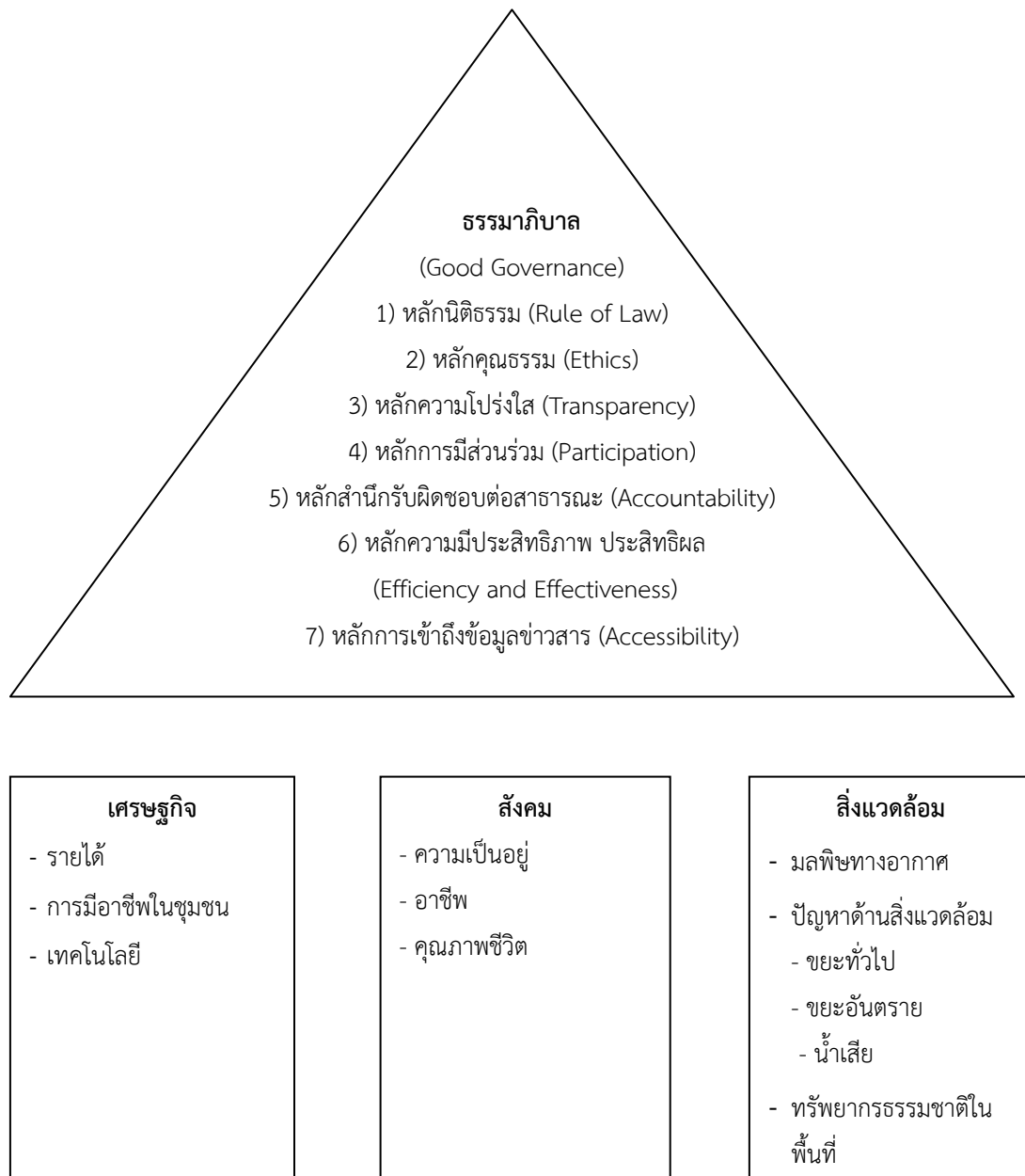
การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษานี้จึงมุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพและเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ ในโครงการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างยั่งยืน มีความเป็นธรรมในการบริหารจัดการ

การศึกษาคั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ผู้อำนวยการสำนักงานการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (เทศบาลเมืองมาบตาพุด) ประธานชุมชน คณะกรรมการและประชาชนในพื้นที่ในเขตชุมชนห้วยโป่ง อำเภอมะเมือง จังหวัดระยอง รวมทั้งสิ้น 17 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ โดยศึกษาวิเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีหลักธรรมาภิบาล และการประเมินความยั่งยืน ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา ทั้ง 7 ด้าน ดังนี้ หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักสำนึกรับผิดชอบต่อสาธารณะ 6) หลักความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 7) หลักการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล เริ่มด้วยการตรวจสอบข้อมูลในการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือ (Credibility) ของผลการศึกษา โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation) คือการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่ศึกษา แล้วนำมาสอบทานกับการตรวจสอบข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูลจากหลายกลุ่ม และรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน คือ ด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนา การสอบถาม การสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลจากเอกสาร แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบยืนยันกับผู้ศึกษาโดยการนำผลสัมภาษณ์มาสรุปและนำมาพรรณนาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา และสรุปประเด็นตามคำถามสัมภาษณ์และวิเคราะห์ผลการศึกษาเพิ่มเติมด้วย SWOT Analysis เพื่อเสนอกลยุทธ์และแนวทางการบริหารจัดการ

ดังนั้นเพื่อการจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมได้มีประสิทธิภาพ การศึกษาให้เข้าถึงแนวคิดและรูปแบบการทำงานของชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดูแล พื้นฟูสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีความยั่งยืนในระยะยาวต่อไป โดยมีกรอบแนวคิดในการศึกษาดังภาพที่ 1

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิด

ผลการศึกษา

สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกในการบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้จัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ ผู้อำนวยการสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (เทศบาลมาบตาพุด) ประธานกรรมการและประชาชนในชุมชนห้วยโป่ง ทั้งสิ้น 5 ชุมชน ดังต่อไปนี้

ผลการประเมินตามหลักการประเมินความยั่งยืน ของการบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยมีปัจจัยสำคัญใน 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในระยะยาวและเพื่อเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยผลการดำเนินการมีข้อสรุปในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

รายได้ การบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนห้วยโป่ง ในส่วนของรายได้ จากการบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อการอนุรักษ์ และฟื้นฟูด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนห้วยโป่ง โดยรวมพบประชาชนในชุมชนไม่มีรายได้เพิ่มขึ้น จากการจัดทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใดมีเพียงโครงการอื่นๆ ที่ภาคอุตสาหกรรมมีการขยายพื้นที่ เช่นโรงงานขยายโรงงานหรือขยายอัตราการผลิต มีการเชิญให้ประชาชนและ ประธานและกรรมการเข้าร่วมรับฟังและให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในเวทีการประชุม โดยประชาชน และประธาน กรรมการจะได้รับค่าตอบแทนไม่เกิน 200 - 2000 บาทต่อครั้ง การเข้าร่วมการประชุมและในบางครั้งก็ไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

การมีอาชีพในชุมชน การบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนห้วยโป่ง ในส่วนของการมีอาชีพในชุมชน โดยรวมพบประชาชนในพื้นที่ไม่มีอาชีพเพิ่มขึ้นจากการบริหารและการทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากโครงการที่จัดทำ ไม่ได้รับงบประมาณในการดูแล ตกแต่งต้นไม้หลังจบโครงการ มีเพียงบางโครงการ เช่นโครงการเสริมสร้างอาชีพ ในการจัดทำผ้าบาติก ที่ประชาชนมีรายได้เพิ่มเพียงเล็กน้อย

2. ด้านสังคม

ความเป็นอยู่ ของประชาชนในพื้นที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีและยังไม่ได้รับการแก้ไขในด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม โดยประชาชนชุมชนห้วยโป่งยังคงอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ในด้านอากาศ ได้รับกลิ่นสารเคมีรั่วไหลจากโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดที่รั่วไหล ปัญหาเรื่องปริมาณขยะที่มีการจัดการที่ไม่เหมาะสมอีกทั้งปัญหาด้านน้ำเสียและสุดท้ายปัญหาเรื่องประชากรแฝงที่เข้ามาอยู่ ส่งผลให้การบริหารจัดการของชุมชนเป็นไปอย่างยากต่อการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองประชาชนไม่ได้อยู่บ้านเพื่อรับข้อมูลข่าวสารและร่วมให้ความคิดเห็นได้เหมือนสังคมในอดีต

อาชีพ ในการบริหารจัดการและการจัดทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อมตามวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม จากการบริหารจัดการและจัดทำโครงการของชุมชนห้วยโป่ง โดยรวมประชาชนในพื้นที่ไม่มีรายได้เพิ่มจากการจัดทำโครงการปรับทัศนียภาพหรือโครงการอื่นๆ แต่เพียงอย่างเดียว เนื่องจากโครงการที่ได้เป็นโครงการขนาดเล็กและเป็นโครงการที่ไม่ได้รับการดูแล ตกแต่งอย่างต่อเนื่อง มีเพียงอาชีพที่ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพจากการขยายโรงงานในภาคอุตสาหกรรม โดยได้จากการเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและรายได้จากบ้านเช่า จากประชากรแฝงที่เข้ามาพักอาศัยในพื้นที่ในชุมชน

คุณภาพชีวิต โดยรวมต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนห้วยโป่ง โดยปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สภาพของสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างและเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและจำนวนโรงไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น โดยรวมของคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ ประชาชนในพื้นที่ยังคงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบและยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมและยังไม่มีสวัสดิการเพื่อรองรับประชาชนในชุมชนใกล้พื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมหรือภายในรัศมีที่ใกล้โรงไฟฟ้าเพื่อสภาพแวดล้อม และสุขภาพที่มีการดูแลให้ดีขึ้นจากการจัดทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3. ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม และขยายโรงไฟฟ้าในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดอย่างรวดเร็วและอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบทาง

มลพิษด้านอากาศ ที่ชุมชนและประชาชนได้รับผลกระทบในด้านกลิ่นสารเคมีรบกวนจากโรงงานและค่าตรวจวัดอากาศเกินมาตรฐาน ที่มีการปนเปื้อนในอากาศ

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ในด้านขยะทั่วไปและขยะอันตรายของชุมชน ไม่มีการคัดแยกขยะทั่วไปและขยะอันตราย และมีปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นจากประชากรแฝงที่เข้ามาอาศัยภายในชุมชนรวมทั้งในด้านการจัดเก็บไม่เพียงพอกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นของชุมชนและจำนวนถังขยะไม่เพียงพอต่อครัวเรือนในชุมชน ปริมาณฝุ่นละอองที่เพิ่มมากขึ้นและเสียงดังจากระบบขนส่งผลิตภัณฑ์สารเคมีและน้ำเสียของชุมชนมีการปล่อยลงสู่ลำคลองพื้นที่สาธารณะโดยตรงไม่ได้มีการบำบัดก่อนการปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะและจากปัญหาและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในการบริหารจัดการและจัดทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อมตามนโยบายและตามวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า

4. ความยั่งยืน

การบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนห้วยโป่ง ตามวัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ของ กกพ. ในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งในการจัดทำโครงการเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนห้วยโป่งมี การนำเสนอโครงการต่อสำนักงานกองทุนไฟฟ้า ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดและจัดทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่มีจำนวนน้อยและโครงการที่จัดทำโดยรวมของทุกชุมชน เป็นการบริหารและโครงการที่จัดทำยังไม่สามารถแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบและโครงการที่จัดทำเป็นโครงการที่ไม่เป็นโครงการที่จัดทำและดูแลอย่างต่อเนื่อง ทำให้การบริหารจัดการโครงการของชุมชนเป็นโครงการที่เป็นโครงการที่ไม่ยั่งยืน ไม่ได้ส่งผลในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนห้วยโป่งให้สภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหรือได้รับการฟื้นฟูตรงกับผลกระทบที่ได้รับ

5. ธรรมาภิบาล

การบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าตามหลักธรรมาภิบาลของชุมชนห้วยโป่ง ในด้านนิติธรรม ผู้นำชุมชน กรรมการของทุกชุมชนมีการปฏิบัติงานและจัดทำโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายระเบียบของสำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้าฯ อย่างเคร่งครัด ด้านคุณธรรม ในการจัดทำโครงการเพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม ประชานและคณะกรรมการมีการจัดโครงการเพื่อฟื้นฟูและแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมน้อยและไม่สอดคล้องกับปัญหาของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ โดยโครงการที่ชุมชนจัดทำมีการมุ่งเน้นในด้านวัฒนธรรม ประเพณีและศึกษาดูงานเป็นส่วนมาก และด้านความโปร่งใสในการบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของประธานและคณะกรรมการ มีความโปร่งใสในการคัดเลือกโครงการ โดยมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกโครงการอย่างโปร่งใส รวมถึงกระบวนการจัดซื้อ มีการเปรียบเทียบคู่ราคาจำนวน 3 คู่เทียบและมีใบเสร็จและรายละเอียดในการสั่งซื้อตามระเบียบสำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้ากำหนดด้านหลักการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกและการ

จัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่และประชากรแฝงให้ความร่วมมือและให้ความสนใจในการเข้าร่วมคัดเลือกโครงการในเวทีประชาคมจำนวนน้อย หลักสำนึกรับผิดชอบต่อสาธารณะ ประธานและคณะกรรมการของชุมชนห้วยโป่งมีความใส่ใจในการแก้ไข พื้นพูนุรักษ์เพียงเล็กน้อยยังไม่สอดคล้องกับปัญหาและไม่สอดคล้องกับผลกระทบที่ชุมชนได้รับอย่างเต็มที่เท่าที่ควรและในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนมีเพียงเล็กน้อยและเป็นโครงการขนาดเล็กอีกทั้งเป็นโครงการที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้โครงการที่มีการนำเสนอจึงไม่ผ่านการอนุมัติส่งผลให้มีจำนวนโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนเกิดขึ้นน้อย ทำให้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาด้านมลพิษทางอากาศ กลิ่นสารเคมีจากการรั่วไหล ปัญหาด้านขยะ โดยจำนวนถึงขยะและการจัดเก็บที่ไม่เหมาะสมและยังไม่ได้รับการดูแลฟื้นฟูตรงกับผลกระทบที่ชุมชนได้รับ ทำให้โครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนจัดทำจึงยังไม่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเท่าที่ควรและด้านสุดท้ายหลักการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ประธานและกรรมการของทุกชุมชน มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมคัดเลือกโครงการในเวทีประชาคมตามรอบปีงบประมาณที่กำหนด โดยมีการสื่อสารที่ดีโดยผ่านช่องทางเสียงตามสายของเทศบาลเมืองมาบตาพุด รถป้ายประชาสัมพันธ์และการสื่อสารด้วยวาจาโดยคณะกรรมการแจ้งให้ประชาชนในชุมชนรับทราบ แต่การสื่อสารยังไม่ครอบคลุมและกระจายอย่างไม่ทั่วถึงทำให้ประชาชนในชุมชนรับข้อมูลข่าวสารอย่างไม่ดีเท่าที่ควร

การวิเคราะห์ผลการศึกษาโดยใช้ SWOT Analysis

ปัจจัยภายใน (Internal Analysis) ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์และนโยบายของสำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้าฯ งบประมาณ บุคลากร การบริหารจัดการ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การประสานงานความร่วมมือจากส่วนงานที่เกี่ยวข้อง อุปกรณ์และเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength = S) เป็นการพิจารณาปัจจัยในกองทุนพัฒนาไฟฟ้า มีส่วนดี มีความเข้มแข็ง มีความสามารถและศักยภาพ ซึ่งจะส่งเสริมความสำเร็จโดยพิจารณาในด้านต่าง ๆ

การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness = W) เป็นการพิจารณาปัจจัยภายในของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าฯ และการบริหารจัดการและการจัดทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน มีส่วนเสีย ความอ่อนแอ ข้อจำกัดความไม่พร้อม ข้อบกพร่อง ซึ่งจะพิจารณาในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับการวิเคราะห์จุดแข็ง

ปัจจัยภายนอก (External Analysis) โดยประกอบด้วยด้านการเมือง รวมถึงการขัดแย้งต่างๆ ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การมีรายได้ การมีอาชีพของชุมชน เศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชน ด้านสังคมความเป็นอยู่ของชุมชน และกฎหมาย เทคโนโลยี

การวิเคราะห์โอกาส (Opportunity = O) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีสภาพเป็นเช่นไร เหตุการณ์ แนวโน้มของการบริหารจัดการของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าฯ และแนวโน้มของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน ในการเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือด้านลบ โดยพิจารณาทั้งด้านสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมที่มีผลต่อการบริหารจัดการ

การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค (Threat = T) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคหรือภาวะคุกคาม ก่อให้เกิดผลเสียหรือเป็นข้อจำกัดต่อกองทุนพัฒนาไฟฟ้า และปัญหาจากการบริหารจัดการและการจัดทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่นเดียวกับการวิเคราะห์โอกาส

1. การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (Internal Analysis)

ปัจจัยภายใน	
การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength = S)	การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness = W)
S1) กองทุนพัฒนาไฟฟ้า (เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) มีแผนงาน แผนยุทธศาสตร์ สนับสนุนการอนุรักษ์ พื้นฟูด้านสิ่งแวดล้อม	W1) งบประมาณสนับสนุนโครงการด้านสิ่งแวดล้อม กองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ มีจำนวนน้อย
S2) กองทุนพัฒนาไฟฟ้า (เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) มีงบประมาณมากที่สุดในประเทศไทย	W2) โครงการด้านสิ่งแวดล้อมกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ มีความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานภาครัฐ
S3) ประธานและคณะกรรมการของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดมีจิตสาธารณะ	W3) สำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้าฯ ไม่มีการติดตาม และตรวจสอบ วัสดุ อุปกรณ์ หลังปิดโครงการ
S4) สำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) ให้ความสำคัญโครงการด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น	W4) สำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ มีการเปลี่ยนแปลง แก้ไข กฎระเบียบการจัดทำโครงการ มีการสื่อสารไม่ทั่วถึง
	W5) คณะกรรมการยังขาดความเข้าใจในการจัดทำเอกสารโครงการและการจัดเตรียมเอกสารโครงการ
	W6) ประชาชนยังขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า
	W7) กฎระเบียบกองทุนไฟฟ้า การอนุมัติ การแก้ไขโครงการไม่ชัดเจน
	W8) ไม่มีการประสานงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอข้อมูลสนับสนุนจัดทำโครงการ
	W9) การมีส่วนร่วมกิจกรรมของประชากรแฝงมีน้อย
	W10) การจัดสรรงบประมาณเพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ มีสัดส่วนที่น้อย เมื่อเทียบกับโครงการด้านอื่น

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (Internal Analysis)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (External Analysis)

ปัจจัยภายนอก	
การวิเคราะห์โอกาส (Opportunity = O)	การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค (Threat = T)
O1) โครงการขนาดใหญ่การด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ 6 ด้านของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าฯ	T1) เสถียรภาพทางการเมืองมีผลต่อการบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อม
O2) การทำ CSR มีผลให้ประชาชนสนใจโครงการด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น	T2) การขยายเพิ่มขึ้นของโรงไฟฟ้า มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน
O3) นโยบาย รัฐ เอื้อต่อการพัฒนาแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น	T3) ปัญหามลภาวะด้านสิ่งแวดล้อม ยังขาดการฟื้นฟูและแก้ไขที่เหมาะสม
O4) กกพ. ให้ความสำคัญในการฟื้นฟู อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น	T4) ประชากรแฝง มีจำนวนมาก มีผลต่อการบริหารจัดการโครงการภายในชุมชน
O5) สำนักงาน กกพ. มาให้ความรู้ เป็นที่ปรึกษาในการจัดทำโครงการให้กับชุมชน	T5) ปัญหาประชากรแฝง ก่อให้เกิดปริมาณขยะ และการลักลอบทิ้งขยะในชุมชนมากขึ้น
O6) กกพ. มีแผนงาน แผนยุทธศาสตร์สนับสนุนเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูด้านสิ่งแวดล้อม	

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (External Analysis)

3. การวิเคราะห์ประเด็นกลยุทธ์ด้วย SWOT Matrix

เมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคแล้ว ผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้เกิดกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ต.ห้วยโป่ง จ.ระยอง โดยกลยุทธ์ที่ได้รับการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

SWOT Matrix	ประเด็นที่เป็นโอกาส(O)	ประเด็นที่เป็นอุปสรรค (ST)
ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (S)	กลยุทธ์ จุดแข็ง โอกาส (SO) 1) กำหนดรูปแบบการบริหารและการพัฒนาโครงการด้านสิ่งแวดล้อม (S1 S2 S3 O1 O3 O4 O5) ส่งเสริมการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ตามหลักธรรมาภิบาล (S1 S2 O3)	กลยุทธ์ จุดแข็ง อุปสรรค (ST) 1) สร้างผู้นำเข้มแข็งและมีจิตอาสาในการบริหารจัดการกองทุน (S1 S2 T4 T5)
ประเด็นที่เป็นจุดอ่อน (W)	กลยุทธ์ จุดอ่อน โอกาส (WO) 1) รวบรวมประเด็นปัญหาของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ และหาแนวทางแก้ไข โดย กกพ. เป็นที่ปรึกษา (W1 W2 W3 W5 W6 W7 W10 O1 O3 O4 O5 O6)	กลยุทธ์ จุดอ่อน อุปสรรค (WT) 1) สร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน (W1 W2 W4 T2 T3 T4 T5)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ประเด็นยุทธศาสตร์ด้วย SWOT Matrix

เมื่อทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกและสามารถกำหนดเป็นประเด็นกลยุทธ์ได้แล้ว
สามารถนำประเด็นที่ได้ มากำหนดเป็นแนวทางการบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า
ตำบลห้วยโป่ง จังหวัดระยอง ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์	ประเด็นกลยุทธ์	แนวทางการบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ต. ห้วยโป่ง จ.ระยอง
SO	1) กำหนดรูปแบบการบริหารและการพัฒนาโครงการด้านสิ่งแวดล้อม 2) ส่งเสริมการบริหารกองทุน ฯ ตามหลักธรรมาภิบาล	1) สนับสนุนงบประมาณในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ กิจกรรมและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 2) สนับสนุนโครงการด้านสิ่งแวดล้อมให้มีขนาดใหญ่ขึ้น 3) ให้ความสำคัญในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 4) สำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) จัดสรรงบประมาณ เพื่อพัฒนาบุคลากร ให้คณะกรรมการมีความรู้ในการจัดทำโครงการ 1) ส่งเสริมชุมชน ให้มีบริหารโครงการด้านสิ่งแวดล้อม ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อฟื้นฟูอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน
ST	1) สร้างผู้นำเข้มแข็งและมีจิตอาสาในการบริหารจัดการกองทุน	1) สนับสนุนงบประมาณ จัดฝึกอบรม การบริหารโครงการด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล ให้กับผู้นำ กรรมการผู้มีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชน 2) สนับสนุนงบประมาณ จัดฝึกอบรม ให้ความรู้ ด้านกฎระเบียบ การเขียน การจัดทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อมให้กับผู้นำและกรรมในชุมชน

กลยุทธ์	ประเด็นกลยุทธ์	แนวทางการบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ต. ห้วยโป่ง จ.ระยอง
WO	1) รวบรวมประเด็นปัญหาของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ และหาแนวทางแก้ไข โดย กกพ. เป็นที่ปรึกษา	1) กกพ. ร่วมกับสำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (เทคนิคอุตสาหกรรมมาบตาพุด) จัดสรรงบประมาณเพื่อฟื้นฟูอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น 2) ประสานงานหน่วยงานภาครัฐ เพื่อจัดทำโครงการเพื่อฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เพื่อลดการซ้ำซ้อนและช่วยแก้ไขปัญหาให้ชุมชนได้มากขึ้น 3) สนับสนุนส่งเสริมการให้ความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชน กรรมการ ผู้นำเข้าใจวัตถุประสงค์กองทุนพัฒนาไฟฟ้า และการจัดทำเอกสารโครงการเพิ่มมากขึ้น 4) ให้ความสำคัญตรวจติดตามและตรวจสอบหลังชุมชนมีการปิดโครงการด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น
WT	1) สร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดทำโครงการให้กับชุมชน	1) จัดเวที เพื่อทำแผนงาน เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับ ประชาชน กรรมการ ผู้นำในชุมชน 2) ส่งเสริมการ สื่อสาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข ให้ประชาชน รับทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์กองทุนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4 สรุปประเด็นยุทธศาสตร์ด้วย SWOT Matrix

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้การบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ตามกฎระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) และสำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (เทคนิคอุตสาหกรรมมาบตาพุด) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า เพื่อความเจริญและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีผู้นำและคณะกรรมการของชุมชนเป็นตัวแทนในการบริหารจัดการโครงการของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าของชุมชนห้วยโป่ง ในการบริหารจัดการโครงการตามหลักธรรมาภิบาล ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าฯ ของประธานและคณะกรรมการชุดปัจจุบันโดยในด้านคุณธรรม นิติธรรม มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสำนักงาน กกพ.มชนมีโครงการด้าน สิ่งแวดล้อมแต่มีจำนวนน้อยและยังไม่เป็นรูปธรรมและชุดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้การแก้ไข และได้รับการปรับปรุง เนื่องจากประธานและคณะกรรมการ และประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมและความใส่ใจในการจัดทำโครงการเพื่อฟื้นฟูด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความโปร่งใส การจัดทำโครงการมีการเวทีประชาคมเพื่อ

คัดเลือกโครงการและมีการจัดซื้อจัดจ้าง มีคู่แข่งบราตามกฎระเบียบสำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ และด้านการมีส่วนร่วมและหลักสำนึกรับผิดชอบต่อสาธารณะ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงเนื่องจากประชาชนในชุมชนและประชากรแฝงไม่ให้ความร่วมมือและเสนอโครงการ เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ ด้านสิ่งแวดล้อม และไม่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการที่ชุมชนจัดทำมีประประสิทธิภาพและประสิทธิผลน้อย เนื่องจากงบประมาณสนับสนุนมีจำนวนน้อยและชุมชนมีการนำเสนอและจัดทำโครงการที่มีปริมาณน้อยไม่เหมาะสมกับปัญหาหรือผลกระทบที่ชุมชนได้รับและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเนื่องจากประชาชนในพื้นที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ฯ และไม่รับทราบเมื่อมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารของสำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) ส่งผลให้การบริหารจัดการโครงการยังเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนและยังไม่พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ดีขึ้นแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดีการบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) จะต้องสร้างความเชื่อมโยงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และต้องอาศัยกลไกจากความร่วมมือจากประชาชนในการมีส่วนร่วม เพื่อสามารถขับเคลื่อนโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลและเป็นการบริหารจัดการโครงการที่เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องตามหลักธรรมาภิบาลของ United Nations and Development Programme (UNDP) การดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหารและภาคเศรษฐกิจ ที่จัดกิจกรรมภายในประเทศทุกระดับ ประกอบด้วยกลไก กระบวนการ สถาบันต่าง ๆ ที่ประชาชน กลุ่มคนที่สามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ ปกป้องสิทธิตามกฎหมาย แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างบนหลักการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ส่งเสริมนิติธรรม เพื่อมั่นใจว่าการจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ยืนอยู่บนความพ้องต้องกันทางสังคมและเสียงจากคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส ได้รับการพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา (สุดจิต นิमितกุล, 2543) และสอดคล้องกับการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดความยั่งยืนในพื้นที่คือ ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้กับการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าและกำหนดรูปแบบของโครงการที่ชุมชนสามารถทำเองได้อย่างชัดเจน (สุภัทสร คูศรี, 2556)

ภาพที่ 1 แผนภาพความยั่งยืนของการบริหารจัดการโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล
ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ต.ห้วยโป่ง จ.ระยอง

สรุปทั้ง มิติ ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและ 3ด้านสิ่งแวดล้อม ของชุมชนยังไม่ได้รับการดูแลและ
ฟื้นฟูปัญหาสิ่งแวดล้อมตรงตามผลกระทบที่ชุมชนได้รับอีกทั้งโครงการที่จัดทำไม่ส่งผลให้เศรษฐกิจของ
ชุมชนที่ดีขึ้นแต่อย่างใด และในด้านสังคมประชาชนในพื้นที่ยังคงอยู่กับสภาพการเปลี่ยนแปลงสภาพขนบท
เป็นชุมชนรอบอุตสาหกรรม และปัญหาด้านมลพิษทางอากาศและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ ที่ยังคง

ไม่ได้รับการแก้ไขและฟื้นฟูด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีสวัสดิการเพื่อดูแลและคุ้มครองประชาชนในบริเวณพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าอย่างเหมาะสม เป็นการสะท้อนให้เห็นโครงการและการบริหารของชุมชนเป็นโครงการที่ยังไม่ได้มีการแก้ไขปัญหาผลกระทบหรือฟื้นฟูด้านสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนอย่างเหมาะสม กล่าวคือ การขาดความสมดุลทั้ง มิติและเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน 3

ข้อเสนอแนะ

1. สำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) สนับสนุนงบประมาณโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมให้มีขนาดใหญ่ขึ้นและให้ความสำคัญในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
2. สำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) จัดสรรงบประมาณ เพื่อพัฒนาบุคลากรของกองทุนและพัฒนาคณะกรรมการให้มีความรู้ในการจัดทำโครงการ
3. สำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) ส่งเสริมชุมชนให้มีการบริหารโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อม ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อฟื้นฟูอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน
4. สำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า (เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด) สนับสนุนงบประมาณ จัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล ด้านกฎระเบียบ การเขียนและการจัดทำโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมให้กับผู้นำและกรรมการผู้มีจิตอาสาในการพัฒนา
5. ดำเนินการประสานงานหน่วยงานภาครัฐ เพื่อจัดทำโครงการทั่วไปและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เพื่อลดการซ้ำซ้อนและช่วยแก้ไขปัญหาให้ชุมชนได้มากขึ้น
6. ดำเนินการสื่อสาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขให้ประชาชน รับทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์ของกองทุนตามกฎระเบียบข้อบังคับใหม่

เอกสารอ้างอิง

- Office of the National Economic and Social Development Board. (2016) The Eleventh National Economic and Social Development Plan. Retrieved August 30,2015,form <http://www.nesdb.go.th>
- Power Development Fund (2015) Fact Sheet. Retrieved June,2015 ,form <http://www.erc.or.th>
- Pollution Control Department Mistry of Natural Resourand Environment.(2015) Develpment of Environmental and Emission Standard of Volatile Organic Compounds (VOCs) in Thailnd. .Retrieved October,2009 ,form <http://www.erc.or.th>
- Supasson Kusri (2013). The Lesson from Management of the Power Development Fund A Case Study of Pluakdaeng Districarea (Rayong) : National Institute of Development Administration
- Sudjit Nimitkul.2000. Ministry of Interior with Good Governance.Governments. Bangkok : Bophit Printing

ประสิทธิภาพของน้ำสกัดชีวภาพจากของเสียในครัวสำหรับการปลูกผักกาดเขียวแกวตั้งโดยใช้ระบบไฮโดรโปนิคส์

ศตพล มุ่งค้ำกลาง¹,
ธัญญ์พิชชา อูปหล้า,
เขมณิจจรรย์ สาริพันธ์ และ
ประนิดดา เฟื่องจิว

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปริมาณ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ในน้ำสกัดชีวภาพจากของเสียในครัว 2) ศึกษาประสิทธิภาพระหว่างน้ำสกัดชีวภาพจากของเสียในครัวกับน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จต่อการเจริญเติบโตของผักกาดเขียวแกวตั้ง โดยใช้การปลูกในระบบไฮโดรโปนิคส์ แบบการให้อากาศไหลวนรากพืชต่อเนื่อง Dynamic Root Floating Technique (DRFT) ใช้แผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ Complete Randomized Design (CRD) จำนวน 4 สิ่งการทดลอง จำนวน 4 ซ้ำ คือ การใช้ปุ๋ยสำเร็จ อัตราส่วนการเจือจาง 3 มิลลิลิตรต่อน้ำ 1 ลิตร การใช้ปุ๋ยสำเร็จในอัตราส่วนการเจือจาง 2 มิลลิลิตร 3 มิลลิลิตร และ 4 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 1 ลิตร ผลการทดลองพบว่า น้ำสกัดชีวภาพก่อนเจือจางมีปริมาณไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ร้อยละ 0.86 0.65 และ 0.84 ตามลำดับ การใช้ปุ๋ยสำเร็จให้ผลผลิต และการเจริญเติบโตของผักกาดเขียวแกวตั้ง ด้านน้ำหนักสด ความยาวของใบ ความกว้างของใบ และความสูงของต้น แตกต่างจากน้ำสกัดชีวภาพอย่างมีนัยสำคัญ โดยการใช้ปุ๋ยสำเร็จให้ผลผลิต 119.34 กรัมต่อต้น และการใช้น้ำสกัดชีวภาพอัตราส่วนการเจือจาง 2 มิลลิลิตร 3 มิลลิลิตร และ 4 มิลลิลิตรต่อน้ำ 1 ลิตร ให้ผลผลิต 56.24 64.46 และ 75.29 กรัมต่อต้น ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบราคาปุ๋ยกับน้ำหนักผลผลิตที่ได้พบว่าต้นทุนการใช้น้ำสกัดชีวภาพต่ำกว่าการใช้น้ำยาปุ๋ยสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญ โดยน้ำยาปุ๋ยสำเร็จมีต้นทุน 12.78 บาทต่อกิโลกรัม น้ำสกัดชีวภาพมีต้นทุน 2.43 3.19 และ 3.64 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ

คำสำคัญ: ไฮโดรโปนิคส์ น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จ น้ำสกัดชีวภาพ

Effectiveness of Bioextracts from Kitchen Waste for Chinese Cabbages Growing by Hydroponics System

¹ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. satapon.m@gmail.com

Effectiveness of Bioextracts from Kitchen Waste for Chinese Cabbages Growing by Hydroponics System

Satapon Moongkumlang, Thunpitcha Uppala, Khamanitjaree Saripan and Pranitda Peng-ngeiw

Abstract

This research aimed to find 1) Determination of Nitrogen, Phosphorus and Potassium in bioextract from kitchen waste. 2) Study the efficiency of bioextract from kitchen waste and liquid fertilizer for Hydroponics on the growth of Chinese Cabbage. Applying Hydroponics: Dynamic Root Floating Technique (DRFT). Four experiments applying Complete Randomized Design (CRD) were conducted four times repeatedly: using liquid fertilizer with dilution proportion of 3 mL : 1 L, using bioextract with dilution proportion of 2 mL, 3 mL and 4 mL : 1 L respectively. The results revealed that nitrogen, phosphorus and potassium were found 0.86, 0.65 and 0.84 %, respectively. Using liquid fertilizer and bioextract had the significant differences in the yield and growth of Chinese Cabbage, regarding fresh weight, length of leaf, width of leave, and the height of stem. Using liquid fertilizer yielded 119.34 gram/tree whereas using bioextract with dilution proportion of 2 mL, 3 mL and 4 mL : 1 L yielded 56.24, 64.46 and 75.29 gram/tree respectively. Comparing cost of fertilizer to the yield weight obtained, the cost of using bioextract was lower than those of liquid fertilizer significantly; 2.43, 3.19, and 3.64 baht/Kg for bioextract cost and 12.78 baht/Kg for liquid fertilizer.

Keywords: Hydroponics, Liquid Fertilizer, Bioextract

1. บทนำ

ปัญหาการจัดการขยะเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของประเทศ โดยสาเหตุสำคัญคือ ปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้น คุณลักษณะของขยะที่มีความชื้นสูง และการปะปนกันของขยะประเภทต่างๆ แนวทางการแก้ไขปัญหานี้แนวทางหนึ่งคือ การลดปริมาณขยะเปียกและแยกขยะเปียกออกจากขยะทั่วไป เนื่องจากขยะเปียกเป็นขยะที่มีปริมาณมาก คิดเป็นร้อยละ 40-45 จากปริมาณขยะทั้งหมดของประเทศ นอกจากนั้นการปะปนของขยะเปียกกับขยะทั่วไปยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้ขยะมีความชื้นสูง มีกลิ่นเหม็นเป็นที่น่ารังเกียจ ยากต่อการคัดแยก ขนส่ง และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงยากต่อการกำจัดโดยวิธีการเผาและฝังกลบ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะนำขยะเปียกบางส่วนกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเริ่มจากขยะที่เกิดขึ้นจากในท้องครัว เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของขยะเปียกส่วนใหญ่ในประเทศ ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ผลผลิตทางการเกษตรที่มีความปลอดภัยเป็นสินค้าที่กำลังเป็นที่ต้องการมากขึ้นและมีราคาสูง เกษตรกรยุคใหม่จึงได้หันมานิยมปลูกพืชด้วยระบบไฮโดรโปนิคส์ ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ใช้ดินเป็นวัสดุปลูก โดยทำเป็นแปลงปลูกและใช้ระบบน้ำวนไหลผ่านรากพืช โดยใส่ธาตุอาหารที่พืชต้องการลงในถังน้ำ (Liopa-Tsakalidi et al., 2015) พืชจะเจริญเติบโตโดยได้รับธาตุอาหารจากสารละลายธาตุอาหาร เป็นการผลิตพืชผักทางการค้าที่มีคุณภาพในปริมาณที่แน่นอน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดพืชผัก และด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จึงได้มีการคิดค้นดัดแปลงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการปลูกพืชไร้ดินทั้งขนาดใหญ่ให้ผลผลิตได้มากและขนาดเล็กซึ่งประชาชนทั่วไปสามารถนำไปใช้งานในครัวเรือนของตนได้ ซึ่งทำให้ลดต้นทุนการปลูกพืชไร้ดินลงได้มาก และที่สำคัญคือไม่ต้องใช้สารเคมีในการกำจัดแมลงศัตรูพืช ทำให้ผลผลิตที่ได้ปลอดภัยต่อผู้บริโภค (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2551)

อย่างไรก็ตาม ปุ๋ยที่นำมาใช้กับการปลูกแบบไม่ใช้ดินนี้ส่วนมากจะเป็นธาตุอาหารที่อยู่ในรูปสารละลายทางเคมีซึ่งเรียกว่า “น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จ” ที่มีขายตามท้องตลาดทั่วไป ซึ่งมีราคาสูงพอควร (ศตาวุธ, 2550) จากการศึกษาข้อมูลที่ผ่านมาพบว่ามีการศึกษาในเรื่องของปุ๋ยชีวภาพจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่มักจะนำไปใช้กับพืชที่ปลูกบนดิน หรือนำมาใช้ในการปลูกพืชแบบไฮโดรโปนิคส์ แต่จะเป็นลักษณะของการใช้เสริมกับปุ๋ยน้ำสูตรสำเร็จ อาทิเช่นการฉีดพ่นทางใบ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดที่จะนำน้ำสกัดชีวภาพมาใช้ในการปลูกผักด้วยระบบไฮโดรโปนิคส์ทดแทนการใช้ปุ๋ยน้ำสูตรสำเร็จทั้งหมด โดยพิจารณาเลือกเศษอาหารจากของเสียที่เกิดจากครัวเรือนทั่วไปและครัวของร้านอาหารต่างๆ ซึ่งมีแร่ธาตุและมีปริมาณธาตุอาหารที่สูงสามารถนำมาพัฒนาเป็นน้ำสกัดชีวภาพได้ และลดข้อกังวลของผู้บริโภคถึงการสะสมของปริมาณไนโตรเจนในพืชที่ปลูก จากสารเคมีที่นำมาใช้เป็นปุ๋ยน้ำสูตรสำเร็จ ซึ่งไนโตรเจนสามารถถูกตรึงได้เป็นไนไตรท์ และทำปฏิกิริยากับเอมีน (Amine) ในอาหารกลายเป็นสารก่อมะเร็งที่ร้ายแรง คือ ไนโตร ซามีน (Nitrosamine) ที่ทำให้เกิดมะเร็งได้โดยเฉพาะผู้ที่มีการสูดดมหรือรับประทานเป็นพิษ โดยผักที่เลือก

สำหรับงานวิจัยนี้ คือ ผักกาดเขียวทางตั้ง เนื่องจากเป็นผักที่มีความนิยมนำมาปลูกง่าย เจริญเติบโตเร็ว มีคุณค่าอาหารสูง และมีความต้องการของผู้บริโภคอยู่ตลอดทั้งปี โดยส่วนมากใช้รับประทานสด และนำมาประกอบอาหารหลายชนิด (สุรินทร์, 2549)

ดังนั้นงานวิจัยนี้นอกจากการลดปริมาณขยะเปียกที่เข้าสู่ระบบการจัดการขยะของประเทศ ยังส่งเสริมการปลูกพืชไฮโดรโปนิคส์ให้เป็นการเกษตรอินทรีย์และปลอดจากสารเคมีมากขึ้น ซึ่งช่วยให้ประชาชนทั่วไปได้บริโภคผักที่สะอาด ปลอดภัย มีราคาที่ถูกลง และสามารถดำเนินงานด้วยตนเอง ซึ่งสนองตอบหลักการดำเนินชีวิตในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาปริมาณไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ในน้ำสกัดชีวภาพจากของเสียในครัว

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพระหว่างน้ำสกัดชีวภาพกับน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จต่อการเจริญเติบโตของผักกาดเขียวกวาดต้ง

3. วิธีการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ดังนี้

3.1 การศึกษาปริมาณไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ในน้ำสกัดชีวภาพจากของเสียในครัว

3.1.1 การทำน้ำสกัดชีวภาพ

จากการศึกษาและข้อมูลงานวิจัยพบว่า ในปลาและสับปะรดมีธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืชและเป็นวัสดุพื้นฐานที่นำมาใช้ประกอบอาหารในครัวและร้านอาหารต่างๆโดยทั่วไป จึงนำมาใช้เป็นวัสดุหมักโดยมีส่วนผสม ได้แก่ เศษปลา 20 กิโลกรัม เศษสับปะรดพร้อมเปลือก 10 กิโลกรัม กากน้ำตาล 10 กิโลกรัม น้ำ 10 ลิตร สารเร่งซูเปอร์พด.2 จำนวน 1 ซอง นำมาผสมคลุกเคล้ากัน ใส่ในภาชนะ (ถัง 100 ลิตร) ปิดฝาถังไม่ต้องสนิทและตั้งทิ้งไว้ในร่มเป็นเวลา 30 วัน ระหว่างหมักให้กวน 1-2 ครั้งต่อวัน

3.1.2 การวิเคราะห์หาปริมาณไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม

(1) ไนโตรเจน หาปริมาณไนโตรเจนทั้งหมดด้วยวิธีเจลดดาห์ (Kjeldahl Method) โดยวิธีนี้มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการย่อย การกลั่น และการไทเทรต

(2) ฟอสฟอรัส วิเคราะห์หาปริมาณฟอสฟอรัสในรูป Total P_2O_5 โดยวิธี วานาโดโมลิบเดต ใช้กรดเข้มข้นผสม $HClO_4$; HNO_3 ในการย่อยตัวอย่างปุ๋ยให้อยู่ในรูปของสารละลายฟอสเฟต จากนั้นทำให้เกิดสีกับ Vanadomolybdate Reagent เกิดเป็นสารเชิงซ้อนวานาโดโมลิบโดฟอสเฟต ซึ่งมีสีเหลืองวัดหาปริมาณฟอสเฟตด้วยเครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ ที่ความยาวคลื่น 420 นาโนเมตร แล้วเปรียบเทียบกับสารละลายมาตรฐานฟอสฟอรัส

(3) โพแทสเซียม วิเคราะห์หาโพแทสเซียมในรูป total K_2O โดยวิธี Flame Photometry โดยวัดความเข้มของแสงที่ปล่อยออกมา (Intensive of Emission) ของตัวอย่างที่ผ่านการย่อยด้วยกรดผสมเปรียบเทียบกับสารละลายมาตรฐานโพแทสเซียม

3.1.3 การวิเคราะห์หาค่า pH และค่าการนำไฟฟ้า (EC : Electrical Conductivity) ของน้ำสกัดชีวภาพก่อนเจือจาง

3.1.4 การวิเคราะห์หาค่า pH และค่าการนำไฟฟ้า (EC : Electrical Conductivity) ของน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จและน้ำสกัดชีวภาพที่เจือจางตามอัตราส่วนที่กำหนดในการทดลอง

3.2 การศึกษาประสิทธิภาพระหว่างน้ำสกัดชีวภาพกับน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จต่อการเจริญเติบโตของผักกาดเขียวกวาดตุง

3.2.1 การเพาะกล้าผักกาดเขียวกวาดตุงและจัดเตรียมอุปกรณ์การปลูกโดยใช้ระบบไฮโดรโปนิคส์แบบ Dynamic Root Floating Technique (DRFT)

3.2.2 การทดลอง

การทดลองครั้งนี้ใช้การวางแผนการทดลองแบบ Complete Randomized Design (CRD) โดยทดลองปลูกผักกาดเขียวกวาดตุง การทดลองจำนวนละ 20 ต้นโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Treatment ที่ 1 น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จ ในอัตราส่วน 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร

Treatment ที่ 2 น้ำสกัดชีวภาพ ในอัตราส่วน 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร

Treatment ที่ 3 น้ำสกัดชีวภาพ ในอัตราส่วน 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร

Treatment ที่ 4 น้ำสกัดชีวภาพ ในอัตราส่วน 4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร

ขั้นตอนการปลูก

(1) หลังจากเพาะกล้าได้ 5-7 วัน และย้ายต้นกล้าไปปลูกในรูปปลูกของแผ่นปลูกแล้ว นำแผ่นปลูกไปปิดด้านบนภาชนะ

(2) ติดตั้งปั้มน้ำ หัวพ่นอากาศ เพื่อให้สารละลายและอากาศวนผ่านรากพืช และติดตั้งสวิตช์ปรับระดับน้ำ เพื่อปรับระดับน้ำตามที่พืชต้องการ

(3) นำน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จที่ทำการเจือจางในอัตราส่วน 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่เกษตรกรนิยมใช้ในการปลูกผักกาดเขียวกวาดตุงแบบไฮโดรโปนิคส์ เตรียมใส่ถังละลายธาตุอาหาร ปริมาตร 50 ลิตร

(4) นำน้ำสกัดชีวภาพที่ผ่านกระบวนการหมักแบบสมบูรณ์ มาเจือในอัตราส่วนที่ต้องการ และเตรียมใส่ถังเก็บสารอาหาร ปริมาตร 50 ลิตร

3.3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาการเจริญเติบโตและผลผลิตของผักแต่ละการทดลอง ซึ่งเก็บข้อมูลไปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

(1) ชั่งน้ำหนักสดของผักกาดเขียวกวาดตุงที่อายุการเก็บเกี่ยวผลผลิต 28 วัน หลังจากการย้ายปลูก โดยใช้เครื่องชั่งบันทึกค่าน้ำหนักเป็นกรัม

(2) วัดความสูงของผักกาดเขียวกวาดตุง โดยใช้ไม้บรรทัดวัดจากโคนต้นถึงปลายยอด ที่อายุ 7 14 21 และ 28 วัน หลังจากการย้ายปลูก และบันทึกค่าเป็นเซนติเมตร

(3) วัดความกว้างของใบผักกาดเขียววางตั้ง โดยใช้ไม้บรรทัดวัดส่วนที่กว้างที่สุดของใบ ที่อายุ 7 14 21 และ 28 วัน หลังจากการย้ายปลูก และบันทึกค่าเป็นเซนติเมตร

(4) วัดความยาวของใบผักกาดเขียววางตั้ง โดยใช้ไม้บรรทัดวัดจากโคนใบถึงปลายใบ ที่อายุ 7 14 21 และ 28 วัน หลังจากการย้ายปลูก และบันทึกค่าเป็นเซนติเมตร

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลการทดลองที่ได้มาทำการวิเคราะห์ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยวิธี DMRT (Duncan's Multiple Range Test) โดยโปรแกรม SPSS (Statistics Package For The Social Science)

4. ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

4.1 ปริมาณธาตุอาหารหลัก ในน้ำสกัดชีวภาพจากของเสียในครัว

จากการวิเคราะห์หาปริมาณธาตุอาหารหลักในน้ำสกัดชีวภาพที่ผลิตขึ้นจากของเสียในครัวที่มีส่วนประกอบของเศษปลาและเศษสับปะรดพบว่า มีปริมาณไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และมีปริมาณโพแทสเซียมร้อยละ 0.86 0.65 0.84 ตามลำดับ มีค่า pH 4.25 และค่าการนำไฟฟ้า (EC) 18.65 dS/m และเมื่อนำน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จและน้ำสกัดชีวภาพมาเจือจางตามอัตราส่วนที่กำหนดพบว่ามีค่า pH และค่าการนำไฟฟ้า (EC) ตามที่แสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ค่า pH และ EC ของปุ๋ยน้ำที่เจือจางตามอัตราส่วนต่างๆ

สิ่งทดลอง	pH	EC (dS/m)
Treatment ที่ 1 น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จอัตรา 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	5.95	3.0
Treatment ที่ 2 น้ำสกัดชีวภาพอัตรา 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	6.15	2.6
Treatment ที่ 3 น้ำสกัดชีวภาพอัตรา 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	6.10	2.6
Treatment ที่ 4 น้ำสกัดชีวภาพอัตรา 4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	6.12	2.7

4.2 ผลของการใช้น้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดในอัตราส่วนการเจือจางต่างๆ ต่อการเจริญเติบโตของผักกาดเขียววางตั้งเปรียบเทียบกับการใช้ปุ๋ยสำเร็จ

ผลการทดลองการเจริญเติบโตประกอบด้วย ค่าน้ำหนักสด ซึ่งทำการเก็บข้อมูลครั้งเดียวที่ 28 วัน และค่าความสูงต้น ความกว้างใบ ความยาวใบ ที่ทำการเก็บข้อมูลในระยะเวลา 7 14 21 และ 28 วัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 น้ำหนักสดของผักกาดเขียววางตั้ง

จากผลการทดลองพบว่าน้ำหนักสดของผักกาดเขียววางตั้งที่ปลูกโดยใช้น้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดในอัตราส่วนเจือจางต่างๆ และน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จมีน้ำหนักสดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยน้ำหนักสดจากการใช้น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจางอยู่ที่ 119.34 กรัม/ต้น น้ำหนักสดจาก

น้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 75.29 กรัม/ต้น รองลงมาเป็น น้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร คือ 64.46 กรัมต่อต้น และน้ำสกัดชีวภาพใน อัตราส่วนเจือจาง 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่าน้ำหนักสดเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 56.24 กรัมต่อต้น ดังที่แสดงใน ตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 น้ำหนักสดของผักกาดเขียวกวาดตุง

สิ่งทดลอง	น้ำหนักสด (กรัม/ต้น)
	28 วัน
น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	119.34 a
น้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดในอัตราส่วนเจือจาง	
2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	56.24 c
3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	64.46 bc
4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	75.29 b
F-test	*
CV(%)	14.92

หมายเหตุ * = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ

ค่าเฉลี่ยในแนวดิ่งเดียวกันที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

CV = สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation)

4.2.2 ความสูงของผักกาดเขียวกวาดตุง

จากผลการทดลองพบว่าความสูงของต้นของผักกาดเขียวกวาดตุงที่ปลูกโดยใช้ น้ำ สกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดในอัตราส่วนเจือจางต่างๆ และน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจางมีความสูงของต้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หลังจาก 7 14 21 และ 28 วันหลังปลูก พบว่าความสูงจากการใช้น้ำยา ปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจางมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 6.53 16.38 25.90 และ 39.30 เซนติเมตร ตามลำดับ น้ำสกัดชีวภาพใน อัตราส่วนเจือจาง 4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.07 13.84 21.21 และ 26.47 เซนติเมตร รองลงมาเป็นน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร คือ 3.87 13.54 19.56 และ 25.23 เซนติเมตร และน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่าความสูงเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 3.08 11.66 18.00 และ 23.01 เซนติเมตร ดังที่แสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความสูงของผักกาดเขียวกวางตั้ง

สิ่งทดลอง	ความสูง (เซนติเมตร)			
	7 วัน	14 วัน	21 วัน	28 วัน
น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร น้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรด ในอัตราส่วนเจือจาง	6.53 a	16.38 a	25.90 a	39.30 a
2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	3.08 b	11.66 c	18.00 c	23.01 c
3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	3.87 b	13.54 b	19.56 bc	25.23 bc
4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	4.07 b	13.84 b	21.21 b	26.47 b
F-test	*	*	*	*
CV(%)	14.50	8.47	8.32	6.87

หมายเหตุ * = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง

ค่าเฉลี่ยในแนวตั้งเดียวกันที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

CV = สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation)

4.2.3 ความกว้างของใบผักกาดเขียวกวางตั้ง

จากผลการทดลองพบว่าความกว้างของใบผักกาดเขียวกวางตั้งที่ปลูกโดยใช้ น้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดในอัตราส่วนเจือจางต่างๆ และน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจางมีความกว้างของใบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หลังจาก 7 14 21 และ 28 วันหลังปลูก พบว่าความกว้างของใบจากการใช้น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจางมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.31 7.32 10.75 และ 12.87 เซนติเมตร รองลงมาเป็นน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.42 6.53 8.24 และ 9.09 เซนติเมตร ตามลำดับ รองลงมาเป็นน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร คือ 2.87 5.94 7.63 และ 8.80 เซนติเมตร และน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่าความกว้างของใบเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.27 5.10 6.56 และ 8.44 เซนติเมตร ดังที่แสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ความกว้างของใบผักกาดเขียวกวางตุ้ง

สิ่งทดลอง	ความกว้าง (เซนติเมตร)			
	7 วัน	14 วัน	21 วัน	28 วัน
น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร น้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรด ในอัตราส่วนเจือจาง	4.31 a	7.32 a	10.75 a	12.87 a
2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	2.27 c	5.10 c	6.56 c	8.44 b
3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	2.87 bc	5.94 bc	7.63 b	8.8 b
4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	3.42 b	6.53 ab	8.24 b	9.09 b
F-test	*	*	*	*
CV(%)	15.63	9.10	6.42	6.66

หมายเหตุ * = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ

ค่าเฉลี่ยในแนวตั้งเดียวกันที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

CV = สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation)

4.2.4 ความยาวของใบผักกาดเขียวกวางตุ้ง

จากผลการทดลองพบว่าความยาวของใบผักกาดเขียวกวางตุ้งที่ปลูกโดยใช้ น้ำ สกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดในอัตราส่วนเจือจางต่างๆ และน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จมีความยาวของใบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หลังจาก 7 14 21 และ 28 วันหลังปลูก พบว่าความยาวของใบจากการใช้น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจาง เฉลี่ยมีค่าอยู่ที่ 5.55 7.26 9.59 และ 11.23 เซนติเมตร รองลงมาเป็นน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.19 5.24 6.86 และ 8.30 เซนติเมตร รองลงมาเป็นน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร คือ 2.65 4.64 6.16 และ 7.32 เซนติเมตร และน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่าความยาวของใบเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.22 3.98 5.59 และ 7.18 เซนติเมตร ดังที่แสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความยาวของใบผักกาดเขียววางตั้ง

สิ่งทดลอง	ความยาว (เซนติเมตร)			
	7 วัน	14 วัน	21 วัน	28 วัน
น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร น้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรด ในอัตราส่วนเจือจาง	5.55 a	7.26 a	9.59 a	11.23 a
2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	2.22 d	3.98 c	5.96 c	7.18 c
3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	2.65 c	4.64 b	6.16 bc	7.32 c
4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	3.19 b	5.24 b	6.86 b	8.30 b
F-test	*	*	*	*
CV(%)	7.87	7.37	6.62	6.88

หมายเหตุ * = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ

ค่าเฉลี่ยในแนวตั้งเดียวกันที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

CV = สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation)

4.3 ผลของการใช้น้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดในอัตราส่วนการเจือจางต่างๆ ต่อผลผลิตของผักกาดเขียววางตั้งเปรียบเทียบกับการใช้น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จ

จากการศึกษาการใช้น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จและน้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดในอัตราส่วนการเจือจางต่างๆ มาใช้ในการปลูกผักกาดเขียววางตั้ง สามารถแบ่งผลการเปรียบเทียบเป็น 2 ประเด็นที่สำคัญคือ

- 1) เปรียบเทียบผลผลิต
- 2) เปรียบเทียบต้นทุนการผลิต

4.3.1 เปรียบเทียบผลผลิต

จากการศึกษาพบว่าผักกาดเขียววางตั้งมีน้ำหนักสดเฉลี่ย (กรัม/ต้น) ดังตารางที่ 4.2 และจากการคำนวณพบว่าผลผลิตของผักกาดเขียววางตั้งเมื่อใช้น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจางมีผลผลิตต่อแปลงอยู่ที่ 2.38 กิโลกรัม น้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีน้ำหนักอยู่ที่ 1.50 กิโลกรัม รองลงมาเป็นน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีน้ำหนักอยู่ที่ 1.28 กิโลกรัม และน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร ให้ผลผลิตน้อยที่สุด มีน้ำหนักอยู่ที่ 1.12 กิโลกรัม เมื่อเปรียบเทียบร้อยละของน้ำหนักผลผลิตที่ปลูกโดยใช้น้ำสกัดชีวภาพกับน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จ

เจือจางพบว่าผลผลิตต่อแปลงของผักกาดเขียวกวาดตุงจากการใช้น้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่ามากที่สุด คือ ร้อยละ 63.02 รองลงมาเป็นน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร คือ ร้อยละ 53.78 และน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่าน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 47.05 ดังที่แสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลผลิตต่อแปลงของผักกาดเขียวกวาดตุง

สิ่งทดลอง	(กิโลกรัม/แปลง)	ร้อยละของน้ำหนักผลผลิตเมื่อเปรียบเทียบกับปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจาง
น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	2.38	100
น้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดใน อัตราส่วนเจือจาง 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	1.12	47.05
3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	1.28	53.78
4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	1.50	63.02

4.3.2 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิต

จากการศึกษาพบว่าต้นทุนการผลิตของน้ำยาปุ๋ยเคมีประกอบไปด้วยสารเคมีมีปริมาตร 1 ลิตร มีราคา 260 บาท ไม่รวมวัสดุในการทำแปลง และต้นทุนการผลิตน้ำสกัดชีวภาพจากของเสียในครัวประกอบไปด้วย เศษปลา เศษสับปะรด สารเร่งซุเปอร์ พด.2 และกากน้ำตาล มีปริมาตร 10 ลิตร ราคา 350 บาท ไม่รวมวัสดุในการทำแปลง จากการคำนวณต้นทุนการผลิตค่าการใช้น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จและน้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดในอัตราส่วนการเจือจางต่างๆ มาใช้ในการปลูกผักกาดเขียวกวาดตุงจากรางปลูก 4 ราง แต่ละรางยาว 1 เมตร ปลูกได้ 20 ต้น พบว่าต้นทุนการผลิตต่อแปลงจากการใช้น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จมีต้นทุนการผลิตสูงที่สุด คือ 30.42 บาท รองลงมาเป็นน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร คือ 5.46 บาท และน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่าต้นทุนการผลิตน้อยที่สุด คือ 2.73 บาท เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนกับน้ำหนักผลผลิตพบว่าการใช้ น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จมีต้นทุนการผลิตสูงที่สุด คือ 12.78 บาท/กิโลกรัม รองลงมาเป็นน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร คือ 3.64 บาท/กิโลกรัม และน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจาง 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร มีค่าต้นทุนการผลิตน้อยที่สุด คือ 2.43 บาท/กิโลกรัม ดังที่แสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการปลูกผักกาดเขียวกวางตั้ง

สิ่งทดลอง	(บาท/แปลง)	เปรียบเทียบต้นทุนกับน้ำหนัก ผลผลิต (บาท/กิโลกรัม)
น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจาง 3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร น้ำสกัดชีวภาพจากปลา กับ สับปะรดใน อัตราส่วนเจือจาง 2 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	30.42	12.78
3 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	2.73	2.43
4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	4.095	3.19
4 มิลลิลิตร/ น้ำ 1 ลิตร	5.46	3.64

4.4 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาปริมาณธาตุอาหารหลักของน้ำสกัดชีวภาพจากของเสียในครัว ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้เศษปลาและเศษสับปะรด เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาองค์ประกอบทางเคมีและชีวภาพของปุ๋ยอินทรีย์น้ำแต่ละชนิดที่วิเคราะห์โดย กรมพัฒนาที่ดินและกรมวิชาการเกษตรดังตารางที่ 4.8 พบว่ามีปริมาณธาตุอาหารได้แก่ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม น้อยกว่า ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ สูตรปลา คือมีปริมาณไนโตรเจนร้อยละ 0.86 ฟอสฟอรัสร้อยละ 0.65 และโพแทสเซียมร้อยละ 0.84 แต่ก็มีปริมาณธาตุอาหารหลักที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำสูตรต่างๆ อย่างไรก็ตามปริมาณธาตุอาหารต่างๆที่มีอยู่ในน้ำสกัดชีวภาพในการหมักแต่ละครั้งย่อมมีค่าแตกต่างกันไปตามชนิด ปริมาณ และคุณภาพของวัสดุที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบ ซึ่งเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งของการทำน้ำสกัดจากของเสียที่ไม่สามารถกำหนดตามปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาได้

ตารางที่ 4.8 ชนิดและปริมาณธาตุอาหารหลักและธาตุอาหารรองในปุ๋ยอินทรีย์น้ำชนิดต่างๆ

ชนิดปุ๋ยอินทรีย์	ธาตุอาหาร(เปอร์เซ็นต์)						ค่า pH
	ไนโตรเจน	ฟอสฟอรัส	โพแทสเซียม	แคลเซียม	แมกนีเซียม	กำมะถัน	
ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ปลา	0.98	1.12	1.03	1.66	0.24	0.20	4.35
ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ผัก	0.14	0.30	0.40	0.68	0.26	0.27	4.30
ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ	0.27	0.05	0.63	0.58	0.01	0.17	3.60
ผลไม้รวม							
ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ	0.35	0.25	0.85	1.65	0.29	0.15	4.65
หอยเชอร์รี่							
ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ	0.23	0.01	0.39	0.059	0.034	0.66	3.80
พืชพื้นเมือง							
ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ	0.49	0.31	0.59	0.21	0.09	0.19	4.54
น้ำนม							
ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ	0.84	0.006	0.004	0.00	0.00	0.00	5.20
น้ำเลือดปลา							

แหล่งที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, 2550

ในส่วนการใช้น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จและน้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดในอัตราส่วนการเจือจางต่างๆ มาใช้ในการปลูกผักกาดเขียวกวาดตุง ผลการทดลองพบว่าการเจริญเติบโตและองค์ประกอบของการเจริญเติบโตของผักกาดเขียวกวาดตุง มีค่าสูงสุดเมื่อพืชได้รับน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจางไม่ว่าจะเป็นน้ำหนักสด ความสูงของต้น ความยาวและความกว้างของใบ ที่เป็นเช่นนี้เพราะน้ำสกัดชีวภาพมีสิ่งเจือปนอยู่สูงความสามารถในการละลายได้ต่ำจึงทำให้ถูกดูดซับได้ต่ำกว่าน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จ และจากการตรวจวัดค่าการนำไฟฟ้า (Electrical Conductivity) ของสารละลายที่เจือจางในทุกอัตราส่วน ที่แสดงถึงระดับความเข้มข้นหรือปริมาณธาตุอาหารรวมที่มีอยู่ในสารละลายทั้งหมดพบว่า น้ำสกัดชีวภาพมีค่าที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่เหมาะสมต่อผักกาดเขียวกวาดตุงที่ 3-4 dS/m แสดงว่าน้ำสกัดชีวภาพที่ได้ มีปริมาณธาตุอาหารที่น้อยกว่าน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จ จึงทำให้พืชมีผลผลิตต่ำ (สุดชล, 2555) นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของผักกาดเขียวกวาดตุง คือ ในช่วงที่ทำการทดลองปลูก มีอุณหภูมิที่สูงทำให้พืชมีการเจริญเติบโตที่ไม่ดี และมีพลังงานสะสมจากการสังเคราะห์แสงที่ต่ำ เมื่อปลูกในน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนที่เจือจางต่างๆ ที่มีสัดส่วนธาตุอาหารที่ไม่เหมาะสม ทำให้พืชต้องเสียพลังงานในความพยายามที่จะดูดใช้ธาตุอาหารให้ได้ในสัดส่วนที่ต้องการ ทำให้ไม่เหลือพลังงานที่จะใช้สร้างการเจริญเติบโต ส่งผลให้มีการเจริญเติบโตต่ำกว่าในอัตราส่วนการเจือจางที่เหมาะสมกว่า (อิทธิสุนทร, 2542) อย่างไรก็ตามการนำน้ำสกัดชีวภาพจากปลาและสับปะรดไปประยุกต์ใช้กับการปลูกพืชชนิดอื่นโดยใช้ระบบไฮโดรโปนิคส์เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของเกษตรกรที่สามารถใช้ทดแทนน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จ เนื่องจากน้ำสกัดชีวภาพมีค่าการนำไฟฟ้าที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชแบบไฮโดรโปนิคส์ ซึ่งพืชส่วนใหญ่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในช่วงค่าการนำไฟฟ้าที่ 1-3 dS/m (Wortman, 2015)

สำหรับสิ่งทดลองที่ใช้น้ำสกัดชีวภาพจากปลากับสับปะรดในอัตราส่วนการเจือจางต่างๆ ให้ผลใกล้เคียงกัน โดยอัตราส่วน 4 มิลลิลิตร: น้ำ 1 ลิตร มีค่าสูงที่สุดไม่ว่าจะเป็น น้ำหนักสด ความสูงของต้น ความยาวและความกว้างของใบ ที่เป็นเช่นนี้เพราะน้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนนี้มีปริมาณธาตุอาหารที่มากกว่าอัตราส่วนเจือจาง 3 และ 2 มิลลิลิตร: น้ำ 1 ลิตร ดังนั้นจึงควรปรับปรุงการใช้น้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนเจือจางที่เพิ่มขึ้น หรือเลือกวัตถุดิบอื่นๆ ที่มีธาตุอาหารสูงมาเป็นวัตถุดิบในการทำน้ำสกัดชีวภาพ

ส่วนต้นทุนการผลิตด้านปุ๋ย พบว่าราคาน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จมีต้นทุนที่สูงกว่าราคาน้ำสกัดชีวภาพมาก เนื่องจากน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จมีส่วนผสมของสารเคมีหลายชนิดที่มีราคาสูง ส่วนการใช้น้ำสกัดชีวภาพมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ เพราะน้ำสกัดชีวภาพมีส่วนผสมที่เป็นวัสดุเหลือใช้ที่หาได้ง่ายและมีราคาต่ำส่งผลให้ต้นทุนต่ำไปด้วย เมื่อเปรียบเทียบผลผลิตพบว่าน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จให้ผลผลิตที่สูงกว่าน้ำสกัดชีวภาพ แต่เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนกับน้ำหนักผลผลิตพบว่าน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จมีต้นทุนที่สูงกว่าน้ำสกัดชีวภาพอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นหากเปรียบเทียบการเจริญเติบโตเฉพาะด้านน้ำหนักสดเพียงอย่างเดียว พบว่าการใช้น้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนการเจือจาง 2 มิลลิลิตร: น้ำ 1 ลิตร เป็นทางเลือกที่เหมาะสม เพราะมีต้นทุนที่ต่ำกว่าอัตราส่วนการเจือจาง 3 และ 4 มิลลิลิตร: น้ำ 1 ลิตร แต่ถ้าหากเปรียบเทียบการเจริญเติบโตโดยรวมทั้งด้านน้ำหนักสด ความสูงของต้น ความยาวและความกว้างของใบ ซึ่งหมายรวมถึงคุณภาพโดยรวมของผักกวาดตุงในทางการค้า พบว่าการใช้น้ำสกัดชีวภาพในอัตราส่วนการเจือจาง 4 มิลลิลิตร: น้ำ 1 ลิตร เป็นทางเลือกที่เหมาะสม เพราะมี

การเจริญเติบโตกว่าอัตราส่วนการเงา 3 และ 2 มิลลิเมตร: น้ำ 1 ลิตร และการใช้น้ำสกัดชีวภาพที่มีต้นทุนการผลิตต่ำแต่ให้ผลผลิตที่ไม่ได้ต่ำกว่าผลผลิตที่ขายตามท้องตลาดมากนักจึงเป็นทางเลือกที่ให้ผลคุ้มค่ากว่า

5. บทสรุป

การนำของเสียในครัวซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดขยะเปียกที่สำคัญ ซึ่งในงานวิจัยนี้เลือกมาเฉพาะเศษปลาและเศษสับปะรด มาจัดทำเป็นน้ำสกัดชีวภาพนั้นพบว่าปริมาณธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียมที่สูง เมื่อเปรียบเทียบกับสูตรอื่นๆ และน้ำสกัดชีวภาพที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้แทนการใช้น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จในการปลูกผักแบบไฮโดรโปนิคส์แบบการให้อากาศไหลวนรากพืชต่อเนื่องได้ถึงแม้ว่าการเจริญเติบโตและผลผลิตจะเกิดความแตกต่างกับการใช้น้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จอย่างต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญ แต่หากเพิ่มอัตราส่วนของน้ำสกัดชีวภาพต่อน้ำให้มีความเข้มข้นสูงขึ้นหรือมีค่าการนำไฟฟ้าที่สูงขึ้นหรือเท่าเทียมกับน้ำยาปุ๋ยสูตรสำเร็จเจือจาง ก็มีโอกาสทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงกันสังเกตได้จากผลงานวิจัยที่พบว่าผลผลิตและการเจริญเติบโตของผักกวางตุ้งแปรผันตามความเข้มข้นของน้ำสกัดชีวภาพ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาและพัฒนาต่อไปเพื่อให้เกิดการนำของเสียจากในท้องครัวกลับมาใช้ประโยชน์ ลดปริมาณของเสียออกสู่ภายนอกพร้อมกับส่งเสริมให้แต่ละครัวเรือนได้มีการปลูกผักอินทรีย์ที่สะอาด ปลอดภัย และราคาถูกเนื่องจากต้นทุนต่ำลง ไว้บริโภคในครัวเรือน เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ซึ่งตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการที่จะพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาที่ดิน. (2550). เอกสารเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี ชุดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน สนท. 010008-2550. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2551). การผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ดิเรก ทองอร่าม. (2546). การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดิเรก ทองอร่าม. (2550). การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ถวัลย์ พัฒนเสถียรพงษ์. (2534). การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สามัคคีสาส์น.
- ฉินิกายูจน์ สิริธรรมาเจริญ. (2548). รายงานการวิจัยเรื่องอิทธิพลของน้ำสกัดชีวภาพต่อการเจริญเติบโตของ ผักกวาดตั้ง. ภาควิชาเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- พงษ์เลิศ ศิริบุรณ์, ปัญญา มั่งงา และบัญชา พลกลวง. (2548). การปลูกผักกาดหอมในระบบไฮโดรโปนิคส์. ปัญหาพิเศษ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ราเชนทร์ วิสุทธิแพทย์. (2548). ผลของสารอินทรีย์สกัดจากดินร่วมกับสารละลายธาตุอาหารพืชที่มีต่อการเจริญเติบโต ผลผลิตและคุณภาพของผักกาดพันธุ์เรดโอคในการปลูกพืชแบบไร้ดิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รสสุคนธ์ พุ่มพันธ์วงศ์. (2548). เกษตรอินทรีย์: ทางเลือกใหม่ของเกษตรกร. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.
- วุฒิกกร จันทรมาก. (2552). การศึกษาประสิทธิภาพของน้ำสกัดชีวภาพจากปลาที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของ ผักกวาดตั้งฮ่องเต้ที่ปลูกแบบไร้ดิน. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 3(1), 85-94.
- ศตาวุธ ภูมิเชษฐ์. (2550). การทดสอบประสิทธิภาพของน้ำหมักชีวภาพร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดที่มีผลต่อการปลูกพืชในระบบไฮโดรโปนิคส์. มหาสารคาม: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สถาพร บุญตา และ สุรการต์ ภารสำราญ. (2544). การทดลองใช้ปุ๋ยชีวภาพจากปลาหมักในการเพาะปลูก ผักกาดเขียวกวาดตั้ง. โครงการวิจัยของโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีการเกษตรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สุดชล วุ่นประเสริฐ. (2555). การศึกษาสัดส่วนและความเข้มข้นของธาตุอาหารพืชในการผลิตผักคะน้าและ ผักชี ในระบบการปลูกพืชแบบไม่ใช้ดินในระบบปิด. โครงการวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สุรัชย์ พัฒนพิบูล. (2546). ประสิทธิภาพของน้ำสกัดชีวภาพต่อการเจริญเติบโตของผักบางชนิดในระบบการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สุรินทร์ หลวงนา. (2550). *การศึกษาเปรียบเทียบการปลูกผักกาดหอมคุณภาพด้วยระบบไฮโดรโปนิิกส์*.
โครงการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อิทธิสุนทร นันทกิจ. (2542). *สารละลายธาตุอาหารพืช. เอกสารประกอบการฝึกอบรมการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน*.
ภาควิชาปฐพีวิทยา คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง
ร่วมกับวารสารเคหะการเกษตร 13-15 ธันวาคม 2542. กรุงเทพฯ: เทคโนโลยีการเกษตร สถาบัน
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อุดมพงษ์ ดวงประยงค์. (2543). *การศึกษาการเจริญเติบโตและการใช้ธาตุไนโตรเจนของผักกาดหอมที่ปลูกโดย
ไม่ใช้ดินด้วยเทคนิค Deep Water Culture ด้วยความเข้มข้นของสารละลายธาตุอาหารที่แตกต่างกัน*.
ปัญหาพิเศษปริญญาตรี. ภาควิชาพืชสวน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Liopa-Tsakalidi, A., Barouchas, P., & Salahas, G. (2015). Response of zucchini to the electrical
conductivity of the nutrient solution in hydroponic cultivation. *Agriculture and
Agricultural Science*, 4, 459 – 462.
- Wortman, S.E. (2015). Crop physiological response to nutrient solution electrical conductivity
and pH in an ebb-and-flow hydroponic system. *Scientia Horticulturae*, 194, 34–42.

ผลการเข้าร่วมโครงการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อ โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ รุ่นที่ 27 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

นางลักษณ์ คำสวัสดิ์* ณัฐวุฒิ สุริยะ** และ ชนิสรา แสนยะบุตร***

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม โดยได้เข้าร่วมโครงการทุกครั้งตลอดระยะเวลา 4 ปี ขณะศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ บัณฑิตพยาบาลศาสตร์ รุ่นที่ 27 จำนวน 111 คน วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 91.00 เพศชายร้อยละ 9.00 การประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม 7 ด้าน ระดับคะแนนเฉลี่ยคือ (1) ด้านการแยกแยะความดี ความถูกต้อง คะแนน 3.48 (2) ด้านการเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์คะแนน 3.45 (3) ด้านความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง คะแนน 3.30 (4) ด้านความซื่อสัตย์ และมีวินัยในตนเอง คะแนน 3.30 (5) ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ และ ความสามารถจัดการกับปัญหาจริยธรรมในการดำรงชีพ คะแนน 3.50 (6) ด้านเป็นแบบอย่างที่ดี คะแนน 3.37 (7) ด้านการรับรู้ถึงสิทธิผู้ใช้บริการ และการป้องกันการละเมิดสิทธิ คะแนน 3.47 ภาพรวมพบว่า ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ และ ความสามารถจัดการกับปัญหาจริยธรรมในการดำรงชีพ มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3.50 รองลงมาเป็นด้านการแยกแยะความดี ความถูกต้อง ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.48 และด้านการรับรู้ถึงสิทธิผู้ใช้บริการ และการป้องกันการละเมิดสิทธิ ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.47 ภาพรวมของทุกด้านระดับคะแนนเฉลี่ย 3.41ถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (2.41)ของสถาบันพระบรมราชชนก สิ่งที่ได้เรียนรู้จริง คือ เกิดความรัก สามัคคี มีสติและสมาธิ ปฏิบัติตนอยู่ในคุณธรรม เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลคือ SAP ได้แก่ จิตอาสา การคิดวิเคราะห์ และการมองบุคคลให้ครบองค์รวม

คำสำคัญ : การพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต โครงการคุณธรรมจริยธรรม บัณฑิตพยาบาลศาสตร์

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

** พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

*** พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

The Results for Development Ethic and Moral of Student Nurse 27 in the Project Ethic and Moral of Srimahasarakham Nursing College

Nonglak Khamawarde^{*} , Nuttawut Suriya^{**} , and Chanisara Sanyabut^{***}

Abstract

This study was quantitative research. The purpose of the study were to study the results for development ethic and moral of student nurse 27 in the project ethics. The samples consists of 111 student nurse complete level 4 Srimahasarakham Nursing College. The purposive sampling.

The results showed that the sample was female percentage 91.00 male percentage 9.00 , Behavioral Assessment Moral (BAM) 7 the average scores are: (1) the identification of good accuracy to distinguish the good accuracy score 3.48 (2) the respect. the value and dignity score 3.45 (3) the responsibility for the consequences of their actions score 3.30 (4) the faithful and self-discipline score 3.30 (5) the ability to deal with professional ethics and moral issues of life score 3.50. (6) the exemplary good score 3.37 (7) the benefit to the consumer and to prevent abuses score 3.47. The score overall found, The mean maximum 3.50 was the professional ethics and moral issues of life. The second was the identification of good accuracy to distinguish the good accuracy score 3.48, and the third was benefit to the consumer and to prevent abuses score 3.47 overall average. 3.41 was passed the standard (2.41) of Praboromrajchanok Institutions. The learning from the project were harmony, mindfulness meditation practice, identification of college graduates (SAP) , including service mind, analysis thinking, and participation . the finally was a holistic approached.

Keyword: Development ethic and moral, The project ethic and moral, Student nurse

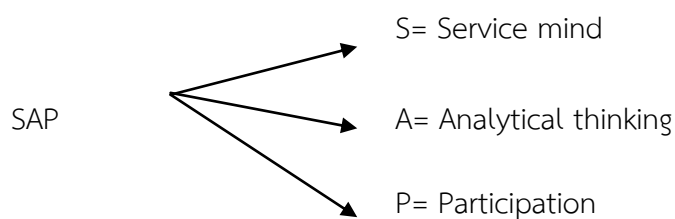
^{*} Senior Professional level, Instructor of Srimahasarakham Nursing College, Mahasarakham Province

^{**} Registered Nurse, Instructor of Srimahasarakham Nursing College, Mahasarakham Province

^{***} Registered Nurse, Instructor of Srimahasarakham Nursing College, Mahasarakham Province

บทนำ

การกำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ได้ยึดแนวทางที่สถาบันพระบรมราชชนก (สบช.) กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด กำหนดไว้ 3 ประการคือ (1) มีจิตบริการ ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Service mind) (2) มีการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical thinking) (3) การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (Participation) โดยสามารถอธิบายเพิ่มเติมคือ “บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ซึ่งหมายถึง การให้บริการที่เป็นมิตร มีความรักความเมตตา ใส่ใจในปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง ให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริง โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการเป็นหลัก อาจกล่าวให้กระชับ คือ SAP (Service mind, Analytical thinking, Participation) อัตลักษณ์ของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ใช้อัตลักษณ์บัณฑิตเช่นเดียวกันกับของสถาบันพระบรมราชชนก คือ “บริการสุขภาพด้วยหัวใจ ความเป็นมนุษย์” โดยกำหนดสมรรถนะบัณฑิตที่ตอบสนองอัตลักษณ์ไว้ในแผนภาพ ดังนี้

จิตบริการ (Service Mind)

หมายถึงจิตที่พร้อมที่จะสละเวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อสาธารณะประโยชน์ เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูดายเมื่อพบเห็นปัญหาหรือความทุกข์ ยามที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดีและเห็นน้ำตาเปลี่ยนเป็นรอยยิ้ม เป็นจิตที่เปี่ยมด้วย “บุญ” คือความสงบเย็นและพลังแห่งความดี จิตแห่งการให้ความดีงาม ทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยความเต็มใจ สมครใจ อิ่มใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุข มีคุณค่าและพัฒนาจิตวิญญาณให้สูงขึ้น เป็นความสมครใจ เต็มใจตั้งใจทำ และเสียสละทั้งร่างกายและแรงใจหรือทรัพย์สินในการทำกิจกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น จิตบริการเป็นการให้บริการโดยบูรณาการความเป็นมนุษย์ เชื่อมโยงมิติทางสังคม อ่อนโยนต่อชีวิต อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ ความเป็นกัลยามิตร จัดบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)

คือ การคิดเพื่อให้เกิดมุมมองที่มองเห็นอย่างเป็นองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันทั้งความสัมพันธ์ทางเดียวหรือทางตรงข้ามและนำไปสู่การตีความ และให้ความหมายในองค์ประกอบนั้นๆ อย่างลึกซึ้งอย่างเป็นเหตุผลและสอดคล้องกัน ดังนั้นการคิดวิเคราะห์ จึงหมายถึงความสามารถในการจำแนกแจกแจง องค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งและหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

การให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วม (Participation)

คือการยอมรับเรื่องการยินยอมของผู้ป่วย สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับว่าผู้ป่วยมีเสรีภาพ จุดนี้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการยอมรับในแนวคิดพื้นฐานที่ว่า ผู้ป่วยมีอิสระและสามารถเข้ามามีส่วนร่วม โดยเข้าใจถึงกระบวนการรักษาที่ดำเนินอยู่ แทนที่ผู้ป่วยจะมีความคิดเห็นที่ตนเองเปรียบเสมือนผู้รับและปฏิบัติตามคำสั่งแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น สิทธิผู้ป่วยเป็นการยึดถือคุณค่าของความเป็นตัวของตนเองของมนุษย์ (Autonomy) และความเคารพผู้ป่วยในฐานะที่เป็นมนุษย์ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ป่วยนั้นเป็นวิธีที่ปกป้องอันตรายแก่ผู้ป่วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงด้านวิธีการรักษา นอกจากนี้การบอกข้อมูลแก่ผู้ป่วยให้เกิดความเข้าใจ เป็นสิทธิอันชอบธรรมพื้นฐานในการปฏิบัติต่อผู้ป่วย ในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรี มีความเสมอภาค ด้านการใช้เหตุผล หากละเว้นการปฏิบัติดังกล่าว เท่ากับเป็นการปฏิบัติต่อมนุษย์ เสมือนเป็นวัตถุหรือเครื่องมือไปสู่เป้าประสงค์บางอย่าง ถือเป็นการกีดกันไม่ให้ผู้ป่วยได้มีโอกาสในการตัดสินใจด้วยตนเอง

สถาบันพระบรมราชชนก ได้ใช้ ปรัชญา/ แนวคิด/ ทฤษฎี ที่สามารถจัดการเพื่อให้เกิดสมรรถนะบัณฑิตที่ตอบสนองอัตลักษณ์ ดังนี้

1. แนวคิดสาธารณสุขแนวใหม่
2. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจมนุษย์ (Humanized Learning Model)
3. แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CBL)
4. แนวคิดจิตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)
5. แนวคิดการสร้างระบบครอบครัวเสมือน (Simulated Family)
6. แนวคิดการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered Education)
7. แนวคิดจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanistic Service Mind)
8. แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (Participation)

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เปิดดำเนินการมานานกว่า 30 ปี มีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตพยาบาล โดยมุ่งสร้างและผลิตบัณฑิตให้มีอัตลักษณ์บัณฑิต ในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ พัฒนาด้านจิตบริการ การคิดวิเคราะห์และให้ผู้รับบริการมี

ส่วนร่วม ตระหนักเห็นความสำคัญในการพัฒนาและชี้นำสังคมวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ต้องผลิตบัณฑิตให้ได้มาตรฐานตามผลการเรียนรู้ 6 ด้าน โดยมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้านเช่นเดียวกับบัณฑิตทุกสาขา/สาขาวิชา ได้แก่ (1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ บัณฑิตสาขาการพยาบาลจะต้องมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ในด้านที่ (6) ด้านทักษะปฏิบัติทางวิชาชีพ ตามมาตรฐานของสถาบันที่มุ่งผลิตบัณฑิตเฉพาะทางและตามมาตรฐานของสภาการพยาบาลมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เน้นการคิดดี ทำดี ชีวีมีสุข รับผิดชอบต่อภาระงานโดยกลุ่มงานกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ซึ่งกลุ่มกิจการเป็นงานภายใต้กลุ่มงานกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ที่รับผิดชอบจัดทำโครงการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม สำหรับบุคลากรและนักศึกษาพยาบาลทุกปีทุกชั้นปี เพื่อการสนับสนุนมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบคุณวุฒิปริญญาตรี สาขาการพยาบาลศาสตร์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้เป็นพยาบาลที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรมสอดคล้องกับปณิธานของวิทยาลัยฯ คือ ปัญญาเลิศ เทิดคุณธรรม นำคุณภาพ มีแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมดังนี้

นักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิตชั้นปีที่ 1 จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 5 วัน เน้นความสามัคคีในหมู่คณะ การปฏิบัติเพื่อมีสมาธิในการเรียน คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล จุดเทียนอุดมการณ์เพื่อก้าวสู่วิชาชีพพยาบาล โดยทีมพระวิทยากร

นักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิตชั้นปีที่ 2 จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 3 วัน เน้นการพัฒนาคุณธรรมที่เกิดจากการสะท้อนความรู้สึก การฝึกตนเองจากประสบการณ์ทางวิชาชีพพยาบาลมา 1 ปี มีการพัฒนาจิตโดยกิจกรรมการปฏิบัติธรรม วิปัสสนา ทำสมาธิ เดินจงกรม จุดเทียนแห่งความดี เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลสำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯและพระราชวงศ์ โดยทีมกระบวนการจิตตปัญญา ของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามและทีมพระวิทยากร

นักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิตชั้นปีที่ 3 จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 3 วัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรม ที่เป็นการปลูกฝังการดำเนินชีวิตตามหลักของความเป็นจริง ชี้ให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตในการเรียน การทำงานอย่างมีความสุขตามสภาพจริง ฝึกรู้จักการเป็นผู้ให้และเข้าใจผู้อื่น การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยทีมกระบวนการจิตตปัญญา ของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

นักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิตชั้นปีที่ 4 จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 3 วัน เน้นการพัฒนาคุณธรรมที่เป็นการปลูกฝังการดำเนินชีวิตตามหลักของความเป็นจริง การชี้ให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตในการเรียน การสำเร็จการศึกษาออกสู่สังคมอย่างมีอาชีพของบัณฑิตพยาบาลทำงานอย่างมีความสุข ใส่ใจการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และเพิ่มการอบรมในช่วงของสัปดาห์ปัจฉิมนิเทศ ในเรื่องราวของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำรงตนให้อยู่ในจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล โดยทีมกระบวนการจิตตปัญญา ของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

บัณฑิตพยาบาลศาสตร์ รุ่นที่ 27 ได้รับการพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมตลอดระยะเวลา 4 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552- 2555 สำเร็จการศึกษาเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556 ได้รับการประเมินผลการเข้าร่วมโครงการตามตัวชี้วัดของโครงการเท่านั้น แต่ยังไม่เคยได้รับการประเมินผลทางด้านคุณธรรมจริยธรรมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ การศึกษาระดับอุดมศึกษาของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงแสดงผลการเข้าร่วมโครงการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรม ต่อโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ รุ่นที่ 27 ตลอดระยะเวลา 4 ปี ก่อนที่จะออกไปปฏิบัติงานเป็นพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลต่างๆ ของประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการเข้าร่วมโครงการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการนำความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพการพยาบาล
3. เพื่อนำเครื่องมือวัดและประเมินตามมาตรฐานผลการเรียนรู้คุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการพยาบาลศาสตร์ เครื่องมือชุดที่ 1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของสถาบันพระบรมราชชนก พ.ศ.2554 มาปรับใช้ในโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร บัณฑิตพยาบาลศาสตร์ รุ่นที่ 27 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม จำนวน 111 คน

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจากกลุ่มประชากรแบบเจาะจง (Purposive sampling) บัณฑิตพยาบาลศาสตร์ รุ่นที่ 27 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม จำนวน 111 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวัดและประเมินตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ คุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการพยาบาลศาสตร์ เครื่องมือชุดที่ 1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของสถาบันพระบรมราชชนก พ.ศ. 2554

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้แบบสอบถาม ถามขณะฝึกการเตรียมความพร้อมก่อนออกสู่วิชาชีพพยาบาล โดยทีมอาสาสมัคร แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สถิติที่ใช้ในการวิจัย สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

1. กลุ่มตัวอย่าง เพศหญิงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 91.00 รองลงมาเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 9.00
2. ข้อมูลการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม การแยกแยะความดี ความถูกต้อง พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ประเมินตนเองพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม การแยกแยะความดี ความถูกต้อง มากที่สุดระดับ 4 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 35.14 รองลงมาประเมินตนเองระดับ 3.75 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 22.52 และประเมินตนเองน้อยที่สุดระดับ 2.75 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 00.90 โดยภาพรวม การประเมินตนเอง เฉลี่ยระดับคะแนน 3.48
3. ข้อมูลการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมการเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ประเมินตนเองพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมการเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มากที่สุดระดับ 4 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 31.54 รองลงมาประเมินตนเองระดับ 3.60 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 19.82 และประเมินตนเองน้อยที่สุดระดับ 2.80 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 00.90 โดยภาพรวม การประเมินตนเองพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมการเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์เฉลี่ยระดับคะแนน 3.45
4. ข้อมูลการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ประเมินตนเองพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง มากที่สุดระดับ 3.6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 27.93 รองลงมาประเมินตนเองระดับ 4.00 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 23.42 และประเมินตนเองน้อยที่สุดระดับ 2.60 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 00.90 โดยภาพรวม การประเมินตนเองเฉลี่ยระดับคะแนน 3.30
5. ข้อมูลการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมความซื่อสัตย์ และมีวินัยในตนเอง พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ประเมินตนเองพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมความซื่อสัตย์ และมีวินัยในตนเองมากที่สุดระดับ 4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 18.02 รองลงมาประเมินตนเองระดับ 3.70 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 13.51 และประเมินตนเองน้อยที่สุดระดับ 2.60 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 00.90 โดยภาพรวม การประเมินตนเอง เฉลี่ยระดับคะแนน 3.30
6. ข้อมูลการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณในวิชาชีพ และ ความสามารถจัดการกับปัญหาจริยธรรมในการดำรงชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ประเมินตนเอง มากที่สุดระดับ 4 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 31.54 รองลงมาประเมินตนเองระดับ 3.64 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 13.51 และประเมินตนเองน้อยที่สุดระดับ 2.42 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 00.90 โดยภาพรวม การประเมินตนเอง เฉลี่ยระดับคะแนน 3.50
7. ข้อมูลการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ประเมินตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มากที่สุดระดับ 4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 26.13 รองลงมาประเมินตนเองระดับ 3.50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 15.32 และประเมินตนเองน้อยที่สุดระดับ 2.66 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 00.90 โดยภาพรวม การประเมินตนเอง เฉลี่ยระดับคะแนน 3.37

8. ข้อมูลการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมการรับรู้ถึงสิทธิผู้ใช้บริการ และการป้องกันการละเมิดสิทธิ พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ประเมินตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรมการรับรู้ถึงสิทธิผู้ใช้บริการ และการป้องกันการละเมิดสิทธิ มากที่สุดระดับ 4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 47.75 รองลงมาประเมินตนเองระดับ 3.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 15.32 และประเมินตนเองน้อยที่สุดระดับ 3.00 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 15.32 โดยภาพรวม การประเมินตนเอง เฉลี่ยระดับคะแนน 3.47
9. ข้อมูลการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม รายได้ทุกด้าน พบว่าการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณในวิชาชีพ และ ความสามารถจัดการกับปัญหาจริยธรรมในการดำรงชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.50 รองลงมาเป็นการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม การแยกแยะความดี ความถูกต้องมีค่าเฉลี่ย 3.48 และการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมการรับรู้ถึงสิทธิผู้ใช้บริการ และการป้องกันการละเมิดสิทธิ 3.47 ตามลำดับ และโดยภาพรวมของทุกด้านค่าเฉลี่ย 3.41 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่คะแนน 2.41 ของสถาบันพระบรมราชชนกทุกด้าน
10. ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จริงที่เกิดกับตนเอง ประกอบไปด้วย มีที่พึ่งทางใจ เกิดความรักสามัคคี เกิดสติ สมาธิ ปฏิบัติตนอยู่ในคุณธรรม จริยธรรม เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัย (SAP) เกิดการคิดวิเคราะห์ เป็นคนใจเย็นมากขึ้น คิดบวก จิตอาสา ปล่อยวาง การปรับความคิดทัศนคติที่ดี การปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน รับรู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง การมองบุคคลให้ครบองค์รวม ซึ่งมีค่ากล่าวที่ได้ยกมา โดยสัญลักษณ์ F แทนกลุ่มตัวอย่างหญิง M แทนกลุ่มตัวอย่างชาย และเลขในวงเล็บแทนลำดับที่ของกลุ่มตัวอย่าง
 - มีที่พึ่งทางใจเวลามีปัญหาหรือต้องการสติ F(1)
 - มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ F(41)
 - การเกิดความรู้สึกเป็นกลุ่มก้อนกัน รักเพื่อนและรักในวิชาชีพ F(1)
 - เกิดความรัก ความสามัคคี F(11)
 - ได้ฝึกความสามัคคี F(24)
 - เรียนรู้ตนเองมากขึ้น มีสมาธิมากขึ้น อยู่กับตนเองมากขึ้น ได้ระลึกถึงชีวิตที่ผ่านมาของเรา F(2)
 - เข้าใจและรับรู้ตนเองเป็นคนมีสติอยู่ตลอดเวลา F(5)
 - ทำให้ในการทำงานหรือลงมือปฏิบัติกิจกรรมแต่ละครั้ง เราได้สติ มีสติในตนเอง ทำให้ผลงานที่ออกมา สำเร็จลุล่วงตามต้องการ F(7)
 - ทำให้มีจิตใจที่สงบและมีสมาธิในการทำงาน F(8)
 - มีสติมากขึ้น F(10)
 - ฝึกการอยู่กับตนเอง การตั้งสติก่อนเรียนหรือฝึกปฏิบัติงาน F(11)
 - ทำจิตใจสงบ และมีสมาธิดีขึ้น F(15)
 - มีสติและทำให้มีสมาธิ F(17,22,32,35,40,45,47,55,62,75,83,93)

- จิตใจสงบมากขึ้น F(20)
- จิตใจสงบ ฝึกสมาธิ เพื่อที่จะใช้ในการเรียนรู้อยู่เสมอ M(21)
- มีสติอยู่เสมอใช้ชีวิตโดยไม่ประมาท M(21)
- ทำให้เรานิ่งและมีความสุขสงบขึ้น F(24)
- ทำให้ได้เข้าใจตนเองมากขึ้น มีสมาธิอยู่กับตนเองมากขึ้น F(25)
- มีสมาธิขึ้น อีกอย่างคือที่นำมาใช้เช่น การคิดบวก การคิดรอบคอบ ใช้เวลาทำอะไรก็มีสติ
อยู่ตลอดเวลา F(31)
- รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง และรู้จักตนเอง F(33)
- จิตใจให้สงบ ทำสมาธิได้นานขึ้น มีเวลาอยู่กับตนเองมากขึ้น F(34)
- ได้มีสมาธิสามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง F(36)
- ฝึกสมาธิ ควบคุมตนเอง F(37)
- เกิดสมาธิอยู่กับสิ่งที่ทำ F(38)
- ตนเองเข้าใจตนเอง มีสมาธิอยู่กับตนเอง มีสติมากขึ้น F(42)
- มีสมาธิมากขึ้น อบรมสภาวะจิตใจของตนให้สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ธรรมได้เป็น
อย่างดีค่ะ F(44)
- มีสมาธิในการดำเนินชีวิต มีสติมากขึ้น F(46)
- ใช้ชีวิตอย่างมีสติ F(48)
- มีสมาธิ สามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้ตระหนักรู้ในตนเองได้อยู่เสมอ F(49)
- มีเหตุผลและมีสติมากขึ้น ทำให้รู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น F(52)
- มีสติ จิตใจสงบ ทำอะไรมีความรอบคอบมากขึ้น F(53)
- ทำจิตใจให้สงบ นึกถึงเรื่องที่ตนเองรู้สึกทำผิดพลาด นำมาเป็นบทเรียนว่าจะไม่ทำอีก M(54)
- มีสติอยู่ทุกครั้ง F(56)
- มีสมาธิสามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้ได้ตระหนักรู้ในตนเอง F(59)
- มีสติในการทำงาน การเรียน F(61)
- เป็นคนที่มีความคิดรอบคอบมากขึ้น F(66)
- ทำให้จิตใจสงบ F(68,89)
- ตระหนักรู้ต่อตนเองในการรู้สติ F(85)
- ได้มีสมาธิมากขึ้น มีสติอยู่กับตัวเอง F(86)
- มีสติ ใช้สติทุกครั้งในการทำ F(94)

- เรียนรู้จริยธรรม คุณธรรมในการพัฒนาตนเองและจริยธรรม คุณธรรมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล F(2)
- ทำให้ซึมซับเกี่ยวกับกิจกรรมจริยธรรมต่างๆมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าแถวเคารพธงชาติในตอนเช้า, ในช่วงตอนเย็นของวัน อาทิตย พุธ พระ จะมีการสวดมนต์ไหว้พระ F(3)
- เกิดคุณธรรมภายในตนเอง เช่น ด้านระเบียบวินัย การมีน้ำใจ การมีคุณธรรม ด้านจริยธรรม คุณธรรม ทำให้ ฝึกให้ตนเองมีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น มีระเบียบวินัย และสามารถจัดการตนเองได้ดีขึ้นF(4)
- มีสมาธิ มีความตั้งใจ และขยันมากขึ้น ให้ความเคารพในศักดิ์ศรี ให้เกียรติผู้อื่นเสมอ F(5)
- การปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วยนักศึกษาต้องมีความซื่อสัตย์ต่อทั้งตนเองและผู้อื่น F(6)
- ทำให้เป็นคนที่มีระเบียบวินัยมากขึ้น F(8)
- ปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี F(9)
- นำจริยธรรมไปใช้เป็นการดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ดูแลเอาใจใส่เหมือนผู้ป่วยเป็นญาติของเรา F(12)
- ปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี F(13)
- ให้การพยาบาลด้วยความเอื้ออาทร เมตตาต่อผู้ป่วย F(14)
- ปฏิบัติตามกฎหมายของวิทยาลัย F(14)
- เป็นการฝึกระเบียบวินัยให้กับนักศึกษา สร้างให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเอง F(19)
- มีระเบียบวินัย F(22)
- ใช้คุณธรรมจริยธรรม เข้ามาร่วมในการคิด ตัดสินใจและปฏิบัติตัวในแต่ละวัน ทำให้ได้ฝึกฝนให้ตนเองเป็นคนมีศีลธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น F(23)
- การได้ทำดีทุกวันและได้ช่วยเหลือ F(43)
- มีคุณธรรมในการปฏิบัติงาน เช่น ตรงต่อเวลา,มีความซื่อสัตย์,เคารพในบุคคล F(46)
- มีระเบียบวินัย มีสัมมาคารวะ เคารพผู้ที่อาวุโสกว่า และมีแนวประพฤติปฏิบัติที่ดี มีการไหว้ทักทายกันระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของวิทยาลัย F(63)
- การเป็นมีความซื่อสัตย์ทั้งตนเองและกับผู้อื่น การดำเนินชีวิตในแต่ละวันที่ไม่เบียดเบียนใคร ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมตตากรุณาโดยเฉพาะกับการปฏิบัติพยาบาลแก่ผู้ป่วยในช่วงที่ปฏิบัติงาน รวมทั้งการหมั่นทำบุญทำทานอยู่เสมอ F(65)
- เคารพผู้อาวุโส จริ่งใจ มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนและอาจารย์ รักบริการผู้ป่วย จิตใจดีมองโลกในแง่ดี พยายามทำสิ่งดีๆในแบบตนเอง ตรงไปตรงมาไม่โกหก F(70)

- เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรมในตนเองมากยิ่งขึ้น F(71)
- การมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของวิทยาลัย รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากการฝึกปฏิบัติตน F(82)

Service mild คือ การมีจิตนาการให้มีคุณธรรมในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะอยู่บนหอผู้ป่วยหรืออยู่ในชุมชน ให้มีจิตนาการให้บริการกับผู้รับด้วยจิตใจเอื้ออาทร F(16)

Analytical thinking คือ การคิดวิเคราะห์ ทำให้มีการคิดที่เป็นระเบียบเชื่อมโยง รอบคอบนำไปสู่การตัดสินใจและการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม F(16)

Participation คือ การมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการยอมรับเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เข้ากับผู้อื่นได้จนทำให้บรรลุเป้าหมาย F(16)

Service mild คือ เป็นการให้บริการด้วยจิตบริการ ซึ่งนักศึกษาได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานทั้งบนหอผู้ป่วย และในชุมชน และยังทำให้นักศึกษามีจิตอาสาในการเป็นตัวแทนต่างๆเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือเพื่อพัฒนาสังคม M(28)

Analytical thinking คือ การคิดวิเคราะห์ จากการเข้าร่วมโครงการทำให้นักศึกษาเป็นคนที่มีสติรอบคอบ ไม่ตัดสินใจง่าย ก่อนตัดสินใจก็ต้องมีการคิดตามเหตุตามผลก่อน ไม่ได้คิดตัดสินใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นและทำให้นักศึกษาได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ลักษณะของบุคคลอื่น จากการคิดวิเคราะห์และบางครั้งได้ฝึกของตนเอง ดูอารมณ์ตนเองทำให้สามารถกำจัดหรือปรับตัวกับสิ่งที่ไม่ดีในตัวเราให้ดีขึ้นได้ M(28)

Participation คือ การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการแต่ละครั้งก็แสดงถึงการมีส่วนร่วมของตัวนักศึกษา แต่ที่ได้มากกว่าคือ นักศึกษาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนได้ ซึ่งทำให้มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เมื่อนักศึกษาไปฝึกงานชุมชนก็ได้รับความร่วมมือกับชาวบ้าน จนทำให้ผลงานออกมาตามเป้าหมายM(28)

- รู้จักคิดวิเคราะห์แยกแยะสิ่งต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ F(23)
- คิดอย่างมีเหตุผลก่อนที่จะลงมือปฏิบัติสิ่งต่างๆ F(35)
- รู้จักการคิดเชิงวิเคราะห์ใช้เหตุผล F(86)
- ทำให้เป็นคนที่มีใจเย็นมากขึ้น F(35)
- คิดแต่ในสิ่งที่บวก F(48,60,110), M(99)
- มองในมุมบวกก็จะทำให้ฝึกจิตใจให้เย็นลง นำไปใช้ในการทำสิ่งต่างๆในชีวิตประจำวัน F(109)
- จิตอาสาอยากช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์มากขึ้นF(51)
- มีจิตอาสาในการช่วยเหลือท่านอาจารย์ เพื่อน และงานส่วนร่วมเป็นอย่างดีโดยมิได้ถูกบังคับ ทุกครั้งที่มีโอกาส F(72)

- บางครั้งที่มีเรื่องให้เครียดมากเกินไปก็จะปล่อยวาง F(60)
- บางครั้งที่มีเรื่องเครียดมากจนเกินไปก็ต้องปล่อยวาง นำแนวทางการปฏิบัติตนตามทางสายกลาง มาปรับใช้กับตนเอง F(110)
- การปรับความคิดทัศนคติที่ดีเมื่อเรามาศึกษาและจบออกไปปฏิบัติงานเป็นพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งจะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข และสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี F(69)
- รู้จักการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งทุกคนต่างมีความแตกต่างกัน F(71)
- การปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น F(80,86)
- รับรู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง F(83)
- สามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้ตระหนักรู้ในตนเอง F(106)
- การมองบุคคลให้ครบองค์รวม และพยายามเข้าใจให้มากที่สุด F(84)

11. ข้อมูลเกี่ยวกับเมื่อออกไปปฏิบัติงานในวิชาชีพพยาบาล จะนำความรู้จากการเข้าร่วมโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ตลอดระยะเวลา 4 ปี ดังนี้ รู้จักควบคุมอารมณ์ คิดไตร่ตรองคำนึงถึงผลกระทบ นำคุณธรรมมาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว ปลุกฝังในด้านคุณธรรม ดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การมีสติให้การพยาบาลผู้ป่วยด้วยความเต็มใจ ตระหนักรู้ในหน้าที่ของตนอยู่เสมอ ยึดทางสายกลาง ประกอบอาชีพอย่างมีจริยธรรม คุณธรรม ยึดประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การร่วมทำงานกับบุคคลทุกคนด้วยความเข้าใจ ปฏิบัติด้วยความเสมอภาคเคารพในสิทธิผู้ป่วยสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข มีจิตบริการ เข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง ผู้ป่วยและญาติได้รับการดูแลอย่างครบองค์รวม อุทิศตนช่วยเหลือผู้รับบริการเสมือนญาติของตนเอง จะดำรงไว้ซึ่งเกียรติแห่งวิชาชีพ ไม่ทำความเสื่อมเสียให้แก่วิชาชีพ ซึ่งมีคำกล่าวที่ได้ยกมา ดังนี้

- รู้จักควบคุมอารมณ์มากขึ้น F(1)
- คิดไตร่ตรองในความคิดและคำพูดมากขึ้น F(1)
- การคำนึงถึงผลกระทบต่อผลของการกระทำ F(1)
- นำคุณธรรมมาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและปลุกฝังในด้านคุณธรรมในการประกอบวิชาชีพ F(2)
- ทำตามหลักความถูกต้อง F(10)
- นำจริยธรรมไปใช้ในการทำงาน และดำเนินชีวิต F(12)
- นำหลักจริยธรรมทางวิชาชีพพยาบาลมาใช้ในการทำงาน F(16)
- ทำให้สามารถพัฒนาหรือยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นและมีคุณค่า มีความสงบเสถียร รู้จักกาลเทศะและการวางตัว F(41)
- ดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ดุจญาติมิตร F(29)
- นำความเมตตา กรุณา ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไปปฏิบัติงานทุกครั้งและบริการผู้ป่วยด้วย

หัวใจความเป็นมนุษย์ F(31)

- ให้การพยาบาลโดยยึดหลักการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ F(38)
- จะให้บริการที่ใช้หัวใจความเป็นมนุษย์ ด้วยความเอื้ออาทร ให้บริการเหมือนเป็นญาติ F(48)
- ให้การดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ M(54)
- ดูแลผู้รับบริการทุกคนด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ดุจเหมือนญาติ F(9,13,16,46,47,55,63,64,77,80)
- จะดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เข้าใจผู้ป่วยไม่ตัดสินผู้ป่วย F(66)
- ในการประกอบวิชาชีพในอนาคต นักศึกษาจะดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เคารพ ความเป็นปัจเจกบุคคล เอาใจเขาใส่ใจเรา โดยยึดคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก F(81)
- ให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีเมตตา มีความเมตตาและเสมอภาค F(82)
- จะให้การพยาบาลด้วยความเมตตา กรุณา และเอื้ออาทรดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ F(84)
- ดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เคารพความเป็นปัจเจกบุคคล โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม F(87)
- การดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ F(90,109)
- สามารถปฏิบัติงานได้โดยมีคุณธรรม จริยธรรมประจำใจในการปฏิบัติงานด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ F(91)
- ปฏิบัติการพยาบาลกับผู้รับบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้การดูแลด้วยความเมตตา กรุณา F(110)
- รู้สติ M(21)
- มีสติ และสมาธิขณะปฏิบัติงาน F(11,25,34,35)
- จะทำให้เรามีความสุข มีสมาธิก่อนที่จะทำอะไร M(36)
- ก่อนที่จะทำกิจกรรมต่างๆก็ต้องคิดและมีสติ คิดไตร่ตรองมากขึ้น F(42)
- ทำงานโดยมีสติและสมาธิจะทำให้เกิดการทำงานโดยไม่ผิดพลาด F(50)
- เป็นคนที่มีสมาธิเพิ่มขึ้นในขณะปฏิบัติการพยาบาล F(55)
- มีความตั้งใจ มีสมาธิ ใส่ใจในงานที่ทำ F(62)
- มีสติในการให้การพยาบาลผู้ป่วย F(64)
- ทำให้มีสมาธิในการทำงาน F(53,73,75,76,83,85)

- มีสติ สมานในการทำงาน F(86,89,93,95,104,105,111,112)
- มีสติในการทำงานก็จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งตนเองและผู้อื่น F(94)
- ให้การพยาบาลผู้ป่วยด้วยความเต็มใจ F(18)
- ตระหนักรู้ในหน้าที่ของตนอยู่เสมอ เข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองและผู้ป่วย F(19)
- ยึดทางสายกลาง M(21)
- ประกอบอาชีพอย่างมีจริยธรรม คุณธรรม F(22)
- นำไปใช้เพื่อเป็นคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบอาชีพ ในการดูแลผู้ป่วย F(24)
- ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ในการให้บริการโดยไม่แบ่งแยกชนชั้น และใช้การสื่อสารตามแนวทางคุณธรรม จริยธรรม F(25)
- นำหลักคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการให้บริการให้สอดคล้องกับจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพพยาบาลและจะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามหลักคุณจริยธรรม M(28)
- เห็นประโยชน์ส่วนร่วม มากกว่าส่วนตน เสียสละ เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ F(29)
- นำสิ่งที่ได้จากการอบรมไปพัฒนาตนเองและปฏิบัติเพื่อจะได้ทำงานอย่างมีความสุขและงานที่ทำออกมาอย่างมีคุณภาพ ภายใต้คุณธรรมและจริยธรรม F(32)
- ยึดในสิ่งที่ถูกต้อง ทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข M(36)
- รับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำทั้งต่อตนเองและผู้อื่น F(60)
- จะทำงานด้วยความซื่อสัตย์เอื้ออาทร มีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงานกับผู้ป่วยและญาติรวมถึงเพื่อนร่วมงานF(68)
- ซื่อสัตย์ เคารพเกียรติศักดิ์ศรีผู้ป่วยและเพื่อนร่วมงาน จริใจตรงไปตรงมา F(70)
- มีจิตใจเมตตา ทำให้เราดูแลผู้ป่วยด้วยใจความเป็นมนุษย์เสมือนญาติมิตรF(73)
- จะไม่ละเลยหน้าที่ เอาใจใส่ในหน้าที่การงาน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ F(77)
- ตั้งใจในการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเสียสละและอดทน F(79)
- จะปฏิบัติงานตรงตามเวลา มีความซื่อสัตย์ และรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำเป็นผู้มีเหตุผลF(81)
- การมีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ, ยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น(ผู้รับบริการ) F(82)
- การให้บริการด้วยความเต็มใจ และมีความรู้คู่คุณธรรม F(86)
- ปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงเวลา มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน เป็นผู้ที่มีเหตุผล และ

- สามารถทำงานร่วมกับสาขาวิชาชีพต่างๆได้ด้วยความสุข F(87)
- ขึ้นเวรตรงตามเวลา ดูแลผู้ป่วยด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตน พุดจา ไพเราะ แต่งตัวสุภาพ และตรงตามระเบียบ F(88)
 - ได้ฝึกฝนให้ตนเองเป็นคนตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงานและ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ การงานของตน F(89)
 - การมาทำงานตรงเวลา การปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม F(90)
 - ใช้ในการปฏิบัติงานทางการพยาบาลต่อผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการ บริการที่ดี เป็นธรรม และเป็นการทำประโยชน์ต่อผู้ป่วย และไม่ละเมิดต่อผู้ป่วยด้วย F(92)
 - ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ จริงใจ ใส่ใจต่อบุคคลอื่น และผู้ป่วย F(95)
 - นักศึกษาจะมีคุณธรรม จริยธรรมในตัวเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน และที่สำคัญคือต่อผู้ป่วยและ ญาติ F(96)
 - ทำให้เรามีสมานีมีหลักธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติวิชาชีพมากขึ้น นำหลักธรรมมาใช้ ในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีคุณค่า F(97)
 - มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ และมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ F(101)
 - เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติงานตามหลักจริยธรรมในวิชาชีพ เสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวมให้เกิดประโยชน์สูงสุด F(102)
 - นำหลักศีลธรรมไปประกอบอาชีพ จะใจเย็น พุดกับผู้ป่วยและญาติที่ดีไม่ใจร้อน F(103)
 - สามารถนำสิ่งที่เราได้ฝึกฝนจนเป็นกิจวัตรประจำวัน ไปปฏิบัติกับผู้ป่วยที่มารับบริการ และญาติด้วยคุณธรรม ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และมีสิ่งที่ ดีงาม คือการยิ้มแย้ม พุดจาไพเราะ หลีกเลียงการกระทบกระทั่งในการให้บริการและการอยู่กับผู้ร่วมงานต่างๆ F(108)
 - รู้จักรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำทั้งต่อตนเองและผู้อื่น F(110)
 - ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน F(37,52)
 - การปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัวและไม่เห็นแก่เงินเป็นที่ตั้งเพียงอย่าง เดียว M(54)
 - ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน F(59)
 - ให้การดูแลด้วยความเมตตากรุณา เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ F(52,60,63,79,86,99,101,110)

- การร่วมทำงานกับบุคคลทุกคนด้วยความเข้าใจ F(57)
- ปฏิบัติด้วยความเสมอภาคเคารพในสิทธิผู้ป่วยและ เคารพสิทธิผู้รับบริการ F(58,72)
- ตัวเราเองที่มีความสุขที่ได้ให้การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ F(65)
- สามารถนำสิ่งที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้มีความสุขและสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี F(69)
- สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอบรมคุณธรรมตลอดสี่ปี ที่ได้จากวิทยาลัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและปรับตัวได้อย่างเหมาะสม F(71)
- เมื่อไปปฏิบัติงานก็จะทำให้เราทำงานได้อย่างมีความสุข การมีจิตใจดี F(94)
- นำสิ่งที่เราเรียนรู้หรือปฏิบัติมาใช้ในการประกอบอาชีพ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ F(106)
- เข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง และผู้ป่วย F(62,83)
- ผู้ป่วยและญาติได้รับการดูแลอย่างครบองค์รวม F(65)
- อุทิศตนช่วยเหลือผู้รับบริการเสมือนญาติของตนเอง จะดำรงไว้ซึ่งเกียรติแห่งวิชาชีพ ไม่ทำความเสื่อมเสียให้แก่วิชาชีพ F(72)

12. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อโครงการคุณธรรมจริยธรรม สำหรับจัดให้นักศึกษารุ่นต่อไป ดังนี้

ควรมีการจัดกิจกรรมต่อไป เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษา การปรับปรุงรูปแบบการจัดอบรมให้หลากหลายมากขึ้น ควรมีการจัดโครงการให้มีความหลากหลายศาสนา จัดกิจกรรมนี้ในทุกๆชั้นปี โดยมีระยะเวลาที่ชัดเจน ไม่ควรรวมกับเวลาเรียน การประเมินคุณธรรม จริยธรรมของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น ควรมีการจัดกิจกรรมต่อยอดจากการอบรมคุณธรรม จริยธรรม

ข้อวิจารณ์

1. โดยภาพรวมบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ รุ่นที่ 27 มีการประเมินตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรมทุกด้าน ค่าเฉลี่ย 3.41ซึ่งผลการประเมินได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 2.41 ถือว่าผ่านเกณฑ์และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยพบว่าการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณในวิชาชีพ และความสามารถจัดการกับปัญหาจริยธรรมในการดำรงชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.50 รองลงมาเป็นการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม การแยกแยะความดี ความถูกต้องมีค่าเฉลี่ย 3.48 และการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม การรับรู้ถึงสิทธิผู้ใช้บริการ และการป้องกันการละเมิดสิทธิ 3.47 ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ที่โดดเด่นด้านวิชาชีพพยาบาล การจัดโครงการพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรม เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะเฉพาะตัวของวิชาชีพพยาบาล ที่มีจิตใจที่ดีงาม ที่จะสามารถแยกแยะความดี ความถูกต้อง เพื่อเข้าใจถึงสิทธิของผู้ใช้บริการและการป้องกันการละเมิดสิทธิ ตรงตามเจตนาของสถาบันพระบรมราชชนก ที่มุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษามีจิตบริการ เป็นการให้บริการโดยบูรณาการความเป็นมนุษย์ เชื่อมโยงมิติทางสังคม อ่อนโยนต่อชีวิต อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ ความเป็นกัลยามิตร จัดบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (สถาบันพระบรมราชชนก, 2554)

2. ประเด็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จริงที่เกิดกับตนเอง พบว่าเมื่อเข้าร่วมในโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเรียนรู้ต่อสิ่งที่เกิดกับตนเองคือ มีที่พึ่งทางใจ เกิดความรัก สามัคคี เกิดสติ สมาธิ ปฏิบัติตนอยู่ในคุณธรรม จริยธรรม เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัย (SAP) เกิดการคิดวิเคราะห์ เป็นคนใจเย็นมากขึ้น คิดบวก จิตอาสา ปลอ่ยวาง การปรับความคิดทัศนคติที่ดี การปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งประเด็นต่างๆ เหล่านี้บ่งบอกถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจตรงตามเจตนาของจิตบริการ เป็นจิตที่เปี่ยมด้วย “บุญ” คือความสงบเย็นและพลังแห่งความดี จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยความเต็มใจ สมัยครใจ อิ่มใจ ชาบซึ่งใจ ปิติสุข มีคุณค่าและพัฒนาจิตวิญญาณให้สูงขึ้น เป็นความสมัคใจ เต็มใจตั้งใจทำ และเสียสละทั้งร่างกายและแรงใจหรือทรัพย์สินในการทำกิจกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น (ศิริภาณี และคณะ , 2557)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับเมื่อออกไปปฏิบัติงานในวิชาชีพพยาบาล จะนำความรู้จากการเข้าร่วมโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ตลอดระยะเวลา 4 ปี ส่งผลให้ รู้จักควบคุมอารมณ์ คิดไตร่ตรอง คำนึงถึงผลกระทบ นำคุณธรรมมาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว ปลุกฝังในด้านคุณธรรม ดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การมีสติ ให้การพยาบาลผู้ป่วยด้วยความเต็มใจ ตระหนักรู้ในหน้าที่ของตนอยู่เสมอ ยึดทางสายกลาง ประกอบอาชีพอย่างมีจริยธรรม คุณธรรม ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การร่วมทำงานกับบุคคลทุกคนด้วยความเข้าใจ ปฏิบัติด้วยความเสมอภาคเคารพในสิทธิผู้ป่วยสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข มีจิตบริการ เข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง ผู้ป่วยและญาติได้รับการดูแลอย่างครบองค์รวม อุทิศตนช่วยเหลือผู้รับบริการเสมือนญาติของตนเอง จะดำรงไว้ซึ่งเกียรติแห่งวิชาชีพ แสดงให้เห็นถึงการคิดวิเคราะห์ในการทำงาน นั่นคือการเกิดอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามที่ประกอบด้วย(1) มีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (2) มีการคิดเชิงวิเคราะห์ (3) การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม, 2554)

บทสรุป

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. การจัดโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เป็นโครงการที่ดีสามารถส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโครงการเกิดอัตลักษณ์บัณฑิต SAP ตามที่วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม พึงประสงค์ และผู้เข้าร่วมโครงการเสนอแนะให้มีการจัดโครงการต่อเนื่องทุกๆ ปีเนื่องจากเป็นโครงการที่ดี ส่งเสริมให้มีการคิดวิเคราะห์ นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนางานในด้านวิชาชีพพยาบาล
2. การจัดโครงการอย่างต่อเนื่องทุกๆ ปีทำให้ได้แบบอย่าง การจัดกิจกรรมสำหรับนักศึกษาแต่ละชั้นปี แต่ยังไม่มีการรวบรวมเป็นชุดคู่มือการจัดการอบรม
3. รูปแบบการประเมินโครงการ ควรยึดรูปแบบการประเมินของสถาบันพระบรมราชชนก
4. การจัดโครงการมุ่งเน้นนักศึกษาที่นับถือศาสนาพุทธ แต่ในกลุ่มที่นับถือต่างศาสนายังไม่มีการจัดกิจกรรมที่เด่นชัด

บรรณานุกรม

- นวลจันทร์ มาตยภูธร และนางลักษณ์ คำสวัสดิ์. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ฝึกปฏิบัติธรรมกับระดับความสงบและการดำเนินชีวิตเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา*. มหาสารคาม : วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม.
- นวลจันทร์ มาตยภูธร นางลักษณ์ คำสวัสดิ์ และ วาสนา จันทร์ดี (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้รู้ตนเองขณะเข้าร่วมโครงการกับความสงบและการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา*. มหาสารคาม : วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม.
- เปรมฤดี ศรีวิชัย สุระพรรณ พนมฤทธิ์ บัวบาน ยะนา และ สุรพันธ์ แสงสว่าง. (2554). การประเมินโครงการปฏิบัติธรรมของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพะเยา. *การพยาบาลและการศึกษา*, 4(3), 78-91.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542
- พวงแก้ว สาระโกศ. (2547). *ความคิดเห็นต่อโครงการอบรมพัฒนาจิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม*.มหาสารคาม: วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น
- สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข (2554). *คู่มือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิต สถาบันพระบรมราชชนก*.
- สุวิริยา สุวรรณโคตร. (2545). *ผลการฝึกปฏิบัติธรรมต่อความสงบของนักศึกษาพยาบาล : วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข*. มหาสารคาม: วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม.
- ศิริภาณี อิ่มน้ำขาวและคณะ (2557). *ประเมินผลโครงการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรพ.ศ.2555*. มหาสารคาม : วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม.

การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร

พิมลพรรณ เพชรสมบัติ*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานครและ 2) เพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานครที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่หัวหน้าสาขาขึ้นไป จำนวน 360 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ ตรวจสอบความตรงของรูปแบบ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการวิจัย พบว่า 1)รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ คุณลักษณะภาวะผู้นำ และ ทักษะของผู้นำ 2) การตรวจสอบความตรงของรูปแบบพบว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า Chi-Square = 105.59 ค่า df = 85 ค่า p = 0.06458 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) = 0.96 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) = 0.95 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) = 0.0046

คำสำคัญ : รูปแบบภาวะผู้นำ, คุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ, คุณลักษณะภาวะผู้นำ, ทักษะของผู้นำ

* E-mail:pimolpun_p@mrutt.ac.th

Development of Leadership Model for the Administrators of Private Universities in Bangkok

Pimolpun Phetsombat

Abstract

The purpose of this research were 1) to develop the Leadership model for the Administrators of Private Universities in Bangkok, and 2) to verify the Leadership Model for the Administrators of Private Universities in Bangkok. The research sample consisted of 360 lectures, multi stage randomly selected from the private Universities in Bangkok. The research instruments were questionnaires. Data analysis were model validation analysis using statistical program. The research findings were: 1) The Leadership Model for Private Universities in Bangkok consisted of 3 elements, namely a) the personal characteristics. b) the leadership characteristic and c) the leadership skills. 2) The validation of the causal model of job satisfaction and performance indicated that the model was fit to the empirical data ($\chi^2 = 105.59$, $df = 85$, $p = 0.06458$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.95$, $RMR = 0.0046$)

Keywords : Leadership Model, The personal characteristic, The leadership characteristic, The leadership skills

บทนำ

การจัดการศึกษาที่ดีให้กับคนในชาตินั้น เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ และการศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อการพัฒนาประเทศ หากประชากรของประเทศมีคุณภาพจะส่งผลให้ประเทศชาติมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน คนจะมีคุณภาพหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาคน อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของประเทศ ดังคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาพัฒนาคน คนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติ” (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544: 27) ดังนั้น การจัดการศึกษาของชาติจึงเป็นหน้าที่โดยตรงทั้งของรัฐและเอกชนที่จะต้องจัดการและบริหารงานการศึกษาให้ดีและมีประสิทธิภาพ โดยยึดถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถนำความรู้มาพัฒนาประเทศ ชาติได้อย่างเหมาะสม และเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกๆ ด้าน

หัวใจสำคัญของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ การบริหารงานของผู้บริหาร ซึ่งมีความสำคัญยิ่งเนื่องจากเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา (กมล ภูประเสริฐ. 2544 : 6) หลักการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาที่สำคัญที่สุด คือ การมุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการ (academic excellence) ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องทำหน้าที่ผลิตผลงานทางวิชาการ สร้างนักวิชาการและใช้ผลงานทางวิชาการให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน. 2542 : 83)

มหาวิทยาลัยเอกชน เป็นสถาบันทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศรวมไปถึงการพัฒนาคนเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งภารกิจที่สำคัญ 4 ประการ คือ การสอนหรือการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลลัพธ์ที่สำคัญซึ่งได้จากภารกิจดังกล่าว ล้วนมุ่งเสริมสร้างบัณฑิตที่จะผลิตออกไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องเป็นคนที่มีคุณภาพดี ได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านวิชาชีพขั้นสูง สติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ การเป็นผู้มีคุณธรรม มีคุณภาพ และมีคุณค่าซึ่งการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศที่กำลังพัฒนาจึงเป็นทั้งการพัฒนาบุคคล และการผลิตบุคคลในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อออกไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกจึงต้องเป็นบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต ที่มีความสมบูรณ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับประกาศปญญาโลกว่าด้วยการอุดมศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่ได้เน้นให้มหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสูง เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมของสังคมอย่างเข้มแข็ง ด้วยวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาสังคมของประชาธิปไตย ภายใต้บริบทของความยุติธรรมที่ยั่งยืน (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. 2542: 97-98)

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของมหาวิทยาลัยเอกชน และการเพิ่มขึ้นของต้นทุนทางการศึกษา รวมทั้งความต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่มีปริมาณมากขึ้นดังกล่าว ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์โดยคำนึงถึงปัจจัยในเรื่องของความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นหลัก โดยเฉพาะบริการหลังการขายเช่นเดียวกับธุรกิจประเภทอื่นๆ ยิ่งกว่านั้นการแข่งขันที่เข้มข้นทางการตลาดการศึกษาในทุกวันนี้ ทำให้มหาวิทยาลัยศึกษาเอกชนนำกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจมาใช้ในการดึงดูดลูกค้า (ผู้เรียน) ด้วยการนำเสนอบริการที่แตกต่างจากคู่แข่ง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยเอกชนจะต้องมีกระบวนการประเมินความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพื่อให้เข้าถึงแก่นความต้องการของผู้ใช้บริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก มหาวิทยาลัยเอกชนตระหนักในภารกิจของการเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบริการซึ่งต้องทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการและความคาดหวังจากผู้บริการอันได้แก่ตัวผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เรียน ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 2 ข้อที่ 2.3.2 ที่กำหนดว่าแนวการจัดการศึกษาต้องมุ่งให้ผู้รับบริการ/ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการจัดการบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา (สำนัก งานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2546) ผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญในการได้รับการยอมรับจากบุคลากรในและภายนอกสถาบันการศึกษา และมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการทางการศึกษาซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเอกชนเป็นอย่างมาก

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน เพื่อให้สามารถบริหารงานการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่หัวหน้าสาขาขึ้นไป เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์โมเดล LISREL ซึ่งเป็นสถิติวิเคราะห์ขั้นสูง ซึ่ง Hair and Other (2006: 112) แนะนำให้ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 5-20 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ และต้องไม่ต่ำกว่า 100 ในรูปแบบการวัด ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีจำนวน 215-645 คน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 333 คน ผู้วิจัยปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 360 เพื่อชดเชยกรณีที่มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาไม่ครบ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) คือ ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีเจาะจง

(Purposive Sampling) เลือก 22 มหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานครเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนที่ 2 สุ่มแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยแบ่งเป็นกลุ่มของหัวหน้าสาขา คณบดี ผู้อำนวยการสำนัก และอธิการบดี ขั้นตอนที่ 3 สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของ มหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีจับสลากจนครบ 360 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 3 ตัวแปร คือ 1) คุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวแปร คือ การตัดสินใจ การมีส่วนร่วม การวางแผน การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร 2) คุณลักษณะภาวะผู้นำ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวแปร คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การสร้างบารมี การคำนึงถึงเอกบุคล การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการสร้างแรงบันดาลใจ และ 3) ทักษะของผู้บริหาร ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวแปร คือ ความคิดรวบยอด มนุษยสัมพันธ์ เทคนิควิธีการสอน และความรู้ความเข้าใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานคร** หมายถึง การพัฒนาโครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับมอบอำนาจในการบริหารจัดการ รับผิดชอบการดำเนินงานในมหาวิทยาลัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามนโยบาย ประกอบด้วย คุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ คุณลักษณะภาวะผู้นำ และทักษะของผู้นำ

2. **มหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานคร** หมายถึง หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ทำหน้าที่ดำเนินการและรับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปซึ่งมีการกึ่งที่สำคัญ 4 ประการ คือ การสอนหรือการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

3. **คุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ** หมายถึง ปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำที่สามารถนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบคือ การตัดสินใจ การมีส่วนร่วม การวางแผน การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร

3.1 **การตัดสินใจ** หมายถึง ผู้นำมีข้อมูลสารสนเทศ ถูกต้องสมบูรณ์ ทันสมัยและกล้าตัดสินใจทุกเรื่อง กระจายอำนาจให้บุคลากรสามารถกล้าตัดสินใจได้เองมากขึ้นและมีทักษะการตัดสินใจสั่งการในสถานการณ์เร่งด่วนได้ถูกต้องและรวดเร็ว

3.2 **การมีส่วนร่วม** หมายถึง การที่ผู้นำได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจพิจารณาแผนงาน บริหารงาน ให้ความร่วมมือและประสานงานในการพัฒนาวิชาการกับหน่วยงานอื่นและชุมชน ให้

ความร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนาความรู้ด้านวิชาการแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีของมหาวิทยาลัยและมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อไปปรับปรุงผลการปฏิบัติงานประจำปีให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

3.3 การวางแผน หมายถึง การที่ผู้นำได้มีการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของมหาวิทยาลัย มีการศึกษาแนวนโยบาย มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ ดำเนินการตามแผน และกำกับ ติดตาม ตรวจสอบอย่างเป็นระบบ

3.4 การทำงานเป็นทีม หมายถึง การกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพของทีมในการทำงานและปรับปรุงความสามารถของสมาชิกทีมงาน ในการแก้ปัญหาอันเกิดจากการทำงานร่วมกันเป็นทีม รวมทั้งเสริมสร้างความสามัคคีของสมาชิกในทีมงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3.5 การสื่อสาร หมายถึง ผู้นำมีความเข้าใจอันดีและความเที่ยงตรงของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ มีความชัดเจนในการเสนอแนะ และสร้างความเข้าใจที่ดีในข้อมูลข่าวสารให้กับบุคลากรทั้งที่ไม่เป็นทางการและที่เป็นลายลักษณ์อักษร

4. ด้านคุณลักษณะภาวะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติหรือพฤติกรรมที่มีอิทธิพลในการจูงใจบุคคลอื่นในสถานศึกษาให้ร่วมมือกัน ประสานงานกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ มีองค์ประกอบคือ การสร้างวิสัยทัศน์ การสร้างบารมี การคำนึงถึงความเป็นเอกบุคล การกระตุ้นใช้ปัญญาและการสร้างแรงบันดาลใจ

4.1 การสร้างวิสัยทัศน์ หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารให้รู้ว่าจะอนาคตสถานศึกษาจะต้องดำเนินไปทิศทางใด และมองเห็นภาพการปฏิบัติงานในอนาคต สามารถอธิบายและจูงใจให้บุคลากรมองไปในทิศทางอันเดียวกัน มีเป้าหมายหลักร่วมกัน และเข้าใจถึงแนวปฏิบัติเพื่อบรรลุผลสำเร็จของสถานศึกษาาร่วมกัน

4.2 การสร้างบารมี หมายถึง ความสามารถในการได้รับความเลื่อมใสศรัทธาจากบุคลากรและบุคคลทั่วไป เป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม เป็นกัลยาณมิตร ทุ่มเทในการทำงาน และสามารถโน้มน้าว จูงใจให้บุคลากรอุทิศตนในการทำงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

4.3 การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล หมายถึง ความสามารถที่เน้นมุ่งพัฒนาบุคลากรเป็นรายบุคคล เอาใจใส่ตามความต้องการและความสามารถของบุคลากรแต่ละคน สร้างความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว และส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรแต่ละบุคคลให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ

4.4 การกระตุ้นการใช้ปัญญา หมายถึง ความสามารถในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และหาวิธีการใหม่ๆ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ช่วยสนับสนุนการพัฒนาวิธีการใหม่ๆ ในการบรรลุภารกิจประจำวันของครูผู้สอน และทำให้เกิดโครงการใหม่ๆ เสนอแนะวิธีการใหม่ๆ ในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร

4.5 การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง ความสามารถในการจูงประกาย โน้มน้าวจิตใจของบุคลากรให้เปลี่ยนแปลงการทำงาน เกิดความรู้สึกว่าควรอุทิศตนเพื่อสถานศึกษา มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย

5. ด้านทักษะของผู้นำ หมายถึง ลักษณะ เฉพาะของผู้นำ มีองค์ประกอบ คือ ความคิดรวบยอด มนุษยสัมพันธ์ เทคนิควิธีการสอน และความรู้ความเข้าใจ

5.1 ความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการเข้าใจในระบบโครงสร้างของ คน โครงสร้างตำแหน่ง นโยบายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเอกชน และระบบการบริหารงานเพื่อให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้บริหารในการทำให้อบรมผลโดยใช้ กระบวนการกลุ่มและ เสริมสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันภายในสถาบันอุดมศึกษาตลอดจนประสานงานและ การให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงาน

5.3 เทคนิควิธี หมายถึง ความรู้ ความ สามารถของผู้บริหารที่เกี่ยวกับวิธีการกระบวนการ ดำเนินงานและเทคนิคต่างๆ ในการจัดกิจกรรม รวมถึงความสามารถในการใช้เครื่องมือต่างๆ

5.4 การสอน หมายถึง ความรู้ ความ สามารถของผู้บริหารในด้านเทคนิควิธีการจัดการเรียน การสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การพูดการอธิบายเพื่อให้ผู้ฟังและนักศึกษาเกิดความเข้าใจ ตลอดจนการ สร้างบรรยากาศในห้องเรียน ความเป็นกันเองกับนักศึกษา ส่งผลให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้มีคุณภาพ

5.5 ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้และสติปัญญาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในการ พัฒนา การปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์กร

6. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่หัวหน้าสาขาขึ้นไปของมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร

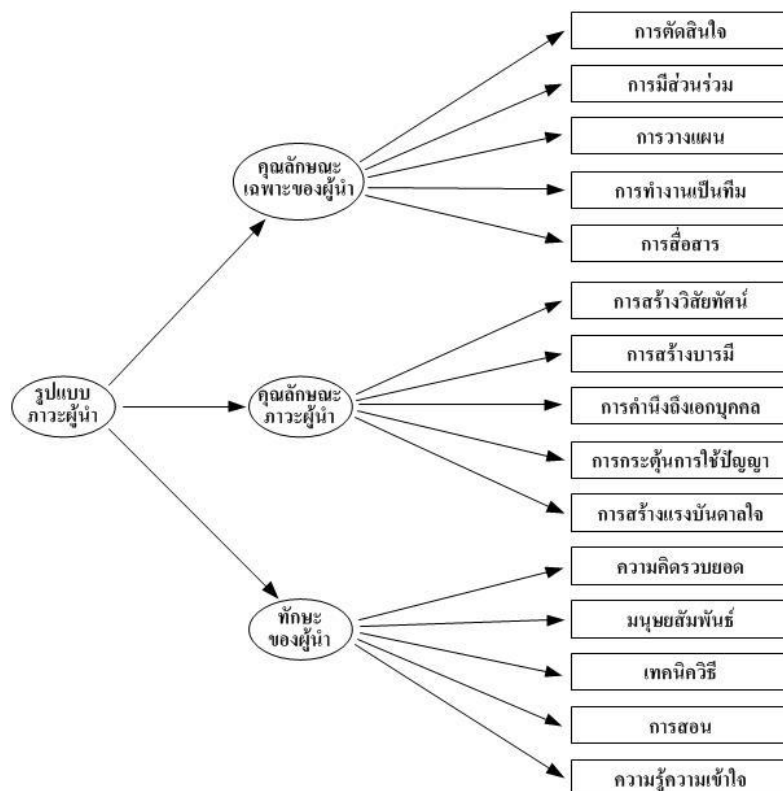
วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนากรอบแนวคิดรูป แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ใน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการในขั้นตอนนี้ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศซึ่งมีงานวิจัยของ Mc Call and Lombardo (1983) Gardner (1990) Frigon and Jackson (1996) และ McCauley, Moxley, and Velsor (1998) พบว่า คุณลักษณะเฉพาะของผู้นำประกอบด้วย การตัดสินใจ การมีส่วนร่วม การวางแผน การ ทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร งานวิจัยของ Mc Call and Lombardo (1983) Frigon and Jackson (1996) และ Mc Cauley, Moxley, and Velsor (1998) พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำประกอบด้วย การสร้าง วิสัยทัศน์ การสร้างบารมี การคำนึงถึงเอกบุคค การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการสร้างแรงบันดาลใจ และ งานวิจัยของ Bennis and Nanus (1985) Bass and Avolio (1990) และ House cited in Yukl (1998) พบว่า ทักษะของผู้นำประกอบด้วยความคิดรวบยอด มนุษยสัมพันธ์ เทคนิควิธี การสอน และความรู้ความ เข้าใจ

2. ยกร่างรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานครเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 โมเดลการวัดรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร

3. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรตามกรอบแนวคิด

ขั้นตอนที่ 2 การยืนยันรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการในขั้นตอนนี้ดังต่อไปนี้

1. นำร่างรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย มาจัดทำประเด็นการสนทนากลุ่ม

2. ขอหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ จำนวน 7 คนโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

2.1 ผู้บริหาร ของมหาวิทยาลัยเอกชน ที่จบปริญญาเอก มีความรู้ในเรื่องภาวะผู้นำ และมีความรู้ความสามารถในการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 4 คน

2.2 คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิปริญญาเอกมีความรู้ความสามารถด้านภาวะผู้นำและมีความรู้ความสามารถในการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 3 คน

3. ทำการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

4. วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่มได้เป็นรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร

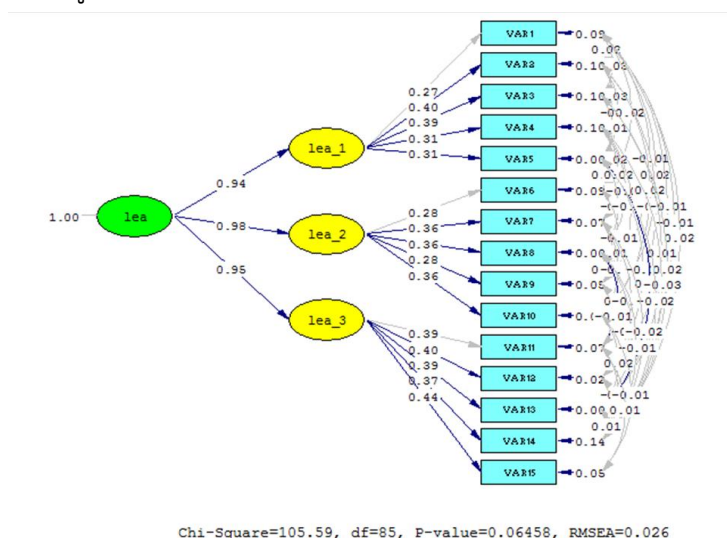
ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความตรงของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานครผู้วิจัยดำเนินการในขั้นตอนนี้ดังต่อไปนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 360 คน ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และแบบสอบถามมี 2 ตอน ในตอนที่ 1 มีข้อคำถาม 5 ข้อ และตอนที่ 2 มีข้อคำถาม 70 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.66 - 1 และมีค่าความเที่ยง ตั้งแต่ .85 ถึง .89 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ไปสอบถามความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร พบว่า มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) คุณลักษณะเฉพาะของผู้นำประกอบด้วย การตัดสินใจ การมีส่วนร่วม การวางแผนการทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร 2) คุณลักษณะภาวะผู้นำประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ การสร้างบรรณิการคำนึงถึงเอกบุคคล การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการสร้างแรงบันดาลใจ และ 3) ทักษะของผู้นำประกอบด้วย ความคิดรวบยอด มนุษยสัมพันธ์ เทคนิควิธีการสอน และความรู้ความเข้าใจ

2. ผลการตรวจสอบความตรงของรูปแบบพบว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า Chi-Square = 105.59 ค่า df = 85 ค่า p = 0.06458 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) = 0.96 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) = 0.95 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) = 0.0046 ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 ผลการตรวจสอบความตรงของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ ด้านคุณลักษณะภาวะผู้นำ และด้านทักษะของผู้นำสอดคล้องกับบริบททางการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน ที่เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนหรือผู้ที่ต้องการศึกษา ในด้านคุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ พบว่า การวางแผนมีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีการแพร่ไปทั่วทุกมุมโลกอย่างไร้พรมแดนทำให้ข้อมูลความเจริญทางวิทยาการและเทคโนโลยีแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยเอกชนซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่เคียงคู่กับการศึกษามาทุกยุคทุกสมัยเป็นทรัพยากรหลักและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในกลไกของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปค่านิยมและอุดมคติที่เปลี่ยนไปการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงภายใต้กฎหมายการศึกษาแห่งชาติหรือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อก้าวให้ทันกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2555) ที่พบว่า ผู้นำต้องมีการดำเนินการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารต้องได้รับการพัฒนาด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีมและการสื่อสารอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการและเทคโนโลยีการสร้างแรงบันดาลใจนั้นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเอกชนได้ให้ความสำคัญกับบุคลากรและผู้ร่วมงานทุกคน โดยการกระตุ้นให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มความรู้ ความสามารถและให้บุคลากรตระหนักถึงสิ่งสำคัญที่ได้รับในการปฏิบัติงานโน้มน้าว จูงใจให้บุคลากรมุ่งความสนใจในวิธีการที่จะทำงานให้สำเร็จ และให้กำลังใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามในด้านทักษะของผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์นั้น ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเอกชนมีวิธีการสื่อสารเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานของบุคลากรเพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่มหาวิทยาลัยกำหนด และยังสอดคล้องกับ Blasé and Blasé (2002) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำมีความบกพร่องคือ ละเลยต่อการเอาใจใส่ครูทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ เช่น ไม่ให้ความร่วมมือในอุปกรณ์การสอน ขาดความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและอื่นๆ ผลจากการวิจัยนี้ทำให้มีการวางแผนเพื่อหาทางแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นลักษณะเช่นนี้อีกในโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างแรงบันดาลใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนเป็นการจัดการศึกษาที่บริหารจัดการโดยหน่วยงานภายในอย่างอิสระ ผู้บริหารมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการทรัพยากรบุคคล และจำเป็นต้องสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความรักและผูกพันต่อองค์กรมีความศรัทธาในผู้บริหาร และพร้อมที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพให้แก่องค์กร เพื่อให้องค์กรมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พนิช ศรีวิเศษ (2555) ที่

กล่าวว่า ทักษะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยผู้นำมีการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ร่วมงานในองค์กรทุกระดับ

ประเด็นที่ 2 ความตรงของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีค่า Chi-Square = 105.59 ค่า df = 85 ค่า p = 0.06458 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) = 0.96 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) = 0.95 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) = 0.0046 แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ดี มีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับเกณฑ์การวิจัยทางสังคมศาสตร์

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบที่ได้จากงานวิจัยฉบับนี้มีการบูรณาการโมเดลได้ลงตัวจากการดัดแปลงและวิเคราะห์ตัวแปรจนได้เป็นรูปแบบต้นแบบการวิจัยการศึกษาตัวแปรซึ่งผ่านการตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งนิสิตนักศึกษา หรือบัณฑิตในสาขาที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้อย่างกว้างขวางและยังสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยเอกชนได้ด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ได้รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเอกชนที่เหมาะสม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับผิดชอบการพัฒนาผู้บริหารสามารถนำข้อมูลและข้อค้นพบไปจัดทำเป็นคู่มือหรือหลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและเกิดประสิทธิผลในการจัดการสถานศึกษา

2.2 สถาบันที่ผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิต ศึกษาสาขาบริหารการศึกษาคควรที่จะนำรูปแบบการวิจัยนี้ไปเป็นต้นแบบของการวิจัยในสาขาบริหารการศึกษาเพราะรูปแบบการวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านกระบวนการออกแบบการวิจัยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลน่าจะเป็นต้นแบบของการวิจัยในสาขาบริหารการศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลเฉพาะมหา วิทยาลัยเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้นในครั้งต่อไปควรมีการเก็บข้อมูลภาวะผู้นำสถาน ศึกษาสังกัดอื่นบ้างเพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างสังกัดและควรมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการศึกษาถึงภาวะผู้นำ
2. ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยหรือเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องโดยตรงเช่นคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย นักศึกษาเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในมุมมองที่ต่างออกไปจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนนั้นเป็นอย่างไร
3. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานครซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหาอุปสรรคในตัวแปรต่างๆของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเอกชน

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. 2544. *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพย์ พับลิเคชั่น.
- พนิช ศรีวิเศษ. (2555). *การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำผู้ควบคุมงานการซ่อมใหญ่อากาศยานฝ่ายช่าง บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- พิมพ์พรณ เพชรสมบัติ. (2555). *การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2542). *การเรียนรู้การสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน: ประมวลบทความ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *การปฏิรูปการศึกษา: วาระแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- _____. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2547). *ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). *สังคมได้อะไร..จากการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- _____. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2542). *ปฏิญญาโลกว่าด้วยการอุดมศึกษา :สาระและการดำเนินงาน*. กองวิเทศสัมพันธ์. (อัสสำเนา)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). *รูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่*. รายงานการวิจัย [accessed on September 3, 2007]. available: from: www.onec.go.th

- Bass, B.M., & Avolio, B.J. (1990). *Multifactor leadership questionnaire*. Palo Alto, C.A.: Consulting Psychologists Press.
- Bennis, W.G., & Nanus, B. (1985). *Leaders: The Strategies for Taking Charge*. New York: Harper & Row.
- Blasé, J., & Blasé, J. (2002). *The dark side of leadership: Teacher perspectives of Principal mistreatment*. Educational Administration Quarterly, 38 (5), 671-727.
- Frigon, N.L., & Jackson, H.K. (1996). *The Leader*. New York: Amecom.
- Gardner, J.W. (1990). *On leadership*. New York: The Free Press.
- House, R. J. (1971). A path-goal theory of leadership effectiveness. *Administrative Science Quarterly*, 16, 321-338.
- Johns, J. (2000). *Factors for Effective School Leadership: A Case Study of Floretta Dukes - Mc Kenzie and the Washington, D.C. Public Schools 1981 - 1988*. Ph.D. Thesis, Howard University.
- McCall, M.W., & Lombardo, M.M. (1983). What makes a top executive? *Psychology Today*, 17(2), 26-31.
- Mc Cauley, C.D., Moxley, R.S., & Velsor, E.V. (1998). *The Center for Creative Leadership Handbook of Leadership Development* (3rd ed.). San Francisco: Jossey - Bass.
- Stogdill, R.M. (1974). *Handbook of Leader-ship*. New York: The Free Press.
- Yukl, G.A. (1998). *Leadership in organizations* (4th ed.). Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของจังหวัดสงขลา

นุกูล ชื่นฟัก¹

นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว²

วรลักษณ์ ลลิตศิริวิมล³

ชุตินา หวังเบญจหมัด⁴

สิริลักษณ์ ทองพูน⁵

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและการขาดแคลนแรงงาน คุณลักษณะแรงงานที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการ และรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานในจังหวัดสงขลา การเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากวิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงปริมาณจาก 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 20 ราย และ กลุ่มแรงงาน จำนวน 400 ราย และเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) จากผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา จำนวน 10 ราย ผลการวิจัยพบว่า 1) จังหวัดสงขลามีความต้องการและการขาดแคลนแรงงานในวุฒิการศึกษาระดับปวส. เป็นเหตุให้ปริญญาตรีขยับมาทำงานในตำแหน่งงานที่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษ่อีกทั้งในปี 2557 ตำแหน่งงานที่ยังไม่ได้รับการบรรจุ จำนวน 1,063 อัตรา สาเหตุใหญ่ที่ทำให้ผู้สมัครงานไม่ได้รับการบรรจุงานเกิดจากขีดความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ 2) คุณลักษณะแรงงานที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในจังหวัดสงขลาพบว่า ทักษะทางสังคม (soft skills) ที่สถานประกอบการต้องการ 3 ลำดับแรก คือ จริยธรรมในการทำงาน ความซื่อสัตย์ และ ความสุภาพอ่อนน้อมและทักษะทางความรู้ (Hard skills) ที่สถานประกอบการต้องการ 3 ลำดับแรก คือ ทักษะด้านความรู้ในการทำงาน ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ประกอบการ ด้านการผลิต บริการ ค้าปลีก/ค้าส่ง และ ก่อสร้าง/อสังหาริมทรัพย์ จำนวน 10 ราย พบว่า ปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการ คือ แรงงานขาดทักษะด้านคอมพิวเตอร์ ด้านภาษาอังกฤษ และการขาดแคลนแรงงาน คุณลักษณะแรงงานที่สำคัญที่สถานประกอบการต้องการคือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความขยันอดทน การเรียนรู้ และ 3) รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานใน

¹ สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

² คณบดี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

³ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

⁴ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

⁵ คณบดี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

*Corresponding author e-mail : nukool@hu.ac.th

จังหวัดสงขลาโดยการส่งเสริมสนับสนุนให้แรงงานมีความรู้ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยยกระดับความรู้ ทักษะความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันได้แก่ หน่วยงานของรัฐในจังหวัดสงขลา สถานประกอบการ สถาบันการศึกษา และรัฐบาลอื่นจะมีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของสถานประกอบการในอุตสาหกรรมต่างๆ และส่งผลต่อความยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดสงขลาต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แรงงาน จังหวัดสงขลา

Songkhla Province's Human Resource Development

Abstract

This present research was aimed to study the demand of labor, the desirable characteristics of the labor force, and to develop a model of human resource development for the labor force in Songkhla Province. The data were collected using the qualitative and quantitative methods. For the focus group, ten owners and managers of the enterprises from the sectors of production, service, and trade were used. In the meantime, the questionnaires were distributed to twenty owners and managers and 400 workers. The results showed that the need of labor force is highly needed especially the labor, who has a vocational degree. Unfortunately, a person who has a bachelor degree was seemed to be supplied over than the need in this province. Therefore, the later groups have to be worked for the lower position, even though they hold a higher qualification. Moreover, there were 1,063 unoccupied positions available although there was an abundant level of labor supply and it could be a low work competency of the labors. The desirable characteristics of the workforce in Songkhla Province for the soft skills are ethical, integrity and courtesy skills and for the hard skills are task knowledge, English proficiency, and the computer skills. The result from the focus group of the labor force showed a deficiency in the computer and English proficiency skills. The desirable characteristics of labor force showed the honesty, responsibility, discipline, diligence, patience, and learning. The development of human resources model for institutions in Songkhla province to encourage the workers to have the knowledge, skills, abilities and desirable characteristics along with the involvement of stakeholders from all sectors such as provincial government, establishment, educational institutions and central government. The strong collaboration will enhance the competitiveness of enterprises in various industries and contribute to economic and social sustainable development of the province.

Keyword: Human resource development, workforce, Songkhla province

บทนำ

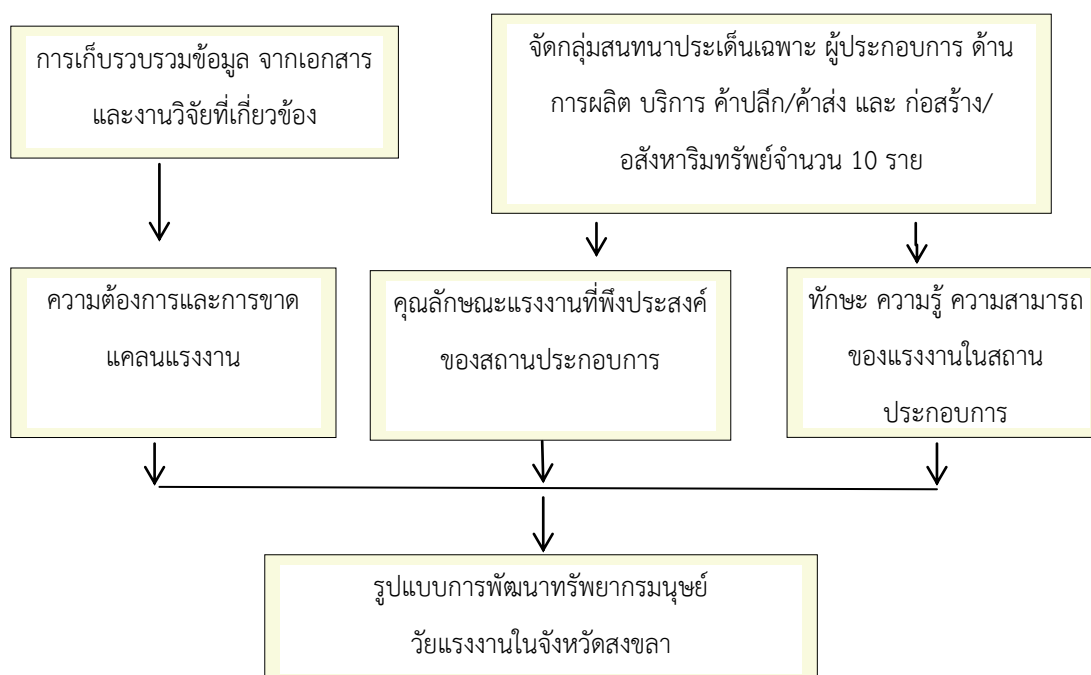
วัยแรงงานเป็นปัจจัยการผลิตและทุนมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทั้งระดับส่วนย่อยและระดับมหภาคของประเทศโดยแรงงานเป็นปัจจัยการผลิตขั้นต้นสำคัญที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการผลิต นอกเหนือไปจากปัจจัยที่ดิน ทุน ทรัพยากรธรรมชาติ และเทคโนโลยี นอกจากนี้ แรงงานยังเป็นแหล่งสำคัญของการใช้จ่าย หากการจ้างงานในประเทศอยู่ในอัตราสูง แรงงานมีคุณภาพและมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายก็จะช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในภาคแรงงานอย่างเหมาะสมและทันการณ์ จะช่วยลดปัญหาเชิงโครงสร้างด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยเสริมศักยภาพการผลิตและการเติบโตของประเทศโดยรวม (สมศรี ศิกษมัต. 2555) รศ.ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ผู้อำนวยการวิจัยด้านการพัฒนาแรงงาน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาวิกฤติแรงงานไทยอันเนื่องมาจากความไม่สมดุลของความต้องการแรงงานและการผลิตแรงงานกล่าวคือขาดแคลนแรงงานระดับล่าง (ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา) แต่มีแรงงานส่วนเกินระดับอุดมศึกษาอยู่มาก นอกจากนี้ยังพบว่าประเทศไทยขาดแคลนแรงงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมากเป็นอันดับ 1 ในอาเซียน เนื่องจากสถาบันการศึกษาหลายแห่งมุ่งเน้นผลิตบุคลากรในระดับและสาขาที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน แต่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งการที่มหาวิทยาลัย/สถาบันอาชีวศึกษาไม่สามารถผลิตบุคลากรที่ตรงตามสายที่ตลาดแรงงานต้องการปรากฏออกมาในลักษณะของการที่แรงงานจะต้องใช้เวลานานขึ้นเพื่อหางานที่เหมาะสมกับตนปัญหาความไม่สอดคล้องในตลาดแรงงานนี้เป็นปัญหาหนึ่งที่สะท้อนถึงศักยภาพที่ล้มเหลวจากการเรียนการสอนในด้านวิชาชีพของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นจากสถาบันอาชีวศึกษาหรือจากสถาบันอุดมศึกษาการเรียนนั้นไม่สามารถทำงานได้ตรงตามสายที่จบมาหรือทำงานต่ำกว่าคุณวุฒิของตนเองนั้นเป็นปัญหาที่นำมาสู่ผลต่อตลาดแรงงานและถ้าไม่มีการมีการแก้ปัญหา ผลกระทบจากความไม่สอดคล้องของการศึกษากับการประกอบอาชีพต่อตัวแรงงานไม่ว่าจะเป็นในด้านของรายได้ภาวะการมีงานทำและภาวะหางานทำเพิ่มของแรงงานจะเพิ่มมากขึ้น การสำรวจของธนาคารโลก (The World Bank) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) จำนวน 1,043 บริษัทครอบคลุมทุกภูมิภาคในประเทศไทย ใน 8 อุตสาหกรรมได้แก่อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป, อุตสาหกรรมสิ่งทอ, อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม, อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์, อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า, อุตสาหกรรมยางและพลาสติก, อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์พบว่าการทำงานในภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการจ้างงานแรงงานที่ไม่มีทักษะสูงนักโดยแรงงานส่วนใหญ่ร้อยละ 37 เป็นแรงงานที่มีทักษะต่ำรองลงมาได้แก่แรงงานที่มีทักษะสูงร้อยละ 13, แรงงานที่ไม่ได้อยู่ในด้านการผลิตร้อยละ 9 ในขณะที่ผู้จัดการและผู้บริหารและแรงงานวิชาชีพ (Professional) มีสัดส่วนของการจ้างงานเพียงแค่อ้อยละ 2-3 เท่านั้นการผลิตบุคลากรที่มีคุณสมบัติไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทำให้เกิดปัญหาการว่างงานและขาดแคลนแรงงาน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานไทยในจังหวัดสงขลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหนึ่งในการสร้างแรงงานที่มีคุณภาพ จึงสนใจศึกษาความต้องการแรงงาน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา อีกทั้งใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและสร้างอาชีพให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการและการขาดแคลนแรงงานของตลาดแรงงานในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะแรงงานที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในจังหวัดสงขลา
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานในจังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ในลักษณะของการผสมผสาน 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ แรงงานจากองค์กรธุรกิจภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดสงขลาได้แก่ ธุรกิจภาคการผลิต ธุรกิจภาคการบริการ และธุรกิจภาคค้าส่งและค้าปลีก จำนวน 845,227 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา. 2557) โดย ผู้วิจัยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973: 1088) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5 หรือ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยจึง

ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Sampling) (กัลยา วาณิชยบัญชา. 2550: 12) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มแรงงานจากสถานประกอบการ จำนวน 400 คนจากสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสงขลา กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจภาคการผลิต ผู้ประกอบการธุรกิจภาคบริการและ ผู้ประกอบการธุรกิจภาคค้าส่งและค้าปลีก จำนวน 30 คนโดยผู้วิจัย สุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (กัลยา วาณิชยบัญชา. 2550: 12) และขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ ผู้ประกอบการ ด้านการผลิต บริการ ค้าปลีก/ค้าส่ง และ ก่อสร้าง/อสังหาริมทรัพย์จำนวน 10 ราย

ผลการศึกษา

1. ความต้องการและการขาดแคลนแรงงานของตลาดแรงงานในจังหวัดสงขลา พบว่าสถานประกอบการมีความต้องการแรงงานถึงทักษะ โดยอาชีพที่สถานประกอบการในจังหวัดสงขลาที่มีความต้องการมากที่สุดคือ เสมียน พนักงานขาย และ ช่างเทคนิค ตามลำดับและมีการขาดแคลนแรงงานในระดับอุดมศึกษาในระดับ ปวส. ในขณะที่วุฒิปริญญาตรีมีมากเกินไปกว่าความต้องการ เป็นเหตุให้ ปริญญาตรีขยับลดลงมาทำงานในตำแหน่งงานที่ต่ำกว่าวุฒิมัธยมศึกษา อีกทั้งการบรรจุนานลดลง มีตำแหน่งงานที่ยังไม่ได้รับการบรรจุเพิ่มสูงขึ้น ปี 2557 ตำแหน่งงานที่ยังไม่ได้รับการบรรจุ จำนวน 1,063 อัตรา สาเหตุใหญ่ที่ทำให้ผู้สมัครงานไม่ได้รับการบรรจุนานเกิดจากขีดความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์

2. คุณลักษณะแรงงานที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในจังหวัดสงขลาพบว่าทักษะทางสังคม (soft skills) ที่สถานประกอบการต้องการ 3 ลำดับแรก คือ จริยธรรมในการทำงาน ความซื่อสัตย์ และ ความสุภาพอ่อนน้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67, 4.59 และ 4.54 ตามลำดับ และทักษะทางความรู้ (Hard skills) ที่สถานประกอบการต้องการ 3 ลำดับแรก คือ ทักษะด้านความรู้ในการทำงาน ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43, 4.33 และ 4.14 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจและความคาดหวังของสถานประกอบการ

ทักษะของพนักงาน	$\bar{x}$	SD	$\bar{d}$	S_d	t	Sig.
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านการคิดวิเคราะห์	3.03	.71	-1.10	.85	-4.86	.000*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านการคิดวิเคราะห์	4.13	.90				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านการเรียนรู้	3.00	.83	-1.27	1.00	-4.79	.000*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านการเรียนรู้	4.27	.78				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านการทำงานเป็นทีม	3.47	.79	-.96	.85	-4.24	.001*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านการทำงานเป็นทีม	4.43	.69				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านความรู้ในการทำงาน	3.40	.62	-1.03	.81	-4.77	.000*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านความรู้ในการทำงาน	4.43	.76				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านคอมพิวเตอร์	3.37	.90	-.96	.98	-3.65	.003*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านคอมพิวเตอร์	4.33	.62				

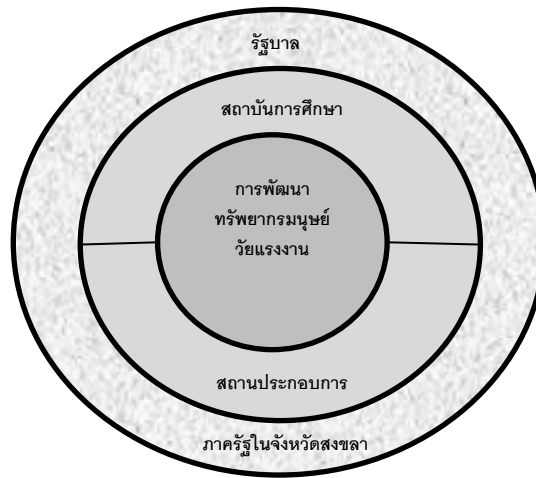
ทักษะของพนักงาน	$\bar{x}$	SD	$\bar{d}$	S_d	t	Sig.
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านภาษาต่างประเทศ	2.37	.78	-1.77	1.19	-5.57	.000*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านภาษาต่างประเทศ	4.14	.92				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่าง	3.02	.89	-1.04	.98	-3.96	.002*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่าง	4.05	.77				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านการนำผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จ	3.23	.82	-1.11	.83	-5.05	.000*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านการนำผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จ	4.34	.72				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านการดำเนินงานอย่างผู้ประกอบการ	3.21	.96	-1.27	.96	-4.95	.000*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านการดำเนินงานอย่างผู้ประกอบการ	4.48	.53				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านการสื่อสาร	3.27	.61	-1.03	.49	-7.87	.000*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านการสื่อสาร	4.30	.67				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3.70	.75	-.69	.66	-3.86	.002*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.39	.63				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านความยืดหยุ่น	3.36	.82	-1.10	.69	-5.95	.000*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านความยืดหยุ่น	4.46	.63				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านทัศนคติทางบวก	3.52	.92	-1.00	.82	-4.56	.001*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านทัศนคติทางบวก	4.52	.58				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านความซื่อสัตย์	3.54	.93	-1.05	.91	-4.33	.001*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านความซื่อสัตย์	4.59	.71				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านความสุภาพอ่อนน้อม	3.56	.90	-.99	.99	-3.72	.003*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านความสุภาพอ่อนน้อม	4.54	.61				
ความพึงพอใจต่อทักษะด้านจริยธรรมในการทำงาน	3.53	.87	-1.14	.85	-5.03	.000*
ความคาดหวังต่อทักษะด้านจริยธรรมในการทำงาน	4.67	.58				

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ประกอบการ ด้านการผลิต บริการ ค้าปลีก/ค้าส่ง และก่อสร้าง/อสังหาริมทรัพย์จำนวน 10 รายผล พบว่า ปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการ คือ แรงงานขาดทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ ด้านภาษาอังกฤษ และการขาดแคลนแรงงาน คุณลักษณะแรงงานที่สำคัญที่สถานประกอบการต้องการคือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความขยันอดทน การเรียนรู้

3. รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานในจังหวัดสงขลา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานในจังหวัดสงขลาคือการส่งเสริมสนับสนุนให้แรงงานมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ของการได้แรงงานที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการแล้วนั้น การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยยกระดับความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ทรัพยากรวัยแรงงานให้เป็นแรงงานที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการ อันจะมีผลต่อการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของสถานประกอบการในอุตสาหกรรมต่างๆ และส่งผลต่อความยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดสงขลาต่อไป

รูปแบบจำลองในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานได้ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบจำลองการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานในจังหวัดสงขลา

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานในจังหวัดสงขลา มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. บุคคลที่เป็นวัยแรงงาน ซึ่งจะต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้ตนเองเป็นผู้มีความรู้ ทักษะความสามารถ รวมถึงการบ่มเพาะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สถานประกอบการต้องการให้เกิดขึ้นภายในตนเอง ดังนั้นการเป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้และมุ่งพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานมีความรู้ ทักษะความสามารถเป็นไปตามที่สถานประกอบการพึงประสงค์ได้

2. สถานประกอบการ ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงาน กลุ่มนี้สามารถเพิ่มความรู้ ทักษะความสามารถให้แก่แรงงานได้โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ อาทิ การปฐมนิเทศ การฝึกอบรมในรูปแบบต่างๆ การให้ทุนการศึกษา การจัดระบบพี่เลี้ยงที่ปรึกษา เป็นต้น นอกจากนี้สถานประกอบการยังสามารถหนุนเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้โดยการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อสนับสนุนและดูแลการทำงานให้เกิดลักษณะของ “คนสำราญ งานสำเร็จ” ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตและความสุข ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานและคุณภาพแรงงานได้ในระยะยาว

3. สถาบันการศึกษา ซึ่งนับได้ว่าเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเตรียมความพร้อมบัณฑิตก่อนเข้าสู่วัยแรงงานในสถานประกอบการ ดังนั้นหากสถาบันการศึกษาสามารถเพิ่มเติมความรู้ ทักษะความสามารถ โดยเฉพาะทักษะและความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทั้งทางด้าน Hard skills และ Soft skills ย่อมช่วยให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา กับสถานประกอบการจะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายสามารถกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และนำไปสู่การพัฒนาเพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่พึงประสงค์ของแต่ละช่วงวัยได้

4. องค์การหรือหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสงขลา ซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ดังนั้นหากมีการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงาน รวมถึงการมีมาตรการในการดูแลส่งเสริมและสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานในจังหวัดสงขลาได้

อภิปรายผล

ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า 1) ความไม่สอดคล้องระหว่างอุปสงค์กับอุปทานของตลาดแรงงานปัญหาการว่างงานของแรงงานระดับวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ในขณะที่เกิดการขาดแคลนแรงงานใน ระดับวุฒิการศึกษาในระดับปวส.และปวช. สอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจผู้ว่างงานในปี 2557 ของศูนย์ข้อมูลแรงงานแห่งชาติ จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จพบว่า ระดับอุดมศึกษาว่างงานมากที่สุดจำนวน 103,000 คน รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 89,000 คน ระดับประถมศึกษา 50,000 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 49,000 และงานวิจัยของ จงจิตต์ ฤทธิรงค์ และ รินา ต๊ะดี (2558) ที่สำรวจความต้องการผู้ประกอบการทั้งหมด 41 รายในกลุ่มอุตสาหกรรม 3 ประเภทได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์ การผลิตอาหาร และการท่องเที่ยว พบว่า ผู้ประกอบการ 81.4% ต้องการผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับ ปวช. และ ปวส. ในขณะที่ผู้ประกอบการเพียง 28.6% ต้องการผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จำนวนแรงงานระดับอาชีวศึกษามีแนวโน้มลดลง ในขณะที่กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ตลาดแรงงานมีความต้องการมากที่สุด และสอดคล้องกับ จากการสำรวจสถานการณ์ตลาดแรงงานของสำนักงานตลาดแรงงานจังหวัดสงขลา (2557) เปรียบเทียบกับความต้องการแรงงานของผู้สมัครงานจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ความต้องการแรงงานที่มีการศึกษาระดับปวช. - ปวส./อนุปริญญา มีจำนวนมากกว่าผู้สมัครงานประมาณ 2 เท่า ประเทศต้องการคนระดับกลางจำนวนมาก เพื่อป้อนงานเข้าสู่อุตสาหกรรมต่างๆ โดยต้องการคนที่จบสายอาชีวศึกษา 50% จบระดับปริญญาตรี 10% และอีก 40% เป็นแรงงานมัธยม หรือต่ำกว่า 2) ปัญหาปริญญาตรีขยับมาทำงานในตำแหน่งงานที่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษา สถานประกอบการหลายแห่งไม่ต้องการจ้างงานระดับปริญญาตรี ทำให้บัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ยอมเข้าทำงานโดยใช้วุฒิการศึกษาต่ำกว่าที่จบ รวมทั้ง มีแรงงานในระดับปริญญาตรีมากถึง 20% ที่ยอมรับเงินเดือนในระดับวุฒิการศึกษาที่ต่ำกว่า และได้รับรายได้ต่ำกว่าที่ควรจะได้รับหรือต่ำกว่าคุณวุฒิ และ 3) การบรรจุนานลดลง มีตำแหน่งงานที่ยังไม่ได้รับการบรรจุเพิ่มสูงขึ้น เฉพาะในปี 2557 จำนวน 1,063 อัตรา สาเหตุใหญ่ที่ทำให้ผู้สมัครงานไม่ได้รับการบรรจุนานเกิดจากความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวณีย์ จันทะพงษ์ และ กรวิทย์ ตันศรี (2556) ศึกษาการขาดแคลนแรงงานไทย: สภาพปัญหา สาเหตุ ผลวิจัยรายงานถึงความไม่สอดคล้องของอุปสงค์และอุปทานด้านการศึกษาและประสบการณ์ของแรงงานประเภทที่มีทักษะ เป็นผลจากระบบการศึกษาผลิตแรงงานที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถหาแรงงานที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการได้ (Qualified worker) เนื่องจากทักษะของแรงงานไม่ตรงต่อความต้องการ และแรงงานของไทยขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาอังกฤษ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการมี

ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งที่นายจ้างต้องการ ประกอบกับแรงงานยังเลือกงาน และไม่ต้องการทำงานหนัก ประเภท 3D งานสกปรก (Dirty job) งานยาก (Difficult job) และงานอันตราย (Dangerous job)

ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ทักษะทางสังคม (soft skills) ที่สถานประกอบการต้องการ 3 ลำดับแรก คือ จริยธรรมในการทำงาน ความซื่อสัตย์ และ ความสุภาพอ่อนน้อมและทักษะทางความรู้ (Hard skills) ที่สถานประกอบการต้องการ 3 ลำดับแรก คือทักษะด้านความรู้ในการทำงาน ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ ผลดังกล่าวข้างต้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาของนักวิชาการหลายท่านทั้ง บุญอนันต์ พินัยทรัพย์ (2557) วราภรณ์ ศรีบุญ (2556) สัมพันธ์ สุกใส (2553) รวมถึงวลัยลักษณ์ สุวรรณวลัยกร และ มนวิภา ผดุงสิทธิ์ (2556: 35) ที่พบว่า องค์กรคาดหวังบุคลากร โดยเฉพาะด้านวิชาชีพการบัญชีจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน มีความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลการศึกษาของ เครือมาศ ทองวงศ์ (2556) ซึ่งเป็นการศึกษาความต้องการแรงงานของสถานประกอบการในจังหวัดสงขลา สะท้อนให้เห็นว่า องค์กรต้องการพนักงานที่มีทักษะด้าน Hard skills ได้แก่ ด้านความรู้เชิงวิชาการ ความรู้ด้านการทำงาน และ ทักษะในการใช้เครื่องใช้สำนักงาน และยังสะท้อนให้เห็นเพิ่มเติมอีกว่าองค์กรไม่มีความจำเป็นที่จะต้องรับพนักงานที่มีความสามารถสูงมากหรือเก่งจนเกินไป เพราะเชื่อว่าทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานเหล่านี้สามารถสอนและเรียนรู้ได้ และที่สำคัญองค์กรอาจได้รับประสบการณ์ไม่ดีจากการรับพนักงานใหม่ที่มีความรู้ความสามารถสูงเข้ามาร่วมงานส่งผลให้เกิดปัญหาบางอย่าง เช่น พนักงานมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงเกินไป ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ นอกจากนี้หากองค์กรต้องการยกระดับองค์กรให้เป็นองค์กรชั้นนำระดับประเทศด้วยแล้ว องค์กรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาพนักงานด้าน Hard skills ให้มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะด้าน Soft skills เพื่อให้พนักงานมีความมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สามารถเป็นผู้นำทีมได้ มีการเรียนรู้ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และมีจริยธรรมในการประกอบอาชีพ (มารดารัตน์ สุขสง่า, 2554)

ผลการศึกษาจากการสนทนา (Focus Group) กลุ่มผู้ประกอบการด้านทักษะทางด้านสังคม (Soft skills) พบว่าสถานประกอบการทุกแห่งต้องการแรงงานที่มีคุณธรรมและจริยธรรมมาเป็นอันดับแรกองค์กรให้ความสำคัญเรื่องความซื่อสัตย์ในการทำงาน พนักงานต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และไม่คดโกงหรือหลอกลวงผู้อื่น จึงจะได้รับความไว้วางใจจากผู้ร่วมงานซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาวัยแรงงานด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลีภรณ์ วงษ์คำ (2550), ทวีภาณุจน์ ตั้งวีระพรพงศ์ (2556) และเฉลิมขวัญ คุรุทบุญยงค์ (2557) เห็นด้วยว่าคุณลักษณะที่สถานประกอบการพึงประสงค์และสำคัญที่สุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยปลูกฝังให้ทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทและสำนึกในหน้าที่ที่ได้รับ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการทำงานได้อย่างถูกต้องและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้านทักษะความรู้ในการทำงาน พบว่า ปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการยังขาดทักษะดังต่อไปนี้ (1) ด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งถือเป็นความรู้ขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ บุคลากรใหม่ยังขาดความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในปัจจุบัน จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้าและขาดประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานประกอบการควรดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถต่อเนื่องโดยมีระบบพี่เลี้ยงสอนงาน ในช่วงทดลองงาน ส่งผลให้บุคลากรมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างถูกต้องและเข้าใจในระบบปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรัณธ์รัตน์ ประเสริฐนากุล (2557) พบว่า คุณสมบัติที่ต้องการสูงสุดคือความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (2) ด้านภาษาต่างประเทศ จาก ความต้องการแรงงานของ สถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องการแรงงานที่มีความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศได้มากกว่า 1 ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาวัยแรงงานด้าน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาความรู้และสมรรถนะในการใช้ภาษาของวัยแรงงาน นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนทยา เขมวีรัตน์ (ม.ป.ป.), เครือมาศ ทองวงศ์ (2556), พจนาวรรณ อนุพันธ์และ นันทรัตน์ เจริญกุล (2555) และสัมพันธ์ สุกใส (2553) พบว่าคุณลักษณะที่สถานประกอบการพึงประสงค์และ สำคัญคือ ด้านทักษะความรู้เกี่ยวกับงานทั้งในด้านทักษะในการประกอบวิชาชีพ ความรู้ความสามารถทาง วิชาการ ซึ่งสถานประกอบการหลายแห่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมบุคลากร ทำให้ บุคลากรสามารถปฏิบัติงานให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นข้อเสนอแนะ 2 ประการ ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

1.1 จังหวัดสงขลาหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรกำหนดเป้าหมายระยะยาวสำหรับการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานในจังหวัดสงขลา เช่น เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ ของจังหวัด ยกระดับความสามารถทางการแข่งขันขององค์กรหรือสถานประกอบการต่างๆ และเพื่อยกระดับ คุณภาพชีวิตและความสุขของทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงาน เป็นต้น

1.2 องค์กรหรือสถานประกอบการควรประเมินทักษะที่จำเป็นของพนักงานอย่างสม่ำเสมอทั้งนี้เพื่อ การพัฒนาและเพื่อนำไปสู่เป้าหมายระยะยาวขององค์กรเอง และผลการประเมินจะสามารถนำไปสู่การหา แนวทางหรือมาตรการในการพัฒนาพนักงานที่เหมาะสมต่อไปได้

1.3 ด้านทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานเองควรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เป็นบุคคลที่พร้อมต่อการ เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาตนเองทั้งทักษะด้าน Hard skills และ Soft skills เนื่องจากการพัฒนา ในระดับบุคคลสามารถทำให้ระดับองค์กรและระดับประเทศยกระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นได้

ทั้งนี้การพัฒนาระดับบุคคลหากได้รับการส่งเสริมจากสถานประกอบการและหน่วยงานภาครัฐและ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องย่อมจะส่งผลให้การยกระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานให้สูงขึ้นได้ สามารถนำไปสู่เป้าหมายระยะยาวที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาการพัฒนารูปแบบทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงานกับการยกระดับความสามารถในการแข่งขันขององค์กร และยกระดับคุณภาพชีวิตและความสุขของพนักงาน นอกจากนี้ควรศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงของทักษะด้านต่างๆ เป็นประจำเพื่อประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยแรงงาน ตลอดจนเสนอแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรัณท์รัตน์ ประเสริฐธนากุล. (2557). *ความต้องการของตลาดแรงงานและคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร*. รายงานวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2550). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เครือมาศ ทองวงศ์. (2556). *ความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา*. เข้าถึงจาก www.eco.ru.ac.th
- จงจิตต์ ฤทธิรงค์ และ รินา ต๊ะดี. (2558). *ข้อท้าทายในการผลิตแรงงานฝีมือไทยเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. ใน: *เอกสารการประชุมวิชาการการระดับชาติ ครั้งที่ 11 สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2558 ณ โรงแรมเอเชีย วันที่ 1 กรกฎาคม 2558 กรุงเทพฯ*.
- เฉลิมขวัญ ครุฑบุญญงค์. (2557). *คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์สำหรับอุตสาหกรรมญี่ปุ่นในประเทศไทย*. รายงานวิจัยสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- ทวีกาญจน์ ตั้งวีระพรพงศ์. (2556). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูฝึกฝีมือแรงงานในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน*. ฉบับภาษาไทย *สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ และฉบับ International Humanities, Social Sciences and arts*, 6(2), 426-439.
- บุญอนันต์ พินัยทรัพย์. (2557). *การพัฒนาแรงงานความรู้สำหรับอุตสาหกรรมกล้วยไม้ไทย กรณีศึกษาจังหวัดภาคกลาง*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 22(40), 93-116.
- พจนาวรรณ อนุพันธ์ และ นันทรัตน์ เจริญกุล. (2555). *การสำรวจความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED)*, 7(1), 1154-1166.
- มารดารัตน์ สุขสง่า. (2554). *ขีดความสามารถหลักที่พึงประสงค์ในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรขององค์กรชั้นนำในประเทศไทย กรณีศึกษา บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)*. รายงานวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วรภรณ์ ศรีบุญ. (2556). *ความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการในจังหวัดเพชรบุรี*. ใน: *เอกสารการประชุมภาคใหญ่วิชาการครั้งที่ 4 เรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย” ณ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ วันที่ 10 พฤษภาคม 2556 สงขลา*. หน้า 119-130.
- วลัยลักษณ์ สุวรรณวลัยกร และ มนวิกา ผดุงสิทธิ์. (2556). *ความคาดหวังและความพร้อมของวิชาชีพสอบบัญชีไทยในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 9 (25), 35-49.
- สนทยา เขมวีรัตน์ (ม.ป.ป.). *ลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพณิชยการพระนคร ตามความคาดหวังของผู้บริหารสถานประกอบการ*. เข้าถึงจาก www.rtir.mutt.ac.th

สมศรี ศิษย์มัต. (2555). ผลกระทบของการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 300 บาท: ประยุกต์ใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (General Equilibrium Model). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

สัมพันธ์ สุกใส. (2553). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของกำลังคนในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในอีก 5 ปีข้างหน้า* (พ.ศ.2554 - 2558). วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา. (2557). จำนวนแรงงานในจังหวัดสงขลา. เข้าถึงจาก <http://songkhla.doe.go.th/frontpage>

เสาวณีย์ จันทะพงษ์ และ กรวิทย์ ต้นศรี (2556). การขาดแคลนแรงงานไทย: สภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางการแก้ไข. ฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทย. เข้าถึงจาก <http://www.bot.or.th>.

อัญชลีภรณ์ วงษ์คำ. (2550). *ความพึงพอใจที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)*. วิทยานิพนธ์บริหารการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

Yamane, T. (1973). *Statistics and introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความ ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ศุภศิริ บุญประเวช*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการเขียนสื่อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 2) เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินโดยใช้แผนผังความคิด ประชากรคือนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ม.สวนดุสิต ปีการศึกษา 2557 จำนวน 56 คน กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ม.สวนดุสิต ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 15 แผน 2) แบบทดสอบปรนัยก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องการเขียนสื่อความ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สถิติที่ใช้ในงานวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ค่า t-test แบบ Dependent ผลการวิจัยมีดังนี้

1) ผลการศึกษารูปแบบการเขียนสื่อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ไม่ถูกต้อง ได้แก่ การเขียนโดยขาดคำเชื่อม การเขียนกลับคำ การเขียนโดยเรียงคำผิดหลักภาษา การเขียนคำสั้นๆ การเขียนโดยใช้คำผิดความหมาย และการเขียนโดยใช้คำฟุ่มเฟือย

2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความ ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่านักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนสื่อความ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ ทักษะการเขียนสื่อความ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

* อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาไทย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต supasiri.boon@gmail.com

The Development of a written communication skill for undergraduate students with hearing impairment

Supasiri Boonprawes

Abstract

The research had two objectives 1) to study pattern of a written communication skill for undergraduate students with hearing impairment 2) to development of a written communication skill for undergraduate students with hearing impairment. The samples were 30 undergraduate students with hearing impairment, Suan Dusit University, Bangkok year 2014. The research instruments were lesson plan for develop written communication skill for undergraduate students with hearing impairment, test of undergraduate students achievement the skill of written communication and questionnaire for to study the opinion of student achievement by using mind mapping to gain the skill of written communication. Data were analyzed by frequencies, percentage, mean, standard deviation, t-test (paired sample).

The research findings were as follows:

1. The undergraduate students has the pattern of a written communication skill incorrect is writing word , grammar, word order, conjunction, short word and redundance.
2. The undergraduate student achievement before study and after study by using mind mapping to gain the skill of written communication were different at the 0.05 level of significance by student achievement of after study higher than before study.
3. The opinion of undergraduate student average had agree level.

Keywords: written communication skill , undergraduate students with hearing impairment

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นในเรื่องของการกระจายโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษามากที่สุด รวมไปถึงผู้เรียนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีความบกพร่องในด้านต่างๆ เช่น ด้านการได้ยิน ด้านการมองเห็น หรือด้านความคิดความจำ จากความบกพร่องดังกล่าว ได้ทำให้โอกาสทางการศึกษาของคนกลุ่มนี้ลดน้อยลง เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในบางโรงเรียนหรือบางมหาวิทยาลัย ไม่สามารถรองรับผู้เรียนกลุ่มนี้ได้ ด้วยหลักสูตรที่ไม่เอื้อต่อการเรียน หรือด้วยบุคลากรที่ไม่เพียงพอที่จะดูแลผู้เรียนกลุ่มนี้

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นนโยบายของรัฐบาล การให้การศึกษาเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในด้านการเรียนการทำงานและการประกอบอาชีพ ตลอดจนพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมด้วย ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องเน้นถึงความสามารถความสำเร็จ ถ้าหากเด็กที่มีความผิดปกติทางการได้ยินมีโอกาสเรียนรู้ที่เหมาะสมก็จะสามารถดำรงชีวิตที่เหมาะสม จะทำให้ความผิดปกติไร้ความหมาย เด็กจะมองเห็นความสามารถของตนเอง มากกว่าความผิดปกติของตน นอกจากนี้ยังมุ่งให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง มุ่งให้ช่วยเหลือตัวเองได้ เพื่อจะไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม (น้ำฝน ประทุมชัย, 2548: 1)

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้จัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงการกระจายโอกาสทางการศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาพิการเรียนร่วมสามารถเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติได้ และได้รับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มาเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติในหลายหลักสูตร เช่น หลักสูตรภาษาไทย หลักสูตรครุกรรม หลักสูตรรัฐศาสตร์ เป็นต้น

ในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการจัดการเรียนร่วมระหว่างนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และนักศึกษาปกตินั้น มีทั้งผลดี และผลเสียสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ดังนี้

ข้อดีที่พบคือ การที่นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้เรียนรู้และสามารถใช้ชีวิตร่วมกับนักศึกษาปกติได้ โดยไม่รู้สึกแปลกแยกมากนัก แต่ในขณะเดียวกันผลเสียนั้น จะมาจากอุปสรรคทางการได้ยินของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเอง เนื่องจากนักศึกษากลุ่มนี้จะมีความรู้ในวงจำกัดแคบๆ ดังจะเห็นได้จากความเห็นของ ผดุง อารยะวิญญู (2542:24) ซึ่งกล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาเกี่ยวกับภาษา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในวงจำกัด เรียงคำเป็นประโยคที่ผิดหลักภาษา เป็นต้น เด็กยังสูญเสียการได้ยินมากเท่าใดยิ่งมีปัญหาในทางภาษามากขึ้นเท่านั้น

จากอุปสรรคดังกล่าว ได้กลายมาเป็นปัญหาสำคัญ ที่ส่งกระทบต่อการเรียนในทุกๆ รายวิชา เนื่องจากนักศึกษาไม่สามารถเขียนอธิบายความที่ชัดเจนได้ ไม่สามารถเขียนสื่อความได้

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น จะต้องได้รับการพัฒนาในทักษะการเขียนสื่อความ เพื่อให้พวกเขาสามารถที่จะเรียนได้ผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการต่างๆเพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะการเขียนข้อความ และผู้วิจัยได้พบว่า แผนผังความคิด (Mind Mapping) เป็นการจัดกลุ่มความคิดรวบยอดเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของความคิดรอง โดยนำเสนอเป็นภาพหรือแผนผัง เป็นการนำเสนอความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องที่มีการโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกัน ทำให้ง่ายต่อการอ่าน และการเขียน เพิ่มความคงทนในการเรียนรู้ เพิ่มการมีเหตุผลและพัฒนาด้านการจำ แผนผังความคิดมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการคิด การวางแผน การนำเสนอ การช่วยให้การจำ ทำความเข้าใจเรื่องและสรุปบทเรียน (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549 : 112)

ผู้วิจัยจึงใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิด มาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทักษะการเขียนข้อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และผู้วิจัยคาดว่าน่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะการเขียนข้อความให้กับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเขียนข้อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
2. เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนข้อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินโดยใช้แผนผังความคิด

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1.ขั้นเตรียมการ

1.1 ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเขียนข้อความ และหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ และจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2557 จำนวน 56 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน

2. ขั้นตอนออกแบบเครื่องมือ

2.1 สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและนำไปให้ที่ปรึกษาโครงการวิจัยตรวจสอบคำถาม

2.2 นำแบบสอบถามไปสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน รวม 3 ท่าน

3. ขั้นตอนการพัฒนา การตรวจสอบและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีวิธีการสร้างดังนี้

ศึกษาวิธีสอน ทฤษฎีและกิจกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบวิธีการ การเขียนแผนผังความคิด (Mind mapping) วิเคราะห์เนื้อหาการเขียนสื่อความ และจุดประสงค์ เพื่อเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม สร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 15 แผน เวลา 30 ชั่วโมง รวมทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอให้ที่ปรึกษาโครงการวิจัยตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน รวม 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้อง สอดคล้องและความเหมาะสมของเนื้อหา วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและการประเมินผล

นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขแล้ว ไปหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2520 :136) ตามขั้นตอน ต่อไปนี้

ก. การหาประสิทธิภาพรายบุคคล (Individual Tryout) ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของที่ปรึกษาโครงการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 3 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกนักเรียน เก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน และอ่อน 1 คน กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ E1/E2 (70/70) การทดลองขั้นนี้เพื่อศึกษาความยากง่าย เหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้และเวลาที่ใช้ เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

ข. การหาประสิทธิภาพเป็นกลุ่มเล็ก (1:10) (Small Group Tryout) ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มย่อย (Small Group Tryout) จากนักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยินเก่ง 3 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 3 คน กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ E1/E2 (80/80) เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนการจัดการเรียนรู้แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบทดสอบปรนัย การเขียนข้อความ ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 5 ข้อ มีวิธีการสร้าง ดังนี้

ศึกษาดำรง เอกสารที่เกี่ยวข้อง กับการเขียนข้อความ ศึกษาทฤษฎี หลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือ วัดผลทางการศึกษา สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนข้อความ ชนิดเขียนตอบ จำนวน 10 ข้อ จากนั้นเสนอแบบทดสอบให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยตรวจสอบความถูกต้องของภาษา เนื้อหา นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านด้านการสอนภาษาไทย ด้านการศึกษาพิเศษ และด้านหลักสูตรและการสอน ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อสอบกับวัตถุประสงค์ แล้วนำไป หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.05 ขึ้นไป

จากนั้นนำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 10 คนที่เคยเรียนแล้ว นำผลการทดลองมาวิเคราะห์รายข้อหาความยากง่าย และหาค่าอำนาจ จำแนก คัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่าย 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป พร้อมทั้ง ปรับปรุงข้อที่ไม่ถึงเกณฑ์ จนได้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่สมบูรณ์จำนวน 5 ข้อ และหาค่าความ เชื่อมั่น (Reliability) ตามสูตร KR20ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเขียนข้อความของนักศึกษาที่มีความ บกพร่องทางการได้ยิน มีวิธีการสร้าง ดังนี้

ศึกษาการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นและสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการ เขียนข้อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ ซึ่งถาม 4 ด้าน คือ ด้านการ จัดการเรียนรู้ ด้านการออกแบบเนื้อหา ด้านการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิด และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่ง คำถามที่ใช้มีการกำหนดค่าความคิดเห็น 5 ระดับ นำเสนออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความ ถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ และ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านด้านการสอนภาษาไทย ตรวจสอบ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. ขั้นตอนทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ดังนี้

4.1 ก่อนการทดลองสอน ผู้วิจัยได้ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบแบบทดสอบปรนัย ก่อนเรียน เรื่อง การเขียนข้อความ จำนวน 5 ข้อ

4.2 ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมสังเกต พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง

4.3 หลังทดลองผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบปรนัย หลังเรียน เรื่องการเขียนข้อความ จำนวน 5 ข้อ ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกับก่อนเรียนแล้วตรวจให้คะแนน

4.4 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบความแตกต่าง

5. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบสมมติฐาน

5.1 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้ค่าเฉลี่ย(X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)และนำคะแนนมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทดสอบt-testแบบกลุ่มตัวอย่าง2กลุ่มมีความสัมพันธ์กัน

5.2 วิเคราะห์ผลความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้ ค่าเฉลี่ย(X) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)

5.3 วิเคราะห์รูปแบบการเขียนข้อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้ เอกสารอ้างอิงในการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

1) ผลการศึกษารูปแบบการเขียนข้อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีรูปแบบการเขียนข้อความที่พบทั้งหมด 6 รูปแบบ โดยผู้วิจัยได้นำ จำนวนครั้งที่พบมาจัดทำเป็นคำร้อยละ และเรียงอันดับ ผลปรากฏดังนี้ รูปแบบการเขียนข้อความที่พบมากที่สุด คือ การเขียนโดยขาดคำเชื่อม พบร้อยละ 22.90 และที่พบรองลงมาได้แก่ การเขียนกลับคำ พบร้อยละ 19.19 การเขียนโดยเรียงคำผิดหลักภาษา พบร้อยละ 16.49 การเขียนคำสั้นๆ พบร้อยละ 15.83 การเขียนโดยใช้คำผิดความหมาย พบร้อยละ 14.14 และการเขียนโดยใช้คำฟุ่มเฟือย พบร้อยละ 11.48 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า รูปแบบทั้ง 6 รูปแบบที่พบ ได้แก่ การเขียนโดยขาดคำเชื่อม การเขียนกลับคำ การเขียนโดยเรียงคำผิดหลักภาษา การเขียนคำสั้นๆ การเขียนโดยใช้คำผิดความหมาย และการเขียนโดยใช้คำฟุ่มเฟือย ล้วนเป็นข้อบกพร่องที่พบได้มากในเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สอดคล้องกับ ความคิดเห็นของ มานพ คูหาแก้ว (2547 : 47) ที่กล่าวถึงข้อบกพร่องในการเขียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินว่า ความบกพร่องทางการได้ยินของเด็กทำให้การรับรู้ทางภาษามีน้อย ประกอบกับการเรียนรู้

คำศัพท์ยังอยู่ในวงจำกัดคือคำที่รู้น้อย ทำให้ภาษาเขียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินขาดความหมายที่สมบูรณ์ ขาดการต่อเนื่องของข้อความหรือประโยคอันเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสามารถในทางภาษาเขียนของเด็กเหล่านี้ ลักษณะการเขียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินใช้คำง่ายๆ เป็นคำที่เด็กรู้จักและเข้าใจก่อนเขียนเป็นประโยคสั้นๆ ใช้คำฟุ่มเฟือย และเขียนคำซ้ำๆ กัน คำที่เขียนในแต่ละประโยคมักจะเรียงผิดหลักไวยากรณ์ ทั้งนี้เนื่องมาจากพัฒนาทางการภาษายังไม่ดีพอ

จากผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัญหาสำคัญที่ทำให้นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเขียนข้อความได้ไม่เหมาะสม คือการเขียนโดยขาดคำเชื่อม ทั้งนี้อาจเนื่องจากการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเหล่านี้ จะใช้ภาษามือเป็นหลัก ซึ่งภาษามือนั้นจะใช้การถ่ายทอดภาษาเป็นคำ มากกว่าการเรียบเรียงเป็นประโยคที่สละสลวย ซึ่งต่างจากภาษาพูดของคนปกติ ที่ต้องมีการกลั่นกรองคำพูด กลั่นกรองภาษาให้สละสลวย เพื่อให้เข้าใจ สอดคล้องกับความเห็นของ ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 34-37) ซึ่งกล่าวถึงวิธีการสื่อความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไว้ว่า เด็กเหล่านี้จะมีวิธีการสื่อสารหลายวิธี หนึ่งในหลายวิธีนั้นคือ การใช้ภาษามือ และการสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือ ซึ่งเป็นระบบการสื่อสารอย่างหนึ่งของคนหูหนวก ทำมือแต่ละท่ามีความหมายเท่ากับตัวอักษร 1 ตัว ในภาษาไทย ตั้งแต่ ก ถึง ฮ เมื่อต้องการจะสะกดคำ หรือ ประสมอักษร “ผู้พูด” ก็จะแสดงท่ามือของตัว อักษรเหล่านั้นติดต่อกันจนจบคำที่ไม่มีในภาษามือเท่านั้น เช่น ชื่อคน ชื่อสถานที่ เป็นต้น ด้วยการสื่อสารด้วยภาษามือและการสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือ จึงทำให้นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หรือเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะใช้เพียงคำสั้น ๆ ขาดคำเชื่อม ซึ่งน่าจะเป็นเหตุที่ทำให้นักศึกษาที่บกพร่องทางการได้ยิน มีปัญหาเรื่องการใช้คำเชื่อมมากที่สุด

2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนข้อความ ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่านักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนข้อความ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$) = 21.4 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 2.80 และหลังเรียน ($\bar{X}$) = 27.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 2.16 โดยนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีค่าเฉลี่ยของพัฒนาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น คือ 6.13 จากผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าน่าจะมาจากการที่ผู้เรียนได้เรียนการเขียนข้อความ โดยเริ่มจากสิ่งที่ง่ายไปหายาก และมีการจัดกระบวนการเรียนอย่างเป็นลำดับ ให้ผู้เรียนค่อยๆ คิด ว่าต้องมีสิ่งใดเขียนบ้าง สืบเนื่องจากการใช้แผนผังความคิดในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ โทนี บูซาน (Buzan, 1997 : 541 อ้างถึงใน ธีรญา ผลอนันต์, 2542 : 35) ที่กล่าวว่า การสร้างแผนผังความคิดนั้น สามารถนำไปใช้ในการระดมพลังสมอง ใช้สรุปหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาหรืองานต่าง ๆ ใช้จัดระบบความคิดและจำได้ดี และให้นำเสนอข้อมูล

เนื่องจากกระบวนการเขียนนั้น ผู้เขียนต้องสามารถใช้สมองในการคิด เพื่อสร้างเรื่องราวต่างๆ หรือถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ออกมาได้ ดังที่ผู้เขียนต้องการ ดังที่ ฌักทรี เทพพรธนะ(2541 : 138) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเขียน ไว้ว่า องค์ประกอบของการเขียน จะต้องประกอบด้วยเนื้อหา และภาษา ดังนี้ 1) เนื้อหา คือ เนื้อเรื่องหรือเรื่องราว ที่ผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านได้ทราบอาจจะเป็นเรื่องของบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ หรืออาจจะเป็นข้อคิดเห็น จินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึก ฯลฯ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างประกอบกันได้ 2) ภาษา คือ ถ้อยคำ สำนวน โวหารต่างๆ ซึ่งมีทั้งรูปแบบตามหลักภาษาและตามความนิยมของผู้ใช้ภาษาในการเขียนเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ผู้เขียนควรคำนึงถึงการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเพศ วัย อายุ ระดับการศึกษา ความสนใจของผู้อ่าน รวมทั้งคำนึงถึงกาลเทศะและรูปแบบในการนำเสนอด้วย

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า สอดคล้องกับกระบวนการใช้แผนผังความคิด เนื่องจากการใช้แผนผังความคิด จะทำให้ผู้เรียนได้ใช้สมองอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับความคิดของ วิลมรตัน สุนทรโรจน์ (2549 : 182) ซึ่งอธิบายถึงแผนผังความคิดไว้ว่า เป็นการนำเอาทฤษฎีที่เกี่ยวกับสมองไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การเขียนแผนที่ความคิดนั้นเกิดจากการใช้ทักษะทั้งหมดของสมอง เป็นการทำงานร่วมกันของสมองทั้ง 2 ซีก คือ สมองซีกซ้ายและซีกขวา ซึ่งสมองซีกซ้ายจะทำหน้าที่ในการวิเคราะห์คำ ภาษา สัญลักษณ์ ระบบ ลำดับความเป็นเหตุผล ตรรกวิทยา ส่วนสมองซีกขวาจะทำหน้าที่สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความงาม ศิลปะ จังหวะ โดยมีแถบเส้นประสาทคอร์ปัสคัลโลซัมเป็นเสมือนสะพานเชื่อม

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้แผนที่ความคิดเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์และช่วยทำให้นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สามารถจัดระบบความคิด และถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาเพื่อสื่อความได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.49 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) = 0.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีความคิดเห็นโดยรวมเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) = 0.16 รองลงมาคือด้านการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) = 0.14 ด้านการออกแบบเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) = 0.08 และ ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.29 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) = 0.06 ตามลำดับ

จากผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนมีความเห็นด้านที่มากที่สุดคือประโยชน์ที่ได้รับ แสดงว่าผู้เรียนมองเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนาการเขียนสื่อความสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้จะเนื่องมาจากการที่ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ ในการคิด และสื่อความหมายออกมาในรูปแบบของการเขียน โดยเริ่มเขียนอย่างเป็นระบบด้วยการลำดับเหตุการณ์ ลำดับเรื่องราวผ่านแผนผังความคิด สอดคล้องกับความเห็นของผดุง อารยะวิญญู (2542 : 76-77) ที่กล่าวถึง

ความสามารถทางสติปัญญาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินว่า ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อาจคิดว่า เด็กประเภทนี้เป็นเด็กที่มีสติปัญญาต่ำ ความจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ความจริงแล้วระดับสติปัญญาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จากรายงานการวิจัยเป็นจำนวนมากพบว่า มีการกระจายคล้ายเด็กปกติ ซึ่งจากงานวิจัยนี้พบว่า ผู้เรียนซึ่งมีความบกพร่องทางการได้ยิน มีความคิดสร้างสรรค์ที่มากกว่าเด็กปกติ แต่เนื่องจากการรับสารที่บกพร่องจึงทำให้มีอุปสรรคในการเรียนรู้และการสื่อสาร

จากอุปสรรคในการเรียนรู้และการสื่อสาร หากผู้สอนสามารถที่จะจัดกิจกรรมหรือจัดวิธีการเรียนให้เหมาะสม ดังงานวิจัยนี้ ที่ใช้แผนผังความคิด มาประกอบในการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนข้อความ ซึ่งผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นระบบ และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่คิดได้ ก็จะทำให้ผู้เรียนซึ่งมีความบกพร่องได้เห็นคุณค่าของตนเองและนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น รวมไปถึงความพึงพอใจของผู้เรียนอีกด้วย สอดคล้องกับความคิดของผดุง อารยะวิญญู (2542 : 76-77) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำนวนมาก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวิธีการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันเหมาะที่จะนำมาใช้กับเด็กปกติมากกว่า วิธีการบางอย่างจึงไม่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ยิ่งไปกว่านั้นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีปัญหาทางภาษาและมีทักษะทางภาษาจำกัด จึงเป็นอุปสรรคในการทำข้อสอบ เพราะผู้ที่ทำข้อสอบได้ดีนั้นต้องมีความรู้ทางภาษาเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่อนข้างต่ำกว่าเด็กปกติ

บทสรุป

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว พบว่า นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินค่อนข้างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนที่ต่ำ เนื่องจากว่าพวกเขาใช้ภาษามือเป็นหลักในการสื่อสาร แต่เมื่อพวกเขาต้องเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย ซึ่งต้องใช้ภาษาเขียนในการถ่ายทอดความคิดเห็น และเพื่อสื่อสารความต่างๆ ปัญหาเรื่องการเขียนข้อความจึงเป็นปัญหาสำคัญ ด้วยการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง เขียนสลับที่ หรือใช้คำฟุ่มเฟือย เป็นต้น

การแก้ไขปัญหारेื่องของการเขียนข้อความ จึงเป็นสิ่งที่ผู้สอนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจ ผู้วิจัยเองนั้น เมื่อได้สัมผัสกับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จึงได้รับทราบปัญหา และได้พยายามหาทางแก้ไขปัญหการเขียนข้อความ อีกทั้งเพื่อช่วยพัฒนาการเขียนข้อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ด้วยการวิจัยโดยนำแผนผังความคิดมาใช้ ในการพัฒนาทักษะการเขียนข้อความ

จากการที่ผู้วิจัยได้นำแผนผังความคิดมาใช้ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนข้อความ ก็ปรากฏผลดังที่ได้นำเสนอไว้ในผลการศึกษาและข้อวิจารณ์ข้างต้น ซึ่งนับว่าประสบผลสำเร็จในการช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการเขียนของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกลุ่มนี้ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะการเขียนข้อความของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้ดียิ่งขึ้นไป

การวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความนี้ ยังพบประเด็นอีกหลายส่วน ที่สามารถจะนำมาวิจัยเพื่อพัฒนาได้อีกหลายประการ เช่น การพัฒนาทักษะการเรียงประโยค การพัฒนาทักษะการสะกดคำ การพัฒนาทักษะการสรุปความ เป็นต้น ซึ่งหากสามารถทำการวิจัยในประเด็นต่างๆเหล่านี้ได้ ผลการวิจัยหรือเครื่องมือที่ได้จากการวิจัย อาจเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเติมเต็มช่องว่างที่นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกลุ่มนี้มี และช่วยทำให้พวกเขาสามารถเรียนได้เช่นเดียวกันนักศึกษาที่มีความปกติ

รายการอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. (2528).ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณภัทร เทพวรรณะ.(2541).ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร.กรุงเทพฯ:ดอกหญ้า.
- ธัญญา ผลอนันต์.(2542). ใช้หัวใจคิด.กรุงเทพฯ:ขวัญข้าว'๙๔.
- ผดุง อารยะวิญญู.(2542). เด็กที่มีความต้องการพิเศษ.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
- _____. (2544). เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มานพ คูหาแก้ว.(2542). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนรูปประโยคระหว่างการสอนโดยใช้แผ่นภาพการ์ตูนกับการสอนปกติของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต(เทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์.(2549). เอกสารประกอบการสอนวิชา 0506702: นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ (Innovation for learning).มหาสารคาม:ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์สำหรับองค์การธุรกิจไทยสู่เศรษฐกิจดิจิทัล

สมเกียรติ ลีลาทวีวุฒิ*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาตัวแปรของปัจจัยด้านเทคโนโลยีและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยด้านเทคโนโลยี รวมถึงเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการให้บริการประมวลผลแบบคลาวด์จำแนกตามขนาดองค์กรธุรกิจ โดยระเบียบวิธีวิจัยมี 2 ขั้นตอนคือ (1) การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นเตรียมการและสำรวจข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 25 คน ด้วยเทคนิคเดลฟาย จากนั้นวิเคราะห์ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อเป็นเกณฑ์พิจารณาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเป็นฉันทามติ เพื่อพัฒนาเป็นแบบสอบถาม (2) การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 402 องค์การธุรกิจ โดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามทางอินเทอร์เน็ต จากนั้นวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์องค์ประกอบ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการให้บริการประมวลผลแบบคลาวด์สำหรับองค์การธุรกิจ ประกอบด้วยกัน 2 กลุ่มคือ (1) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีแนวคิดเฉพาะได้แก่ ความเร็วในการติดตั้งและการนำไปใช้ สามารถวัดการบริการได้และจ่ายค่าบริการตามการใช้งานจริง การให้บริการตนเองตามความต้องการ การขยายตามความต้องการ ความยืดหยุ่น และสามารถใช้ได้กับอุปกรณ์สมัยใหม่ (2) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีแนวคิดดั้งเดิม ได้แก่ สามารถเชื่อมต่อการทำงานกับระบบงานอื่น ความเข้ากันได้ ความปลอดภัย ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น แสดงผลลัพธ์ของการใช้งาน ความง่ายต่อการใช้งาน และหน้าที่การทำงานของระบบงานย่อย นอกเหนือจากนี้ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันของขนาดองค์กรธุรกิจสำหรับปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการให้บริการประมวลผลแบบคลาวด์

คำสำคัญ: การประมวลผลแบบคลาวด์ การยอมรับการใช้เทคโนโลยี และ เศรษฐกิจดิจิทัล

* หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ที่ปรึกษา อาจารย์พิเศษ และนักวิจัย

Email: skltae_lee@hotmail.com

The Adoption of Cloud Computing Service for Thai Firms in Digital Economy

Somkiat Leelataweewud

Abstract

The aims of this research are to investigate and analyze the technology and to compare the difference between firm sizes for the technology factors for the adoption of cloud computing service. There were 2 step of this study. Firstly, the qualitative research was implemented; the researcher conducted an in-depth interview for data preparation. After that, a Delphi method was utilized based on 25 experts who are the executives having knowledge and experience in cloud adoption. The data analysis in this step was Median and Interquartile Range to conclude the final consensus from experts and then developed the questionnaire for the next step, a quantitative research. A sample surveys of 402 Thai firms with Stratified Sampling. The data is analyzed using Descriptive Statistics, Factor Analysis and Analysis of Variance (ANOVA). The results indicated that technology factor is composed of 2 groups as follows: (1) Specific technology factor such as speed of implementation and deployment, measured service and pay per actual usage, on demand self-service, scalability, flexibility and using with any modern devices. (2) Tradition technology factor such as connectivity, compatibility, security, relative advantage, result demonstrability, ease of use and functionality. Additionally, it was found that there is no difference among group of firm sizes by using technology factors for cloud adoption.

Keywords: Cloud Computing, Technology Adoption and Digital Economy

บทนำ

หลายปีที่ผ่านมา องค์การในประเทศไทยต้องผ่านยุคต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนธุรกิจให้ทันกับโลกปัจจุบันที่มีการแข่งขันอย่างสูงและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Economy) ต่อมาเป็นยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ซึ่งเป็นแนวคิดที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในการสร้างอาชีพหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคมไปพัฒนาธุรกิจต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) กล่าวได้ว่า เศรษฐกิจดิจิทัล เป็นตัวขับเคลื่อนทุกมิติของเป้าหมายทางธุรกิจ สร้างมูลค่าเพิ่มและศักยภาพการแข่งขันในระดับสากล ปรับปรุงกระบวนการทำงานด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเพื่อบริหารจัดการและประมวลผลข้อมูลให้ได้ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ เพิ่มขีดความสามารถ ลดขั้นตอนงาน ลดปริมาณผู้ดำเนินงาน ลดข้อผิดพลาดเอกสาร เพิ่มความถูกต้องแม่นยำ เพิ่มความคล่องตัวในการทำงาน ประหยัดเวลา และสร้างโอกาสทางการตลาด รวมถึงสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง การใช้เทคโนโลยีในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลจะส่งผลต่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการดำเนินธุรกิจในอนาคตด้วยการใช้งานผ่านทางอินเทอร์เน็ต จึงทำให้เกิดสภาพการทำงานแบบทุกสถานที่ ทุกเวลา และทุกเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ สอดคล้องกับสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) ได้อ้างถึงแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ.2557-2561 ซึ่งกล่าวว่า ภาครัฐพัฒนาภาคเอกชนพัฒนาบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เข้าถึงชุมชนและท้องถิ่น เพื่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ส่งเสริมให้ธุรกิจเติบโต ด้วยโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและพัฒนาทักษะอาชีพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สร้างโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่นให้มีส่วนร่วม พร้อมเข้าสู่ประชาคมในภูมิภาคสากล เพื่อความมั่นคงและสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (สนพ., 2557)

อย่างไรก็ตาม องค์การธุรกิจไทยต้องเผชิญกับต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็น ฮาร์ดแวร์ อุปกรณ์ทางคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ ระบบเครือข่าย ระบบข้อมูลสารสนเทศ ฐานข้อมูล กระบวนการทำงาน หรือบุคลากร กล่าวคือ องค์การต้องลงทุนซื้อเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการซื้อค่าลิขสิทธิ์การใช้ซอฟต์แวร์ตามจำนวนผู้ใช้งานและค่าบำรุงรักษารายปี การลงทุนซื้อฮาร์ดแวร์และอุปกรณ์ทางคอมพิวเตอร์ และจ่ายค่าบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนในการเป็นเจ้าของเทคโนโลยี (Total Cost of Ownership: TCO) มีมูลค่าสูง และเป็นภาระในการดูแล หากองค์การใดไม่สามารถใช้งานเทคโนโลยีดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์จะส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง และส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจลดลง

หนึ่งในเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล คือ การใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ (Cloud Computing Service) ซึ่งเป็นแนวคิดของการประมวลผลระบบทางคอมพิวเตอร์ของกลุ่มทรัพยากรด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านแพลตฟอร์ม และด้านซอฟต์แวร์ ผ่านเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นรูปแบบที่ให้ความสะดวกในการใช้งานตามความต้องการ และสามารถแบ่งปันการใช้ทรัพยากรทางคอมพิวเตอร์ร่วมกัน สามารถจัดเตรียมความพร้อมในการใช้งานล่วงหน้าได้อย่างรวดเร็ว

สามารถประหยัดต้นทุนและค่าใช้จ่ายโดยบริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และจ่ายค่าบริการตามการใช้งานจริง (Ross, 2010; Sultan, 2010; Low et al., 2011; Ekufu, 2012) กล่าวได้ว่าเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับองค์กรในการใช้บริการแทนการลงทุนซื้อฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ เพื่อให้สามารถลดข้อจำกัดเรื่องงบประมาณและการว่าจ้างบุคลากรด้านระบบ ซึ่งการประมวลผลลักษณะนี้คล้ายกับการบริการระบบสาธารณูปโภคและจ่ายค่าบริการตามการใช้งานจริง (Orange & Cohen, 2009) นอกจากนี้ สถาบันมาตรฐานเทคโนโลยีแห่งชาติ (The National Institute of Standards and Technology: NIST) ได้กำหนด 5 คุณลักษณะของการประมวลผลแบบคลาวด์ที่สำคัญ คือ (1) การใช้ทรัพยากรร่วมกันโดยผู้บริการ (2) ความยืดหยุ่นสูง คือ ผู้ใช้บริการสามารถเพิ่มหรือลดทรัพยากร เช่น จำนวนผู้ใช้งาน (3) การให้บริการตนเองตามความต้องการแทนการลงทุนซื้อ (4) การบริการที่วัดได้และคิดค่าบริการตามการใช้จริง (5) การเข้าถึงได้โดยผ่านเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ตในทุกสถานที่ ทุกเวลา และทุกอุปกรณ์สื่อสารสมัยใหม่ เช่น สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต (Plummer et al., 2009; Shimba, 2010; Grance & Mell, 2011) สำหรับรูปแบบการให้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ มี 3 รูปแบบ คือ (1) การให้บริการโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure as a Service: IaaS) เป็นการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานระบบเครือข่าย เครื่องแม่ข่าย และการจัดเก็บข้อมูล เป็นต้น (2) การให้บริการแพลตฟอร์ม (Platform as a Service: PaaS) เป็นการให้บริการเครื่องมือ เช่น ระบบปฏิบัติการ ภาษาโปรแกรมที่ใช้สำหรับพัฒนาแอปพลิเคชัน เป็นต้น (3) การให้บริการซอฟต์แวร์ (Software as a Service: SaaS) เป็นการให้บริการซอฟต์แวร์ของระบบงานต่าง ๆ (Shimba, 2010; Hailu, 2012) สำหรับรูปแบบการใช้งานให้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ ได้แก่ (1) คลาวด์สาธารณะ (Public Cloud) เป็นการใช้บริการระบบที่เปิดให้กับสาธารณชน (2) คลาวด์ส่วนบุคคล (Private Cloud) เป็นการใช้บริการระบบโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ เฉพาะสำหรับองค์กรหนึ่งองค์กรใด (3) คลาวด์ลูกผสม (Hybrid Cloud) เป็นการใช้บริการที่ผสมผสานระหว่างคลาวด์ส่วนตัวและคลาวด์สาธารณะ (Hailu, 2012) ตัวอย่างเช่น ระบบจัดเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ เช่น Dropbox หรือ Google Drive เป็นต้น ระบบสังคมเว็บไซต์ออนไลน์ เช่น Facebook Line และ Twitter เป็นต้น ระบบบริการจัดการงานเอกสาร เช่น Google Doc หรือ Office 365 เป็นต้น ระบบบริหารทรัพยากรองค์กร เช่น SAP Business One Cloud และ Oracle ERP Cloud เป็นต้น

บทบาทและความสำคัญของการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ที่มีต่อองค์กรธุรกิจไทย คือ การสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานระบบด้านเทคโนโลยี การประหยัดต้นทุนในการเป็นเจ้าของระบบโดยไม่จำเป็นต้องลงทุนซื้อซอฟต์แวร์ การประหยัดค่าบำรุงรักษารายปี และค่าจ้างบุคลากรมาดูแลระบบ รวมถึงการประหยัดเวลาในการดำเนินงาน จึงส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ และสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ สอดคล้องกับ Porter (1985) ที่กล่าวว่างค์การธุรกิจจะรักษาไว้ซึ่งการได้เปรียบในการแข่งขันนั้น จะต้องสร้างความสามารถหลักโดยพยายามเป็นผู้นำด้านต้นทุน และการสร้างความแตกต่าง เช่น การสร้างนวัตกรรมโดยการนำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการดำเนินธุรกิจ จากการศึกษา พบว่า การใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์สามารถลดต้นทุนการเป็นเจ้าของสำหรับองค์กรขนาดเล็กและขนาดกลาง (Aggarwal

& McCabe, 2009; Collen, 2015) และช่วยเพิ่มเพิ่มความเร็วในการดำเนินธุรกิจ ลดระยะเวลาในการนำสินค้าเข้าสู่ตลาด (Collen, 2015)

Business Software Alliance (BSA) พบว่า ผลการสำรวจจาก 24 ประเทศในปี 2012 เรื่องความพร้อมในการใช้ระบบคลาวด์ โดยพิจารณาถึงความพร้อมด้านเทคโนโลยีและการวางรากฐานของโครงสร้างพื้นฐานระบบเครือข่ายความเร็วสูง การส่งเสริมการค้าเสรีระหว่างประเทศ การสนับสนุนการสร้างมาตรฐานของอุตสาหกรรม และความเป็นไปในทิศทางเดียวกันของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติสากล ทรัพย์สินทางปัญญา อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ความปลอดภัย และความเป็นส่วนบุคคลของข้อมูล ซึ่งประเทศไทยอยู่ที่ลำดับที่ 22 เนื่องจากเพิ่งเริ่มต้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ ประกอบกับความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำลังอยู่ในการพัฒนา (BSA, 2012) อย่างไรก็ตาม สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้เห็นความสำคัญโดยการศึกษาแนวทางการพัฒนาการให้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ในประเทศไทย ตามกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554 – 2563 ของประเทศไทย หรือ ICT2020 ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาการนำการประมวลผลแบบคลาวด์มาเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างโอกาสกับผู้ประกอบการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรวมถึงสำรวจสถานภาพการให้บริการของระบบของประเทศไทยและต่างประเทศ (สวทช., 2556)

International Data Corporation กล่าวถึง มูลค่าตลาดของการให้บริการซอฟต์แวร์ดังกล่าวทั่วโลก ในปีพ.ศ. 2557 เป็น 48.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 24.4 และคาดว่าจะในปีพ.ศ. 2562 จะเติบโตเป็น 112.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 18.3 โดยตลาดการให้บริการซอฟต์แวร์ดังกล่าวนี้จะเข้ามาแทนที่ตลาดการซื้อขายซอฟต์แวร์ (International Data Corporation, 2015)

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการยอมรับการนำเทคโนโลยีไปใช้งานมีหลายด้านได้แก่ เทคโนโลยี องค์กร และสิ่งแวดล้อม (Tornatzky & Fleischer, 1990) แต่การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เพียงอย่างเดียว โดยปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology Factor) เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของเทคโนโลยีซึ่งเป็นการนำเอาแนวความคิด หลักการ เทคนิค ความรู้ และกระบวนการ เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นที่คุณลักษณะของเทคโนโลยี ดังนั้น การศึกษาปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ได้อ้างอิงแนวคิดที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ตัวแบบการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ซึ่งเป็นตัวแบบการยอมรับการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ด้านประโยชน์ การรับรู้ความง่าย และความตั้งใจที่จะใช้ระบบ (Davis, 1989) และทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory: DOI) ซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินใจในการรับนวัตกรรมผ่านขั้นต่าง ๆ คือ ขั้นความรู้ ขั้นการชักชวน ขั้นการตัดสินใจ ขั้นการนำไปใช้ และขั้นการยืนยัน โดยมีตัวแปรต่าง ๆ เช่น ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น ความเข้ากันได้ ความซับซ้อน ความสามารถนำไปทดลองใช้ และการสังเกตได้ (Rogers, 2003) นอกจากนี้ ได้ทำการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับตัวแปรของปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวแปรของปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีผลต่อองค์การจากการทบทวนวรรณกรรม

ตัวแปรของปัจจัยด้านเทคโนโลยี	อ้างอิง
ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น	Ekufu (2012); Powelson (2012)
ความง่ายต่อการใช้งาน	Ekufu (2012); Powelson (2012); Géczy et al. (2012); Subashini & Kavitha, 2011; Chebrolu, 2010
ความเข้ากันได้	Powelson (2012); Low et al. (2011);
ความซับซ้อน	Powelson (2012)
การขยายตามความต้องการ	Obeidat & Turgay (2013)
แสดงผลลัพธ์ของการใช้งานได้	Chebrolu (2010)
หน้าที่การทำงานของระบบงาน	Low et al. (2011)
สามารถเชื่อมต่อการทำงาน	Low et al. (2011)
ความยืดหยุ่น	Obeidat & Turgay (2013)
ความปลอดภัย	Obeidat & Turgay (2013); Hailu (2012); Géczy et al. (2012); Opala (2012); Shimba (2010)

ดังนั้น การวิจัยศึกษา การใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์สำหรับองค์การธุรกิจไทยสู่เศรษฐกิจดิจิทัล จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะการเติบโตของรูปแบบบริการนี้มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์สามารถช่วยให้องค์กรเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินธุรกิจ โดยไม่จำเป็นต้องลงทุนซื้อระบบ ทำให้มีโอกาสเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน สร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ และสร้างโอกาสในการตลาดเพื่อก้าวสู่ประชาคมในภูมิภาคสากล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาตัวแปรของปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ จำแนกตามขนาดองค์กรธุรกิจ

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เริ่มต้นด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 7 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้ คือ เป็นผู้บริหารองค์การที่มาจากองค์การผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการของการประมวผลแบบคลาวด์ เพื่อเป็นการสร้างเครื่องมือ โดยกำหนดกรอบการสัมภาษณ์ของปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการดังกล่าว ซึ่งเป็นข้อถามที่ครอบคลุมประเด็นปัญหาของการวิจัย แล้วนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นถัดไป จากนั้นเก็บข้อมูลเพื่อหาตัวแปรของปัจจัยด้านเทคโนโลยี โดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 25 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารองค์การขนาดเล็ก กลางและใหญ่ ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการใช้บริการประมวผลแบบคลาวด์ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งเป็นกระบวนการของการเก็บรวบรวมข้อมูลและความเห็นย้อนกลับ ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาค่าสถิติ คือ ค่ามัธยฐาน (Median: Md) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : IR) จากนั้นส่งแบบสอบถาม และผลวิเคราะห์ทางสถิติดังกล่าวให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบถัดไป จนกระทั่งได้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเป็นฉันทามติ จากนั้นดำเนินการสังเคราะห์ และปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสมเพื่อการเก็บข้อมูลในขั้นถัดไป

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ องค์การธุรกิจที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตในปี 2555 มีจำนวน 433,314 องค์การ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 402 องค์การและสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยจัดแบ่ง 3 ชั้นภูมิ คือ องค์การขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ของการใช้บริการประมวผลแบบคลาวด์องค์การละ 1 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีลักษณะการให้คะแนนความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance: ANOVA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เวอร์ชัน 20

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

1. ข้อมูลทั่วไปขององค์การตัวอย่าง 402 องค์การ พบว่า มีองค์การขนาดเล็กร้อยละ 34.8 ขนาดกลางร้อยละ 32.6 และขนาดใหญ่ ร้อยละ 32.6 สำหรับรูปแบบการบริการของการประมวผลแบบคลาวด์ในภาพรวม พบว่า การบริการซอฟต์แวร์พบมากที่สุด ร้อยละ 56.2 การบริการโครงสร้างพื้นฐาน ร้อยละ 29.4 และการบริการแพลตฟอร์ม ร้อยละ 14.4 หากจำแนกตามขนาดองค์การ พบว่า องค์การขนาดเล็กมีรูปแบบการบริการซอฟต์แวร์มากที่สุด ร้อยละ 61.4 เนื่องจากสามารถใช้งานได้ทันทีโดยไม่ต้องลงทุนซื้อระบบและ

สามารถจ่ายค่าบริการตามการใช้งาน สำหรับรูปแบบการใช้งานของการประมวลผลแบบคลาวด์ พบว่า คลาวด์สาธารณะมีมากที่สุด ร้อยละ 48.4 คลาวด์ส่วนบุคคล ร้อยละ 41.8 และคลาวด์ลูกผสม ร้อยละ 9.9 หากจำแนกตามขนาดองค์กร พบว่า องค์กรขนาดเล็กมีรูปแบบการใช้งานคลาวด์สาธารณะมากที่สุด ร้อยละ 67.6 เนื่องจากความพร้อมของการใช้งานและค่าบริการไม่สูง ขณะที่องค์กรขนาดใหญ่มีรูปแบบการใช้คลาวด์ส่วนบุคคลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.4 เนื่องจากความต้องการควบคุมด้านความปลอดภัยของระบบโดยการใช้ภายในองค์กรภายในเครือธุรกิจ สำหรับการจัดอันดับประเภทงานของการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ 3 อันดับแรก พบว่า อันดับที่ 1 คือ ระบบการสื่อสาร อันดับที่ 2 คือ ระบบการจัดเก็บและแชร์ข้อมูล อันดับที่ 3 คือ ระบบจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน หากจำแนกตามขนาดองค์กร พบว่า ทุกขนาดมีการใช้บริการซอฟต์แวร์ประเภทงานระบบการสื่อสาร (Email) มากที่สุด นอกจากนี้ พบว่า องค์กรขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดของการใช้งานเกือบทุกประเภท ได้แก่ ระบบการสื่อสาร (Email) ระบบการจัดการระบบเอกสาร(Documentation) ระบบลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management: CRM) ระบบบริหารทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning: ERP) ระบบบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resource Management) ระบบการจัดเก็บข้อมูล (Storage) และเครื่องมือการพัฒนาระบบ (Development Tools) เป็นต้น เนื่องจาก ไม่ต้องลงทุนซื้อระบบและมีความพร้อมในการใช้งานได้ทันที ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปแยกตามขนาดองค์กร

ข้อมูลทั่วไป	องค์กรขนาดเล็ก		องค์กรขนาดกลาง		องค์กรขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดองค์กร								
รวม	140	34.8	131	32.6	131	32.6	402	100
รูปแบบการบริการ								
IaaS	62	27.2	65	32.3	43	28.9	170	29.4
PaaS	26	11.4	33	16.4	24	16.1	83	14.4
SaaS	140	61.4	103	51.2	82	55.0	325	56.2
รวม	228	100.0	201	100.0	149	100.0	578	100.0
รูปแบบการใช้งาน								
Public Cloud	125	67.6	82	52.9	28	19.2	235	48.4
Private Cloud	55	29.7	54	34.8	94	64.4	203	41.8
Hybrid Cloud	5	2.7	19	12.3	24	16.4	48	9.9
รวม	185	100.0	155	100.0	146	100.0	486	100.0
ประเภทการใช้งาน								

ข้อมูลทั่วไป	องค์กรขนาดเล็ก		องค์กรขนาดกลาง		องค์กรขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
Email	105	20.9	104	24.2	66	25.1	275	23.0
Documentation	63	12.5	57	13.3	41	15.6	161	13.5
CRM	24	4.8	34	7.9	29	11.0	87	7.3
ERP	14	2.8	6	1.4	0	0.0	20	1.7
HRM	16	3.2	15	3.5	1	0.4	32	2.7
Storage	98	19.5	76	17.7	46	17.5	220	18.4
Development Tools	44	8.7	16	3.7	2	0.8	62	5.2
Platform	44	8.7	30	7.0	21	8.0	95	7.9
Infrastructure	62	12.3	65	15.1	43	16.3	170	14.2
อื่น ๆ	2	0.4	5	1.2	1	0.4	8	0.7
รวม	503	100.0	430	100.0	263	100.0	1,196	100.0

2. การหาตัวแปรของปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้วยเทคนิคเดลฟาย โดยเกณฑ์พิจารณาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเป็นฉันทามติ คือ ค่ามัธยฐาน (Md) มีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) มีค่าไม่เกิน 1.50 จากการศึกษาจำนวนตัวแปรทั้งหมด 15 ตัวแปร พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่เป็นฉันทามติ 13 ตัวแปร ได้แก่ ความเข้ากันได้ ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น ความง่ายต่อการใช้งาน การขยายตามความต้องการ แสดงผลลัพธ์ของการใช้งาน ความปลอดภัย หน้าที่การทำงานของระบบงานย่อย สามารถเชื่อมต่อการทำงานกับระบบงานอื่น ความยืดหยุ่น การให้บริการตนเองตามความต้องการ ความเร็วในการติดตั้งและการนำไปใช้ สามารถวัดการบริการได้และจ่ายค่าบริการตามการใช้งานจริง และสามารถใช้ได้กับอุปกรณ์สมัยใหม่ โดยพิจารณาจากค่า Md ของตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าระหว่าง 4.00 – 5.00 แสดงว่าคำตอบของคะแนนความคิดเห็นมีความเหมาะสม และ ค่า IR เป็น 0.00 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคำตอบนั้นมีความสอดคล้องกัน นอกจากนี้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่ไม่เป็นฉันทามติ 2 ตัวแปร ได้แก่ ความซับซ้อนโดยพิจารณาจากค่า Md เป็น 2.00 แสดงว่าคำตอบนั้นไม่มีความเหมาะสม และสามารถทดลองใช้งาน โดยพิจารณาจากค่า IR เป็น 2.00 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคำตอบนั้นไม่มีความสอดคล้องกันซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่า ความซับซ้อนเป็นเรื่องของผู้ให้บริการประมวลผลแบบคลาวด์แต่ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่พิจารณาเรื่องความง่ายในการใช้งาน และต้องสามารถทำงานระบบได้ด้วยตนเอง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การหาตัวแปรของปัจจัยด้านเทคโนโลยีด้วยเทคนิคเดลฟายจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ตัวแปรของปัจจัยด้านเทคโนโลยี	รอบที่ 1		รอบที่ 2		รอบที่ 3		ความคิดเห็น
	Md	IR	Md	IR	Md	IR	
1. ความเข้ากันได้ เป็นระดับที่มี ความสอดคล้องกับการทำงาน แบบเดิม หรือประสบการณ์เดิม	5.00	1.00	5.00	1.00	5.00	1.00	สอดคล้อง
2. ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น เป็นระดับ การรับรู้ประโยชน์จากการใช้งาน	4.00	1.00	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
3. ความซับซ้อน เป็นระดับที่ ได้รับการมองว่ายากต่อการใช้งาน หรือ ยากต่อความเข้าใจ	2.00	2.00	2.00	1.50	2.00	1.50	ไม่สอดคล้อง
4. ความง่ายต่อการใช้งาน เป็น ขอบเขตที่เชื่อว่าการใช้ระบบจะ เป็นอิสระจากความพยายาม	4.00	1.00	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
5. การขยายตามความต้องการ เป็นความ สามารถที่ยอมให้ผู้ใช้ ขยายความต้องการเช่น เนื้อที่ จัดเก็บหรือจำนวนผู้ใช้งาน	4.00	1.00	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
6. สามารถทดลองใช้งานได้ เป็น ความสามารถทดลองใช้งานกับ ระบบได้ก่อนการตัดสินใจ	4.00	2.00	4.00	2.00	4.00	2.00	ไม่สอดคล้อง
7. แสดงผลลัพธ์ของการใช้งาน เป็นการแสดงผลการใช้งานได้ อย่างชัดเจน	4.00	1.00	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
8. ความปลอดภัย เป็นระดับ ความเสี่ยงในการควบคุม และ ความกังวลเกี่ยวกับการใช้งาน	4.00	1.50	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปร	รอบที่ 1		รอบที่ 2		รอบที่ 3		ความคิดเห็น
	Md	IR	Md	IR	Md	IR	
9. หน้าที่การทำงานของระบบงาน ย่อย เป็นความสามารถด้านหน้าที่ ฟังก์ชันงาน	4.00	1.50	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
10. สามารถเชื่อมต่อการทำงานกับ ระบบงาน เป็นความสามารถเชื่อมโยง ติดต่อกับระบบงานอื่นได้	4.00	1.00	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
11. ความยืดหยุ่น เป็นความสามารถ ในการปรับเปลี่ยนทรัพยากรได้ตาม ความต้องการโดยอัตโนมัติ	4.00	1.00	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
12. การให้บริการตนเองตามความ ต้องการ เป็นความสามารถในการ ขยายทรัพยากรได้ตามความต้องการ	4.00	1.00	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
13. ความเร็วในการติดตั้งและการ นำไปใช้ เป็นความสามารถในการ ติดตั้งและการนำไปใช้งานได้	4.00	1.00	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
14. สามารถวัดการบริการได้และจ่าย ค่าบริการตามการใช้งานจริง เป็น ความสามารถและติดตามการใช้ บริการทรัพยากรได้อัตโนมัติ และคิด ค่าบริการตามการใช้งานจริง	4.00	1.00	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง
15. สามารถใช้ได้กับอุปกรณ์สมัยใหม่ เป็นความสามารถในการใช้งานบน เครื่องมือสื่อสารด้านเทคโนโลยี เช่น สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต	4.00	1.00	4.00	1.00	4.00	1.00	สอดคล้อง

3. การทดสอบความเหมาะสมของชุดตัวแปรที่นำมาศึกษา โดยการค่า KMO (Kaiser-Megar-Olkin) เป็น 0.897 ซึ่งมีความมากกว่า 0.80 แสดงว่า ตัวแปรสังเกตได้นี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบในระดับดีมากตามเกณฑ์ของ Kim and Mueller (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538) และผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า สถิติทดสอบมีการแจกแจงโดยประมาณแบบไคสแควร์ ซึ่งมีค่าเป็น 1527.82 และค่า p เท่ากับ 0.00 แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์แตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ต่าง ๆ ภายในแต่ละองค์ประกอบของปัจจัยด้านเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กัน สามารถนำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสถิติ KMO และ Bartlett's Test of Sphericity ของปัจจัยด้านเทคโนโลยี

องค์ประกอบ	KMO	Bartlett's Test of Sphericity	
ปัจจัยด้านเทคโนโลยี จำนวน 13 ตัวแปร	0.897	Approx. Chi-Square	1527.82
		Df	78
		Sig.	0.00

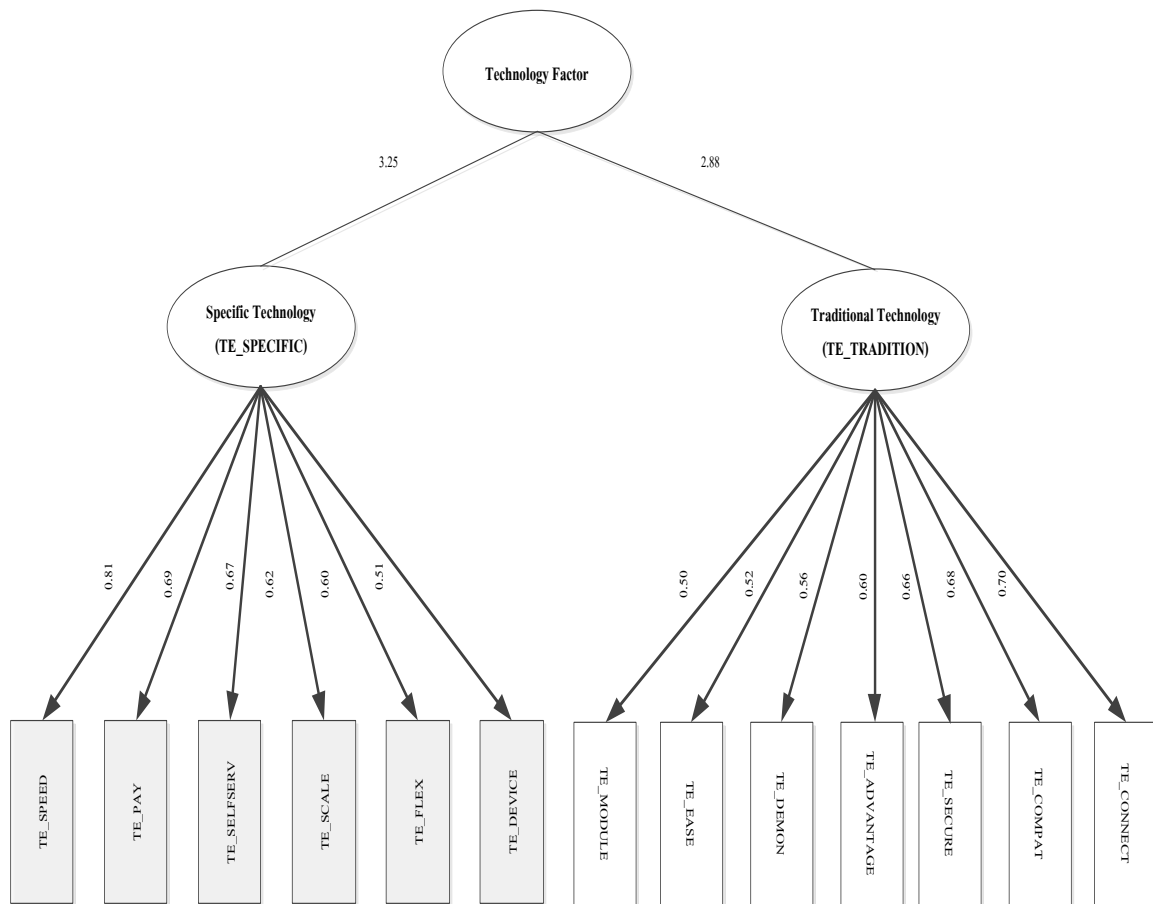
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการใช้บริการประมวลผลคลาวด์พบว่า ผลการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) พบว่า ค่าความร่วมกัน (Community) ของตัวแปรแต่ละตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบรวมทั้งหมด 13 ตัวแปร มีค่าอยู่ระหว่าง 0.38 - 0.67 มีแนวโน้มที่สามารถเข้าอยู่ในองค์ประกอบได้ สำหรับผลการหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) โดยพิจารณาจากค่าไอเกน (Eigen Value) ซึ่งเป็นค่าความผันแปรที่สามารถอธิบายได้ ที่มีค่ามากกว่า 1 และพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์หรือน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ (Loading Factor) ที่มีค่ามากกว่า 0.30 ในการจัดตัวแปรอยู่ในองค์ประกอบ ซึ่งผลการวิเคราะห์สามารถแบ่งเป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเกน 3.25 ซึ่งอธิบายได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เนื่องจากอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้มากที่สุด นอกจากนี้ค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่ามากที่สุด คือ ความเร็วในการติดตั้งและการนำไปใช้ (0.81) รองลงมาคือ สามารถวัดการบริการได้และจ่ายค่าบริการตามการใช้งานจริง (0.69) การให้บริการตนเองตามความต้องการ (0.67) การขยายตามความต้องการ (0.62) ความยืดหยุ่น (0.60) และน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้อยที่สุดคือ สามารถใช้ได้กับอุปกรณ์สมัยใหม่ (0.51) หากพิจารณาจากตัวแปรสังเกตได้ซึ่งพบว่า มีคุณลักษณะแบบระบบคลาวด์ ซึ่งผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ปัจจัยขับเคลื่อนด้านเทคโนโลยี ที่มีแนวคิดเฉพาะ” (Specific Technology Factor: TE_SPECIFIC) ขณะที่องค์ประกอบที่ 2 มีค่าไอเกน 2.88 และพบว่า น้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่ามากที่สุด คือสามารถเชื่อมต่อการทำงานกับระบบงานอื่น (0.70) รองลงมาคือ ความเข้ากันได้ (0.68) ความปลอดภัย (0.66) ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น (0.60) แสดงผลลัพธ์ของการใช้งาน (0.56) ความง่ายต่อการใช้งาน (0.52) และน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้อยที่สุดคือ หน้าที่การทำงานของระบบงานย่อย (0.50) หากพิจารณาจากตัวแปร

สังเกตได้ซึ่งพบว่า มีคุณลักษณะการใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิมที่สอดคล้องกับแนวคิดของ TAM หรือ DOI ซึ่งผู้วิจัยกตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ปัจจัยขับเคลื่อนด้านเทคโนโลยีที่มีแนวคิดดั้งเดิม” (Traditional Technology Factor: TE_TRADITION) ดังตารางที่ 5 และภาพที่ 1

ตารางที่ 5 การสกัดองค์ประกอบและการหมุนแกนปัจจัยด้านเทคโนโลยี

Variables	Communality Extraction	Factor 1	Factor 2
		Eigen Value 3.25	Eigen Value 2.88
ความเร็วในการติดตั้งและการนำไปใช้ (TE_SPEED)	0.67	0.81	0.10
สามารถวัดการบริการได้และจ่ายค่าบริการตามการ ใช้งานจริง (TE_PAY)	0.52	0.69	0.20
การให้บริการตนเองตามความต้องการ (TE_SELFSESV)	0.48	0.67	0.19
การขยายตามความต้องการ (TE_SCALE)	0.41	0.62	0.17
ความยืดหยุ่น (TE_FLEX)	0.43	0.60	0.27
สามารถใช้ได้กับอุปกรณ์สมัยใหม่ (TE_DEVICE)	0.38	0.51	0.35
สามารถเชื่อมต่อการทำงานกับระบบงานอื่น (TE_CONNECT)	0.52	0.17	0.70
ความเข้ากันได้ (TE_COMPAT)	0.46	0.07	0.68
ความปลอดภัย (TE_SECURE)	0.45	0.13	0.66
ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น (TE_ADVANTAGE)	0.47	0.33	0.60
แสดงผลลัพธ์ของการใช้งาน (TE_DEMON)	0.48	0.40	0.56
ความง่ายต่อการใช้งาน (TE_EASE)	0.46	0.43	0.52
หน้าที่การทำงานของระบบงานย่อย (TE_MODULE)	0.42	0.42	0.50

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยด้านเทคโนโลยี

4. การศึกษาปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ โดยพิจารณาจากระดับคะแนนความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ภาพรวมปัจจัยด้านเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ย 4.01 จากคะแนนเต็ม 5 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับ 1 คือ สามารถใช้ร่วมกับอุปกรณ์สมัยใหม่ (4.27) ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ตัวแปรใหม่ที่ยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อน โดยปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยี รุดหน้าไปอย่างรวดเร็วจึงช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้งานผ่านทางอินเทอร์เน็ต เช่น สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต เป็นต้น อันดับ 2 คือ ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น (4.24) สอดคล้องกับ Powelson (2012) ซึ่งกล่าวถึงประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น มีความสัมพันธ์กับการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ และอันดับ 3 คือ การขยายตามความต้องการ (4.18) ซึ่งตัวแปรใหม่ที่สอดคล้องกับ Shimba (2010) ที่กล่าวถึง คุณลักษณะของการประมวลผลแบบคลาวด์ตามสถาบันมาตรฐานเทคโนโลยีแห่งชาติ หากจำแนกตามขนาดองค์กร พบว่า องค์กรขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยสูงเป็น อันดับ 1 คือ ด้านประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นและการขยายตามความต้องการโดยมีค่าเท่ากัน (4.37) สำหรับองค์กรขนาดกลางและขนาดใหญ่ อันดับ 1 คือ ความสามารถในการใช้ร่วมกับอุปกรณ์สมัยใหม่ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเป็น 4.24 และ 4.27 ตามลำดับ ดังแสดงตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยแยกตามขนาดองค์กร

ปัจจัย	ขนาดองค์กร							
	เล็ก		กลาง		ใหญ่		รวม	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.
ความเข้ากันได้	4.04	0.88	3.89	0.99	3.87	0.96	3.94	0.94
ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น	4.37	0.70	4.11	0.84	4.24	0.74	4.24	0.77
ความง่ายต่อการใช้งาน	4.30	0.75	4.07	0.77	4.14	0.77	4.17	0.77
การขยายตามความต้องการ	4.37	0.73	4.02	0.83	4.12	0.81	4.18	0.80
แสดงผลลัพธ์ของการใช้งาน	3.96	0.74	3.79	0.82	3.95	0.75	3.90	0.77
ความปลอดภัย	3.98	0.89	3.98	0.94	4.04	0.87	4.00	0.90
หน้าที่การทำงานของระบบงานย่อย	3.92	0.72	3.87	0.77	3.92	0.72	3.90	0.74
สามารถเชื่อมต่อการทำงานกับระบบงานอื่น	3.86	0.79	3.79	0.83	3.88	0.79	3.84	0.80
ความยืดหยุ่น	4.12	0.71	3.99	0.71	4.08	0.80	4.07	0.75
การให้บริการตนเองตามความต้องการ	4.03	0.77	3.88	0.81	3.96	0.74	3.96	0.77
ความเร็วในการติดตั้งและการนำไปใช้	4.15	0.78	4.14	0.84	4.11	0.73	4.13	0.78
สามารถวัดและจ่ายค่าบริการตามการใช้งาน	3.86	0.94	4.02	0.92	3.92	0.87	3.93	0.91
สามารถใช้ได้กับอุปกรณ์สมัยใหม่	4.29	0.75	4.24	0.74	4.28	0.76	4.27	0.75
ภาพรวมปัจจัยด้านเทคโนโลยี	4.10	0.48	3.98	0.52	4.04	0.47	4.04	0.49

5. การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ จำแนกตามขนาดองค์กรธุรกิจ พบว่า องค์กรที่มีขนาดต่างกัน ได้แก่ ขนาดเล็ก กลางและใหญ่ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของปัจจัยขับเคลื่อนด้านเทคโนโลยี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของปัจจัยด้านเทคโนโลยีจำแนกตามขนาดองค์กร

	ผลการทดสอบ เชิงสถิติ		ขนาดองค์กร		
	F-Test	P-Value	เล็ก	กลาง	ใหญ่
ปัจจัยด้านเทคโนโลยี	1.782	0.170	4.10	3.98	4.04

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

บทสรุป

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เป็นคุณสมบัติด้านความคิด หลักการ เทคนิค ความรู้ และกระบวนการมาปฏิบัติเพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นที่คุณลักษณะของเทคโนโลยี ซึ่งสามารถแบ่งองค์ประกอบได้เป็น 2 กลุ่ม คือ (1) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีแนวคิดเฉพาะ พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่จะความสอดคล้องกับคุณลักษณะของการประมวลผลแบบคลาวด์จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา (Shimba, 2010; Grance & Mell, 2011) ได้แก่ ความเร็วในการติดตั้งและการนำไปใช้ สามารถวัดการบริการได้และจ่ายค่าบริการตามการใช้งานจริง การให้บริการตนเองตามความต้องการ การขยายตามความต้องการ ความยืดหยุ่น และสามารถใช้ได้กับอุปกรณ์สมัยใหม่ และ (2) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีแนวคิดดั้งเดิม จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับตัวแบบการยอมรับเทคโนโลยี (Davis et al., 1989) และทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Rogers, 2003) สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาซึ่งกล่าวถึง ความสามารถเชื่อมต่อการทำงานกับระบบงานอื่น ความเข้ากันได้ ความปลอดภัย ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น แสดงผลลัพธ์ของการใช้งาน ความง่ายต่อการใช้งาน และหน้าที่การทำงานของระบบงานย่อย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยี (Ekufu, 2012; Powelson, 2012; Hailu, 2012) กล่าวคือ องค์การธุรกิจได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะที่เป็นปัจจัยด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อเลือกใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ โดยที่ตัวแปรของปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่เป็นแนวคิดเฉพาะนั้น จะเป็นตัวแปรใหม่ที่เกิดขึ้นโดยมีการแปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัยของการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไรก็ตาม องค์การธุรกิจก็ยังคำนึงถึงตัวแปรด้านเทคโนโลยีที่เป็นแนวคิดดั้งเดิมในการเป็นพื้นฐาน เพื่อยอมรับการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ นอกจากนี้ พบว่า รูปแบบการใช้บริการซอฟต์แวร์ และรูปแบบการใช้งานของคลาวด์สาธารณะ รวมถึงประเภทการใช้งานด้านระบบการสื่อสาร พบว่าองค์การธุรกิจส่วนใหญ่มีการใช้บริการมากที่สุด หากจำแนกตามขนาดองค์กร พบว่า องค์การขนาดเล็กให้ความสำคัญต่อการใช้บริการนี้มากกว่าองค์การขนาดกลางและใหญ่เพื่อการใช้งานเกือบทุกประเภท เนื่องจากความต้องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจเพื่อเทียบเท่ากับองค์กรที่มีขนาดใหญ่กว่าในเรื่องความพร้อมด้านทรัพยากรภายในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Low et al. (2011) และ Powelson (2012) ที่กล่าวว่า องค์การขนาดเล็กสามารถชนะข้อจำกัดด้านทรัพยากรองค์การจากการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ เพราะทำให้มีความสามารถในการแข่งขันได้เทียบเท่ากับองค์กรที่มีขนาดใหญ่ กล่าวคือ องค์การขนาดเล็กไม่

จำเป็นต้องลงทุนซื้อเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่สามารถเพิ่มศักยภาพเทียบเท่าองค์การขนาดกลางและใหญ่ในการแข่งขันและสร้างโอกาสทางธุรกิจในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านเทคโนโลยีไม่มีความแตกต่างกันระหว่างขนาดองค์การ แสดงให้เห็นว่า ทุกขนาดองค์การให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการให้บริการประมวลผลแบบคลาวด์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) ข้อเสนอแนะด้านองค์ความรู้ทางวิชาการ เป็นฐานการศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดสำหรับอ้างอิงของนักวิจัยและนักวิชาการในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการพยากรณ์ของการยอมรับการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์สำหรับองค์การธุรกิจ รวมถึงเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานและผสมผสานการนำหลายตัวแบบทางทฤษฎีสำหรับการอธิบายความซับซ้อนของการยอมรับการใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีหลักการในการเป็นแนวทางสำหรับงานวิจัยต่าง ๆ (2) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารและผู้ใช้งาน เพื่อนำไปปฏิบัติในฐานะที่เป็นผู้ใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ควรตระหนักถึงความรู้ ความเข้าใจ ประโยชน์ รวมถึงทราบปัจจัยด้านเทคโนโลยีต่อการให้บริการดังกล่าว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือพิจารณาประกอบการตัดสินใจใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ ทั้งนี้องค์การต้องนำมาใช้ให้เหมาะสมกับประเภทงานต่าง ๆ และเปรียบเทียบระหว่างการลงทุนซื้อเทคโนโลยีสารสนเทศกับการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์โดยจ่ายการใช้งานจริง เพื่อคำนึงถึงประโยชน์และคุณค่าของการใช้ระบบต่อองค์การธุรกิจ เพื่อช่วยให้ประหยัดต้นทุนและค่าใช้จ่ายในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การนำมาใช้งานง่ายและรวดเร็ว มีความยืดหยุ่นและขยายขนาดการใช้งาน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน เพราะสามารถเข้าถึงได้ทุกสถานที่ และทุกเวลาช่วยสร้างโอกาสในการแข่งขันทางการตลาด รวมถึงสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันทางด้วยความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ ในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ ควรสร้างความเชื่อมั่นในการให้บริการโดยพิจารณาถึง มาตรฐานทางเทคนิค มาตรฐานความปลอดภัย มาตรฐานของการให้บริการและกำหนดสัญญาการบริการ สร้างโอกาสทางการตลาดให้กับผู้ให้บริการระบบคลาวด์ในการวางแผนการตลาดและการพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่บนประมวลผลแบบคลาวด์ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร เช่น กลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับธุรกิจ ความพร้อมด้านทรัพยากรภายในองค์กร การลดค่าใช้จ่ายและต้นทุน การสนับสนุนจากผู้บริหาร และการปรับปรุงประสิทธิภาพ หรือปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กร เช่น แรงกดดันจากการแข่งขัน มาตรฐานการบริการของผู้ให้บริการ และการสร้างโอกาสทางการตลาด รวมถึงปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร เช่น ความรู้และความเข้าใจของผู้บริหาร ระดับการยอมรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ของผู้บริหารและความแตกต่างของระดับผู้บริหาร เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์สำหรับองค์การธุรกิจไทยสู่เศรษฐกิจดิจิทัล จะช่วยองค์การธุรกิจมีกระบวนการบริหารและการจัดการที่ดี สามารถลดต้นทุน ประหยัดเวลา เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจในอนาคต

บรรณานุกรม / เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2553). *กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554 – 2563 ของประเทศไทย ฉบับได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี 22 มีนาคม 2554*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.mict.go.th/>
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2538). *ความสัมพันธ์เชิงเส้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. (2557). *แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ปี 2557 – 2561*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2558, จาก www.eppo.go.th
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2556). *สาระสำคัญจากโครงการศึกษาวิจัย แนวทางการพัฒนาการให้บริการ Cloud Computing ในประเทศไทย. ใน การสัมมนา แนวคิดหลักการ และการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบระบบเมฆ (น. 1-33)*. กรุงเทพฯ: โรงแรมเซ็นจูรี่พาร์ค.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). *สำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานประกอบการ พ.ศ. 2555*. สืบค้น 21 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.nso.go.th>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). *เศรษฐกิจดิจิทัลนโยบายขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2558, จาก library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2558
- Aggarwal, S. & McCabe, L. (2009). *The Compelling TCO Case for Cloud Computing in SMB and Mid-Market Enterprises*. A Hurwiz White paper.
- Business Software Alliance. (2012). *BSA Global Cloud Computing Scorecard: A Blueprint for Economic Opportunity*. Retrieved December 1, 2015, from <http://www.bsa.org/>
- Chebrolu, S. B. (2010). *Assessment The Relationship Among Cloud Adoption, Strategic Alignment And Information Technology Effectiveness* (Doctoral dissertation). Minnesota: Capella University.
- Collen, P. (2015). *Is TCO still relevant in the cloud?*. CFO forum.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3). 319–340.
- Ekufu, TG. K. (2012). *Predicting Cloud Computing Technology Adoption By Organizations: An Empirical Integration Of Technology Acceptance Model And Theory Of Planned Behavior* (Doctoral dissertation). Minnesota: Capella University.
- Géczy, P. Izumi, N. & Hasida, K. (2012). Cloudsourcing: Managing Cloud Adoption. *Global Journal of Business Research*, 6(2). 57-70

- Grance, T. & Mell, P. (2011). *The NIST Definition of Cloud Computing*. Retrieved December 15, 2015, from <http://www.dl.acm.org/>
- Hailu, A. (2012). *Factors Influencing-Computing Technology Adoption In Developing Countries*. (Doctoral dissertation). Minnesota: Capella University.
- International Data Corporation. (2015). *IDC Cloud*. Retrieved January 8, 2015, from <https://www.idc.com/>
- Low, C., Chen, Y., & Wu, M. (2011). Understanding the determinants of cloud computing adoption. *Industrial Management & Data Systems*, 111(7), 1006-1023.
- Obeidat, M. A., & Turgay, T. (2013). Empirical Analysis for the Factors Affecting the Adoption of Cloud Computing Initiatives by Information Technology Executives. *Journal of Management Research*, 5(1), 152-178.
- Opala, O. J. (2012). *An Analysis Of Security, Cost-Effectiveness, And IT Compliance Factors Influencing Cloud Adoption By IT Managers*. (Doctoral dissertation). Minnesota: Capella University.
- Orange, E., & Cohen, A. (2009). Mining information from the data clouds. *The Futurist*, 43(4), 17-21.
- Plummer, D. C., Smith, D. M., Bittman, T.J., Cearley, D. W., Cappuccio, D. J., Scott, D., Kumar, R., & Robertson, B. (2009). *Five refining attributes of public and private cloud computing*. Retrieved November 12, 2015, from <http://www.gartner.com/>
- Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: The Free Press.
- Powelson, S. E. (2012). *An Examination of Small Businesses' Propensity to Adopt Cloud-Computing Innovation*. (Doctoral dissertation). Minnesota: Walden University.
- Tornatzky, L., & Fleischer, M. (1990). *The process of Technology Innovation*. Lexington, MA: Lexington Books.
- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of Innovations* (5th Ed.). New York: The Free Press.
- Ross, V. W. (2010). *Factors Influencing The Adoption Of Cloud Computing By Decision Making Managers*. (Doctoral dissertation). Minnesota: Capella University.
- Shimba, F. (2010). *Cloud Computing: Strategies for Cloud Computing Adoption*. (Doctoral dissertation). Dublin: Dublin Institute of Technology.
- Subashini, S., & Kavitha, V. (2011). A survey on security issues in service delivery models of cloud computing. *Journal of Network and Computer Applications*, 34(1), 1-11.

Sultan, N. (2010). Cloud computing for education: a new dawn?. *International Journal of Information Management*, 30, 109-116.

การพัฒนาระบบบันทึกการเข้าเรียนของนักศึกษาโดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์และโทรศัพท์มือถือ

วัฒนพล ชุมเพชร^{*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนาระบบบันทึกการเข้าเรียนของนักศึกษาโดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์และโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาของระบบเดิมที่ใช้การบันทึกผลลงในกระดาษเป็นหลัก โดยสามารถจัดเก็บข้อมูลและรายงานผลผ่านระบบออนไลน์ สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง รวมถึงผู้ปกครองของนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่จะเช็คชื่อทุกครั้งที่มีการสอน โดยเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้เวลาในการเช็คชื่อครั้งละ 5-10 นาที ด้วยวิธีการขานชื่อและบันทึกลงในกระดาษ สำหรับการเตรียมรายชื่อจะจัดทำในครั้งแรกเพียงครั้งเดียวและสำเนารายชื่อเอาไว้หลาย ๆ ชุด การใช้งานอินเทอร์เน็ตนิยมใช้ Google Chrome เป็นหลัก และส่วนใหญ่ใช้ระบบปฏิบัติการบนมือถือในระบบ ไอโอเอส สำหรับคุณสมบัติของระบบที่อาจารย์ผู้สอนมีความสนใจสูงสุด คือ สามารถแสดงการเตือนเป็นสื่อบอกสถานะเมื่อนักศึกษามีการขาดเรียนและสามารถอัปเดตรายชื่อของนักศึกษาเข้าสู่ระบบได้ ในส่วนของระดับความพึงพอใจของอาจารย์ในการทดสอบใช้งานระบบระหว่างบนเว็บเบราว์เซอร์และแอปพลิเคชันในภาพรวมมีความพึงพอใจในการใช้งานบนเว็บเบราว์เซอร์มากกว่าบนแอปพลิเคชันอยู่เล็กน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานและด้านการออกแบบ มีความพึงพอใจบนแอปพลิเคชันมากกว่าบนเว็บเบราว์เซอร์ และด้านการใช้งานมีความพึงพอใจบนเว็บเบราว์เซอร์มากกว่าบนแอปพลิเคชัน สำหรับระดับความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้ปกครองในการทดสอบการใช้งานบนเว็บเบราว์เซอร์และแอปพลิเคชันในภาพรวมมีความพึงพอใจในการใช้งานบนแอปพลิเคชันมากกว่าบนเว็บเบราว์เซอร์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจในการใช้งานผ่านแอปพลิเคชันมากกว่าเว็บเบราว์เซอร์ในทุก ๆ ด้าน คือ 1) ด้านการทำงานของระบบ 2) ด้านการใช้งาน และ 3) ด้านการออกแบบ จากการทดสอบประเมินระบบในการตอบสนองการทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์ที่ทำงานบนคอมพิวเตอร์มีความเร็วที่สูงกว่าบนแอปพลิเคชัน โดยมีความเร็วเฉลี่ย 0.95 ต่อ 1.91วินาทีในขณะ

^{*} อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง
139 ถนนวิเศษกุล อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง 92000 Email: wattanapon@msn.com

เช็คชื่อโดยระบบที่ทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์และแอปพลิเคชันมีระดับความน่าเชื่อถือเท่ากัน ในภาพรวมของการทดสอบระบบโดยแสดงผลผ่านเว็บเบราว์เซอร์บนคอมพิวเตอร์ยังสามารถใช้งานได้ปกติและไม่พบปัญหาของการแสดงผลที่ผิดเพี้ยน การทดสอบระบบบนเว็บเบราว์เซอร์ผ่านบนโทรศัพท์มือถือในระบบปฏิบัติการไอโอเอสและแอนดรอยด์ยังคงใช้งานได้ปกติเช่นกัน แต่เกิดปัญหาด้านการแสดงผลที่ผิดเพี้ยนบ้างเนื่องจากระบบไม่รองรับการแสดงผลในอุปกรณ์ขนาดเล็ก สำหรับข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบกลุ่มตัวอย่างต้องการให้จัดทำแอปพลิเคชันในระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ มีระบบเตือนความจำผู้สอนและนักศึกษาจนถึงเวลาเรียนผ่านโทรศัพท์มือถือ มีระบบที่สามารถส่งข้อความไปบอกผู้ปกครองเมื่อนักศึกษาเช็คชื่อแล้ว และมีระบบแจ้งเตือนผู้ปกครองเมื่อนักศึกษาขาดเรียนเกินกว่าที่กำหนด

คำสำคัญ: เช็คชื่อ, แอปพลิเคชัน, บันทึกการเข้าเรียน, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

The Development of Class Attendance Record System Through Web Browser and Smart Phone

Abstract

The objective of this research was to develop class attendance record system through web browser and smart phone. It aimed to solve the problems of a conventional record system that relies on paper work. This novel record system has potential to store data and report results online. The population and the sample of this study consisted of lecturers, students, and parents at Suan Dusit University, Trang Campus.

The results of this study showed that lecturers mostly check students' attendance every class; on average, lecturers check students' attendance once or twice a week; lecturers spent 5-10 minutes to check students' attendance through name calling and note. To prepare checking students' attendance, lecturers develop a model of a list of students' name for the first time and then produce copies of students' name list. Lecturers prefer using Google Chrome to access to various websites. Lecturers mostly use iOS as operating system. The most attractive feature of system for lecturers consisted of alert status to determine students' absence and ability to upload a list of students name to a system. In terms of lecturers' satisfaction towards system testing, overall lecturers had slightly higher satisfaction with the operation through web browser than application. By considering each aspect, in terms of system functionality and design, the sample had higher satisfaction with the operation through application than web browser, respectively. In terms of system usage, the sample had higher satisfaction with web browser than application. In terms of students' and parents' satisfaction, overall sample had higher satisfaction with application than web browser. By considering each aspect, the sample had higher satisfaction with application than web browser in all aspects including system functionality, system usage and system design. From the testing of researchers' system assessment found that the response of the web browser's running on the computer has higher speed than on applications. The average speed is 0.95 and 1.91 seconds. While checking names, the running system on a web browser and the applications have the same level of reliability. The display on the web browser running on the computer found that the overall of the systems can be also used normally and not found any problems about the distorted display in any way. For the display on a web browser running on the mobile phone in Android operating system found

that the system still continue working normally, but it caused the problems on the display which is distorted because the system does not support the display on small devices. The suggestions for further development include: the sample suggests that they need Android operating system, remainder (to alert lecturers and students before class time through smart phone), SMS alert (to send SMS of student's attendance to parents), and alert system (to alert parents of students' excess class absence).

Keywords: Class Attendance, Application, Attendance Record, Suan Dusit University

บทนำ

ปัจจุบันระบบคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในชีวิตประจำวันรวมไปถึงหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ในส่วนของภาครัฐก็ได้มีการกำหนดกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นระยะ ซึ่งปัจจุบันมาถึงระยะที่ 2 คือ พ.ศ. 2554-2563 (ICT 2020) โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 7 ด้านด้วยกัน คือ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและการสื่อสารแห่งอนาคต 2) ยุทธศาสตร์ ICT เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนมนุษย์ ICT สำหรับปี 2020 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรม ICT 5) ยุทธศาสตร์ ICT เพื่อการให้บริการของภาครัฐ 6) ยุทธศาสตร์ ICT เพื่อความเท่าเทียมทางสังคม และ 7) ยุทธศาสตร์ ICT เพื่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2554: 12) สำหรับใช้ในการขับเคลื่อนการทำงานในทุก ๆ ภาคส่วน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการประสานงานหรือการสื่อสารที่ฉับไวมากยิ่งขึ้น และพร้อมที่จะก้าวให้ทันโลกแห่งเทคโนโลยีที่กำลังก้าวไปอย่างไม่หยุดยั้ง

ในด้านการศึกษา รัฐบาลก็ได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินเอาไว้โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก และระยะการบริหารราชการ เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างมีคุณภาพสมดุลยั่งยืนและมีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่มีบทบาทและภารกิจในการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม นำความรู้มีคุณภาพ และศักยภาพในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556: 2) ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญของแผนการบริหารราชการแผ่นดินที่กำหนดไว้จึงมีบทบาทหลักในการดำเนินงานตามนโยบายข้อ 4 คือ นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิตที่ได้มีการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ทางด้านการศึกษา อาทิ โครงการอินเทอร์เน็ตไร้สายในที่สาธารณะฟรี (Free Public Wi-Fi) โครงการคอมพิวเตอร์มือถือสำหรับนักเรียนทุกคน (One Tablet PC Per Child: OTPC) เป็นต้น สำหรับในส่วนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ซึ่งถือเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ก็พยายามที่จะผลักดันและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยงานในหลาย ๆ ฝ่ายงานเช่นเดียวกัน และอีกตัวอย่างหนึ่งที่ได้เล็งเห็นก็คือ การตรวจสอบรายชื่อหรือที่เรียกว่าการเช็คชื่อของนักศึกษาที่เข้าเรียนในแต่ละวิชา ซึ่งปัจจุบันยังคงอาศัยการพิมพ์รายชื่อของนักศึกษาลงในกระดาษและขานเรียกชื่อของนักศึกษาแต่ละคนก่อนที่จะบันทึกผล หรืออาศัยการบันทึกผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เช่น โปรแกรม Excel ซึ่งโดยภาพรวมจะไม่สะดวกในการจัดเก็บข้อมูล มีการสูญหาย และเสียเวลาในการประมวลผลข้อมูลอยู่มาก

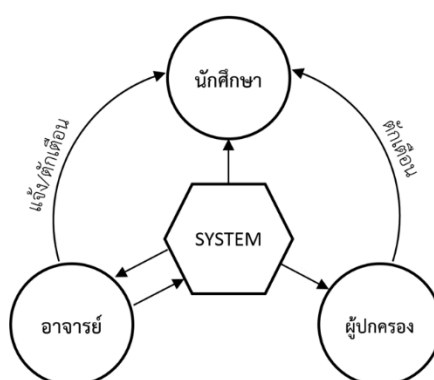
จากปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาระบบบันทึกการเข้าเรียนของนักศึกษาในแต่ละวิชาที่อาจารย์ทุกท่านสามารถใช้งานได้โดยมีการใช้ฐานข้อมูลร่วมกัน สามารถใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์หรือผ่านโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน ตลอดจนระบบสามารถสรุปรายงานผลการเข้าเรียนของนักศึกษาทั้งในภาพรวมหรือเป็นรายบุคคลได้ อีกทั้งผู้ปกครองของนักศึกษายังสามารถเข้ามาตรวจสอบได้อีกด้วยว่านักศึกษาที่อยู่ในความดูแลนั้นมีผลการเข้าเรียนเป็นอย่างไร ซึ่งถือเป็นการช่วยติดตามความประพฤติของนักศึกษาในอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาระบบบันทึกการเข้าเรียนของนักศึกษาโดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์และโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน
2. เพื่อเป็นต้นแบบการเช็คชื่อในอีกรูปแบบหนึ่งให้กับหน่วยงานภายใน ภายนอก และสถานศึกษาอื่นๆ ที่สนใจ

วิธีการศึกษา

แนวคิดการออกแบบการทำงาน

ระบบถูกออกแบบให้เป็นศูนย์กลางของอาจารย์ นักศึกษา และผู้ปกครอง โดยในส่วนของอาจารย์และผู้ปกครองจะสามารถตรวจสอบการเข้าเรียนของการนักศึกษาและมีการติดตามผลไปด้วยกัน ซึ่งในขณะอาจารย์ผู้สอนทำการเช็คชื่อ ระบบจะแสดงระดับการเข้าเรียนของนักศึกษาไปด้วย ทำให้ทราบว่านักศึกษาคอนใดมีพฤติกรรมที่ขาดเรียนหรือสายบ่อยครั้ง ซึ่งสามารถตักเตือนได้อย่างทันท่วงที รวมถึงสามารถบันทึกผลอื่นๆ ได้ เช่น คะแนนพิเศษ คะแนนการแต่งกาย และข้อเสนอแนะต่าง ๆ สำหรับผู้ปกครองสามารถตรวจสอบการเข้าเรียนของนักศึกษาและข้อเสนอแนะจากอาจารย์ผู้สอนได้ทันที ซึ่งหากนักศึกษามีการขาดเรียนบ่อยครั้งก็สามารถตักเตือนเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเข้าเรียนได้อย่างทันท่วงที ในส่วน of นักศึกษาเองก็สามารถตรวจสอบได้ว่าตนเองมีอัตราการเข้าเรียนเท่าใด เพราะในบางครั้งนักศึกษาบางคนจำไม่ได้ว่าขาดเรียนเกินกว่าที่กำหนดหรือไม่ หรือตรวจสอบได้ว่ามีความผิดพลาดในการเช็คชื่อของอาจารย์หรือไม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สามารถแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้เป็น 4 ส่วนหลัก ๆ คือ

1. ระบบบันทึกการเข้าเรียนของนักศึกษา ซึ่งเป็นระบบที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้งานในการบันทึกการเข้าเรียนของนักศึกษา การรายงานผลการเข้าเรียน ให้คะแนนพิเศษ และบันทึกพฤติกรรมของนักศึกษา โดยสามารถทำงานผ่านเว็บเบราว์เซอร์บนคอมพิวเตอร์และแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ ซึ่งในขั้นต้นได้ออกแบบโครงสร้างการทำงานหลักของระบบเอาไว้ ส่วนการทำงานเสริมหรือคุณสมบัติเพิ่มเติมในด้านอื่น ๆ จะเพิ่มเข้ามาหลังจากมีการสำรวจความต้องการจากอาจารย์ผู้สอนแล้ว

2. เครื่องมือในการสำรวจรูปแบบการบันทึกผลการเข้าเรียนของนักศึกษาที่อาจารย์ใช้กันอยู่ในปัจจุบันและความต้องการของระบบใหม่ ซึ่งสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง จำนวน 37 คน แต่ได้รับข้อมูลกลับมาจำนวน 27 คน โดยการใช้แบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมและรูปแบบการบันทึกผลการเข้าเรียนของนักศึกษาและความน่าสนใจของระบบการเช็คชื่อผ่านเว็บเบราว์เซอร์และโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาระบบเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของผู้ใช้งานต่อไป โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 1) ข้อมูลส่วนบุคคลพฤติกรรมและรูปแบบการบันทึกผลการเข้าเรียนของนักศึกษา 2) ความน่าสนใจของระบบการเช็คชื่อผ่านเว็บเบราว์เซอร์และโทรศัพท์มือถือ และ 3) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

3. เครื่องมือในวัดความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

3.1 สอบถามความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง ที่อาสาสมัครเป็นผู้ทดสอบ จำนวน 12 คน โดยการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบด้านการบันทึกการเข้าเรียนและการรายงานผล ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความพึงพอใจในการทดสอบใช้งานระบบผ่านเว็บเบราว์เซอร์ 3) ความพึงพอใจในการทดสอบใช้งานระบบผ่านแอปพลิเคชัน และ 4) ข้อเสนอแนะการพัฒนาเพิ่มเติมในอนาคต

3.2 สอบถามความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง และผู้ปกครองของนักศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน แต่ได้รับข้อมูลกลับมาจำนวน 25 คนโดยการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบด้านการรายงานผลการเข้าเรียน ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความพึงพอใจในการทดสอบใช้งานระบบผ่านเว็บเบราว์เซอร์ 3) ความพึงพอใจในการทดสอบใช้งานระบบผ่านแอปพลิเคชัน และ 4) ข้อเสนอแนะการพัฒนาเพิ่มเติมในอนาคต

4. เครื่องมือในการประเมินระบบของคณะผู้วิจัย เป็นการตรวจสอบและวัดผลด้านการทำงานของระบบบนเว็บเบราว์เซอร์และบนแอปพลิเคชัน ซึ่งการประเมินประกอบด้วย 1) ความเร็วในการตอบสนองของระบบในขณะเช็คชื่อ โดยแบ่งการทดสอบออกเป็นจำนวน 30 ครั้ง เริ่มต้นเมื่อมีการกดปุ่มเช็คชื่อ“มาเรียน” และรอจนกระทั่งมีการตอบสนองของระบบให้พร้อมสำหรับการบันทึกผลสำหรับนักศึกษาคนต่อไปถือเป็นการสิ้นสุดการทำงาน ซึ่งตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นจนสิ้นสุดจะมีการจับเวลาการตอบสนองของระบบโดยมีหน่วย

เป็นวินาทีและนำผลทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ยเวลา โดยทดสอบผ่านเว็บเบราว์เซอร์ Google Chrome 2) ความน่าเชื่อถือของระบบและการประเมินด้านการแสดงผล เป็นการตรวจสอบการทำงานโดยรวมว่าสามารถใช้งานได้ทุกครั้งที่ต้องการหรือไม่ ระบบล้มหรือมีปัญหาในการเข้าใช้งานหรือไม่ โดยได้แบ่งการทดสอบออกเป็นจำนวน 5 ครั้งต่อวันเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ด้วยการสุ่มเวลา 3) ด้านการแสดงผล เป็นการตรวจสอบการแสดงผลของระบบที่ทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์ที่แตกต่างกัน (ในกรณีที่ไม่ได้ใช้งานผ่านแอปพลิเคชัน) ว่ามีความผิดเพี้ยนจนไม่สามารถใช้งานได้หรือไม่ โดยทดสอบกับเว็บเบราว์เซอร์ ดังนี้ 1. Google Chrome for Windows (ใช้อ้างอิงการแสดงผลที่สมบูรณ์) 2. Safari for OS X 3. Internet Explorer for Windows 4. Mozilla Firefox for Windows และ 5. Google Chrome for Android

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลค่าคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับความน่าสนใจ/ความพึงพอใจน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับความน่าสนใจ/ความพึงพอใจน้อยค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับความน่าสนใจ/ความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับความน่าสนใจ/ความพึงพอใจมาก และค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับความน่าสนใจ/ความพึงพอใจสูงที่สุด

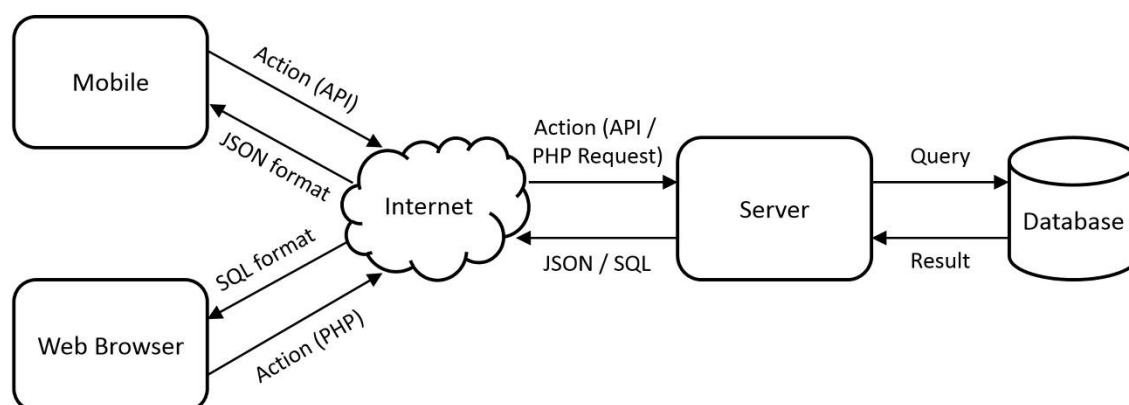
โครงสร้างการออกแบบระบบ

ในส่วนของการออกแบบระบบจะประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ๆ ด้วยกัน คือ 1) ส่วนของการทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์ และ 2) ส่วนของการทำงานบนโทรศัพท์มือถือ โดยทั้งสองส่วนมีการใช้ฐานข้อมูลร่วมกัน สำหรับในด้านการทำงานจะถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อย ดังนี้

1. ระบบจัดการฐานข้อมูลบนเซฟเวอร์ (ผู้ให้บริการ godaddy) และติดตั้งโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลของ MySQL ซึ่งข้อดีของเซฟเวอร์ก็คือ จะมีระบบคลาวด์เซิร์ฟเวอร์หากเกิดการเสียหายกับเครื่องเซฟเวอร์ที่กำลังใช้งานอยู่ระบบจะทำการย้ายให้ไปทำงานในเครื่องใหม่ทันที

2. ส่วนของการทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์ มีภาษาหลัก ๆ ที่ใช้ในการเขียนโปรแกรมและเทคนิคในการเขียนโปรแกรม ประกอบด้วย HTML PHP, JavaScript, CSS, jQuery, AJAX และติดต่อฐานข้อมูลด้วย SQL

3. ส่วนของการทำงานบนแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ มีภาษาหลัก ๆ ที่ใช้เขียนโค้ด คือ Swift ในระบบปฏิบัติการไอโอเอส ซึ่งเมื่อมีการติดต่อกับฐานข้อมูลจะต้องทำงานผ่านชุดโปรแกรมที่เรียกว่า API (Application Programming Interface) เพื่อที่จะเปลี่ยนข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบของ JSON (Java Script Object Notation) ที่เป็นรูปแบบของข้อมูลสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลให้มีขนาดเล็ก

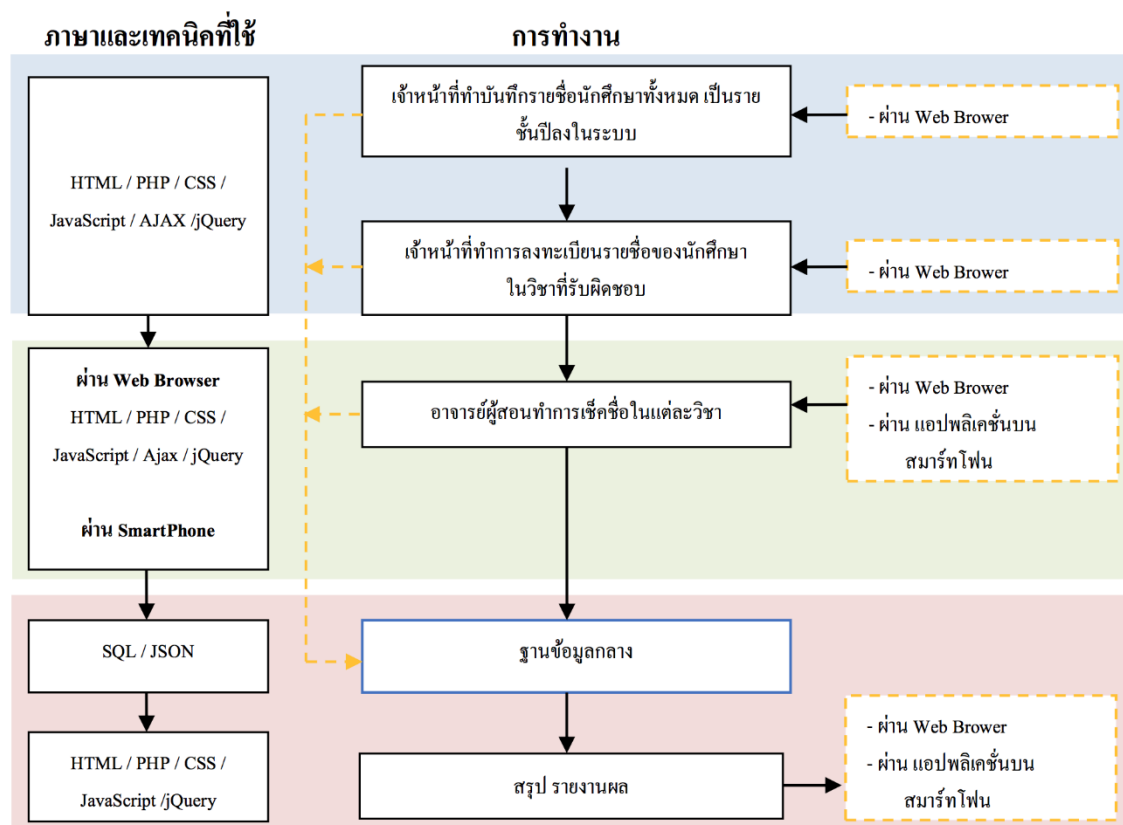

รูปที่ 1 โครงสร้างการออกแบบระบบ

กรอบแนวความคิดของระบบ

โครงสร้างการทำงานหลักของระบบสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. ส่วนของการรับข้อมูลและเพื่อกำหนดค่าต่าง ๆ ในส่วนนี้เป็นการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความสะดวกและง่ายต่อการจัดการข้อมูลจึงออกแบบให้จัดทำผ่านเว็บเบราว์เซอร์เท่านั้น และสามารถใช้การอัปโหลดข้อมูลในรูปแบบไฟล์ประเภท Excel ได้ ซึ่งกระทำโดยผู้ดูแลระบบ ตัวอย่างของการกำหนดข้อมูล เช่น การตั้งค่าเริ่มต้น การตั้งค่ารายวิชา การตั้งค่าระบบ ข้อมูลนักศึกษา เป็นต้น
2. ส่วนของการเช็คชื่อ สามารถใช้งานได้โดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์และโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน ซึ่งมีรูปแบบที่อำนวยความสะดวกและรวดเร็วในการเช็คชื่อ รวมถึงมีระบบเสริมในการให้คะแนนพิเศษ คะแนนเครื่องแต่งกาย และบันทึกพฤติกรรมของนักศึกษา
3. ส่วนของการรายงานผล สามารถใช้งานได้โดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์และโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน แต่บนเว็บเบราว์เซอร์จะมีการรายงานผลที่ละเอียดกว่า เนื่องจากการแสดงผลบนโทรศัพท์มือถือยังมีข้อจำกัดเรื่องขนาดพื้นที่ และเน้นข้อมูลที่มีขนาดเล็กกว่า

รูปที่ 2 กรอบแนวความคิดของระบบ

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

1. ในการสำรวจพฤติกรรมและรูปแบบการบันทึกผลการเข้าเรียนของนักศึกษาที่อาจารย์ผู้สอนได้ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน จากข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 28 – 33 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาโท สังกัดสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ใช้โทรศัพท์มือถือในระบบปฏิบัติการไอโอเอสเป็นหลัก นิยมใช้ Google Chrome ในการเข้าเว็บไซต์ต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเช็คชื่อทุกครั้งที่มีการสอนโดยเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ และใช้เวลาในการเช็คชื่อครั้งละ 5-10 นาที ด้วยวิธีการขานชื่อและบันทึกลงในกระดาน สำหรับการเตรียมการเช็คชื่อจะมีการเตรียมในครั้งแรกเพียงครั้งเดียวและทำสำเนารายชื่อเอาไว้หลาย ๆ ชุด และมีความสนใจในระบบบันทึกการเข้าเรียนของนักศึกษาโดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์และโทรศัพท์มือถือมากกว่าระบบเดิม

เมื่อนำเสนอต้นแบบของระบบแก่อาจารย์ผู้สอน พบว่า ระดับความน่าสนใจของระบบใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$) เมื่อพิจารณาในด้านการทำงาน คุณสมบัติที่มีความน่าสนใจสูงสุด คือ สามารถแสดงการเตือนเป็นสีบอกสถานะเมื่อนักศึกษามีการขาดเรียนตามจำนวนครั้งที่กำหนดไว้ ทำให้ง่ายต่อการตรวจสอบข้อมูลการเข้าเรียน เช่น หากขาดเรียนมาแล้วเกิน 3 ครั้ง ชื่อจะปรากฏเป็นสีแดง เป็นต้น และในการเริ่มใช้งานสามารถอัปโหลดรายชื่อของนักศึกษาเข้าสู่ระบบได้โดยไม่ต้องกรอกข้อมูลของนักศึกษา ทีละคน และทำเพียงครั้งเดียวจนจบการศึกษา ($\bar{x} = 4.04$) รองลงมา คือ มีการจัดเก็บข้อมูลในเซฟเวอร์เป็นรูปแบบของฐานข้อมูล

กลาง ($\bar{x} = 3.93$) สำหรับการเช็คชื่อ ผู้สอนเพียงกดปุ่ม มาเรียนไม่มาเรียน หรือมาสาย หลังชื่อนักศึกษา และสามารถบันทึกพฤติกรรมในชั้นเรียนเป็นรายบุคคลได้ ($\bar{x} = 3.74$) สามารถเช็คชื่อโดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์หรือโทรศัพท์มือถือ ($\bar{x} = 3.48$) และสามารถเช็คชื่อนอกสถานที่ได้ (ต้องมีสัญญาณ Wi-Fi หรือสัญญาณโทรศัพท์) ($\bar{x} = 3.44$) เมื่อพิจารณาในด้านการประมวลผลและแสดงผล คุณสมบัติที่มีความน่าสนใจสูงสุด คือ ระบบสามารถสรุปผลการเข้าเรียนของนักศึกษาของแต่ละรายวิชาได้ ($\bar{x} = 4.26$) รองลงมา คือ มีการประมวลผลแบบทันทีทันใด ($\bar{x} = 4.19$) ระบบสามารถรายงานผลการเข้าห้องเรียนเป็นรายบุคคลในทุก ๆ รายวิชาได้ และผู้ปกครองสามารถตรวจสอบการเข้าเรียนของนักศึกษาโดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์หรือผ่านทางโทรศัพท์มือถือได้ ($\bar{x} = 4.15$) และมีการแสดงผลเป็นกราฟเพื่อรายงานผลให้ดูได้ง่ายยิ่งขึ้น ($\bar{x} = 3.93$)

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ระบบ คือ ให้สามารถรองรับได้ทุกเว็บเบราว์เซอร์ สามารถคำนวณเป็นระดับคะแนนในการเข้าเรียนได้ ในการจัดทำผ่านเว็บเบราว์เซอร์ควรพิจารณาด้านความเร็วในการเช็คชื่อ ต้องการให้เพิ่มเติมการประเมินการแต่งกายของนักศึกษาในการเข้าชั้นเรียน และกรณีเช็คชื่อกิจกรรมภายนอกควรจะสามารถระบุหัวข้อหรือรายละเอียดได้ด้วย

2. จากต้นแบบโครงสร้างหลักของระบบผนวกกับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระบบจากอาจารย์ผู้สอนได้นำมาปรับปรุงเป็นระบบบันทึกผลการเข้าเรียนของนักศึกษาโดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์และโทรศัพท์มือถือที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สำหรับการเข้าใช้งานจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ระบบหลัก ผู้ใช้จะต้องใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์บนคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะสามารถใช้งานได้ทุกฟังก์ชันการทำงาน และ 2) ระบบเสริม สามารถเข้าใช้โดยผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือในระบบไอโอเอส ซึ่งจะเป็นระบบที่คอยสนับสนุนระบบหลักในการเช็คชื่อและการตรวจสอบการเข้าเรียนของนักศึกษา

สำหรับในส่วนของระบบหลักผู้ใช้สามารถใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ โดยผ่านทางเว็บไซต์ที่มีชื่อว่า <http://www.uattendance.com> ซึ่งคุณสมบัติหลัก ๆ ของระบบประกอบด้วย

1. สามารถรายงานผลการเข้าเรียน มาสาย และขาดเรียนของนักศึกษา ทั้งในภาพรวมและเป็นรายครั้ง โดยแสดงเป็นค่าเปอร์เซ็นต์ รวมถึงสามารถดูข้อมูลย้อนหลังได้
2. สามารถเช็คชื่อพร้อมทั้งให้คะแนนพิเศษ คะแนนการแต่งกาย และบันทึกพฤติกรรมหรือข้อเสนอแนะจากผู้สอนไปสู่ผู้ปกครองได้ รวมถึงการแก้ไขหรือลบข้อมูลเดิม
3. มีฟังก์ชันที่ช่วยเหลือผู้สอนในการรายงานผล เช่น การแสดงสถานะการขาดเรียนเป็นแถบสี รายงานผลการเข้าเรียนในแต่ละวิชาในรูปแบบของกราฟ เป็นต้น
4. มีการใช้ฐานข้อมูลเดียวกันทั้งระบบ ซึ่งผู้สอนสามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้
5. ระบบสามารถตรวจสอบวิชาที่สอนได้โดยอ้างอิงตาม Login ผู้เข้าโดยอัตโนมัติ
6. มีระบบช่วยเหลือในการอัปโหลดข้อมูลเข้าในกรณีที่มีข้อมูลจำนวนมาก ๆ

Attendance

ค้นหา หรือ ชื่อ หรือ นามสกุล

ค้นหา

LOGIN สำหรับผู้เรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนคร จังหวัดนครราชสีมา

หน้าหลัก > อาจารย์ > รายการเรียนออนไลน์

การตั้งค่าหนังสือ

การตั้งค่าหนังสือ

การตั้งค่ารายวิชา

การตั้งค่ารายวิชา

ข้อมูลนักเรียน

รายวิชาของหนังสือ

รายวิชาของหนังสือ

อีเมลเรียน

ออกจากระบบ

ปีการศึกษา: 2558 เทอม: 1 ค้นหา

#	รหัสวิชา	วิชา	เข้าเรียนแล้ว (ครั้ง)	เข้าเรียน	ดูประวัติ
1	3662303	การพัฒนาสมรรถนะ	14	เข้าเรียน	--เลือกวันที่--
2	1633413	การจัดการศูนย์บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	13	เข้าเรียน	--เลือกวันที่--

Showing 1 to 1 of 1

รหัสวิชา 1633413 ชื่อวิชา การจัดการศูนย์บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ครั้งที่ 6 วันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 เวลา 15.41

สำหรับอาจารย์ผู้สอน:

รหัส	ชื่อ	ผล (%)			เข้าเรียน	เข้าเรียน	เข้าเรียน	บันทึกผลการเรียน	คะแนนพิเศษ	คะแนนคงเหลือ
		มา	ขาด	ไม่มา						
55299400026	นางสาวสุวิมล นิสิต	40.00	20.00	20.00	*	0	0		0	5
55299400023	นางสาวณิศา จันทร์นิตย์	20.00	60.00	0.00	*	0	0		0	5
55299400021	นางสาวกาญจน์ คุ้มทอง	60.00	0.00	20.00	*	0	0		0	5
55299400018	นางสาวอรุณภา ธีระทอง	40.00	20.00	20.00	0	*	0		0	5
55299400017	นางธนวิทย์ ธีระทอง	20.00	20.00	40.00	*	0	0		0	5
55299400014	นางสาววิไลวรรณ นามนารัตน์	40.00	20.00	20.00	0	*	0		0	5
55299400011	นางสาวสุภาวดี นามนารัตน์	60.00	20.00	0.00	*	0	0		0	5
55299400009	นางสาวสุภาวดี นามนารัตน์	40.00	0.00	40.00	0	0	*		0	5
55299400008	นางสาววิไล นามนารัตน์	40.00	20.00	20.00	0	0	*		0	5
55299400007	นางสาวนันทพร ศรีทอง	40.00	20.00	20.00	*	0	0		0	5
55299400005	นางสาวนันทพร ศรีทอง	20.00	20.00	40.00	*	0	0		0	5

ค้นหา

ผลรวม (%)

จำนวนครั้ง

เข้าเรียน	มาสาย	ขาดเรียน	รวมบุคคล
47.54	24.59	27.87	ตรวจสอบ

Prev 1 Next

การจัดการศูนย์บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

เข้าเรียน 47.5%

มาสาย 24.6%

ขาดเรียน 27.9%

รหัส 55299400026 นางสาวสุวิมล นิสิต รหัสวิชา 1633413

ครั้งที่ 6 วันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 เวลา 15.41

สถานะ **เข้าเรียน** คะแนนพิเศษ 0 คะแนนการคงเหลือ 5 บันทึกผลการเรียน

ครั้งที่ 5 วันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 เวลา 15.39

สถานะ **ไม่มีเรียน** คะแนนพิเศษ 0 คะแนนการคงเหลือ 5 บันทึกผลการเรียน

ครั้งที่ 4 วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 เวลา 23.57

สถานะ **เข้าเรียน** คะแนนพิเศษ 0 คะแนนการคงเหลือ 5 บันทึกผลการเรียน

ครั้งที่ 3 วันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2558 เวลา 10.28

สถานะ **มาสาย** คะแนนพิเศษ 0 คะแนนการคงเหลือ 0 บันทึกผลการเรียน

ครั้งที่ 2 วันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2558 เวลา 11.28

สถานะ **เข้าเรียน** คะแนนพิเศษ 0 คะแนนการคงเหลือ 0 บันทึกผลการเรียน

ครั้งที่ 1 วันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2558 เวลา 11.02

สถานะ **ขาดเรียน** คะแนนพิเศษ 0 คะแนนการคงเหลือ 0 บันทึกผลการเรียน

เพิ่มข้อมูล

10 records per page

#	สถานะการเข้าเรียน	สี	จำนวน	การดำเนินการ
1	ขาด 1 ครั้ง		1	บันทึกข้อมูล ลบข้อมูล
2	ขาด 2 ครั้ง		2	บันทึกข้อมูล ลบข้อมูล
3	ขาด 3 ครั้ง		3	บันทึกข้อมูล ลบข้อมูล
4	ขาด 4 ครั้ง		4	บันทึกข้อมูล ลบข้อมูล
5	ขาด 5 ครั้ง		5	บันทึกข้อมูล ลบข้อมูล
6	ขาด 6 ครั้ง		6	บันทึกข้อมูล ลบข้อมูล

Showing 1 to 6 of 6 entries

หน้าหลัก > รายงานผล > ตามผู้สอน > รายบุคคล

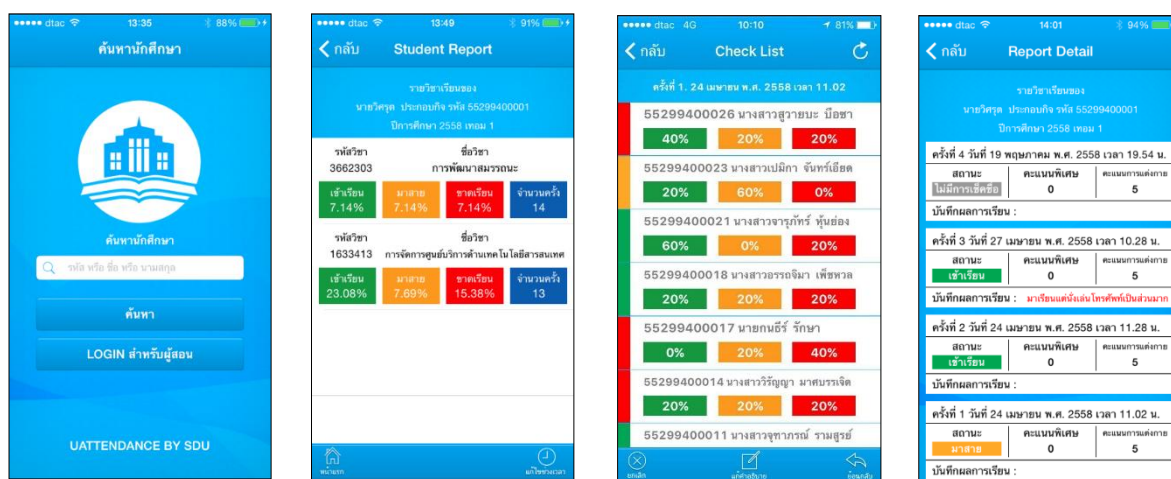
รหัสวิชา 1633413 ชื่อวิชา การจัดการศูนย์บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

รหัส	ชื่อ	เข้าเรียน (%)	มาสาย (%)	ขาดเรียน (%)	รวมคะแนนพิเศษ	คะแนนการคงเหลือ (ข้อ)	ดูรายละเอียด
55299400026	นางสาวสุวิมล นิสิต	50.00	16.67	16.67	0	2.50	รายงาน
55299400023	นางสาวณิศา จันทร์นิตย์	33.33	50.00	0.00	0	5.00	รายงาน
55299400021	นางสาวกาญจน์ คุ้มทอง	66.67	0.00	16.67	0	5.00	รายงาน
55299400018	นางสาวอรุณภา ธีระทอง	33.33	33.33	16.67	0	5.00	รายงาน
55299400017	นางธนวิทย์ ธีระทอง	33.33	16.67	33.33	0	5.00	รายงาน
55299400014	นางสาววิไลวรรณ นามนารัตน์	33.33	33.33	16.67	0	5.00	รายงาน

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการแสดงผลของระบบผ่านทางเว็บเบราว์เซอร์

สำหรับระบบเสริมเป็นระบบเพื่อสนับสนุนการทำงานของระบบหลักให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอยู่ในรูปแบบของแอปพลิเคชันที่ทำงานบนระบบปฏิบัติการไอโอเอส 8 ขึ้นไป โดยผู้ใช้งานสามารถเข้าไปดาวน์โหลดแอปพลิเคชันนี้ได้ที่ Apple Store โดยค้นหาคำว่า Uattendance จะปรากฏไอคอน สำหรับคุณสมบัติหลัก ๆ ของระบบประกอบด้วย

1. สามารถรายงานผลการเข้าเรียน มาสาย และขาดเรียนของนักศึกษา ทั้งในภาพรวมและเป็นรายครั้ง ในรูปแบบของค่าเปอร์เซ็นต์ รวมถึงสามารถดูข้อมูลย้อนหลังได้
2. สามารถเช็คชื่อได้อย่างรวดเร็วโดยการสไลด์ซ้ายขวาหรือกด พร้อมทั้งสามารถให้คะแนนพิเศษ คะแนนการแต่งกาย และบันทึกพฤติกรรมหรือข้อเสนอแนะจากผู้สอนได้ รวมถึงการแก้ไขหรือลบข้อมูลเดิม
3. ระบบสามารถตรวจสอบวิชาที่สอนได้โดยอ้างอิงตาม Login ผู้เข้า
4. ใช้ฐานข้อมูลเดียวกันกับการเข้าใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์

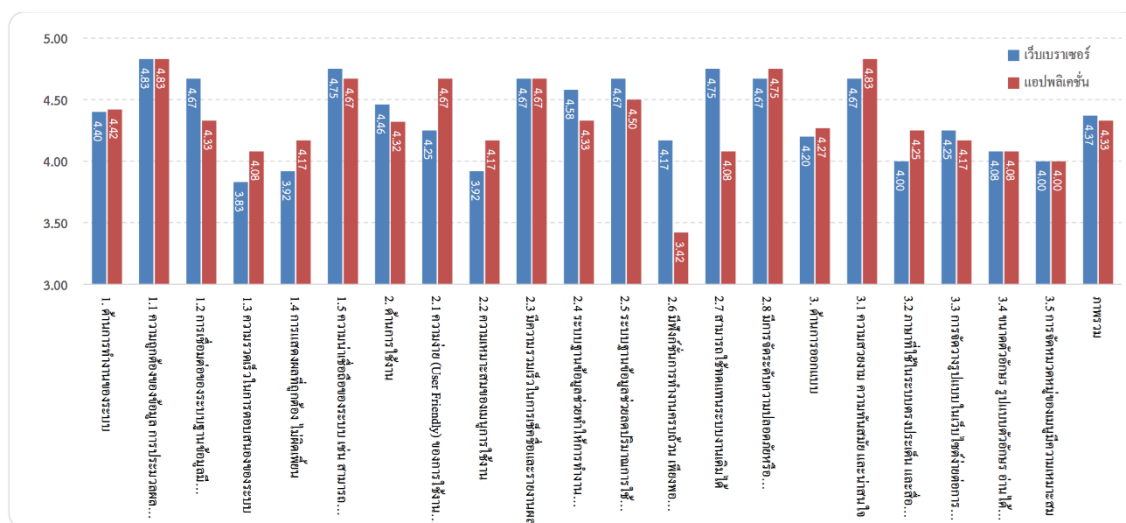

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการแสดงผลของระบบผ่านทางแอปพลิเคชัน

3. การสอบถามความพึงพอใจจากการใช้งานระบบของกลุ่มอาจารย์ จากข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุโดยรวมอยู่ในช่วง 28 – 33 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาโท สังกัดสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในการทดสอบใช้งานระบบผ่านเว็บเบราว์เซอร์และผ่านแอปพลิเคชัน ในภาพรวมมีความพึงพอใจในการใช้งานบนเว็บเบราว์เซอร์ ($\bar{x}$ = 4.37) มากกว่าบนแอปพลิเคชัน ($\bar{x}$ = 4.33) อยู่เล็กน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านการทำงาน มีความพึงพอใจในการใช้งานผ่านแอปพลิเคชัน ($\bar{x}$ = 4.42) มากกว่าผ่านเว็บเบราว์เซอร์ ($\bar{x}$ = 4.40) 2) ด้านการใช้งาน มีความพึงพอใจการใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ ($\bar{x}$ = 4.46) มากกว่าผ่านแอปพลิเคชัน ($\bar{x}$ = 4.32) และ 3) ด้านการออกแบบ มีความพึงพอใจการใช้งานผ่านแอปพลิเคชัน ($\bar{x}$ = 4.27) มากกว่าผ่านเว็บเบราว์เซอร์ ($\bar{x}$ = 4.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีระดับความพึงพอใจในการทำงานผ่านเว็บเบราว์เซอร์มากกว่าผ่านแอปพลิเคชันมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ มีฟังก์ชันการทำงานครบถ้วนเพียงพอต่อความต้องการ รองลงมา คือ สามารถใช้ทดแทนระบบงานเดิมได้ และการเชื่อมต่อของฐานข้อมูลมีประสิทธิภาพต่อการใช้งาน ระบบมีความเสถียร ข้อที่มีระดับความพึงพอใจในการทำงานผ่านแอปพลิเคชัน

มากกว่าผ่านเว็บเบราว์เซอร์มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ความง่ายของการใช้งานระบบ รองลงมา คือ ภาษาที่ใช้ในระบบตรงประเด็นและสื่อความหมายชัดเจน / ความเหมาะสมของเมนูการใช้งาน / การแสดงผลที่ถูกต้องไม่ผิดเพี้ยน และความรวดเร็วในการตอบสนองของระบบ ความสวยงาม ความทันสมัย และน่าสนใจ

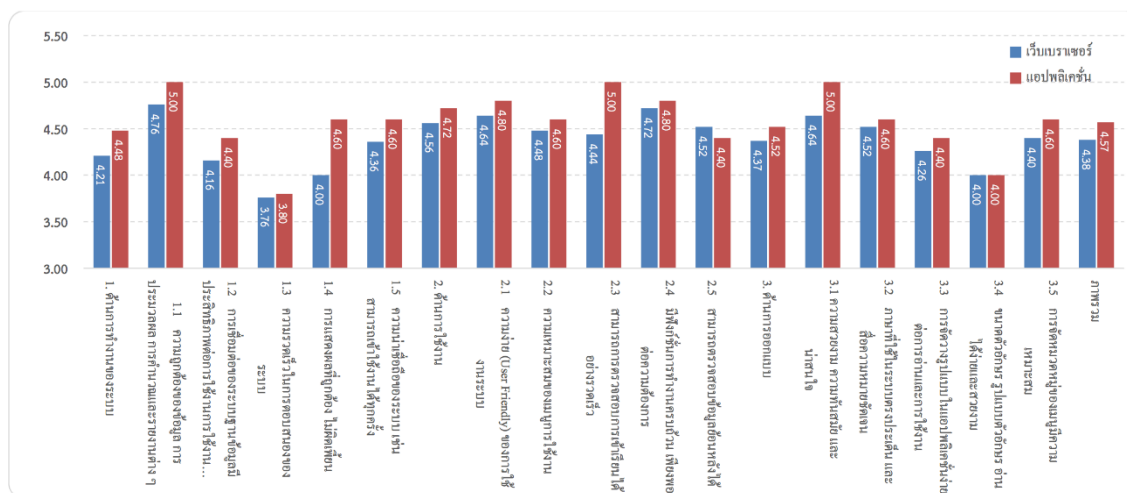
ภาพที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการทดสอบใช้งานระบบผ่านเว็บเบราว์เซอร์ และผ่านแอปพลิเคชัน

ข้อเสนอแนะการพัฒนาเพิ่มเติมในอนาคต เห็นว่าควรมีการจัดทำในระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ด้วย มีระบบเตือนความจำผู้สอนและนักศึกษาก่อนถึงเวลาเรียนผ่านมือถือ โดยสามารถกำหนดเวลาเตือนได้และต้องการปุ่มสไลด์ในขณะเช็คชื่อให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

4. การสอบถามความพึงพอใจในการใช้งานระบบจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาและผู้ปกครอง จากข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 22 – 27 ปี กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี และกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 40 – 45 ปี มีการระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบชีพเกษตรกรเป็นหลัก โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่ทดลองใช้งานระบบผ่านเว็บเบราว์เซอร์เพียงอย่างเดียว (รวมถึงการเปิดเว็บเบราว์เซอร์ผ่านโทรศัพท์มือถือ) เนื่องจากบางคนไม่มีโทรศัพท์มือถือที่รองรับแอปพลิเคชัน

ความพึงพอใจในการใช้งานบนเว็บเบราว์เซอร์และบนแอปพลิเคชัน ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการใช้งานบนแอปพลิเคชัน ($\bar{x}$ = 4.57) มากกว่าบนเว็บเบราว์เซอร์ ($\bar{x}$ = 4.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านการทำงานของระบบ มีความพึงพอใจในการใช้งานผ่านแอปพลิเคชัน ($\bar{x}$ = 4.48) มากกว่าผ่านเว็บเบราว์เซอร์ ($\bar{x}$ = 4.21) 2) ด้านการใช้งาน มีความพึงพอใจในการใช้งานผ่านแอปพลิเคชัน ($\bar{x}$ = 4.72) มากกว่าผ่านเว็บเบราว์เซอร์ ($\bar{x}$ = 4.56) และ 3) ด้านการออกแบบ มีความพึงพอใจในการใช้งานผ่านแอปพลิเคชัน ($\bar{x}$ = 4.52) มากกว่าผ่านเว็บเบราว์เซอร์ ($\bar{x}$ = 4.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีระดับความพึงพอใจการทำงานผ่านเว็บเบราว์เซอร์มากกว่าผ่านแอปพลิเคชันมากที่สุดมีเพียงข้อเดียว คือ สามารถ

ตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้ ข้อที่ระดับความพึงพอใจการทำงานผ่านแอปพลิเคชันมากกว่าผ่านเว็บเบราว์เซอร์มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การแสดงผลที่ถูกต้อง ไม่ผิดพลาด รองลงมา คือ สามารถตรวจสอบการเข้าเรียนได้อย่างรวดเร็ว และความสวยงาม ความทันสมัย และน่าสนใจ

ภาพที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการทดสอบใช้งานระบบผ่านเว็บเบราว์เซอร์ และผ่านแอปพลิเคชัน

ข้อเสนอแนะการพัฒนาเพิ่มเติมในอนาคต เห็นว่าควรมีการจัดทำในระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ มีระบบที่สามารถส่งข้อความไปแสดงให้ผู้ปกครองทราบเมื่อนักศึกษาเช็คชื่อแล้ว มีระบบแจ้งเตือนผู้ปกครองเมื่อขาดเรียนเกินกว่าที่กำหนด และสามารถดูคะแนนเก็บของนักศึกษาได้

5. การประเมินระบบเป็นการตรวจสอบและวัดผลการทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์และบนแอปพลิเคชัน โดยแบ่งจากประเมินออกเป็นดังนี้

5.1 การประเมินความเร็วในการตอบสนองของระบบในขณะเช็คชื่อ โดยภาพรวมพบว่า การตอบสนองการทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์ (บนคอมพิวเตอร์) มีความเร็วที่สูงกว่าบนแอปพลิเคชัน ซึ่งมีความเร็วเฉลี่ย 0.95 ต่อ 1.91 วินาที ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการส่งข้อมูลไปยังแอปพลิเคชันมีกระบวนการแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบของ JSON ก่อน ซึ่งเพิ่มขึ้นขั้นตอนการทำงานทำให้การส่งข้อมูลล่าช้ากว่าเล็กน้อย รวมถึงความเร็วของอินเทอร์เน็ตบนเครือข่ายมือถือจะช้ากว่าการทำงานผ่าน Wi-Fi หรือใช้สายแลน

5.2 การประเมินความน่าเชื่อถือของระบบ ระบบที่ทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์และบนแอปพลิเคชันมีระดับความน่าเชื่อถือเท่ากัน คือ สามารถทำงานได้ทุกครั้งที่มีการทดสอบ ซึ่งขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของเซิร์ฟเวอร์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก

5.3 การประเมินด้านการแสดงผล แสดงให้เห็นว่าการทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์ (บนคอมพิวเตอร์) ระบบมีการแสดงผลที่แตกต่างกันบ้าง เช่น รูปแบบของตัวอักษร ปุ่มกดต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบประจำตัวของแต่ละเว็บเบราว์เซอร์อยู่แล้ว โดยในภาพรวมระบบต่าง ๆ สามารถใช้งานได้ปกติและไม่พบปัญหาของการแสดงผลที่ผิดพลาดแต่อย่างใด สำหรับการแสดงผลบนเว็บเบราว์เซอร์ที่ทำงานบนโทรศัพท์มือถือใน

ระบบปฏิบัติการไอโอเอสและแอนดรอยด์ แสดงให้เห็นว่าระบบยังคงใช้งานได้ดี แต่ก็เกิดปัญหาด้านการแสดงผลที่ผิดเพี้ยนอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เนื่องจากระบบไม่ได้ถูกออกแบบมาสำหรับการแสดงผลในพื้นที่ขนาดเล็กอย่างโทรศัพท์มือถือ หรือสามารถรองรับการทำงานบนหน้าจออุปกรณ์เครือข่ายได้หลาย ๆ ชนิด

บทสรุป

ระบบบันทึกการเข้าเรียนของนักศึกษาหรือที่เรียกว่า การเช็คชื่อ ยังคงมีความจำเป็นต่อกระบวนการทางการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากจะทำให้อาจารย์ผู้สอนทราบถึงความรับผิดชอบในการเรียนของตัวนักศึกษาเอง หรืออาจจะเป็นด้วยเหตุผลที่นักศึกษาบางคนเรียนตามเพื่อนไม่ทันหรือไม่เข้าใจในบางบทเรียน ซึ่งผู้สอนสามารถที่จะคอยดูแลสอดส่องพฤติกรรมและคอยตักเตือนนักศึกษาให้มีความรับผิดชอบในการเรียนมากยิ่งขึ้น โดยรูปแบบการบันทึกการเข้าเรียนของนักศึกษาของแต่ละสถาบันการศึกษาก็มีความแตกต่างกันไป สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการนำระบบสารสนเทศที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบันอย่างระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเอื้ออำนวยความสะดวกให้มากยิ่งขึ้น และจากการสอบถามอาจารย์ผู้สอนพบว่า มีความพึงพอใจระบบบันทึกการเข้าเรียนของนักศึกษาโดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์และโทรศัพท์มือถือมากกว่าระบบเดิมที่ใช้การข้อมุลลงกระดาษหรือโปรแกรมประเภท Excel รวมถึงผู้ปกครองที่สามารถติดตามการเข้าเรียนของนักศึกษาได้แบบทันทีทันใด

จากแบบสอบถามอาจารย์ผู้สอน พบว่า มีความพึงพอใจต่อระบบการเช็คชื่อแบบใหม่ในระดับมากที่สุด โดยยังคงมีความพึงพอใจในการทำงานผ่านเว็บเบราว์เซอร์มากกว่าผ่านแอปพลิเคชันอยู่เล็กน้อย ซึ่งเหตุผลหลัก ๆ ที่ทำให้ความพึงพอใจของระบบที่ทำงานผ่านเว็บเบราว์เซอร์มากกว่าคือ ด้านการใช้งาน เนื่องจากเห็นว่า ระบบที่ทำงานผ่านเว็บเบราว์เซอร์มีฟังก์ชันการทำงานครบถ้วนเพียงพอต่อความต้องการมากกว่าการทำงานผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งในการออกแบบระบบนั้นคณะผู้วิจัยต้องการให้ระบบที่ทำงานผ่านแอปพลิเคชันเป็นเพียงระบบเสริมเท่านั้นและการทำงานบางอย่างยังมีข้อจำกัด โดยหน้าที่หลักก็คือทำให้เกิดความสะดวกสบายในการเช็คชื่อและตรวจสอบการเข้าเรียนของนักศึกษา ดังนั้นฟังก์ชันการทำงานอื่น ๆ จึงไม่มีอยู่ในแอปพลิเคชัน เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานของระบบและด้านการออกแบบระบบที่ทำงานผ่านแอปพลิเคชันมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าผ่านเว็บเบราว์เซอร์อยู่เล็กน้อย ซึ่งข้อที่มีความพึงพอใจที่สุดคือ ความง่าย (User Friendly) ของการใช้งานระบบ / ภาษาที่ใช้ในระบบตรงประเด็นและสื่อความหมายชัดเจน / ความเหมาะสมของเมนูการใช้งาน / การแสดงผลที่ถูกต้องไม่ผิดเพี้ยน และความรวดเร็วในการตอบสนองของระบบ / ความสวยงาม ความทันสมัยและน่าสนใจ จากหัวข้อที่กล่าวมาจะเห็นว่าโดยมากล้วนเป็นจุดเด่นของแอปพลิเคชันที่ทำงานบนโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนอยู่แล้ว ยกตัวอย่างเช่น ความง่าย (User Friendly) ของการใช้งานระบบ เนื่องจากแอปพลิเคชันบนมือถือยังมีข้อจำกัดด้านการแสดงผลและการประมวลผล รวมถึงขนาดของหน้าจอแสดงผล ดังนั้นผู้พัฒนาจึงต้องพัฒนาแอปพลิเคชันให้สามารถใช้งานได้ง่าย ไม่ซับซ้อนและเน้นมีการแสดงผลที่รวดเร็วเป็นหลัก ซึ่งคณะผู้วิจัยก็ได้พัฒนาระบบโดยอ้างอิงจากเหตุผลเหล่านี้เช่นเดียวกัน

ในภาพรวมของผู้ใช้ที่เป็นนักศึกษาและผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการใช้งานระบบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจในการทำงานผ่านแอปพลิเคชันมากกว่าผ่านเว็บเบราว์เซอร์ ซึ่งหากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า มีความพึงพอใจในการทำงานผ่านแอปพลิเคชันมากกว่าผ่านเว็บเบราว์เซอร์ ในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านการทำงานของระบบ ด้านการใช้งาน และด้านการออกแบบ โดยจุดเด่นก็คือ การแสดงผลที่ถูกต้อง / สามารถตรวจสอบการเข้าเรียนได้อย่างรวดเร็ว / ความสวยงาม ความทันสมัย และน่าสนใจ ซึ่งเหตุผลที่การทำงานผ่านแอปพลิเคชันมีความโดดเด่นมากกว่า ก็ถือเป็นเหตุผลพื้นฐานเช่นเดียวกัน คือ ผู้ใช้ต้องการระบบที่ใช้ง่าย รวดเร็ว แสดงข้อมูลในส่วนที่ตรงกับความต้องการเป็นหลัก และไม่ต้องการฟังกั้นการทำงานที่ซับซ้อน

จากผลการประเมินระบบ การเปรียบเทียบอัตราความเร็วในการตอบสนองของระบบในขณะเช็คชื่อ โดยภาพรวม พบว่า การตอบสนองการทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์มีความเร็วที่สูงกว่าบนแอปพลิเคชัน โดยมีความเร็วเฉลี่ย 0.95 และ 1.91 วินาที ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากระบบที่ทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์จะมีการประมวลผลต่าง ๆ และใช้งานฐานข้อมูลในเซิร์ฟเวอร์ได้ทันที ซึ่งหากเป็นการทำงานบนแอปพลิเคชันข้อมูลที่ประมวลผลแล้วจะถูกแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบของ JSON ก่อนทุกครั้ง ซึ่งถือว่ามีส่วนในการทำงานที่ใช้เวลามากกว่าเล็กน้อย รวมถึงความเร็วของอินเทอร์เน็ตหากใช้งานผ่านเครือข่ายโทรศัพท์มือถือจะช้ากว่าการใช้ Wi-Fi หรือใช้สายแลน แต่โดยภาพรวมก็ไม่ได้ทำให้การเช็คชื่อหรือการแสดงผลช้าลงไปมาก สำหรับในด้านการประเมินความน่าเชื่อถือของระบบ พบว่า ระบบมีเสถียรภาพที่ดีและสามารถใช้งานได้ทุก ๆ ครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากระบบถูกติดตั้งอยู่ในเซิร์ฟเวอร์ที่มีความน่าเชื่อถือและมีคุณภาพของผู้ให้บริการโฮสอย่าง godaddy ที่มีชื่อเสียงและมีระบบคลาวด์เซิร์ฟเวอร์ ซึ่งมีลักษณะของการนำเซิร์ฟเวอร์หลาย ๆ เครื่องมาเชื่อมต่อการทำงานพร้อม ๆ กัน จนเกิดเป็นการประมวลผลขนาดใหญ่ขึ้น และหากเซิร์ฟเวอร์ตัวใดเกิดมีปัญหาเซิร์ฟเวอร์ตัวอื่น ๆ ก็จะเข้ามาทำหน้าที่แทนได้ สำหรับการประเมินด้านการแสดงผล พบว่า การทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์ (บนคอมพิวเตอร์) ระบบมีการแสดงผลที่แตกต่างกันบ้าง เช่น รูปแบบของตัวอักษร ปุ่มกดต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบประจำตัวของแต่ละเว็บเบราว์เซอร์อยู่แล้ว โดยในภาพรวมระบบต่าง ๆ สามารถใช้งานได้ปกติและไม่พบปัญหาของการแสดงผลที่ผิดเพี้ยนแต่อย่างใด สำหรับการแสดงผลบนเว็บเบราว์เซอร์ที่ทำงานบนโทรศัพท์มือถือในระบบปฏิบัติการไอโอเอสและแอนดรอยด์ ทั้งนี้เนื่องจากระบบไม่ได้ออกแบบมาเพื่อรองรับการทำงานบนหน้าจออุปกรณ์เครือข่ายได้หลาย ๆ ชนิด ซึ่งหากต้องการให้ระบบสามารถแสดงผลได้อย่างไม่ผิดเพี้ยนนั้น จะต้องมีการพัฒนาระบบในรูปแบบของแอปพลิเคชันแทนหรือออกแบบระบบเป็น Responsive Web ซึ่งเป็นการออกแบบเว็บไซต์ที่สามารถรองรับการทำงานบนหน้าจออุปกรณ์เครือข่ายได้หลายอุปกรณ์ เช่น Desktop Internet, Mobile Internet (iPad, iPhone, Android Devices และอื่น ๆ) ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้จะมีหน้าจอแตกต่างกันไปตามขนาดความกว้างของเครื่อง ทั้งนี้งานวิจัยชิ้นนี้มีการจำกัดขอบเขตการแสดงผลเพียงแค่นบนเว็บเบราว์เซอร์และทำงานบนแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการไอโอเอสเท่านั้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). *กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: กระทรวง.
- ฉันทพัฒน์ วงศ์รัตน์. (2554). *เรียนลัดสร้างเว็บแอปพลิเคชันด้วย PHP & MySQL ฉบับ Workshop*. กรุงเทพฯ: สวิสดี ไอที.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *แผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2556 - 2559) ของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: กระทรวง.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2555). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบ (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม)*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Churcher, C. (2007). *Beginning Database Design: From Novice to Professional*. United State of America: The Pragmatic Programmers. Apress.
- Miller, B. J. (2014). *Swift in 24 Hours, Sams Teach Yourself (Sams Teach Yourself -- Hours)*. United of America: Pearson Education.
- Moffitt, J., & Daoud, F. (2014). *Seven Web Frameworks in Seven Weeks: Adventures in Better Web Apps*. United State of America: The Pragmatic Programmers.
- Purewal, S. (2014). *Learning Web App Development*. United of America: O'Reilly Media.

โครงการ “การศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางการคลัง”

สัญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต และคณะ*

บทคัดย่อ

จากการศึกษาของคณะผู้วิจัยเกี่ยวกับกฎหมายทั้งรายได้และรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ายังมีบทบัญญัติที่ไม่เป็นไปตามหลักการที่สำคัญเท่าที่ควร โดยเฉพาะหลักการกระจายอำนาจทางปกครอง หลักการกำกับดูแล หลักการควบคุมตรวจสอบ และหลักความเป็นอิสระทางด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ กรณีแรกกฎหมายที่เกี่ยวกับรายรับหรือรายได้ และกรณีที่สองกฎหมายเกี่ยวกับรายจ่าย ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะได้อย่างเต็มที่ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานหรือดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ต้องการกระจายอำนาจทางปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้หลักความเป็นอิสระทางด้านการคลังและงบประมาณ

คำสำคัญ : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายรายรับ กฎหมายรายจ่าย หลักความเป็นอิสระทางการคลัง และงบประมาณ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. , คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่,
ทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สกว. ปีงบประมาณ 2557.

Email : drsanyalux@gmail.com

The Study of Law on Fiscal Governance and Local Government Budgets are not Conducive to Independence

Sanyalux Panwattanalikit

Abstract

According to the study, the investigators about the law of local government revenue and expenditure. That also includes a provision that does not adhere to key principles as they should, especially the principle of administrative decentralization. Regulatory principles The inspections And the independence of the finance and budget of local government entities. First case law relating to revenues or income. And the second case law regarding expenditure. Making local governments can not perform public services fully by the authority by law. Inability to meet operating objectives or the spirit of the Constitution of the Kingdom of Thailand in need of administrative decentralization to local governments under the principle of independence of the Finance and Budget.

Keywords : local governments, law of local government revenue and expenditure, the principle of independence of the Finance and Budget.

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางทำการให้อำนาจหรือกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น จึงถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่และมีประชากรอยู่ในความดูแลรับผิดชอบเป็นของตนเองและที่สำคัญคือมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการดำเนินงาน ทั้งนี้ภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐบาลผ่านการบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และการควบคุมตรวจสอบจากหน่วยงานที่กฎหมายกำหนด เมื่อได้พิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวกับทั้งรายได้และรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว พบว่าไม่เป็นไปตามหลักการที่สำคัญเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นหลักการกระจายอำนาจ หลักการกำกับดูแล หลักการควบคุมตรวจสอบและรวมถึงหลักความเป็นอิสระทางด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งอาจแยกพิจารณาได้สองกรณี คือ

(1) กรณีกฎหมายเกี่ยวกับรายได้มีลักษณะที่เป็นการไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ เช่น กฎหมายที่ให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีโดยภาษีโรงเรือนและที่ดินมีฐานภาษีที่จำกัดและแคบภาษีบำรุงท้องที่มีการกำหนดราคาประเมินที่ดินโดยราชการส่วนกลางซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำมาก ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีความสอดคล้องกับสภาพความเจริญในทางเศรษฐกิจสังคมของชุมชนนอกจากนี้กฎหมายในปัจจุบันยังไม่ได้ให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บรายได้อีกหลายประเภท เช่น ภาษีสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ค่าธรรมเนียมการใช้ทางสาธารณะหรือภาษีเพื่อการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ เป็นต้น ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสัดส่วนรายได้รวมที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับภารกิจและความรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะต่างๆ และส่งผลให้ต้องพึ่งพารายได้จากส่วนอื่นๆ เป็นหลักโดยเฉพาะจากเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(2) กรณีกฎหมายเกี่ยวกับรายจ่ายมีลักษณะที่เป็นการไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตั้งแต่กระบวนการจัดทำร่างงบประมาณที่กฎหมายจัดตั้งกำหนดให้บรรดารูปแบบและเอกสารใดๆ ตลอดจนระบบและวิธีการงบประมาณรายละเอียดประเภทรายได้และรายจ่ายตามงบประมาณรายจ่ายเฉพาะการให้เป็นไปตามที่กรมการปกครองกำหนด ซึ่งเป็นรูปแบบที่ตายตัวและไม่สอดคล้องกับความแตกต่างกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งเรื่องของขนาดองค์กร จำนวนบุคลากร รายได้และความจำเป็นของพื้นที่

นอกจากนี้ในกระบวนการพิจารณาร่างงบประมาณกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายๆ ฉบับกำหนดให้อำนาจแก่ผู้กำกับดูแลเข้ามาแทรกแซงกระบวนการพิจารณางบประมาณรายจ่ายโดยเฉพาะกรณีที่มีข้อขัดแย้งในสาระสำคัญในร่างงบประมาณรายจ่าย และการกำหนดให้ผู้กำกับดูแลสามารถสั่งให้นายกพ้นออกจากตำแหน่งหรือสามารถสั่งให้ยุบสภาได้จากกรณีดังกล่าวยิ่งส่งผลต่อความเป็นอิสระในการใช้ดุลพินิจตัดสินใจในการเสนอหรือการพิจารณาร่างงบประมาณรายจ่าย นอกจากนี้การที่กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นกำหนดให้ก่อนที่องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลจะประกาศใช้ร่างงบประมาณรายจ่ายได้ต้องได้รับการอนุมัติจากนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดและรวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเมืองพัทยา ซึ่งก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนอกจากจะเป็นการให้อำนาจแก่ผู้กำกับดูแลมากกว่าการกำกับดูแลแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กำกับดูแลใช้อำนาจเป็นข้อต่อรองในการขอรับการสนับสนุนหรืออุดหนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ซึ่งส่งผลต่อความเป็นอิสระในการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆและรวมถึงจำนวนงบประมาณซึ่งต้องนำไปบรรจุไว้ในร่างงบประมาณรายจ่ายได้

นอกจากนี้ในการใช้จ่ายเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ในกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทยกเว้นกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาไม่ได้ให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติและระเบียบที่เกี่ยวกับด้านการคลังและงบประมาณของตนเองได้และให้ใช้ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยคือระเบียบกระทรวง มหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2535 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 9 พ.ศ.2553) และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงินและการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2547 ซึ่งระเบียบดังกล่าวนอกจากมีลักษณะบางส่วนเป็นการสร้างเงื่อนไขและเพิ่มขั้นตอนในการปฏิบัติให้มากขึ้นหรือเป็นการกำหนดแบบมาตรฐานที่ตายตัวซึ่งไม่เอื้อต่อความคล่องตัวในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ยังให้อำนาจแก่ผู้กำกับดูแลในการตีความ วินิจฉัยปัญหา รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้บทบัญญัติอีกด้วย และบทบัญญัติยังมีลักษณะเป็นการกำหนดไว้กว้างๆ ไม่ลงรายละเอียดให้ชัดเจนและครอบคลุมทุกด้านและทุกเรื่องตามอำนาจหน้าที่และความจำเป็นหรือความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ ทำให้หลายกรณีสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะวินิจฉัยว่าไม่สามารถดำเนินการได้ โดยให้เหตุผลว่าไม่มีกฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับหรือหนังสือสั่งการใดๆให้อำนาจไว้

ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2542 มาตรา 39 (2) (ก) ที่กำหนดให้อำนาจแก่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในการตรวจสอบและแสดงความเห็นเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน การใช้จ่ายทรัพย์สินอื่นหรือการจัดซื้อจัดจ้างตามแผนงาน งานหรือโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นไปโดยประหยัด ได้ผลตามเป้าหมายและมีผลคุ้มค่าหรือไม่ และการที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงินและการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2541 ได้กำหนดให้ในกรณีที่ได้รับข้อทักท้วงจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินแล้วให้ปฏิบัติตามคำทักท้วงโดยเร็ว และกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินยืนยันว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีเหตุผลที่จะล้างข้อทักท้วงได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นการก้าวล่วงถึงอำนาจการใช้ดุลพินิจและการตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเป็นการก้าวล่วงความเป็นอิสระทางด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในเรื่องการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบในเรื่องการคลัง และงบประมาณที่ไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าประกอบไปด้วยบทบัญญัติหรือระเบียบใดและส่งผลต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร

2.3 เพื่อศึกษาค้นหาวิธีการหรือแนวทางแก้ไขปัญหของบทบัญญัติกฎหมายและระเบียบที่ไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่) รวมถึงเสนอแนะการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3. ขอบเขตในการศึกษาวิจัย

เป็นการศึกษาถึงกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับการกำกับดูแลด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางการคลังและงบประมาณ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งใช้วิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ตำราอธิบายกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบกระทรวง ข้อบังคับ ประกาศต่างๆ หนังสือ บทความ ฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆและการวิจัยภาคสนาม (Field Research)

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบถึงบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในเรื่องการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2 ทำให้ทราบถึงบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในเรื่องการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางการคลังและงบประมาณ และส่งผลต่อการปฏิบัติตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

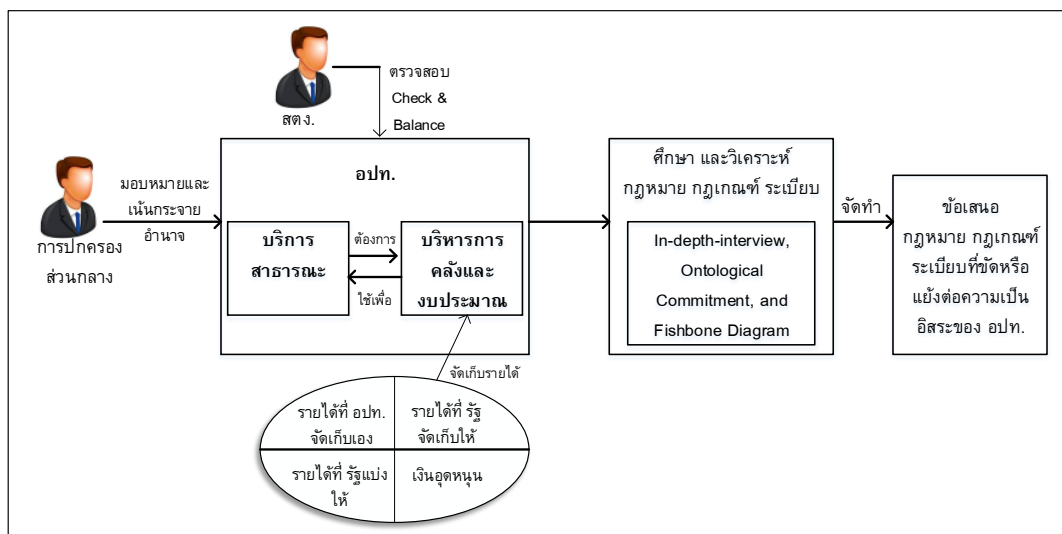
5.3 ทำให้สามารถหาวิธีการหรือแนวทางแก้ไขปัญหของบทบัญญัติกฎหมายและระเบียบที่ไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากผลการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยทุกชิ้นมุ่งหวังให้มีการกระจายอำนาจทางการคลังไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถบริหารจัดการในการทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

สำหรับกรอบแนวคิด ขอบเขต ระเบียบวิธีวิจัย ทางคณะผู้วิจัยได้มีการกำหนดกรอบแนวคิด ขั้นตอน และแผนการทำงาน ดังนี้

กรอบแนวคิดและขั้นตอนในการวิจัย

บทวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายที่ไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในส่วนนี้ทางคณะผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและปัญหาทางกฎหมายที่ไม่เอื้อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจะมีความเป็นอิสระทางการคลัง ดังนี้

4.1 กฎหมายเกี่ยวกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ตามกฎหมายกำหนดให้มีรายรับหรือรายได้จากหลายทาง ส่วนใหญ่จะมีรายรับที่เหมือนกัน แต่ก็แตกต่างกันเป็นบางส่วนซึ่งก็เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวสามารถจำแนกรายรับหรือรายได้หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกได้เป็น 4 ประเภทหลักๆ ดังนี้

1) รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง (local own-source taxes and revenues) คือ รายได้ที่กฎหมายจัดตั้งและกฎหมายกำหนดแผนฯให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บเองและให้อำนาจในการบริหารจัดการ เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียม ค่าบริการ และรายได้จากทรัพย์สินหรือกิจการเชิงพาณิชย์ เป็นต้น

2) รายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้ (shared taxes) คือ รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองที่ฝากให้ราชการส่วนกลางซึ่งมีหน้าที่เป็นหน่วยจัดเก็บทำหน้าที่ดำเนินการจัดเก็บให้และนำมาจัดสรรให้แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีรถยนต์ ค่าธรรมเนียมล้อเลื่อน ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เป็นต้น รวมถึงรายได้ของรัฐบาลเองที่นำมาแบ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2549)

3) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล (intergovernmental transfers) คือ สำหรับหมวดเงินอุดหนุนทั่วไป (Unconditional Grant) ซึ่งเป็นรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้เพื่อใช้ดำเนินการตามหน้าที่และภารกิจถ่ายโอนให้เลือกทำโดยต้องกำหนดเป็นข้อบัญญัติและมีการจัดสรรตามรายหัวประชากร ส่วนหมวดเงินอุดหนุนกำหนดวัตถุประสงค์ (Block Grant) ซึ่งเป็นรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้เพื่อใช้ดำเนินการตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ โดยไม่ต้องกำหนดเป็นข้อบัญญัติ เช่น เงินอุดหนุนอาหารเสริม (นม) ของโรงเรียน อาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียน เงินเดือนครู เงินเบี้ยผู้สูงอายุฯ เป็นต้น และหมวดเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เป็นรายได้ที่รัฐอุดหนุนให้โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ได้รับมาก็ต้องจ่ายตามโครงการหรือแผนงานที่กำหนดไว้เท่านั้น โดยไม่อาจนำไปใช้จ่ายเพื่อวัตถุประสงค์อื่นได้และหากมีเงินเหลือจ่ายจากการใช้ตามวัตถุประสงค์ต้องส่งคืนรัฐบาลด้วย เช่น งานโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เป็นต้น

4) รายรับจากการกู้เงินและการออกพันธบัตร (debt proceedings) โดยกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการกู้เงินและการออกพันธบัตรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายระดับ คือ มีทั้งกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ระเบียบและหนังสือเวียนสั่งการจากหน่วยงานเจ้าสังกัด โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพิจารณาปรับใช้กฎหมายและหลักเกณฑ์ทั้งหมดประกอบควบคู่กันไปด้วย

4.2 กฎหมายเกี่ยวกับรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความเป็นอิสระในด้านการเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ ทำให้มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวกับรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อทำให้การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักตามหลักการกระจายอำนาจและเจตนารมณ์ที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งมีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกิดความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณมากที่สุดโดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ.2552) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 13 พ.ศ.2552) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ.2552) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2552) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ.2550) โดยในกฎหมายฉบับต่างๆ ได้มีการกำหนดในส่วนของการใช้จ่ายเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้

2) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่ว่าด้วยการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งนี้ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวกับด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีอยู่หลายฉบับ แต่ในงานวิจัยนี้ได้นำมาวิเคราะห์เพียง 3 ฉบับ คือ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2541 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2535 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 9 พ.ศ.2553) และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงินและการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2547 เนื่องจากในกฎหมายจัดตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ยกเว้นกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) ได้มีบทบัญญัติซึ่งให้อำนาจแก่กระทรวงมหาดไทยในการออกระเบียบมาบังคับใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้โดยเฉพาะระเบียบทางด้านการคลังและงบประมาณ

3) กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ กฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญมีอยู่ 3 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2542 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงินและการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2547 โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดได้อย่างถูกต้อง ตามกฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับต่างๆ และต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินอย่างประหยัด คุ่มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

4.3 วิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับรายรับ รายจ่ายที่ไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางการคลัง และงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการศึกษารายรับหรือรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภทยังคงมีปัญหาที่สำคัญ คือ รายรับหรือรายได้ที่น้อยเกินกว่าที่ควรจะเป็น ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถใช้เงินที่ได้รับมาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะได้อย่างอิสระตามหลักการกระจายอำนาจทางการคลัง และไม่สามารถดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการหรือความจำเป็นพื้นฐานของคนในท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ตามหลักการกระจายอำนาจทางปกครอง อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุโดยอาจสรุปได้กรณีที่สำคัญ ดังนี้

1) ปัญหากฎหมายที่ให้อำนาจในการจัดเก็บภาษีหรือการจัดสรรภาษี ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่หลายฉบับในการจัดเก็บภาษี หรือการจัดสรรภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีความหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับทำให้การจัดเก็บ และการจัดสรรรายได้จากภาษีประเภทต่างๆ ไม่มีเอกภาพและไม่มีหลักการที่ชัดเจน ทำให้หลักเกณฑ์การจัดสรรภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างสลับซับซ้อน

2) ปัญหาจากการกำหนดอัตราภาษีและการประเมินภาษีที่ไม่เป็นปัจจุบัน และไม่สัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่ อัตราภาษีและการประเมินภาษีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อรายได้ที่ได้จากการจัดเก็บภาษี แต่จากบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันพบว่ายังมีปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อการเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่ควร คือ การที่มีอัตราภาษีที่ล้าสมัยและแบบการประเมินภาษีที่ไม่เป็นปัจจุบันและไม่มีความสัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่

3) ปัญหาจากการจัดเก็บภาษีบางประเภทมีกฎหมายกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องตราข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติก่อนจึงจะจัดเก็บได้ การที่กฎหมายบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจัดเก็บภาษีบางประเภทได้โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องตราข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติก่อนจึงจะจัดเก็บได้ กรณีนี้ คือ ด้านหนึ่งอาจทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมสามารถจัดเก็บภาษีเพิ่มได้เอง แต่อีกด้านหนึ่งก็อาจทำให้เสียโอกาสในการจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้นจากภาษีดังกล่าวหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวไม่มีความพร้อม

4) ปัญหาจากการรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพึ่งเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นหลักในการดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ โดยมีอัตราเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 38-42 ของรายได้ทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น จึงถือว่าเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมีผล

โดยตรงและมีผลสำคัญต่อทิศทางการพัฒนาและความเป็นอิสระทางด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับรายจ่ายและการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรวมถึงระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว กลับพบว่ายังมีปัญหาและมีลักษณะที่เป็นการไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) กฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำ การพิจารณาและการอนุมัติงบประมาณรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก่อนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถนำเงินงบประมาณมาใช้ในการดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ได้ กฎหมายได้กำหนดให้ต้องจัดทำเป็นข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติ ก่อน ซึ่งต้องผ่านทั้งขั้นตอนการจัดทำร่าง การพิจารณาร่างและการอนุมัติร่างงบประมาณ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวถือเป็นการเข้าไปควบคุมการดำเนินงานด้านงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกือบทุกขั้นตอน และเป็นไปเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้กำกับดูแลในการตรวจสอบการจัดทำงบประมาณและการใช้จ่ายเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มากกว่าการคำนึงถึงความเป็นอิสระทางด้านการใช้ดุลพินิจและการตัดสินใจ รวมถึงความคล่องตัวในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการศึกษาวิจัยพบว่าในกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากจะไม่ได้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับการคลัง การงบประมาณ การเงิน การทรัพย์สิน การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน การจ้างและการพัสดุไว้ และก็ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจในการออกข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติและระเบียบว่าด้วยเรื่องดังกล่าวเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดได้อย่างเป็นอิสระตามเจตนารมณ์ของหลักการการกระจายอำนาจปกครอง แต่บัญญัติให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในการตราระเบียบหรือข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทยที่ว่าด้วยการคลัง การงบประมาณ การเงิน การทรัพย์สิน การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน การจ้างและการพัสดุมารับบังคับใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสามประเภทดังกล่าว

3) กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง นอกจากอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการรับจ่าย การเก็บรักษาและการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินอื่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแสดงความเห็นว่าเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นอำนาจตามหลักการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายทั่วไปแล้ว สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินยังมีอำนาจในการ “ตรวจสอบและแสดงความเห็นเกี่ยวกับ การใช้จ่ายเงิน การใช้จ่ายทรัพย์สินอื่นหรือการจัดซื้อจัดจ้าง ตามแผนงาน งานหรือโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นไปโดยประหยัด ได้ผลตามเป้าหมาย

และ มีผลคุ้มค่าหรือไม่” อีกด้วย ทั้งนี้การวินิจฉัยและตีความของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เกิดปัญหาในทางปฏิบัติอยู่เป็นอันมาก

ผลการศึกษาพบว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับรายรับ รายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีความไม่เหมาะสมในการบังคับใช้ หรืออาจจะไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน อีกทั้งการตรวจสอบจากสำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ก็มีความไม่ชัดเจนที่ยึดถือปฏิบัติให้เท่าเทียมกันได้ จึงเป็นปัญหาที่จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายต่อไป เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระทางด้านการคลังอย่างแท้จริง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาของคณะผู้วิจัยเกี่ยวกับกฎหมายทั้งรายได้และรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วพบว่ายังมีบทบัญญัติที่ไม่เป็นไปตามหลักการที่สำคัญเท่าที่ควรโดยเฉพาะหลักการกระจายอำนาจทางปกครอง หลักการกำกับดูแล หลักการควบคุมตรวจสอบและหลักความเป็นอิสระทางด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้โดยแยกพิจารณาได้สองกรณี คือ

กรณีแรก กฎหมายที่เกี่ยวกับรายได้ที่มีลักษณะเป็นการไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในส่วนของกฎหมายที่ให้อำนาจเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมาย นโยบายและวิธีการอุดหนุนงบประมาณให้แก่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกฎหมายที่ให้อำนาจในการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท

กรณีที่สอง กฎหมายเกี่ยวกับรายจ่ายที่มีลักษณะที่เป็นการไม่เอื้อต่อความเป็นอิสระทางด้านการคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตั้งแต่กระบวนการจัดทำร่างงบประมาณรายจ่าย กระบวนการพิจารณาร่างงบประมาณรายจ่าย ขั้นตอนและวิธีการใช้จ่ายเงินงบประมาณและรวมถึงกระบวนการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหายุ่งเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้องดังกล่าว โดยได้นำเสนอเป็นแผนการแก้ไข ปรับปรุงเป็น 2 ระยะ คือ แผนการแก้ไขในระยะสั้นและแผนการแก้ไขในระยะยาว ดังนี้

1) แผนการแก้ไขในระยะสั้น ได้แก่ การกำหนดอัตราภาษีและการประเมินภาษีให้มีความสัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่และเป็นปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น การยกเลิกบทบัญญัติที่กำหนดให้การจัดเก็บภาษีบางประเภทให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องตราข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติก่อนจึงจะจัดเก็บได้ การให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีประเภทใหม่ๆ ที่มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การปรับแก้อัตราการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุนและรายได้อื่นให้ แก่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการจัดสรรหรือการอุดหนุนงบประมาณจากรัฐบาลเพิ่มขึ้น ยกเลิกบทบัญญัติในการให้อำนาจแก่นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดในการอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบในร่างข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว เพิ่มบทบัญญัติในกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท โดยบัญญัติให้อำนาจแก่นายอำเภอผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยในการตรวจสอบ ให้คำแนะนำและรวมถึงให้มีอำนาจฟ้องศาลปกครองได้ในกรณีที่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ปฏิบัติตามให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือกระทำการอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐหรือประชาชนโดยรวมได้

2) แผนการแก้ไขในระยะยาว ได้แก่ การจัดทำพระราชบัญญัติ อาทิเช่น พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งหน่วยงาน อาทิเช่น “คณะกรรมการตรวจทานข้อบัญญัติ ข้อบังคับและระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ขึ้น โดยกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบตรวจทานความถูกต้องและความชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อให้หลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการและแนวทางปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดปัญหาความไม่เท่าเทียมและปัญหาการตีความที่แตกต่างกัน เห็นควรปรับแก้อัตราการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปรับลดจำนวนเงินอุดหนุนเฉพาะกิจให้น้อยลงให้มากที่สุด โดยอาจต้องกำหนดให้เหลือเพียงไม่เกินร้อยละ 5 ของจำนวนเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด และเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์นอกจากต้องเพียงพอต่อภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรับผิดชอบแล้วโดยอาจต้องกำหนดให้เหลือเพียงไม่เกินร้อยละ 30 ของจำนวนเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด โดยให้เงินอุดหนุนทั่วไปมีอัตราอยู่ที่ประมาณร้อยละ 65 ของจำนวนเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ควรมีการจัดตั้ง “แผนกคดีวินัยทางบัญชี งบประมาณการเงินและการคลัง” ขึ้น เป็นแผนกหนึ่งในศาลปกครอง ทั้งนี้เพื่อทำหน้าที่ให้ความเห็นและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับวินัยทางบัญชี งบประมาณการเงินและการคลังของหน่วยงานต่างๆของรัฐ ซึ่งรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาระยะยาวแบบครบทุกประเด็นทั้งรายได้ รายจ่าย อำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลและความเป็นอิสระทางในด้านต่างๆขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดทำ “ประมวลกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ขึ้นด้วย โดยบัญญัติให้ครบทุกเรื่องเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในกฎหมายฉบับเดียว และอาจจะจัดทำกฎหมายลำดับรองเพื่อบังคับใช้ในการปฏิบัติงานต่อไปโดยมุ่งหมายให้เกิดการกระจายอำนาจทางการคลังอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- โกวิทย์ พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.
- ขวัญชัย ต้นสว่าง. กฎหมายปกครองปกครองเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายปกครอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2542.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2540.
- ทองอาน พาไทสง. รวมกฎหมายระเบียบการเงิน-การคลังท้องถิ่น(ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน วี.เจ.พรินติ้ง, 2554.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, ทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการกฤษฎีกา, 2545.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. กฎหมายปกครอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดือนตุลา, 2548.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. กฎหมายปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2547.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์, นครเสรีรักษ์ และภรณ์ ติราชกูร์วิเศษ. ท้องถิ่นโปร่งใส : การพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อประเมินประสิทธิภาพในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์, 2556.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. กฎหมายปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์, 2557.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย. รัฐธรรมนูญ การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2555.
- Shape L.J. Theories and Values of Local Government. London : George and Allen, 1971.
- Wit Daniel. A Comparative Survey of Local Government and Administration. Bangkok : Kurasapha Press, 1967.
- Intosai. Lima Declaration : Retriveved May 10 , 2009
- National Audit office. What is a value for money study? Retriveved. May 26, 2011

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cells) ในประเทศไทย

พีรพล ลิ้มมา¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาในทางปฏิบัติ เพื่อกำหนดรูปแบบของกฎหมาย และมาตรการที่เหมาะสมในการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดในประเทศไทย

เก็บข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กลุ่มตัวอย่างรวม 40 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนเอกสาร (Review Literature) เกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดในประเทศไทยและต่างประเทศและนำข้อมูลจากการวิจัยเอกสารมาจัดรวบรวมให้เป็นระบบ

ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดโดยตรง ทำให้เกิดปัญหาทางด้าน การควบคุม กำกับ ดูแล การใช้และการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดในการบำบัดรักษาโรคจึงทำให้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น จะต้องนำกฎหมายที่มีอยู่มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา เช่น ปรับใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประมวลกฎหมายอาญา ฯลฯ ซึ่งไม่มีความครอบคลุมประเด็นปัญหาเพื่ออาจจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตได้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมาตรการทางกฎหมายจะมุ่งเน้นในส่วนของการวิจัยและทดลองเป็นหลัก เนื่องจากการรักษาโดยใช้เซลล์ต้นกำเนิดยังอยู่ในขั้นทดลองมีเพียงบางโรคเท่านั้นที่ได้รับการรับรอง ส่วนการควบคุมกำกับเชิงพาณิชย์ ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เข้ามาควบคุม กำกับ และจากข้อเท็จจริงในปัจจุบันมีการจำหน่ายเซลล์ต้นกำเนิดในเชิงพาณิชย์แล้ว ดังนั้น ประเทศไทยควรมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุม กำกับ การผลิตและการประกอบธุรกิจ เซลล์ต้นกำเนิดและผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิด เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งหน่วยงานของรัฐจะต้องให้การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดและผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิดแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก่ประชาชนในการรักษา หรือการเลือกใช้เซลล์ต้นกำเนิด หรือผลิตภัณฑ์ต้นกำเนิดต่อไป

¹ อาจารย์พิเศษ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

E-mail : johnny53450303@hotmail.com

Legal Measures on the Stem Cells Monitoring in Thailand

Abstract

The study of descriptive research. The objectives of this were: identify problems in practice and determine the form of the law and the appropriate measures to monitor the production of stem cells and the stem cells business in Thailand.

Data is collected by documentary research and fieldwork research using the in depth interview. The representative sample in the study included of 40 people. Information of the monitoring of stem cells production in Thailand and overseas and the stem cells business are reviewed. Data from the documentary research is compiled systematically.

The study found that there is not a related law of stem cells in Thailand; therefore it causes problems on controlling and monitoring the use of stem cells as therapeutics and stem cells businesses. Moreover, when the problem occurs the existing laws and applied concerning each problem such as the Civil and Commercial Code and the Criminal Code which do not cover the problem that will occur in the future. Most importantly, the legislative measures emphasize on research and the experimentation because stem cells curative care is in on the process of researching and there are some ailments which have been proved that can be cured by using the stem cells. Likewise, there are not any legislative measures on stem cells commercial control. In consequence, Thailand should legislate the measures for stem cells production and business monitoring in order to prevent any problem which may occur in the future. In addition, the government sectors must educate the people and publicize the information of stem cells for their decision of using it as the curative care and the use of stem cells products.

บทนำ

ปัจจุบันมีการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดอยู่มาก เช่น ธนาคารรับฝากเซลล์ต้นกำเนิด (จากสายสะดือทารกแรกเกิด) การฉีดเซลล์ต้นกำเนิดเพื่อความอ่อนเยาว์ของผิวในธุรกิจเสริมความงาม ธุรกิจจำหน่ายสเต็มเซลล์สังเคราะห์จากผลไม้ สัตว์ ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีค่าใช้จ่ายสูงมาก เมื่อพิจารณามาตรการในการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด โดยใช้มาตรการทางกฎหมายในปัจจุบัน ยังพบปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ ต้นกำเนิดในประเทศไทย โดยสามารถสรุปปัญหาตามลักษณะของผลกระทบได้ จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า การได้มาซึ่งเซลล์ต้นกำเนิดในปัจจุบันนี้มีที่มาหลักๆ อยู่ 2 ทางคือ เซลล์ต้นกำเนิดที่ได้มาจากตัวอ่อนหรือจากเอ็มบริโอ กับเซลล์ต้นกำเนิดที่มาจากผู้ใหญ่ เช่น ไขกระดูก หรือเลือด ซึ่งในปัจจุบันนั้นการควบคุม กำกับ การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดนั้น ยังไม่มีกฎหมายที่เฉพาะเจาะจง เมื่อพิจารณาภายใต้กรอบของกฎหมายไทย แม้จะมีข้อบังคับแพทยสภาด้วย ด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมเรื่องการปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดเพื่อการรักษา พ.ศ. 2552 แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดโดยตรงรวมถึงการกำหนดให้การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดขึ้น โดยความยินยอมอย่างแท้จริง ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีลักษณะโทษในทางอาญาอย่างแท้จริง รวมทั้งการควบคุมคุณภาพเซลล์ต้นกำเนิด การคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบ และการควบคุมทางด้านจริยธรรม

จะเห็นว่า ถึงแม้การปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cell) แก่ผู้ป่วยจะมีประโยชน์ต่อการรักษาโรค และเป็นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ และเป็นทางเลือกที่อาจทำให้มวลมนุษยชาติได้มีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น แต่ก็ยังไม่อาจรับประกันได้ว่า ประโยชน์ที่ได้จากเซลล์ต้นกำเนิด จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบตามมา ดังนั้น เพื่อควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดในประเทศไทย ซึ่งอาจจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเป็นการค้าเชิงพาณิชย์ จึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด และเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาขึ้น รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้เกิดทางเลือกในการรักษาโรคที่ทันสมัย และมีกฎหมายในการรองรับอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cell) ในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม และจริยธรรมเกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cell) ในประเทศไทย
3. เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cell) ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนเอกสาร (Review Literature) เป็นส่วนใหญ่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารจากแหล่งต่างๆ ทั้งหนังสือวิชาการ เอกสารทางราชการ งานสัมมนาทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ผลการวิจัย บทความในวารสาร พร้อมทั้งสัมภาษณ์นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ ในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม กำกับ ดูแล หากมีการผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดในประเทศไทย และต่างประเทศ และนำข้อมูลจากการวิจัยเอกสารมาจัดรวมรวมให้เป็นระบบ เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาจากข้อกฎหมายและปัญหาในทางปฏิบัติเพื่อกำหนดรูปแบบของกฎหมายและมาตรการที่เหมาะสมในการควบคุม กำกับ ดูแล หากมีการผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดในประเทศไทย และโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้สัมภาษณ์ มี 8 กลุ่มๆ ละ 5 คน รวม 40 คน ประกอบด้วยกลุ่มแพทย์สภา กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิต กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ(ผู้พิพากษา, อัยการ) กลุ่มผู้ป่วยญาติผู้รับบริจาค(ผู้มีส่วนได้เสีย) กลุ่มผู้บริจาค กลุ่มแพทย์พยาบาล กลุ่มนักวิชาการ/นิติกรจากหน่วยงานของรัฐ กลุ่มนักสิทธิมนุษยชน และกลุ่มอาจารย์จากมหาวิทยาลัยของรัฐ และเอกชน

ผลการวิจัย

ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดแบ่งตามที่มาของเซลล์ต้นกำเนิด ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดจากตัวอ่อนหรือจากเอ็มบริโอ (Embryonic Stem Cell) ปัจจุบันพบว่า มาตรการทางกฎหมายในปัจจุบันยังไม่สามารถให้ความคุ้มครอง หรือควบคุม กำกับ การผลิตและประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดได้อย่างเพียงพอ โดยพบปัญหา จากมาตรการทางกฎหมายในปัจจุบันประกอบด้วย

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองแหล่งที่มาของเซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อน โดยปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองโดยเฉพาะ ในปัจจุบันมีการปรับใช้กฎหมายที่มีอยู่ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา เป็นหลักในการให้ความคุ้มครองเซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อน โดยกฎหมายในปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองตัวอ่อนที่อยู่นอกครรภ์มารดา การที่นำตัวอ่อนไปใช้ในการแยกสกัดเซลล์ต้นกำเนิดนั้น ซึ่งทำให้ตัวอ่อนนั้นไม่สามารถเจริญเติบโตเป็นมนุษย์ได้ ซึ่งเป็นการฆ่าตัวอ่อน ในทางจริยธรรมและศีลธรรมนั้นการเริ่มต้นของชีวิตเกิดขึ้นแล้ว โดยศาสนาพุทธ ชีวิตเกิดเมื่อปฏิสนธิแล้ว และการสละชีวิตเพื่อแลกกับชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำอย่างยิ่ง

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศนั้น สรุปได้ว่า การนำตัวอ่อนไปใช้ในการสกัดเซลล์ต้นกำเนิดเพื่อนำไปบำบัดรักษาโรค สามารถทำได้ แต่จะต้องเป็นตัวอ่อนที่อายุไม่เกิน 14 วัน เพราะ ตัวอ่อนที่อายุเกิน 14 วันขึ้นไป มีสภาพเหมือนกับตัวอ่อนที่อยู่ในครรภ์มารดา โดยมีลักษณะที่คล้ายกับ ทารกในครรภ์ ดังนั้น กฎหมายไทยควรจะให้การคุ้มครองตัวอ่อนมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในร่างกาย หรือ นอกในร่างกาย โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงที่พิสูจน์ได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และระยะใดที่กฎหมายควรเข้าไปให้การคุ้มครองตัวอ่อนที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ซึ่งกฎหมายควรเข้าไปคุ้มครองตัวอ่อนที่อายุเกิน 14 วัน ส่วนระยะตัวอ่อนมนุษย์ที่กฎหมายควรสนับสนุนให้ทำเป็นวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ คือ ตัวอ่อนอายุไม่เกิน 14 วัน ซึ่งเป็นขอบเขตที่เหมาะสมที่กฎหมายจะเข้าไปคุ้มครองตัวอ่อนมนุษย์ และไม่เป็นการปิดกั้นการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์เกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อนด้วย โดยเห็นได้จากกฎหมายของประเทศต่างๆ ทั่วโลก เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอเมริกา เป็นต้น

1.2 ปัญหาเรื่องการควบคุมการใช้เซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อน

ปัจจุบันการใช้เซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อน ยังไม่ถือว่าเป็นการประกอบวิชาชีพเวชกรรมนอกจากการใช้ที่เกี่ยวกับโรคเลือด ที่มีการวิจัยรับรองผลเท่านั้น เนื่องจากการรักษาตามกรรมวิธีและหลักวิชาการทางการแพทย์ยังไม่ได้ได้รับการยอมรับตามมาตรฐานของวิชาชีพ แต่เป็นการใช้วิธีการใหม่ในการรักษา ทำให้ไม่อยู่ภายใต้บังคับของการประกอบวิชาชีพเวชกรรม เพราะถ้าเป็นการประกอบวิชาชีพเวชกรรมแล้ว จะต้องอยู่ภายใต้สภาวิชาชีพที่ทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบจริยธรรม มาตรฐานการรักษา และรณรงค์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับความปลอดภัยในการเข้ารับการรักษาด้วยวิธีการใช้เซลล์ต้นกำเนิด หรือแนวทางใหม่ๆ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

1.3 ปัญหาเรื่องการยินยอมเกี่ยวกับการใช้เซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อน

ปัจจุบันการขอความยินยอมในการวิจัยเนื้อเยื่อ เลือด หรือตัวอ่อนของมนุษย์เพื่อให้ได้มาซึ่งเซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อนนั้น ถือว่าเป็นการวิจัยอันเกี่ยวข้องกับเนื้อตัวร่างกายมนุษย์โดยตรง ซึ่งปัจจุบันกฎหมายมิได้ให้คำจำกัดความในเรื่องความยินยอมไว้ ทำให้กระบวนการขอความยินยอมไม่มีรูปแบบ แนวทางที่ชัดเจน ส่งผลต่อความเหมาะสมในการขอความยินยอม บางครั้งอาจจะไม่ได้ขอความยินยอม หรือขอความยินยอมไม่

ถูกต้องตามกฎหมายและผู้บริจาคเซลล์ต้นกำเนิดไม่ทราบทำให้การทดลองไม่ได้ขอความยินยอมไม่ได้รับการยอมรับผลของการวิจัย ทำให้เกิดปัญหาตามมา

ดังนั้น กระบวนการขอความยินยอมในการใช้เซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อนนั้นต้องมีลักษณะที่เหมาะสม โดยต้องคำนึงถึงความสำคัญในเรื่องจริยธรรมและสิทธิมนุษยชนของบุคคลเหล่านี้ด้วย กล่าวคือ มนุษย์ปุถุชนคนหนึ่งนอกจากจะมีสิทธิและความสามารถที่จะเลือกยอมรับและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ด้วยตนเองแล้วความยินยอมจะต้องอยู่ภายใต้การแจ้งรายละเอียดและให้ข้อมูลต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่ด้วย โดยหลักการให้ความยินยอมที่ได้รับการบอกกล่าวก่อนอันมีผลให้เป็นเหตุยกเว้นความผิดกฎหมาย

2. ปัญหาเรื่องการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดผู้ใหญ่ (Adult Stem Cell)

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการซื้อขายเซลล์ต้นกำเนิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จะเห็นว่าในการซื้อขายเซลล์ต้นกำเนิดนั้นไม่สามารถทำได้ เพราะเป็นทรัพย์สินนอกพาณิชย์ คือ ทรัพย์สินที่ไม่สามารถถือเองได้และทรัพย์สินที่โอนแก่กันมิได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และขัดกับหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี มาตรการทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับทรัพย์สินสามารถใช้ในการควบคุมที่ใช้ได้ผล แต่ในบางสถานการณ์ หากเจ้าของเซลล์ต้นกำเนิด บริจาคเซลล์ต้นกำเนิดให้ผู้รับบริจาคก็สามารถทำได้ และอาจมีการให้ค่าตอบแทนด้วย ซึ่งในการตรวจสอบจะทำได้ยากมาก และไม่ว่าอะไรกับการซื้อขายจากสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจริง มาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ไม่สามารถจะควบคุม กำกับ ได้จึงสมควรบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเซลล์ต้นกำเนิดขึ้น

2.3 ปัญหาการควบคุม กำกับดูแลเซลล์ต้นกำเนิดตามกฎหมายอาญา

กฎหมายความรับผิดชอบทางอาญาอันเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นการกระทำจะเป็นความผิดก็ต่อเมื่อผู้เสียหายมิได้ยินยอม เช่น ลักทรัพย์ และยักยอกทรัพย์ หากเจ้าของเซลล์ต้นกำเนิดยินยอม การกระทำย่อมไม่เป็นความผิด เพราะขาดเจตนา ซึ่งถือว่าขาดองค์ประกอบภายนอกของความผิด แต่ทั้งนี้จะต้องดูว่าความยินยอมจะต้องมีก่อนหรือขณะกระทำความผิดอย่างบริสุทธิ์ใจ และความยินยอมนั้นไม่ขัดต่อจิตสำนึกในศีลธรรมอันดีและความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้วย จะเห็นว่า แม้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวจะสามารถนำมาปรับใช้เกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดได้ แต่ก็ไม่ทุกสถานการณ์เนื่องจาก

ส่วนใหญ่แล้วผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เช่น นักวิทยาศาสตร์ แพทย์ นักวิจัยเป็นผู้ทำหน้าที่ในการทดลอง เกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิด ดังนั้นการที่ผู้เสียหายจะเข้าไปตรวจสอบว่า มีการนำเอาเซลล์ต้นกำเนิดของตน ไปใช่นอกเหนือจากข้อตกลง ความยินยอมหรือไม่ย่อมเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก หรือหากมีการนำไปใช้จริงก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งการที่ผู้เสียหายจะนำคดีมาฟ้องศาล ก็จะเป็นภาระในการพิสูจน์ความจริง ซึ่งทำได้ยากมาก

2.4 ปัญหาการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดนอกสถานพยาบาล

ปัจจุบันมีการใช้เซลล์ต้นกำเนิดนอกสถานพยาบาล เช่น การใช้ตามคลินิกเสริมความงามซึ่งมิใช่เป็นการประกอบวิชาชีพเวชกรรม เมื่อมีการประกอบวิชาชีพเวชกรรมจึงมิใช่สถานที่ซึ่งจัดไว้เพื่อการประกอบวิชาชีพเวชกรรม และพิจารณาจากความหมายในส่วนอื่นๆแล้วยังไม่มีความชัดเจนที่จะปรับได้กับความหมายอื่นๆ หากปรับว่าเป็นสถานที่ขายยา เนื่องจากเซลล์ต้นกำเนิดที่นำออกมาผ่านกระบวนการต่างๆ ถือได้ว่าเป็นยาตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510 แต่ก็อยู่ในข้อยกเว้นของนิยามเกี่ยวกับความหมายของยา ในพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ดังกล่าว นอกจากนี้ในนิยามมิได้กล่าวถึงการประกอบวิชาชีพเภสัชกรรมแต่อย่างใด

ดังนั้น สถานที่ที่ใช้เซลล์ต้นกำเนิดที่มีใช้การประกอบวิชาชีพเวชกรรมจึงมิใช่สถานพยาบาลตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2514 ซึ่งไม่ตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงต้องคำนึงถึงเรื่องมาตรฐานและความปลอดภัยในการเข้ารับการรักษา

2.5 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดใช้เซลล์ต้นกำเนิดอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510

เซลล์ต้นกำเนิดไม่ใช่ยา เนื่องจากเซลล์ต้นกำเนิดกลุ่มหนึ่งมีกลไกการควบคุมเลียนแบบยา แต่อีกกลุ่มใหญ่ไม่ใช่ยาและไม่เกี่ยวข้องกับยาแต่อย่างใด แต่ก็ถูกนำไปปนกัน จึงนับเป็นความพยายามควบคุมที่ไม่มีรายละเอียดทางวิทยาศาสตร์ในการควบคุมเพียงพอ ดังนั้นการกำหนดให้เซลล์ต้นกำเนิดอยู่ในบังคับตามพระราชบัญญัติยาจึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันยังมีการนำเซลล์ต้นกำเนิดมาใช้ในการประกอบธุรกิจเสริมความงามอีกด้วย ซึ่งไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายดังกล่าว

3. ปัญหาการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด ทางด้านจริยธรรม

ในมุมมองทางจริยธรรมแม้การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์โดยใช้เซลล์ต้นกำเนิดในการรักษาโรคเป็นการกระทำที่ประเสริฐ โดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้ที่เจ็บป่วยทนทุกข์ทรมานจากโรคร้ายต่างๆ แต่การที่พยายามนำเซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อนมาใช้รักษาโรค หรือซ่อมแซมอวัยวะซึ่งทางการแพทย์ เชื่อว่าจะมีผลการรักษาที่ดีนั้น เราต้องยอมรับด้วยว่า วิธีนี้เป็นการทำลายชีวิตหนึ่ง เพื่อรักษาอีกชีวิตหนึ่งให้อยู่รอด พุทธศาสนาถือว่าเป็นบาปเพราะไปทำลายจุดเริ่มต้นของชีวิตเป็นการละเมิดชีวิตอื่น ซึ่งชีวิตนั้นควรได้มีโอกาสเกิดขึ้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

เปรียบเทียบมาตรฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแลการผลิตและประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cell) ในประเทศไทยและต่างประเทศ

ประเทศไทย การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดนั้น ควบคุม โดยประมวลกฎหมายอาญาในฐานรับผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ประกอบด้วย ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ และความผิดฐานฉ้อโกง ความรับผิดชอบทางแพ่งสัญญาของการควบคุม การผลิต จำหน่ายตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากเซลล์ต้นกำเนิดเป็นทรัพย์สินนอกพาณิชย์จึงไม่สามารถทำสัญญาซื้อ-ขายได้ นอกจากสัญญารับฝากของเท่านั้น ความรับผิดชอบละเมิด ผู้รับบริการสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในกรณีละเมิดได้ การควบคุมการผลิตเซลล์ต้นกำเนิดจากตัวอ่อน อนุญาตให้ใช้ในการวิจัยทาง

การแพทย์เท่านั้น ส่วนการใช้เซลล์ต้นกำเนิดที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพมาใช้ในการรักษาโรคต้องได้รับการยินยอม หากปราศจากความยินยอมถือว่าผิดจริยธรรมทางการแพทย์

องค์กรในการควบคุม กำกับ ดูแล ประกอบด้วย แพทย์สภา ควบคุมกำกับในส่วนของการใช้เซลล์ต้นกำเนิดเพื่อการรักษาผู้ป่วย สำนักงานอาหารและยา ควบคุมในส่วนของการใช้เซลล์ต้นกำเนิดตามพระราชบัญญัติยา และสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคให้ความคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากเซลล์ต้นกำเนิด ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกำกับ ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญ มีบทบัญญัติควบคุมการผลิตเซลล์ต้นกำเนิดและประกอบธุรกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิการมีชีวิต เสรีภาพ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีบทบัญญัติควบคุมการผลิตเซลล์ต้นกำเนิดและการประกอบธุรกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน และสภาพบุคคล ประมวลกฎหมายอาญาควบคุมการผลิตเซลล์ต้นกำเนิดและการประกอบธุรกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องชีวิต-ร่างกาย และทรัพย์สิน (ลักทรัพย์ ยักยอก ทำให้เสียทรัพย์สิน ฉ้อโกง) พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ควบคุม กำกับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดตามพระราชบัญญัติยา พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 ควบคุม กำกับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ จริยธรรม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2556 คุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด และพรบ.สถานพยาบาล พ.ศ. 2514 ควบคุม กำกับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจในสถานพยาบาล แบบขอความยินยอมในการบอกกล่าว ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือสถานพยาบาลที่เป็นผู้กำหนดขึ้นเองภายใต้ข้อบังคับแพทย์สภา ว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม ฉบับ 2 (พ.ศ. 2550) และ “คำประกาศสิทธิผู้ป่วย” และอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

อังกฤษ การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดนั้น ควบคุมโดยประมวลกฎหมายอาญาในฐานะรับผิดชอบเกี่ยวกับชีวิต-ร่างกาย ประกอบด้วย กรณีผู้ป่วยหรือผู้รับบริการเสียชีวิต กฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษ กำหนดฐานความผิด ดังนี้ ฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ฐานฆ่าผู้อื่นโดยตั้งใจ ฐานฆ่าผู้อื่นโดยไม่ได้ตั้งใจ หรือกรณีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เมื่อผู้ป่วยหรือผู้บริการได้รับบาดเจ็บ หรือทุพพลภาพ ความรับผิดชอบทางแพ่งสัญญาของการควบคุม การผลิต จำหน่ายตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือความรับผิดชอบฐานหลอกลวง กรณีที่ผู้ขายแสดงข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับสินค้า ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด อาจฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามความผิดฐานละเมิดได้ ส่วนความผิดทางจริยธรรมนั้นเป็นความผิดเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตเซลล์ต้นกำเนิดจากตัวอ่อน พบว่า มีการอนุญาตให้ใช้ในการวิจัยทางการแพทย์เท่านั้น การใช้เซลล์ต้นกำเนิดที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพมาใช้ในการรักษาโรคต้องได้รับการยินยอม หากปราศจากความยินยอมถือว่าผิดจริยธรรมทางการแพทย์ องค์กรในการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิต และการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดประกอบด้วย คณะกรรมการวอร์นอค สำนักงานกิจการเอเอ็มบีโอวีทียาและพันธุกรรมมนุษย์ (Human Fertilization and Embryology Authority) ส่วนแบบขอความยินยอมให้ความสำคัญต่อเรื่อง Autonomy และ Informed Consent อังกฤษได้เคร่งครัดถึงการให้ความยินยอมโดยได้รับคำบอกกล่าวเป็นอย่างมาก เน้นการให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร

สหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดนั้น ควบคุมโดยประมวลกฎหมายอาญาในฐานรับผิดเกี่ยวกับชีวิต-ร่างกาย ประกอบด้วย ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยตั้งใจว่า หากผู้เสียหายจากการกระทำดังกล่าวนี้ยังไม่ถึงแก่ความตาย ในทันทีโดยให้ความคุ้มครองการเจ็บป่วยถึง 3 ปีก่อนตาย หากการตายเกิดจากการกระทำของแพทย์ ความผิดทางแพ่งสัญญากฎหมายของอเมริกาห้ามทำการซื้อขายตัวอ่อนในเชิงพาณิชย์ ผู้บริโภคก็สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้าประเภทนั้นๆ ได้ตามหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยละเมิดได้ ส่วนความผิดทางจริยธรรมนั้น ตัวอ่อนในการใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์จะต้องมีอายุไม่เกิน 14 วัน นับจากวันแรกที่ได้มีการแบ่งแยกเซลล์ โดยผู้ฝ่าฝืนมีความผิดตามกฎหมาย โดยองค์การในการควบคุม กำกับ ดูแล ประกอบด้วย สถาบันสุขภาพแห่งชาติ (The National Academy of Sciences) ได้วางแผนปฏิบัติอย่างไม่เป็นทางการให้กับนักวิจัย และคณะกรรมการจริยธรรมศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาได้วางแผนบรรทัดฐานในการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาของแพทย์ และ คณะกรรมการ Consumer Product Safety Commission (CPSC) ให้ความคุ้มครองประชาชนจากการบาดเจ็บและได้รับความเสียหายจากสินค้าที่บริโภค

ส่วนกฎหมายในการควบคุม กำกับ นั้น ประกอบด้วย Human Chimera Prohibition Act of 2005 และ Human Cloning Ban and Stem Cell Research Protection Act of 2007 ควบคุมเกี่ยวกับจริยธรรมการทำวิจัยเซลล์ต้นกำเนิด กฎหมายอาญา ควบคุม กำกับ ดูแล เกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของแพทย์หรือการรับบริการทางการแพทย์ ที่เรียกว่า “คดีทุเรศปฏิบัติ” เหมือนกฎหมายของอังกฤษ และ The Consumer Product Safety Act 1972 มีบทบัญญัติควบคุม กำกับ ดูแล การประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด โดยการให้ความคุ้มครองประชาชนจากการบาดเจ็บและได้รับความเสียหายจากสินค้าที่บริโภค ส่วนแบบของความยินยอม The Model Penal Code ที่ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความยินยอมที่จะเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาเรื่องนี้ไว้ว่าจะต้องเป็นความยินยอมที่เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส เกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแลการผลิต การผลิตและประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด กฎหมายอาญาถือว่าการกระทำผิดต่อเสรีภาพที่เกี่ยวกับร่างกาย ส่วนความรับผิดทางแพ่งตามกฎหมายลักษณะสัญญา การฟ้องร้องให้รับผิดตามสัญญาที่สร้างขึ้นระหว่างผู้เสียหายและผู้ประกอบการ ส่วนคดีละเมิดนั้น เมื่อผู้บริโภคได้รับความเสียหายสามารถฟ้องผู้ประกอบการตามกฎหมายลักษณะละเมิด ส่วนความผิดทางจริยธรรมนั้น ห้ามไม่ให้สร้างหรือก่อให้เกิดเด็กที่มีหลักฐานแสดงว่ามีพันธุกรรมเหมือนบุคคลนั้นไม่ว่าจะมีชีวิตอยู่หรือไม่มีชีวิตอยู่แล้วก็ตาม รวมถึงการนำเข้าตัวอ่อน เซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อน และเนื้อเยื่อไว้ โดยเฉพาะองค์การในการควบคุม กำกับ ดูแล คือ องค์การชีวจริยธรรมการแพทย์ (The Agence de la Biomedicine) มีหน้าที่ในการคุ้มครองด้านสุขภาพและความปลอดภัย ประกันสิทธิที่จะได้รับเยียวยาความเสียหาย ส่วนกฎหมาย ในการควบคุม กำกับ นั้น ประกอบด้วย กฎหมายเรื่องการฟ้องคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ และ กฎหมายว่าด้วยชีวจริยธรรม (Bioethics Law 2004) ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการวิจัยเซลล์ต้นกำเนิดต้องอยู่ภายใต้หลักจริยธรรมแบบขอความยินยอม ตามบทบัญญัติของฝรั่งเศสได้อนุญาตให้มีการทดลองดังกล่าวได้ภายใต้เงื่อนไขที่ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น สามี ภรรยาผู้ป่วย หรือผู้รับบริการ เป็นต้น

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี การควบคุม กำกับ ดูแล การผลิต การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดนั้น คดีความที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จึงเป็นคดีทางแพ่งและการเรียกค่าเสียหายลักษณะละเมิด เป็นหลัก ความรับผิดทางแพ่งตามกฎหมายลักษณะสัญญา ตามกฎหมายแพ่ง คือเยอรมันใช้กฎหมายว่าด้วยหลักความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ความผิดทางจริยธรรมนั้น เยอรมันไม่สนับสนุนในเรื่องการโคลนนิ่งตัวอ่อนมนุษย์และเรียกร้องให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้เซลล์ต้นกำเนิดร่างกายมนุษย์ให้ถึงที่สุดก่อนที่จะหันมาใช้วิธีการโคลนเพื่อสร้างตัวอ่อน องค์การในการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิต และการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด คือรัฐบาลกลาง โดยการออกกฎระเบียบปฏิบัติสำหรับบริษัทผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิด เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างเหมาะสม และมีคุณภาพตามที่กำหนดข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ได้แก่ การพัฒนา การผลิต การทดสอบ การเก็บรักษา การจัดหา การตลาด การเก็บบันทึก คุณสมบัติผู้ปฏิบัติงาน การสุขาภิบาล การติดป้ายภาชนะบรรจุ ฯลฯ สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคให้ความคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็นทางแพ่งและทางละเมิด ส่วนกฎหมายในการควบคุม กำกับ นั้น ประกอบด้วย Embryo Protection Act 1990 และ Stem Cell Act 2002 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุม การผลิตเซลล์ต้นกำเนิด กฎหมาย German Drug Law มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด และ กฎหมายว่าด้วยหลักความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ส่วนแบบขอความยินยอม หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความยินยอมที่จะเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาเรื่องนี้ไว้ว่า จะต้องเป็นความยินยอมที่เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

สาธารณรัฐสิงคโปร์ การควบคุม กำกับ ดูแล การผลิต การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ ต้นกำเนิดนั้น ควบคุมโดยประมวลกฎหมายอาญา ความเกี่ยวกับชีวิต -ร่างกาย (ฆ่าผู้อื่น, ทารุณร่างกาย) หรือความผิดฐานการใส่ตัวอ่อนที่ได้จากการโคลนนิ่งเข้าไปในร่างกายมนุษย์หรือสัตว์และแนวปฏิบัติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กับเทคโนโลยีสำเนาพันธุกรรม ความรับผิดทางแพ่งสัญญา สิงคโปร์ได้กำหนดให้ผู้ขายมีความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า คดีละเมิด ส่วนความผิดทางจริยธรรมนั้น ห้ามใส่ตัวอ่อนที่ได้จากการโคลนนิ่งเข้าไปในร่างกายมนุษย์หรือสัตว์และแนวปฏิบัติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสำเนาพันธุกรรม องค์การในการควบคุม กำกับ ดูแล การผลิต และการประกอบธุรกิจเซลล์ ต้นกำเนิด คือ องค์การวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีหน้าที่กำหนดแนวปฏิบัติในการใช้เซลล์ต้นกำเนิดสำหรับการวิจัยทดลองโดยตรง และมีอำนาจเรียกให้บริษัทนำตัวอย่างผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิด(Stem cells) ทำการทดสอบในห้องปฏิบัติการ เพื่อตรวจสอบและยืนยันความปลอดภัยและคุณภาพของผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิด ส่วนกฎหมายในการควบคุม กำกับ นั้น ประกอบด้วย Health Product Act 2007 และ The Human Cloning and Other Prohibited Practices Act 2004 ส่วนแบบขอความยินยอม กฎหมายสิงคโปร์ได้กำหนดให้ การสร้างหรือโคลนนิ่งเพื่อเพิ่มจำนวนตัวอ่อน นอกเหนือจากนี้จะต้องขออนุญาต และที่สำคัญจะต้องบอกกล่าวและได้รับความยินยอมตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความยินยอมที่จะเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาเรื่องนี้ไว้ว่า จะต้องเป็นความยินยอมที่เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแลการผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด (สเต็มเซลล์) ในประเทศไทย

1. ปัญหาไม่มีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแลการผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cell) ในประเทศไทย

จะเห็นว่า ในปัจจุบันนั้น ประเทศไทยไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเซลล์ต้นกำเนิด โดยเฉพาะ เป็นการปรับใช้กฎหมายที่มีอยู่เท่านั้น เช่น การใช้ประมวลกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญาในการควบคุมเกี่ยวกับ แหล่งที่มาของเซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อนในเรื่องสุขภาพบุคคล หรือความผิดเกี่ยวกับการทำแท้ง หรือจะเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเนื่องจากเซลล์ต้นกำเนิดเป็นทรัพย์สินนอกพาณิชย์ เช่น ลิขสิทธิ์ ฉ้อโกง เป็นต้น

ส่วนการควบคุม กำกับในด้านของการทดลอง การวิจัย การใช้เซลล์ต้นกำเนิดรักษาโรคกับผู้ป่วย ก็จะใช้กฎหมายการแพทย์ เช่น วิชาชีพเวชกรรม กฎหมายสถานพยาบาล พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 เพื่อควบคุมเกี่ยวกับจริยธรรมของแพทย์หรือนักวิจัย โดยแพทยสภา ห้ามการโฆษณา หรือการจดทะเบียนเซลล์ต้นกำเนิดตามพระราชบัญญัติยา กับองค์การอาหารและยา ซึ่งจากการไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เฉพาะเจาะจง ทำให้การควบคุม กำกับดูแล ไม่ได้ผล จะเห็นว่า จากการไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เฉพาะเจาะจง ส่งผลให้เกิดการลักลอบ หรือ การประกอบธุรกิจนอกสถานพยาบาล เช่น คลินิกเสริมความงาม ร้านขายยา หรืออื่นๆ เพิ่มขึ้น ทำให้การควบคุม กำกับทำได้ยาก

2. ปัญหาการลักลอบนำเข้า และจำหน่ายเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cell)

ในตลาดปัจจุบันการใช้เซลล์ต้นกำเนิดแบบผลิตภัณฑ์เสริมความงาม เช่น ผลิตภัณฑ์คืนความอ่อนเยาว์ ลดปัญหาริ้วรอย เป็นปัญหาใหญ่ที่สุด ใช้ง่ายและราคาสูง เซลล์ต้นกำเนิดกลายเป็นจุดขาย ผู้บริโภคถูกหลอกจำนวนมาก แต่การประกาศควบคุมของแพทยสภา และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา อาจจะยังไม่สามารถควบคุมการขายผลิตภัณฑ์ในตลาดได้

3. ปัญหาเรื่องการควบคุมการใช้เซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อน

ปัจจุบันไม่มีหน่วยงานที่ควบคุมการใช้เซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อนโดยเฉพาะ ทำให้มีการใช้เซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อนแตกต่างกันออกไป และไม่สามารถควบคุม ตรวจสอบได้ โดยหน่วยงานควบคุมนั้นต้องมีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอนและเงื่อนไขในการออกใบอนุญาต รวมถึงควบคุมดูแลขั้นตอนการวิจัย และติดตามผลการวิจัยเซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อนเพื่อป้องกันการวิจัยที่แอบแฝง เพื่อหลีกเลี่ยงการวิจัยที่ไม่เหมาะสม

4. ปัญหาประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องในเรื่องเซลล์ต้นกำเนิด

ปัจจุบันส่วนใหญ่ประชาชนจะไม่ทราบและไม่รู้ว่าเซลล์ต้นกำเนิดคืออะไร มีผลดีและผลเสียอย่างไร ทำให้ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้เซลล์ต้นกำเนิดที่ไม่ถูกต้อง ส่งผลต่อ การสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก เช่น การใช้เซลล์ต้นกำเนิดในธุรกิจเสริมความงาม หรือแม้กระทั่งการสูญเสียชีวิตจากการรักษาที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจะต้องให้สุศึกษาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเซลล์ต้น

กำเนิด แก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก่ประชาชนในการรับการรักษา หรือ การเลือกใช้เซลล์ต้นกำเนิด หรือผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด โดยจะได้นำเสนอ 2 แนวทาง ดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 ปรับใช้กฎหมายที่มีในปัจจุบันเพื่อควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและ การประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด ดังนี้

การควบคุมก่อนจำหน่าย (Pre-Marketing)

1.1 การควบคุมสถานประกอบการ /สถานบริการ (ผู้ผลิต, นำเข้า, จำหน่าย) เซลล์ต้นกำเนิด โดยการออกใบอนุญาตสำหรับสถานประกอบการ/สถานพยาบาล หรือใบอนุญาตสำหรับการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดในประเทศไทย เป็นการควบคุม กำกับที่สถานที่ประกอบธุรกิจ โดยกฎหมายในปัจจุบันที่สามารถปรับใช้ได้ ดังนี้

พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2514 ใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับ สถานที่ดำเนินการเกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดอันมีลักษณะเป็นการประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งได้แก่สถานที่ที่ดำเนินการเกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดจากเมดโลहित จึงเป็นสถานพยาบาลภายใต้พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2514 ทำให้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เช่น ต้องได้รับใบอนุญาตการประกอบกิจการสถานพยาบาล

พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 บัญญัติเพิ่ม การปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดเมดโลहितมีหลักเกณฑ์และมาตรฐานการปฏิบัติรองรับอย่างแน่นนอน เป็นที่ยอมรับระดับมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งการใช้เซลล์ต้นกำเนิดที่ยังอยู่ในระหว่างการวิจัย หรือ การใช้เพื่อการอื่นใด ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยการประกอบวิชาชีพเวชกรรม และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เช่น ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและได้รับใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพเวชกรรม ต้องปฏิบัติตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม ต้องตกอยู่ในความควบคุมของแพทยสภา

พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ใช้บทบัญญัติในการควบคุม กำกับ สถานที่จำหน่ายยา บุคลากรที่รับผิดชอบ และการออกใบอนุญาต เพื่อควบคุมสถานประกอบการ /สถานบริการ (ผู้ผลิต, นำเข้า, จำหน่าย) เซลล์ต้นกำเนิด ในร้านขายยา

1.2 การควบคุมผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิด (ผลิตภายในประเทศ, นำเข้าจากต่างประเทศ) โดยกำหนด ชนิด ประเภท การใช้ สลาก การเก็บรักษา และ อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเซลล์ต้นกำเนิด การขึ้นทะเบียน การควบคุมทะเบียน การใช้เพื่อควบคุมผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิดที่จะนำมาใช้กับผู้รับบริการหรือผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ได้กำหนดให้เซลล์ต้นกำเนิด และผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิดเป็นยา เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในการใช้ผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิด และผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิดที่อยู่ในระหว่างการศึกษาวิจัย ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน ตามหลักวิชาการและจริยธรรม โดยกำหนดให้ผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิด

(Stem cell) และผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิดทุกชนิดที่มุ่งหมายสำหรับใช้ในการวินิจฉัย บำบัด บรรเทา รักษา หรือป้องกันโรค หรือความเจ็บป่วยของมนุษย์หรือมุ่งหมายสำหรับให้เกิดผลแก่สุขภาพโครงสร้าง หรือการกระทำหน้าที่ใดๆ ของร่างกายมนุษย์ จัดเป็นยา ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ส่งผลให้ การผลิตหรือ การนำเข้าจะต้องได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับยาเสียก่อน ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิด (Stem cell) หรือผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิด (Stem -cell) ขอขึ้นทะเบียนตำรับยา เนื่องจากเซลล์ต้นกำเนิดบางชนิดไม่ใช่ยา หรือมีกลไกการออกฤทธิ์เลียนแบบยา ดังนั้นเพื่อให้เกิดความครอบคลุมในการควบคุม กำกับ ดูแลการผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด จะต้องเพิ่มความมุ่งหมายในการใช้เข้าไปด้วย โดยเพิ่มในส่วนของการใช้เซลล์ต้นกำเนิดเพื่อเสริมความงาม หรือ ในลักษณะที่มีการออกฤทธิ์เหมือนหรือเลียนแบบเรื่องสำอาง หรือผลิตภัณฑ์อาหารเสริม เป็นต้น

โดยกำหนดประเภทของเซลล์ต้นกำเนิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. Minimal manipulated (Stem cell transplantation) หมายถึง เซลล์ต้นกำเนิด ที่สกัดจากร่างกายผู้ป่วยแล้วนำไปใช้กับผู้ป่วยคนเดิม โดยไม่ผ่านกระบวนการดัดแปลงพันธุกรรมใดๆ หรือการเพาะเลี้ยงเพิ่มจำนวนแบบธรรมดา การใช้เซลล์ต้นกำเนิด แบบนี้มีวิธีเหมือนกับการปลูกถ่ายเนื้อเยื่อทางการแพทย์ทั่วไป (Tissue Transplantation)

2. More than minimal manipulated (Advanced stem cell therapy) หมายถึง เซลล์ต้นกำเนิดที่ไม่ใช่ Minimal manipulated ทั้งหมด เซลล์ต้นกำเนิด กลุ่มนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก การนำมาใช้ต้องวิจัยพิสูจน์มากกว่า อาทิเช่น มีการดัดแปลงพันธุกรรม นำไปผสมกับสิ่งอื่น มีสารกระตุ้นเซลล์ เป็นต้น การใช้เซลล์ต้นกำเนิดวิธีนี้มีกลไกควบคุมเลียนแบบระบบการควบคุมยา

กำหนดคำนิยามของ “การปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดเพื่อการรักษา” หมายความว่า การประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่เกี่ยวกับการปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดซึ่งอาจเป็นเซลล์ต้นกำเนิด หรือโพรเจนีเตอร์เซลล์ (progenitor cell) หรือเซลล์ที่เจริญมาจากการเพาะเลี้ยงเซลล์ต้นกำเนิด เพื่อการรักษาโรคในคน แต่ไม่หมายความรวมถึงการปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดโลหิตในการรักษาโรคโลหิตวิทยา ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยการนั้น” โดยการเพิ่มเติมในประกาศกระทรวงสาธารณสุข

ในกรณีที่น่าเข้าเซลล์ต้นกำเนิด (Stem cell) มาเพื่อศึกษา เช่น รักษาผู้ป่วยโรคหัวใจ โรคมะเร็ง หรือผู้ป่วยอัมพาต ต้องยื่นคำขออนุญาตเช่นกัน โดยต้องมีหนังสือแสดงว่าผ่านการพิจารณารับรอง หรืออนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในคน และคณะกรรมการทางวิชาการ ที่แต่งตั้งโดยกระทรวงสาธารณสุข

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บทบัญญัติที่สามารถใช้ควบคุม กำกับ การประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดโดยหลักการควบคุมการผลิตเซลล์ต้นกำเนิดที่มาจากตัวอ่อน โดยใช้กฎหมายเกี่ยวกับ สภาพบุคคล และทรัพย์สิน

ประมวลกฎหมายอาญา มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ควบคุม กำกับ การประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด ได้ คือ การคุ้มครองตัวอ่อน ที่นำเข้าสู่กระบวนการผลิตเซลล์ต้นกำเนิด โดยการเพิ่ม “ตัวอ่อนที่ถูกห้าม” ซึ่งเป็นตัวอ่อนที่เกิดจากการปฏิสนธิภายนอกครรภ์ของหญิง ซึ่งมีอายุเกินกว่า 14 วัน เพราะถ้ามีอายุเกิน 14 วันขึ้น

ไปแล้วในทางวิทยาศาสตร์ถือว่าเป็นระยะที่ใกล้กับสัทธิที่จะมีชีวิต และเมื่อมาสู่สัปดาห์ที่ 8 จึงเรียกว่าเป็นทารก การผ่าฝืนเป็นความผิดทางอาญา

1.3 การควบคุมการโฆษณาเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยการควบคุม ตรวจสอบให้อยู่ภายใต้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับประสิทธิภาพของเซลล์ต้นกำเนิด การใช้ ประโยชน์ ผลกระทบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณา/จรรยาบรรณของบุคลากรทางการแพทย์

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (ฉบับแก้ไข พ.ศ.2556) มีบทบัญญัติในการควบคุมกำกับ การประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด โดยการควบคุมการโฆษณาเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ คือ สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร การได้รับข่าวสารเป็นการเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้บริโภค ในการตัดสินใจเลือกหาสินค้าและบริการ สิทธิได้รับข่าวสารจึงเป็นการชดเชยความเสียเปรียบ ในแง่ความรู้ที่ผู้บริโภค มีต่อผู้ประกอบการกฎหมายจึงเข้ามาควบคุมโฆษณา ฉลาก และการให้ข่าวสารในรูปแบบต่างๆแก่ผู้บริโภค

พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 มีบทบัญญัติในการควบคุม กำกับ การประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดการควบคุมการโฆษณาเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ คือข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2549 วางหลักเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติของการโฆษณาที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมจะต้องไม่โฆษณาตนเองหรือยินยอมให้ผู้อื่นนำตนเองไปโฆษณา แต่มีข้อยกเว้นเกี่ยวกับการกระทำในลักษณะที่เป็นการให้ความรู้แก่สังคมหรือเป็นประโยชน์สาธารณะมากกว่าที่จะโฆษณาเพื่อประโยชน์ส่วนตัว และต้องมีใช้การแสดงข้อความจริง การใช้ข้อมูลแก่สังคมเป็นอย่างดี ต้องไม่กระทำในลักษณะการโฆษณาเพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือการโฆษณาชวนเชื่อเกินจริงแต่ถ้าเป็นการให้ความรู้หรือแจ้งให้สังคมทราบด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นกลางสามารถกระทำได้และเป็นเรื่องที่ควรกระทำ เมื่อผู้ประกอบการเกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดปฏิบัติตนไปในการโฆษณาเกินจริง ให้ข้อมูลที่ผิด หรือปกปิดข้อมูล เช่น การโฆษณาว่าเซลล์ต้นกำเนิดสามารถรักษาโรคได้ไม่ได้แจ้งแก่ผู้ที่จะเข้ารับการรักษาว่าการใช้เซลล์ต้นกำเนิดในขณะนี้ยังอยู่ในขั้นตอนของการทดลองยังไม่สามารถนำไปใช้รักษาดังเช่นวิธีทางการแพทย์ที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วหรือการกระทำ ในลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้สังคมเข้าใจผิดไปจากความเป็นจริงว่าขณะนี้เซลล์ต้นกำเนิดยังอยู่ระหว่างการวิจัยยังมีใช้การบำบัดรักษาโรคตามกรรมวิธีและหลักวิชาทางการแพทย์ที่ได้รับการยอมรับตามมาตรฐานของวิชาชีพ

การติดตาม ตรวจสอบ (Post-Marketing)

1. การควบคุม ดูแล การประกอบกิจการ/สถานพยาบาลให้ได้มาตรฐาน การประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน/สื่ออื่นๆอย่างถูกต้อง ตามคุณภาพที่กำหนด

พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2514 ในการดูแล การประกอบกิจการ/สถานพยาบาลให้ได้มาตรฐาน มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ สำหรับสถานพยาบาลที่ให้บริการเกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดโลหิตนั้นได้กำหนดมาตรฐานบางส่วนไว้แล้วในข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2549 แสดงให้เห็นว่าการรักษาโดยใช้เซลล์ต้นกำเนิดเม็ดโลหิตเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและมาตรฐาน

วิชาชีพ จึงได้มีการกำหนดเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องรองรับไว้ เพื่อรักษามาตรฐานและคุ้มครองประชาชนจากการใช้เซลล์ต้นกำเนิดจากเม็ดโลหิต

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2556 มีบทบัญญัติในการควบคุม กำกับ การประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด ในการดูแล การประกอบกิจการ/สถานพยาบาลให้ได้มาตรฐาน มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย สินค้าที่นำมาขายแก่ผู้บริโภคย่อมต้องถือว่าผู้ประกอบการได้ทำการศึกษาและได้มีการพัฒนาสินค้านั้นแล้ว โดยสินค้านั้นจะต้องมีความปลอดภัย มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานเพียงพอแก่การใช้งานหรือให้บริการ

2. หากพบการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้อง ไม่ได้คุณภาพ และไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จะต้องดำเนินการตักเตือน ลงโทษ หากผู้ประกอบการฝ่าฝืนกฎหมาย การดำเนินการไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด มีกฎหมายที่สามารถ ควบคุม กำกับ ให้การดำเนินงานถูกต้อง ได้ดังนี้

พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 โดยมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดโทษ เช่น อาจเพิกถอนใบอนุญาต การยกเลิกการขึ้นทะเบียน

พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2514 โดยมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดโทษ เช่น อาจดำเนินการเกี่ยวกับการเพิกถอนใบอนุญาตสถานพยาบาล

พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 โดยมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดโทษ เช่น พักใช้ใบประกอบโรคศิลปะของผู้ประกอบวิชาชีพ เพิกถอนใบประกอบโรคศิลปะ

การเฝ้าระวังปัญหาที่จะเกิดขึ้น (Surveillance)

1. การควบคุมความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการรักษาโดยใช้เซลล์ต้นกำเนิด/ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการใช้บริการ/ผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิด หรือผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น การแพ้ โรคแทรกซ้อน มะเร็ง หรือ ภาวะทุพโภชนาการจากการเจ็บป่วย ฯลฯ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ควบคุม กำกับ การประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด โดยการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางละเมิด หรือสัญญา โดยแบบของสัญญาระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการจะต้องกำหนดให้รัดกุม ชัดเจน ภายใต้อำนาจพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

ประมวลกฎหมายอาญา มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ควบคุม กำกับ การประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด ได้ คือ การคุ้มครองผู้เสียหายเกี่ยวกับฐานความผิดต่อชีวิตและร่างกาย โดยอาจบัญญัติให้การดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับเซลล์ต้นกำเนิดมีนายทนายความเชี่ยวชาญ(ด้านการแพทย์) เหมือนประเทศอังกฤษหรืออเมริกา และการควบคุมการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดในฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (ลักทรัพย์ ยักยอก ทำให้เสียทรัพย์และฉ้อโกง) แต่จะต้องมีองค์การที่เข้ามาดูแลการฟ้องร้องคดีอาญา โดยเป็นองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับ การฟ้องคดีทุเรชปฏิบัติ

2. การควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์/ประสิทธิภาพการรักษาโรค/การเจ็บป่วยโดยใช้เซลล์ ต้นกำเนิด โดยการพัฒนา/วิจัย และ การติดตามผลการรักษา/การให้บริการ ใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2556 ที่เกี่ยวกับ สิทธิในความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ รวมทั้งการควบคุมคุณภาพมาตรฐาน การรักษาตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525

แต่มีข้อสังเกตว่า กฎหมายที่มีในปัจจุบันมีความหลากหลายมาก เป็นบทบัญญัติเพื่อการควบคุมแบบ กลางๆเท่านั้น โดยเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ กฎหมายของไทยยังขาดประเด็นสำคัญในการควบคุม กำกับ การผลิตและการประกอบธุรกิจเช่น ยังไม่มีหน่วยงานควบคุมการออกใบอนุญาตเกี่ยวกับการวิจัยเซลล์ ต้นกำเนิดตัวอ่อนโดยตรง ไม่มีบทบัญญัติในการควบคุมการผลิตเซลล์ต้นกำเนิดจากตัวอ่อนมนุษย์ รวมทั้งการ ออกมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดทางอาญา ทางละเมิด และความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับสัญญา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งไม่มีองค์กรควบคุม กำกับที่ชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้การควบคุม กำกับ ดูแลการผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดในประเทศไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัย จะได้ นำเสนอข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ในกฎหมายของไทยไม่ได้บัญญัติไว้และเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เกี่ยวกับ การ ควบคุม กำกับการผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด ดังนี้

1. ควรจัดตั้งองค์กรในการการควบคุม กำกับ ดูแลการผลิตและการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cell) ในประเทศไทย ที่จะทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้แพทย์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ การผลิต และการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิด โดยให้เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตาม กฎหมายพิเศษที่จะบัญญัติขึ้นดังกล่าว ทั้งนี้ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ขององค์กรควรจะเป็นดังนี้

(1) ให้องค์กรมีคณะกรรมการขององค์กรซึ่งประกอบด้วยบุคคลจากหลายฝ่าย เช่น แพทย์ นักจิตวิทยา นักกฎหมาย เป็นต้น เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางความคิด ทั้งนี้เพื่อให้การควบคุมดูแลเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) ออกกฎระเบียบการอนุญาตเกี่ยวกับการสร้างเซลล์ต้นกำเนิด การวิจัยเซลล์ต้นกำเนิด และวาง เงื่อนไขในการสร้างเซลล์ต้นกำเนิด โดยกำหนดเงื่อนไขของการใช้ตัวอ่อนดังนี้ ต้องเป็นผลดีต่อวงการ วิทยาศาสตร์ หรือเกิดประโยชน์สูงสุดในทางการแพทย์ โดยไม่มีทางเลือกอื่นใด หรือเป็นทางออกสุดท้าย ซึ่งตัว อ่อนที่ใช้ต้องเป็นตัวอ่อนที่เกินความต้องการ หรือหลงเหลือจากเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ และไม่มี ระยะเวลาอันยาวนานเกิน 14 วัน

(3) ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับ การผลิต หรือ การนำ หรือส่งผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิดและผลิตภัณฑ์ จากเซลล์ต้นกำเนิด เข้ามาในราชอาณาจักรต้องดำเนินการให้ถูกต้อง กล่าวคือ ผู้ผลิต หรือผู้นำ หรือส่งเข้ามา ในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิดและผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิดต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาต ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ประสงค์จะผลิต หรือ นำ หรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร จะต้องได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียน เป็นต้น

(4) ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิดหรือผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิดที่นอกเหนือจากการรักษาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นการรักษามาตรฐาน ถือว่าอยู่ในระหว่างการศึกษาวิจัย เช่น การรักษาผู้ป่วยโรคหัวใจ ผู้ป่วยโรคมะเร็ง หรือผู้ป่วยอัมพาต ดังนั้นการนำหรือส่งผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิดและผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิดที่เป็นยา เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย ต้องยื่นคำขออนุญาต ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข โดยต้องมีหนังสือแสดงว่าผ่านการพิจารณา รับรอง หรือ อนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในคน กระทรวงสาธารณสุข (Ethical Review Committee for Research in Human Subjects) และคณะกรรมการทางวิชาการ (Scientific Committee) ที่แต่งตั้งโดยกระทรวงสาธารณสุข ประกอบการพิจารณาอนุญาต โดยจะต้องแสดงรายละเอียด หลักเกณฑ์และวิธีการผลิตที่ดี ข้อกำหนดเฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์ และการควบคุมคุณภาพ แนบเพิ่มเติมประกอบการพิจารณาอนุญาต และจะต้องดำเนินการศึกษาวิจัยให้สอดคล้องตามหลักเกณฑ์การศึกษาวิจัยทางคลินิกที่ดี

(5) พิจารณาวินิจฉัยคำร้องที่เกี่ยวกับการใช้เซลล์ต้นกำเนิด ให้เป็นไปตามกฎหมาย และคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมกับจารีตประเพณีของไทย

(6) ควบคุมดูแลให้คำแนะนำผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอนต่างๆ ที่ได้รับใบอนุญาต โดยปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักชีวจริยธรรม

(7) พิจารณายกเลิกใบอนุญาต กับผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการใช้เซลล์ต้นกำเนิด

2. การเพิ่มบทบัญญัติในเรื่องลักษณะของความยินยอมที่ได้รับการบอกกล่าว เกี่ยวกับแหล่งที่มาของเซลล์ต้นกำเนิด โดยกำหนดดังนี้

(1) ในกรณีรับบริจาคตัวอ่อนจะต้องเป็นความยินยอมที่ได้รับคำบอกกล่าวโดยทำเป็นลายลักษณ์อักษร

(2) ลักษณะของความยินยอมต้องแจ้ง รายละเอียดของขั้นตอนต่างๆ เกี่ยวกับกระบวนการแยกสกัดเซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อนอย่างครบถ้วน

(3) ความยินยอมต้องมีรายละเอียดของ ผู้บริจาคจะไม่ได้ผลประโยชน์ใดๆ จากการได้มาซึ่งเซลล์ต้นกำเนิด และไม่สามารถอ้างสิทธิการเป็นเจ้าของเซลล์ที่ได้บริจาคไปแล้วได้

(4) ลักษณะของความยินยอมในการเพิ่มจำนวนเซลล์ต้นกำเนิดในอนาคตต่อไปและใช้เพื่อการวิจัยทดลองด้านอื่นๆ การเพิ่มจำนวนตัวอ่อนจะไม่พาดพิงหรือแสดงถึงชื่อของเจ้าของตัวอ่อน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทดลองจะไม่ย้อนกลับมาทำให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้บริจาค

(5) ผู้บริจาคสามารถยกเลิกเงื่อนไขข้อตกลงในเรื่องความยินยอมให้ใช้ตัวอ่อนในระยะเวลาใดก็ได้

3. การบัญญัติในเรื่องลักษณะของความยินยอมที่ได้รับการบอกกล่าว เกี่ยวกับการรักษาโรคโดยใช้เซลล์ต้นกำเนิดโดยสาระสำคัญที่ควรจะมีอยู่ในหนังสือแสดงความยินยอมก็คือ รายละเอียดเกี่ยวกับเวลา สถานที่ ชื่อ ที่อยู่ของผู้ป่วย หรือญาติซึ่งต้องมีอยู่แล้วเหมือนแบบฟอร์มโดยทั่วไป ส่วนสาระสำคัญที่ตามมาก็คือ ข้อความที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ป่วยได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาจากแพทย์ผู้ดูแลแล้วและได้ตัดสินใจหรือยินยอมที่จะรับการรักษา นั้น พร้อมทั้งลงนามไว้เท่านั้นก็น่าจะเพียงพอแล้วการที่สถานพยาบาลบาง

แห่งมีข้อความเพิ่มเติมว่า หากเกิดความเสียหายใดๆขึ้น ผู้ป่วยจะไม่ทำการฟ้องร้องหรือเรียกร้องสิ่งอื่นใดก็ตาม ข้อความที่เพิ่มดังกล่าว ไม่มีผลทางกฎหมายคือ แม้มีข้อความดังกล่าวอยู่ก็ไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบได้

4. การควบคุม กำกับ ดูแลการผลิต และการประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดและผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นแบบ โดยกำหนดให้

(1) การผลิต หรือ การนำเข้า หรือส่งผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิดและผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิด เข้ามาในราชอาณาจักรต้องดำเนินการให้ถูกต้อง กล่าวคือ ผู้ผลิต หรือผู้นำ หรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่ง ผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิดและผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิดต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาต ผลิตภัณฑ์ที่ประสงค์จะผลิต หรือ นำ หรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร จะต้องได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียน เป็นต้น

(2) การใช้ผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิดหรือผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิดที่นอกเหนือจากการรักษาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นการรักษามาตรฐาน ถือว่าอยู่ในระหว่างการศึกษาวิจัย เช่น การรักษาผู้ป่วยโรคหัวใจ ผู้ป่วยโรคมะเร็ง หรือผู้ป่วยอัมพาต ดังนั้นการนำเข้าหรือส่งผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิดและผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิดที่เป็นยา เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย ต้องยื่นคำขออนุญาต ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข โดยต้องมีหนังสือแสดงว่าผ่านการพิจารณา รับรองหรือ อนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในคน กระทรวงสาธารณสุข

5. กำหนดบทลงโทษทางอาญากับผู้ที่กระทำการฝ่าฝืน

(1) ผู้ที่กระทำการใช้ตัวอ่อนเพื่อทำสำเนามนุษย์ ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีการใดๆ ก็ตามเพราะเทคโนโลยีการทำเซลล์ต้นกำเนิดตัวอ่อนนั้น สามารถนำตัวอ่อนไปทำสำเนามนุษย์ได้

(2) ผู้ที่กระทำการซื้อ ขาย เสนอซื้อ เสนอขาย นำเข้า หรือส่งออก ซึ่งเซลล์ต้นกำเนิด หรือผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิด ไม่ว่าจะโดยกรณีใดๆ ก็ตาม เพื่อป้องกันโรคติดต่อต่างๆ เพราะ เซลล์ต้นกำเนิดที่สกัดออกมาแล้วมีขนาดเล็กมากยากต่อการพิสูจน์ว่ามีเชื้อโรคอะไรบ้าง รวมถึงอาจมีการลักลอบส่ง ตัวอ่อนสำเนาพันธุ์ หรือ ตัวอ่อนพันธุ์ผสม ส่งออกนอกประเทศ หรือนำเข้ามาในประเทศ

(3) ผู้ที่กระทำการแยกสกัดเซลล์ต้นกำเนิดโดยไม่มีใบอนุญาต เพื่อป้องกันงานวิจัยที่ไม่เหมาะสม และป้องกันความปลอดภัยให้กับผู้ที่ถูกทดลอง

6. การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิด โดยหน่วยงานของรัฐจะต้องให้สุศึกษาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้ คุณสมบัติ ผลที่ได้จากการรักษาโดยใช้ เซลล์ต้นกำเนิดและผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิด แก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก่ประชาชนในการรับการรักษา หรือ การเลือกใช้เซลล์ต้นกำเนิด หรือผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิดต่อไป

แนวทางที่ 2 โดยการออกกฎหมายเพื่อควบคุม กำกับ ดูแลการผลิตและประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดที่มีความเฉพาะเจาะจงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพในการวิจัยเซลล์ต้นกำเนิดในอนาคต การวางกรอบการวิจัยและใช้ประโยชน์จากเซลล์ต้นกำเนิดจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องช่วยกันสร้างกฎ กติกาและวางกรอบ ระเบียบมาควบคุมโดยอาศัยหลักจริยธรรมหรือชีวจริยธรรม เพื่อ

เป็นหลักประกันสำหรับการรักษาชีวิตของผู้คนในสังคม จึงสมควรออกพระราชบัญญัติเซลล์ต้นกำเนิดหรือผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิด พ.ศ. ... เพื่อควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตและประกอบธุรกิจเซลล์ต้นกำเนิดให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการวิจัยทดลอง เกี่ยวกับเซลล์ต้นกำเนิดหรือผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิด และเป็นทางเลือกในการรักษาผู้ป่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งเป็นการคุ้มครองผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการรักษาโรคโดยใช้เซลล์ต้นกำเนิดหรือผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิดในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- คณิต ฒ นคร. 2548. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด , พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร.
- วิญญูชน. 2548. โครงการชีวจริยธรรมกับการวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่ แนวคิดทางศาสตร์
คริสต์นิกายคาทอลิกเกี่ยวกับการวิจัยทางการแพทย์สมัยใหม่ , พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร
มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
- จิตติ ติงศภัทัย .2525. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 . กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์
บรรเจิด สิงคะเนติ . 2547 . หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ .
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน
- บัญญัติ สุชีวะ . 2525. คำอธิบายกฎหมายลักษณะทรัพย์ . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จีรรัชการพิมพ์
ธาดา สืบหลินวงศ์ . 2549. การให้ค้ายินยอมสำหรับงานวิจัย . วารสารจุฬาลงกรณ์เวชสาร : 50.
- นำชัย ชีววิวรรณ . 2549. สถานการณ์โลกของสเต็มเซลล์. วารสาร UPDATE, 229 (ตุลาคม 2549) : 51.
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ . 2549. สเต็มเซลล์ เซลล์มหัศจรรย์กับชีวจริยธรรม . วารสารScience World
2,20 (ธันวาคม 2549) : 14.
- วิชญ์ เครื่องงาม .2517. ความยินยอม-ยอมความตามกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา .วารสารกฎหมายคณะ
นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 : 159.
- วิสูตร พงศศิริไพบูลย์ .2543. แพทย์กับการแพ็คดีละเมิด. วารสารศิริราช 52 : 80-85โครงการชีวจริยธรรม
และการวิจัยทางการแพทย์สมัยใหม่ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ศูนย์พันธุ์ วิศวกรรมและเทคโนโลยี
ชีวภาพแห่งชาติ (2550) “เซลล์ต้นกำเนิดและสังคม” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:
<http://bio.thainhf.org/?module=edoc&page=detail&id=49>
- ทิพย์วรรณ ธนไพศาล. ข้อมูลและสถานภาพด้านชีวจริยธรรม (Bioethics), โครงการศึกษานโยบายด้าน
เทคโนโลยีชีวภาพ ศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก:
<http://www.duangden.com/>
- นเรศ ดำรงชัย .2007. ผลกระทบด้านจริยธรรมของการศึกษาวิจัย STEM CELL ศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและ
เทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.thainhf.org/Bioethics>
[2007 ,November 14].
- อาทิตย์ กิจชะระภูมิ. 2550. ปัญหากฎหมายและจริยธรรมกับการคุ้มครองชีวิตอันเกิดจากเทคโนโลยีช่วยการ
เจริญพันธุ์ทางการแพทย์ วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัสวินคุรุพิพัฒน์ .2550. ความรับผิดชอบทางอาญาในการใช้เซลล์ต้นกำเนิดของมนุษย์เพื่อการวิจัยทดลอง.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Rick Wiss. (2001). Bush Administration Order Halts Stem Cell Meeting; NIH Planned Session To Review fund Requests. Washington Post.2.

Roberson,J. Two Models of Human Cloning.Pp.66.

Science & Technology Foresight Center of NISTEP. (2003). Science & Technology Trends :Quarterly Review. Background of the Establishment of a Control System for HumanEmbryo in the UK and Its Actual Function, 8. 28-42.

The Warnock Report on Human Fertilization and Embryology.Para.A5-6,12-14.

Service Facilities and Hotel Performance: Empirical Evidence from Hotel-Level Data in Thailand

*Jordi Meya Domínguez**

Abstract

The main purpose of this paper is to examine the effects of service facilities on performance within the hotel industry. We used as a case study secondary data on the hotel industry in Thailand covering 2,627 hotels. Our estimated regression indicates that service facilities affect native (Thai) guests and foreign (non-Thai) guests differently, which can lead to different strategic actions for each group. Among all kinds of service facilities, providing Internet service seems to be the greatest contribution to hotel performance. Therefore, hoteliers operating in Thailand should make providing a sound Internet connection a priority in order to ensure the successful short-term and long-term performance and development of their business.

Keywords: Service Facilities, Hotel Performance, Thailand.

* The International College of the National Institute of Development Administration (ICO NIDA) – Serithai Road, Klong-Chan, Bangkok 10240, Thailand – Email: jordimeya@outlook.com.
I would like to thank Professor Piriya Pholpirul for his excellent advisor for this Independent Study

I. Introduction

The hotel industry plays a crucial role in an economy's tourism sector nowadays. And tourism is recognized by governments, international funding agencies, and the business arena as a truly effective tool toward achieving economic development (Gatsinzi & Donaldson, 2010). In terms of accommodation, to cite just one concept, the hotel industry has played an important role in contemporary society. One study has discovered that for those countries with a large number of inbound tourists, the numbers of tourists patronizing the accommodation industry in one year can outnumber the total population of the country, especially in developed nations (Gagian, 2010). Another study, carried out by Vujović (2013), points out that the service industry (which includes hotels) represents the main engine of economic activity, particularly in the majority of developed countries where the service sector represents 60-70 percent of Gross Domestic Product (GDP). And a study by León-Darder, Villar-García, and Pla-Barber (2011) found that the hotel industry is a “keystone” toward ensuring the proper functioning of the world economy and has become a global economic driving force.

Likewise, Dieke and Karamustafa (2000) suggested that “the development of tourism [is] . . . a major international economic activity, together with its potential to contribute to economic development in terms of foreign-exchange earnings, employment, etc.” (p.467). consequently, the impact of the hotel industry on tourism is tremendous. Similarly, the social impacts of tourism, which affect local communities, are also very remarkable. For example, Bohdanowicz and Zientara (2009) found that tourism-related industries can offer potential benefits for local communities in terms of generating new jobs as well as other contributing directly and indirectly in other ways. Even more, regarding issues such as improving standards of living and health or increasing educational opportunities, the tourism industry is also important (Prayag, Dookhony-Ramphul, & Maryeven, 2010). In terms of community development, tourism is seen as a significant contributor¹. On the other hand, some studies found that tourism can sometimes have negative effects on local communities².

But in a broader context hotels must compete with hostels, caravan parks, serviced apartments, resorts, and motels (Assaf & Cvelbar, 2010). Thus, hotels face a variety of challenges related to increasing competition. Therefore, they must find ways to distinguish themselves by differentiating the quality of their services from those of their competitors as a way to increase customer loyalty (Kandampully & Suhartanto, 2000).

¹ A paper published by Hjalager (1996) explained that the tourism industry injects capital into local communities, which has obvious economic benefits for the survival of rural communities and also contributes to diversification of local industry and increasing incomes.

² Studies by Fun et al. (2014) found that economic outcomes are usually seen mostly positive for local communities whereas issues such as sociocultural, legal, and environmental impacts are perceived as negative. Therefore, it seems to be mandatory for tourism industry to take into consideration as much as possible local communities' involvement.

Taking into account the significant peaks and troughs in competition in the hotel industry, globally speaking, and the business environment makes it imperative and urgent to find optimal solutions for enhancing performance. One strategic action that hoteliers may consider to improve performance regards service innovation because businesses are currently fighting among themselves to become competitive in a fierce battle for market share, where profit margins are tight for both luxury hotels and budget hotels since pricing is the main competitive tactic to attract customers. It seems, therefore, that both high-priced and budget hotels are aiming to become competitive by choosing service innovation as an important strategy (Xu, et al., 2014).³

In addition, there exists an increasing level of competition globally in the accommodation industry. Therefore, if hoteliers want to be really successful, they should fully understand the importance of being competitive and offer excellent services and facilities to satisfy their customers' needs in order to distinguish themselves from their competitors (Chu & Choi, 2000). Apart from providing high quality services, hotels nowadays also try to distinguish themselves by innovating their services to satisfy customers (Tută&Micu, 2014), which is also crucial for enhancing their competitiveness. Consequently, both quality and variety of hotel services are decisive factors in retaining current customers and attracting new ones (Băltescu&Doşcor, 2014). A hotel's main role is at all times to satisfy guest's needs. Because hotel guests actively utilize a variety of different services that in the end will add value to their stay, hotel services must cater to their every need (Erto&Vanacorde, 2002). Furthermore, service quality must be understood from the customers' perspective, which can be difficult to ascertain given the intangible quality of some services and because customers appreciate services holistically and subjectively (He, Kim, & Moon, 2015). But measuring performance from customers' perspectives is necessary because it can determine the strategies behind the services offered (Leong, 2015).

Performance indicators are also very important when analyzing hotel services because they are used to evaluate those service attributes that customers appreciate the most when choosing a hotel or guesthouse. An example of how important performance is in the hospitality industry can be found in a study carried out by Wilkins, Merrilees, and Herington (2007). This study finds that service quality is closely linked to performance in the hospitality industry.⁴ Antony, Jiju, and Ghosh (2004) emphasize the importance of the relationship between service quality and performance in the service industry and note that offering optimal service quality will have a solid impact on business performance. Therefore, those businesses that embrace customer-oriented approaches are more likely to be successful than those that do not. Thus, hoteliers must recognize which services their guests value the most so that these services can be carefully monitored and constantly improved.

³ Market demand in the hospitality industry is usually split between high-level hotels (luxury) and low-level hotels (budget); therefore, competition approaches are normally bound to price. Consequently, service innovation is a fundamental competitive strategy for both types of hotel.

⁴ Measuring performance in the hospitality industry is difficult because services are normally heterogeneous and intangible (different from products). An example of measuring performance could be by assessing the efficiency of service provision or the quality of the service from customer or manager subjective perspectives (Haber & Reichel, 2005).

No one operating in the hospitality industry can survive in such a competitive environment without satisfying customer needs. And this requires providing a consistently high quality of service, which in turn is strongly associated with better levels of performance (Narangajavana & Hu, 2008). Other studies have found that customer perception of quality is not the only factor to consider when measuring performance and argue that hoteliers aiming to improve their performance use other business inducements to attract potential customers. For example, Wang, Chen, and Chen (2012) look at the effects on performance from external environmental factors. They note that the Input-Processing-Output (IPO) model of Total Quality Management (TQM) reflects the relationship between TQM and market orientation, which exerts a positive influence on hotel performance⁵. In another study, using the Importance-Performance Analysis (IPA) model, Chen (2014) mentions that such a model is popular and valuable for prioritizing improvements in relation to improving the quality of services⁶. Indeed, performance in the hotel industry has already been widely studied in diverse countries, for example, in Taiwan (Yu & Lee, 2009) and Spain (Claver-Cortés et al., 2008), and the relationship of performance to service quality in the UK (Harrington & Akehurst, 1996) and Turkey (Akbaba, 2006). Most of these published papers, however, have shown different results.

Several published papers have examined to what extent hotel services in general affect hotel performance. For instance, Mohsin and Lockyer (2010) studied four- and five-star hotels in New Delhi and found that performance also depends on expectations of the guests, including their past experiences. This confirms the importance of stressing the managerial implications for those services that needed attention in order to meet customers' expectations. In another study, also using a survey questionnaire and an importance-analysis model, Qu and Sit (2007) found that four out of six service quality dimensions were relevant to international guests' decisions to likely return to the same hotel. In a study focusing on the importance of hotel attributes linked to customers' level of satisfaction, Qu, Ryan, and Chu (2000) surveyed 402 international travelers and found that levels of satisfaction of hotel travelers with service facilities were significant in three market segments of hotels in Hong Kong. In a study of hot springs hotels in Taiwan, Hsieh, Lin, and Lin (2008) used five dimensions of a PZB service questionnaire to evaluate service quality and found that is important to accurately identify customer preferences regarding quality of services.

This study aims to investigate the effects of service facilities on hotel performance. More specifically, it aims to identify service facilities and see how they might differently impact native and foreign guests. This will allow managers and accommodation professionals to focus on the most important services, facilities, and activities so as to achieve the greatest possible competitive advantage.

⁵ TQM – continuously delivers improvement within organizations to achieve customers' needs for gaining competitive advantage.

IPO – this model delineates inputs on current and future customers' needs and outputs regarding the way in which customer quality is strengthened to certify profitability and satisfaction.

⁶ Importance-performance analysis is a tool that helps managers to identify the merits and limitations of a service in the hotel industry from tourist perceptions and to gain competitive advantage.

We analyze here the importance of services, facilities, and hotel performance in hotels in Thailand, which is a very attractive destination for international tourists from Asia and the Pacific region as well as being one of the world's top tourist destinations (McDowall, 2010). Furthermore, a report by the World Travel & Tourism Council (2014) shows that the direct contribution of Thailand's travel and tourism sector to GDP rose to 9 percent in 2013⁷ and that the direct contribution to employment was 6.6 percent in 2013.⁸ The main objective in conducting this study is to fill in the gaps in our knowledge. We will do this by examining the relationship between service activities and facilities in Thai hotels and guesthouses.

Despite there being quite a number of studies linked to service in the hospitality industry, there are at the moment very few empirical studies of the service activities and facilities in hotels and guesthouses in Thailand. This paper aims to analyze the effect of various services and facilities on hotel performance and to address the following questions: First, what are the roles of hotel amenities and hotel characteristics on hotel performance? Second, what is the role of service activities and facilities on hotel performance in Thailand? And, third, what are the best ways to help hotel or guesthouse owners/managers realize the importance of prioritizing service activities and facilities? Finally, we hope to show solid final outcomes at an empirical level, which can be used as a reference for the hotel industry to help it be more efficient in terms of matching service facilities and activities to improved performance.

Beginning with an introduction, this paper is divided into five sections. The second section provides basic information on the hotel industry in Thailand, including current problems and obstacles in operating a hotel establishment. The third section uses secondary data from a survey of hotels and guesthouses conducted by the National Statistical Office of Thailand (NSO) in 2012 to explain variables and show relationships between different kinds of service activities and facilities and hotel performance. Section four explains estimated results from the regression model based on the secondary data mentioned above. The fifth section concludes and supplies recommendations.

⁷ Travel and tourism's direct contribution to the GDP is basically a reflection of the activity of the economy generated by industries such as hotels, travel agents, airlines, and those services related to passenger transportation including activities related to restaurants and leisure industries closely linked to tourists as well.

⁸ Direct contribution to employment is related to employment by hotels, travel agents, airlines, and other passenger service transportation including activities from restaurants and leisure industries directly endorsed by tourists.

II. Overall Information and the Current Situation of the Hotel Industry in Thailand

According to the 2012 Survey of Hotel and Guest Houses by the National Statistical Office, there are a total of 9,865 hotels and guesthouses in Thailand with 457,976 total rooms. Table 1 shows the numbers and percentages of hotels and guesthouses according to size of establishment, region of the country, and number of rooms. This dataset is beneficial because it breaks down hotels and guesthouses according to important characteristics, in this case number of hotels, guesthouses, and rooms available in Thailand. Hotels can be divided into three sizes: 1) small (less than 60 rooms), 2) medium-sized (60-149 rooms), and 3) big (150 rooms or more). The data show that most hotels (81.3 percent) in the country as a whole as well as by region have fewer than 60 rooms.

The greatest number of hotels (3,703 or 37.5 percent) is found in the southern region of the country followed by central and vicinity (24.4 percent), northern (1,922 or 19.5 percent), northeastern (1,151 or 17.7 percent), and Bangkok (683 or 6.9 percent).

With regard to the number of rooms, Table 1 also shows 457,976 units for the whole Kingdom. The southern region has the highest number of rooms (145,728 or 31.8 percent of the total for the country) followed by the central region and vicinity (26.3 percent), and Bangkok has the third largest number of rooms (17.5 percent). The last two regions were the northern (15.8 percent) and northeastern (8.6 percent). Given these figures, one can clearly see that Bangkok, the capital of Thailand, enjoys a constant flow and large proportion of arriving guests (a significant number of them landing at Suvarnabhumi Airport) who stay at hotels and guesthouses for at least one night before visiting other parts of the country. Although Bangkok has the fewest hotels compared to other regions, the city's concentration of accommodation venues offers guests a huge number of room options.

Results from the 2012 Hotels and Guest Houses survey indicate that there are a number of major considerations that were subjected to review by survey respondents. The majority of problems in the hotel industry in Thailand come from market and external factors such as high competition within the industry itself (79.6 percent), followed by negative effects from economic crisis (70.3 percent), high production costs (63.8 percent), and lower purchasing power (57.2 percent). Problems related to government policies such as double taxation (25.5 percent), unavailability of loans (18.5 percent), lack of specialized personnel (17.7 percent), and government regulations (17.1 percent) did not appear to be major problems.

According to the survey, competition clearly represents a serious matter among industry professionals. Secondly, economic crisis was also a large concern. Survey results indicate that hoteliers were somehow preoccupied with the economy since this factor ranked second as a problem of major concern. Thirdly, the high cost of production in the Thai hospitality industry was another problem to be solved according to survey respondents.

The list of assistance needed from the government included: moratorium, support knowledge employment, lower rate interest rates, tax reduction schemes, price control, economic stimuli, travel promotions, support knowledge employment, improvement in government regulations, promotion of SME's, political stability, etc. Figure 2 shows the percentage of respondents who selected each assistance need. The principal need identified was to promote travel (71 percent). In 2012, two principal problems affected the Thai tourism industry, as noted in an article from the Royal Thai Embassy of Singapore (2012), namely, the large-scale floods in the last months 2011 together with the world economic crisis. Both had seriously affected the Thai tourism industry. Therefore, as shown in the survey results, respondents considered promoting travel to be the major need they faced, hopefully to be met by the government.

In second place in the survey (60.1 percent) was the need to create economic stimuli. However, stimulating the economy in the year 2012 was problematic because the government was focused on policies regarding flood recovery, for example, a paddy pledging scheme to balance lower income clusters, policies to help poor farmers increase productivity and income, or social programs such as healthcare assistance, mostly for poor people. According World Bank data (2012), the slowdown of the global economy back then was also an issue of concern.

The third major assistance need (selected by 51.9 percent of respondents) was related to drafting a tax reduction scheme. Since hotel expenses had increased (the National Statistical Office of Thailand finding that operating expenses of hotels and guesthouses in 2011 had increased from 2009), tax relief was sought by hoteliers. The fourth major assistance need identified (by 46.6 percent of respondents) was good price control.

What we can observe from the current situation of the hotel industry in Thailand is that fierce competition and low demand are pushing hoteliers to pay more attention to improving their service quality. This leads to the next section, in which the role of service facilities and their role in contributing to hotel performance are examined.

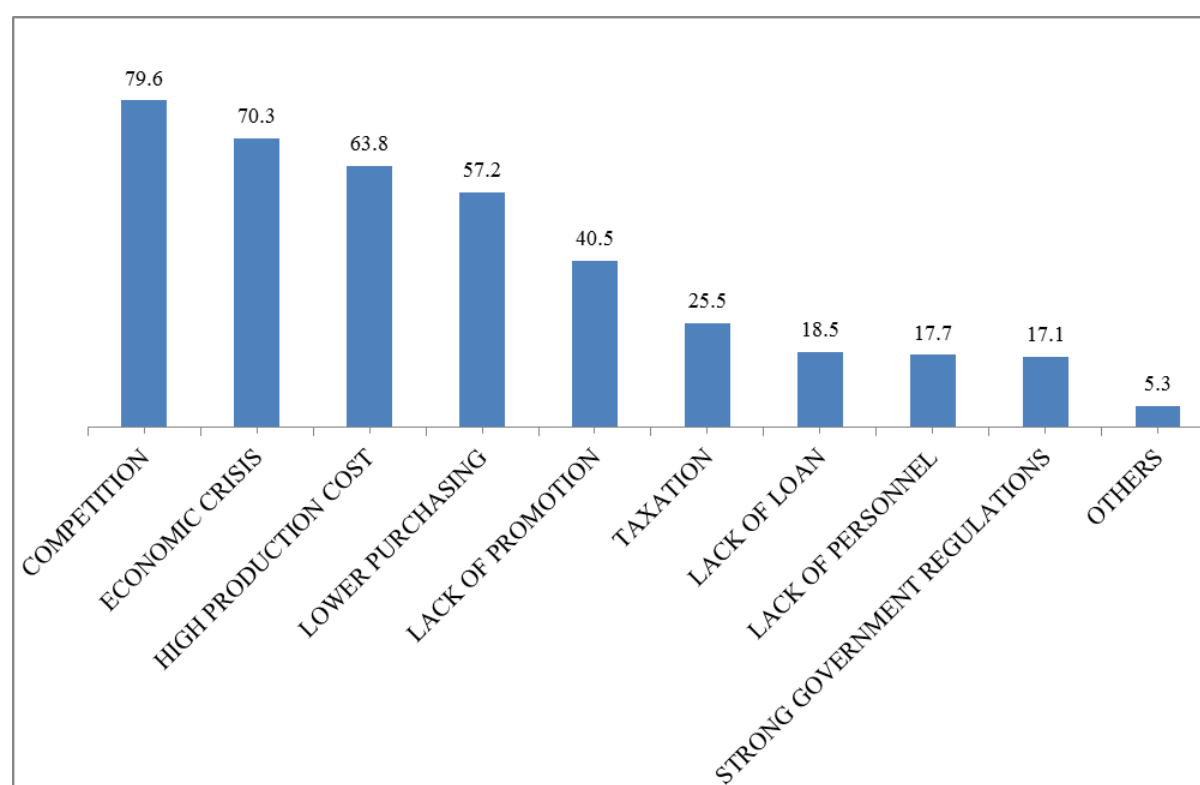
Table 1. Number and Percentage of Hotels by Size of Establishment and Region

Region and Size of Hotels	Number of	Percent	Number	Percent
Whole Kingdom	9,865	100.0	457,976	100.0
Fewer than 60 rooms	8,014	81.3	200,161	43.7
60-149 rooms	1,306	13.2	115,495	25.2
150 rooms or more	545	5.5	142,320	31.1
Bangkok	683	6.9	80,077	17.5
Fewer than 60 rooms	296	3.0	10,403	2.3
60-149 rooms	200	2.0	18,500	4.0
150 rooms or more	187	1.9	51,174	11.2
Central and Vicinity	2,406	24.4	120,414	26.3
Fewer than 60 rooms	1,899	19.2	51,030	11.1
60-149 rooms	366	3.7	32,177	7.0
150 rooms or more	141	1.4	37,207	8.1
Northern	1,922	19.5	72,186	15.8
Fewer than 60 rooms	1,647	16.7	36,911	8.1
60-149 rooms	220	2.2	18,779	4.1

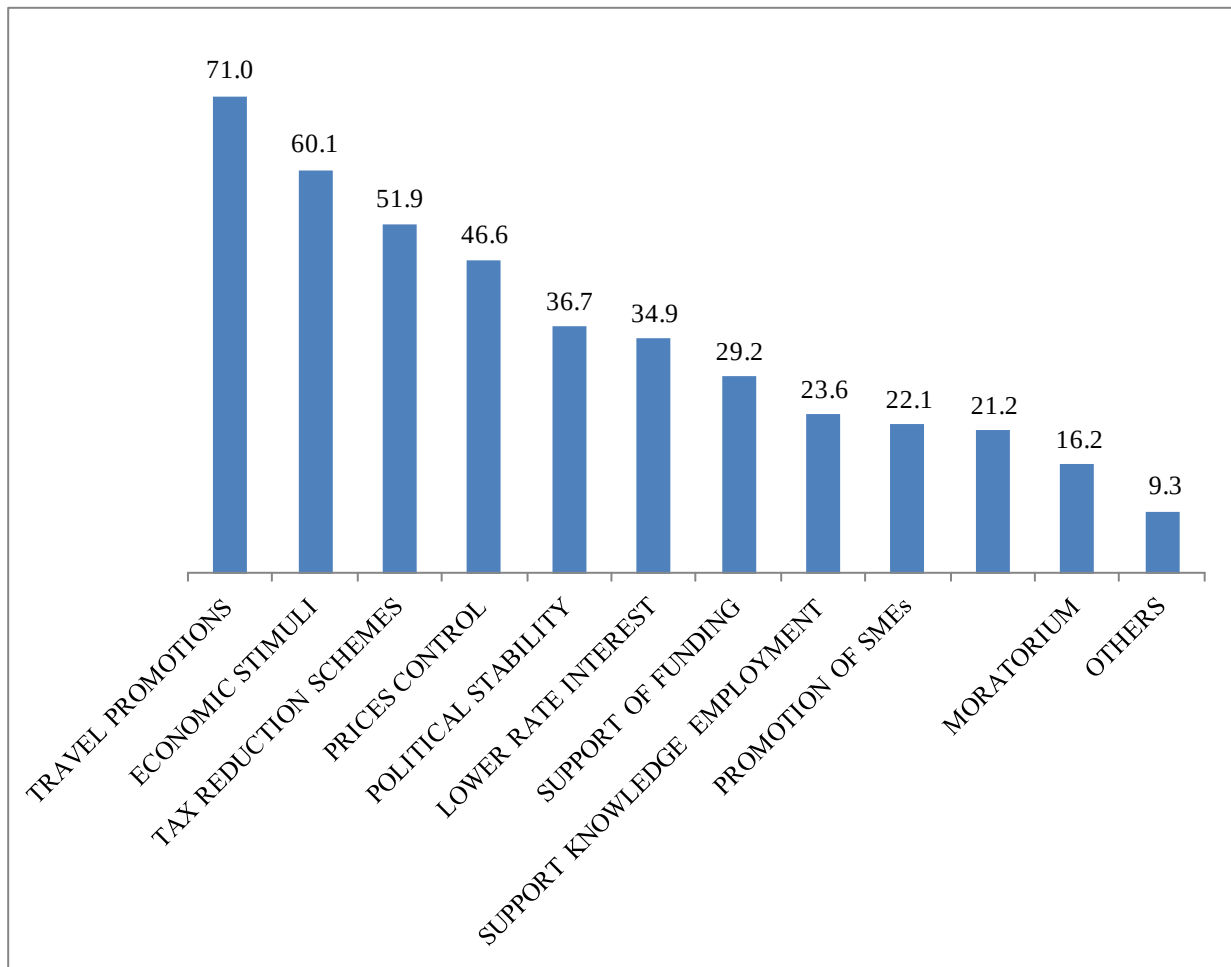
Region and Size of Hotels	Number of	Percent	Number	Percent
150 rooms or more	55	0.6	16,496	3.6
Northeastern	1,151	11.7	39,571	8.6
Fewer than 60 rooms	981	9.9	21,497	4.7
60-149 rooms	143	1.4	12,909	2.8
150 rooms or more	27	0.3	5,165	1.1
Southern	3,703	37.5	145,728	31.8
Fewer than 60 rooms	3,191	32.3	80,320	17.5
60-149 rooms	377	3.8	33,130	7.2
150 rooms or more	135	1.4	32,278	7.0

Source: Authors' Computation. Data from the Survey of Hotels and Guest Houses 2012, National Statistical Office of Thailand

Figure 1. Principal Problems and Obstacles in Operating Establishment (%)

Source: Authors' Computation – Data from the Survey of Hotels and Guest Houses 2012, National Statistical Office of Thailand

Figure 2. Principal Assistance Needed from Government (%)

Source: Authors' Computation – Data from the Survey of Hotels and Guest Houses 2012, National Statistical Office of Thailand

III. Services and Facilities and Hotel Performance

In order to estimate the impact of hotel services on performance, we will use a simple regression model with having two dependent variables regarding short-term business performance measured by 1) the number of hotel guests classified into Thai guests and foreign guests in a given year, and 2) total room sales in terms of Thai baht in a given year. Independent variables are classified into two sets: 1) hotel characteristics control variables such as hotel age, foreign shareholding, number of rooms, meeting/seminar room, number of workers, types of establishments, and hotel location, and 2) service facilities such as dummy variables of entertainment, taxi/limousine service, restaurant, barber, spa, massage, sightseeing and tour service, souvenir shop, health center, swimming pool, and Internet. Definitions and means of those independent variables are presented in Table 2.

The mean or average value for hotel age was 13.33 years. This datum certifies that hotels and guesthouses are relatively newly built. In terms of the average number of rooms (62.12 rooms), hotels and guesthouses have plenty of rooms available the whole year through to meet the demands of the tourism industry⁹.

Another variable has to do with the average number of workers in hotels and guesthouses (37.64). As mentioned above, Thailand relies heavily on tourism as the mainstay of the economy. For example, a report from the World Travel & Tourism Council (2014) found that the total investment in the travel and tourism industry in 2013 was 7 percent of the country's total investment, and the National Statistical Office of Thailand (2012) reported that a total of 265,906 workers were employed by hotels and guesthouses. Human resources seem to be the most important factor in the hospitality industry due to the around-the-clock intensity of labor involved in order to meet guests' needs. This demand presents employment opportunities for a vast potential workforce, in particular for unskilled and semi-skilled workers in jobs such as food and bar service staff, domestics, cooking staff, and maintenance staff (Choi, Woods, & Murrmann, 2000). Hence, this control variable seems to carry a specific weight in terms of welcoming more guests as well as generating revenue from room sales.

Thirty-five percent of hotels and guesthouses have a Company Limited (Ltd.) legal status, which is closely associated with international hotel conglomerates, versus those establishments run by individual proprietors, who are mostly Thai. This figure Company Limited significantly affects the number of total guests and room sales because millions of tourists come from overseas and thus may feel more comfortable staying in international hotels or guesthouses than in other accommodation of different legal status.¹⁰

Region location is also taken into consideration as a control variable as most guests (29 percent), especially those coming from overseas, would rather stay in a hotel located in the South, followed by preference for the Central and Vicinity region (28 percent).¹¹

As for other control variables such as hotel services and facilities, 49 percent of establishments have a restaurant, which plays an important role in attracting guests as for room sales; the mean value certifies it (49 percent) but more so for international guests than for Thai guests. Generally, international travelers often like or appreciate not just the beauty

⁹ According to an article from Tourism Authority of Thailand Newsrooms (2014) regarding figures extracted from the United Nations World Tourism Organization (WTO) in 2013, Thailand eventually rose to the 10th position related to the world's most visited places. Therefore, it is evident that hotels and guesthouses must offer enough rooms to welcome such a large number of visitors so as to have increased the number of total guests and hotel and guesthouses room sales.

¹⁰ An article published by Tourism Authority of Thailand Newsrooms (2014) noted that the numbers of international tourist visitor arrivals in 2013 was higher than in 2012, representing an increase of 19.6 percent. Therefore, according to the results, a company's legal status as a limited company tends to be positive factor for the Thai economy due to international guests' seeming preference for places of such legal status.

¹¹ This finding is consistent with a study by McDowall and Choi (2010), who found that international tourists traveling to Thailand are likely to stay in hotels in the southern part of the country due to the beautiful beaches and scenery. Phuket is the largest island in Thailand and is the country's most visited tourist destination among overseas tourists. Therefore, the fact that most tourists visiting Thailand like to go south, it is no surprise that 29 percent of the hotels in Thailand are located at the southern region of the country.

and ambiance of the hotel or guesthouse but also being able to eat authentic Thai food cooked at the place where they are hosted.¹²

But there are other facilities that are also important in attracting guests and generating room revenue. An average of 25 percent of hotels and guesthouses have swimming pools, for example. Just as for restaurants on the premises, having a swimming pool is an added attraction for foreign guests.

These days it is really important for hotels and guesthouses to provide a reliable Internet connection for their guests, and 55 percent of establishments do so. Indeed, an Internet connection is the most highly rated control variable. Given the importance of the Internet allowing travelers, tourists, and business people to remain in constant, immediate contact with others, it is hard to imagine any hotel or guesthouse not mentioning the Internet as one of the key services they offer. From the customers' perspective, Internet connectivity is a key factor influencing their decision of where to stay. Furthermore, the "new" tourist, who values both money and time, has less patience with a slow or constantly dropping off Internet connection, so the quality and reliability of a hotel/guesthouse Internet connection is also a key factor. (Buhalis & Law, 2008).

In general, for hotels in Thailand to increase the number of guests and room revenue they should not be too old, have plenty of rooms, have sufficient resources in terms of number of workers, have "company limited" legal status, be located in the South, have a restaurant, have a swimming pool, and provide a reliable Internet connection. However, other variables and characteristics should also be examined to determine the impact of having more guests and room sales.

There seems to be enough evidence so far that having a restaurant, a swimming pool, and a reliable Internet can generate the highest performance for hoteliers in Thailand. It is also likely that having other hotel facilities should generate more revenue than not having them, just as is the case for restaurants, swimming pools, and the Internet (Table 3). But one cannot draw a solid conclusion on this point since tabulation results are not linked to control hotel characteristics such as hotel age, hotel size, location, and so on. It is therefore necessary to also go over the regression analysis models and estimated results to bring solid conclusions about such findings, which are shown in Table 4.

According to indicators from Table 3 (service facilities in regard to total room sales and number of guests), having a restaurant is perceived as the most valuable service facility to offer customers in terms of increasing both total room sales and the number of guests. As another important indicator of the value of a particular service facility, the table also indicates that hotels and guesthouses clearly need to realize the importance of guaranteeing a reliable Internet connection with a great bandwidth.

¹² This is in clear contrast to a study carried out regarding Thailand and the importance of the expenditure on food, which clearly benefits business. The 2006 holiday budget regarding food expenditure on foreign visitors was roughly 20 percent of their vacation budget, as noted by Batra (2008). Thus, foreign tourists would seem to appreciate very much having easy access to Thai food.

Finally, and interestingly, investing in a swimming pool is also crucial to ensure higher performance with regarding to total room sales and number of guests. Perhaps unexpectedly, however, other service facilities such as sightseeing/tours and massage or spa services do not play any important role, neither in total room sales nor number of guests, as shown in table 3.

Table 12: Description and Mean of Independent Variables

Independent variables	Definitions	Observations	Mean
<i>Hotel Characteristics</i>			
Hotel Age	Years since a hotel or guesthouse was built	2627	13.33
Foreign Share Holding (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse has foreign investment and 0 otherwise	2627	0.03
Number of Rooms (percent)	Percentage of rooms that a hotel or guesthouse disposes	2627	62.12
Meeting/Seminar Room (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse has a meeting/seminar room and 0 otherwise	2627	0.28
Number of Workers (percent)	Percentage of workers engaged in a hotel or guesthouse	2425	37.64
<i>Form of Legal Organization</i>			
Juristic Partnership (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse is composed by juristic partnership and 0 otherwise	2627	0.11
Company Limited (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse is composed by company limited and 0 otherwise	2627	0.35
<i>Region</i>			
Central (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse is located in Central region and 0 otherwise	4145	0.28
Northern (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse is located in Northern region and 0 otherwise	4145	0.19
Northeastern (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse in located in Northeastern region and 0 otherwise	4145	0.12
Southern (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse in located in Southern region and 0 otherwise	4145	0.29
Bangkok (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse in located in Bangkok region and 0 otherwise	4145	0.13
<i>Hotel Service Facilities</i>			
Restaurant (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse offers restaurant as a hotel service facility and 0 otherwise	2627	0.49
Entertainment (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse offers entertainment as a hotel service facility and 0 otherwise	2627	0.15
Spa (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse offers spa as a hotel service facility and 0 otherwise	2627	0.12
Massage (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse offers massage as a hotel service facility and 0 otherwise	2627	0.04
Sightseeing and Tour (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse offers sightseeing as a hotel service facility and 0 otherwise	2627	0.11
Souvenir Shop (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse offers souvenir shop as a hotel service facility and 0 otherwise	2627	0.17
Health Center (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse offers health center as a hotel service facility and 0 otherwise	2627	0.12
Swimming Pool (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse offers swimming pool as a hotel service facility and 0 otherwise	2627	0.08
Internet (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse offers Internet as a hotel service facility and 0 otherwise	2627	0.1
Postal Service (dummy)	Constructed to be 1 if a hotel or guesthouse offers postal service as a hotel service facility and 0 otherwise	2627	0.25

Source: Authors' Computation

Table 3: Service Facilities and Total Room Sales (Baht per year) and Number of Guests (per year)

Service Facilities	Total Room Sales (Baht per Year)		Number of Guests (Per Year)	
	Yes	No	Yes	No
Restaurant	28,084,492,058	3,073,548,501	22,625,192	5,352,587
Entertainment	12,483,439,814	18,681,492,195	9,713,664	18,071,733
Taxi-Limousine	13,452,460,935	17,519,982,574	8,024,850	19,397,556
Barber	6,810,716,770	24,063,854,739	4,441,739	22,572,445
Spa	13,860,897,797	17,294,533,712	8,172,667	19,281,563
Massage	14,674,680,665	16,553,372,044	10,639,764	17,109,964
Sightseeing Tour Services	11,526,377,349	19,543,046,160	6,419,717	20,849,099
Souvenir Shop	10,385,785,490	20,627,246,019	6,219,510	20,954,028
Health and Fitness Center	15,585,307,447	15,554,824,062	8,904,631	18,616,316
Swimming Pool	22,719,367,367	8,458,708,442	15,095,137	12,903,740
Internet Service	26,766,207,122	4,288,715,838	21,679,361	6,595,420
Postal Service	12,543,390,949	18,791,058,961	8,971,244	18,833,941

Source: Authors' Computation. Data from the Survey of Hotels and Guest House 2012,

National Statistical Office of Thailand.

IV. Estimated Results

Table 4 shows estimated results. There are eight estimated models for measuring hotel performance here. The first six models (Model 1-6) are estimations of the number of hotel guests, and the last two models (Model 7-8) are estimations of financial performance measured by total number of rooms. In the first three models, we estimate the number of guests, both Thai guests and foreign guests, with lists of hotel characteristics control variables without taking into consideration any hotel service facilities. Model 4-6 includes more independent variables of hotel facilities.

Our results show that hotels that have been operating longer have a significant positive impact on both Thai guests and foreign guests. A hotel that has been operating about a year longer than its competitors will attract 9.5-13.4 percent more Thai than foreign customers. On the other hand, while Thai customers prefer older hotels, foreigners do not. (Both preferences are statistically significant.) This indicates that Thai guests, somehow, feel more comfortable a hotel or guesthouse that has a longer track record (reputation). In contrast, profits regarding room sales with or without hotel service facilities will be lower the older a hotel but it is statistically significant.

As to be expected, foreign guests are positively associated with hotels that have foreign shareholders (e.g., international hotel chains). Compared to hotels under Thai ownership, hotels with foreign shareholders tend to have about 37.4 percent more foreign guests whereas 95.3 percent fewer Thai guests. Normally, foreigners appreciate being in a place where they can comfortably communicate with staff in English in order to gather more information more quickly about Thailand or to help lessen culture shock, among other issues. However, since international hotel chains are relatively more expensive compared to a locally run venues, this type of costly hotel may not attract Thai travelers, for whom price is a major concern.

A very interesting point is that the greater the number of rooms, the more guests a hotel tends to have. This is statistically significant for both Thai and non-Thai guests, but estimated coefficients of this variable are still too minimal to be taken into consideration. A hotel or guesthouse offering its customer more rooms will have a higher profit growth from Thai guests in comparison to foreigners by 0.256-0.328 percent.

Notably, Thai guests will appreciate those hotels and guesthouses that offer meeting or seminar rooms as this variable is highly associated in relation to having more Thai hotel guest sales a percentage of 44-66 percent. This result is obvious since it is mainly Thai people who attend all the conference/s that are normally held in (especially Bangkok) hotels, especially. On the other hand, offering hotel service facilities related to meeting or seminar rooms seems to have a negative or insignificant impact in terms of attracting foreign guests.

In terms of hotel size as measured by the total number of workers, hotels with more workers are found to be positively associated with more guests, both Thai and foreign. Thus, staff size has a positive impact in total guest sales for Thai and foreigner guests. Investigating the form of legal organization shows that all variables for limited companies are positively related and statistically significant as well in comparison with properties run by individual proprietors. Running a hotel or guesthouse either as a juristic partner or company limited is positively related and statistically significant in terms of number of hotel guests and room

sales for both Thai and foreign guests. Foreigners, though not Thais, seem to prefer hotels that are limited companies over those that are juristic partnerships. Limited company hotels seem to attract 78.8 percent more foreign guests than do individual proprietor hotels. This might be because foreigners prefer staying at international hotels while Thais consider staying in accommodation run by locals good enough.

As for the regions where hotels are located, due to the fact that Bangkok is the capital and by far the largest city, its hotels and guesthouses accommodate more guests compared to other regions. Nevertheless, we still find that foreign guests differ from Thai guests in terms of region, tending to visit and stay in hotels mostly in the southern region more so than other regions.¹³

In terms of hotel service facilities, Internet service seems to be the most important facility that attracts large numbers of hotel guests, especially in the case of foreigners. Hotels that provide free Internet service, by controlling other factors, attract around 20.6 percent more guests and about 30.9 percent more foreign guests than do hotels without Internet. Similarly, hotels with restaurants seem to attract more foreigners (33.9 percent) but fewer Thais (37.4 percent) compared to hotels without restaurants.

As for variables related to room sales, hotels and guesthouses that have been operating longer show results both positively related and statistically significant compared to those that have operated for a shorter period of time, and offering hotel service facilities shows no effect in terms of on booking more rooms. A hotel that has been in operation one year longer than a competitor seems to generate higher revenue from room sales by around 7.92-8.01 percent. This is despite the fact that in some cases newer hotels might have more and better services and facilities. Therefore, it would seem that reputation is much more important for customers when selecting a hotel or guesthouse. Hence, revenue will not be affected at all by the hotel service facility variable.

Results differ a bit if the numbers of rooms are taken into account. Those establishments that provide hotel service facilities to their clients realize more revenue from room sales than those which do not, by a percentage of 0.121-0.134. The percentages, however, may seem very low in determining whether or not offering rooms with service facilities is worthwhile.

Another finding relates to the number of workers, which is used to measure hotel size and which correlates with room sales. Results show that both variables are closely related and statistically significant. As for room sales in relation to the region the hotel or guesthouse is located, the results indicate that Bangkok is still the region where the most hotel room revenue is generated, with a percentage of 13.8-17.8 higher than for hotel room revenue in the South. The region with the second-highest revenue was in the South, mainly along the coast.

¹³ Since foreigners come to Thailand to, in general, visit the breathtaking beaches, most can be found in the southern part of the country such as Krabi, Pangnga, Phuket, Trang, or SuratThani Provinces.

In terms of service facilities affecting the revenue acquired from room sales, results show convincingly that Internet service is the most important service for a hotel to provide. Hotels providing Internet to guests had 21.9 percent more room sales compared to hotels that did not do so. Hotels with a spa, a swimming pool, and postal services generated more income than did hotels without those service facilities by 19.9, 9.93, and 9.46 percent, respectively. Finally, we see negative impacts on revenue, also statistically significant, in the cases of entertainment and massage services.

It is clear that hotels and guesthouses hoping to generate more revenue coming from room sales must have a solid and reliable WIFI network connection.

Table 4. Estimation of the Impact of Service Innovation on Hotel Guests (Thai and Foreign) and Room Sales

Models	-1	-2	-3	-4	-5	-6	-7	-8
	Hotel Guest (Log Scale)						Room Sales (Log Scale)	
VARIABLES	Total Guest	Thai Guest	Foreigner Guest	Total Guest	Thai Guest	Foreigner Guest		
<i>Hotel Characteristics</i>								
Operating Periods (Years)	0.117*** [0.0257]	0.134*** [0.0318]	0.0946*** [0.0355]	0.115*** [0.0261]	0.130*** [0.0315]	0.101*** [0.0347]	0.0801*** [0.0160]	0.0792*** [0.0164]
Hotel Age (Years)	0.00777*** [0.00233]	0.0178*** [0.00289]	-0.0109*** [0.00416]	0.00729*** [0.00237]	0.0131*** [0.00289]	-0.00478 [0.00413]	-0.00742*** [0.00149]	-0.00504*** [0.00147]
Foreign Share Holding (Dummy) (Dummy)	-0.212 [0.189]	-0.953*** [0.244]	0.374* [0.217]	-0.138 [0.190]	-0.743*** [0.243]	0.256 [0.223]	0.163 [0.114]	0.119 [0.110]
Number of Rooms (Log-Scale)	0.00256*** [0.000578]	0.00278*** [0.000729]	0.00304*** [0.000741]	0.00270*** [0.000590]	0.00287*** [0.000726]	0.00328*** [0.000756]	0.00121*** [0.000270]	0.00134*** [0.000271]
Meeting/Seminar Room (Dummy)	-0.057 [0.0795]	0.440*** [0.0978]	-0.454*** [0.113]	0.0119 [0.0833]	0.660*** [0.102]	-0.622*** [0.115]	-0.164*** [0.0480]	-0.202*** [0.0489]
Number of Workers (Log Scale)	0.549*** [0.0428]	0.254*** [0.0540]	0.722*** [0.0588]	0.608*** [0.0465]	0.463*** [0.0594]	0.522*** [0.0639]	1.019*** [0.0251]	0.961*** [0.0272]
<i>Form of Legal Organization: Reference- Individual Proprietor</i>								
Juristic Partnership (Dummy)	0.422*** [0.0945]	0.378*** [0.116]	0.335** [0.153]	0.394*** [0.0948]	0.341*** [0.115]	0.344** [0.150]	0.212*** [0.0547]	0.198*** [0.0539]
Company Limited (Dummy)	0.483*** [0.0816]	0.235** [0.107]	0.788*** [0.120]	0.527*** [0.0829]	0.389*** [0.106]	0.638*** [0.123]	0.269*** [0.0504]	0.230*** [0.0498]
<i>Region: Reference-Southern</i>								
Central/Vicinity	0.195*** [0.0695]	0.669*** [0.0950]	-0.313*** [0.116]	0.155** [0.0692]	0.549*** [0.0915]	-0.264** [0.114]	-0.0784* [0.0430]	-0.0571 [0.0423]
Northern	0.174** [0.0842]	0.905*** [0.106]	-1.040*** [0.134]	0.0869 [0.0846]	0.716*** [0.104]	-0.951*** [0.134]	-0.407*** [0.0481]	-0.403*** [0.0483]
Northeastern	-0.0262 [0.0955]	0.882*** [0.113]	-1.933*** [0.137]	-0.102 [0.0963]	0.636*** [0.112]	-1.680*** [0.143]	-0.276*** [0.0550]	-0.213*** [0.0551]
Bangkok	0.297** [0.122]	0.726*** [0.168]	0.300 [0.183]	0.228* [0.121]	0.510*** [0.161]	0.400** [0.185]	0.138* [0.0720]	0.178** [0.0701]

Table 4 (Continued)

<i>Hotel Service Facilities</i>								
Restaurant	-	-	-	-0.148*	-0.374***	0.339***	-	0.0512
	-	-	-	[0.0786]	[0.0987]	[0.125]	-	[0.0460]
Entertainment	-	-	-	-0.195**	-0.125	-0.319***	-	-0.220***
	-	-	-	[0.0828]	[0.107]	[0.117]	-	[0.0504]
Taxi and Limousine Service	-	-	-	0.0427	0.00303	0.126	-	0.0254
	-	-	-	[0.0934]	[0.122]	[0.132]	-	[0.0568]
Barber Service	-	-	-	0.00872	0.07	0.197	-	-0.119
	-	-	-	[0.133]	[0.177]	[0.200]	-	[0.0845]
Spa Service	-	-	-	-0.102	-0.433***	0.117	-	0.199***
	-	-	-	[0.0984]	[0.141]	[0.140]	-	[0.0639]
Massage Service	-	-	-	0.0483	0.0886	0.00268	-	-0.152***
	-	-	-	[0.0816]	[0.115]	[0.128]	-	[0.0568]
Sightseeing and Tour Service	-	-	-	-0.128	-0.370***	0.291**	-	0.086
	-	-	-	[0.0921]	[0.118]	[0.125]	-	[0.0618]
Souvenir Shop	-	-	-	0.177	0.298**	0.166	-	0.0964
	-	-	-	[0.110]	[0.137]	[0.151]	-	[0.0691]
Health Center Service	-	-	-	-0.104	-0.15	0.0418	-	0.0464
	-	-	-	[0.103]	[0.139]	[0.141]	-	[0.0637]
Swimming Pool	-	-	-	-0.252***	-0.685***	0.563***	-	0.0993*
	-	-	-	[0.0830]	[0.104]	[0.116]	-	[0.0527]
Internet Service	-	-	-	0.206***	0.0539	0.309***	-	0.219***
	-	-	-	[0.0694]	[0.0830]	[0.114]	-	[0.0413]
Postal Service	-	-	-	-0.125*	-0.151	-0.0157	-	0.0946**
	-	-	-	[0.0760]	[0.0938]	[0.101]	-	[0.0414]
<i>Constant</i>	4.834***	4.117***	3.661***	4.798***	4.116***	3.465***	11.42***	11.38***
	[0.305]	[0.380]	[0.417]	[0.310]	[0.376]	[0.414]	[0.196]	[0.201]
<i>Observations</i>	2,425	2,357	1,822	2,425	2,357	1,822	2,425	2,425
<i>R-squared</i>	0.382	0.225	0.41	0.391	0.271	0.441	0.763	0.774

Notes: Robust standard errors in bracket, *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$.

V. Conclusions and Recommendations

In examining the impact of service facilities and activities on total room sales and number of guests, this research paper used hotel-level data derived from the National Statistical Office of Thailand. To assess firm performance, this paper used short-term variables of hotels and guesthouses, covering their room sales and numbers of guests. For long-term development, hotel service facilities are strongly associated with performance.

However, after controlling for hotel characteristics, hotels and guesthouses that have been operating longer have a significant positive impact on attracting Thai guests. We also found that in terms of hotel age Thai guests really appreciated a hotel or guesthouse with a good reputation, which may be strongly related to hotel age; this was not such a strong factor for non-Thai guests.

In terms of profits being greater for hotels with a greater number of rooms, hoteliers benefited more from Thai-guests compared to foreigners. Another remarkable finding is that, the number of Thai guests were positively and statistically significant in relation to those establishments offering to them both meeting or seminar rooms. This can readily be explained due to the fact that Thai people attend conferences quite often, most of which are held in hotels in the Kingdom's capital, Bangkok. Also related to hotel size as measured by the total number of workers, a greater number of workers was found positively and statistically significantly related to the number of guests, for both Thai and non-Thai guests. Finally, with regard to the form of legal organization, foreign guests are positively associated with foreign shareholding whereas Thai guests are associated with hotels of individual proprietor status, but both figures are strongly associated with welcoming more guests and selling more rooms as well. Thai guests normally went to establishments run by local people while foreign customers preferred international hospitality places.

After analyzing hotels and guesthouses in term of the region where they are located, we found that Thais preferred the northern regions while non-Thais preferred the southern region. An explanation for that could be that traveling to the south for locals is relatively more expensive than it is for foreigners. Moreover, in the majority of cases, foreigners normally travel to Thailand because they are attracted by the beauty of its beaches, most of which are located in the southern provinces.

With regard to a firm's long-term development, including hotel service facilities and activities in terms of performance, Internet service was found to be statistically significant in terms of attracting more guests and increasing the revenue from room sales. Finally, spas, swimming pools, and postal services were also statistically significant in generating revenue from the room sales.

These results can be used to identify ways to reduce the limitations of hotel amenities to truly have solid performances in the long run. Results here should behoove hoteliers to take seriously the provision of those services and facilities that their guests most desire. We have aimed to identify which service facilities can actually elevate hotel performance. Hoteliers need to clearly distinguish between Thai and non-Thai guests. To optimize the best outcomes to help hoteliers/managers to seek the importance of service activities and facilities, it is highly recommended to have a reliable Internet connection as the first priority, available 24/7, to greatly attract the most guests as well as to increase revenue from total room sales.

Even though our results cannot be regarded as causal effects on performance in hotels and guesthouses in Thailand, our paper hopes to advance discussion of how important it is to seriously analyze how hotel services can increase the likelihood of long-term development for both hotels and guesthouses in the Kingdom of Thailand.

Although meticulous care was undertaken in testing and analyzing statistical data, this paper also contains some limitations. First, the data was tested from a questionnaire collected in 2012, which is not recent at all, and secondly, more empirical studies of service facilities and activities in the hospitality industry should be taken into account in the foreseeable future.

References

- Akbaba, A. (2006). Measuring service quality in the hotel industry: A study in a business hotel in Turkey. *International Journal of Hospitality Management*, 25(2), 170-192.
- Antony, J., Jiju Antony, F., & Ghosh, S. (2004). Evaluating service quality in a UK hotel chain: a case study. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 16(6), 380-384.
- Assaf, A., & Cvelbar, L. K. (2010). The performance of the Slovenian hotel industry: evaluation post-privatisation. *International Journal of Tourism Research*, 12(5), 462-471.
- Băltescu, C. A., & Doşcor, D. (2014). The assessment of hotel services in Poiana Braşov resort. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov. Series V: Economic Sciences*, 7(2), 65-70.
- Batra, A. (2008). Foreign tourists' motivation and information source(s) influencing their preference for eating out at ethnic restaurants in Bangkok. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 9(1), 1-17.
- Bohdanowicz, P., & Zientara, P. (2009). Hotel companies' contribution to improving the quality of life of local communities and the well-being of their employees. *Tourism and Hospitality Research*, 9(2), 147-158.
- Buhalis, D., & Law, R. (2008). Progress in information technology and tourism management: 20 years on and 10 years after the Internet—The state of eTourism research. *Progress in Tourism Management*, 609-623. doi: doi:10.1016/j.tourman.2008.01.005
- Chen, K.-Y. (2014). Improving importance-performance analysis: The role of the zone of tolerance and competitor performance. The case of Taiwan's hot spring hotels. *Tourism Management*, 40, 260-272. doi: doi:10.1016/j.tourman.2013.06.009
- Choi, J.-G., Woods, R. H., & Murrmann, S. K. (2000). International labor markets and the migration of labor forces as an alternative solution for labor shortages in the hospitality industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 12(1), 61-67.
- Chu, R. K. S., & Choi, T. (2000). An importance-performance analysis of hotel selection factors in the Hong Kong hotel industry: a comparison of business and leisure travellers. *Tourism Management*, 21(4), 363-377.
- Claver-Cortés, E., Pereira-Moliner, J., Tarí, J. J., & Molina Azorín, J. F. (2008). TQM, managerial factors and performance in the Spanish hotel industry. *Industrial Management & Data Systems*, 108(2), 228-244.
- Dieke, P. U. C., & Karamustafa, K. (2000). Cooperative marketing in the accommodation subsector: Southeastern mediterranean perspectives. *Thunderbird International Business Review*, 42(4), 467-494.
- Erto, P., & Vanacore, A. (2002). A probabilistic approach to measure hotel service quality. *Total Quality Management*, 13(2), 165-174.
- Gagian, L. (2010). The importance of accommodation activity in the hotel industry. *Annals of Eftimie Murgu University Resita, Fascicle II, Economic Studies*, 231-236.
- Gatsinzi, J., & Donaldson, R. (2010). Investment challenges in the hotel industry in Kigali, Rwanda: Hotel managers' perspectives. *Development Southern Africa*, 27(2), 225-240.
- Haber, S., & Reichel, A. (2005). Identifying Performance Measures of Small Ventures—The Case of the Tourism Industry. *Journal of Small Business Management*, 43(3), 257-286.
- Harrington, D., & Akehurst, G. (1996). Service quality and business performance in the UK hotel industry. *International Journal of Hospitality Management*, 15(3), 283-298.

- He, Z., Kim, H.-K., & Moon, J.-Y. (2015). A study on the effect of hotel intelligent fusion system on hotel strategy, work process, employee satisfaction, and hotel performance. *Multimedia Tools and Applications*. doi: DOI 10.1007/s11042-014-2011-5
- Hjalager, A.-M. (1996). Agricultural diversification into tourism: Evidence of a European Community development programme. *Tourism Management*, 17(2), 103-111.
- Hsieh, L.-F., Lin, L.-H., & Lin, Y.-Y. (2008). A service quality measurement architecture for hot spring hotels in Taiwan. *Tourism Management*, 29, 429-438. doi: doi:10.1016/j.tourman.2007.05.009
- Kandampully, J., & Suhartanto, D. (2000). Customer loyalty in the hotel industry: the role of customer satisfaction and image. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 12(6), 346-351.
- León-Darder, F., Villar-García, C., & Pla-Barber, J. (2011). Entry mode choice in the internationalisation of the hotel industry: a holistic approach. *Service Industries Journal*, 31(1), 107-122.
- Leong, C.-C. (2008). Service performance measurement: Developing customer perspective calculators for the hotel industry. In *Advances in Hospitality and Leisure*, 4, 101-120. doi: 10.1016/S1745-3542(08)00005-2
- McDowall, S. (2010). International Tourist Satisfaction and Destination Loyalty: Bangkok, Thailand. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 15(1), 21-42.
- McDowall, S., & Choi, Y. (2010). A comparative analysis of Thailand residents' perception of tourism's impacts. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 11(1), 36-55.
- Mohsin, A., & Lockyer, T. (2010). Customer perceptions of service quality in luxury hotels in New Delhi, India: an exploratory study. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 22(2), 160-173.
- Narangajavana, Y., & Hu, B. (2008). The Relationship Between the Hotel Rating System, Service Quality Improvement, and Hotel Performance Changes: A Canonical Analysis of Hotels in Thailand. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 9(1), 34-56.
- National Statistical Office of Thailand. (2010). Operating expenses of hotels and guest houses in 2009 by size of establishment an region. Retrieved September 18, 2015, from http://web.nso.go.th/en/survey/hotelg/data_hotelg/561126_2010_WholeKingdom.pdf
- National Statistical Office of Thailand. (2012a). Number of persons engaged in hotels and guest houses by work status, sex, size of establishment and region. Retrieved September 22, 2015, from http://web.nso.go.th/en/survey/hotelg/data_hotelg/561126_2012_WholeKingdom.pdf
- National Statistical Office of Thailand. (2012b). Operating expenses of hotels and guest houses in 2011 by size of establishment an region. Retrieved September 18, 2015, from http://web.nso.go.th/en/survey/hotelg/data_hotelg/561126_2012_WholeKingdom.pdf
- Prayag, G., Dookhony-Ramphul, K., & Maryeven, M. (2010). Hotel Development and Tourism Impacts in Mauritius: Hoteliers' Perspectives on Sustainable Tourism. *Development Southern Africa*, 27(5), 697-712.
- Qu, H., Ryan, B., & Chu, R. (2000). The Importance of Hotel Attributes in Contributing to Travelers' Satisfaction in the Hong Kong Hotel Industry. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 1(3), 65-83.
- Qu, H., & Sit, C. Y. (2007). Hotel Service Quality in Hong Kong: An Importance and Performance Analysis. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 8(3), 49-72.

- Royal Thai Embassy of Singapore. (2012). Thai international travel fair 2012. Retrieved July 30, 2015, from <http://www.thaiembassy.sg/announcements/thai-international-travel-fair-2012>
- The World Bank. (2012). Thailand Economic Monitor - December 2012. Retrieved September 18, 2015, from http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/TEM_Dec_2012.pdf
- Tourism Authority of Thailand Newsroom. (2014). Thailand welcomed 26.7 million visitor arrivals in 2013, exceeding target. Retrieved August 18, 2015, from <http://www.tatnews.org/thailand-welcomed-26-7-million-visitor-arrivals-in-2013-exceeding-target/>
- Tourist Authority of Thailand Newsroom. (2014). Thailand No 1 for most beachfront hotels. Retrieved August 13, 2015, from <http://www.tatnews.org/thailand-no-1-for-most-beachfront-hotels/>
- Tută, L., & Micu, C. (2014). The evolution of the performance indicators specific to the hotel offer in Europe. *Agricultural Management / Lucrari Stiintifice Seria I, Management Agricol*, 16(4), 65-70.
- Vujović, V. P. (2013). Structural-dimensional concept of tourism service quality. *Singidunum Journal of Applied Science*, 10(2), 32-39.
- Wang, C.-H., Chen, K.-Y., & Chen, S.-C. (2012). Total quality management, market orientation and hotel performance: The moderating effects of external environmental factors. *International Journal of Hospitality Management*, 31(1), 119-129.
- Wilkins, H., Merrilees, B., & Herington, C. (2007). Towards an understanding of total service quality in hotels. *International Journal of Hospitality Management*, 26(4), 840-853.
- World Travel & Tourism Council. (2014). Economic impact 2014 Thailand Retrieved September 17, 2015, from <http://www.wttc.org//media/files/reports/economic%20impact%20research/country%20reports/thailand2014.pdf>
- Xu, H., Liu, Y., Song, L., & Wang, R. (2014). The comparisson of service innovation between high level hotels and budget hotels in China. *Tourism and Hospitality Development Between China and EU*, 9-21. doi: 10.1007/978-3-642-35910-1_2
- Yu, M.-M., & Lee, B. C. Y. (2009). Efficiency and effectiveness of service business: Evidence from international tourist hotels in Taiwan. *Tourism Management*, 30(4), 571-580.

การศึกษาการรับรู้ภาพลักษณ์กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยโดยการวิเคราะห์ความสมนัย

นิตินัย รุ่งจินดารัตน์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การรับรู้ภาพลักษณ์กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้ง 8 คลัสเตอร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าร่วมชมงานไทยเที่ยวไทย ครั้งที่ 31 ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค จำนวน 2,500 คน การดำเนินการวิจัย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งคณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความสมนัย (Correspondence Analysis) ซึ่งอธิบายการรับรู้ภาพลักษณ์สถานที่ท่องเที่ยวในรูปของแผนภาพการรับรู้ (Perceptual Map)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มท่องเที่ยวที่มีภาพลักษณ์ชัดเจนตามการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ประกอบด้วย 3 คลัสเตอร์ คือ กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง กลุ่มท่องเที่ยว Active Beach และกลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยมีการรับรู้ต่อกิจกรรมวิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงว่าคนท้องถิ่นมีน้ำใจและมีความเป็นมิตร มีการรับรู้ต่อกิจกรรม Active Beach ว่ามีสถานที่ท่องเที่ยวกลางคืนและแหล่งบันเทิงที่น่าสนใจ มีที่พักสะดวกสบาย และมีการรับรู้ต่อกิจกรรม Royal Coast ว่ามีกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับนักท่องเที่ยว จากการวิจัยในครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้จุดเด่นของแต่ละกลุ่มท่องเที่ยว เนื่องจาก กลุ่มท่องเที่ยวของไทยมีความคล้ายคลึงกันมากในสายตาของนักท่องเที่ยวหรือภาพลักษณ์ของแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวไม่มีความโดดเด่น นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังต้องพิจารณาต่อไปว่ากลุ่มท่องเที่ยวที่มีภาพลักษณ์ที่ชัดเจนที่นักท่องเที่ยวรับรู้ขึ้นเป็นภาพลักษณ์ที่ตรงตามการกำหนด/การวางตำแหน่งตนเองของแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวหรือไม่

คำสำคัญ ภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทย การวิเคราะห์ความสมนัย
แผนภาพการรับรู้

* สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

118 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

อีเมล: nitinai.rungjindarat@gmail.com

An Investigation of Thai Tourists' Perceptions Towards Thailand's Tourism Clusters Using Correspondence Analysis

Nitinai Rungjindart

Abstract

This study aims to analyze Thai tourists' perceptions towards destination image of Thailand's eight tourism clusters. Data were collected from 2,500 Thai tourists attending the 31st Thai Teaw Thai Exhibition held at Bangkok International Trade and Exhibition Centre (BITEC). In this study, the questionnaire developed from the researchers' documentary research was used as the tool for data collection. To analyze Thai tourists' perceptions towards destination image of Thailand's eight tourism clusters, correspondence analysis was utilized and research results were presented as perceptual maps.

The results revealed that the tourism clusters that had obvious image according to Thai tourists' perceptions include Mekong River Way of Life Cluster, Active Beach Cluster, and Royal Coast Cluster. Thai tourists perceived that local people in the Mekong River Way of Life Cluster were generous and friendly, that the Active Beach Cluster had interesting nightclubs and entertainment spots as well as comfortable accommodations, and that the Royal Coast Cluster had a wide variety of activities for tourists. According to this study's results, relevant agencies need to use public relations to increase Thai people's awareness of each tourism cluster's distinctive points. This is because Thailand's tourism clusters are relatively similar according to Thai tourists' perceptions. In other words, each tourism cluster's image is not remarkable. Furthermore, related agencies need to consider whether tourism clusters with obvious image are consistent with each cluster's specified image.

Keywords Tourism destination image, Thailand's tourism clusters, Correspondence analysis, Perceptual maps

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก กล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่แสดงบทบาทเด่นชัด เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นำไปสู่การจ้างงาน สร้างอาชีพ การกระจายรายได้ และการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องมากมายหลายร้อยสาขา ซึ่งสร้างความมั่งคั่งให้กับประชาชนและประเทศชาติ

นอกจากนี้ภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวยังเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับกันอย่างเป็นสากลว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะส่งผลต่อการรับรู้ของบุคคล พฤติกรรม และการเลือกจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว (Gallarza, Saura and García, 2002: 56-78) มีอิทธิพลต่อทั้งพฤติกรรมการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในอนาคต รวมไปถึงระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ทำให้มีการวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว (Tourism destination image) อย่างไรก็ตามคุณภาพของการจัดการภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมในด้านความรู้ ความเข้าใจ และขีดความสามารถในการจัดการภาพลักษณ์ที่ถูกต้องเหมาะสมของผู้เกี่ยวข้องในระบบการท่องเที่ยวด้วย จึงมักพบว่าการจัดการภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ยังขาดมาตรฐานทั้งทางด้านการตลาด การบริหารจัดการ และการให้บริการ เป็นผลมาจากการสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวจนอาจหมดความนิยมไปในที่สุด ส่งผลกระทบให้รายได้จากการท่องเที่ยว และอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ลดลง ทั้งยังส่งผลกระทบต่อการทำงานของภาคธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจเชื่อมโยงอีกด้วย

แม้ว่าเรื่องของภาพลักษณ์สินค้าจะถูกกล่าวถึงในบทความทางการตลาดมานานแล้วว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อกระบวนการซื้อ แต่สำหรับด้านการท่องเที่ยวเพิ่งจะพยายามทำความเข้าใจบทบาทของภาพลักษณ์ในกระบวนการตัดสินใจท่องเที่ยวและการวัดผลภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวกันเมื่อไม่นานมานี้ (Echtner and Ritchie, 2003: 37-48)

Gallarza et al. (2002: 56-78) ได้นำเสนอการทบทวน อภิปรายแนวคิดและการวัดผลภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวภายในแง่มุมทางด้านทฤษฎีและระเบียบวิธีการ ระบุว่า ลักษณะสำคัญของงานวิจัยเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวมีความหลากหลายในสาขาต่างๆ มีหลายวิธีการที่ใช้ในการศึกษาภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ดังภาพที่ 1 และจากการศึกษาของ Beerli and Martin (2004: 657-681) พบว่า บทความวิชาการและบทความเฉพาะด้านได้นำเสนอแบบวัดในการศึกษาคุณลักษณะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวที่ถูกรับรู้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะต่างๆ ที่กำหนดการรับรู้ของบุคคลยังขาดความสอดคล้อง เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่ไม่สามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบวัดได้ ทำให้แบบวัดเหล่านั้นขาดความน่าเชื่อถือและไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นสากลในการวัดผลภาพลักษณ์ Beerli and Martin (2004: 657-681) จึงได้นำเสนอกรอบแนวคิดที่รวมเอาทุกแง่มุมของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลได้ คุณลักษณะต่างๆ ถูกรวบรวมไว้ในแบบ

วัด ซึ่งจำแนกออกเป็น 9 มิติ การเลือกคุณลักษณะที่จะนำไปใช้จะขึ้นอยู่กับจุดดึงดูดของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง รวมทั้งที่ตั้งและวัตถุประสงค์ของการประเมินภาพลักษณ์

Statistical procedure		Data collection	Authors
I. MULTIVARIATE METHODS	Information reduction procedures	Principal Components Analysis	Lk 5 Lk 5 Lk 7 Lk 7 Lk 10 SD 7 Ahmed (1991; 1996) Baloglu (1997) Baloglu & McCleary (1999) Walmisley & Young (1998) Sternquist (1985) Fakeye & Crompton (1991) Muller (1995) Driscoll et al. (1994)
		Factor Analysis	Lk 7 Lk 7 SD 5 Lk 6 Crompton et al. (1992) Schroeder (1996) Opperman (1996a, 1996b) Guthrie & Gale (1991) Crompton (1979) Echtner & Ritchie (1993)
		Correspondences Analysis	Yes/No Yes/No Calabrone et al. (1989) Eizaguirre & Laka (1996)
		Multidimensional Scaling	Lk 5 Lk 7 2nd technique Rk 12 SD 7 Gartner (1989) Goodrich (1982) Guthrie & Gale (1991) Haathi (1986) Baloglu & Brinberg (1997)
		Cluster analysis	2nd technique DS 5 Muller (1995) Embacher & Buttle (1989)
	Dependence Analysis	Multiple regression	Lk 7 Dadgostar e Isotalo (1995)
		Log-linear	2nd technique Eizaguirre & Laka (1996)
		Conjoint Analysis	Rk 4 Carmichael (1992)
		Analysis of Variance (ANOVAS, MANOVAS,...)	Lk 5 Lk5 SD7 2nd technique 2nd technique 2nd technique Chon (1992) Baloglu & McCleary (1999) Schroeder (1996) Crompton (1979) Gartner & Hunt (1987) Baloglu (1997) Fakeye & Crompton (1991) Ahmed (1991; 1996)
		Correlations Analysis	2nd technique Dadgostar e Isotalo (1995)
II. Bivariate methods	T-Test and others	Lk 7 SD 5 Lk 5 2nd technique 2nd technique 2nd technique	Chon (1991) Gartner & Hunt (1987) Borchgrevink & Knutson (1997) Fakeye & Crompton (1991) Driscoll et al. (1994) Ahmed (1991) Muller (1995) Reilly (1990) Opperman (1996a, 1996b) Schroeder (1996)

SD=Semantic differential; Lk=Likert scale; Categorical Data: Yes/No; Rk = Ranking order.

ภาพที่ 1 สรุปเทคนิคการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว
โดย Gallarza et al. (2002: 56-78)

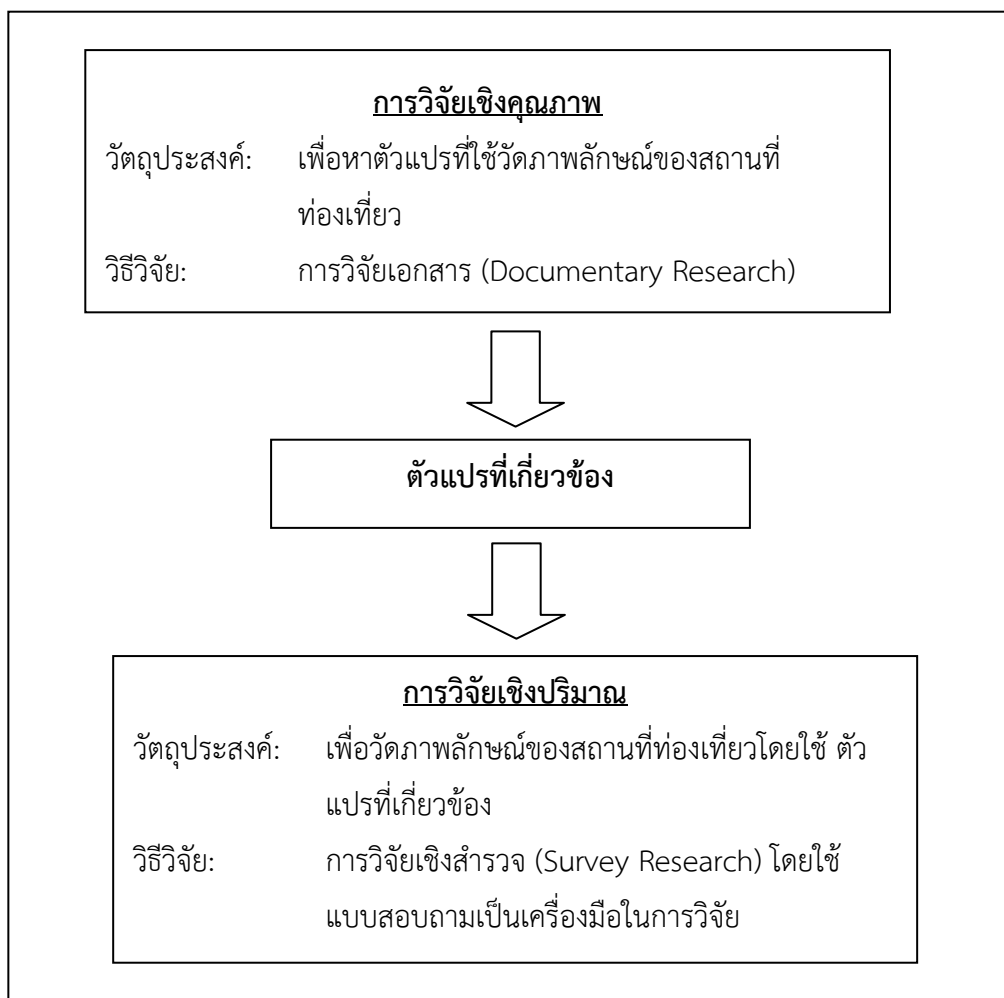
ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีแนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเพื่อประชาสัมพันธ์ประเทศไทย สร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว พัฒนาการตลาดสมัยใหม่ (Modern Marketing) สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก การค้นหาภาพลักษณ์ที่เหมาะสมจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาปรับปรุงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์การรับรู้ภาพลักษณ์กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้ง 8 คลัสเตอร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้รวมวิธีวิจัย 2 อย่างเข้าด้วยกัน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ใน ขั้นตอนแรก งานวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา ส่วนใน ขั้นตอนที่สอง ใช้การวิจัยเชิงปริมาณโดยนำตัวแปรที่ได้จากขั้นตอนแรกมาวัดภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงปริมาณ (ภาพที่ 2 รูปแบบการวิจัย)

ภาพที่ 2 รูปแบบการวิจัยดัดแปลงจาก A Model for Destination Image Research
โดย Jenkins (1999: 7)

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าร่วมชมงานไทยเที่ยวไทย ครั้งที่ 31 ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค (บริษัท พี.เค.เอ็กซ์ซิชั่น แมนเนจเม้นท์ จำกัด ผู้จัดการ ประมาณการ จำนวนผู้เข้าร่วมชมงาน 1,000,000 คน)

ตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าร่วมชมงานไทยเที่ยวไทย ครั้งที่ 31 ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค จำนวน 2,500 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งคณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามในงานวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การรับรู้ภาพลักษณ์กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้ง 8 คลัสเตอร์

คำถามส่วนนี้กำหนดคำถามให้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแนวทางของลิเคิร์ท (Likert's Scale) ในแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวจะมีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 17 ข้อถาม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป

คำถามส่วนนี้เป็นแบบกำหนดให้ตอบ (Check List) ประกอบด้วย 5 ข้อถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพหลัก รายได้ต่อเดือน ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดและกำหนดให้เลือกตอบได้เพียง 1 คำตอบ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ซึ่งค่า IOC จะต้องมีความมากกว่า 0.50 ข้อคำถามนั้นจึงจะถือว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และเมื่อนำมาวิเคราะห์พบว่า

แบบสอบถามส่วนที่ 1 การรับรู้ภาพลักษณ์กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้ง 8 คลัสเตอร์ มีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 17 ข้อถาม พบว่า ข้อคำถามที่มีค่า IOC = 1 มี 11 ข้อ และ IOC = 0.66 มี 5 ข้อ มีเพียง 1 ข้อเท่านั้นที่ค่า IOC = 0.33 ซึ่งข้อคำถามที่มีค่า IOC < 0.50 ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

แบบสอบถามส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป มีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 5 ข้อถาม พบว่าทุกข้อคำถามมีค่า IOC = 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการรวบรวมแบบสอบถาม จากนักท่องเที่ยวยาวไทยที่เข้าร่วมชมงานไทยเที่ยวไทย ครั้งที่ 31 ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 17 – 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทคพร้อม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ให้ครบ 2,500 ชุด จึงทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ เพื่อบรรยายข้อมูลส่วนบุคคล สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความสมนัย (Correspondence Analysis) ในการวิเคราะห์การรับรู้ภาพลักษณ์กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้ง 8 คลัสเตอร์ของนักท่องเที่ยวยาวไทย

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล

ในการวิจัยนี้ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวยาวไทยที่เข้าร่วมชมงานไทยเที่ยวไทย ครั้งที่ 31 ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,500 คน ผลการศึกษาแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	1,336	53.44
ชาย	1,158	46.32
ไม่ระบุ	6	0.24
อายุ		
15 - 24 ปี	718	28.72
25 - 34 ปี	1,036	41.44
35 - 44 ปี	495	19.80
45 - 54 ปี	173	6.92
55 - 64 ปี	63	2.52
65 ปีขึ้นไป	9	0.36
ไม่ระบุ	6	0.24
สถานภาพ		
โสด	1,688	67.52
สมรส/อยู่ด้วยกัน	720	28.80
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	81	3.24
ไม่ระบุ	11	0.44

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
พนักงานเอกชน/ลูกจ้างเอกชน	742	29.68
นักเรียน/นักศึกษา	627	25.08
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	500	20.00
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงาน	445	17.80
รับจ้างทั่วไป	122	4.88
อื่นๆ	54	2.16
ไม่ระบุ	10	0.40
รายได้ (ต่อเดือน)		
ไม่เกิน 10,000 บาท	578	23.12
10,001 - 20,000 บาท	805	32.20
20,001 - 30,000 บาท	484	19.36
30,001 - 40,000 บาท	283	11.32
40,001 - 50,000 บาท	126	5.04
ตั้งแต่ 50,001 บาทขึ้นไป	203	8.12
ไม่ระบุ	21	0.84

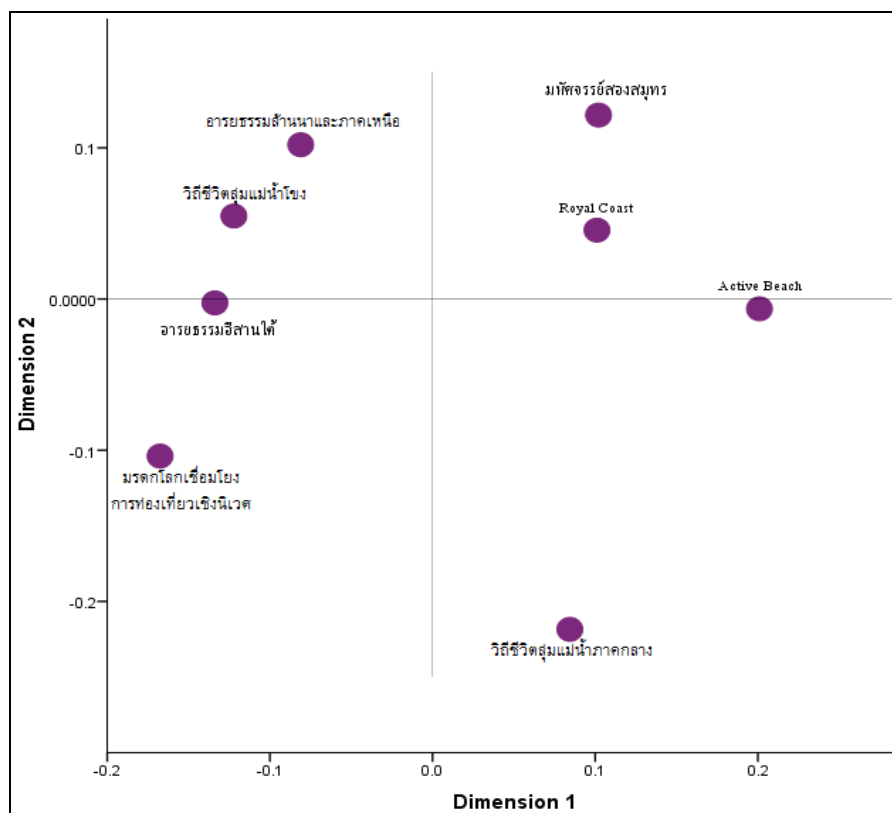
จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 53.44 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 46.32 เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 25 - 34 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.44 รองลงมามีอายุ 15 - 24 ปี และ 35 - 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.72 และ 19.80 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 67.52 มีสถานภาพโสด ทั้งนี้ร้อยละ 29.68 มีอาชีพหลักเป็นพนักงานเอกชน/ลูกจ้างเอกชน รองลงมาคือ นักเรียน/นักศึกษา และค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 25.08 และ 20.00 ตามลำดับ และมีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.20 รองลงมามีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และ 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.12 และ 19.36 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การรับรู้ภาพลักษณ์กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทย

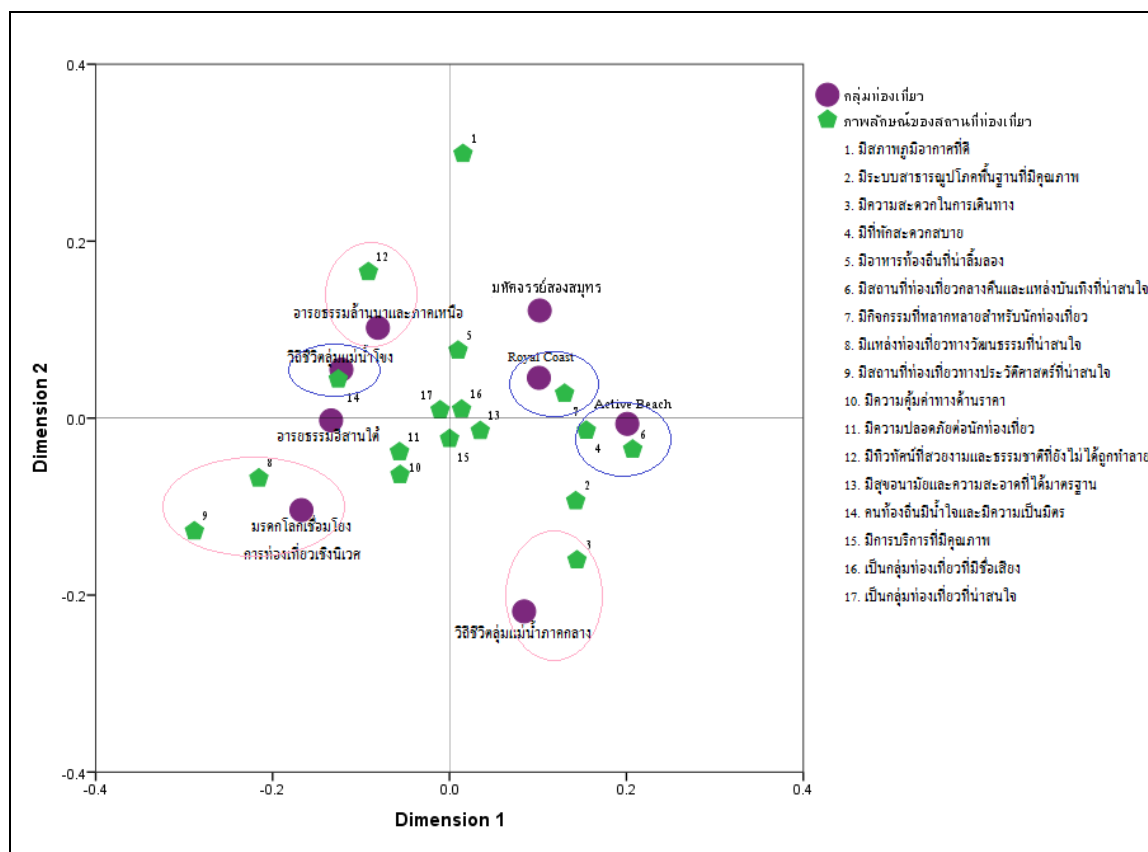
การวิเคราะห์การรับรู้ภาพลักษณ์กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้ง 8 คลัสเตอร์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความสมนัย (Correspondence Analysis) ผลการวิเคราะห์พบว่า ในภาพรวมนักท่องเที่ยวชาวไทยมีการรับรู้ต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลางอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ มีการรับรู้ต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกลุ่มท่องเที่ยว Active Beach อยู่ในระดับสูงใกล้เคียงกัน ทั้งนี้กลุ่มท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับการรับรู้ต่อภาพลักษณ์ต่ำที่สุด คือ กลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast และเมื่อพิจารณารูปแบบความสัมพันธ์ของแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวตามการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า กลุ่มท่องเที่ยวหลายกลุ่มมีภาพลักษณ์ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้กลุ่มท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวไทยรับรู้ว่ามีภาพลักษณ์ที่ตรงกันข้ามกันอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ กลุ่มท่องเที่ยว

มรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับกลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast และกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสาน ใต้กับกลุ่มท่องเที่ยว Active Beach (แสดงดังภาพที่ 3)

เมื่อพิจารณาภาพลักษณะกลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้ง 8 คลัสเตอร์ พบว่า กลุ่มท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ยังมีภาพลักษณ์ที่ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามกลุ่มท่องเที่ยวที่มีภาพลักษณ์ชัดเจนตามการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยประกอบด้วย 3 คลัสเตอร์ คือ กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง กลุ่มท่องเที่ยว Active Beach และกลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยมีการรับรู้ต่อกับกลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ว่าคนท้องถิ่นมีน้ำใจและมีความเป็นมิตร มีการรับรู้ต่อกับกลุ่มท่องเที่ยว Active Beach ว่ามีสถานที่ท่องเที่ยว กลางคืนและแหล่งบันเทิงที่น่าสนใจ มีที่พักสะดวกสบาย และมีการรับรู้ต่อกับกลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast ว่ามี กิจกรรมที่หลากหลายสำหรับนักท่องเที่ยว สำหรับกลุ่มท่องเที่ยวที่มีภาพลักษณ์ยังไม่ค่อยชัดเจนมาก ได้แก่ กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและภาคเหนือกลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลางโดยนักท่องเที่ยวชาวไทยมีการรับรู้ต่อกับกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา และภาคเหนือว่ามีภาพลักษณ์ที่สວຍงามและธรรมชาติที่ยังไม่ถูกทำลาย มีการรับรู้ต่อกับกลุ่มท่องเที่ยว มรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่ามีภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และมีสถานที่ ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ และมีการรับรู้ต่อกับกลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลางว่า มีความ สะดวกในการเดินทาง (ทั้งการเดินทางไปยัง/เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และการเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยว) (แสดงดังภาพที่ 4)

ภาพที่ 3 การรับรู้กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้ง 8 คลัสเตอร์

ภาพที่ 4 การรับรู้ภาพลักษณ์กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้ง 8 คลัสเตอร์

บทสรุป

จากผลการวิเคราะห์การรับรู้ภาพลักษณ์กลุ่มท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้ง 8 คลัสเตอร์ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับการรับรู้ต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast ต่ำที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการเร่งแก้ไขและพัฒนาภาพลักษณ์ของกลุ่มท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นอันดับแรก ทั้งนี้ในภาพรวมแล้วนักท่องเที่ยวชาวไทยมีการรับรู้ต่อภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยว่ามีสภาพภูมิอากาศที่ดีและมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่ากังวล คือ กลุ่มท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังมีภาพลักษณ์ที่ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแต่ละเขตการท่องเที่ยวมีความคล้ายคลึงกันมากเกินไปหรือภาพลักษณ์ของแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวไม่มีความโดดเด่น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงอาจต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้จุดเด่นของแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ ในขณะที่กลุ่มท่องเที่ยวที่มีภาพลักษณ์ชัดเจนตามการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยประกอบด้วย 3 กลุ่มท่องเที่ยว คือ กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงกลุ่มท่องเที่ยว Active Beach และกลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยมีการรับรู้ต่อกลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงว่าคนท้องถิ่นมีน้ำใจและมีความเป็นมิตร มีการรับรู้ต่อกลุ่มท่องเที่ยว Active Beach ว่ามีสถานที่ท่องเที่ยวกลางคืนและแหล่งบันเทิงที่น่าสนใจ มีที่พักสะอาดสบาย และมีการรับรู้ต่อกลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast ว่ามีกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับนักท่องเที่ยว จากการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ที่

ชัดเจนของทั้ง 3 กลุ่มท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังต้องพิจารณาต่อไปว่า ภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวรับรู้ นั้นเป็นภาพลักษณ์ที่ตรงตามการกำหนด/การวางตำแหน่งตนเองของแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวหรือไม่ หากไม่ เป็นไปตามที่กำหนดก็ต้องหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิดการรับรู้ในภาพลักษณ์ที่ถูกต้องต่อไป หากภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวรับรู้เป็นไปตามการกำหนด/การวางตำแหน่งของตนเองแล้ว ก็เป็นสิ่งที่สะท้อน ให้เห็นได้ว่า การจัดการเพื่อให้เกิดการรับรู้ภาพลักษณ์ของทั้ง 3 กลุ่มท่องเที่ยวนั้นทำได้มีประสิทธิภาพ ซึ่งกลุ่มท่องเที่ยวอื่นๆ ควรศึกษาและนำวิธีการจัดการนั้นไปประยุกต์ใช้เพื่อให้กลุ่มท่องเที่ยวของตนเกิด ภาพลักษณ์ที่ชัดเจนและตรงตามกำหนด

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การวัดภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว: การวิเคราะห์ เขตการท่องเที่ยวของประเทศไทยจากการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักคณะกรรมการ การอุดมศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2557 ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.ปณิดา จันทร์สุกรี สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒน- บริหารศาสตร์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่างๆที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และทำให้บทความ วิชาการนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- Beerli, A., & Martin, J. D. (2004). Factors Influencing Destination Image. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 657-681.
- Echtner, C. M., & Ritchie, J.R. Brent (2003). The Meaning and Measurement of Destination Image. *The Journal of Tourism Studies*, 14(1), 37-48.
- Gallarza, M. G., Saura, I. G., & García, H. C. (2002). Destination image: towards a conceptual framework. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 56-78.
- Jenkins, O. H. (1999). Understanding and Measuring Tourist Destination Images. *International Journal of Tourism Research*, 1, 1-15.

นวัตกรรมกระบวนการผลิตและรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ศุภศิลา ปุณฺณจิตต์เจือวงศ์¹

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง นวัตกรรมกระบวนการผลิตและรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อค้นหานวัตกรรมกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และ 3) เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล รูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่พัฒนามาจากนวัตกรรมกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า นวัตกรรมกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นการพัฒนาระบบการผลิตรายการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา รูปแบบใหม่ ที่ผสมผสานระหว่างแนวคิดด้านการผลิตรายการโทรทัศน์และแนวคิดด้านการมีส่วนร่วมจากผู้ชม โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การคิดริเริ่ม การวางแผน และการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ การผลิตรายการ หลังการผลิตรายการ และการมีส่วนร่วมกับรายการ (4P) โดยผลของนวัตกรรมกระบวนการผลิตทำให้ได้รับรายการโทรทัศน์รูปแบบใหม่ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ชมอย่างแท้จริง

ผลการทดสอบและประเมินประสิทธิผลรูปแบบรายการ พบว่า ภายหลังจากรับชมรูปแบบรายการที่ผู้ชมมีส่วนร่วม ผู้ชมมีประสิทธิผลด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความพึงพอใจสูงกว่ารูปแบบรายการที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วม

คำสำคัญ: นวัตกรรมกระบวนการผลิต รูปแบบรายการโทรทัศน์ สิ่งแวดล้อมศึกษา

¹ ผู้ช่วยคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ ฝ่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Email: supasil_k@hotmail.com

Innovative TV Production and Pattern of Environmental Education Program for Primary Students

Supasil Kuljitjuewong

Abstract

The study of “Innovative TV Production and Pattern of Environmental Education Program for Primary Students” was aimed to (1) discover the innovative TV production in the environmental education for primary students (2) develop a pattern of television program in the environmental education for primary students and (3) test and evaluate the effectiveness of the television program in environmental education that had been developed for primary students using the innovative television production in the environmental education.

Keywords: Innovative TV Production, Pattern TV Program, Environmental Education

1. บทนำ

โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนประเภทอิเล็กทรอนิกส์ชนิดหนึ่งที่สามารถเข้าถึงผู้ชมได้เป็นจำนวนมาก ด้วยคุณลักษณะของสื่อโทรทัศน์ที่มีทั้งภาพ เสียง และเทคนิคพิเศษ จึงสามารถสร้างความน่าสนใจและแรงจูงใจให้กับผู้ชมได้เป็นอย่างดี ด้วยคุณลักษณะดังกล่าวทำให้สื่อโทรทัศน์สามารถเข้าถึงผู้ชมได้ทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ชมที่เป็นเด็ก เยาวชน หรือนักเรียนที่ต่างสนุกสนานตื่นเต้นและเพลิดเพลินไปกับเนื้อหารายการต่างๆ ที่ปรากฏบนหน้าจอโทรทัศน์ ทำให้การรับชมโทรทัศน์เป็นกิจกรรมยามว่างที่เด็กมักเลือกทำในลำดับต้นๆ ซึ่งเด็กส่วนใหญ่เด็กจะใช้เวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์มากที่สุด (สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน, 2557ข: 13) โดยในระหว่างวันจันทร์-ศุกร์ ใช้เวลาในการรับชมเฉลี่ย 3.49 ชั่วโมงต่อวัน และเพิ่มเป็น 5.51 ชั่วโมงต่อวัน ในวันเสาร์และอาทิตย์ (สุชาติา โรจนฤทธิ์พิเชษฐ์, 2554: 58) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของเครือข่ายครอบครัวเผ่าระวังและสร้างสรรค์สื่อ ที่พบว่า เวลาว่างของเด็กจะใช้ไปกับการรับชมโทรทัศน์ประมาณ 3-5 ชั่วโมง ในระหว่างวันจันทร์-ศุกร์ และเกือบ 6 ชั่วโมงในวันเสาร์และอาทิตย์ (ธีรพัฒน์ อังศุवाल, 2553) ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การที่เด็กใช้เวลาไปกับการรับชมรายการโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ จะเกิดกระบวนการซึมซับเรื่องราวต่างๆ ที่ปรากฏบนหน้าจอโทรทัศน์ อันจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมการแสดงออกรวมทั้งพฤติกรรมการเล่นแบบ (พรรณพิมล หล่อตระกูล, 2553: 5-6; วิสา เบญจมะโน, 2557) ถึงกระนั้นก็ตาม เนื้อหาที่ปรากฏผ่านรายการโทรทัศน์มีความหลากหลายจึงมีโอกาสที่เด็กจะรับชมทั้งเนื้อหาที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ ในขณะเดียวกัน หากเด็กได้รับชมรายการที่สร้างสรรค์และมีประโยชน์ก็จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

หากพิจารณาจากเนื้อหารายการที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กแล้วจะพบว่า รายการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ (คน สัตว์ ต้นไม้ และสิ่งมีชีวิต) (โครงการศึกษาและเผ่าระวังสื่อเพื่อสุขภาวะของสังคม, 2552; วีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 2556: 34) อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากเนื้อหาในภาพรวมแล้วจะพบว่า รายการด้านสิ่งแวดล้อมยังเป็นรายการที่มีคุณค่ากับสังคม มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ซึ่งในปัจจุบันเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหลายประการ อาทิ การใช้ทรัพยากรแร่ธาตุอย่างสิ้นเปลือง ความเสื่อมโทรมของดินและที่ดิน การสูญเสียพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และการขาดแคลนทรัพยากรน้ำ (คณะอนุกรรมการสถิติสาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคณะทำงานสถิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557: 7-8) จากความสำคัญในทั้ง 2 ประเด็นสรุปได้ว่า รายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นรายการที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้มีการพัฒนารายการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็ก ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

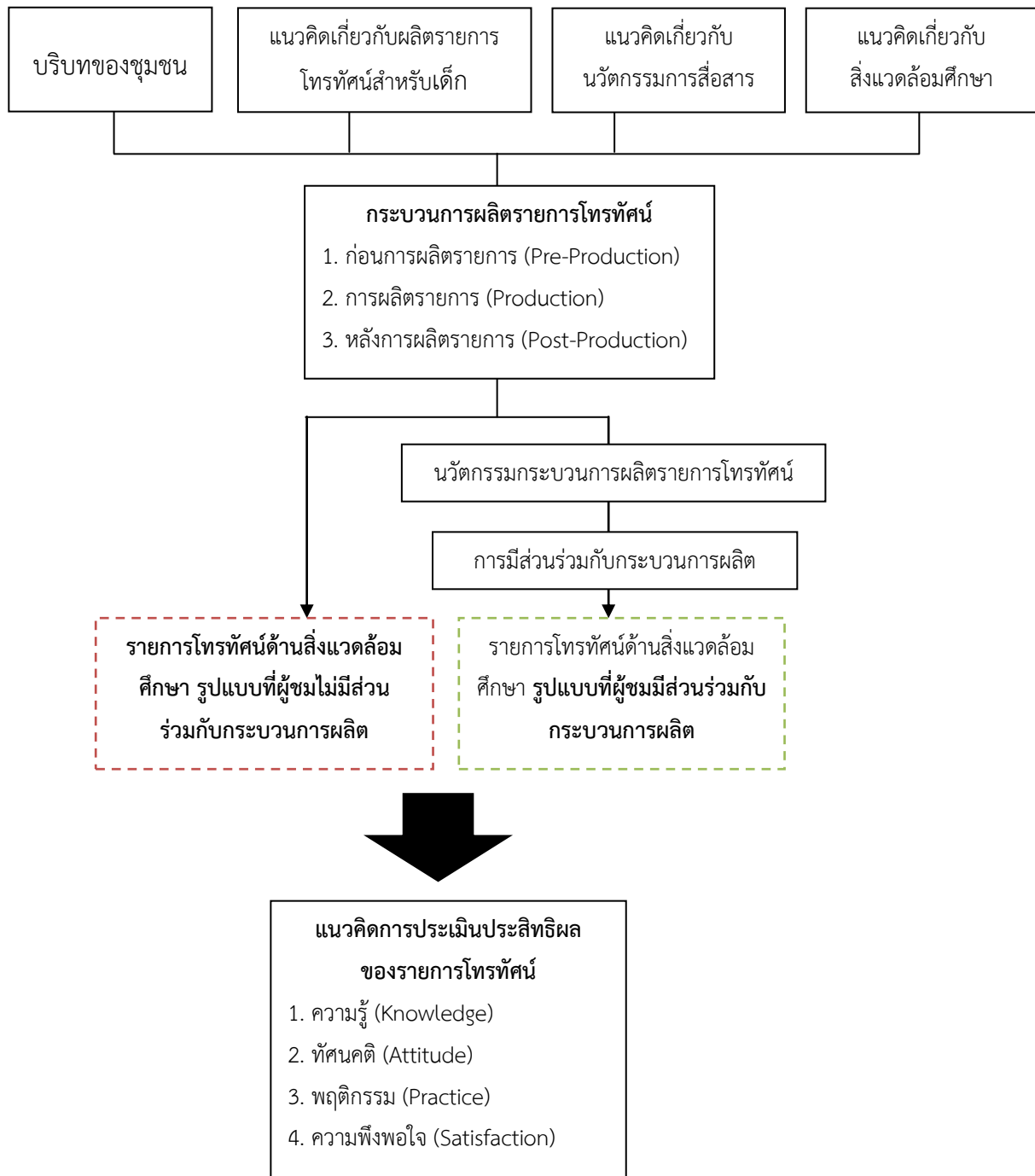
อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาถึงการนำเสนอรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กในปัจจุบัน พบว่า รายการด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กมีจำนวนน้อยมาก เนื้อหามีความเป็นวิชาการมากเกินไป และยังขาดบุคลากรที่ตั้งใจทำรายการอย่างจริงจัง (วิวัฒน์ วงศ์ภักดิ์, 2557: 25) เพราะโดยส่วนมากผู้ผลิตรายการเด็กไม่ใช่คนที่เข้าใจเรื่องเด็ก และไม่มีประสบการณ์ เพราะขาดโอกาส ซึ่งไม่มีนายทุนมาลงทุนให้ฝึกหัด ดังนั้น จุดอ่อนของรายการเด็กจริงๆ คือ บทโทรทัศน์ หรือการเล่าเรื่อง ที่ไม่ได้เกิดจากความเข้าใจอย่างแท้จริง แต่เกิดจากการคิดไปเอง (สุวิทย์ สารสินพิจิตร, 2557ก: 41-43) เช่นเดียวกับคำอธิบายของ นิรมล เมธีสุกุล ผู้ผลิตรายการทุ่งแสงตะวัน ซึ่งเป็นรายการด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กที่ออกอากาศมานานกว่า 24 ปี ได้อธิบายว่า รายการเด็กเป็นรายการที่หาผู้สนับสนุนรายการยาก แต่ในฐานะของผู้ผลิตสื่อเชื่อว่า ถ้าทำรายการที่มีคุณภาพจะต้องมีผู้สนับสนุนรายการอย่างแน่นอน และสิ่งสำคัญคือ รายการสำหรับเด็กต้องมีอายุยืนยาว เป็นเพื่อนในการพัฒนาเด็กได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กได้ (มยุรี วนะสุขสถิตย์, 2557) นอกจากนั้นแล้ว ยังสอดคล้องกับมุมมองทางด้านวิชาการ จากงานวิจัยของ ณัฐพล ลิ้มโปดม (2552: 58-62) ที่พบว่า การทำรายการเด็กต้องคุยกับเด็ก ต้องรู้ความต้องการของเด็ก ต้องใส่ใจเด็ก และใส่ใจในรายละเอียดต่างๆ ของรายการ ส่วนบุคลากรที่จะทำงานกับเด็กและเยาวชนนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีความตั้งใจเป็นอย่างดี ซึ่งมีใจเพียงมีความรักเท่านั้น แต่ต้องอาศัยความเข้าใจด้วย ปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย คือ ปัจจัยทุนทรัพย์

จากคำอธิบายของผู้เชี่ยวชาญหลายท่านสะท้อนให้เห็นว่า รายการด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กในปัจจุบันมีอุปสรรคและปัญหาทางด้านกระบวนการผลิต และการหารายได้ โดยมีรายได้มาจากการโฆษณาเป็นหลัก แต่เมื่อรายการยังขาดคุณภาพ ทำให้มีผู้ชมจำนวนน้อย และมีรายได้จากการโฆษณาที่น้อยตามมา ส่งผลให้วงจรชีวิตของรายการด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กมีอายุสั้น ดังนั้น หากผู้ผลิตรายการมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตรายการด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กอย่างแท้จริง ก็จะทำให้รายการที่ออกมามีคุณภาพสอดคล้องตรงกับความต้องการของเด็ก ซึ่งจะส่งผลให้มีจำนวนผู้ชมและรายได้จากการโฆษณาตามมา ด้วยที่มาและความสำคัญดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมการกระบวนการผลิต และรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา” ซึ่งผลจากการศึกษานั้นจะทำให้ได้ทราบถึงกระบวนการผลิต และรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา รูปแบบใหม่ โดยสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมสื่อเด็กและเยาวชนได้ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อค้นหานวัตกรรมการกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
- 2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
- 2.3 เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่พัฒนามาจากนวัตกรรมการกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมกระบวนการผลิตและรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา” เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ที่ได้พัฒนากระบวนการผลิตและรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 2 รูปแบบ มีการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบรายการ 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ และความพึงพอใจ โดยทำการวัดผลกับนักเรียนโรงเรียนแม่ริ้วมาคุเลตคอนแวนต์ ทั้งก่อนการรับชมรายการ (Pre-Test) และหลังชม (Post-Test) รายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Research Method) คือ ใช้ทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Method) เพื่อให้สามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้อย่างครอบคลุม และถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

4.1 ประชากร

4.1.1 โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เข้าร่วมการประกวดโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาในงานการประชุมวิชาการสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 2 / 2555 ของสมาคมสิ่งแวดล้อมศึกษาแห่งประเทศไทย โดยมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 10 ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนที่เข้าร่วมการประกวดดังกล่าวเป็นโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม เคยได้รับรางวัล หรือทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ

4.1.2 ผู้บริหารของโรงเรียนที่ยังคงดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน และครูผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม อาทิ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม หรือครูผู้มีส่วนร่วมในการเป็นแกนนำ หัวหน้าชมรม และหัวหน้าโครงการในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

4.1.3 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ของโรงเรียนที่เข้าร่วมการประกวดโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาในงานการประชุมวิชาการสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 2 / 2555 ของสมาคมสิ่งแวดล้อมศึกษาแห่งประเทศไทย

4.1.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการ หรืองานวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการ หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงด้านสิ่งแวดล้อม

4.1.5 ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์ มีผลงานทางวิชาการ หรืองานวิจัยด้านสื่อโทรทัศน์และเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการ หรือเป็นผู้ที่มีผลงานด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมและเผยแพร่ผ่านทางสื่อโทรทัศน์

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

4.2.1 โรงเรียนที่ศึกษา ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนที่ศึกษาจำนวน 1 โรงเรียน จากทั้งหมด 10 โรงเรียน ที่เข้าร่วมการประกวดโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ครั้งที่ 2 ปีพ.ศ. 2555 จากสมาคมสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนที่เข้าร่วมการประกวดดังกล่าวให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม และมีการจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการจับฉลากเพื่อคัดเลือกโรงเรียนที่มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนแม่อ้อมมาคุเลตคอนแวนต์ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

4.2.2 ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนในระดับสูงและยังคงดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน รวมทั้งครูผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรือครูผู้มีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียนแม่อ้อมมาคุเลตคอนแวนต์ จำนวนทั้งสิ้น 5 คน

4.2.3 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนแม่อ้อมมาคุเลตคอนแวนต์ โดยคัดเลือกเฉพาะนักเรียนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน เคยได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม หรือเป็นผู้นำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม จำนวนรวมทั้งสิ้น 5 คน

4.2.4 กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนแม่อ้อมมาคุเลตคอนแวนต์ โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเคซี และมอแกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 233 คน โดยแบ่งเป็นระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นจำนวน 123 คน และ ระดับชั้นประถมตอนปลายจำนวน 110 คน

4.2.5 ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ตรงด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา กล่าวคือ มีผลงานวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มีคุณภาพและได้รับการยอมรับจากสาธารณะ หรือเคยทำงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเกินกว่า 10 ปี ขึ้นไป โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการ และนักวิชาชีพ ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 6 คน

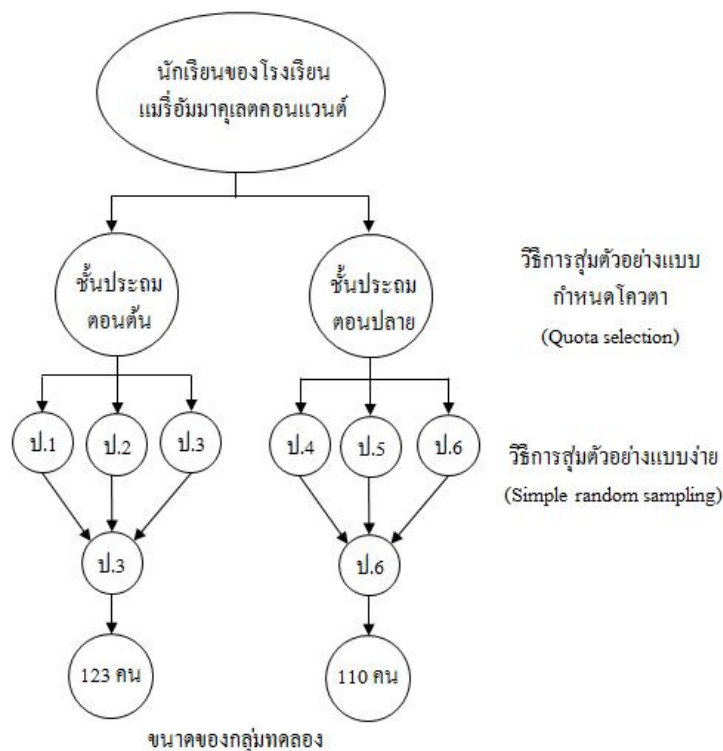
4.2.6 ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อโทรทัศน์โดยพิจารณาจากการศึกษาและประสบการณ์ตรงด้านสื่อโทรทัศน์ กล่าวคือ มีผลงานวิจัยด้านสื่อโทรทัศน์ที่มีคุณภาพและได้รับการยอมรับจากสาธารณะ หรือเคยทำงานด้านสื่อโทรทัศน์เกินกว่า 10 ปี ขึ้นไป โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการ และนักวิชาชีพ ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 6 คน

4.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

4.3.1 วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling)

4.3.1.1 กลุ่มตัวอย่างในข้อ 4.2.1 ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยเริ่มจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเจาะจงคัดเลือกโรงเรียนที่เข้าร่วมการประกวดโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ครั้งที่ 2 ปีพ.ศ. 2555 จากสมาคมสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย จากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีการจับฉลากเพื่อคัดเลือกโรงเรียนที่มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 โรงเรียน

4.3.1.2 กลุ่มตัวอย่างในข้อ 4.2.4 ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยเริ่มจากวิธีการสุ่มแบบกำหนดโควตา (Quota selection) เพื่อกำหนดตัวแทนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลายอย่างละ 1 ระดับชั้น จากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เพื่อหาตัวแทนของระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

แผนภาพที่ 2 วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ของกลุ่มตัวอย่างในข้อ 4.2.4

4.3.2 วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างในข้อ 4.2.2, 4.2.3, 4.2.5 และ 4.2.6 ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยใช้หลักการคำนึงถึงคุณสมบัติที่เหมาะสมคือผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน เพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

4.4 เครื่องมือในการวิจัย

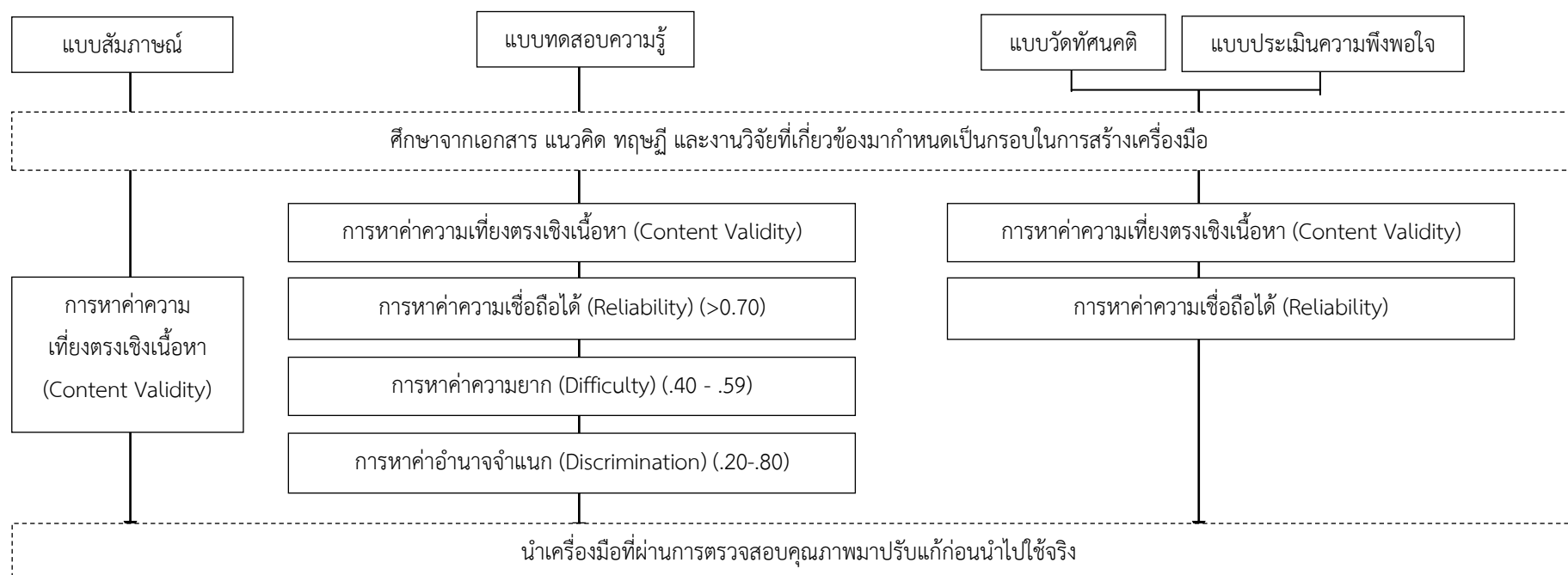
4.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์โดยอิงโครงสร้างปานกลาง แบบทดสอบ แบบวัดทัศนคติ แบบวัดพฤติกรรม และ แบบประเมินความพึงพอใจ

4.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ รายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาขึ้นจำนวน 3 รายการ ได้แก่ 1) รูปแบบรายการที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทุกกระบวนการผลิตรายการ 2) รูปแบบรายการที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมบางกระบวนการผลิตรายการ และ 3) รูปแบบรายการที่นักเรียนไม่มีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิตรายการ

4.5 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

4.5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบความรู้ แบบวัดทัศนคติ แบบวัดพฤติกรรม และ แบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย คือ การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Rovinelli and Hambleton, 1977: 49-60) การหาความเชื่อถือได้ (Cronbach Lee J., 1970) การหาความยาก (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543: 185) และการหาอำนาจจำแนก (Ebel, 1978: 267) ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้ (แผนภาพที่ 3)

แผนภาพที่ 3 เครื่องมือและวิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

4.5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

รายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 3 รูปแบบรายการ ได้แก่ 1) รูปแบบที่ให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับทุกกระบวนการผลิตรายการ 2) รูปแบบที่ให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมบางกระบวนการผลิตรายการ และ 3) รูปแบบที่นักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิตรายการ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

4.5.2.1 ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบในการสร้างรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

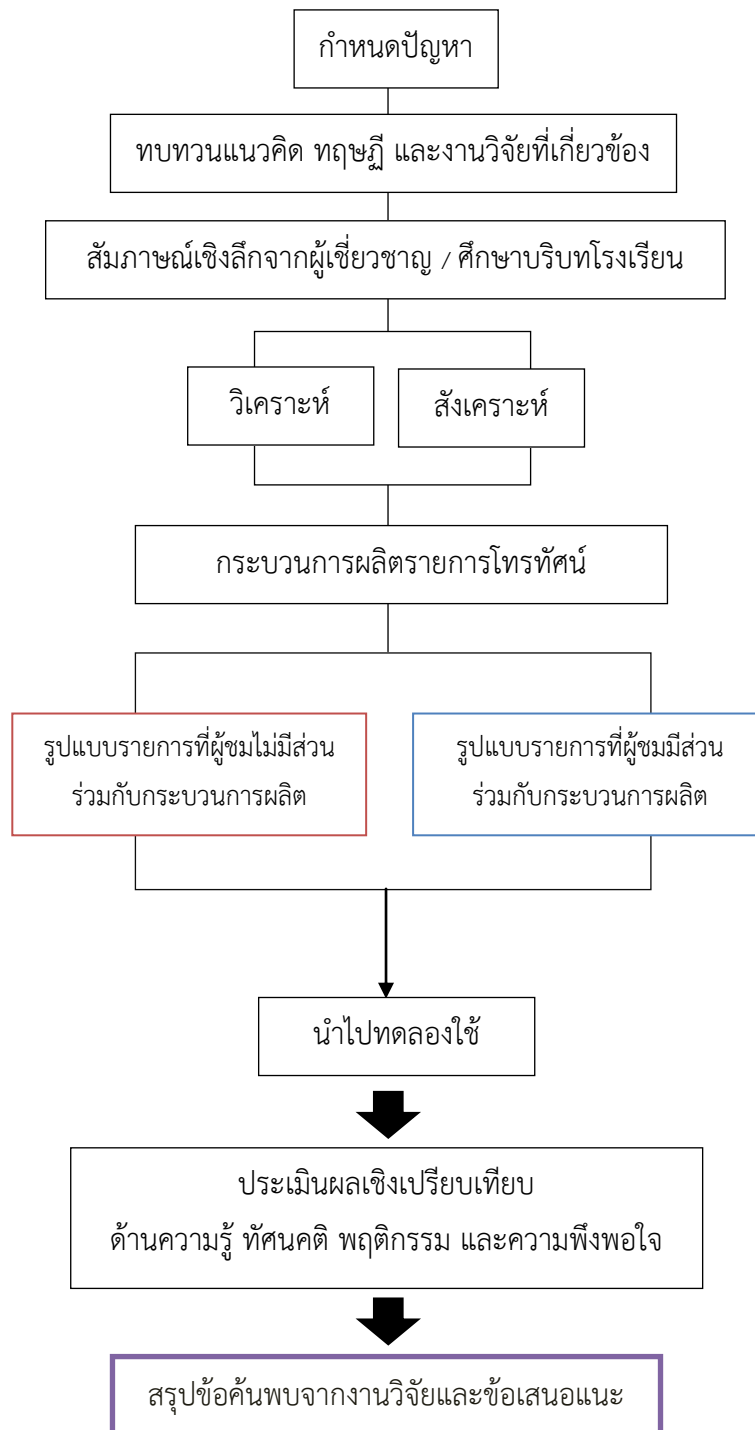
4.5.2.2 สังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อโทรทัศน์ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา 3) ผู้บริหารของโรงเรียนที่ยังคงดำรงตำแหน่งในปัจจุบันและครูผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และ 4) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

4.5.2.3 ผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาตามทฤษฎี และผลการสังเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4.5.2.4 การตรวจสอบคุณภาพของรายการ ด้วยวิธีการสร้างแบบประเมินรายการโทรทัศน์ จากนั้น จึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน ใช้ประเมินคุณภาพรายการทั้ง 3 รูปแบบ โดยมีการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการผลิตรายการ และด้านกฎหมายและจริยธรรม ใช้วิธีการการหาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้สูตรการหาค่าความสอดคล้อง หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item Objective Congruence Index) ผลการตรวจสอบพบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.81 และผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ปรับปรุงบางวิธีการ เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4.5.2.5 ปรับปรุงรายการตามที่ยุเชี่ยวชาญได้เสนอแนะ ก่อนนำไปใช้จริง

4.6 ขั้นตอนในการวิจัย

แผนภาพที่ 4 แสดงขั้นตอนในการทำวิจัย

5. ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

5.1 ผลการศึกษา

5.1.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเมธีธรรมาศสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.9 รองลงมา คือ เพศชาย ร้อยละ 36.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 7-9 ปี ร้อยละ 50.2 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 10-12 ปี ร้อยละ 49.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 52.8 รองลงมา คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 47.2 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ ต่ำกว่า 100 บาท / วัน ร้อยละ 60.9 รองลงมา คือ 101-200 บาท / วัน ร้อยละ 18.5 และส่วนใหญ่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 0.01-1.99 ร้อยละ 60.9 รองลงมา คือ 3.00-4.00 ร้อยละ 20.6 และ 2.00-2.99 ร้อยละ 18.5 ตามลำดับ

5.1.2 การพัฒนากระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา การพัฒนากระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิต และ (2) รูปแบบที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการผลิต ดังนี้

5.1.2.1 กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา รูปแบบที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิต เป็นกระบวนการผลิตรายการที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ ขั้นตอนการผลิตรายการ และขั้นตอนหลังการผลิตรายการ (สุทธิ ชัดติยะ, 2555: 203; ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ, 2554: 195; สมเจตน์ เมฆพายัพ, 2552: 59-66; ธัญพิสิษฐ์ เลิศบำรุงชัย, 2552; สหศักดิ์ กลิ่นสุวรรณ, 2548: 269-270) ซึ่งกระบวนการในลักษณะดังกล่าวเป็นกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิมยึดถือแนวคิดของผู้ผลิตรายการ นโยบายของสถานี และผู้สนับสนุนรายการเป็นสำคัญ (อนุวัตร ดุรินรมย์, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2556 และ สามขวัญ ต้นสมพงษ์, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2556) ทำให้รูปแบบรายการที่ออกมานั้นอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มผู้ชมเป้าหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีที่ทำให้พฤติกรรมของผู้ชมเปลี่ยนไปและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งกลุ่มผู้ชมเป้าหมายที่เป็นเด็กนักเรียน มีช่วงอายุที่ห่างกับผู้ผลิตรายการมาก หากไม่มีการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในเชิงลึกอย่างเป็นปัจจุบัน อาจทำให้รูปแบบของรายการไม่สอดคล้องตรงกับความต้องการของนักเรียนได้ (ธนินวัฒน์ พัฒนวิรุณ, สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2556)

อย่างไรก็ดี กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา รูปแบบที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิต เป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการในห้องปฏิบัติการ เนื่องจากไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้เข้ามามีส่วนร่วม และไม่ได้ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ มากนัก จึงสามารถควบคุมระยะเวลา และงบประมาณได้ตามแผนงานที่ตั้งไว้ ดังนั้น กระบวนการผลิตรายการรูปแบบนี้เป็นไปด้วยความ

เรียบง่าย และมีความยืดหยุ่นสูง อาจมีอุปสรรคเกิดขึ้นบ้างเล็กน้อย โดยส่วนใหญ่เป็นข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นทางเทคนิค

5.1.2.2 กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา รูปแบบที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต

กระบวนการผลิตรายการรูปแบบนี้ ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนที่เป็นผู้ชมกลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต ตั้งแต่ก่อนการผลิตรายการ การผลิตรายการ และหลังการผลิตรายการ โดยสามารถจำแนกแนวความคิดการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูล การมีส่วนร่วมกระทำ การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมประเมินผล

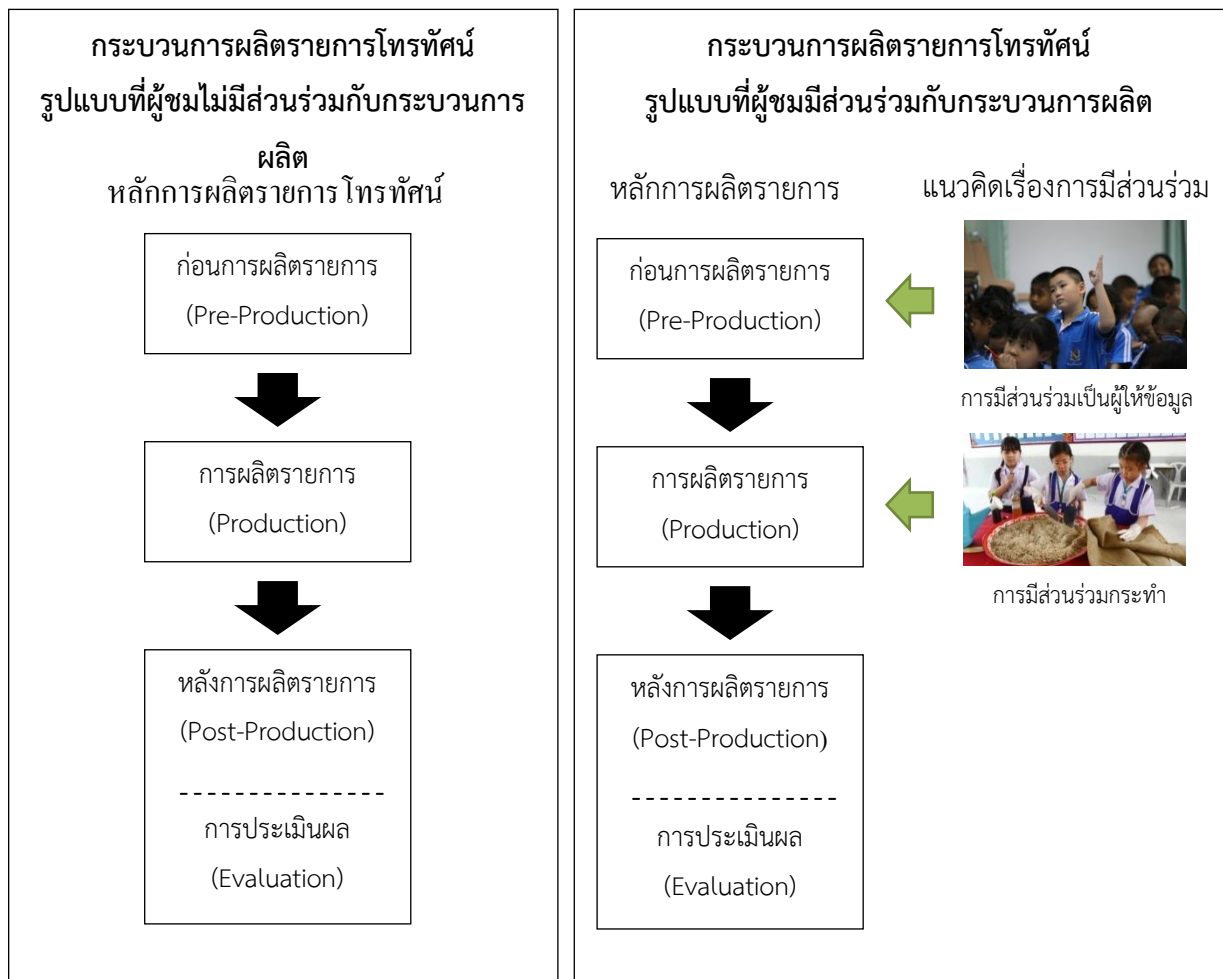
อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมประเมินผล เป็นเงื่อนไขของการทดลองที่ต้องดำเนินการในขั้นตอนหลังการผลิตรายการ ทำให้การมีส่วนร่วมที่แท้จริงมี 2 ระดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูล และการมีส่วนร่วมกระทำ ซึ่งในกระบวนการดังกล่าว ได้ให้กลุ่มผู้ชมเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการคิด วางแผนการดำเนินเรื่องราวต่างๆ เองทั้งหมด ดังนั้น ทั้งเนื้อหารายการ วิธีการนำเสนอ การเป็นผู้แสดง และบทบาทของตัวละคร จึงเกิดขึ้นจากผู้ชมทั้งหมด ผู้วิจัยเพียงกำหนดกรอบการดำเนินงานในภาพกว้างเท่านั้น (ภาพที่ 1 และ แผนภาพที่ 5)

ภาพที่ 1 การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูล

แผนภาพที่ 5 การมีส่วนร่วมกระทำ

แผนภาพที่ 6 เปรียบเทียบกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

รูปแบบที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วม (ซ้าย) และมีส่วนร่วม (ขวา) กับกระบวนการผลิต

5.1.3 การพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้นำกระบวนการผลิตรายการทั้ง 2 กระบวนการ (แผนภาพที่ 6) มาพัฒนาเป็นรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่ รายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา รูปแบบที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิต และรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา รูปแบบที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิต (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 รายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา รูปแบบที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิต (ซ้าย) และ รูปแบบที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต (ขวา)

ซึ่งรูปแบบรายการที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต และรูปแบบรายการที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิตมีองค์ประกอบของรายการที่แตกต่างกัน ดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบองค์ประกอบของรายการทั้ง 2 รูปแบบ

องค์ประกอบในด้าน ต่างๆ	รูปแบบรายการ	
	ไม่มีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต	มีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต
1) วิธีการนำเสนอ	การบรรยาย	การทดลอง
2) การมีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม	มีส่วนร่วมให้ข้อมูลข่าวสารและปฏิบัติ
3) เนื้อหารายการ	สิ่งแวดล้อมทั่วไป	สิ่งแวดล้อมในชุมชน
4) ความยาวของ รายการ	04.04 นาที	05.04 นาที
5) รูปแบบรายการ	การ์ตูน	วาไรตี้
6) เสียงบรรยาย	ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
7) คำบรรยายได้ ภาพ	ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
8) เทคนิคพิเศษ	ใช้เทคนิคพิเศษในทุกขั้นตอน เพื่อ สร้างตัวละคร ฉาก และเหตุการณ์ ต่างๆ	ใช้เทคนิคพิเศษเพียงเล็กน้อย เพื่อให้เกิด ความน่าสนใจ
9) ผู้แสดง	ผู้แสดงทั่วไปที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรม ทางคอมพิวเตอร์	นักเรียนของโรงเรียนเมธีอิมมาคุเลต คอนแวนต์ ซึ่งเป็นผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย
10) สถานที่ผลิต รายการ	ห้องปฏิบัติการ	ห้องปฏิบัติการ โรงเรียนเมธีอิมมาคุเลต คอนแวนต์ และชุมชนโดยรอบ

5.1.4 การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

5.1.4.1 การประเมินประสิทธิภาพรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 2 รายการ จากนั้น ได้สร้างแบบประเมินคุณภาพรายการและตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน และจึงนำแบบประเมินคุณภาพรายการมาให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ใช้ตรวจสอบประสิทธิภาพของรายการทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการผลิตรายการ และด้านกฎหมายและจริยธรรม ก่อนนำไปทดลองใช้จริง โดยใช้สูตรการหาค่าความสอดคล้อง หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item Objective Congruence Index) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องที่สามารถยอมรับได้นั้นต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบพบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.79 และ 0.83 ตามลำดับ ดังนั้น รายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา รูปแบบที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต และรูปแบบที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต จึงผ่านเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพของรายการทั้ง 3 ด้าน โดยอยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้ได้

อย่างไรก็ตาม จากผลการประเมินประสิทธิภาพรายการดังกล่าว ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ทั้งด้านเนื้อหา และด้านการผลิตรายการ เพื่อพัฒนาคุณภาพรายการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงรายการก่อนนำไปใช้ทดลองจริงต่อไป

5.1.4.2 การประเมินประสิทธิผลของรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาขึ้น จำนวน 2 รายการ และได้นำไปประเมินประสิทธิภาพของรายการตามที่ได้ระบุไว้ในข้อ 4.5.2.4 จากนั้น จึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนเมธีธรรมาศ เลตคอนแวนต์ โดยมีการศึกษาเปรียบเทียบผลก่อนการรับชม (Pre-Test) และหลังการรับชม (Post-Test) ใน 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม รวมทั้งมีการประเมินด้านความพึงพอใจที่มีต่อรายการทั้ง 2 รูปแบบ ซึ่งผลการประเมินประสิทธิผลของรายการมีดังนี้

1) ประสิทธิผลของรายการโทรทัศน์ ด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบประสิทธิผลของรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ทั้งก่อนและหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ทั้ง 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต และ รูปแบบที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ผลการศึกษาสามารถแจกแจงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประสิทธิผลก่อน-หลังรับชมรายการโทรทัศน์ทั้ง 2 รูปแบบ

รายการเปรียบเทียบ	ก่อนการ รับชมรายการ		หลังชมรายการ				df	t	p
	N = 233								
	$\bar{X}$	S.D.	ไม่มีส่วนร่วม		มีส่วนร่วม				
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ความรู้ (Knowledge) (10)	4.98	2.89	7.41	2.19	8.98	1.16	353.114	-9.505	0.000*
ทัศนคติ (Attitude) (3)	1.89	0.73	2.27	0.60	2.53	0.36	381.225	-5.390	0.000*
พฤติกรรม (Behavior) (3)	1.91	0.72	2.34	0.53	2.40	0.42	444.846	-1.402	0.162

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ของโรงเรียนเมธีอิมมาคุเลตคอนแวนต์ มีความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ภายหลังจากรับชมรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ทั้งรูปแบบที่ผู้ชม ไม่มีส่วนร่วมและมีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต สูงกว่าก่อนการรับชมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ก่อนการรับชมรายการนักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.98$) มีทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.89$) และมีพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.91$) ภายหลังจากรับชมรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อม รูปแบบรายการที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต พบว่า นักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 7.41$) มีทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.27$) และมีพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.34$) และ ภายหลังจากรับชมรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อม รูปแบบรายการที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต พบว่า นักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 8.98$) มีทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.53$) และมีพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.40$)

2) ประสิทธิภาพของรายการโทรทัศน์ด้านความพึงพอใจ การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบประสิทธิภาพของรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านความพึงพอใจ หลังการรับชมรายการโทรทัศน์ทั้ง 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต และ รูปแบบที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต ผลการศึกษาสามารถแจกแจงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบประสิทธิผลด้านความพึงพอใจของรายการโทรทัศน์ทั้ง 2 รูปแบบ

ความพึงพอใจที่มีต่อรายการ	ระดับความพึงพอใจ					
	ผู้ชมไม่มีส่วนร่วม			ผู้ชมมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
1. ด้านเนื้อหารายการ	3.73	1.14	มาก	4.26	0.93	มากที่สุด
2. ด้านวิธีการนำเสนอ	3.54	1.45	มาก	4.22	0.99	มากที่สุด
3. ด้านการลำดับภาพ	3.53	1.42	มาก	4.25	0.93	มากที่สุด
4. ด้านเสียงประกอบ	3.54	1.42	มาก	4.23	0.92	มากที่สุด
5. ด้านเสียงบรรยาย	3.54	1.44	มาก	4.22	0.96	มากที่สุด
6. ด้านการใช้แสง	3.53	1.44	มาก	4.22	0.96	มากที่สุด
7. ด้านบุคลิกลักษณะของผู้แสดง	3.53	1.43	มาก	4.21	0.96	มากที่สุด
8. ด้านเทคนิคพิเศษ	3.53	1.42	มาก	4.21	0.96	มากที่สุด
9. ด้านรูปแบบรายการ	3.66	1.34	มาก	4.22	0.96	มากที่สุด
10. ด้านระยะเวลาที่นำเสนอ	3.57	1.41	มาก	4.22	0.96	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม	3.56	1.35	มาก	4.22	0.90	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา รูปแบบที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) และเมื่อจำแนกความพึงพอใจที่มีต่อรายการเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจด้านเนื้อหารายการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมา คือ ด้านรูปแบบรายการ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) และ ด้านระยะเวลาที่นำเสนอ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ ส่วนภายหลังการรับชมรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา รูปแบบที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการกระบวนการผลิต พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) และเมื่อจำแนกความพึงพอใจที่มีต่อรายการเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจด้านเนื้อหารายการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมา คือ ด้านการลำดับภาพ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$) และ ด้านเสียงประกอบ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$)

5.2 การอภิปรายผล จากผลการศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมการกระบวนการผลิต และรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา” พบประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การพัฒนากระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบไปด้วยกระบวนการที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ การผลิตรายการ และหลังการผลิตรายการ (สุทธิ ชัตติยะ, 2555: 203; สมเจตน์ เมฆพ่ายพ, 2552: 59-66; ธิญพิสิษฐ์ เลิศบำรุงชัย, 2552; สหศักดิ์ กลิ่นสุวรรณ, 2548: 269-270) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน (ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ) การลงมือปฏิบัติ (การผลิตรายการ) และการปรับปรุงรายการ (หลังการผลิตรายการ)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากระบวนการดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระเบียบ แต่ในทางปฏิบัติจริงนั้น อาจมีการทับซ้อน หรือข้ามขั้นไปมาได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้ขั้นตอนหนึ่งเสร็จก่อน แล้วจึงค่อยเข้าสู่ขั้นตอนถัดไป (ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ, 2554: 207) ดังนั้น ผู้ผลิตรายการจึงสามารถปรับวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้

จากการศึกษาต่อยังพบว่า รายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนในปัจจุบันยังไม่สามารถสร้างรูปแบบรายการที่น่าสนใจและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ชมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการไม่เข้าใจเด็กนับเป็นจุดอ่อนสำคัญที่สุดสำหรับการผลิตรายการเด็ก “เพราะคนเล่าเรื่องเด็กจริงๆไม่เข้าใจเด็ก ไม่รู้ว่าเด็กต้องการหรือไม่ต้องการอะไร โดยขบคิดไปว่าเด็กผู้ชายชอบดูรายการแอ็กชั่น ส่วนเด็กผู้หญิงต้องดูอะไรที่น่ารัก ซึ่งไม่จริงเสมอไป” (สุวิทย์ สาสนพิจิตร, 2557ก: 43) ความเข้าใจจึงเป็นส่วนสำคัญ ถ้าผู้ผลิตรายการต้องทำรายการเพื่อเด็ก ก็ต้องมีเลนส์ของเด็กอยู่ด้วย (โชติชา ภาวสุทธิไพสิฐ, 2557: 53) ดังนั้น วิธีการที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเด็ก เพื่อสร้างรูปแบบรายการที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็กได้ คือ การสนับสนุนให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิตรายการ ทั้งนี้เพราะ ผลของการมีส่วนร่วมนั้นจะช่วยให้ผู้ผลิตรายการเข้าใจผู้ชมมากขึ้น การพัฒนากระบวนการผลิตจะไม่อยู่กับแนวคิดของผู้ผลิตรายการเป็นหลักแต่จะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการรับชมรายการของเด็ก ซึ่งอาจมีความแตกต่างและเปลี่ยนแปลงไปตามกลุ่มเป้าหมายและบริบททางสังคม ส่งผลให้รายการที่ออกมาสอดคล้องตรงกับความต้องการของเด็กและมีความแปลกใหม่อยู่เสมอ

โดยการมีส่วนร่วมนั้นสามารถแบ่งออกได้หลายระดับ ผลที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมจึงแตกต่างกันออกไป อาทิ การมีส่วนร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร ช่วยให้ผู้ผลิตรายการได้ทราบข้อมูลด้านพฤติกรรมจากผู้ชมโดยตรง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนการพัฒนารายการ สอดคล้องกับคำอธิบายของวิวัฒน์ วงศ์ภักฐิติ (2557:26) ผู้อำนวยการผลิตรายการซูเปอร์จิ๋ว ได้อธิบายว่า ผู้ผลิตรายการไม่ควรทำรายการที่ตัวเองอยากผลิตเพียงอย่างเดียว แต่ต้องทำรายการที่เด็กอยากดูด้วย สิ่งแรกที่ต้องทำ คือ การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คิดรูปแบบรายการ จากนั้นจึงไปคุยกับเด็ก แล้วดูพฤติกรรมว่าเขาชอบ หรือสนใจอะไร ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วม

ของเด็กสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการผลิตรายการที่มีผู้ชม (เด็ก) เป็นศูนย์กลางของกระบวนการการผลิต รายการที่ออกมานั้นจึงเป็นรูปแบบรายการของเด็กอย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมนั้นสามารถแบ่งออกได้หลายระดับ อาทิ การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูล การมีส่วนร่วมกระทำ การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการมีส่วนร่วมประเมินผล โดยผลของการมีส่วนร่วมนั้นจะขึ้นอยู่กับมีส่วนร่วมของเด็กในระดับต่างๆ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว ด้วยข้อจำกัดบางประการ อาจทำให้เด็กไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับนโยบาย ดังเช่นงานวิจัยของ อัครินทร์ นนทิหทัย (2551: 72) ที่ได้พบว่า การมีส่วนร่วมในระดับบริหารงาน ซึ่งถือว่าเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมนั้น เยาวชนยังไม่มีส่วนร่วมในระดับนี้ ซึ่งในส่วนของการทดลองให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในระดับที่แตกต่างกัน ทำให้ค้นพบว่า ยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้น ยิ่งช่วยทำให้ประสิทธิผลของรายการสูงขึ้นด้วย และยังส่งผลให้สัดส่วนของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมน้อยลงตามลำดับ (กิตติ กานต์ แสงงาม, 2553: 129)

สิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในบางระดับนั้นควรเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มิใช่การมีส่วนร่วมเพียงผิวเผิน อาทิ การนำเด็กเข้ามาปรากฏตัวในรายการ การถือว่าการมีส่วนร่วมแล้ว ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ผลิตรายการมักเข้าใจผิดมาโดยตลอด การกระทำในลักษณะดังกล่าวไม่ใช่การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมที่แท้จริง จะต้องเริ่มตั้งแต่การรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นว่าเขาต้องการรายการแบบไหน หรืออยากสื่อสารอะไรที่เป็นเรื่องราวของตนเอง (สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน, 2557 ข: 18)

นอกจากนั้นแล้ว ในยุคของสื่อที่มีความหลากหลาย มีลูกเล่นมาก สามารถตอบโจทย์ในเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมได้ ดังนั้น ผู้ผลิตรายการจึงควรเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ เพราะเมื่อผู้ชมได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ก็จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองได้เป็นส่วนหนึ่งของรายการ เมื่อผู้ชมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับรายการแล้ว จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ชมตามที่รายการได้นำเสนอ (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2557: 160)

ผลการศึกษาข้างต้นยังมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายเรื่อง อาทิ งานวิจัยของลักขมิ คงลาภ (2555: 113-115) ที่พบว่า รูปแบบรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนของสถานีโทรทัศน์สาธารณะไทยพีบีเอส ควรให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วม ญัฐพล ลิ้มโปดม (2552: 58-62) พบว่า การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน เด็กต้องคุยกับเด็ก ต้องรู้ความต้องการของเด็ก ต้องใส่ใจเด็ก และใส่ใจในรายละเอียดต่างๆ ของรายการ จิราพร ยังสุข (2552: 162) พบว่า วิทยุกระจายเสียงสำหรับเด็ก หลักการผลิตเนื้อหา และรูปแบบรายการ ควรผู้ฟังสามารถมีส่วนร่วมได้ตลอดเวลา และ อัครินทร์ นนทิหทัย (2551: 76) พบว่า การใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เป็นการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน นำไปสู่การคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในการทำงาน ก่อให้เกิดการไหลเวียนแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างเยาวชนและผู้ผลิตรายการ และเกิดการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับเยาวชน รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ และ กรรณิการ์ เฟื่องปรำงค์ (2548: 62) ได้อธิบายว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลกลุ่มต่างๆที่หลากหลายได้ให้ความสำคัญกับการจัดการข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน บนพื้นฐานของการร่วมมือกันพัฒนากระบวนการสื่อสารแบบสองทาง ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยที่ทุกฝ่ายสามารถสลับบทบาทเป็น “ผู้ให้” และ “ผู้รับข้อมูล” ผ่านเวทีการสื่อสารในหลายรูปแบบ

5.2.2 การพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบรายการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนนั้น สามารถทำได้ทุกรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลของการมีส่วนร่วมของนักเรียนว่าสะท้อนออกมาในรูปแบบใด ซึ่งอาจมีความเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม กลุ่มเป้าหมาย และประสบการณ์ของผู้ชมในอดีต ผู้ผลิตรายการไม่ควรยึดติดกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบที่เคยใช้แล้วได้ผล (ร่มไทร ศักดาเดช, 2557: 84) ซึ่งการที่จะทำให้รูปแบบรายการเกิดความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ได้นั้น จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมด้วยวิธีการระดมสมองจากหลายฝ่าย (เทพฤทธิ์ วงศ์วานิชวัฒนา, 2557: 30)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ารายการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนนั้น จะสามารถทำได้ทุกรูปแบบ แต่ในทุกๆรูปแบบยังคงมีพื้นฐานที่สำคัญ คือ ความสนุก มีสาระ ความคิดสร้างสรรค์ และความเคารพสิทธิของผู้ชม ดังคำอธิบายของ วิฑิตินัน บุญภาพ คอมมอน (สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2556) ที่ได้อธิบายว่ารายการสำหรับนักเรียนนั้นสามารถทำได้ทุกรูปแบบ โดยเน้นความสนุกแบบมีสาระ ให้การเรียนรู้ในรูปแบบของความบันเทิง โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการมีส่วนร่วมกับการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของลักขมี คงลาภ (2555: 113-115) ณัฐรดา ศิลปอุดม (2551: 147) และ ภัทรานิษฐ์ พัวโสพิศ (2551: 123-125) ที่พบว่า รูปแบบรายการสำหรับเด็กควรมีลักษณะสนุกสนาน ได้รับความรู้ และไม่รุนแรง นอกจากนั้นแล้วยังสอดคล้องกับความคาดหวังของเด็ก ที่พบว่า สิ่งที่เด็กคิดว่าได้รับหลังจากการรับชมรายการโทรทัศน์ คือ ความสนุกสนาน และ การได้รับความรู้ (ชัยยงค์ คุปตะสิน, 2550: 107)

5.2.3 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

5.2.3.1 ประสิทธิภาพด้านความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรม หลังจากนักเรียนรับชมรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ทั้งรูปแบบรายการที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต และรูปแบบที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการผลิต พบว่า นักเรียนมีประสิทธิผลทางด้านความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น จากทั้ง 2 รูปแบบ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สื่อโทรทัศน์เปรียบเสมือนเครื่องมือชนิดหนึ่งที่สามารถช่วยเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรม ผ่านเนื้อหารายการที่ผู้ผลิตรายการได้นำเสนอ รวมทั้งอิทธิพลของสื่อยังส่งผลต่ออารมณ์จิตใจ ร่างกาย สติปัญญา และสังคม ที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ชมได้ทั้งในระยะยาวและระยะสั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 6-12 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่ระบบความคิดกำลังพัฒนา ความเป็นเหตุเป็นผลและการแยกแยะความหมาย และยังมีการเลียนแบบสูง ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมโดยตรง (สถาบันสื่อเด็ก และเยาวชน, 2557ก: 48) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริพรรณ บัวศรี (2552: 878) พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องการบริโภคสื่อโทรทัศน์ และคะแนนความสามารถเรื่องการบริโภคสื่อโทรทัศน์ โดยเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาของ ภัทรพร ศิลปาจารย์ (2551: 117)

พบว่า ประสิทธิภาพรายการโทรทัศน์ทำให้ผู้ชมเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด ความเชื่อ และค่านิยม และผลการศึกษาของ อัครินทร์ นนทิหทัย (2551: 94) พบว่า เยาวชนที่มีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์ TK Teen ส่วนใหญ่ไม่เคยมีความรู้เรื่องกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์มาก่อน แต่เมื่อได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้ว เยาวชนเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์เพิ่มขึ้น

ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบรายการทั้ง 2 ยังพบว่า รูปแบบรายการที่ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมมีประสิทธิผลสูงกว่ารูปแบบรายการที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของผู้ชม นอกจากจะช่วยให้กระบวนการการผลิตรายการมีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้รูปแบบรายการเกิดประสิทธิผลสูงขึ้นตามด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาชุมชนและสังคมได้ สอดคล้องกับแนวคิดหลักการมีส่วนร่วมของ จินตวิทย์ เกษมสุข (2557: 2-3) ที่ได้อธิบายว่า แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมนับเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า ความเป็นชุมชนที่เข้มแข็งจะเกิดขึ้นได้ หากสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนข่าวสาร ตลอดจนการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน

5.2.3.2 ประสิทธิภาพด้านความพึงพอใจ หลังจากนักเรียนรับชมรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ทั้งรูปแบบรายการที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิต และรูปแบบที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิต พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในรูปแบบรายการที่ให้ผู้ชมได้เข้ามามีส่วนร่วมสูงกว่ารูปแบบรายการที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า รูปแบบรายการที่ผู้ชมมีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิต เป็นรูปแบบที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาจากผู้ชม ตั้งแต่กระบวนการคิด วางแผน และวิธีการนำเสนอ รวมทั้งการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ จากผู้ชมเอง จึงทำให้รูปแบบรายการที่ออกมาสอดคล้องตรงกับความต้องการของผู้ชม ซึ่งแตกต่างกับรูปแบบรายการที่ผู้ชมไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต ที่ผลิตโดยผู้ผลิตรายการ (ผู้วิจัย) บนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีการผลิตรายการโทรทัศน์โดยทั่วไป ถ่ายทอดเนื้อหารายการผ่านมุมมองของผู้ผลิต และขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ชม

นอกจากนั้นแล้ว การเปิดโอกาสให้ผู้ชมที่อยู่ในช่วงวัยเดียวกันกับนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม ยังมีความสอดคล้องกันในด้านปัจจัยบุคคลและลักษณะทางประชากรศาสตร์ระหว่างผู้ชมที่มีส่วนร่วมกับนักเรียน ในขณะที่ปัจจัยด้านปัจจัยบุคคลและลักษณะทางประชากรศาสตร์ระหว่างผู้ผลิตรายการกับนักเรียนก็มีความแตกต่างกันสูงมากเช่นกัน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรม的开รับและความพึงพอใจของนักเรียน ดังแนวคิดของ สุรพงษ์ โสธนเสถียร (2533, 106-107) ที่กล่าวว่า ปัจจัย 2 ประการที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร ซึ่งมีอิทธิพลต่อการยอมรับประเด็นในการสื่อสารที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ ภูมิหลังหรือปัจจัยแวดล้อมทางสังคมที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน และ ภูมิหลังหรือปัจจัยส่วนบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่า การที่ผู้ชมที่มีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิตมีพื้นฐานทางด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ ภูมิหลังทางสังคม ภูมิหลังทางจิตวิทยา ปัจจัยแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับนักเรียน ย่อมสามารถเข้าใจความต้องการในการรับชมและถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆจนเกิดความพึงพอใจได้ดีกว่า สอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มสังคม (Social Category Theory) ที่อธิบายว่า บุคคลที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกันจะแสดงพฤติกรรมการสื่อสาร

คล้ายคลึงกัน พฤติกรรมการสื่อสารนี้ ได้แก่ การเปิดรับสื่อ ความพึงพอใจ อุปนิสัยการสื่อสาร และการใช้สื่อร่วมกัน เป็นต้น (Defleur, 1996: 102)

5.2.4 เนื้อหารายการ จากการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรายการทั้ง 2 รูปแบบ เมื่อจำแนกตามรายด้านจะพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจด้านเนื้อหารายการสูงสุดเหมือนกัน ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เนื้อหารายการ คือองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการผลิตรายการ และเป็นปัจจัยสำคัญของการตัดสินใจเลือกชมรายการของผู้ชม โดยหากเนื้อหารายการนั้นสอดคล้องตรงกับความต้องการ หรือความสนใจของผู้ชม ก็มีแนวโน้มที่ผู้ชมจะเลือกรับชมรายการนั้น แต่หากเนื้อหารายการนั้นไม่ตรงกับความสนใจของผู้ชม ก็มีโอกาที่จะปฏิเสธรายการนั้นได้เช่นกัน ดังนั้น เนื้อหารายการจึงเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด (ฝ่ายวิจัย ประเมินผล และพัฒนา, 2557: 98) ส่วนช่องทางการรับชมนั้นจะเป็นปัจจัยรองลงมา หรือที่เรียกว่า “Content is the King, the Queen is Platform” (ธาม เชื้อสถาปนศิริ, 2557: 92; สุวิทย์ สาสนพิจิตร, 2557ข: 117; Friedman, W., 2015) ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ รวีภรณ์ วุฒิกิรภณธ์ (2552: 65) และ จุฑารัตน์ เคนจอหอ (2552: 77) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในเนื้อหารายการโทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก

โดยเนื้อหารายการที่สร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียนได้นั้น คือ เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัวนักเรียน สิ่งนี้นักเรียนคุ้นเคย พบเห็นเป็นประจำ หรือภาพความประทับใจในอดีต อาทิ กิจกรรมต่างๆ ที่ทำที่บ้าน โรงเรียน และชุมชน เพราะเนื้อหาในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองได้รับผลกระทบ หรือเป็นความทรงจำและประสบการณ์ในอดีตที่ดี จึงก่อให้เกิดความน่าสนใจ ดังที่ ร่มไทร ศักดาเดช (2557: 84) ผู้ก่อตั้ง บริษัท ไอเดีย โกรว์ ได้อธิบายว่า “เนื้อหาสำหรับรายการเด็ก ให้นึกว่าสมัยตัวเองเป็นเด็กว่าต้องการอะไร เคยประทับใจกับอะไร หรือได้แรงบันดาลใจจากอะไร ก็สามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์รายการเด็กได้” สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภัทรานิษฐ์ พัวโสพิศ (2551: 123-125) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ ที่พึงประสงค์สำหรับเด็ก ด้านเนื้อหาของรายการ ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน และผลงานนักเรียน สอนให้เด็กรู้จักตนเอง และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

5.2.4 นวัตกรรมการกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เป็นนวัตกรรมรูปแบบหนึ่ง โดยเป็นกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์รูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากกระบวนการรูปแบบเดิมในอดีต ด้วยวิธีการเปิดโอกาสให้ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการผลิตรายการ ผลของกระบวนการดังกล่าวก่อให้เกิดประสิทธิผลด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม รวมทั้งความพึงพอใจที่ดีขึ้น มากกว่ากระบวนการผลิตรายการรูปแบบเดิม ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับคำอธิบายของ ริชาร์ด (Richard Luecke, 2012: 23) ที่ได้อธิบายว่า นวัตกรรมรูปแบบนี้เป็นนวัตกรรมแบบที่เปลี่ยนสิ่งเดิมอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือ นวัตกรรมส่วนเพิ่ม (Incremental) (Scott D. Anthony, 2014: 36) โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยซึ่งเกิดจากการพัฒนาความรู้ใหม่ (Lawless and Anderson, 1996: 1185) หรือการใช้ประโยชน์จากรูปแบบหรือเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นการปรับปรุงสิ่งที่มียู่ก่อนแล้ว หรือปรับแต่งรูปแบบ หรือเทคโนโลยีเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ใหม่ แม้ว่าความคิด วิธีการ

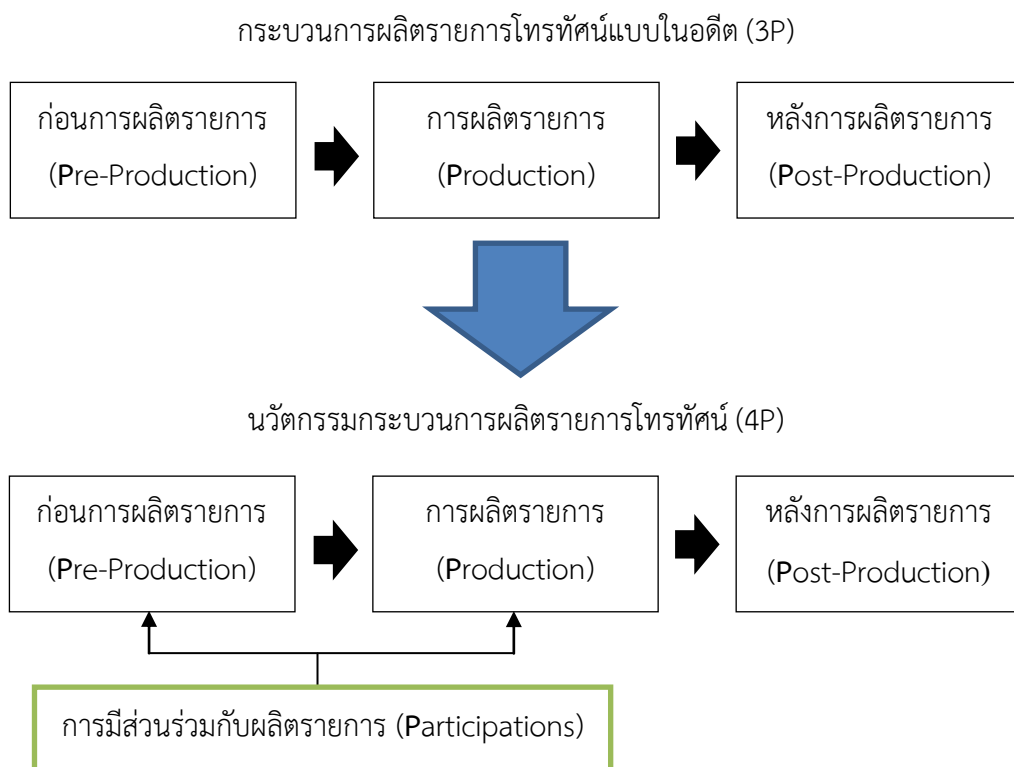
การกระทำ หรือสิ่งใหม่นั้น อาจจะเคยใช้ในสังคมอื่นได้ผลดีมาแล้วก็ตาม แต่ถ้านำมาใช้ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคมอีกแห่งหนึ่งก็จัดว่าเป็นนวัตกรรม (Rogers and Shoemaker, 1971) หรือเรียกนวัตกรรมนี้ในอีกรูปแบบหนึ่งว่าเป็นสิ่งใหม่ที่มีการพัฒนามาจากของเก่าที่มีอยู่เดิม (พยัต วุฒิรงค์, 2557: 10)

ทั้งนี้ นวัตกรรมที่ค้นพบนั้นเกิดจากการผสมผสานระหว่างแนวคิดด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ และแนวคิดด้านการมีส่วนร่วม พัฒนาขึ้นเป็นนวัตกรรมกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์แบบให้ผู้ชมมีส่วนร่วม ซึ่งผลที่ได้จากกระบวนการดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นว่า มีประสิทธิผลสูงกว่ากระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์รูปแบบเดิม ที่เน้นการผลิตรายการในห้องผลิตรายการโทรทัศน์ และไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับบริบทและพฤติกรรมของผู้ชมในปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เด็กในสังคมไทยมีความหลากหลาย ทั้งชาติพันธุ์ ภูมิภาค ความสนใจ และความต้องการ เนื้อหาที่สื่อสารออกไปควรมีความหลากหลายมากขึ้น วิธีการสื่อสารแบบเดียวกันแล้วเหมารวมทั้งประเทศจึงใช้ไม่ได้ ดังนั้น แนวคิดด้านการมีส่วนร่วม จะทำให้ผู้ผลิตรายการเข้าถึงเด็ก เข้าใจภาษา และวัฒนธรรมของเด็กได้ (เข็มพร วิรุณราพันธ์, 2557: 15) โดยการเปิดรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นว่าต้องการรูปแบบรายการแบบไหน หรืออยากสื่อสารอะไรที่เป็นเรื่องราวของตนเอง (สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน, 2557: 18)

อย่างไรก็ตาม หากแบ่งตามผลลัพธ์ของนวัตกรรม อาจเรียกนวัตกรรมดังกล่าวในอีกรูปแบบหนึ่งว่า “นวัตกรรมด้านกระบวนการ” (Richard Luecke, 2012: 32) เป็นการแนะนำวิธีการผลิตใหม่ แนวคิดการบริหารใหม่ หรือเทคโนโลยีใหม่ที่ใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิตและการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (พยัต วุฒิรงค์, 2557: 22) ซึ่งจะมีต่อผลลัพธ์ในด้านต่างๆ อาทิ คุณภาพสินค้า ต้นทุน อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์ทางด้านการตลาด (Tatikonda and Montoya-Weiss, 2011: 151) โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญกับนวัตกรรมด้านกระบวนการเป็นจำนวนมาก (Wang and Ahmed, 2004: 303)

6. บทสรุป

นวัตกรรมกระบวนการผลิตและรูปแบบรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นการพัฒนาแนวทางกระบวนการผลิตและรูปแบบรายการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา รูปแบบใหม่ที่ผสมผสานระหว่างแนวคิดด้านการผลิตรายการโทรทัศน์และแนวคิดด้านการมีส่วนร่วมจากผู้ชม (4P) โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การคิดริเริ่ม การวางแผน และการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ดังนั้น รูปแบบรายการที่ออกมาจึงมีความสอดคล้องกับความพึงพอใจตามที่ต้องการ ซึ่งแตกต่างกับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ในอดีต (3P) ที่มักยึดถือแนวคิดของผู้ผลิตรายการเป็นสำคัญ โดยมีหลักการของกระบวนการผลิตที่แตกต่างกัน ดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 7 เปรียบเทียบกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ 3P และ 4P

การเข้ามามีส่วนร่วมจากผู้ชมทำให้รูปแบบรายการมีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลาตามผลของการมีส่วนร่วมจากผู้ชมกลุ่มนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อผู้ชมที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเด็กที่มักมีมุมมองที่แตกต่างกับผู้ผลิตรายการอย่างมาก ด้วยประสบการณ์ในอดีต ลักษณะทางประชากรศาสตร์ สภาพทางภูมิศาสตร์ และปัจจัยทางสังคมด้านอื่นๆ ได้ช่วยสะท้อนให้เกิดกระบวนการผลิตและรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเฉพาะเจาะจง (Niche Target) ได้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากระบวนการผลิตรายการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับรายการได้ แต่ก็ยังเป็นเพียงการมีส่วนร่วมในบางระดับ ดังนั้น หากในกระบวนการผลิตรายการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้น ก็อาจจะก่อให้เกิดสิทธิภาพของรายการได้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ และ กรรณิการ์ เพ็งปรางค์. (2548). การมีส่วนร่วมในการสื่อสาร: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติจริง. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 23(3-4), 62-81.
- กิตติกานต์ แสงงาม. (2553). *กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้พื้นที่สื่อสารสาธารณะ กรณีศึกษา การใช้พื้นที่สื่อสารสาธารณะขององค์กรกระจายเสียง และแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เข็มพร วิรุณราพันธ์. (2557). สื่อดีที่สถาบันสื่อเด็กและเยาวชนเร่งสร้าง. ใน ชัชณัชญา ตั้งพรพิพัฒน์ และ ญัฐพรณ แยมแซไข (บก.), *คู่มือผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก Kidchen สูตรเด็ด รายการเด็ก* (น.13-15). กรุงเทพฯ: ศิริวานิชเจริญ.
- โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาวะของสังคม. (2552, สิงหาคม). *คู่มือการเฝ้าระวังรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก: คัดลู่คดีดี TV for kids*. กรุงเทพฯ: มัลติซัพพลาย เทรดิง (1992).
- คณะกรรมการการสถิติสาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคณะทำงานสถิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2557). *แผนพัฒนาสถิติสาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2557-2558*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2558, จาก http://www.mnre.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6781
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2557). *หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.
- จิราพร ยังสุข. (2552). *วิทยุกระจายเสียงสำหรับเด็ก: หลักการผลิต เนื้อหา และรูปแบบรายการ*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- จุฑารัตน์ เคนจ่อหอ. (2552). *พฤติกรรมการรับชมและคุณค่าของงานละครโทรทัศน์แนวจักร ๆ วงศ์ ๆ บริษัท ดิด้า วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด ที่มีต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยยงค์ คุปตะสิน. (2550). *ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก บริษัท โฆษณา และเด็กที่มีต่อมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวในช่วงเวลา 16.00-22.00 น.* วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โชติชา ภาวสุทธิไพศิฐ. (2557). *ควรรู้ ควรรวัง คำแนะนำของหมอต่อกันทำรายการเด็ก*. ใน ชัชณัชญา ตั้งพรพิพัฒน์ และ ญัฐพรณ แยมแซไข (บก.), *คู่มือผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก Kidchen สูตรเด็ด รายการเด็ก* (น.52-59). กรุงเทพฯ: ศิริวานิชเจริญ.
- ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน. *หัวหน้าภาควิชาวิทยุ กระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์*. สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2556.
- ธีรพัฒน์ อังศุवाल. (2553). *สำคัญพอหรือยัง?...กับรายการทีวีสำหรับเด็ก*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2558, จาก http://www.familymediawatch.org/index.php?lay=show&ac=article&id=5391_61653&Ntype=2

- ณัฐพล ลิ้มโปดม. (2552). *โครงการผลิตรายการโทรทัศน์ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เยาวชนอายุ 5-7 ปีด้วย ศิลปะประดิษฐ์สำหรับสถานีโทรทัศน์ ทวีไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐรดา ศิลปอุดม. (2551). *ปฏิกริยาของเยาวชนต่อรายการโทรทัศน์ กรณีศึกษา: รายการกบนอกกะลา และ รายการรถโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เทพฤทธิ์ วงศ์วานิชวัฒนา. (2557). *สำรวจคนทำรายการเด็กในปัจจุบัน*. ใน ชีวณัฐ ตั้งพรพิพัฒน์ และ ณัฐพรณ แยมแซไข (บก.), *คู่มือผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก Kidchen สูตรเด็ด รายการเด็ก* (น.30-33). กรุงเทพฯ: ศิริวานิชเจริญ.
- ธัญพิสิษฐ์ เลิศบำรุงชัย. (2552). *การผลิตรายการโทรทัศน์ (ฉบับใช้งานจริง)*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2558. จาก <http://www.oknation.net/blog/tanpisit/2013/07/17/entry-1>
- ธาม เชื้อสถาปนศิริ. (2557). *ทีวีดิจิทัล: สงครามแย่งชิงคนดู!*. ใน ธาม เชื้อสถาปนศิริ (บก.), *สื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล* (น.92-96). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ธนินวัฒน์ พัฒนวิรุณ. *ผู้ประกาศข่าวสิ่งแวดล้อม*. สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2556.
- ฝ่ายวิจัย ประเมินผล และพัฒนา. (2557). *Digital TV องค์กรสื่อยุคใหม่! ที่ใครๆก็ปรับตัว*. ใน ธาม เชื้อสถาปนศิริ (บก.), *สื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล* (น.97-100). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์
- พรรณพิมล หล่อตระกูล. (2553). *เฝ้าระวังและเท่าทันรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กประถมปลาย*. โครงการศึกษาเฝ้าระวังสื่อและพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อเพื่อสุขภาวะของสังคม: ออฟเซ็ท ศรีเอชั่น.
- พยัต วุฒิรงค์. (2553). *นวัตกรรมและความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย: ก้าวต่อไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์*. *Cuulalongkorn Review*, 22(86), 43-67.
- ภัทรพร ศิลปาจารย์. (2551). *ประสิทธิภาพและประสิทธิผลรายการโทรทัศน์ โรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา*. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 15(27), 117-124.
- ภัทรานิษฐ์ พัวโสพิศ. (2551). *แนวทางการพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ ที่พึงประสงค์สำหรับเด็ก*. *วารสารวิจัย มข.*, 8(4), 116-127.
- มยุรี วนะสุขสถิตย์. (2557). *รายการเด็กกับการสร้างแรงบันดาลใจ-เปรียบมวย*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.dailynews.co.th/entertainment/243713>
- ร่วมไท ศักดาเดช. (2557). *การสร้างสรรครายการเด็กให้ตอบโจทย์*. ใน ชีวณัฐ ตั้งพรพิพัฒน์ และ ณัฐพรณ แยมแซไข (บก.), *คู่มือผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก Kidchen สูตรเด็ด รายการเด็ก* (น.80-85). กรุงเทพฯ: ศิริวานิชเจริญ.
- รวีภรณ์ วุฒิกมลพันธ์. (2552). *การเปิดรับสาร การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจ ที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “กรรมลิขิต” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ลักษมี คงลาภ. (2553). พฤติกรรมการเปิดรับ ความต้องการของเด็ก และเยาวชนที่มีต่อรายการสำหรับเด็ก และเยาวชน ทางสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะไทยพีบีเอส. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 6(2), 113-143.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิวัฒน์ วงศ์ภัทรฐิติ. (2557). สำนวนคนทำรายการเด็กในปัจจุบัน. ใน ชัชฌิมา ตังพรพิพัฒน์ และ ญัฐพรณ แยมแซโซ (บก.), *คู่มือผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก Kidchen สูตรเด็ด รายการเด็ก* (น.24-29). กรุงเทพฯ: ศิริวานิชเจริญ.
- วิสา เป็ญจะมโน. *ละครทีวี...อิทธิพลเจียบของสังคม บอกเล่า-เนื้อหารุนแรง ส่งผลกระทบในเด็ก*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.thaipost.net/x-cite-kidz/270914/96764>
- วีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2556). *การเขียนบทรายการสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ. (2554). *ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สามขวัญ ต้นสมพงษ์. ผู้อำนวยการสร้างรายการภารกิจรักโลก และรายการพลังใจรักโลก. สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2556.
- สมเจตน์ เมฆพ่ายพ. (2552). *การผลิตรายการโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน.
- สกุลศรี ศรีสารคาม. (2557). Transmedia Story Telling. ใน ธารม เชื้อสถาปนศิริ (บก.), *สื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล* (น.159-163). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สถาบันสื่อเด็ก และเยาวชน. (2557ก). ทำรายการเด็ก คุณรู้จักเด็กๆดีแค่ไหน?. ใน ชัชฌิมา ตังพรพิพัฒน์ และ ญัฐพรณ แยมแซโซ (บก.), *คู่มือผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก Kidchen สูตรเด็ด รายการเด็ก* (น.48-51). กรุงเทพฯ: ศิริวานิชเจริญ.
- สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน. (2557ข). สื่อดีที่สถาบันสื่อเด็กและเยาวชนเร่งสร้าง. ใน ชัชฌิมา ตังพรพิพัฒน์ และ ญัฐพรณ แยมแซโซ (บก.), *คู่มือผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก Kidchen สูตรเด็ด รายการเด็ก* (น.13-15). กรุงเทพฯ: ศิริวานิชเจริญ.
- สหศักดิ์ กลิ่นสุวรรณ. (2548). *การผลิตรายการโทรทัศน์สมัยใหม่สไตลอเมริกัน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: อี.ที พับลิชชิง.
- สุชาดา โรจนฤทธิ์พิเชษฐ์. (2554). ทำไมต้องดูโทรทัศน์กับลูก?. *วารสารสำนักงาน ป.ส.ส.* 27(3), 58-60.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2553). *การสื่อสารเพื่อการจัดการองค์การธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุทธิ ชัดติยะ. (2555). *หลักการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง.
- สุวิทย์ สาสนพิจิตร. (2557ข). เล่าเรื่องใหม่ในโลกใบเดิม Digital Content. ใน ธารม เชื้อสถาปนศิริ (บก.), *สื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล* (น.109-124). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- สุวิทย์ สารสินพิจิตร. (2557ก). รายการเด็กแบบไหนที่ผู้ปกครองต้องการ. ใน ชัชณัชญา ตั้งพรพิพัฒน์ และ ญัฐพรณ แยมแซ่ไข (บก.), *คู่มือผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก Kidchen สูตรเด็ด รายการเด็ก* (น.38-47). กรุงเทพฯ: ศิริวานิชเจริญ.
- สิริพรรณ บัวศรี. (2552). ผลของโปรแกรมส่งเสริมความรู้เรื่องการบริโภคสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อความรู้ และความสามารถในการบริโภคสื่อโทรทัศน์ ตามหลักแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 4(1), 878-892.
- อัศรินทร์ นนทิตชัย. (2551). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อการพัฒนารายการโทรทัศน์ TK Teen*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุวัตร ตูรินรมย์. ผู้ผลิตรายการหนึ่งสมองสองมือ. *สัมภาษณ์*, 28 พฤศจิกายน 2556.
- Cronbach, Lee J. (1970). *Essentials of Psychological*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.
- DeFleur, M. L. (1996). *Understanding Mass Communication. A Liberal Art Perspective*. Boston: Houghton Mifflin.
- Ebel, R.L. (1978). *Essential of Educational Measurement*. (3rd ed.). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal of Educational and Measurement*, 30: 607-610.
- Lawless, Michael W. and Anderson, Philip C. (1996). Generational Technological Change: Effect of Innovation and Local Rivalry on Performance. *Academy of Management Journal*. 39(5), 1185-1217.
- Richard Luecke. (2012). *The Innovator's Toolkit*. (1st ed.). Cambridge: Harvard Business Press.
- Rogers, E.M. and Shoemaker, F.F. (1971). *Communication of Innovation*. New York: Free Press.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2: 49-60.
- Scott D. Anthony. (2014). *The little of innovation*. Cambridge: Harvard Business Press.
- Tatikonda, Mohan V. and Montoya-Weiss, Mitzi M. (2011). Integrating Operations and Marketing Perspectives of Production Innovation: the Influence of Organizational Process Factors and Capabilities on Development Performance. *Management Science*. 47(1), 151-172.
- Wang, C.L. and Ahmed, P.K. (2004). The Development and Validation of the Organizational Innovation Construct Using Confirmatory Factor Analysis. *European Journal of Innovation Management*. 7(4), 303-313.

การสื่อสารกับความสุขของคนในชุมชนดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

พนิดา จงสุขสมสกุล*

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับความสุขของคนในชุมชนดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ อาศัยวิธีการวิจัยคุณภาพและปริมาณ ($n = 386$ คน $\alpha = 0.05$) เพื่อหาปัจจัยที่แสดงให้เห็นความสุขของคนในชุมชน 6 มิติ คือ สภาวะทางด้านร่างกายและจิตใจ ความมั่นคงในการทำงาน ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน การบริหารจัดการของรัฐในชุมชนและสภาพสิ่งแวดล้อมกับสภาพอากาศ รวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับทุนสังคมและทุนวัฒนธรรมกับความสุข ผลการวิจัยพบว่าทุนนิยมส่งผลต่อการดำเนินชีวิตที่ทำให้ค่าเฉลี่ยความสุขอยู่ระดับปานกลาง ปัจจัยทุกตัวมีความสัมพันธ์กับค่าเฉลี่ยความสุข โดยเฉพาะการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและจิตใจที่ดี การมีเงินออม ครอบครัวมีการสื่อสารและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การบริหารจัดการของผู้นำชุมชนมีความโปร่งใสและสร้างความมีส่วนร่วมต่อผู้คนในชุมชนก่อให้เกิดทุนสังคมที่ยังรากลึกกลายเป็นทุนทางวัฒนธรรมโดยวิถุและเสียงตามสายยังคงเป็นสื่อที่เชื่อมโยงคนในชุมชนกับโลกภายนอกและช่วยพัฒนาความรู้จนผู้คนในชุมชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การสื่อสาร ความสุข ความอยู่ดีมีสุข ชุมชนดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

* อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

Communication and Happiness of Donkeaw Community People in Mearim District, Chiang Mai Province

Panida Jongsuksomsakul

Abstract

A survey of community people in the Donkeaw Sub-District, Maerim District, Chiang Mai Province with qualitative and quantitative methods (N=386, $\alpha=0.05$) The main objectives of this study as follows: Firstly, to explore indicators for six aspects of well-being and happiness: mental and physical health, job security and working life, economic security, household and community relationship, local governance administrative and environment and weather condition. Secondly, to exposure social and cultural capital impacts and factors impact happiness. The analysis of this research shows that 6 factors and social and cultural capital have impacted the lifestyle of the community. The results also indicate that representatives of all stakeholders in Donkeaw are happy. Factors affecting well-being are classified mind and healthy, saving money and sufficiency economics, family and community relationship, job security. Moreover, living with transparency and participatory communication makes social and cultural heritage a human capital leading them happiness.

Keywords: Communication, Happiness, Well-being, Donkeaw community, Social and Cultural Capital.

ที่มาและวัตถุประสงค์ของโครงการ

ภายหลังจากที่เกิดความไม่สงบทางการเมือง ประเทศไทย (พ.ศ. 2557 – 2559) อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลคณะรักษาความสงบสุขเรียบร้อยแห่งชาติ โดยมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ทำหน้าที่เป็นทั้งนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งและเป็นประธานคณะกรรมการรักษาความสงบสุขเรียบร้อยแห่งชาติ พร้อมประกาศนโยบายคืนความสุขให้กับประชาชน ต่อมาเป็นนโยบาย Together Strong อาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับชั่วคราวฉบับปี พ.ศ. 2557 ตลอดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีใช้การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน ทั้งในการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนและนานาชาติประเทศถึงการเข้ามาแก้ไข ปัญหาทางการเมืองที่นำไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การสูญเสียทั้งชีวิตและเศรษฐกิจ ประเทศไทยอยู่ในภาวะไร้ผู้นำทำให้การตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และการท่องเที่ยวของประเทศ ขณะเดียวกันเกิดผลกระทบต่อความสุขของประชาชนในประเทศ จึงต้องเข้ามาปกครองประเทศเพื่อนำความสุขกลับคืนสู่ประชาชน ภายใต้สโลแกน “คืนความสุขให้ประชาชน”

ความสุขเป็นนามธรรมที่ขึ้นอยู่กับภาวะอัตวิสัย (Subjective) โดยมีคำในภาษาอังกฤษที่ใช้ทั่วไปว่า Happiness และได้แปลงไปในเรื่องของภาวะความอยู่ดีมีสุข (Well – being) หรือ ความพึงพอใจในการดำรงชีวิต (Life Satisfaction) การพิจารณาความสุขของผู้คนที่ผ่านมาในอดีตกับปัจจุบันแตกต่างกันตามวิถีการปกครองและการมุ่งเน้นพัฒนาทางเศรษฐกิจ ตัวเลขที่ใช้ในการวัดระดับการพัฒนามากลายเป็นความหมายของความสุขในหลายประเทศ

นักวิชาการเศรษฐศาสตร์ทางเลือกได้ทำการศึกษาวิจัยและพบว่าตัวเลขดังกล่าวไม่ได้เป็นนิยามความสุขของคนทุกคนเสมอไป อาทิ รุต เวินโฮเวน (Rutt Veenhoven, 2009) พบว่า ความสุขของคนทั่วโลก 5 ประเทศแรกที่มีความสุขสูงสุด คือ ประเทศคออสตานิก้า (Costaniga) มีค่าเฉลี่ยความสุข 8.5 รองมาประเทศเดนมาร์ก (Denmark) มีค่าเฉลี่ยความสุข 8.3 ประเทศไอซ์แลนด์ (Iceland) ค่าเฉลี่ยความสุข 8.2 ประเทศแคนาดา (Canada) และประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (Switzerland) ค่าเฉลี่ยความสุขเท่ากัน คือ 8.0 ในขณะที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ (Singapore) มีค่าเฉลี่ยความสุข 6.7 สูงกว่าประเทศไทยและมาเลเซีย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความสุข 6.6 (สืบค้นจาก www.worlddatabaseofhappiness.eur.nl วันที่ 7 มิถุนายน 2558) นอกจากนี้ริชาร์ด เลเยอร์ (Richard Layard, 2011) พบว่าสถานะทางเศรษฐกิจที่ร่ำรวยไม่ได้ส่งผลกับระดับความสุขของคนในกลุ่มประเทศตะวันตก และจากงานวิจัยที่ค้นพบโดยการสำรวจจากประชาชนทั่วโลกในปี ค.ศ. 2005 พบว่า ประเทศที่มีความสำเร็จด้านเศรษฐกิจสูงอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษและญี่ปุ่น มีจำนวนของประชากรที่มีความสุขลดลง ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชนในประเทศดังกล่าวนี้ คือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว สถานภาพทางการเงิน การทำงาน เพื่อน และการมีส่วนร่วมในชุมชน สุขภาพ เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็น ความรู้สึกทางด้านจิตใจ ได้แก่ คุณค่าในตนเองและการมีปรัชญาชีวิตในความพอใจสิ่งที่ตนเองมีอยู่เมื่อไปเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ และเรียนรู้ที่จะปรับอารมณ์ตนเองได้

ความสุข จึงมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับความอยู่ดีมีสุข (Well – being) ที่มีองค์ประกอบทั้งภายในภายนอกร่างกายเป็นส่วนผสมที่เหมาะสมและสามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ อันเป็นความท้าทายแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มุ่งชีวิตความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้ให้แนวทางในการพัฒนาประเทศภายใต้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและให้แง่คิดจนเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลกถึงหลักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและตอบรับกับการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เป็นไปอย่างยั่งยืน มากกว่าการมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจแต่ขาดความยั่งยืนต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในประเทศ ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า

“... ถ้าหากว่าประชาชนในประเทศมีความสุข มีความอยู่เย็นเป็นสุข คือ มีความเป็นอยู่ที่สบาย ก็หมายความว่าประเทศนั้นมันคงดีอย่างนี้เป็นภูมิภาคนี่มีกำลังแข็งแรง...”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 -11 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้น้อมนำพระราชดำรัส ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายที่มุ่งไปยังปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ทั้งในด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันต่อการต้านทานแรงปะทะของโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะแนวคิดการพัฒนามนุษย์ถูกกำหนดไว้ให้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาสังคม เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมต่างๆ อันโยงใยและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม การเมือง วัฒนธรรมและการพัฒนาประเทศ

ไม่เพียงเท่านั้นประเทศมีทุนที่สำคัญ อันสืบเนื่องจากวัฒนธรรมที่เหนียวแน่นและพื้นฐานทางสังคมที่อบอุ่น คือ ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม ที่มีความหมายครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนในสังคมซึ่งผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะปัญหาภาวะโลกร้อนและการขาดแคลนพลังงาน อันเป็นผลพวงจากการพัฒนาประเทศที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อลักษณะความเป็นอยู่และสัมพันธ์กับความสุขของประชาชนในชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นบริหารจัดการด้วยตนเองทั้งในลักษณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และมีการประเมินโดยหน่วยงานของรัฐและสถาบันการศึกษาต่างๆ จะเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้คนในชุมชน โดยการสำรวจการสื่อสาร ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและปัจจัยที่นำไปสู่ความสุขของคนในชุมชนดอนแก้ว อำเภอแมริมซึ่งมีพื้นที่ใกล้เมืองเชียงใหม่ และได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของความเป็นเมืองจากแผนการพัฒนาประเทศ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลอยู่ในช่วงเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและอยู่ระหว่างการเข้ามาบริหารประเทศโดยรัฐบาล คณะรักษาความสงบสุขเรียบร้อยแห่งชาติ

นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วได้รับรางวัลระดับประเทศจากหลายหน่วยงานมาตลอดนับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2546 จนถึงปี 2558 อาทิ รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีประจำปี พ.ศ. 2544 จากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี อันเป็นรางวัลที่สะท้อนให้เห็นความโปร่งใสและความร่วมมือกันในการต่อต้านคอร์รัปชันโดยชุมชน รางวัลพระปกเกล้าทองคำ ประจำปี พ.ศ.2555 และประกาศนียบัตรที่ให้สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชนจากสถาบันพระปกเกล้า รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล 2 ปีซ้อน คือใน ปี พ.ศ. 2546 ได้รับรางวัลที่ 1 และในปี 2547 ได้รับรางวัลที่ 2 ซึ่งรางวัลในปี พ.ศ.2557 ที่ได้รับคือรางวัล 12 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยอดเยี่ยมด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม (มติชนออนไลน์ สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2557 จาก <http://www.matichon.co.th/>) เป็นที่มาสำคัญของการเลือกพื้นที่ในชุมชนสำหรับการวิจัย

ชุมชนดอนแก้วเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังมีพื้นที่ติดต่อกับเขตเมืองและเป็นทางผ่านสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของเชียงใหม่ การดำเนินการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารส่วนตำบลด้วยการติดตามสภาพการณ์ของปัญหา และใช้โอกาสที่ได้รับจากภาครัฐมาจัดการตัวเองจนกระทั่งค้นพบแนวทางแก้ไขร่วมกันได้นำไปสู่รางวัลต่างๆ แสดงให้เห็นความยั่งยืนในการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่ดอนแก้วของประชาชนส่วนหนึ่ง

ด้วยสภาพความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้ “สื่อ” เป็นเพียงเครื่องมือที่คนในชุมชนให้ความสนใจสำหรับการส่องกระจกจากข้างนอกเข้ามาให้คนข้างในเห็นแต่ไม่ได้สะท้อนแง่มุมของคนข้างในออกไปให้คนข้างนอกเห็น การเปิดเผยตัวของชุมชนด้วยการดำเนินการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมติดตามสภาพการณ์ของปัญหา และใช้โอกาสที่ได้รับจากภาครัฐมาจัดการตัวเองจนกระทั่งค้นพบปัญหาและหาทางแก้ไขร่วมกันได้ แสดงให้เห็นความยั่งยืนในการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่ตำบลดอนแก้วของประชาชนส่วนหนึ่ง การวิจัยครั้งนี้จึงต้องการหาคำตอบว่า ความสุขของคนในชุมชนมีปัจจัยอะไรบ้าง? ชุมชนใช้สื่ออะไรในการดำรงความเป็นทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม หรือต่อยอดทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมจนนำไปสู่การสร้างความร่วมมือของคนในพื้นที่ทำให้ได้รับรางวัลการบริหารจัดการดีเด่นทางด้านความโปร่งใส และการสื่อสารจะมีส่วนทำให้เกิดความยั่งยืนกับผู้คนในชุมชนอย่างไร?

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ด้านความรู้ ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคงในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ด้านครอบครัวและความสัมพันธ์ในชุมชน และด้านการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยงานรัฐในชุมชน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการสื่อสาร ลักษณะทุนทางสังคม และลักษณะทุนทางวัฒนธรรมของประชาชนในตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ คือ เพศ อายุ ระดับรายได้ ภาวะการมีหนี้สินและเงินออม การสื่อสาร ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม ที่แตกต่างกันมีความสำคัญต่อปัจจัยด้านความอยู่ดีมีสุขและความสุขที่แตกต่างกัน

ทบทวนวรรณกรรม

ความสุข สอดคล้องกับปรัชญาและความเป็นนามธรรม ความสุขในทางปรัชญา หมายถึง ความสงบสุขในจิตใจ ไม่ยึดติด ปลอ่ยกวาง อริสโตเติล (Aristotle) เชื่อว่า สภาวะของจิตวิญญาณที่ดี คือ เป้าหมายเพื่อบรรลุซึ่งความสุขประภคณนั้นพื้นฐานของความประพฤติที่ดีงามและมีคุณธรรมจริยธรรม

หลักปรัชญาของเพลโต (Plato) กล่าวว่า ความสุขสอดคล้องกับการมีคุณธรรมเป็นเครื่องดำเนินชีวิต โดยมีการผสมผสานกับปัญญา ความกล้าหาญ ความรู้จักประมาณและความยุติธรรม

ปัจจุบันมีผู้นิยามความหมายความสุขแตกต่างจากความหมายของนักปรัชญากรีก แต่ก็มีการศึกษาวิจัยถึงมิติคุณภาพของความสุขในหลายประเด็น คือ บุคคลที่มีความชัดเจนในเป้าหมายชีวิตจะมีความสุขมากกว่าบุคคลที่ยังไม่มีความชัดเจน หรือ บุคคลที่มีความรู้สึกสุขจะช่วยให้ชีวิตยืนยาวขึ้น และในปัจจุบันองค์การอนามัยโลกก็ยอมรับว่าสุขภคณที่ดี (Well being) ไม่ควรจำกัดอยู่ที่สุขภคณแต่รวมถึงสุขภคณจิตที่ดีหรือความสุขด้วย

ความสุข เคยนำไปวัดเป็นตัวเลขในเชิงเศรษฐศาสตร์ ด้วยการชี้วัดการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมอาศัยวิธีคิดในเชิงจิตวิทยา ลักษณะทางสังคมวิทยา และข้อบ่งชี้ทางการเมือง จนกระทั่งปี ค.ศ. 2005 ริชาร์ด เลยาร์ด และนักวิชาการหลายประเทศนำเสนอความคิดว่าการพัฒนาเศรษฐกิจมิได้เป็นปัจจัยเดียวและปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสุขของประชาชน หากแต่การมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจทำให้เกิดผลกระทบต่างๆ มากมาย ทั้งความไม่เป็นธรรมทางสังคม การสูญเสียความสมดุลทางธรรมชาติและมลภาวะแวดล้อมเป็นพิษ โดยมีได้แยกการพัฒนาทางเศรษฐกิจออกไป แต่เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมอย่างยั่งยืนและเสมอภาค ด้วยเหตุที่การพัฒนาด้านวัตถุยังเป็นสิ่งสำคัญของประเทศเล็กๆ ที่สภาพความเป็นอยู่ไม่ได้ร่ำรวยทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ แต่ได้อธิบายการพัฒนาทางเศรษฐกิจว่ามีความหมายถึงความมั่นคงในอาชีพและการดำเนินชีวิต และใช้วิธีการจัดการปัญหาทั้งมวลที่เกิดและเป็นผลกระทบจากความเจริญทางวัตถุ ด้วยการพัฒนาทางจิตวิญญาณ เพื่อให้ประชาชนดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสม ระบบเศรษฐกิจที่ชี้วัดด้วยความสุขของประชาชนจึงเป็นทางสายกลางแตกต่างไปจากกรอบวิธีคิดของทุนเสรีนิยมทั่วไปตามแนวทางที่เป็นมา และไม่เร่งพัฒนาทางเศรษฐกิจด้วยทุนทางนิเวศและสังคมในระยะสั้น หากจัดสมดุลระหว่างตัวเลข พฤติกรรมการบริโภคและคุณค่าด้านจิตใจไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปอย่างยั่งยืนและเสมอภาคบนพื้นฐานของสังคมที่เคารพประชาชนและวัฒนธรรมของตนเอง

ไม่เพียงเท่านั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนยังต้องพิจารณาคุณค่าของมนุษย์ โดยเฉพาะความเมตตา กรุณา ความมีน้ำใจ ความอ่อนโยน ความเสียสละ ความอ่อนน้อมถ่อมตน การรู้จักให้อภัย การรักษาเกียรติและ ศักดิ์ศรีของตนเอง เป็นต้น อันเนื่องมาจากลัทธิบริโณคนิยม อันที่จริงแล้วคุณค่ามนุษย์ เป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ช่วยให้สังคมมีความหมาย มีความเอื้ออาทรต่อกันและทำให้สังคมสามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ทั้งนี้ ต้องอาศัยการส่งเสริมการปกครองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล จึงจะนำความสุขมาสู่ประชาชนมวลรวม

ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีทิศทางในการหาคำตอบจากชุมชนที่ได้รับรางวัลการปกครองตามหลักธรรมาภิบาล ที่ดีจากหน่วยงานต่างๆ ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนแนวทางการวัดความสุขจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบงานของณรงค์ เพชรประเสริฐ (2533) แนะนำวิธีการวัดความสุขหลายวิธีแต่ในการวิจัยครั้งนี้อาศัยวิธีที่หนึ่ง อันเป็นวิธีที่ทำกัน ส่วนใหญ่ คือ การวัดความสุขรวมเฉลี่ย (Aggregate Happiness) แล้วคำนวณหาค่าเฉลี่ย เรียกว่า ดัชนี ความสุขมวลรวมประชาชาติ (Index of Gross National Happiness) ซึ่งเป็นวิธีวัดแบบทั่วไปแบบง่ายๆ เช่น ค่าเฉลี่ยในทางสถิติระหว่าง ของประชากรทุกกลุ่ม แล้วมารวมกันตามหลักการความสุขสูงสุด 10- 0 โดยให้น้ำหนักความสุขของแต่ละคนเท่ากัน

การวัดความสุขแบบอัตวิสัย เนื่องจากแนวคิดของความสุขสามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ ความสุขแบบอัตวิสัย (Subjective happiness) และความสุขแบบภววิสัย (Objective)

1. ความสุขแบบอัตวิสัย (Subjective happiness) สามารถวัดได้จากการสำรวจด้วยคำถามเดียวหรือ หลายคำถามโดยวิธีการประเมินตนเองในภาพรวม (Global self report) ซึ่งคะแนนที่ถูกระบุโดยบุคคลจะเปิดเผยถึงกระบวนการรับรู้ที่ซ่อนอยู่ที่คุณค่าใช้ประเมินความสุขของตนเอง โดยเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ประสบการณ์ของตนในอดีต และความคาดหวังของตนเองที่มีต่ออนาคต ซึ่งสามารถได้ข้อมูลความสุขโดยรวม จากการสำรวจขนาดใหญ่ที่มาจากการสัมภาษณ์บุคคลโดยตรงถึงระดับความสุขโดยรวมในชีวิตที่ไม่ใช่ความสุขระยะสั้นที่เปลี่ยนแปลงบ่อย การสำรวจความสุขโดยรวมในลักษณะนี้มาก โดยถามถึงระดับความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction) ในภาพรวม เช่น ถามว่า คุณมีความพึงพอใจในชีวิตมากน้อยแค่ไหนเมื่อพิจารณาจากทุกๆ ด้าน โดยให้ผู้ที่ถูกถามตีค่าออกมาเป็นระดับคะแนน เช่น เป็นต้น ทั้งนี้มีวิธีการวัดและการ 10 - 1 ให้คะแนนหลายแบบ ความสุขในระดับปัจเจกเป็นความสุขที่ขึ้นอยู่กับทำให้คุณค่าในสิ่งมีมากกว่า การมีหรือ ความต้องการมีหรือการเป็นเจ้าของในวัตถุอาจทำให้ไม่มีความสุขหรือเป็นทุกข์ก็ได้

ความสุขเป็นการวัดเชิงอัตวิสัย ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาเห็นว่าหลายปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสุข การที่บุคคลสามารถตอบได้ว่ามีความสุขในระดับเท่าใดต้องมีดุลยพินิจในการประเมินคุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ยจาก ประสบการณ์ที่ผ่านมาและที่คาดการณ์ในอนาคต โดยเป็นการสะท้อนถึงความพึงพอใจในชีวิตของตนโดย ภาพรวม ไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่ง อย่างไรก็ตามการวัดปัจจัยภายในที่สะท้อนถึงความรู้สึกที่มีความสุขโดยรวม ของประชาชนในแต่ละประเทศอาจแตกต่างกันไปตามสภาพและวัฒนธรรมของสังคม ซึ่งเวลาตอบคำถามคน จะให้ค่าความพึงพอใจในชีวิตของเขาอยู่ในช่วงของระดับคะแนนจากต่ำสุดถึงสูงสุด

2. ความสุขแบบภาวีสัย (Objective happiness) คือ การวัดค่าความสุขของบุคคลจากองค์ประกอบภายนอกและเป็นความสุขที่จะเกิดขึ้นจากการมีองค์ประกอบที่เหมาะสมหลายด้านรวมกันไม่ใช่เพียงตัวใดตัวหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นจึงนิยมนำมาทำเป็นดัชนีมวลรวม (Composite Index) เพื่อนำมาใช้ชี้วัดความสุขประเภทนี้ บางงานวิจัยพบว่า อายุมีผลทั้งบวกและเชิงลบต่อระดับความสุข แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากควบคุมด้วยตัวแปรทางสุขภาพและปัจจัยอื่นแล้ว วัยหนุ่มสาวและผู้สูงวัยเป็นกลุ่มที่มีความสุขมากกว่าประชากรวัยกลางคนหรือวัยทำงาน (Frey and Stutzer, 2002: 122)

กล่าวโดยสรุป การวัดความสุข หรือความรู้สึกสุขเป็นการวัดเชิงนามธรรม (Subjective evaluation) ซึ่งอาจจะทำการวัดคลื่นสมองและความรู้สึกของมนุษย์ด้วยเครื่องมือการวัดที่เรียกว่า EEG (Electroencephalogram) อันเป็นการวัดคลื่นสมองที่ใช้สำหรับการวัดความรู้สึกของมนุษย์ โดยอธิบายว่า คลื่นสมองของมนุษย์ตอบสนองต่อความรู้สึกที่แตกต่างกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างการทำงานของสมองและความรู้สึก เมื่อมนุษย์มีความรู้สึกด้านบวกจะพบกระแสไฟฟ้าในสมองส่วนหน้าด้านขวาค่อนข้างมาก ในขณะที่มนุษย์มีความรู้สึกด้านลบกลับพบกระแสไฟฟ้าในสมองส่วนหน้าด้านซ้ายค่อนข้างมาก แต่การวัดด้วยเครื่องมือดังกล่าวมีค่าใช้จ่าย ดังนั้นนักวิชาการทางจิตวิทยา ได้พยายามวัดหรือประเมินความสุขทางอ้อมด้วยแบบประเมินความสุขหรือแบบทดสอบ โดยแบ่งวิธีการประเมินออกเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินความคิดเห็นในชีวิตของตนเอง (Cognitive evaluation of life) ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) และการประเมินผลระดับความรู้สึกสุข หรือทุกข์ (Affective enjoyment of life mood level) ด้วยการให้ผู้ตอบประเมินความรู้สึกของตนเองทั้งในภาพรวมและในสถานการณ์ต่างๆ

นอกจากนี้ พูทนาม (Putnam, 2000 น. 122) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านต่างๆ เช่น จำนวนการเข้าโบสถ์ต่ออาทิตย์ การเป็นสมาชิกสโมสรต่างๆ การพบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ้านต่อระดับความอยู่เย็นเป็นสุข โดยพบว่า การมีกิจกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบทะทบทางบวกต่อระดับความอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งพบว่าระดับความอยู่เย็นเป็นสุขที่เพิ่มขึ้นมีค่าใกล้เคียงกับระดับความอยู่เย็นเป็นสุขที่เพิ่มขึ้นจากการที่กลุ่มตัวอย่างได้รับการศึกษามากขึ้นถึง 4 ปี หรือมีรายได้เพิ่มขึ้น 2 เท่า ต่อมาพูทนามและเฮลลิเวลล์ (Helliwell and Putnam, 2004, น. 143 - 146) พบว่า คนที่มีระดับของการติดต่อสื่อสารกับคนในสังคม เช่น ครอบครัว เพื่อน และคนในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มากขึ้นเท่าไร คนกลุ่มนั้นจะมีระดับความอยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้นอีกประมาณร้อยละ 10 ประเทศไทยมีการจัดทำดัชนีชี้วัดความสุขจากหลายหน่วยงานทั้งในเชิงองค์กรรวมและในเชิงชุมชน อาทิ ดัชนีความก้าวหน้าของคน ดัชนีชี้วัดความสุขระดับชาติ ดัชนีคุณภาพชีวิตและทุนทางสังคมของไทย ดัชนีชี้วัดความสุขในระดับชุมชนหรือพื้นที่ ดัชนีชี้วัดความสุขในระดับชุมชน และดัชนีชี้วัดโครงการชุมชนเป็นสุขภาคอีสาน ทั้งนี้ผู้เขียนได้นำเอามิติแต่ละด้านของทุกดัชนีมาเป็นแนวทางในการออกแบบองค์ประกอบในแต่ละมิติอันสอดคล้องกับชุมชนที่ทำการเก็บข้อมูล และให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม กับความสอดคล้องต้องกันกับการสื่อสาร ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม

แนวคิดทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม

ทุนทางสังคมเป็นเรื่องที่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติของแต่ละสังคม เพราะอยู่ในระบบคิดและค่านิยม ส่งผลถึงวิถีปฏิบัติในหมู่ประชาชน และสร้างประโยชน์ร่วมกันในด้านต่างๆ ความหมายของทุนทางสังคมจะมีลักษณะเป็นนามธรรม อันประกอบไปด้วย ความเชื่อ ความศรัทธา ความสามัคคีและการรวมจิตใจ ความมีศีลธรรมอันดีหรือในมิติที่เป็นกระบวนการทางสังคมที่แสดงออกมา ระบบคิด ค่านิยม ความไว้วางใจกัน ความต่างตอบแทนกัน และหรือเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคน

อมรา พงศาพิชญ์ (2547) กล่าวว่า ทุนทางสังคมเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมแนวราบและแนวตั้ง ทั้งที่เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ของสถาบันและองค์กรต่างๆ ทั้งในรูปปัจเจก แบบกลุ่มและเครือข่าย ค่านิยมบรรทัดฐานที่สังคมยึดถือซึ่งมีผลต่อวิถีการผลิตในระดับครอบครัวชุมชนและประชาสังคม นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงทุนทางสังคมโดยเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ในระดับอุปถัมภ์ที่มีค่านิยมในการตอบแทนบุญคุณที่มีค่านิยมในการตอบแทนบุญคุณ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกันและกล่าวถึงการนำแนวคิดเรื่องทุนทางสังคมไปขยายใช้กับงานพัฒนาในปัจจุบัน

รูปแบบของทุนทางสังคมในสังคมไทยมี 5 รูปแบบ ได้แก่ จิตวิญญาณระบบคุณค่า การสำนึกในท้องถิ่น ความภาคภูมิใจต่อถิ่นฐานบ้านเกิด ช่วยทำให้บ้านเมืองที่เกิดเจริญรุ่งเรืองด้วยการสืบสานคุณค่าทางพิธีกรรม ความภาคภูมิใจของท้องถิ่น ทุนทางภูมิปัญญา โดยเฉพาะทุนทรัพยากรบุคคล ทุนมนุษย์ ได้แก่ ความรักเพื่อน ความรักศักดิ์ศรี ผู้นำทางจิตวิญญาณ อาสาสมัคร ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนสาธารณะ

กรอบแนวคิดของกระบวนการทุนทางสังคม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นกระบวนการทุนทางสังคม ซึ่งแบ่งประกอบไปด้วย ความเชื่อความศรัทธา ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพชนในอดีต และระบบคิด อันเป็นวิธีการปฏิบัติที่สัมพันธ์กับระบบคิด โดยเฉพาะค่านิยมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้ออาทรต่อกันในลักษณะของทุนมนุษย์

ในยุคโลกาภิวัตน์ การรับรู้วัฒนธรรมหรือค่านิยมใหม่จากต่างประเทศเป็นเรื่องปกติที่สามารถเปิดรับได้จากสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ มีเพียงคนส่วนน้อยที่เป็นนักเผชิญโชคซึ่งได้มีโอกาสเดินทางข้ามน้ำทะเล ได้รับรู้ประสบการณ์ พบเห็นความรู้จากต่างที่ต่างถิ่นส่วนใดเห็นว่าดีก็นำไปใช้ในบ้านเมืองของตน อาทิ สบาเก็ตตี้ของอิตาลีได้มาจากเส้นก๋วยเตี๋ยวประเทศจีนจากการเดินทางของมารโคโปลโล เป็นต้น

ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้พิจารณาร่วมกับทฤษฎีทางการสื่อสารโดยเฉพาะทฤษฎีและแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เป็นกลไกที่ใช้ได้ทั้งกับการพัฒนาและการบริหารจัดการ อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานที่ดีในการเข้าใจหลักการบริหารจัดการชุมชน สังคม ประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสาร ถือเป็นเครื่องมือและหัวใจสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้ภาวะความอยู่ดีมีสุขได้เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะในยุคที่สังคมออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลต่อผู้คนอย่างมาก เครื่องมือการสื่อสารมีส่วนสำคัญที่จะช่วยสังคมให้ติดต่อประสานกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว สังคมที่มีขนาดใหญ่และกระจายตัวใช้เวลาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันได้เพียงวินาที แต่การสื่อสารที่มี

ความรวดเร็วและแพร่กระจายตัวได้อย่างกว้างไกลก็มีผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวหรือส่งผลกระทบต่อความรุนแรงทางความคิดอันเกิดจากการกระทำที่ไม่เท่าทันอารมณ์ของผู้ใช้งานซึ่งมีผลต่อระดับความสุขของทุกคนได้

อย่างไรก็ตามการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้คนก็ไม่ได้เกิดจากสาเหตุแห่งการมีเครื่องมือที่ทันสมัยเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นผลมาจากการใช้การสื่อสารด้วยวงจระภาษาที่มีอยู่โดยธรรมชาติ ซึ่งในแนวคิดหลักการสื่อสารการตลาดเรียกว่า การสื่อสารแบบปากต่อปาก (Words of mouth) อันเป็นส่วนหนึ่งของคำอธิบายในทฤษฎีระบบ (System Theory) ที่นำมาปรับใช้ในทางการสื่อสารคล้ายคลึงกับกระบวนการสื่อสารใครเป็นผู้ส่งสาร ส่งสารนั้นไปหาใคร ทำให้ผู้รับเกิดการตีความอย่างไร และตัดสินใจอย่างไรกับข้อมูลหรือสารสนเทศนั้นจนนำไปสู่ทัศนคติ พฤติกรรมของผู้คน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในเชิงวัฒนธรรม สร้างคุณค่าและระบบคิดร่วมกันอย่างเป็นเครือข่าย

ทฤษฎีระบบ (System Theory)

ทฤษฎีระบบ (Bertalanffy, Ludwig von, 1968) เชื่อว่าเมื่อการสื่อสารในกลุ่มเพิ่มมากขึ้นผู้คนจะมีการแบ่งปันกันมากขึ้น โครงสร้างในการรวมตัวกัน จนได้รับการพัฒนาให้กลายเป็นกลุ่มก้อนทางสังคมจะได้รับการแลกเปลี่ยนระหว่างกันมากขึ้น การเพิ่มขึ้นของจำนวนความถี่ทางการสื่อสารมากเท่าไรยิ่งจะทำให้เกิดความเป็นกลุ่มคนทางสังคมมากขึ้นเท่านั้น หากคนในกลุ่มในสังคมขาดการติดต่อสื่อสารกัน ความสัมพันธ์ก็จะจางหายไป

การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ (Networking Communication) ที่มีการพัฒนาโปรแกรมการใช้งานต่างๆ นำไปสู่การยอมรับและใช้อย่างแพร่หลายในสังคมส่วนใหญ่ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในอดีตที่ห่างหายไปของคนในสังคมที่ผ่านมาได้ย้อนกลับเข้ามาอยู่ร่วมกันและติดต่อกันมากขึ้นแม้จะมีช่องว่างและความเปราะบางของการรวมกลุ่ม แต่อย่างน้อยการสื่อสารในสังคมออนไลน์ก็ได้สร้างความผูกพันทางจิตใจให้ผู้คนได้ใช้งานเพื่อความสุขของตนเอง มากกว่าจะพึ่งพาการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนที่จะมีข้อกำหนดด้านเวลาที่จำกัดในขณะที่จำนวนเนื้อหาที่มีมาก เมื่อมีข้อกำหนดด้านเวลาจำกัดเนื้อหาที่มีมากจึงถูกคำนวณในทางเศรษฐศาสตร์ทุนนิยม ทำให้การสื่อสารมวลชนกลายเป็นช่องทางที่มีมูลค่า เข้าถึงได้ยากหากเป็นกลุ่มคนขนาดเล็กหรือเป็นเนื้อหาที่ไม่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจ

ดังนั้นการกระทำและความคิดที่ดำเนินไปพร้อมกันของกลุ่มบุคคลจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ถ้าทุกคนสื่อสารกับคนอื่น ๆ ภายนอกกลุ่มวัฒนธรรมเท่ากับที่ทำกับคนในกลุ่มวัฒนธรรมนั้น เช่น การควบคุมตนเอง การบริหารจัดการ ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ จะช่วยให้เกิดแนวทางการสื่อสารที่นำไปสู่ความเท่าเทียมและยึดหลักความเสมอภาคร่วมกันได้อย่างดี

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

จำนวนประชากรในองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว ณ วันที่ 30 กันยายน 2557 จากสำนักงานเทศบาลดอนแก้ว (สืบค้นจาก <http://www.donkaewlocal.go.th/web/donkaew/population.php>) มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 14,639 คน จำนวน 2,486 หลังคาเรือน โดยใช้การประมาณค่าประชากรอย่างเฉพาะเจาะจง และแบบแบ่งชั้น คือ หมู่บ้านที่อยู่ภายในบริเวณตำบลดอนแก้ว และพื้นที่ที่อยู่ห่างออกไปจากตำบลดอนแก้ว โดยพื้นที่ในเขตปกครองตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม มีทั้งหมด 34,953 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่อยู่อาศัยของราษฎรหรือเขตชุมชน 1 ใน 4 ของพื้นที่ทั้งหมด สำหรับพื้นที่ที่เหลือ 3 ใน 4 เป็นเขตทหาร ศูนย์ราชการ เขตอุทยาน ประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งสิ้น 10 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านบ่อปู้ หมู่ที่ 2 บ้านดอนแก้ว หมู่ที่ 3 บ้านศาลาและบ้านห้วยตึงเฒ่า หมู่ที่ 4 บ้านป่าแฉะ หมู่ที่ 5 บ้านพระนอน หมู่ที่ 6 บ้านป่ารวก หมู่ที่ 7 บ้านสันเหมือง หมู่ที่ 8 บ้านชะเยือง หมู่ที่ 9 บ้านสบสาหนองพาน หมู่ที่ 10 บ้านพระเจ้านั่งโก้น หมู่บ้านละไม่เกิน 40 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งข้อมูลในแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในการเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สิน ภูมิลำเนา ลักษณะที่อยู่อาศัย ประเภทที่อยู่อาศัย การครอบครอง การใช้ประโยชน์จากที่อยู่อาศัย และ

ส่วนที่สอง ข้อมูลที่มาจากดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุขของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและปรับข้อความให้ทันสมัยและเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย 5 ด้าน คือ ข้อมูลด้านสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่ใช้ชีวิตในชุมชน (ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา) ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้านลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน ด้านการบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐในชุมชนและด้านสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในชุมชน

ส่วนที่สาม ข้อมูลการสื่อสาร ทูทางสังคมและทูทางวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน จำแนกเกณฑ์การให้คะแนน เห็นด้วยมากที่สุด คือ 1 จนถึงน้อยที่สุด คือ 10 ในส่วนของเกณฑ์ประเภทของสื่อและจำนวนชั่วโมงในการใช้การสื่อสารในแต่ละวัน แบ่งออกเป็นมากกว่า 10 ชั่วโมงขึ้นไป ระหว่าง 10 – 5 ชั่วโมง น้อยครั้งระหว่าง 4 – 1 ชั่วโมง และไม่เคยเลย

ผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยความสุข และข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 386 คน มีค่าเฉลี่ยความสุข 5.9 หมายถึง มีความสุขในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเพศหญิงร้อยละ 61 มากกว่าเพศชายร้อยละ 39 มีอายุตั้งแต่ 16 ถึง 88 ปี อายุเฉลี่ย 51 ปี

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 51.8 ที่เหลือเป็นผู้อยู่อาศัย ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในเขตตำบลดอนแก้ว คิดเป็นร้อยละ 83.7 และที่เหลืออาศัยอยู่นอกเขตตำบลดอนแก้ว แต่มาพักอาศัยชั่วคราวจำนวน 61 คน เพราะย้ายมารับราชการหรืออาศัยในอาคารให้เช่าบริเวณดอนแก้ว

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 36 รองมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 21.5 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอันดับที่สาม ร้อยละ 17.1 นอกนั้นกระจายตัวทั้งที่จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีไปจนถึงไม่ได้รับการศึกษาเลย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 97.4 มีระดับการอ่านออกเขียนได้ มีสถานภาพสมรสและยังอยู่ด้วยกันมากที่สุดเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากร คิดเป็นร้อยละ 61.9 รองมาคือสถานภาพหย่าร้าง หม้าย ร้อยละ 16.8 และมีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ ร้อยละ 3.4 จากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมพบว่าที่หย่าร้าง หม้ายและแยกกันอยู่เกิดขึ้นเพราะอีกฝ่ายอยู่ต่างจังหวัดและต่างประเทศหรือเสียชีวิตจากหลายสาเหตุ ร้อยละ 5.7 ที่ยังเป็นแพนกันโดยยังไม่มีสมรสเพราะต้องการศึกษาใจกันก่อนตัดสินใจ นอกนั้นร้อยละ 10.9 ยังคงสถานภาพโสด

ระดับรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีมากกว่า 20,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 21.8 รองมาคือมีระดับรายได้ 10,000 - 14,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 19.4 และมีระดับรายได้ 15,000 - 20,000 บาท มาเป็นอันดับที่สาม ร้อยละ 16.1 ขณะเดียวกันยังคงมีผู้ที่มียาได้ต่ำกว่า 5,000 บาทอยู่จำนวนมาก ร้อยละ 14.5 ใกล้เคียงกับจำนวนผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 8,000-9,999 บาท

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุดร้อยละ 26.4 รองมาประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 22.5 อันดับสามประกอบอาชีพรับราชการหรือพนักงานของรัฐซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับผู้ว่างงานหรือไม่ประกอบอาชีพ โดยทั้งสองกลุ่มมีจำนวน 74 และ 73 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 และ 19.0 ตามลำดับ มีบางส่วนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 9.1 มีจำนวน 2.1% ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 1.6 เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ และมีเพียง 1 คนเท่านั้นที่เป็นกรรมกร สถานะการมีหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีหนี้สินร้อยละ 39.1 มากกว่าคนที่มีหนี้สิน ร้อยละ 32.1 แต่มีคนไม่ระบุจำนวน 111 คน

2. ปัจจัยความอยู่ดีมีสุข ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงอนุมาน การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ซึ่งประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ดังจะจำแนกให้เห็นดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มิติด้านสภาวะทางร่างกายและจิตใจ

เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของข้อมูลกลุ่มสภาวะทางร่างกายและจิตใจโดยวิธีหมุนแกนปัจจัย (Rotation) ด้วยวิธีหมุนแกน Varimax พิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) มากกว่า 1 ปรากฏว่าสามารถสกัดองค์ประกอบของกลุ่มความมั่นคงในการทำงานได้ทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ซึ่งทั้ง 4 องค์ประกอบแรกสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 59.1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์มิติทางด้านสภาวะทางร่างกายและจิตใจ

สภาวะทางร่างกายและจิตใจที่ใช้ชีวิตในชุมชนดอนแก้ว	องค์ประกอบที่				% of Variance
	1	2	3	4	
ชีวิตกำลังมีความสุข	.793				25.403
มีความรู้สึกสดชื่นมีชีวิตชีวา	.764				
มีความรู้สึกใจเย็นและสงบ	.748				
มีความรู้สึกเต็มไปด้วยพลัง	.705				
มีความรู้สึกท้อแท้และซึมเศร้า		.842			17.675
มีความรู้สึกหดหู่จนไม่มีอะไรทำให้รู้สึกดีขึ้น		.833			
มีความวิตกกังวลเกินกว่าเหตุ		.773			
มีความวิตกกังวลกับสถานการณ์การเมืองในปัจจุบัน		.632			
เป็นคนมีความรู้สึกไม่มั่นใจในอนาคต		.528			8.435
ชอบเดินทางท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลาย แสวงหา ประสบการณ์ด้วยการเดินทางท่องเที่ยว			.843		
ชอบนั่งสมาธิ ฟังธรรมะ สนทนากับพระสงฆ์ สามเณร			.775		
ท่านชอบออกกำลังกายเพื่อผ่อนคลายความเครียด และเพื่อสุขภาพ			.628		
ปกติเป็นคนชอบปล่อยวางกับทุกเรื่อง	.454		.559		7.587
ท่านเจ็บป่วยต้องพบแพทย์และเข้ารับการรักษาพยาบาล				.771	
ท่านชอบดูหนัง ฟังเพลง ดูโทรทัศน์เพื่อผ่อนคลาย				.591	
ปกติเวลาไม่สบายหรือเจ็บป่วยจะไปสถานีนอนามัยใน ชุมชนดอนแก้ว				.562	
ปกตินอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ	.509			.522	

มิติทางด้านสภาวะทางร่างกายและจิตใจที่ใช้ชีวิตในชุมชนดอนแก้ว ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ “ความสุขกายและใจ” “ความทุกข์” “การพักผ่อนและการแสวงหาความสุข” และ “สุขภาพร่างกายและจิตใจ” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบร้อยละ 25.403, 17.675, 8.435 และ 7.587 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 2 มิติทางด้านความมั่นคงในการทำงาน

เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของข้อมูลกลุ่มความมั่นคงในการทำงานโดยวิธีหมุนแกนปัจจัย (Rotation) ด้วยวิธีหมุนแกน Varimax พิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) มากกว่า ขึ้นไป 1 ปรากฏว่าสามารถสกัดองค์ประกอบของกลุ่มความมั่นคงในการทำงานได้ทั้งหมด 2 องค์ประกอบ ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบแรกสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 669.67

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์มิติทางด้านความมั่นคงในการทำงาน

ความมั่นคงในการทำงาน	องค์ประกอบที่		% of Variance
	1	2	
มีรายได้สม่ำเสมอ	.880		48.168
ภูมิใจกับงานของท่าน	.866		
พอใจกับรายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพ	.844		
งานที่ทำมีหลักประกันมั่นคง	.818		
อาชีพมีความเป็นอิสระ	.682	.322	18.799
รายได้อาชีพขึ้นอยู่กับฤดูกาล		.830	
อาชีพเสี่ยงกับราคาขึ้นลงของตลาด		.741	
อาชีพเสี่ยงกับภัยธรรมชาติ		.714	

มิติทางด้านความมั่นคงในการทำงานประกอบไปด้วยองค์ประกอบ “ความมั่นคงของรายได้ประจำ” และ “ความเสี่ยงของการประกอบอาชีพและรายได้” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบ ร้อยละ 48.168 และ 18.799 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 3 มิติทางด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของข้อมูลกลุ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยวิธีหมุนแกนปัจจัย (Rotation) ด้วยวิธีหมุนแกน Varimax พิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) มากกว่า ขึ้นไป 1 ปรากฏว่าสามารถสกัดองค์ประกอบของกลุ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้ทั้งหมด 2 องค์ประกอบ ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบแรกสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 53.76

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์มิติทางความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	องค์ประกอบที่		% of Variance
	1	2	
ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง	.835		36.32
พอใจกับรายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพ	.745		
มีการเก็บเงินและมีเงินออมในธนาคาร	.685		
งานขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ		.685	17.44
มีปัญหาสุขภาพที่ต้องใช้เงินเพื่อการรักษาอย่างต่อเนื่อง		.633	
มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นประจำ		.565	
มีหนี้สินที่สามารถจัดการดูแลได้		.541	

มิติทางความมั่นคงทางเศรษฐกิจประกอบไปด้วยองค์ประกอบ “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “ภาระหนี้สินที่จัดการได้” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบร้อยละ 36.32 และ 17.44 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 4 มิติทางความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน

เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของข้อมูลกลุ่มความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนโดยวิธีหมุนแกนปัจจัย (Rotation) ด้วยวิธีการหมุนแกนแบบ (Varimax) พิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) มากกว่า ขึ้นไป 1 ปรากฏว่าสามารถสกัดองค์ประกอบของกลุ่มความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนได้ทั้งหมด 7 องค์ประกอบได้ละองค์ประกอบสามารถอธิบาย ความแปรปรวนของข้อ 2 องค์ประกอบ ซึ่งทั้ง 22.662

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์มิติทางความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน

ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน	องค์ประกอบที่		% of Variance
	1	2	
เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน	.947		57.481
มีความรักใคร่ปรองดองกัน	.944		
ครอบครัวสื่อสารกันทุกเรื่องทุกเวลา	.929		
ครอบครัวปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหา	.922		
ครอบครัวช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	.914		
มีกิจกรรมทำร่วมกัน	.709		
มีปัญหาปรึกษาเพื่อนบ้านสม่ำเสมอ		.804	15.181
ครอบครัวประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง		.579	
สมาชิกในครอบครัวได้มีสรวลเริงเล่นการพนัน		.497	

มิติทางด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนประกอบไปด้วย “การสื่อสารและความรักใคร่ปรองดองในครอบครัว” และ “การสื่อสารกับการแก้ปัญหาในครอบครัว” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบร้อยละ 57.481 และ 15.181 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 5 มิติทางด้านการบริหารจัดการหน่วยงานของรัฐในชุมชน

เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของข้อมูลกลุ่มการบริหารจัดการหน่วยงานของรัฐในชุมชน โดยวิธีการหมุนแกนปัจจัย (Rotation) ด้วยวิธีการหมุนแกนแบบ Varimax พิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) มากกว่า 1 ขึ้นไป ปรากฏว่าสามารถสกัดองค์ประกอบของกลุ่มการบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐในชุมชนได้ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ซึ่งทั้ง 5 องค์ประกอบแรกสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 64.273

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์มิติทางด้านการบริหารจัดการหน่วยงานของรัฐในชุมชน

การบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐในชุมชน	องค์ประกอบที่					% of Variance
	1	2	3	4	5	
มีพื้นที่สาธารณะ	.765					20.969
ทราบข่าวกิจกรรมในชุมชนจากเสียงตามสาย ป้ายประกาศ รถแห่ ใบปลิว	.752					
ผู้นำของรัฐในชุมชน มีความน่าเชื่อถือ บริหารงานอย่างมีส่วนร่วม	.699					
ช่วยเหลือเกื้อกูลในกิจกรรม	.699					
ทราบข่าวกิจกรรมในชุมชนจากบุคคลทั่วไป	.695					
ปัญหาได้รับการดูแลจากอบต.	.576					17.009
มีการตรวจตราของตำรวจในพื้นที่สม่ำเสมอ	.570					
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติด้วยความเสมอภาค		.806				
หน่วยงานของรัฐจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอและเพียงพอ		.683				
เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคนในพื้นที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับท่านครอบครัวและชุมชน		.641				
ได้รับความเป็นธรรม		.624				
ได้รับการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ		.587				
เจ้าหน้าที่อบต. เป็นผู้ดำเนินกิจกรรม		.498				

การบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐในชุมชน	องค์ประกอบที่					% of Variance
	1	2	3	4	5	
เจ้าอาวาสทำให้ท่านภูมิใจในท้องถิ่นของท่าน			.784			11.52
ได้รับสิทธิ์ด้านประกันสุขภาพ กองทุนคนชรา กองทุน			.691			
ประกันสังคมอย่างต่อเนื่อง						
หน่วยปกครองทำให้ท่านภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น			.597			
กิจกรรมในพื้นที่ได้รับความร่วมมือ			.579			
มีส่วนร่วมในการเขียนแผนงานโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น				.831		8.172
ทราบการใช้จ่ายงบประมาณของเทศบาลหรือองค์กรส่วน				.737		
ท้องถิ่น						
มีส่วนร่วมในการแสดงออก เสนอความเห็น					.848	6.063
ใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง					-.646	

มิติทางด้านการบริหารจัดการหน่วยงานของรัฐในชุมชน ประกอบไปด้วย “การสื่อสารและการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชน” “หลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานของรัฐและผู้นำในชุมชน” “กิจกรรมและสวัสดิการรัฐกับความภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง” “ความโปร่งใสในการบริหารจัดการรัฐชุมชน” และ “หลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบร้อยละ 20.969, 17.009, 11.52, 8.172 และ 6.063 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 6 มิติทางด้านสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในชุมชน

เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของข้อมูลกลุ่มการบริหารจัดการหน่วยงานของรัฐในชุมชน โดยวิธีการหมุนแกนปัจจัย (Rotation) ด้วยวิธีการหมุนแกนแบบ Varimax พิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) มากกว่า 1 ขึ้นไป ปรากฏว่าสามารถสกัดองค์ประกอบของกลุ่มสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในชุมชนได้ทั้งหมด 3 องค์ประกอบ ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ละ 62.869

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์มิติทางด้านสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในชุมชน

สภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในชุมชน	องค์ประกอบที่			% of Variance
	1	2	3	
สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยโรงงาน เขม่าควัน	.827			30.166
สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยฝุ่น ควัน ท่อไอเสีย จาครถ	.812			
ชุมชนมีการปล่อยน้ำเสีย โดยไม่บำบัด	.797			
สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยมลภาวะเสียง	.781			
มีการทิ้งขยะจำนวนมาก ส่งกลิ่นเหม็น	.766			
เด็กติดยาเสพติดถูกนำตัวไปดำเนินคดี		.873		18.039
มียาเสพติด ผู้ติดยาเสพติด		.801		
เด็กที่มีปัญหาได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว ชุมชน		.574	.554	
ชุมชนมีปัญหาอาชญากรรม		.536		
สภาพการจราจร และซ่อมถนน ไม่สะดวกในการสัญจร			.686	14.664
สภาพอากาศร้อนทำให้ไม่สบายตัว			.659	
อปท. ใส่ใจกับความต้องการและปัญหาของคนในชุมชน			.619	

มิติทางด้านสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในชุมชนประกอบไปด้วย “ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน” “ปัญหาสังคมในชุมชน” และ “สภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในชุมชน” โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบร้อยละ 30.166, 18.039 และ 14.664 ตามลำดับ

เมื่อได้ปัจจัยที่ทำให้เกิดสภาวะความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยนำตัวแปรทั้งหมดไปวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ถดถอยด้วยวิธีการ Enter ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (R) และค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย R² ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R² Change) ค่าอัตราส่วนเอฟ (F) และค่าอัตราส่วนเอฟของสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (F Change) ของตัวแปรอิสระด้านต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ภาวะความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชนดอนแก้ว (Y) จากการคำนวณตามวิธีการแบบเพิ่มหรือลดเป็นขั้นๆ (Enter) ได้ค่าดังปรากฏในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ถดถอยของปัจจัยสภาวะความอยู่ดีมีสุข

Model	R	R Square	Adjusted R Square
1	.987 ^a	.974	.972

R มีค่าเท่ากับ 0.987 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปร

$R^2 = 0.974$ หมายถึงสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ = 97.4% หรือปัจจัยของภาวะความอยู่ดีมีสุขสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของความอยู่ดีมีสุขได้ 97.4% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 น้อยกว่า 0.05 ยอมรับตาราง Model ที่ 1 อธิบายได้ว่า ตัวแปรทั้ง 26 ตัวมีอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่สัมพันธ์ที่ขนาดความสัมพันธ์ยอมรับได้ $R = 98.7\%$ ค่า Durbin-Watson มีค่า 1.883 อยู่ระหว่าง 1.5 – 2.5 หมายถึง เป็นอิสระต่อกัน

สมการพยากรณ์ ความสุขของคนในชุมชนดอนแก้ว (y) ได้ 97.4% ส่วนที่เหลือผู้วิจัยไม่ทราบอาจจะมีอย่างอื่นที่ตัวแปร y เกิดความเปลี่ยนแปลง แต่จากข้อมูลที่เก็บจากกลุ่มตัวอย่าง 386 คน ทำนายพยากรณ์ได้ตามข้อมูลที่เก็บมาในขอบเขตข้อมูลที่มีเท่านั้น หมายความว่า ทุกๆ ค่าเฉลี่ยความสุขของประชาชนในตำบลดอนแก้วที่เพิ่มขึ้น 5.907 หน่วย เมื่อความสุขกายและใจเพิ่มขึ้น 0.771 หน่วย ความทุกข์ลดลง 0.616 หน่วย สื่อโทรทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์ลดลง 0.028 หน่วย สุขภาพร่างกายและจิตใจเพิ่มขึ้น 0.561 หน่วย การใช้สื่อหนังสือพิมพ์ลดลง 0.060 หน่วย การใช้สื่อสื่อโทรทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์ลดลง 0.028 หน่วย ภาระหนี้สินที่จัดการได้เพิ่มขึ้น 0.047 หน่วย กิจกรรมและสวัสดิการรัฐกับความภูมิใจในท้องถิ่นตนเองลดลง 0.027 หน่วย มรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 0.50 หน่วย

องค์ประกอบของความสุขกายและใจเพิ่มขึ้น ได้แก่ คนในชุมชนกำลังมีชีวิตที่มีความสุข มีความรู้สึกสดชื่นมีชีวิตชีวา มีความรู้สึกใจเย็นและสงบ มีความรู้สึกเต็มไปด้วยพลัง ปล่องวางกับทุกเรื่องและนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอเป็นปกติเพิ่มขึ้น 0.771 หน่วย

องค์ประกอบของปัจจัยความทุกข์ ได้แก่ คนในชุมชนมีความรู้สึกท้อแท้และซึมเศร้า มีความรู้สึกหดหู่จนไม่มีอะไรทำให้รู้สึกดีขึ้น มีความวิตกกังวลเกินกว่าเหตุ มีความวิตกกังวลกับสถานการณ์การเมืองในปัจจุบันและเป็นคนมีความรู้สึกไม่มั่นใจในอนาคต ลดลง 0.616 หน่วย

องค์ประกอบของสุขภาพร่างกายและจิตใจ ได้แก่ คนในชุมชนประสบกับภาวะความเจ็บป่วยต้องพบแพทย์และเข้ารับการรักษาพยาบาล ปกติเวลาไม่สบายหรือเจ็บป่วยจะไปสถานีอนามัยในชุมชนดอนแก้ว ชอบดูหนัง ฟังเพลง ดูโทรทัศน์เพื่อผ่อนคลาย เพิ่มขึ้น 0.561 หน่วย

องค์ประกอบของสื่อหนังสือพิมพ์ ได้แก่ คนในชุมชนเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์มติชน ประชาชาติ กรุงเทพธุรกิจ ไทยรัฐ เดลินิวส์ คมชัดลึก ลดลง 0.056 หน่วย

องค์ประกอบของภาระหนี้สินที่จัดการได้ ได้แก่ คนในชุมชนมีลักษณะงานที่ขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ มีปัญหาสุขภาพที่ต้องใช้จ่ายเงินเพื่อการรักษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นประจำ มีหนี้สินที่สามารถจัดการดูแลได้ เพิ่มขึ้น 0.059

องค์ประกอบของมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว หมายถึง คนในชุมชนมีทุนทางวัฒนธรรมที่ได้รับมรดกมาจากคนในสมัยอดีต คือ วัดโสภณารามมีพิพิธภัณฑสถานวิถีชีวิตคนพื้นเมือง , วัดพระนอนขอนม่วง มีหอรบั้งห่อไตร ขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากร , ตำบลดอนแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของเชียงใหม่ , วัดพระนอนขอนม่วงมีสิงห์คาบนางซึ่งเป็นศิลปกรรมหนึ่งของล้านนา และตำบลดอนแก้วเป็นเส้นทางปั่น

จักรยาน สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดรายได้กับคนในชุมชนด้านการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น 0.041 หน่วย

องค์ประกอบของรายได้ประจำและมีความมั่นคงของรายได้ ได้แก่ คนในชุมชนมีรายได้สม่ำเสมอ มีความภาคภูมิใจกับงานที่ทำ มีความพึงพอใจกับรายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพ และงานที่ทำมีหลักประกันมั่นคง เพิ่มขึ้น 0.034 หน่วย

องค์ประกอบของสื่อโทรทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง คนในชุมชนเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ช่องหลัก T 9 7 5 3haiPBS และข้อมูลข่าวสารที่มาจากอินเทอร์เน็ตผ่านสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, LINE, Twitter ลดลง 0.030 หน่วย

กล่าวโดยสรุปจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณภายหลังจากที่ผู้ทำวิจัยทำการสกัดตัวแปรแล้ว และนำตัวแปรที่สกัดได้ในองค์ประกอบแรกของทฤษฎีเข้ามาคำนวณด้วยวิธีการข้างต้นทั้งสองวิธีพบว่า องค์ประกอบ 1 ใน 8 ด้านมีความสัมพันธ์กับภาวะความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชนที่เพิ่มขึ้นและลดลงตามสภาพที่เป็นจริงจากคำอธิบายและจากสมการพยากรณ์ทั้งหมด โดยมีปัจจัยของรายได้ อาชีพ สภาพแวดล้อม การสื่อสาร ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม เป็นตัวแปรสำคัญที่นำไปสู่ภาวะความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

สรุปและอภิปรายผล

ประเด็นที่สำคัญอันเป็นข้อบ่งชี้ (Implication) ของการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของทุกปัจจัยที่ทำให้ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมดำรงอยู่ ทั้งที่การใช้สื่อมีความสัมพันธ์กับความสุขของคนในชุมชนโดยตรง เช่น การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงผ่านดาวเทียมและรายการวิทยุของสถานีวิทยุในจังหวัดเชียงใหม่ที่เน้นเปิดฟังรายการเพลงเพื่อให้เกิดความบันเทิงเป็นตัวแปรสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า สื่อวิทยุยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความบันเทิงในชุมชน แม้จะมีสื่อใหม่ๆ เกิดขึ้นมาให้ประชาชนเลือกใช้อย่างมากมาย โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ได้รับความสนใจจากคนในชุมชนทั้งที่ อบต. ดอนแก้ว ได้เปิดสัญญาณอินเทอร์เน็ตในพื้นที่สาธารณะให้ใช้ฟรีตลอดเวลา

ผู้รับสารบางส่วนเปิดรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางการเมืองโดยเฉพาะก่อนหน้าที่จะมีการปฏิบัติ สื่อวิทยุกระจายเสียงและหอกระจายข่าวที่นำเสนอประเด็นทางการเมืองเป็นที่สนใจของคนในพื้นที่อย่างมาก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่เปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์เลย ด้วยเหตุที่การสื่อสารด้วยเสียงทำให้คนเปิดรับข้อมูลได้อย่างสะดวกกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ ไม่เพียงเท่านั้นรายการวิทยุกระจายเสียงและหอกระจายยังทำหน้าที่ในการเล่าข่าวจากหนังสือพิมพ์ให้กับคนในชุมชน

การสื่อสารระหว่างบุคคลทั้งในรูปแบบการสื่อสารกับพระสงฆ์ การสื่อสารกับคนในครอบครัว และการสื่อสารในลักษณะอื่นใดที่สื่อเป็นตัวกลางทำให้ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมได้รับการสืบทอดและดำรงอยู่สอดคล้องกับทฤษฎีระบบ (System Theory) ที่อธิบายว่า เมื่อการสื่อสารลดลง จำนวนของกลุ่มที่หลากหลายจะเพิ่มขึ้น โครงสร้างของระบบกลายเป็นส่วนๆ และเมื่อการสื่อสารภายในกลุ่มเพิ่มขึ้นก็就会有การแบ่งปันกันมากขึ้น โครงสร้างได้รับการพัฒนาและเกิดผลในการรวมตัวกัน การพูดโดยทั่วไปเป็นการสื่อสารที่มากขึ้น ทำ

ให้เกิดการรวมตัวกันมากขึ้นและเมื่อมีการสื่อสารน้อยลง ความหลากหลายมากยิ่งขึ้นและพวกเขาก็จะสูญเสียความรู้สึกร่วมกัน เช่นเดียวกับที่เมื่อเขามีการสื่อสารถี่มากเท่าไรเขาจะใกล้ชิดและเป็นกลุ่มกันมากขึ้น การเพิ่มขึ้นของจำนวนคนติดต่อทำให้เกิดความคล้ายคลึงกันมากขึ้น และเมื่อขาดการติดต่อความเหมือนกันจะหายไป เช่น การไม่ได้ติดต่อกับเพื่อนเก่าจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจางหายไป แต่ไม่มีประสบการณ์ใหม่กับเพื่อนในกลุ่มใหม่แทนที่ ดังนั้นการกระทำและความคิดที่ดำเนินไปพร้อมกันของกลุ่มบุคคลจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้รับการพัฒนาความสัมพันธ์ ถ้าทุกคนสื่อสารกับคนอื่นๆ ภายนอกกลุ่มวัฒนธรรมเท่ากับที่ทำกับคนในกลุ่มวัฒนธรรมนั้นก็จะสูญหายไปเช่นเดียวกัน การสื่อสารทำให้เกิดความเข้าใจ ความเป็นหนึ่งเดียวกันและการพึ่งพาระหว่างกัน นำไปสู่การเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน นอกจากนี้ระบบจะทำให้ผู้คนเกิดการควบคุมตนเอง และการแลกเปลี่ยนระหว่างกันภายใต้สภาพแวดล้อมต่างๆ จะทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

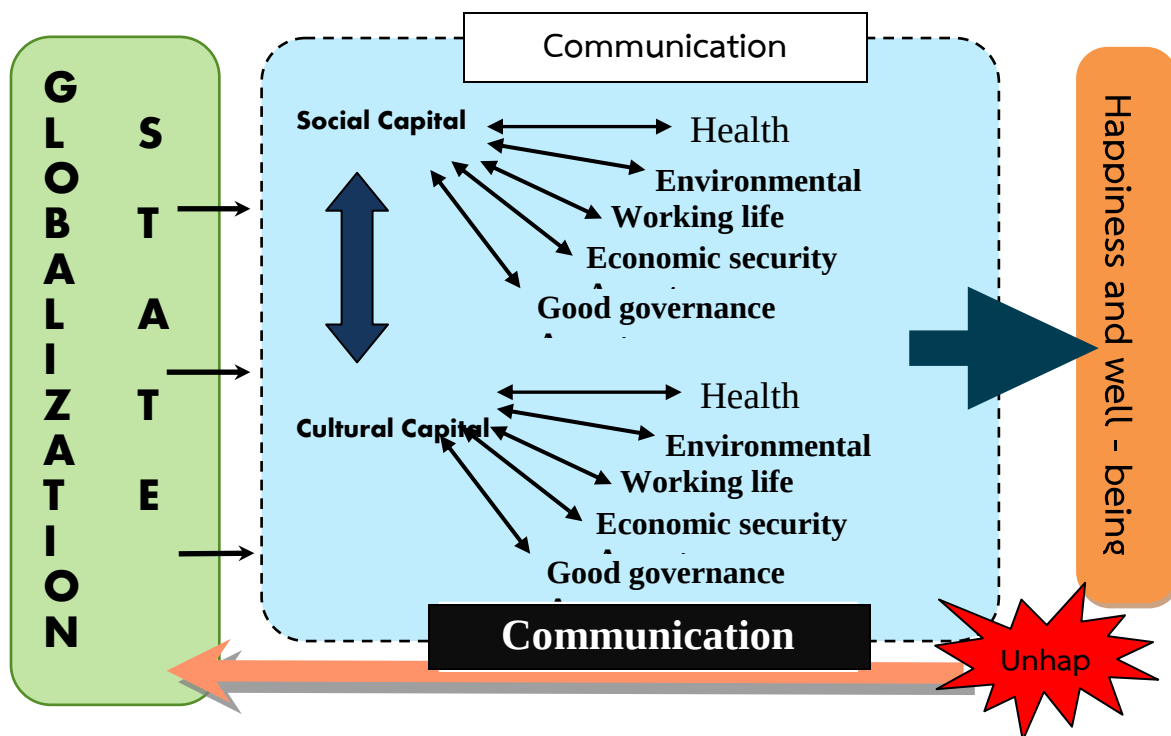
ในส่วนของการสื่อสารทางการเมือง ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่าคนในชุมชนไม่เลือกเข้าข้างพรรคการเมืองสีใดฝ่ายใด แต่รับฟังเพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวทางการเมืองเท่านั้น ส่วนการเข้ามาปกครองประเทศของทหารก็ต้องให้ผู้นำประเทศรักษาเสรีภาพของประชาชน และให้คงไว้ในการปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะเดียวกันในช่วงระหว่างที่มีการปฏิวัติคนในชุมชนติดตามข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ มากกว่าสื่ออื่นๆ เนื่องจากไม่สามารถรับรู้ข้อมูลอีกด้านจากสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ได้ดังเช่นที่ผ่านมา

ในขณะที่มีการสื่อสารในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น เช่น อสม ประชาคมหมู่บ้าน แผ่นพับ จดหมายข่าวของ อบต หอกระจายข่าว เสียงตามสายประจำหมู่บ้าน เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการสร้างความมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะการส่งข้อมูลให้เข้าร่วมประชุมหรือเข้าร่วมทำกิจกรรมก็นำไปสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแล้วเป็นอย่างดี

ปัจจุบันการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ อาทิ Facebook: อบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม และกลุ่ม LINE ทำให้สามารถติดตามผลการดำเนินงาน กิจกรรมความเคลื่อนไหวต่างๆ ของ อบต. ดอนแก้ว ได้ตลอดเวลา ขณะเดียวกันสังคมออนไลน์กลายเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญที่ช่วยสร้างวาระในสังคมอย่างไม่มีขอบเขตจำกัดและไม่มีการปิดกั้นเช่นสื่อหลักที่เคยผ่านมาโดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ทำกรปฏิบัติ ไม่เพียงเท่านั้นสื่อหลักอย่างวิทยุโทรทัศน์ทั้งสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลรวมไปถึงสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลที่เกิดขึ้นมาใหม่ อาทิ ไทยรัฐทีวี PPTV ช่อง 8 เป็นต้น ที่นำเสนอเนื้อหาความเคลื่อนไหวจากสื่อที่มีอยู่ในสังคมออนไลน์ไปนำเสนอผ่านช่องทางที่มีอยู่ เช่น การที่ชุมชนได้รับรางวัลด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ด้านความโปร่งใสในการบริหารจัดการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ตลอด 9 ปีที่ได้รับรางวัลติดต่อกัน ทำให้ชุมชนดอนแก้วเป็นที่รู้จักระดับประเทศ ส่งผลต่อความภาคภูมิใจในการเป็นคนท้องถิ่นและทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาชุมชนของตนเองไม่เดินทางออกนอกพื้นที่ไปทำงานที่อื่น ขณะเดียวกันยังส่งผลให้ชุมชนมีความปลอดภัยแม้จะมีผลกระทบจากปัญหาอาชญากรรม สิ่งแวดล้อมแต่คนในชุมชนต่างก็ช่วยกันเฝ้าระวัง จัดกิจกรรมโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนให้กับเยาวชนในพื้นที่อื่นๆ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

ด้านสุขภาพชุมชนของท้องถิ่นอื่นๆ และยังช่วยกันพัฒนาให้พื้นที่อำเภอแมริมเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นเส้นทางปั่นจักรยานอย่างปลอดภัยอีกด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถอธิบายเป็นแผนภาพตามทฤษฎีระบบได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แบบจำลองการอธิบายระบบการสื่อสาร ทูทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมและภาวะความอยู่ดีมีสุขของต่อความสุขและความไม่มีความสุขของประชาชน

ผลการวิจัยที่ได้ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าชุมชนได้รับผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ และคนในชุมชนจำเป็นต้องปรับตัวให้สามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางการครอบงำทางเศรษฐกิจ สังคม และความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะประเพณี ค่านิยมที่เคยจางหายไปได้รับการสนับสนุนให้กลับมาในลักษณะทุนทางวัฒนธรรมในยุคปัจจุบัน อาทิ กล้วยาล้านนาเป็นวัฒนธรรมที่นำเอาพืชสมุนไพรมาดูแลสุขภาพ การแสดงศิลปะวัฒนธรรม จ้อย“และซอ” เช่น ซ่างซอจันตา เหลลาคำ พอกัวนดา เชียงตา ซ่างซอเอี้ยด ปี่ซอสมพงษ์ พัซรี ศรีล้านนามีส่วนในการบำบัดสุขภาพจิตของผู้รับสาร คนในชุมชนมีความสามารถในการประดิษฐ์สลอ ซอ ซึ่งไม่ไผ่จักสาน และการลงเส้น ลงรัก จนกลายเป็น วัฒนธรรมสิ่งประดิษฐ์ที่นำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับชุมชนหรือสิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม อาทิ วัดพระนอนขอนม่วงมีหอระฆัง หอไตร ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทางวัฒนธรรมโดยกรมศิลปากรกลายเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว มากไปกว่านั้นเจ้าอาวาสวัดโสภณาราม พระครูวรธรรมวิรัช วรธมโม ได้รับรางวัลพระนักเทศน์ดีเด่น ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการเคารพและศรัทธาจากทั้งคนในชุมชนและคนนอกชุมชน เป็นต้น

ขณะเดียวกันการเปิดช่องทางให้สื่อได้เข้ามามีบทบาทในการดำรงเอกลักษณ์ของชุมชนผ่านการบอกเล่าเรื่องราวด้วยสื่อบุคคล ผ่านการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ เป็นการสร้างผลกระทบที่อ้างผ่านตัวบุคคลและปรากฏในเนื้อหาของสื่อต่างๆ ที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสื่อมวลชนเสมอไป การใช้การสื่อสารเพื่อลดหรือผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ (Para-Orientation Gratifications) ด้วยการใช้เวลาว่างจากการทำงานในแต่ละวัน ชมรายการโทรทัศน์ ซึ่งพบว่ารายการเกษตร การเมือง เป็นรายการที่ได้รับความนิยมอย่างมากในชุมชนดอนแก้ว

จะเห็นได้ว่าการเข้าไปของข้อมูลข่าวสารทั้งที่อยู่ในรูปแบบของการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่ม การสื่อสารมวลชน โดยปัจจัยที่สำคัญ คือ การสื่อสารผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อท้องถิ่น สื่อชุมชน และการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมได้เข้ามาไปมีส่วนสำคัญที่ทำให้ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคมมีความโดดเด่นและเชื่อมโยงความเป็นชุมชนได้อย่างเหนียวแน่น ความสุขในชุมชนเล็กๆ ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินชีวิตตามแนวทางทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการประดิษฐ์ประเพณีและสร้างเรื่องราวบอกเล่าผ่านการสื่อสารโดยคนในชุมชนทำให้ สภาวะทางจิตใจของคนชุมชนเต็มไปด้วยพลัง มีความสุขสดชื่น มีความหวัง มีกำลังใจ แม้จะมีความทุกข์บ้างแต่ความทุกข์ก็สามารถร่วมแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางการแก้ไขที่ถูกต้องเหมาะสมร่วมกัน และเกิดการสืบสานพร้อมดำรงอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกความเป็นเมืองดำเนินอยู่รอบตัวชุมชนแต่ชุมชนยังคงเข้มแข็งและเกาะเกี่ยวผูกโยงกันอย่างต่อเนื่องโดยสื่อมวลชนเป็นเพียงเครื่องมือที่คนในชุมชนเลือกใช้เพื่อตอบสนองความบันเทิง และไม่ได้สำคัญหรือทรงอิทธิพลทั้งหมดไม่เพียงเท่านั้น สื่อมวลชนยังคงเข้ามาเพื่อนำเอาเนื้อหาและเรื่องราวความสำเร็จภายในชุมชนออกไปนำเสนอยังโลกภายนอก นั่นหมายความว่า สื่อได้พึ่งพาชุมชนมาเนิ่นนาน ความหมายของสื่อชุมชนดอนแก้ว จึงหมายถึงความเข้มแข็งในสังคม ทุกวัฒนธรรมที่มี “สื่อ” เป็นเพียงเครื่องมือส่งผ่านเรื่องราว สร้างเครือข่าย ผูกสัมพันธ์ เชื่อมโยง และทำให้เกาะเกี่ยวกับในชุมชนอย่างเหนียวแน่นเท่านั้นและมีได้มีอิทธิพลจนกลายเป็นบาทหลอมพฤติกรรมของชุมชน

สื่อใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่ช่วยให้ “สาร” ที่อยู่ภายในชุมชนออกไปยังเครือข่ายสังคมออนไลน์ และหากมีผลผูกพันกับสังคมก็จะกลายเป็นวาระที่ถูกนำไปเสนอผ่านสื่อมวลชนต่อไป โดยสื่อมวลชนเองก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าไปหาข้อมูลข่าวสารเช่นที่ผ่านมา เพียงแต่ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องชัดเจน และเป็นที่พึ่งพาของผู้รับสารทุกคนได้ ขณะเดียวกันผู้นำในชุมชนก็อาศัยสื่อใหม่ในการสื่อสารกับโลกภายนอกเช่นเดียวกัน การพึ่งพาอาศัยระหว่างกันของชุมชนและคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดสรรนโยบายต่างๆ จากทางรัฐบาลจะต้องคำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชนมากกว่าพยายามที่จะให้ชุมชนมองเห็นนโยบายของรัฐ
2. การตรวจสอบโดยคณะกรรมการที่ประกอบไปด้วยนักวิชาการ และผู้ที่มีคุณวุฒิด้านการประเมินการบริหารจัดการท้องถิ่นที่จะนำไปสู่การสร้างกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในพื้นที่อย่างแท้จริง
3. ควรมีการส่งเสริมให้มีการวิจัยทางด้านทฤษฎีความพอเพียงเพื่อค้นหาคำตอบว่า ประชาชนในประเทศไทยตอบรับวิถีพอเพียงอย่างไร เพื่อให้เป็นที่สนใจของนักวิชาการตะวันตกและกลายเป็นองค์ความรู้ของเรามากกว่าที่จะหยิบยืมความรู้จากตะวันตกมาปรับใช้เพียงด้านเดียว
4. การสื่อสารเป็นกลไกและเครื่องมือสำคัญของการพัฒนา โดยมีได้สำคัญที่ลักษณะการสื่อสารมวลชนหรือไม่จำเป็นต้องเป็นการสื่อสารที่มีต้นทุนสูงในการผลิต และมีใช่เป็นการนำเอา วิทยุ โทรทัศน์ นั้นเข้าไปในชุมชน หากแต่ยังคงมีการสื่อสารมวลชนในรูปแบบอื่นๆ ที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งและสะท้อนตัวตนให้ชุมชนดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน
5. ความสุข แม้จะเป็นอัตวิสัย แต่การพิสูจน์ความสุข สามารถทำได้หากเข้าใจบริบททั้งหมดของประชาชนและการเข้าถึงบริบทของชุมชนอย่างเข้าใจจะทำให้มองเห็นความสุขของชุมชนในแบบของชุมชน มีใช่ การประเมินจากค่าตัวเลขรายได้ต่อหัวต่อปี ที่รัฐบาลและสื่อรายงานผ่านข่าวทุกวัน หรือรวมทั้งการจัดสรรงบประมาณเพื่อเพิ่มรายได้ต่อหัวต่อปีผ่านระบบทุนนิยมเพียงอย่างเดียว แต่ปัจจัยอื่นๆ โดยเฉพาะทุนทางวัฒนธรรม ที่มีมานานควรจะได้รับคามสนับสนุนและกลายเป็นวาระสำคัญของนโยบายรัฐสู่การบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ
6. การพัฒนาระบบการศึกษาโดยกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพ เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการพลัดถิ่นและการออกนอกพื้นที่ส่งผลให้เกิดความแออัดในเมืองหลวง และขาดความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวในชุมชน รัฐควรสนับสนุนให้เกิดระบบการศึกษาที่มีคุณภาพทุกจังหวัดอย่างเท่าเทียมกัน
7. การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีผู้นำท้องถิ่นจะต้องอาศัยหลักการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมและอาศัยหลักการสื่อสารที่ไม่สร้างความขัดแย้งในชุมชน ไม่ใช่วิธีการขัดแย้งกับส่วนกลาง แต่ใช้หลักการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงระหว่างรัฐบาลกับคนในชุมชน ทั้งรับและเสนอแนะนโยบายให้กับรัฐบาลไม่ต่อต้านหรือยอมรับอย่างขาดความเข้าใจบริบทท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนกราบขอบพระคุณพระคุณเจ้า พระครูวรธรรมวิรัช วรธมโม เจ้าอาวาสวัดโสภณาราม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วและปลัดเทศบาลตำบลดอนแก้วที่เสียสละและเอื้อเฟื้อข้อมูล อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ศ.ดร. ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ ที่ช่วยตรวจเครื่องมือในการวิจัย และขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยนเรศวรที่ให้งบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์และคณะ. 2549. การสำรวจสถานะองค์ความรู้และแนวทางพัฒนาทุน
วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ .รายงานการวิจัย:
สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และกนกพร นิตยน์ธิพฤทธิ. บรรณาธิการ. 2553. **ความสุข มณฑลความรู้ใหม่ใน
ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพฯ ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ประเวศวสี. 2528. **ทิศทางอนาคตไทยเพื่อความสุขถ้วนหน้า**. กรุงเทพมหานคร.
- พรชัย ตระกูลวรานนท์. 2549. **ทุนทางสังคมและแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนใน
ประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: บริษัทมิสเตอร์ก๊อปปี (ประเทศไทย).
- สาธินี เทพสุวรรณ. (2550). **ดัชนีความอยู่ดีมีสุขมวลรวมของคนไทย**. นครปฐม สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545. **ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย 5 ปี
หลังวิกฤตเศรษฐกิจ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. **ประมวลคำในพระบรมราโชวาท**.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนานโยบายสาธารณะ. 2549. **ดัชนีชี้วัดความสุขของคนไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
พัฒนานโยบายสาธารณะ.
- อมรา พงศาพิชญ์และคณะ. 2547. **การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและการพัฒนาสังคมโดย
ชุมชนมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bertalanffy, Ludwig von. (1968). **General system theory; Foundations, Development,
Applications**. New York USA: George Braziller, Inc.
- Bourdieu, P. (1973). "Cultural reproduction and social reproduction," in R. Brown ed.
Knowledge, Education and Social Change, London: Tavistock.
- Bourdieu, P. (1993). **The Field of Cultural Production**, Cambridge: Polity.
- Denis McQuail. (1994). **Mass Communication Theory: An Introduction**. London UK:
Sage Publications.
- Frey, B. S. and Stutzer, A. 2002. **What can economists learn from happiness research?**
Journal of Econ.Lit. 40, 402-435.
- Helliwell, John. F. and Putnam, Robert. D. 2004. **The Social Context of Well-being**.
The Royal Society, publish online 31 August 2004.

Putnam, R. 1993. **Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy**, UK: Princeton University Press.

Putnam, Robert. 2000. **Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community**. USA: New York. Simon and Schuster.

Richard Layard. 2011. **Happiness: Lessons from a New Science**. New York: The Penguin Press.

Throsby, D. 1999. “**Cultural Capital**”. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.springerlink.com/content/t302712w63xi1528/fulltext.pdf>.

Throsby, D. (2005). “**On the sustainability of cultural capital**”. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2557, จาก http://www.businessandeconomics.mq.edu.au/our_departments/Economics/Econ_docs/research_papers2005/2_research_papers/cult_cap_throsby.pdf

Veenhoven, R. 2009. **Average happiness in 148 nations 2000-2009**. World Database of Happiness. Rankreport Average Happiness, version 10/09. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2557. จาก <http://worlddatabaseofhappiness.eur.nl>

Veenhoven, R. 1996a. Developments in satisfaction-research. *Social Indicators Research*, 37, 1–46.

Veenhoven, R. 1996b. Happy life expectancy: A comparative measure of quality of life in nations. *Social Indicators Research*, 39, 1–58.

Veenhoven, R. 2004. Happiness as a public policy aim: The greatest happiness principle. In P. A. Linley & S. Joseph (Eds.), *Positive psychology in practice* (p.p. 658–678). Hoboken: Wiley

Wasee, Prawet. 1985. **A Future of All Happiness in Thailand**. Bangkok. (in Thai)

อินเทอร์เน็ต

www.worlddatabaseofhappiness.eur.nl วันที่ 7 มิถุนายน 2558

มติชนออนไลน์ สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2557 จาก <http://www.matichon.co.th/>.

<http://www.donkaewlocal.go.th/web/donkaew/population.Php>

ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรี

อนันต์ แยมเยื่อน¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาว่า จิตลักษณะเดิม จิตพอเพียง สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ จะสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงในนักศึกษาปริญญาตรีประเภทต่างๆ ได้มากน้อยเพียงใด และ 2. เพื่อศึกษาว่าจิตลักษณะเดิม จิตพอเพียง สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมไปสู่พฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงอย่างไร โดยมีกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาปริญญาตรี ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนกำหนดโควตา (Multistage Quota Random Sampling) จำนวน 600 คน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวทำนาย ได้แก่ จิตลักษณะเดิม จิตพอเพียง สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรีได้ 43.2% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สุขภาพจิต ปทัสถานทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมีภูมิคุ้มกันและการรับรู้คุณความดี ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .44,.16,.16,-.17,.11,-.12,.11,.09, และ-.07

และจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น โดยการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect: IE) และอิทธิพลรวม (Total Effect: TE) ของตัวแปรต่างๆ ภายในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พบว่า ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรี ได้รับอิทธิพลทางบวกโดยตรงจากตัวแปรเชิงสาเหตุจิตลักษณะตามสถานการณ์ กลุ่มตัวแปรสาเหตุนี้รวมกันอธิบายพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงได้ร้อยละ 42 และนอกจากนี้ตัวแปรเชิงสาเหตุ จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ มีอิทธิพลทางอ้อมไปยังพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรี โดยผ่านตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ โดยรวมกันอธิบายความแปรปรวนของได้ร้อยละ 69

คำสำคัญ: ปัจจัยเชิงเหตุและผล นักศึกษาปริญญาตรี พฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ E-mail olan_story@hotmail.com

Antecedents and Consequences of Behaviors in Sufficiency Living of Undergraduate Students

Anan Yaemyuean

Abstract

This research aimed at (1) examining psychological, psychological-sufficient, situational and psychological-situational characteristics to predict the levels of behaviors in sufficiency living of undergraduate students; and (2) investigating direct and indirect influences of psychological, psychological-sufficient, situational and psychological-situational characteristics on behaviors in sufficiency living. The samples were 600 undergraduate students by multistage quota random sampling.

The result of the study revealed that predictors – psychological, psychological-sufficient, situational and psychological-situational characteristics – could predict the behaviors in sufficiency living of those undergraduate students at 43.2%. These predictors were sorted in a descending order; namely, good attitude towards living as sufficiency economy; mental health; social norms; internal locus of control; future orientation and self-control; supportive and reasoning rearing practices; achievement motivation; ethical immunity and awareness at Beta Value .44, .16, .16, -.17, .11, -.12, .11, .09 and -.07, respectively.

According to linear structural relationship analysis of direct effect (DE), indirect effect (IE) and total effect (TE) within causal relationship, psychological-situational characteristics had a direct positive effect on the antecedents and consequences of the behaviors in sufficiency living of the undergraduate students at 42%. Psychological and situational characteristics had an indirect effect on the antecedents and consequences of the behaviors in sufficiency living of the undergraduate students at 69%.

Keywords: antecedents and consequences, undergraduate students, behaviors in sufficiency living

บทนำ

การกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศไทยตลอดช่วงเวลา 40 ปีที่ผ่านมาได้มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศตามแนวทางการพัฒนากระแสหลักเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่นำมาจากประเทศในโลกตะวันตก กล่าวคือ มีการมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับการขยายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาอุตสาหกรรม และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้เอื้อต่อการลงทุนภาคเอกชน ทั้งจากในและต่างประเทศ นอกจากนี้การดำเนินการพัฒนาตามแนวนี้นี้ยังเน้นส่งเสริมให้รัฐแสวงหาทรัพยากรทางการเงินจากต่างประเทศมาลงทุนและใช้ในโครงการพัฒนา พร้อมทั้งเน้นความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาในภาคต่างๆ อันจะช่วยส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ การกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศไทยดังกล่าวนี้สามารถเรียกได้ว่า เป็นกระบวนการพัฒนาด้วยการมุ่งสร้างความเจริญเติบโต โดยมีจุดมุ่งหมายหลักสำคัญคือการมุ่งพาประเทศชาติไปสู่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และความทันสมัย ทางสังคมและวัฒนธรรม ผลกระทบที่ตามมาคือต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (จิราณีย์ พันมูล, 2554)

รัฐบาลได้มีการทบทวนและปรับทิศทางการพัฒนาประเทศเข้าสู่กระบวนการพัฒนาใหม่ เนื่องจากที่ผ่านมาเน้นสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ขาดความสมดุลในการพัฒนา โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549) ฉบับที่ 10 (2550-2554) และฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้มีการอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนา โดยการเน้นให้นำไปใช้ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ให้ดำเนินชีวิตอยู่บนทางสายกลาง โดยคำนึงถึงความพอประมาณ การมีภูมิคุ้มกันในตัว ความมีเหตุมีผล ตลอดจนการใช้ความรู้คู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิต ทำให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความสำคัญและนำไปปรับใช้ทั้งในโรงเรียน มหาวิทยาลัย หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นว่าเด็ก เยาวชน และนักศึกษามีการดำเนินชีวิตที่ขาดความพอดี ไม่มีความพอเพียง ไม่วางแผนการใช้จ่าย และไม่คำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริงก่อนตัดสินใจซื้อหรือบริโภคสิ่งต่างๆ พฤติกรรมเหล่านี้ นอกจากจะเป็นการเบียดเบียนตนเองคือทำให้เสียสุขภาพและทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์แล้ว ยังเป็นการเบียดเบียนผู้อื่นคือทำให้ผู้ปกครองสิ้นเปลืองเงินทองโดยไม่จำเป็นอีกด้วย อีกทั้งยังอาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาได้ในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสุขภาพ หรือปัญหาอาชญากรรม นักศึกษาซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติ สามารถกระทำให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีสุขได้ โดยพฤติกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดผลดี เป็นพฤติกรรมที่ควรหลีกเลี่ยง หรือหาทางป้องกันที่พบมักพบในกลุ่มของนักศึกษา พฤติกรรมการเล่นการพนัน พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ เป็นต้น

สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยเป็นสถานที่บ่มเพาะให้นักศึกษาเป็นคนดี คนเก่ง และมีสุข การปลูกฝังให้นักศึกษาทุกคนดำเนินชีวิตด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นส่วนสำคัญในช่วงที่ยังเป็นนักศึกษา โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง ซึ่งเป็นการใช้ชีวิตอย่างรู้คุณค่า มีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต การบริโภคแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร่าย การเห็นประโยชน์และโทษของการใช้ชีวิตที่พอเพียง

จากความสำคัญข้างต้นเป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งมุ่งแสวงหาปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง ทั้งปัจจัยภายในตัวของบุคคล โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะที่สำคัญและสาเหตุภายนอกที่เกี่ยวข้องกับบุคคลรอบข้างและสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลไปยังพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาว่า จิตลักษณะเดิม จิตพอเพียง สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์จะสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงในนักศึกษาปริญญาตรีประเภทต่างๆ ได้มากน้อยเพียงใด
2. เพื่อศึกษาว่าจิตลักษณะเดิม จิตพอเพียง สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ไปสู่พฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงอย่างไร

การประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ในบทความวิจัยนี้ ได้ศึกษาถึงปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรี จึงได้มีการแบ่งหัวข้อในการประมวลเอกสารออกเป็น 2 หัวข้อหลัก ได้แก่ 1) พฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง: ความหมายและการวัด 2) รูปแบบการศึกษสาเหตุของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง ซึ่งแบ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรม 4 ด้าน คือ จิตลักษณะเดิม จิตพอเพียง จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ เพื่อจุดมุ่งหมายในการกำหนดสมมติฐาน และกรอบแนวคิดในการวิจัย

พฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง: ความหมาย และวิธีวัด

(สมพร เทพสิทธา, 2549) ได้จำแนก แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็นมุมมองในมิติต่าง ๆ โดยชี้ให้เห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียง มีขอบเขตกว้างกว่าเศรษฐกิจแบบนายทุนหรือเศรษฐกิจธุรกิจ ที่เป็นเรื่องของวัตถุที่เป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน ภาษี ขาดทุน ผลประโยชน์ แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตครอบคลุม 4 ด้าน หรือ 4 มิติ คือ 1) มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ให้มีความยั่งยืนมั่นคงเพียรประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน 2) มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มต้นที่ตัวเองโดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคงโดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอ เป็นการปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา 3) มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุข ประชาชนมี

เมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอาัดเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน 4) มิติด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้เป็นสิน เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่ง ที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

พฤติกรรมที่น่าปรารถนาที่มีความหมายใกล้เคียงและสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง เช่น พฤติกรรมการประหยัดทรัพยากร พฤติกรรมการประหยัดเวลา พฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่าย พฤติกรรมการออม พฤติกรรมการลดปริมาณขยะ พฤติกรรมการคบเพื่อน เป็นต้น มีนักวิจัยและนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่าพฤติกรรมประหยัด เช่น (สุรัสวดี สุวรรณไมตรี, 2552) พฤติกรรมการลดปริมาณขยะ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติของนักเรียนที่เกี่ยวกับการใช้สิ่งของต่าง ๆ อย่างประหยัดและใช้อย่างจำเป็น เพื่อไม่ให้เกิดการสร้างขยะเพิ่มขึ้นมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการแยกทิ้งขยะอย่างเหมาะสม มีการเก็บรวบรวม และจัดการทิ้งขยะมูลฝอยในภาชนะรองรับขยะมูลฝอยให้เป็นระเบียบเรียบร้อย (อารมณ สนานภู, 2544) พฤติกรรมประหยัดพลังงานและวัสดุสำนักงาน หมายถึง การกระทำที่รู้จักใช้พลังงาน ได้แก่ น้ำ ไฟฟ้า และวัสดุสำนักงานอย่างคุ้มค่า (สุรัสวดี สุวรรณไมตรี, 2552) ได้ให้ความหมายของ พฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้า หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติของนักเรียนต่อการใช้พลังงานและพลังงานไฟฟ้า เป็นการใช้พลังงานอย่างถูกวิธี อย่างคุ้มค่า ก่อให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพด้วยการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างถูกวิธี การดูแลรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ให้มีสภาพดีอยู่เสมอ ตลอดจนการณรงค์ให้ประหยัดพลังงานและพลังงานไฟฟ้า (สุรัสวดี สุวรรณไมตรี, 2552) พฤติกรรมการประหยัดน้ำกิน-น้ำใช้ หมายถึง การกระทำหรือ การปฏิบัติของนักเรียนต่อการ ใช้น้ำอย่าง คุ้มค่าและถูกวิธีให้ได้ประโยชน์สูงสุด ไม่ให้ เกิดการรั่วไหล การนำน้ำใช้แล้ว กลับมาใช้ในกิจกรรมอื่น รวมทั้งการดูแลไม่ให้เกิดมลพิษทางน้ำ

(อารมณ สนานภู, 2544) ให้ความหมายพฤติกรรมการประหยัดเวลา หมายถึง การกระทำที่รู้จักใช้เวลาก่อนทำงาน ขณะทำงาน และหลังทำงาน เป็นการกระทำอย่างมีแผนขั้นตอน มีการเตรียมตัวไม่ผัดวันประกันพรุ่งและตรงต่อเวลา (สุมิตรา เจิมพันธ์, 2545) ให้ความหมายของพฤติกรรมการประหยัดเวลา 3 ลำดับ ได้แก่ พฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนเรียน หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้สร้างความพร้อมให้แก่ตนเองก่อนที่จะเข้าเรียน พฤติกรรมในขณะเรียน หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนขณะเรียน หนังสือ และพฤติกรรมหลังการเรียน การแสดงพฤติกรรมของนักเรียนในการทำแบบฝึกหัด (กิ่งอ้อ มะลิณ, 2552) ให้ความหมายของพฤติกรรมการประหยัดเวลา หมายถึง การปฏิบัติของนักเรียนในการบริหารเวลาในแต่ละวันให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ในด้านการเรียน ด้านการใช้ชีวิตกับครอบครัว และด้านการใช้ชีวิตส่วนตัว

(วรรณลดา กันต์โณม, 2553) ความฉลาดคบเพื่อน หมายถึง ความสามารถของเด็กนักเรียนมัธยมต้นในการรับรู้และพัฒนาความคิดในการเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และร่วมกิจกรรมกับเพื่อนเฉพาะที่มีประโยชน์ หลีกเลี่ยงกิจกรรมเสี่ยงที่เป็นโทษ หลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่ให้โทษหรือนำไปสู่ทางที่เสื่อมเสีย รวมไปถึงพฤติกรรมการแสดงออกในด้านที่ดี และเป็นประโยชน์ (ดวงเดือน พันธุมนาวัน และคณะ, 2540) กล่าวว่าการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม หมายถึง การเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เช่น มีความประพฤติดี เรียนดี และร่วมกิจกรรมกับเพื่อนเฉพาะที่มีประโยชน์ หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นโทษ เช่น เล่นการพนัน และหนีเรียน เป็นต้น รวมถึงการรวมกลุ่มหรือการคบหาสมาคมกับคนรุ่นเดียวกันในลักษณะต่างๆ โดยการเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติ และพฤติกรรมแสดงออกในด้านที่ดี และเป็นประโยชน์ เช่น ชอบช่วยเหลือเพื่อนเมื่อยามเดือดร้อน ตักเตือนเมื่อเพื่อนกระทำการสิ่งผิด อาทิ เที่ยวกลางคืน เสพยาเสพติด เป็นต้น และหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่ให้โทษหรือนำไปสู่ทางที่เสื่อมเสีย (นิศากร สนามเขต, 2550) ความฉลาดคบเพื่อน หมายถึง ความสามารถของเด็กนักเรียนมัธยมต้นในการรับรู้และพัฒนาความคิดในการเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและร่วมกิจกรรมกับเพื่อนเฉพาะที่มีประโยชน์ หลีกเลี่ยงกิจกรรมเสี่ยงที่เป็นโทษ หลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่ให้โทษหรือนำไปสู่ทางที่เสื่อมเสีย รวมไปถึงพฤติกรรมแสดงออกในด้านที่ดี และเป็นประโยชน์ (อนันต์ แยมเนียน, 2557) ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างปลอดภัย หมายถึง การหลีกเลี่ยง และการป้องกันพฤติกรรมที่ดีในการคบเพื่อน ซึ่งก่อให้เกิดผลดี หรือปลอดภัยต่อตนเอง เช่น ฉันทแนะนำเพื่อนให้ กินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ เพื่อความปลอดภัยของร่างกายฉันมักแนะนำเพื่อนให้ขับขีรถจักรยานยนต์ช้าลงในบริเวณที่มีการจราจรคับคั่ง ฉันบอกเพื่อนที่ฉันนั่งซ้อนท้ายไม่ให้ขับขีรถจักรยานยนต์เร็วจนเกินไป ฉันตักเตือนเพื่อนไม่ให้ใส่เครื่องประดับ หรือพกสิ่งของที่มีค่ามามหาวิทยาลัย เพื่อป้องกันทรัพย์สินและชีวิตของตนเอง เป็นต้นและพฤติกรรมการคบเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับความไม่ปลอดภัยต่อบุคคลอื่น เช่น ฉันมักตามเพื่อนไปร่วมวงสูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่ม เพื่อระบายความเครียด โดยไม่สนใจผลที่มีต่อสุขภาพ ฉันคบเพื่อนที่ชอบดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เที่ยวกลางคืน เพราะเป็นการคลายเครียด และเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น เป็นต้น

(อารมณ สนานภู, 2544) ให้ความหมาย พฤติกรรมในการใช้จ่าย หมายถึงการกระทำที่ไม่ซื้อของฟุ่มเฟือย ไม่ก่อนหนี้สิน และใช้สิ่งของอุปกรณ์ต่างๆ อย่างถูกวิธี (รสนันท์ ณ นคร, 2550) ให้ความหมาย พฤติกรรมการออม หมายถึง การคำนึงถึงความคุ้มค่าประสิทธิภาพ และประโยชน์สูงสุดจากการใช้จ่าย และเป็นการใช้จ่ายในสิ่งที่เหมาะสมแก่สถานภาพและความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การไม่ซื้อไม่บริโภคสินค้าที่แพง สินค้าฟุ่มเฟือย หรือสินค้าที่เกินความจำเป็นในการดำเนินชีวิต การรู้จักเลือกซื้อสินค้าที่มีประโยชน์ต่อตนเอง เป็นต้น

โดยสรุป พฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความมีเหตุผล พอประมาณ มีภูมิคุ้มกันตน ความรู้ และคุณธรรม เช่น การแนะนำให้เพื่อนนำของเหลือใช้มาประดิษฐ์ทำของใช้แทนการซื้อ การแสวงหาความรู้ เกี่ยวกับอาหารที่เหมาะสม กับบุคคลในวัยของตน การนำน้ำที่เหลือจากการทำความสะอาดไปใช้ต่อ เช่น รดน้ำต้นไม้ การชักชวนเพื่อนๆ ไปเที่ยวกลางคืน เช่น ผับ บาร์ เพื่อเป็นการคลายเครียดจากการเรียน เป็นต้น โดยพิจารณาองค์ประกอบของพฤติกรรมใน 3 ด้าน ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง ได้แก่ 1) การแนะนำให้ประหยัด 2) ใช้เงินสุร่ยสุร่าย และ 3) ใช้จ่ายอย่างประหยัด วัดโดยขอให้ผู้ตอบรายงานตนเองบนแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่า

รูปแบบการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง

รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นรูปแบบของกรอบความคิดที่ก้าวหน้าที่สุดในปัจจุบันในวิชาการทางจิตวิทยาที่ศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเป็นรูปแบบหนึ่ง ในการรวมทฤษฎีต่าง ๆ ที่ศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยได้สรุปว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากสาเหตุได้ถึง 4 ประเภท (Magnusson and Endler, 1977) คือ 1) ลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบัน 2) จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ 3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ ที่เรียกว่า “ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก” (Mechanical Interaction) ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้โดยการใช้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง โดยมีตัวแปรทางจิตและสถานการณ์เป็นตัวแปรอิสระ 2 ตัว และพฤติกรรมเป็นตัวแปรตาม และ 4) จิตลักษณะตามสถานการณ์ หรือ (Organismic Interaction) เป็นลักษณะทางจิตของบุคคล ผู้กระทำที่เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ปัจจุบันของบุคคลกับจิตลักษณะเดิมของเขา ทำให้เกิดจิตลักษณะตามสถานการณ์ขึ้นมา และในบทความวิจัยนี้ได้เพิ่มสาเหตุขึ้นมาอีก 1 สาเหตุได้แก่ 5) จิตพอเพียง ที่มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบไปด้วย ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกัน และการรับรู้คุณค่าที่ดี การวิจัยครั้งนี้ได้ยึดรูปแบบผลการวิจัยและทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุด้านสถานการณ์และด้านจิตใจเพื่อกำหนดตัวแปรอิสระและสมมติฐานในการวิจัย ดังต่อไปนี้

จิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิมที่ใช้ในงานวิจัยนี้ได้นำมาจากทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรมที่แสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นคนดี และคนเก่ง ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สรุปลักษณะทางจิตใจ ในสถานการณ์ต่าง ๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2539) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงดังต่อไปนี้ *ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน* เป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกลถึงเห็นความสำคัญของสิ่งที่เกิดในอนาคต ตลอดจนความสามารถในการควบคุมตนบังคับตนเองให้เข้าใจธรรมชาติของชีวิต ตามกฎสามัญลักษณ์ เพื่อความสามารถในการปรับตัวด้านต่างๆ เพื่อรองรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่าหรือสำคัญกว่าที่จะมีมาในอนาคต ดังนั้นลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน จึงมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่าย (ลินดา สุวรรณดี, 2543) *ความเชื่ออำนาจในตน* คือความเชื่อเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับตน ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งดีหรือไม่ดีก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของตนเองมากกว่าอิทธิพลภายนอก ซึ่งตรงข้ามกับความเชื่ออำนาจภายนอกตน จะเป็นผู้ที่คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนนั้นมาจากโชคเคราะห์ความบังเอิญหรือเกิดจากการกระทำของผู้อื่นมากกว่าที่จะเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง ดังนั้นความเชื่ออำนาจในตนมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประหยัดทรัพยากร (ชวนชัย เชื้อสาธุชน, 2544) *แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์* กล่าวถึง ความตั้งใจหรือความมุ่งมั่นของบุคคลที่สูญเสียบุคคลสำคัญในชีวิตในการที่จะดำเนินชีวิตไปอย่างปกติ

สุข โดยมีความพยายามไม่ย่อท้อ รวมทั้งมีการวางแผน และกำหนดขอบเขตของการกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองได้เป็นอย่างดี ดังนั้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การออมของ (รสนันท์ ณ นคร, 2550) และพฤติกรรมการประหยัด (มนูญ ภูขลิบเงิน, 2547) *สุขภาพจิตดี* หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ที่น่าปรารถนาได้อย่างเหมาะสม เมื่อสูญเสียบุคคลสำคัญในชีวิตได้อย่างมีสติ โดยสามารถควบคุมความวิตกกังวล ความโกรธ ความตื่นเต้น มีสมาธิ มีความกล้า และมีความเกรงกลัวต่อบาป ไม่ท้อถอย เป็นต้น ดังนั้นสุขภาพจิตดีมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามเบญจธรรม (พิชัย มณีรักษ์, 2547)

จากการประมวลเอกสารข้างต้น ทำให้คาดได้ว่า นักศึกษาปริญญาตรีที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง มีความเชื่ออำนาจในตนมาก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก และมีสุขภาพจิตดีมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงมากกว่า นักศึกษาปริญญาตรีประเภทตรงข้าม

จิตพอเพียงกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง จิตพอเพียง ที่มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบไปด้วย *ความมีเหตุมีผล* กล่าวถึงความสามารถในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำ โดยอาศัยการพิจารณา ไตรตรองให้รอบด้านเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องในแง่มุมต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับความเชื่อว่า ตนได้รับความจริงที่น่าเชื่อถือที่เกี่ยวกับสาเหตุต่างๆ และผลของสาเหตุเหล่านั้น เพื่อการตัดสินใจว่า การกระทำต่อไปของตนจะส่งผลกระทบในด้านใดต่อใครบ้าง ดังนั้นความมีเหตุมีผลเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีสติของ (ดุจเดือน พันธมนาวิน, 2556) *การมีภูมิคุ้มกันตน* คือ การเตรียมตัวที่จะรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเตรียมพร้อมที่จะรับผลการกระทำจากการเปลี่ยนแปลงนั้น ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์และกระแสทุนนิยม บุคคลจึงควรมีภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อเตรียมตัวมิให้ตนเองตกเป็นเหยื่อการถูกชักจูงและคล้อยตามให้บริโภคนิยมจนเกินตัว ดังนั้นการมีภูมิคุ้มกันเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีสติของ (ดุจเดือน พันธมนาวิน, 2556) *การรับรู้คุณค่าความดี* เป็นการรับรู้ต่อสิ่งทีบุคคลหรือสภาพแวดล้อมกระทำให้แก่นั่นโดยสิ่งที่กระทำให้นั้นเป็นสิ่งที่มีความค่า มีประโยชน์ต่อผู้ได้รับ และผู้ที่ได้รับสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์นั้นเกิดจิตสำนึกในความพร้อมที่จะตอบแทนแก่บุคคล ชาติ ศาสนา แผ่นดิน หรือสิ่งที่ให้ประโยชน์นั้นแก่ตน ดังนั้นการรับรู้คุณค่าความดีเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การออมของ (จิตติพร ไวโรจน์วิทยาการ, 2551)

จากการประมวลเอกสารข้างต้น ทำให้คาดได้ว่า นักศึกษาปริญญาตรีที่มีความมีเหตุมีผลมาก มีภูมิคุ้มกันตนมาก และมีการรับรู้คุณค่าความดีมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงมากกว่า นักศึกษาปริญญาตรีประเภทตรงข้าม

สถานการณ์กับพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง สถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุภายนอกตัวบุคคลที่คาดว่ามิมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้น ซึ่งเป็นตัวแปรที่มาจากสถาบันทางสังคมที่สำคัญต่างๆ เช่น ครอบครัว มหาวิทยาลัย สังคม ได้แก่ ปทัสถานทางสังคม การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล ว่ามีความเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามากน้อยเพียงใด *ปทัสถานทางสังคม* หมายถึง การรายงานเกี่ยวกับการรับรู้ว่าอาจารย์และเพื่อน ต้องการให้ตนปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงมากน้อยเพียงใด และคล้อยตามบุคคลเหล่านั้นมากน้อยเพียงใดซึ่งปทัสถานทางสังคมสอดคล้องกับพฤติกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (จิตติพร ไวรจน์วิทยาการ, 2551) พฤติกรรมการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า และพฤติกรรมการสนับสนุนให้ผู้อื่นทิ้งขยะอย่างเหมาะสม (ภัทรกร อิสระภาคย์, 2550) การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง หมายถึง สิ่งที่เห็นจากผู้ปกครอง บิดา มารดา ว่ามีการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด ซึ่งการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้างมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประหยัด (มนูญ ภูชลิบเงิน, 2547) พฤติกรรมการรักษาความสะอาด (กุหลาบ ไทโรโพธิ์, 2546) พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ (สุภาสิณี นุ่มเนียม, 2546) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล กล่าวถึงการรับรู้ของผู้ปกครอง บิดา มารดาของตนอบรมเลี้ยงดูแบบลักษณะให้ความรัก ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมยอมรับตน และช่วยเหลือสนับสนุนตนมากน้อยเพียงใดมีการให้รางวัลเมื่อตนกระทำความดี ลงโทษเมื่อตนกระทำความผิด และได้อธิบายเหตุผลในการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของตนมากน้อยเพียงใด และทำได้สม่ำเสมอเพียงใด พฤติกรรมการกินอาหารเหมาะสมกับสุขภาพ (รุจิเรศ พิชิตานนท์, 2546) ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปฏิเสธอิทธิพลเพื่อนทางที่ไม่ดี (นิศากร สนามเขต, 2550) พฤติกรรมการส่งเสริมเพื่อนในทางที่ดี (พระมหาไชยา กาละปักษ์, 2550)

จากการประมวลเอกสารข้างต้น ทำให้คาดได้ว่า นักศึกษาปริญญาตรีที่มีปทัสถานทางสังคมมาก มีการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้างมาก และได้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงมากกว่า นักศึกษาปริญญาตรีประเภทตรงข้าม

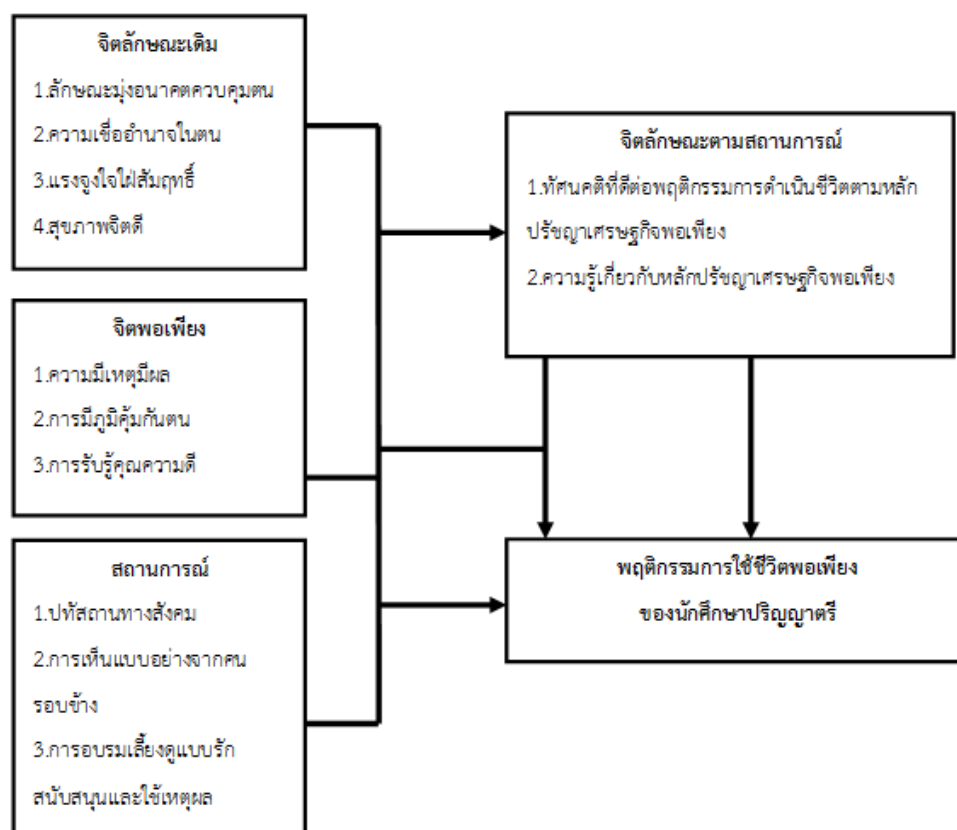
จิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง ในงานวิจัยนี้ได้ประมวลเอกสารพบตัวแปรที่สำคัญ 2 ตัวแปร ว่ามีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง ได้แก่ *ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* หมายถึง จิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคล อยู่ในรูปของความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกนี้เกิดจากความรู้สึกเชิงประเมินค่าของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งนั้นคือความรู้สึกว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์หรือโทษมากน้อยเพียงใด ทำให้มีความรู้สึกโน้มเอียงในทางชอบ พอใจมากน้อยต่อสิ่งนั้น เมื่อเกิดความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลนั้นย่อมจะมีความพร้อมที่จะกระทำสิ่งนั้นไปในทางที่สอดคล้องกับความชอบหรือไม่ชอบของตนต่อสิ่งนั้น ดังนั้นทัศนคติมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัดพลังงานไฟฟ้า (ฐานันดร เปียศิริ, 2545) พฤติกรรมการออมเงิน (รสนันท์ ณ นคร, 2550) พฤติกรรมประหยัดค่าใช้จ่าย (มนูญ ภูชลิบเงิน, 2547) *ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับการจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยความรู้สอดคล้องกับพฤติกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (จิตติพร ไวรจน์วิทยาการ, 2551)

จากการประมวลเอกสารข้างต้น ทำให้คาดได้ว่า นักศึกษาปริญญาตรีที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาก และความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงมากกว่า นักศึกษาปริญญาตรีประเภทตรงข้าม

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ตัวทำนากลุ่มจิตลักษณะเดิม 4 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิต ตัวทำนากลุ่มจิตพอเพียง 3 ตัวแปร ได้แก่ ความมีเหตุ มีผล การมีภูมิคุ้มกันตน และการรับรู้คุณค่าที่ดี และตัวทำนากลุ่มสถานการณ์ 3 ตัวแปร ได้แก่ ปทัสถานทางสังคม การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล ร่วมกับตัวทำนากลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร ได้แก่ ทักษะชีวิตที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสิ้น 12 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงได้มากกว่าตัวทำนายจากกลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มจิตพอเพียง หรือกลุ่มสถานการณ์ หรือกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์อย่างน้อย 5%

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มตัวแปร จิตลักษณะเดิม จิตพอเพียง และสถานการณ์ ได้แก่ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันตน การรับรู้คุณค่าที่ดี ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิต ปทัสถานทางสังคม การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล มีอิทธิพลทางตรงไปยังพฤติกรรมกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ ทักษะชีวิตที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัย

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ นักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยงานวิจัยนี้ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอนกำหนดโควตา (Multistage Quota Random Sampling) โดยมีตัวแปรในการสุ่มตัวอย่างดังนี้ คือ 1) จำนวนของมหาวิทยาลัย จำนวน 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ และมหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 2) จำนวนวิชาเอกต่อสายการเรียน (3 วิชาเอก) 3) ชั้นปีของนักศึกษา (ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3) และ 4) จำนวนนักศึกษาโดยเฉลี่ยต่อห้อง 30 คน ซึ่งคาดว่าจะเก็บข้อมูลได้เป็นจำนวนอย่างน้อย 540 ทั้งนี้สามารถเก็บข้อมูลที่ใช้ได้จริงจำนวนทั้งสิ้น 600 คน

เครื่องมือวัดตัวแปร

งานวิจัยนี้มีเครื่องมือในการวัดตัวแปรจำนวน 13 แบบวัด โดยทั้งหมดเป็นแบบวัดแบบมาตรประเมินรวมค่ามีมาตร 6 หน่วย ประกอบทุกประโยค แบบวัดดังกล่าวทุกชุดออกไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง ในที่นี้คือ นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 จำนวน 100 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพรายข้อ โดยการวิเคราะห์ด้วยสถิติ 2 ประเภท ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) หรือการหาค่า t - ratio โดยมีเกณฑ์ว่า ค่า t ควรมากกว่าหรือเท่ากับ 2.00 ขึ้นไป และ/หรือ 2) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่มีข้อนั้นรวมอยู่ ในการหาอำนาจการจำแนกรายข้อที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดทุกแบบวัดทุกแบบ โดยใช้สถิติ t - ratio โดยใช้เทคนิค 30% และค่า t ต้องมีค่ามากกว่า 0.20 ขึ้นไป การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่มีข้อนั้นรวมอยู่ (Item-Total Correlation) หรือค่า r โดยมีเกณฑ์ว่า ค่า r ควรมีค่ามากกว่า 0.20 ขึ้นไป ซึ่งจะคัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์ค่า t เป็นหลัก และข้อความเหล่านี้จะต้องครอบคลุมเนื้อหาของตัวแปรตามแผนผังของนิยามปฏิบัติการของตัวแปรนั้นๆ นอกจากนี้ยังได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อหา Construct Validity สำหรับเกณฑ์ในการตัดสินความกลมกลืนของโมเดลนั้น ใช้ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Fit Measures) จำนวน 7 เกณฑ์ รวมทั้งมีการคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบวัดแต่ละชุดด้วย (ตารางที่ 1) โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบวัดพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกระทำหรือการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความมีเหตุผล พอประมาณ มีภูมิคุ้มกันตน ความรู้ และคุณธรรม โดยพิจารณาองค์ประกอบของพฤติกรรมใน 3 ด้าน ได้แก่ การแนะนำให้ประหยัด ใช้เงินสุรุ่ยสุร่าย และใช้จ่ายอย่างประหยัด แบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวนที่ใช้จริงจำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.68

แบบวัดกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วยตัวแปร ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีเนื้อหาเกี่ยวกับปริมาณความสามารถในการคาดการณ์ไกล เล็งเห็นความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคต และบังคับตนเองให้อดได้รอได้ วัดด้วยแบบวัดที่มีพื้นฐานมาจากแบบวัดของ สุชาติดา ชลานุเคราะห์ (2553) จำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 ความเชื่ออำนาจในตน มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อของบุคคลว่าการที่ตนจะได้รับผลดีผลเสียที่เกิดขึ้นในงาน เป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับโชคชะตา สิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตนเอง หรือเกิดจากบุคคลอื่น วัดด้วยแบบวัดที่มีพื้นฐานมาจากแบบวัดของ เมธิณี คุปพิทยานันท์ (2546) จำนวน 12 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมุ่งมั่นหรือความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ และมีความเพียรพยายาม เพื่อกระทำให้บรรลุโดยไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคหรือสิ่งกีดขวาง พยายามฝ่าฟันให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นโดย ดวงเดือน พันธุนาวัน และงามตา วณิชทานนท์ (2536) จำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 และสุขภาพจิต มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาวะทางอารมณ์และทางจิตที่เกี่ยวกับปริมาณความวิตกกังวลน้อย ความเครียดน้อย การที่ไม่มีความรู้สึกทุกข์ใจโดยปราศจากเหตุผลอันควร ความสบายใจ ไม่หวาดกลัวจนเกินเหตุ การมีสมาธิและความมั่นคงทางอารมณ์ แบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นโดย ดวงเดือน พันธุนาวัน และงามตา วณิชทานนท์ (2536) จำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

แบบวัดกลุ่มตัวแปรจิตพอเพียง ประกอบด้วยตัวแปร *ความมีเหตุมีผล* มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำ โดยอาศัยการพิจารณา ไตร่ตรองให้รอบด้านเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องในแง่มุมต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับความเชื่อว่าคุณค่าที่แท้จริงที่น่าเชื่อถือที่เกี่ยวกับสาเหตุต่างๆ และผลของสาเหตุเหล่านั้น เพื่อการตัดสินใจว่า การกระทำต่อไปของตนจะส่งผลกระทบในด้านใดต่อใครบ้าง วัดด้วยแบบวัดที่นำมาจากแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุนาวัน (2551) จำนวน 11 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.60 *การมีภูมิคุ้มกันตน* มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเตรียมตัวที่จะรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเตรียมพร้อมที่จะรับผลการกระทำจากการเปลี่ยนแปลงนั้น ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์และกระแสทุนนิยม บุคคลจึงควรมีภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อเตรียมตัวมิให้ตนเองตกเป็นเหยื่อการถูกชักจูงและคล้อยตามให้บริโภคนิยมจนเกินตัว วัดด้วยแบบวัดที่นำมาจากแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุนาวัน (2551) จำนวน 11 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 และ *การรับรู้คุณค่าความดี* มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรับรู้ต่อสิ่งที่บุคคลหรือสภาพแวดล้อมกระทำให้แก่ตนโดยสิ่งที่กระทำให้ตนนั้นเป็นสิ่งที่มีความค่า มีประโยชน์ต่อผู้ได้รับ และผู้ที่ได้รับสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์นั้นเกิดจิตสำนึกในความพร้อมที่จะตอบแทนแก่บุคคล ชาติ ศาสนา แผ่นดิน หรือสิ่งที่ให้ประโยชน์นั้นแก่ตน วัดด้วยแบบวัดที่นำมาจากแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุนาวัน (2551) จำนวน 11 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.68

แบบวัดกลุ่มตัวแปรลักษณะสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวแปร ปทัสถานทางสังคม มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานเกี่ยวกับการรับรู้ว่าอาจารย์และเพื่อน ต้องการให้ตนปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด และคล้อยตามบุคคลเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด วัดด้วยแบบวัดที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดในงานวิจัยของ จิตติพร ไวรจน์วิทยาการ (2551) จำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 การเห็น

แบบอย่างจากคนรอบข้าง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานเกี่ยวกับการรับรู้ที่อาจารย์และเพื่อน ต้องการให้ตนปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเล็กน้อยเพียงใด และคล้อยตามบุคคลเหล่านั้นเล็กน้อยเพียงใด แบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวนที่ใช้จริงจำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77 และ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานเกี่ยวกับการรับรู้ที่ผู้ปกครอง บิดามารดาของตนอบรมเลี้ยงดูแบบลักษณะให้ความ

ตารางที่ 1 คุณภาพของเครื่องมือวัดตัวแปรในงานวิจัย (การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน) (Confirmatory Factor Analysis)

แบบวัด	จำนวน (ข้อ)	พิสัยค่า t	พิสัยค่า r	ค่า x ²	df	p value	RMSE A	NFI	CFI	GFI	AGFI	ค่าความ เชื่อมั่น
1.พฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง**	10	8.54 ถึง 16.73	.20 ถึง .42	57.60	31	0.00	0.04	0.96	0.98	0.98	0.97	.68
2.ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	10	9.84 ถึง 23.31	.30 ถึง .61	41.61	22	0.00	0.04	0.99	0.99	0.99	0.97	.80
3.ความเชื่ออำนาจในตน	12	7.36 ถึง 26.13	.17 ถึง .71	55.11	28	0.00	0.04	0.98	0.99	0.98	0.96	.83
4.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	10	9.94 ถึง 23.73	.24 ถึง .72	48.03	26	0.00	0.04	0.99	0.99	0.98	0.97	.84
5.สุขภาพจิต	10	13.19 ถึง 24.18	.45 ถึง .73	41.42	23	0.01	0.04	0.99	1.00	0.99	0.97	.87
6.ความมีเหตุผล	11	6.42 ถึง 13.66	.16 ถึง .35	56.58	37	0.02	0.03	0.90	0.96	0.98	0.97	.60
7.การมีภูมิคุ้มกันตน	11	16.91 ถึง 19.88	.31 ถึง .53	50.50	30	0.01	0.03	0.98	0.99	0.98	0.97	.78
8.การรับรู้คุณความดี	11	6.97 ถึง 17.42	.17 ถึง .49	58.92	32	0.00	0.04	0.97	0.99	0.98	0.96	.68
9.ปทัสถานทางสังคม	10	9.73 ถึง 20.99	.23 ถึง .68	44.35	27	0.01	0.03	0.98	0.99	0.99	0.97	.74
10.การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง**	10	9.22 ถึง 18.68	.20 ถึง .63	37.28	21	0.01	0.04	0.98	0.99	0.99	0.97	.77
11.การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน	10	10.09 ถึง 24.71	.45 ถึง .66	40.22	21	0.00	0.04	0.99	1.00	0.99	0.97	.86
12.ทัศนคติต่อพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียง**	12	13.32 ถึง 20.07	.39 ถึง .60	71.25	36	0.00	0.04	0.98	0.99	0.98	0.96	.83
13.ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	8	6.41 ถึง 16.41	.11 ถึง .43	29.82	17	0.02	0.04	0.96	0.98	0.99	0.97	.65

หมายเหตุ ** แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้าง

รัก ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมยอมรับตน และช่วยเหลือสนับสนุนตนมากน้อยเพียงใดมีการให้รางวัลเมื่อตนกระทำความดี ลงโทษเมื่อตนกระทำความผิด แบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นโดย ดวงเดือน พันธมนาวิน และงามตา วรินทร์านนท์ (2536) จำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

แบบวัดกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วย *ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกนี้เกิดจากความรู้สึกเชิงประเมินค่าของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งนั้นคือความรู้สึกว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์หรือโทษมากน้อยเพียงใด แบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวนที่ใช้จริงจำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และ *ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต แบบวัดนี้มีพื้นฐานมาจากแบบวัดที่สร้างขึ้นโดย จิตติพร ไวรจน์วิทยาการ (2551) จำนวน 8 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.65

แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยคำถามเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาปริญญาตรี คือ เพศ ระดับชั้นปี และจำนวนเงินค่าขนมต่อวัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทางผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการขออนุญาตอาจารย์ประจำวิชาเข้าไปเก็บแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจะทำการแจกแบบสอบถามคนละ 1 ชุด และให้ผู้ตอบตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยจะเป็นผู้อธิบายขั้นตอนการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในการตอบประมาณ 30-45 นาที จากนั้นผู้ช่วยวิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของแบบวัดอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์ และแจกของชำร่วยเป็นสิ่งตอบแทนให้กับผู้ตอบแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน โดยมี 2 ลักษณะคือ

(1) การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) ด้วยวิธี Enter และ Stepwise โดยใช้ตัวทำนายหลายตัวในการทำนายตัวถูกทำนายทีละ 1 ตัว ใช้เกณฑ์เปอร์เซ็นต์ทำนายความแตกต่างที่ 5% (Cohen and Cohen, 1983)

(2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรี โดยการทดสอบโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อประเมินค่าความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และทดสอบโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์ด้วยโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear structural relationship model หรือ LISREL model) เป็นการวิเคราะห์อทธิพลเชิงเส้นโดยจะแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัยตัวใด จะส่งอิทธิพลในทางตรง และหรือทางอ้อมไปยังตัวแปรตาม

2) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยคำนวณค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และใช้ประกอบในการพิจารณาแยกกลุ่มย่อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการทำนายพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง โดยใช้กลุ่มจิตพอเพียง จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนาย

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง มาทำการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ แบบรวม และแบบขั้น โดยมีกลุ่มตัวทำนาย ได้แก่ จิตพอเพียง จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ รวมเป็นตัวทำนายทั้งสิ้น 12 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตารางที่ 2) พบว่า สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรีได้ 43.2% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ทศนคติที่ดี ต่อพฤติกรรมดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สุขภาพจิต ปทัสถานทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมีภูมิคุ้มกัน และการรับรู้คุณความดี ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .44,.16,.16,-.17,.11,-.12,.11,.09, และ-.07 ซึ่งหมายความว่า นักศึกษาปริญญาตรีที่มีทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาก มีสุขภาพจิตดีมาก มีปทัสถานทางสังคมมาก มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลน้อย มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก มีภูมิคุ้มกันมาก และการรับรู้คุณความดีน้อย ยิ่งเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงมากด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 6 กลุ่มย่อย (ตารางที่ 2) พบว่าพิสัยเปอร์เซ็นต์ทำนายของกลุ่มย่อย มีค่าตั้งแต่ 36.4-47.9%

ตารางที่ 2 ผลการทำนายพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง โดยใช้กลุ่มจิตพอเพียง จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนาย

หมายเหตุ ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และ * มีความแตกต่างอย่างน้อย 5%

กลุ่ม	จำนวน คน	ชุดที่ 4 จิตพอเพียง จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ (1-10)			ชุดที่ 5 จิตลักษณะตามสถานการณ์ (11,12)			ชุดที่ 6 จิตพอเพียง จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ (1-12)			% แตกต่าง
		% ทำนาย	ตัว ทำนาย	ค่า เบต้า	% ทำนาย	ตัว ทำนาย	ค่า เบต้า	% ทำนาย	ตัว ทำนาย	ค่า เบต้า	% ทำนาย
รวม	600	34.0	6,8,7,4,9,10,5,2	.21,21,14,20,11, -11,-09,-09	31.3	11	.56	43.2	11,7,8,5,4,10,6,2,3	.44,16,16,-17,11,-12,11,09,-07	9.2*
ชาย	187	29.5	6,7,8,3	.24,24,28,-18	22.0	11	.46	36.4	11,7,8,3	.36,21,26,-21	6.9*
หญิง	413	38.2	6,4,9,8,7,10,2	.20,19,18,22,11,-15,12	34.8	11	.59	47.3	11,7,6,5,4,10,8,2,9	.43,14,09,-16,14,14,-16,14,10,09	9.1*
ชั้นปี2	328	34.4	8,4,7,6,9,5,1	.28,17,17,17,17,-16,12	28.6	11	.53	42.6	11,8,7,5,4,1,10	.44,26,19,-26,14,11,-10	8.2*
ชั้นปี3	272	36.0	6,7,4,1,9,10,8	.24,19,20, -14,13,-14,13	31.5	11	.56	45.6	11,7,9,3,10,6	.47,20,13,-12,-11,-13,16	9.6*
ค่าขมน้อย	318	40.6	4,8,7,9,6	.23,21,21,15,15	31.7	11	.56	47.9	11,7,8,9,4,5,10	.40,23,17,12,20,-14,-11	7.3*
ค่าขมมาก	282	29.8	6,8,2	.32,22,13	32.8	11	.57	41.0	11,6,7,5	.50,18,15,-16	11.2*
ลูกคนเดียว	330	38.3	8,2,6,9,3,4,10,7	.35,12,17,13, -12,14,-14,12	31.1	11	.56	46.0	11,8,7,5,3,10,4,9	.45,24,21,14,-14,-14,13,12,10	7.7*
พี่น้อง	270	33.1	4,6,7	.28,25,17	31.9	11	.57	42.3	11,7,4,5	.45,17,23,-14	9.2*
เกรดเฉลี่ยน้อย	304	26.9	4,8,7,6,10,2,5	.21,17,14,20, -15,17,-12	23.8	11	.49	35.9	11,7,5,4,10,2,6,12	.39,16,-23,14,-15,13,14,-11	9.0*
เกรดเฉลี่ยมาก	296	39.6	8,6,9,7,4	.27,22,18,10,13	34.3	11	.58	48.4	11,8,9,7,5,6,3	.43,22,12,15,-13,12,-10	8.8*
กศ.บิดาน้อย	341	34.5	6,4,9,7,8	.21,20,15,15,14	33.7	11	.58	44.1	11,7,6,5,9,4,10	.46,19,14,-14,11,13,-10	9.6*
กศ.บิดามาก	259	34.6	6,7,8,4,10,5	.20,22,27,20, -13,-12	28.6	11	.53	42.7	12,7,8,5,4,10	.42,22,21,-20,14,-11	8.1*
กศ.มารดาน้อย	362	35.7	4,8,6,7,9	.23,19,18,14,11	33.4	11	.58	44.5	12,4,7,5,8	.45,20,17,-17,15	8.8*
กศ.มารดามาก	238	34.3	6,7,8,10,9	.26,24,22,-15,14	28.8	11	.54	43.1	12,7,5,9,10,8	.47,24,-16,12,-16,17	8.8*

ตัวทำนาย 1. การมีเหตุมีผล 2.ภูมิคุ้มกัน 3.การรับรู้คุณค่าชีวิต 4.ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 5.ความเชื่ออำนาจในตน 6. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 7. สุขภาพจิต 8.ปทัสถานทางสังคม 9.การเห็นแบบอย่าง 10.การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล 11.ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 12.ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ชุดตัวทำนายที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มจิตพอเพียง จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ โดยพบว่าสามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรีได้ 34.0% เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวทำนาย ได้แก่ จิตพอเพียง จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ พบว่ากลุ่มตัวทำนายทั้งหมดนี้สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงได้ดีกว่าตัวทำนายกลุ่มจิตพอเพียง จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ 9.2% ซึ่งผลที่พบในส่วนนี้ สนับสนุนสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลยังพบอีกว่าตัวทำนายกลุ่ม จิตพอเพียง จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง ได้มากกว่า ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ตัวทำนายกลุ่ม จิตพอเพียง จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ อย่างน้อย 5% ซึ่งพบผลที่สนับสนุนสมมติฐานในกลุ่มรวม และทุกกลุ่มย่อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดอิทธิพลโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง

จากการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรีกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรีตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนของโมเดลความ เมื่อปรับแบบจำลองให้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และได้แบบจำลองที่ดีที่สุด มีค่าสถิติไคว์-สแควร์ = 140.63 df = 73 GFI = 0.96 CFI = 0.98 NFI = 0.96 IFI = 0.98 RMSEA = 0.048 SRMR = 0.048 แสดงว่า รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการพิจารณาดัชนีแสดงความกลมกลืนแสดงไว้ดังตารางที่ 3 โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของ Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, (2006) และ Diamantopoulos & Siguaw (2000)

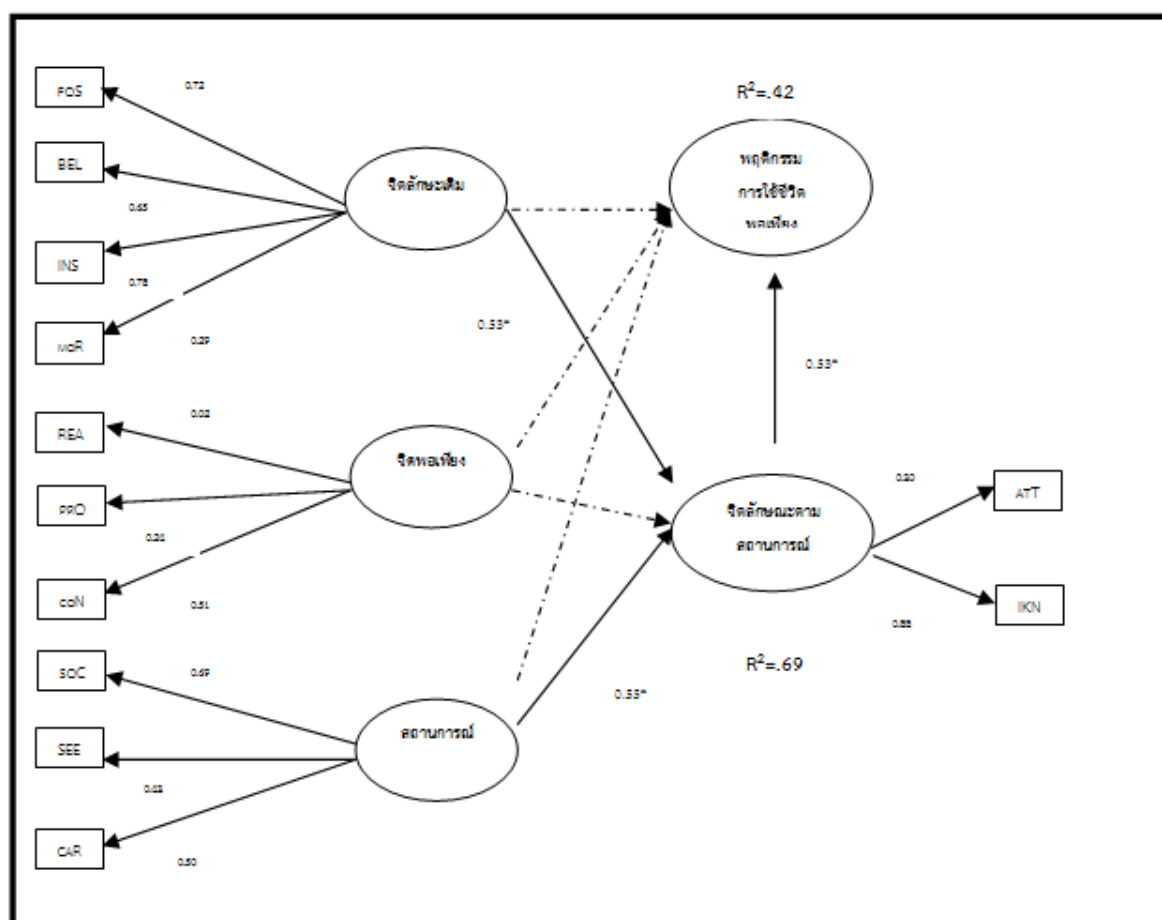
และจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น โดยการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect: IE) และอิทธิพลรวม (Total Effect: TE) ของตัวแปรต่างๆ ภายในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรี ได้รับอิทธิพลทางบวกโดยตรงจากตัวแปรเชิงสาเหตุจิตลักษณะตามสถานการณ์ กลุ่มตัวแปรสาเหตุนี้ร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงได้ร้อยละ 42 และนอกจากนี้ตัวแปรเชิงสาเหตุ จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์มีอิทธิพลทางอ้อมไปยังพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงของนักศึกษาปริญญาตรี โดยผ่านตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของได้ร้อยละ 69 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานบางส่วนโดยรายละเอียดน้ำหนักค่าอิทธิพลของตัวแปรต่างๆ แสดงไว้ดังตารางที่ 3 และภาพประกอบ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง

ตัวแปรผล	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรเชิงสาเหตุ			
			จิตลักษณะเดิม	จิตพอเพียง	สถานการณ์	จิตลักษณะตามสถานการณ์
พฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง	0.42	DE	0.09 (0.27)	0.25 (0.21)	-0.18 (0.28)	0.53* (0.26)
		IE	0.28 (0.19)	-0.10 (0.10)	0.29 (0.18)	-
		TE	0.37 (0.22)	0.16 (0.17)	0.11 (0.23)	0.53* (0.26)
จิตลักษณะตามสถานการณ์	0.69	DE	0.53 (0.26)	-0.18 (0.21)	0.55 (0.28)	-
		IE	-	-	-	-
		TE	0.53* (0.26)	-0.18 (0.21)	0.55* (0.28)	-

ไคว์-สแควร์ = 140.63 df = 73 GFI = 0.96 CFI = 0.98 NFI = 0.96 IFI = 0.98 RMSEA =0.048 SRMR =0.048

หมายเหตุ * P < 0.05, TE= (Total Effect), IE= (Indirect Effect), DE= (Direct Effect), ตัวเลขในวงเล็บ = Standard Error

ภาพที่ 2 ผลการทดสอบความกลมกลืนของโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง

การสรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง พบว่า กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม จิตพอเพียง และสถานการณ์ ซึ่งมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับแรกของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง แสดงว่านักศึกษาปริญญาตรีที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ก็ยังมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงมากด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิตติพร ไวโรจน์วิทยาการ, 2551) พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวทำนายลำดับต้นๆของพฤติกรรมการออม ในส่วนของกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งมี ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง แสดงว่านักศึกษาปริญญาตรีที่มีทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูง ก็ยังมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงมากด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิตติพร ไวโรจน์วิทยาการ, 2551) พบว่าทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และสอดคล้องกับ (ลินดา สุวรรณดี, 2551) พบว่าทศนคติที่ดีต่อการลดปริมาณขยะเป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า และนอกจากนี้ยังพบผลสอดคล้องกับ (ทัศนันท์ ชินศิริพันธุ์, 2555) และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม จิตพอเพียง สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ พบผลเช่นเดียวกับตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ โดยมีทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวทำนายที่สำคัญ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดอิทธิพลโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง พบว่าจิตลักษณะเดิม และสถานการณ์มีอิทธิพลทางอ้อม โดยผ่านจิตลักษณะตามสถานการณ์ และนอกจากนี้พบว่า จิตลักษณะตามสถานการณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิตติพร ไวโรจน์วิทยาการ, 2551 และลินดา สุวรรณดี, 2551) ซึ่งตัวแปรต่างๆของจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์จะส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงนั้น นักศึกษาจะต้องมีทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาร่วมด้วย นอกจากนี้ตัวแปรดังกล่าวมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. สามารถนำ ผลการวิจัยเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างชุดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงที่เหมาะสม จากนั้นจึงดำเนินการทำการวิจัยเชิงทดลองประเมินผลชุดฝึกอบรมเหล่านี้ โดยเฉพาะแนวทางในการพัฒนาจิตลักษณะสถานการณ์ 2 ด้านที่สำคัญคือ 1) พัฒนาให้มีทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 2) ส่งเสริมให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาให้บุคคลสร้างทศนคติที่ดีและมีความรู้ในการป้องกันหรือลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ชีวิตพอเพียง

2. การพัฒนาสื่อในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หรือการใช้ชีวิตพอเพียงเพื่อการปรับเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับคุณลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการสร้างกลวิธีในการนำเสนอข้อมูลโดยไม่ก่อให้เกิดแรงต่อต้าน อันจะทำให้กลุ่มเป้าหมายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ตามที่คาดหวัง โดยอาจใช้สื่อในรูปแบบของการได้รับความรู้จากเพื่อน ครอบครัว ครู อาจารย์ เป็นปัจจัยเสริมเพื่อผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ เป็นไปในทางที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ

3. ควรเพิ่มเติมตัวแปรอื่นๆ ในงานวิจัยขึ้นต่อไป เช่น ความชอบเสียงอย่างเหมาะสม หรือประเภทของมหาวิทยาลัยที่เน้นเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผลการวิจัยปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการใช้ชีวิตพอเพียงนั้นมีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเสริมผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพในกลุ่มตัวอย่างที่สำคัญ ตามวิธีการที่เหมาะสม ได้แก่ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก หรือการสนทนาแบบกลุ่มเพื่อให้สามารถตอบคำถามการวิจัย ให้มีความครอบคลุมและละเอียดมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้จุดแข็งในส่วนของการยืนยันและสรุปผล

บรรณานุกรม

- กิ่งอ้อ มะลิณิล. (2552). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประหยัดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กุหลาบ ไทโรธัญ. (2546). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิตติพร ไวโรจน์วิทยาการ. (2551). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนที่ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจ. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิราณีย์ พันมูล. (2554). กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านนาเวียง ตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชวนชัย เชื้อสาธุชน. (2552). ปัจจัยเชิงเหตุและผลที่เกี่ยวข้องกับการใฝ่เรียนรู้คู่ความดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ฐานันดร เปียศิริ. (2545). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการห้องเรียนสีเขียว. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน และคณะ. (2540). ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย: การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต. รายงานการวิจัย. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดุจดเดือน พันธุนาวิน. (2556). ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีสติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน และงามตา วนินทานนท์. (2536). ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน. รายงานการวิจัย. สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2551). การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดจิตลักษณะแบบพุทธระดับ ในบริบทของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. รายงานการวิจัย. สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2539). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2. โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทัศนันท์ ชินศิริพันธุ์. (2555). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสถานศึกษาพอเพียงแบบอย่าง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิศากร สนามเขต. (2550). การมีภูมิคุ้มกันภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- พระมหาไชยา กาละปักษ์. (2550). ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการของบ้าน สถานศึกษา สื่อ และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพบุรุษของนักเรียนอาชีวศึกษา. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิชัย มณีกษ์. (2547). การได้รับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามเบญจธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มนูญ ภูชลินเงิน. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เมธินี คุปพิทยานันท์. 2546. ประสิทธิภาพของการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อปลูกฝังและพัฒนาพฤติกรรมทันตสุขภาพเด็กนักเรียนประถมศึกษา. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- รุจิเรศ พิษิตานนท์. (2546). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการฉลาดเลือกกินของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รสนันท์ ณ นคร. (2550). ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการทางจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมเงินของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีธนาคารโรงเรียน. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ลินดา สุวรรณดี. (2543). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรรณลดา กันต์โถม. (2553). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดคบเพื่อนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุชาดา ชลานุเคราะห์. (2553). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของหัวหน้าสถานีนอามัย. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภาสิณี นุ่มเนียม. (2546). ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุमितตรา เจริญพันธ์. (2545). จิตลักษณะและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุรัสวดี สุวรรณไมตรี. (2552). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมพร เทพสิทธิ. (2549). ดวงประทีปจากพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- อารมณ สนานภู. (2544). ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมประหยัดทรัพยากรของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- อนันต์ แยมเยื่อน. (2557). การวิจัยเพื่อพัฒนาและประเมินเครื่องมือวัดพฤติกรรมความปลอดภัยระหว่างบุคคลใน Facebook และสถานการณ์จริงของนักศึกษาปริญญาตรี และความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัด. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- Cohen, Jacob and Cohen, Patricia. 1983. *Applied Multiple Regression/ Correlation Analysis for The Behavioral Sciences*. 2nd ed. New Jersey: Lawrence.
- Diamantopoulos, A., & Siguaw, J. A. (2000). *Introducing LISREL*. London: Sage Publications.
- Magnusson, D & Endler, N.S. (1977). *Personality at the Crossroads: Current Issues in Interactionism Psychology*. New Jersey. LEA.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R.E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis*. (6th ed.). NJ: Pearson Education.

การพัฒนาต้นแบบ “การสอนเพศศาสตร์สุขภาพแก่นักเรียนวัยรุ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในเขตน้ำป่าไหลท่วมดินโคลนถล่ม: กรณีศึกษา โรงเรียนน้ำริดวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุทธิ

อรรณ แยมสรวลสกุล

ศิรินพร สังกัแก้ว

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและทดสอบต้นแบบการสอนเพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะและพฤติกรรมเพศศาสตร์สุขภาพ และติดตามการขยายผลในการช่วยฝึกอบรม ฯ ของนักเรียนรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง ด้วยวิธีเพื่อนสอนเพื่อน กลุ่มตัวอย่างหลักของการวิจัยเป็นแบบเจาะจง คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 44 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 33 คน เครื่องมือวิจัยมี 3 ส่วน 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบทดสอบ และ 3) แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ภายหลังการฝึกอบรมฯ กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง เรื่องวิธีการสอนเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง และเรื่องการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($p < .000$) จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1

2. ภายหลังการฝึกอบรมฯ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีทัศนคติด้านเพศศาสตร์สุขภาพเหมือนเดิมในระดับมาก ($t = 3.51$, $SD = 0.44$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2

3. กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการฝึกอบรม ฯ เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในระดับดีมาก

4. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงได้บันทึกการทำงานได้ในระดับดีและดีมาก รวมเป็นร้อยละ 20.50

5. กลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมด้านเพศศาสตร์สุขภาพอย่างเหมาะสม จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 3

6. กลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในระดับดี

7. กระบวนการใช้ต้นแบบการสอนเพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับดีมาก

8. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ประเมินผลกิจกรรมการฝึกอบรมฯ ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด 10 ข้อ ตามลำดับดังนี้ 1) เนื้อหาวิชาการ/สาระ 2) การสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) สื่อการสอน (เอกสาร, DVD) 4) การปฏิสนธิ การตั้งครรภ์ การคลอด การคุมกำเนิด 5) การอธิบายและยกตัวอย่าง 6) โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 7) สื่อมวลชนแหล่งบันเทิง อินเทอร์เน็ต 8) การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 9) การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และ 10) ศาสนา วัฒนธรรมและค่านิยม ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ อาคารและสถานที่

คำสำคัญ การพัฒนาต้นแบบ การสอนเพศศาสตร์สุขภาพ นักเรียนวัยรุ่น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Development of Model for Teaching “Sexual Health for High School Students, According to Sufficiency Economy Philosophy”, Flash Flooded Area: Case Study at Num-rid School, Muang District, Uttaradit Province

Puangtip Chaiphibalsarisdi

Orawan Yamsuansakul

Sirinporn Sungbuakeo

Abstract

This quasi-experiment research aimed at development and testing of a model for teaching sexual health for high school students according to Sufficiency Economy Philosophy, and testing the efficiency of the model, in terms of knowledge, attitude, and sexual behaviors. The aims also included the comparison of knowledge, attitude, and behaviors before and after the training workshops, as well as the monitor of expanding the roles of high school students to provide peer teaching in sexual health. The purposive sample were 44 students of the 11th grade and 33 of 10th grade. The instrument consisted of 3 parts; 1) the interview guide, 2) the tests, and 3) questionnaire. The findings were as follows:

1. After the training, the students had increased their knowledge significantly at the level of 0.001. So, the hypothesis 1 was accepted.
2. After the first training, the students had the same high level of the attitude toward the healthy sexual according to the sufficiency economy philosophy ($\bar{X} = 3.51$, $SD = 0.44$). Therefore, the hypothesis 2 was not accepted.
3. The sample evaluated all 4 training about the contents were at the very good level.
4. Twenty one percent of the female sample had recorded their contribution of the trained knowledge at the good and very good level.
5. All sample conducted an appropriate sexual behaviors. So, the hypothesis 3 was accepted.
6. The sample had participated in training the 10th grade students at the good level.
7. The overall process of testing, “the model for teaching sexual health for high school students according to Sufficiency Economy Philosophy” was at the very good level.
8. The sample evaluated the trainings at the highest level for the 10 topics/activities; 1) contents, 2) teaching the sufficiency economy philosophy, 3) teaching medias 4) fertilization, pregnancy, delivery and family planning, 5) providing explanation and examples, 6) sexual transmission diseases, 7) mass media and internet, 8) application of sufficiency economy philosophy, 9) application for daily life, and 10) religion, culture, and value. For the least mean was the building and setting for the training.

Keywords Development of Model for Teaching, Sexual Health, High School Students, Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเสด็จขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ.2489 ท่านได้พัฒนาประมาณ 4,000 โครงการ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนาอย่างแท้จริง (เปรม ติณสูลานนท์, 2544 : 161 - 170) โดยเฉพาะในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ได้พระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประชาชนจะสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้พ้นวิกฤตทางเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 อนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้มีพระราชดำรัสที่สำคัญเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลายโอกาส คือ

ในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2516 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรมหาวิทยาลัย ขอนแก่น ดังนี้

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป”

ในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2538 ได้พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา ดังนี้

“ทฤษฎีใหม่นี้มีไว้สำหรับป้องกันหรือถ้าในโอกาสปกติ ทำให้ร่ำรวยขึ้น ถ้าในโอกาสที่มีอุทกภัยก็สามารถที่จะฟื้นตัวได้โดยไม่ต้องให้ทางราชการไปช่วยมากเกินไป ทำให้ประชาชนพึ่งตนเองได้อย่างดี”

พระราชดำริ ภายหลังภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 มีดังนี้

ในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ได้พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา ดังนี้

“เชื่อว่าประเทศไทยจะสามารถพ้นวิกฤตการณ์ได้ดีกว่าหลายประเทศ เพราะแผ่นดินนี้ ยังเหมาะสมกับความเป็นอยู่ได้ อย่างที่เคยพูดมาหลายปีแล้วว่าภูมิประเทศยัง ‘ให้’ คือ เหมาะสม แต่ความเป็นอยู่ ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องอยู่อย่างประหยัดและต้องไปในทางที่ถูกต้อง”

ทั้งนี้ความฟุ้งเฟ้อทำให้เกิดความไม่พอ คนเราฟุ้งเฟ้อก็ไม่มีทางที่จะหาทรัพย์มาป้อนความฟุ้งเฟ้อได้ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2549, น. 253) หากจะสรุปเศรษฐกิจพอเพียงหรือระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ ให้หันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต หลักการพึ่งพาตนเอง ให้ยึดหลักสำคัญ 5 ประการ คือ (สุนทร กุลวัฒนวงศ์, 2544 : 55 - 57) ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ อนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554 ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม โดยมีกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความสมดุลและมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา จำเป็นต้องเน้นการบูรณาการการเรียนการสอน การบริการ วิชาการและการวิจัยเข้าด้วยกัน ดังนั้นในการเรียนการสอนรายวิชา 3600204 เพศศาสตร์สุขภาพ ของคณะ พยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นรายวิชาเลือกในระดับปริญญาตรีในภาคปลาย ปีการศึกษา 2549 อาจารย์ผู้สอนและคณะนิสิตได้มีการวางแผนร่วมกันในการที่จะช่วยพัฒนาวัยรุ่น โดยเฉพาะวัยรุ่นที่ได้รับความ บอบช้ำจากภัยธรรมชาติดินโคลนถล่ม ในจังหวัดอุตรดิตถ์ อันเป็นโครงการที่สืบเนื่องจากการดำเนินงานของ พวงทิพย์ ชัยพิบาลสฤณี และคณะ ที่เน้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Chaiphibalsarisdi, 2006) พบว่า โครงการที่เป็นการฝึกอบรมนักศึกษา เพื่อฝึกอบรมให้ผู้อื่นต่อ (Training of the trainer: TOT) มีส่วนดีหลาย ประการได้แก่ การเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ เพิ่มรายได้ รวมทั้งการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในวัยรุ่น (DiClemente, 1991)

สืบเนื่องจากประเด็นด้านเพศสัมพันธ์กับวัยรุ่นเป็นสิ่งที่มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง และเกิด ปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย (Chaiphibalsarisdi, 1986; 1992-1993; 2004) เช่น วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ใน อายุที่น้อยลง (สุชาติ รัชชกุล, 2541) วัยรุ่นได้รับการกระทำชำเรามากขึ้น ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการมี เพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์ และผลกระทบต่อวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประเด็นและ ปัญหาเหล่านี้จะเกิดจากสภาพแวดล้อม การขาดความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติและทักษะที่จำเป็น นอกจากนี้ งานวิจัยของ Chaiphibalsarisdi (2003) ที่ได้ศึกษาความหมายและการบ่งชี้บริการสุขภาพอนามัยของเด็ก วัยรุ่น จำนวน 199 คน พบว่า บริการสุขภาพอนามัยแก่วัยรุ่นควรประกอบด้วย 9 อย่าง ดังนี้ 1) สถานที่ออก กำลังกายและที่เด็กเล่นในกีฬาต่าง ๆ 2) ศูนย์พักผ่อนหย่อนใจ 3) ห้องสมุด 4) การแนะแนวและการสอน เกี่ยวกับอาหารและการป้องกันยาเสพติด 5) การตรวจร่างกายและสุขภาพฟัน 6) ศูนย์ครอบครัวที่ดี 7) ศูนย์ สุขภาพจิต/จิตวิทยา 8) เพศศาสตร์ศึกษา และ 9) การดำรงชีวิตที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน/รูปแบบของการ หลับนอน

จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาต้นแบบในการสอนเพศศาสตร์ศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงแก่กลุ่มเป้าหมายวัยรุ่น ผู้ผ่านวิกฤตภัยธรรมชาติดินโคลนถล่ม นับเป็นการส่งเสริมสุขภาพด้านเพศ ศาสตร์แก่วัยรุ่นที่สำคัญ โดยใช้วิธีการฝึกอบรมให้ผู้อื่น (Training of the trainer: TOT) และวิธีเพื่อนสอน เพื่อน (Peer education) เป็นการเผยแพร่ความรู้ ความปรารถนาดีและก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาต้นแบบการสอนเพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับภัยธรรมชาติดินโคลนถล่ม
2. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของต้นแบบฯ โดยเปรียบเทียบความรู้ ทศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับ เพศศาสตร์สุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนน้ำริดวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
3. เพื่อติดตามการขยายผลในการฝึกอบรมของนักเรียนรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง กับวิธีเพื่อนสอนเพื่อนใน โรงเรียนน้ำริดวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

สมมุติฐานการวิจัย

1. ภายหลังการฝึกอบรมฯ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความรู้เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. ภายหลังการฝึกอบรมฯ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีทัศนคติเรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง เป็นแนวบวกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ภายหลังการฝึกอบรมฯ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีพฤติกรรมเพศศาสตร์สุขภาพที่พอเพียงอย่างเหมาะสม

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม “เพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับวัยรุ่น” เพื่อเป็นแนวทางและใช้วิธีการทดลองแบบการศึกษากลุ่มเดียววัด 2 ครั้ง

(One group pretest-posttest design)

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้มี 4 กลุ่ม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและอาจารย์นิเทศประจำกลุ่ม

กลุ่ม ที่	จำนวน	เตรียมการ	ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 4
1	กลุ่มผู้พัฒนาหลักสูตร	20	-	-	-	-
2	กลุ่มสังเกตการณ์ขณะฝึกอบรมฯ	-	20	20	20	20
3	นักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 5	-	44	32	23	30
4	นักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 4	-	-	-	-	33
2	อาจารย์นิเทศประจำกลุ่ม	-	10	10	10	10

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้พัฒนาเครื่องมือจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและตำราที่เกี่ยวข้องกับเพศศาสตร์ และแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ด้วย Cronbach's เครื่องมือทั้งหมดมี 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อนำข้อคิดเห็นที่ได้ไปเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาต้นแบบการสอนเพศศาสตร์สุขภาพแก่วัยรุ่น เป็นแบบข้อความปลายเปิด 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ได้พัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้มีระดับความยากง่าย ระหว่าง .20 - .80 และมีอำนาจจำแนกอย่างต่ำ .20 (เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2540 : 142 - 158) ประกอบด้วย 3 แบบ คือ

1. แบบทดสอบความรู้เพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง เป็นแบบสอบ 20 ข้อ ประเภท 4 ตัวเลือก เป็นตัวเลือกที่เป็นคำตอบ 1 ตัว และ ตัวลวง 3 ตัว กำหนดคะแนนข้อละ 1 คะแนน เมื่อตอบตัวเลือกได้ถูกต้อง และจะไม่ได้คะแนน (คะแนน 0) หากตอบตัวเลือกไม่ถูกต้อง แบบทดสอบชุดนี้มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน เพื่อใช้วัดความรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

2. แบบทดสอบความรู้วิธีการสอนเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง เป็นแบบสอบ 20 ข้อ ประเภท 4 ตัวเลือก 8 ข้อ และแบบสอบประเภทจับคู่ 12 ข้อ ข้อสอบประเภทตัวเลือก เป็นตัวเลือกที่เป็นคำตอบ 1 ตัว และ ตัวลวง 3 ตัว กำหนดคะแนนข้อละ 1 คะแนน เมื่อตอบตัวเลือกได้ถูกต้อง และจะไม่ได้คะแนน (คะแนน 0) หากตอบตัวเลือกไม่ถูกต้อง ข้อสอบประเภทจับคู่ ได้กำหนดคะแนนข้อละ 1 คะแนน เมื่อจับคู่ได้ถูกต้อง และจะไม่ได้คะแนน (คะแนน 0) หากจับคู่ไม่ถูกต้อง

แบบทดสอบชุดนี้มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน เพื่อใช้วัดความรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “วิธีการสอนเพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับวัยรุ่น”

3. แบบทดสอบความรู้การให้คำปรึกษาด้านเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง เป็นแบบสอบ 4 ข้อ ประเภท 4 ตัวเลือก 2 ข้อ และแบบสอบประเภทเติมข้อความ 2 ข้อ ข้อสอบประเภทตัวเลือก เป็นตัวเลือกที่เป็นคำตอบ 1 ตัว และ ตัวลวง 3 ตัว กำหนดคะแนนข้อละ 1 คะแนน เมื่อตอบตัวเลือกได้ถูกต้อง และจะไม่ได้คะแนน (คะแนน 0) หากตอบตัวเลือกไม่ถูกต้อง ไม่ได้คะแนน (คะแนน 0) หากตอบข้อความไม่ถูกต้อง

แบบทดสอบชุดนี้มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน ใช้วัดความรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การแปลผลคะแนน ในแบบทดสอบความรู้ทั้ง 3 แบบ มีดังนี้

คะแนนร้อยละ 80-100 หมายความว่า มีความรู้ในระดับมากที่สุด

คะแนนร้อยละ 70-79 หมายความว่า มีความรู้ในระดับมาก

คะแนนร้อยละ 60-69 หมายความว่า มีความรู้ในระดับปานกลาง

คะแนนร้อยละ 50-59 หมายความว่า มีความรู้ในระดับน้อย

คะแนนร้อยละ 1-49 หมายความว่า มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการประเมินตนเอง แบบสอบถามด้านเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง มี 38 ข้อ (เป็นข้อความเชิงลบ 4 ข้อ คือ ข้อ 17, 28, 31 และ 32) ที่ผ่านการพัฒนาปรับปรุง มีความตรงตามเนื้อหาและมีค่าความเที่ยง เท่ากับ .79 แบบสอบถามชุดนี้เพื่อใช้วัดทัศนคติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ สร้างจากแนวคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 หลักการ และ 2 เงื่อนไข หลักการ 3 ประการคือ ความพอเพียง ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกัน ส่วนเงื่อนไข 2 ประการ คือ เงื่อนไขคุณธรรม และเงื่อนไขความรู้ การแปลผลคะแนน มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00	มีความรู้สึก/คิดเห็นในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49	มีความรู้สึก/คิดเห็นในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49	มีความรู้สึก/คิดเห็นในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49	มีความรู้สึก/คิดเห็นในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 0.00-1.49	มีความรู้สึก/คิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

4. แบบประเมินผลการฝึกอบรมฯ แบบประเมินผลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ

1. แบบประเมินผลการฝึกอบรมฯ มีข้อความ 22 ข้อ และข้อคำถามปลายเปิด 1 ข้อ เพื่อให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประเมินผลหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “เพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับวัยรุ่น” พัฒนาจากองค์ประกอบ และกิจกรรมของหลักสูตรการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “เพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับวัยรุ่น”

แบบประเมินผลชุดนี้มีข้อคำถามปลายเปิด 1 ข้อ ประกอบด้วยคำถามย่อยเพื่อถามความคิดเห็นว่า ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมอะไรบ้าง? และถามเพื่อเสนอรายชื่อนักเรียนในกลุ่มสี่ของตนเองว่า มีความรู้ความสามารถที่จะเป็นผู้ช่วยสอนเพศศาสตร์ให้แก่เพื่อน ๆ หรือรุ่นน้องหรือไม่

2. แบบประเมินผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “วิธีการสอนเพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับวัยรุ่น” มีข้อความ 14 ข้อ และข้อคำถามปลายเปิด 1 ข้อ เพื่อใช้วัดความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “วิธีการสอนเพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับวัยรุ่น” สร้างจากแนวคิดและหลักการเรียนการสอน

แบบประเมินผลชุดนี้มีข้อคำถามปลายเปิด 1 ข้อ ประกอบด้วยคำถามย่อยเพื่อถามความคิดเห็นว่า ต้องการเรียนรู้เนื้อหาสาระหรือวิธีการใดเพิ่มเติมบ้าง? เพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่จะเป็นผู้ช่วยสอนเรื่องเพศศาสตร์ให้แก่เพื่อน ๆ หรือรุ่นน้องต่อไป

3. แบบประเมินผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การให้คำปรึกษาด้านเพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับวัยรุ่น” มีข้อความ 14 ข้อ และข้อคำถามปลายเปิด 1 ข้อ เพื่อใช้วัดความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การให้คำปรึกษาด้านเพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับวัยรุ่น” สร้างจากแนวคิดและหลักการให้คำปรึกษาแบบประเมินผลชุดนี้มีข้อคำถามปลายเปิด 1 ข้อ ประกอบด้วยคำถามย่อยเพื่อถามความคิดเห็นว่า ต้องการเรียนรู้เนื้อหาสาระหรือวิธีการใดเพิ่มเติมบ้าง? เพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาเรื่อง เพศศาสตร์ให้แก่เพื่อน ๆ หรือรุ่นน้องต่อไป การแปลผลคะแนนการประเมินผลทั้ง 3 ชุดข้างต้น มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.00	ประเมินผลว่ากิจกรรมนั้นได้ดำเนินไปในระดับดีมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49	ประเมินผลว่ากิจกรรมนั้นได้ดำเนินไปในระดับดี
คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49	ประเมินผลว่ากิจกรรมนั้นได้ดำเนินไปในระดับพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 0.00-1.49	ประเมินผลว่ากิจกรรมนั้นได้ดำเนินไปในระดับที่ต้องปรับปรุง

4. แบบบันทึกการทำงานของนักเรียน เป็นแบบบันทึกตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังการฝึกอบรมฯ ใน 3 ช่วงแรก การประเมินผลการบันทึกการทำงานของนักเรียนมี 4 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลและรายละเอียดในการบันทึกตามแบบบันทึกฯ ร้อยละ 30
2. การอธิบายของนักเรียนในช่วงการประเมินผลการบันทึกฯ ร้อยละ 30
3. ความต่อเนื่องของการบันทึกฯ ร้อยละ 30
4. ความหลากหลายของผู้รับบริการ ร้อยละ 10

5. แบบบันทึกการนิเทศนักเรียน เป็นแบบบันทึกสำหรับอาจารย์นิเทศ จำนวน 10 คน เพื่อประจำกลุ่มสี กลุ่มละ 2 คน รวม 5 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มสีเขียว 2) กลุ่มสีชมพู 3) กลุ่มสีแดง 4) กลุ่มสีน้ำเงิน และ 5) กลุ่มสีเหลือง

การประเมินผลการบันทึกการนิเทศประกอบไปด้วย 4 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลและรายละเอียดในการบันทึกฯ ร้อยละ 30
2. การอธิบายของอาจารย์ในช่วงการประเมินผลการบันทึกฯ ร้อยละ 30
3. ความต่อเนื่องของการบันทึกฯ ร้อยละ 30
4. ความครอบคลุมนักเรียนทั้งกลุ่ม ร้อยละ 10

เกณฑ์การตัดสินในการนิเทศของอาจารย์และแบบบันทึกการนิเทศนักเรียน เป็นการรวมจาก ส่วนประกอบทั้ง 4 ส่วนดังนี้

ร้อยละ 80-100	หมายถึง	มีการบันทึกได้ ดีมาก
ร้อยละ 60-79	หมายถึง	มีการบันทึกได้ ดี
ร้อยละ 50-69	หมายถึง	มีการบันทึกได้ พอใช้
น้อยกว่า ร้อยละ 50	หมายถึง	มีการบันทึกที่ต้องปรับปรุง

6. แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นแบบบันทึกสำหรับอาจารย์นิเทศประจำกลุ่มสีต่าง ๆ เพื่อสังเกต พฤติกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “เพศศาสตร์สุขภาพ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับวัยรุ่น” มี 25 ข้อความ (เป็นข้อความเชิงลบ 11 ข้อ ได้แก่ ข้อ 15 - 25 โดยให้ประมาณค่าที่กลับกัน) การแปลผลคะแนนฯ มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.00 ประเมินผลว่าแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสม

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 ประเมินผลว่าต้องปรับปรุงพฤติกรรมนั้น ๆ

คะแนนเฉลี่ย 0.00-1.49 ประเมินผลว่าต้องปรับปรุงพฤติกรรมนั้น ๆ อย่างเร่งด่วน

7. บทบาทอาจารย์นิเทศนักเรียน เป็นแบบแนะนำการทำหน้าที่การนิเทศของอาจารย์นิเทศประจำ กลุ่มสีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีทั้งหมด 6 บทบาท

8. แบบประเมินผลโดยรวม เป็นถามปลายเปิดประกอบด้วย 10 ข้อ สำหรับอาจารย์ นิเทศประจำกลุ่ม สี คณะวิทยากรและคณะผู้วิจัย เพื่อแสดงความคิดเห็นภายหลังการฝึกอบรมฯ ทั้ง 4 ครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือ	ผู้เก็บรวบรวม	ระยะเวลา
1. แบบสัมภาษณ์นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	คณะผู้วิจัย	1-18 เมษายน 50
2. แบบทดสอบความรู้		
2.1 เพศศาสตร์	คณะผู้วิจัย	7, 11 พค 50
2.2 วิธีการสอน	คณะผู้วิจัย	30 มิย, 1 กค 50
2.3 การให้คำปรึกษา	คณะผู้วิจัย	25 - 26 สค 50
3. แบบสอบถาม การประเมินตนเอง	คณะผู้วิจัย	7, 11 พค 50
4. แบบประเมินผลการฝึกอบรม ฯ		
4.1 เพศศาสตร์	คณะผู้วิจัย	11 พค 50
4.2 วิธีการสอน	คณะผู้วิจัย	1 กค 50
4.3 การให้คำปรึกษา	คณะผู้วิจัย	26 สค 50
5. แบบบันทึกการทำงานของนักเรียน	นักเรียน ม. 5	12 พค – 3 ตค 50
6. แบบบันทึกการนิเทศนักเรียน	อ. นิเทศ	12 พค – 3 ตค 50
7. แบบสังเกตพฤติกรรม	อ. นิเทศ	12 พค – 3 ตค 50
8. บทบาทอาจารย์นิเทศนักเรียน	คณะผู้วิจัย และ อ. นิเทศ	5 พค – 3 ตค 50
9. แบบประเมินผลโดยรวม	คณะผู้วิจัย	5 พค – 3 ตค 50

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบความรู้และแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

1. การสัมภาษณ์นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลจากการสัมภาษณ์นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 คน ทางโทรศัพท์ เกี่ยวกับต้นแบบการสอนเพศศาสตร์สุขภาพวัยรุ่น ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตน้าป่าไหลท่วมดินโคลนถล่ม : กรณีศึกษา โรงเรียนน้ำริดวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มเป้าหมายนี้ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้กำลังศึกษาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน และ ผู้กำลังศึกษาอยู่ในเขตภาคเหนือ จำนวน 3 รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน โดยใช้ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น แล้ววิเคราะห์เนื้อหา เพื่อพัฒนาต้นแบบ

การสอนเพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับวัยรุ่น ผลการสัมภาษณ์พบว่า เนื้อหาสาระและวิธีการสอนตามการรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เสนอว่าสมควรให้มีการสอนเพศศาสตร์สุขภาพ ที่มีเนื้อหาสาระและวิธีการสอนดังนี้

1.1 เนื้อหาสาระ

1. การเปลี่ยนแปลงร่างกายและจิตใจในวัยรุ่นหญิงและชาย บางคนจะขี้เก๊ก ไม่ขอโทษใคร ชอบทะเลาะกับผู้ปกครอง (วัยรุ่นคิดว่าตัวเองใหญ่) ไม่ควรมีแฟนในวัยรุ่นในวัยเรียน แต่ถ้ามีก็อย่าใจร้อน / ต้องรอการป้องกันของผู้หญิง คือ อย่าไปยอม และพยายามหาทางหลีกเลี่ยง เช่น ถ้าถูกชวนไปเที่ยวสองต่อสอง ต้องบ่ายเบี่ยงโดยพูดว่า “ติดธุระ” นอกจากนี้ต้องแต่งกายที่เหมาะสม ให้รักษาวลสงวนตัว

2. การแสดงอารมณ์ทางเพศ การนอนฝันเปียก ความแตกต่างของเพศหญิงและชาย การช่วยตนเองเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ การปลดปล่อยความต้องการทางเพศ การปฏิบัติตัวเวลาที่มีอารมณ์ทางเพศ การคบเพื่อนที่นิสัยดีไม่ชวนเราทำไม่ได้และการมีแฟนตอนเรียน ทำให้วัยรุ่นบางคนปฏิบัติตนดีในโรงเรียน คบกันส่งเสริมกันเอง บางคนเรียนเก่งขึ้น (ฟุ้งกะฉูด) แต่กลับหลังนอกโรงเรียน เมื่ออยู่ด้วยกัน รักกันแล้วไม่ควรพากันตกต่ำ

3. การดูแลตนเองของหญิงชาย เช่นในหญิงควรมีการดูแลตนเองเวลาเป็นประจำเดือน การวางตัว ควรเรียนรู้การตั้งครรรค์ อาการและปฏิบัติตนเวลาตั้งครรรค์ อาจมีการปฏิเสธเพศชายถ้าเราไม่ต้องการคบกับเขา ไม่ควรให้ความหวัง หรือไม่ข้องเกี่ยวกับเขาเลย ส่วนในชายนั้น ชายจะใจร้อนมาก มีการเกาะกลุ่มเที่ยวกลางคืน ไม่ควรหลอกลวงผู้หญิงแบบนกต่อ ไม่ควรแอบมอง ไม่ควรดื่มสุรา หรือเที่ยวหญิงชายบริการ หรือข่มขืนหญิง แต่ควรเล่นกีฬา

4. การมีเพศสัมพันธ์และผลการมีเพศสัมพันธ์ เป็นเรื่องที่ไม่คุ้มค่าอย่าทำ อย่าให้อารมณ์พาไป ต้องรู้จักหักห้ามใจตัวเอง หากพลาดท่าจะต้องรับกรรม อาจแก้ไขไม่ทัน ดังนั้นต้องคิดอย่างรอบคอบ ระมัดระวังและดูให้ดี ๆ

5. การใช้ถุงยางอนามัยและการใช้ยาคุมกำเนิดเพื่อป้องกันการตั้งครรรค์ หากมีแฟนอาจเดินเล่นด้วยกัน ไม่กอดไม่จูบ การดูหนังหรือเดินร่าอาจเป็นเรื่องปกติในบางวัฒนธรรม

6. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ได้แก่ สาเหตุ ระยะฟักตัว อาการแสดง การป้องกัน และการดูแลรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์

7. การเบี่ยงเบนทางเพศ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น

8. การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดประโยชน์ ควรใช้โปรแกรมป้องกัน เพื่อไม่ให้เปิด Web โป๊ ต้องหักห้ามใจตัวเอง

1.2 วิธีการสอน

1. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการฯ นอกจากจะใช้วิธีการบรรยายด้วยสื่อการฝึกอบรม แล้ว มีการยกตัวอย่าง สาธิต ฝึกปฏิบัติ เกม แสดงบทบาทสมมุติ ทำงานเป็นกลุ่ม ค้นคว้าให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และความพร้อมที่จะให้การถ่ายทอดแก่ผู้อื่นได้ ส่วนการให้คำปรึกษาเรื่องเพศศาสตร์สุขภาพตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ต้องขอปรึกษาคณาครู พ่อแม่ และเพื่อนสนิทที่ไว้ใจได้

2. การทดสอบความรู้ ด้วยเครื่องมือทั้ง 3 แบบ ในการฝึกอบรมฯ ช่วงที่ 1 และช่วงที่ 4 เรื่อง “เพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนวัยรุ่น” ระหว่างวันที่ 7- 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 และวันที่ 1-3 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ในกิจกรรมการฝึกอบรมฯ ที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในกิจกรรมกลุ่ม เกี่ยวกับชีววิทยา ด้านจิตใจและอารมณ์ และด้านสังคม ได้แก่มนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร ความสัมพันธ์ในครอบครัว และในวัยรุ่นด้วยกัน

ผลการทดสอบความรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในช่วงเวลาก่อนและหลังการฝึกอบรมฯ มีทั้งหมด 4 ครั้ง ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมฯ

แบบทดสอบความรู้	ก่อนฝึกอบรมฯ ($\bar{X}$, SD) / ระดับ (คะแนนเต็ม = 20)	หลังฝึกอบรมฯ ($\bar{X}$, SD) / ระดับ (คะแนนเต็ม = 20)	ค่า ที่
1. เพศศาสตร์ ม. 5 (n=44)	11.09, 2.19/ น้อย (55.45%)	13.59, 2.03/ ปานกลาง (67.95%)	-7.451**
2. วิธีการสอน ม. 5 (n=32)	6.13, 1.86/ น้อยที่สุด (30.65%)	7.88, 2.60/ น้อยที่สุด (39.40%)	-3.978**
3. การให้ คำปรึกษา ม. 5 (n=23)	2.96, 1.26/ น้อยที่สุด (14.50%)	12.09, 4.01/ ปานกลาง (60.45%)	-11.26**
4. เพศศาสตร์ ม. 4 ม. 4 (n=33)	11.33, 3.05/ น้อย (56.65%)	14.36, 4.01/ มาก (71.80.45%)	-11.26**

**p<.001

จากตารางที่ 3 พบว่าหลังการฝึกอบรมฯ ค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 นอกจากนั้นค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องวิธีการสอนและการให้คำปรึกษาด้านเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ต่างสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 อีกด้วย และที่น่าสังเกตคือ นอกจากค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แล้วยังมีความรู้เพิ่มในระดับ

มาก ซึ่งสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่อยู่ในระดับปานกลาง

3. ทศนคติต่อเพศศาสตร์พอเพียง

ตารางที่ 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านทัศนคติต่อเพศศาสตร์พอเพียง

ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ก่อนและหลังการฝึกอบรมฯ (n=44)

ข้อคำถาม	ก่อนการฝึกอบรม ฯ ($\bar{X}$ / SD)	หลังการฝึกอบรม ฯ ($\bar{X}$ / SD)	ค่า ที่
1. มีความรู้ในด้านร่างกายของเพศหญิง	3.77/ .912	3.77/.912	0
2. มีความรู้ในด้านร่างกายของเพศชาย	3.64/ .990	3.64/.990	0
3. มีความเข้าใจด้านความแตกต่างระหว่างเพศ	3.82/ .756	3.82/.756	0
4. เพื่อแผ่ความรู้เรื่องเพศให้แก่ผู้อื่น	3.36/ .718	3.36/.718	0
5. ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการคุมกำเนิด	3.39/ .970	3.39/.970	0
6. ศึกษาที่มาของการกำเนิดมนุษย์	3.57/ .950	3.59/.948	-1.000
7. เห็นความสำคัญของความพร้อมด้านพันธุกรรม	3.57/ .950	3.57/.950	-1.000
8. มีความรอบคอบในการคุมกำเนิด	3.52/ 1.171	3.50/ 1.171	1.000
9. อธิบายการเบี่ยงเบนทางเพศได้	3.27/ .924	3.34/.914	-1.354
10. ประเมินการถูกละเมิดทางเพศได้	3.41/ .972	3.45/.926	-813
11. เข้าใจวิธีป้องกันการเกิดโรคทางเพศสัมพันธ์	4.02/ .762	4.07/ 0759	-1.431
12. เข้าใจการคุมกำเนิดในแต่ละวิธี	3.57/ .818	3.59/.787	-573
13. การทำแท้งที่ถูกต้องเป็นการแก้ปัญหาด้านเพศ	2.66/ 1.119	2.66/ 1.119	0
14. การแต่งกายที่เหมาะสมช่วยลดขาดกรรมทางเพศ	4.02/ 1.000	4.11/.895	-1.000
15. มีอิสระในการเที่ยวเตร่กับเพศตรงข้าม	2.25/ .918	2.18/.896	1.000
16. มีเพื่อนเป็นเพศตรงกันข้าม	3.16/ .680	3.16/.680	0
17. ใช้ยากระตุ้นทางเพศ	4.75/ .751	4.73/.758	1.000
18. ไม่มีเพศสัมพันธ์	2.89/ 1.368	2.91/ 1.344	-1.000
19. ให้ความรู้เรื่องเพศกับนักเรียนคนอื่น	3.36/ .892	3.36/.892	0
20. มีการคุมกำเนิดและจำนวนการมีบุตร	2.77/ 1.138	2.77/ 1.138	0
21. กระทำการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง	3.41/ 1.560	3.43/ 1.531	1.000
22. การดื่มสุราทำให้เกิดเพศสัมพันธ์ที่ไม่ประสงค์	4.07/ .950	4.05/.939	-1.000
23. การคบเพื่อนต่างเพศครั้งละหลายคน	3.86/ .979	3.86/.955	0
24. มีกฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดด้านเพศ	4.07/ .950	4.05/.939	1.000
25. ได้รับคำแนะนำด้านเพศ	4.07/ .925	4.05/.914	1.000
26. มีการใช้ถุงยางอนามัย	3.00/ 1.329	3.00/ 1.329	0

ข้อคำถาม	ก่อนการ ฝึกอบรม ฯ ($\bar{X}$ / SD)	หลังการ ฝึกอบรม ฯ ($\bar{X}$ / SD)	ค่า ที่
27. มีการออกกำลังกายที่เหมาะสม	4.16/ .963	4.11/ .945	1.431
28. ใช้สื่อกระตุ้นด้านเพศ	4.41/ 1.019	4.34/ 1.077	.724
29. รักเดียวใจเดียว	4.02/ 1.131	3.91/ 1.197	1.219
30. มีกรอบประเพณีวัฒนธรรมด้านเพศ	3.84/ 1.098	3.84/ 1.098	1.354
31. มีการเที่ยวเตร่ตอนกลางคืน	3.40/ .903	3.37/ .900	1.000
32. การชิงสุกก่อนห่าม	3.14/ .765	3.11/ .754	1.000
33. การแสดงออกในการวางตัวที่เหมาะสม	3.70/ .795	3.64/ .865	.724
34. ใช้คำพูดที่สุภาพกับเพศตรงข้าม	3.82/ .815	3.89/ .813	-1.354
35. ให้คำปรึกษาเรื่องประจำเดือน	3.07/ 1.149	3.00/ 1.181	1.354
36. ให้คำปรึกษาเรื่องเพศสัมพันธ์	3.40/ .903	3.37/ .900	1.000
37. มีทักษะศิลปะป้องกันตัว	3.14/ .765	3.11/ .754	1.000
38. มีอุปกรณ์ป้องกันตน : เช่น นกหวีด ที่ฉีดพริกไทย	2.12/ .956	2.05/ .950	1.355
รวม	3.52/ .446	3.51/ .436	1.111

จากตารางที่ 4 พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ประเมินตนเองเกี่ยวกับทัศนคติต่อเพศศาสตร์มีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นแนวกว้างทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรมฯ (ก่อนการฝึกอบรมฯ ได้ค่า $\bar{X} = 3.52$, SD = .446 และหลังการฝึกอบรมฯ ได้ค่า $\bar{X} = 3.51$, SD = .436) ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 2

4. การประเมินผลการฝึกอบรมฯ

ตารางที่ 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่มีต่อการฝึกอบรมฯ เรื่อง “เพศศาสตร์สุภาพ” (n=44)

แบบประเมินผลการฝึกอบรมฯ	($\bar{X}$ / SD)
1. เนื้อหาวิชาการ/สาระ	3.86/ .347
2. การอธิบายและยกตัวอย่าง	3.61/ .538
3. การฝึกปฏิบัติ/แสดงบทบาทสมมุติ	3.14/ .632
4. สื่อการสอน (เอกสาร, DVD)	3.70/ .462
5. ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.52/ .549
6. อาคารสถานที่	3.02/ .505
7. อาหารและเครื่องดื่ม	3.20/ .553
8. วันและเวลา	3.09/ .563
9. ส่วนร่วมในการเสนอ สรุบทเรียน	3.30/ .701
10. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.77/ .476

แบบประเมินผลการฝึกอบรมฯ	($\bar{X}$ / SD)
11. การประกาศสาข (ชีวิตสังคม)	3.23/ .565
12. การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.55/ .589
13. หน้าที่ของอวัยวะเพศ	3.48/ .549
14. ความแตกต่างระหว่างเพศ	3.53/ .505
15. ปฏิสนธิ ตั้งครรภ์ คลอด คุมกำเนิด	3.64/ .487
16. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	3.57/ .625
17. การป้องกันทางเพศ	3.48/ .505
18. สาร สุรา และยาเสพติด	3.39/ .655
19. ความพร้อมและอิทธิพลของฮอร์โมน	3.39/ .538
20. สัมพันธภาพ สื่อสาร การปฏิเสธ	3.48/ .549
21. ศาสนา วัฒนธรรม ค่านิยม	3.50/ .506
22. สื่อมวลชน แหล่งบันเทิง อินเทอร์เน็ต	3.57/ .545

จากตารางที่ 5 นักเรียนประเมินผลว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด 10 ข้อ ตามลำดับดังนี้ 1) เนื้อหาวิชาการ/สาระ 2) การสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) สื่อการสอน (เอกสาร, DVD) 4) การปฏิสนธิ การตั้งครรภ์ การคลอด การคุมกำเนิด 5) การอธิบายและยกตัวอย่าง 6) โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 7) สื่อมวลชนแหล่งบันเทิง อินเทอร์เน็ต 8) การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 9) การประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน และ 10) ศาสนา วัฒนธรรมและค่านิยม ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ อาคารและสถานที่

สำหรับคำถามปลายเปิด พบว่านักเรียนต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมมากที่สุดในเรื่อง การคุมกำเนิด การมีเพศสัมพันธ์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การปฏิสนธิ สุรา สารเสพติด และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรมฯ เรื่อง “วิธีการสอนเพศศาสตร์สุขภาพฯ” และเรื่อง “การให้คำปรึกษาด้านเพศศาสตร์ฯ” (n=23)

แบบประเมินผลการฝึกอบรมฯ	วิธีการสอนฯ	การให้คำปรึกษาฯ
	($\bar{X}$ / SD)	($\bar{X}$ / SD)
1. เนื้อหาวิชาการ/สาระ	3.66/ .483	3.43/ .507
2. การอธิบายและยกตัวอย่าง	3.28/ .523	3.48/ .511
3. การฝึกปฏิบัติการสอน	3.34/ .602	3.39/ .499
4. สื่อการสอน (เอกสาร, DVD)	3.44/ .669	3.35/ .573
5. ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	3.38/ .554	3.22/ .518
6. อาคารสถานที่	3.19/ .592	3.39/ .499
7. อาหารและเครื่องดื่ม	3.50/ .568	3.43/ .507
8. วันและเวลา	3.03/ .695	3.13/ .548
9. ส่วนร่วมในการเสนอ และสรุปบทเรียน	3.25/ .508	3.22/ .600

แบบประเมินผลการฝึกอบรมฯ	วิธีการสอนฯ	การให้คำปรึกษาฯ
	($\bar{X}$ / SD)	($\bar{X}$ / SD)
10. แนวคิดและวิธีการสอนวัยรุ่น	3.44/ .504	3.57/ .507
11. การเขียนแผนการสอน	3.25/ .508	3.48/ .511
12. วิธีการสอน	3.50/ .622	3.61/ .499
13. สื่อการสอน	3.47/ .567	3.48/ .511
14. การฝึกทดลองสอน	3.25/ .622	3.39/ .499
รวม	3.43/ .532	3.39/ .222

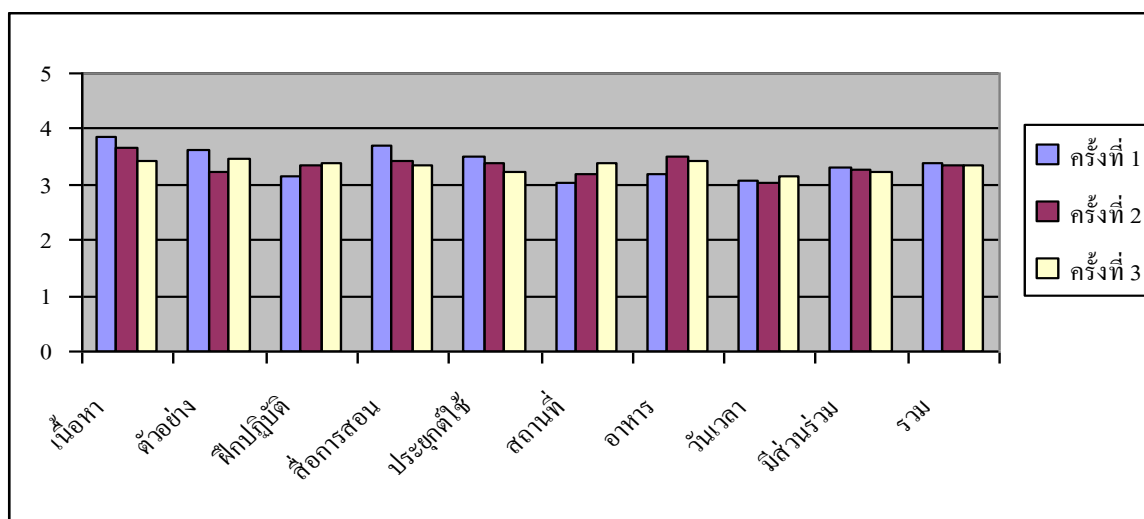
จากตารางที่ 6 นักเรียนประเมินว่า มีในระดับมากที่สุดตามลำดับดังนี้ 1) เนื้อหาวิชาการ/สาระ 2) วิธีการสอน และ 3) อาหารและเครื่องดื่ม ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ วันและเวลาที่อบรมเพียง 2 วัน

ตารางที่ 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการประเมินผลการฝึกอบรมฯ ทั้ง 3 ครั้ง

แบบประเมินผลการฝึกอบรมฯ	เพศศาสตร์ ($\bar{X}$ / SD)	วิธีการสอน ($\bar{X}$ / SD)	การให้คำปรึกษา ($\bar{X}$ / SD)
1. เนื้อหาวิชาการ/สาระ	3.86 / .348	3.66/ .483	3.43/ .507
2. การอธิบายและยกตัวอย่าง	3.61/ .538	3.22/ .523	3.48/ .511
3. การฝึกปฏิบัติ/แสดงบทบาทสมมติ	3.14/ .632	3.34/ .602	3.39/ .499
4. สื่อการสอน (เอกสาร, DVD)	3.70/ .462	3.44/ .669	3.35/ .573
5. ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.52/ .549	3.38/ .554	3.22/ .518
6. อาคารสถานที่	3.02/ .505	3.19/ .592	3.39/ .499
7. อาหารและเครื่องดื่ม	3.20/ .553	3.50/ .568	3.43/ .507
8. วันและเวลา	3.09/ .563	3.05/ .695	3.13/ .548
9. ส่วนร่วมในการเสนอ สรุปทบทวน	3.30/ .701	3.25/ .508	3.22/ .600

5. การบันทึกการทำงานของนักเรียน

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “เพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง” ระหว่างวันที่ 7-11 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นการฝึกอบรมฯ ช่วงที่ 1 โดยได้ทำการตกลงที่จะบันทึกว่าได้ปฏิบัติกิจกรรมใดบ้างตามแบบบันทึกการทำงานของนักเรียน ประกอบด้วย เวลา วันเดือนปี กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ ระบุผู้รับบริการ ผลของการกระทำกิจกรรม และหมายเหตุ ได้มีการประเมินผลการบันทึกฯ ในการฝึกอบรมฯ ช่วงที่ 2, ช่วงที่ 3, และช่วงที่ 4 และผลโดย รวมได้แสดงในตารางที่ 8

ภาพที่ 1 การประเมินผลของนักเรียนต่อการฝึกอบรม

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผลการประเมินการบันทึกการทำงานของนักเรียน

เพศ/ระดับ	ดีมาก (n/%)	ดี (n/%)	พอใช้ (n/%)	ต้องปรับปรุง (n/%)
หญิง 29 คน	4 (9.10%)	5 (11.40%)	14 (31.80%)	6 (13.60%)
ชาย 15 คน	--	--	4 (9.10%)	11 (25.00%)
รวม 44 คน	4 (9.10%)	5 (11.40%)	18 (40.90%)	17 (38.60%)

เป็นที่น่าสังเกตว่านักเรียนที่มีผลการบันทึกทำงานในระดับดีและดีมาก เป็นนักเรียนหญิง รวม 9 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 ส่วนนักเรียนชายอยู่ในระดับต้องปรับปรุงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.00 จากการวิเคราะห์บันทึกของนักเรียนเกี่ยวกับการทอดความรู้และระยะเวลา พบว่าส่วนมากนักเรียนจะแนะนำถ่ายทอดความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการวางตัว และควรถ่ายทอดความรู้ในช่วงเวลาเย็นและวันเสาร์-อาทิตย์ โดยมีผู้รับบริการที่หลากหลาย ได้แก่ มารดา ลุง ป้า น้า อา พี่สะใภ้ พี่สาว พี่ชาย น้องชาย เพื่อนบ้าน เพื่อนรุ่นน้อง ทั้งในและนอกโรงเรียน ยกเว้นบิดา

นักเรียนที่มีผลงานดีและดีมากในการบันทึกจะได้รับรางวัลเช่นเดียวกับผู้ที่ได้คะแนนสูงจากการทดสอบความรู้ทั้ง 3 แบบ และได้มีการมอบรางวัลแก่นักเรียนหญิง ที่มีผลคะแนนการทดสอบความรู้ในระดับดีและดีมาก

5.1 การบันทึกการนิเทศนักเรียน

อาจารย์นิเทศแต่ละคนที่ประจำกลุ่มสื้ได้ทำการบันทึกการนิเทศนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้ผ่านการฝึกอบรมฯ และอยู่ในความดูแลซึ่งเป็นกลุ่มสื้ที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว เนื่องจากแต่ละกลุ่มจะมีอาจารย์นิเทศ 2 คน และอาจารย์ทั้ง 2 จะต้องบันทึกการนิเทศนักเรียนทุกคน โดยไม่ได้หารือกัน จากนั้นอาจารย์จะแสดงบทบาทนิเทศนักเรียนและบันทึกตามความจำเป็นและเหมาะสม

6. การสังเกตพฤติกรรม

ตารางที่ 9 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 (n=30)

พฤติกรรมที่แสดงออก	($\bar{X}$ / SD)
1. มีความรู้	3.00/.00
2. มีความเข้าใจ	3.00/.00
3. มีการประยุกต์ในการอธิบาย	2.83/.38
4. มีการวิเคราะห์ความรู้	2.80/.41
5. มีความคิดริเริ่ม	2.93/.25
6. มีการประเมินความรู้ของตนเอง	2.83/.38
7. มีการประเมินความรู้และ/หรือความต้องการของผู้อื่น	2.80/.41
8. มีสนใจที่จะถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น	3.00/.00
9. พยายามถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่ต้องการ	2.93/.37
10. ให้กำลังใจแก่ผู้ที่ต้องการความรู้ในทุกโอกาส	3.00/.00
11. ฝึกฝนวิธีการถ่ายทอดข้อมูล/ความรู้แก่นักเรียนอื่น ๆ	2.97/.18
12. มีทักษะในการสังเกตเพื่อนผู้เรียน	2.97/.18
13. คบเพื่อนกลุ่มใหญ่ทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ	2.53/.86
14. การปรับตัวในเวลาว่าง	3.00/.00
15. การแสดงออกที่ไม่ตรงกับเพศภายนอก	3.00/.00
16. เทียวเตร่ตอนกลางคืน	3.00/.00
17. ดื่มสุรา หรือของมึนเมา	3.00/.00
18. สูบบุหรี่	3.00/.00
19. แต่งกายและ/หรือใช้เครื่องประดับราคาแพง	3.00/.00
20. แต่งกายวาบหวิว หรือโป๊	3.00/.00
21. ส่งภาพโป๊ทางโทรศัพท์	3.00/.00
22. คบหาเพื่อนแบบคู่รัก	3.00/.00
23. ชอบแอบดูเพื่อนหญิงหรือชายในห้องน้ำ	3.00/.00
24. นอนค้างบ้านเพื่อน หรือคนอื่น	3.00/.00
25. อ่านการ์ตูนหรือหนังสือโป๊	3.00/.00

จากตารางที่ 9 พบว่าอาจารย์นิเทศนักเรียนรายงานการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ภายหลังการฝึกอบรม ฯ เรื่อง “เพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง” โดยรวมอยู่ในระดับที่เหมาะสม ($\bar{X}$ = 2.90, SD=.20) และไม่พบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 11 ประการ ในข้อ 15-25 ($\bar{X}$ =3.00, SD=.00) จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 3

7. บทบาทอาจารย์นิเทศนักเรียน

บทบาทอาจารย์นิเทศนักเรียนประจำกลุ่มสี่ ที่ได้วางแผนกันในกลุ่มอาจารย์นิเทศและคณะผู้วิจัย ผลการดำเนินการนิเทศเป็นไปตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ แม้ว่าอาจารย์จะมีภารกิจประจำที่มากมายอยู่แล้ว แต่ทุกท่านให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ซึ่งต้องแสดงบทบาทอาจารย์นิเทศทั้งในและนอกเวลาราชการ มีความเป็นเสียสละ มีความเป็นครูสูง มีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นแกนนำเรื่องเพศศาสตร์ในระดับจังหวัดอุตรดิตถ์ต่อไป อาจารย์นิเทศได้แสดงบทบาททั้ง 6 ดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน ทั้งด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย
2. สอนแนะแก่นักเรียนในกลุ่ม เป็นรายกลุ่ม หรือรายบุคคล เกี่ยวกับการสอนหรือชี้แนะเรื่องเพศศาสตร์แก่เพื่อน หรือแก่รุ่นน้อง
3. ส่งเสริมพัฒนาการนักเรียน
4. ให้กำลังใจ
5. ส่งเสริมให้นักเรียนมีการทำงานเป็นทีม
6. ช่วยเหลือ เช่น ค้นหาตำรา บทความ คติ กลอน เอกสาร สื่อการสอน และ Websites ต่าง ๆ

8. การประเมินผลโดยรวม

ได้เก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินผลโดยรวม จากอาจารย์นิเทศนักเรียนประจำกลุ่มสี่ วิทยากร และคณะผู้วิจัย รวม 18 คน การประเมินผลโดยรวม สรุปได้ 10 ประการ คือ

1. สภาพการณ์การฝึกอบรมฯ ที่เป็นข้อดี

1.1 ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและบุคคลต่างๆ อย่างมากในการประยุกต์แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาต้นแบบครั้งนี้ “การสอนเพศศาสตร์สุขภาพแก่นักเรียนวัยรุ่น ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

1.2 การพัฒนาเพศศาสตร์สุขภาพในวัยรุ่น เป็นการป้องกันปัญหาสังคมที่เกิดประโยชน์

1.3 วิธีการฝึกอบรม ได้ใช้วิธีการสอนต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา และกลุ่มเป้าหมาย ให้นักเรียนมีส่วนร่วม วางแผนสอดแทรกเกมที่เหมาะสม เช่น เกมปะกระดาศโดยใส่เนื้อหาเข้าไป ทำให้นักเรียนมีความรู้และสนุกสนานด้วย การจัดกลุ่มนักเรียนตามกลุ่มสี่ที่เขาเลือกเอง ทำให้นักเรียนพอใจ ได้ฝึกกระบวนการคิด ปรัชญาหรือร่วมกัน มีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมและกระจายได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ การมีอาจารย์นิเทศประจำกลุ่มสี่นักเรียน ทำให้สังเกตนักเรียนได้ทั่วถึง

1.4 การสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง และการเรียนการสอนที่สนุกสนาน

1.5 ในการฝึกอบรมฯ มีกิจกรรมที่หลากหลายทำให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนอย่างใกล้ชิด เข้าใจปัญหา สามารถตอบและแนะนำนักเรียนได้ตรงประเด็นให้ได้รับความรู้ในเรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียงอย่างถูกต้อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เทคนิคเพื่อนสอนเพื่อน

1.6 ห้องโสตทัศนูปกรณ์ของโรงเรียนน้ำริดวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นห้องมิดชิด ขนาดพอเหมาะ สภาพทั่วไปสะอาดดี ไม่มีเสียงดังรบกวนจากพาหนะ มีเครื่องมืออุปกรณ์การสอนครบครัน เช่น โปรเจคเตอร์ คอมพิวเตอร์ และทีวี

2. สภาพการณ์การฝึกอบรมฯ ที่ควรปรับปรุง

2.1 ควรจัดการฝึกอบรมในช่วงเปิดเทอมเพราะจะได้ไม่ขัดแย้งกับเวลาส่วนตัวของครูและนักเรียน และการจัดฝึกอบรมฯ ในเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงเข้าฤดูฝน ซึ่งตรงกับเดือนที่เคยมีดินโคลนถล่มน้ำท่วม ทำให้สภาพจิตใจหดหู่ จึงไม่ควรจัดฝึกอบรมฯ ในช่วงฤดูฝน หรือวันหยุด และการจัดฝึกอบรมในระยะเวลา 5 วันเป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างยาวไป

2.2 การจัดฝึกอบรมฯ ควรให้อาจารย์มองเห็นความสำคัญ เพื่อมีความพร้อมก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 การใช้เวลาสอนนานเกินไปทำให้วัยรุ่นรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่สนใจ ทำให้มีเวลาในการทำกิจกรรมที่เป็นเกม หรือนันทนาการบางอย่างน้อยเกินไป

2.4 อาคารและสถานที่สำหรับทำกิจกรรมการเรียนการสอน ควรเป็นสถานที่ที่กว้างพอควร เพื่อให้มีการเคลื่อนไหวได้สะดวก ควรมีอากาศถ่ายเทได้ดี สภาพห้องต้องไม่ทึบ ห้องน้ำไม่ควรอยู่ห่างไกลจากที่ฝึกอบรมฯ ปรับปรุงพัฒนาไม่ให้เสียงดัง ปรับระบบเสียงให้ชัดเจน และมีแสงสว่างที่เพียงพอ

3. เนื้อหาและหัวข้อที่ควรเพิ่มเติม

3.1 การปรับตัวและบทบาทของวัยรุ่น การวางตัว และการคบเพื่อนของวัยรุ่น ปัญหาเพศศึกษา ในวัยรุ่น และผลกระทบที่เกิดขึ้น

3.2 ทักษะการสร้างครอบครัวอบอุ่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการใช้อุปกรณ์ การคุมกำเนิดและการปฏิสนธิ การส่งเสริมการตั้งครรรค์ เช่น การทำก๊อฟ

3.3 ตัวอย่างปัญหาชีวิตที่เกิดขึ้น ได้แก่ ทักษะการปฏิเสธเพศตรงกันข้ามที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ ประสบการณ์นักเรียนที่เคยผิดพลาดจากการมีเพศสัมพันธ์ เช่น ตั้งครรรค์ขณะเรียนหรือทำให้เสียการเรียน อาจขอความร่วมมือจากเจ้าของพื้นที่เพื่อนำมาเป็นตัวอย่าง

3.4 น่าจะฝึกปฏิบัติการป้องกันตัวเองให้พ้นจากภัยต่าง ๆ ควรเพิ่มเรื่องพุทธศาสนา บางเรื่องที่น่าจะเชื่อมโยงเรื่องเพศได้ก็จะดี

4. เนื้อหาและหัวข้อที่ควรลดลง

4.1 เนื้อหาที่จัดฝึกอบรมดีแล้วทุกเรื่อง แต่การเปิดวิดีโอให้ดูนานเกินไป

4.2 เนื้อหาที่เป็นเรื่องวิชาการมากเกินไปสำหรับวัยรุ่นวัยนี้ขาดสมาธิ เบื่อหน่ายและง่วงนอน วิชาการเกี่ยวกับอวัยวะในร่างกาย (เพศ) นักเรียนจะมีความรู้จากการเรียน สุขศึกษา ชีวิตวิทยามาแล้ว จึงควรลดเพื่อเพิ่มในเนื้อหาอื่น ๆ

5. เนื้อหาและหัวข้อที่ควรปรับปรุง

- 5.1 ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมนานเกินไป และเนื้อหาด้านวิชาการมากเกินไป
- 5.2 เนื้อหาที่ใช้ในการอบรมควรจะมีมากกว่านี้
- 5.3 ควรเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ที่พลัดพลั้งเกี่ยวกับเรื่องเพศ การช่วยเหลือผู้ที่ถูกข่มขืน การทำงานเป็นทีม การสร้างขวัญและกำลังใจ และวิธีชนะมิตรและจูงใจคน
- 5.4 เนื้อหาที่เป็นภาพมีการนำเสนอที่ดี แต่บางส่วนไม่ควรนำเสนอในห้องฝึกอบรมโดยขึ้นจอภาพ เนื่องจากเป็นภาพที่ไม่น่าดู เช่น ภาพประกอบของอวัยวะเพศที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
- 5.5 ควรมีรายละเอียดถึงความพร้อมและอิทธิพลของฮอร์โมนต่อเพศ ควรมีภาพประกอบ และยกตัวอย่างให้ชัดเจนมากกว่านี้

6. การฝึกปฏิบัติ หรือแสดงบทบาทสมมติที่ควรปรับปรุง

- 6.1 ควรมีการแบ่งงานให้นักเรียนไปเตรียมการแสดงบทบาทสมมุติล่วงหน้า เพื่อให้มีความพร้อมมาแสดงบทบาทสมมติ และจะก่อให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่ม
- 6.2 ควรให้ทีมมีการสร้างความเข้มแข็ง ความคุ้นเคย และมีกิจกรรมเพื่อสร้างกลุ่มให้เป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ
- 6.3 บทบาทที่ให้นักเรียนแสดง ถ้ามีตัวอย่างที่ดีจะส่งผลต่อการนำไปปฏิบัติในทางที่ดี หากเป็นตัวอย่างที่มีความล่อแหลม หรือไม่เหมาะสม อาจทำให้เกิดการนำไปปฏิบัติในทางที่ไม่ถูกต้องได้
- 6.4 ควรให้วิทยากรมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมุติด้วย หรืออาจแสดงบทบาทสมมุติให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่างก่อน จากนั้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น อภิปราย เหตุผล ที่เกิดขึ้น ตลอดจนร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไข
- 6.5 ควรเพิ่มการฝึกปฏิบัติในการแสดงบทบาทสมมุติ เพื่อความสมจริง

7. กิจกรรมหรือเกมที่ควรปรับปรุง

- 7.1 วัยรุ่นต้องการเล่นเกมมากกว่าเรียน จึงควรสอดแทรกเกมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง พร้อมให้ข้อคิดเห็นเข้าไปในบทเรียนและเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายจะทำให้นักเรียนไม่เบื่อ
- 7.2 ในการคัดเลือกกิจกรรม ควรศึกษาความต้องการด้านกิจกรรมของนักเรียนที่ต้องการเพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวัง
- 7.3 ทุกกิจกรรมมีความเหมาะสมดีแล้ว ยกเว้นเกมเกี่ยวกับเลขปริศนาซึ่งค่อนข้างรุนแรง และเกิดการบาดเจ็บต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- 7.4 กิจกรรมยังมีน้อยเกินไป ส่วนใหญ่ในการฝึกอบรมจะเป็นเนื้อหาทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย อาจจะเพิ่มกิจกรรมด้านนันทนาการให้มากขึ้น สลับหรือสอดแทรกกับเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมเพื่อจะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น
- 7.5 ควรมุ่งเน้นเกมที่สร้างความสามัคคี เมื่อจบเกมแล้วควรมีการสรุปข้อคิดที่ได้จากเกมด้วย

7.6 กิจกรรมหรือเกมมีความสนุกสนานและเหมาะสมดีแล้ว แต่ถ้าจะให้สมบูรณ์กว่านี้ ควรให้มีการเล่นเกมสลับกับการให้ความรู้เป็นระยะ ๆ และควรให้เด็กที่ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือเกมทุกครั้ง โดยอาจเพิ่มเกมให้มากและหลากหลายมากขึ้น

8. ประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับ

8.1 ได้เรียนรู้เนื้อหาวิชาการ เกม และบทบาทสมมติ ซึ่งสะท้อนชีวิตของวัยรุ่นในเขตเมืองที่มีเทคโนโลยีทันสมัย ทำให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของวัยรุ่น ถ้าไม่รู้ข้อมูลอาจจะทำให้เกิดการดำเนินชีวิตในทางที่ผิดได้

8.2 ได้รับความรู้เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพ สุรา ยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ และการคุมกำเนิด ฯลฯ การตระหนักถึงความสำคัญของการที่ต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งการเฝ้าระวัง ดูแลตนเอง สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันและอนาคตได้ ตลอดจนกล้าที่จะให้คำแนะนำผู้อื่น เช่น เรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ และการคุมกำเนิด

8.3 ได้รับความรู้ที่มีเนื้อหาหลักซึ่งกว่าบทเรียนที่เคยเรียนในชั้นเรียน

8.4 ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคณะผู้วิจัย ทำให้เกิดความรู้สึกละเอียด

8.5 ได้รับรู้ถึงวิธีการทำความดีถวายในหลวง ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะปฏิบัติงานเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

8.6 ได้มีการปรับทัศนคติที่ถูกต้องสำหรับการเรียนรู้เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพ ว่าเป็นเรื่องไม่น่าอายที่จะเรียนรู้ เกิดความกล้าแสดงออก และกล้าซักถามเมื่อมีข้อสงสัยเรื่องเพศศาสตร์

8.7 ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศศาสตร์สุขภาพ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งได้รับประสบการณ์ดี ๆ จากคณะผู้วิจัย วิทยากร อาจารย์ นิสิต คณะทำงานจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8.8 ได้รับประสบการณ์ในการทำงานกลุ่ม

9. ประสบการณ์ที่ท่านได้รับ

9.1 ห้องเรียนที่ใช้ในการฝึกอบรมมีขนาดใหญ่เกินไปสำหรับกลุ่มฝึกอบรม วัยรุ่นมีความอดทนสั้น ถ้าวิทยากรมีวัยใกล้เคียงกันกับผู้รับการอบรมจะส่งผลต่อการรับรู้และยอมรับ รวมทั้งมีความต้องการและความเข้าใจตรงกันได้เป็นอย่างดี

9.2 ได้รับประสบการณ์ในการจัดทำกลุ่ม การเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอบรม การแก้ไขปัญหาคณะหน้า และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

9.3 ได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัย

9.4 ได้เรียนรู้เพิ่มเติมเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปประยุกต์ใช้

9.5 ได้ทราบถึงการพัฒนาารูปแบบการสอนเรื่องเพศศาสตร์สุขภาพในปัจจุบัน ว่ามีการพัฒนามากน้อยเพียงใด และทราบถึงจิตวิทยาวัยรุ่นกับการอยากรู้เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพของวัยรุ่น

9.6 ได้รับประสบการณ์ในการสอน แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้รับความรู้ใหม่ ๆ เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

9.7 ได้ทราบถึงความเป็นอยู่และทัศนคติของเด็กที่มีความแตกต่างระหว่างเด็กในต่างจังหวัด กับเด็กสังคมเมือง ทำให้เกิดความเข้าใจเพื่อนมนุษย์มากขึ้น รวมถึงวิธีการเข้าถึงให้พวกเขาเข้าใจ และกล้าที่จะมาขอคำปรึกษา

9.8 มีความรู้ความเข้าใจในการรู้จักดูแลและป้องกันตนเองได้ดีมากขึ้น

9.9 ได้ทราบถึงการดำเนินการจัดกิจกรรมที่มีทั้งความรู้ ความสนุกสนาน และการนำตัวอย่างที่อยู่ใกล้ตัวมาเป็นแบบอย่างสำหรับการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี

9.10 วิทยากรและคณะสามารถถ่ายทอดความรู้ มีภาพประกอบการอบรมได้อย่างเข้าใจ การเข้าร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติ เกม และบทบาทสมมติ มีความเหมาะสมดีมาก ทำให้สามารถนำไปฝึกปฏิบัติ และใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงมีความกล้าที่จะแนะนำผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง

10. กระบวนการฝึกอบรมฯ โดยทั่วไป

10.1 ช่วงฝึกอบรมด้านวิชาการนานเกิน 1 ชั่วโมง มีการปรับเปลี่ยนแผนกะทันหันเนื่องจาก บุคคลกรบางท่านติดภารกิจส่วนตัว แต่ก็มีมีการเปลี่ยนแปลงได้เหมาะสม ผู้อบรมมีความเป็นเด็กมาก จำเป็นต้องมีผู้กำกับดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา รวมทั้งมีความกล้าแสดงออกน้อย

10.2 การฝึกอบรมครั้งนี้มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการแต่คณะผู้วิจัยก็สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจนผ่านอุปสรรคไปได้ ด้วยความมุ่งมั่น และตั้งใจที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้

10.3 มุ่งเน้นการทำความดีถวายในหลวง เพิ่มขวัญและกำลังใจที่จะไปสอนน้องๆ และเพื่อนๆ มุ่งเน้นความสามัคคี ความปลอดภัยของวัยรุ่น ตลอดจนการแก้ไขแก้ปัญหา

10.4 มีความเหมาะสมดีแล้ว พบข้อผิดพลาดน้อยมาก เพราะต่างฝ่ายช่วยกันทำงาน ทำได้ดี และมีความสนุกสนาน

10.5 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการเข้ารับการฝึกอบรม

10.6 คณะผู้วิจัย วิทยากร มีทักษะและวิธีการสอนที่ดี ใช้กระบวนการหลากหลาย เช่น ปฏิบัติการ ออกกำลังกาย กิจกรรมเข้าจังหวะ เกม ฝึกปฏิบัติ แสดงบทบาทสมมติ สื่อและอุปกรณ์การสอนที่ใช้ในการอบรมมีความเหมาะสมดี นอกจากนี้ช่วงรับประทานอาหารว่างนักเรียนยังได้ดื่มน้ำสุขภาพทุกวันมีทีมนิสิตจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาให้ความรู้และเป็นพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นวัยใกล้เคียงกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีมาก

บทสรุป

การวิจัยทดลองครั้งนี้ ได้สะท้อนถึงความสำเร็จที่ได้ประยุกต์แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและทดสอบต้นแบบการสอนเพศศาสตร์สุขภาพ สำหรับนักเรียนวัยรุ่น ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ : กรณีศึกษา โรงเรียนน้ำริดวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ และเพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมเพศศาสตร์สุขภาพ และติดตามการขยายผลในการช่วยฝึกอบรม ฯ ของนักเรียนรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง ด้วยวิธีเพื่อนสอนเพื่อน โดยมีกลุ่มตัวอย่างหลักของการวิจัยเป็นแบบเจาะจง คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 จำนวน 44 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 33 คนโดยใช้วิธีการทดลองแบบการศึกษากลุ่มเดียววัด 2 ครั้ง

(One group pretest-posttest design) ผู้ได้รับการถ่ายทอดการสอนเพศศาสตร์สุขภาพฯ จากการมีส่วนร่วมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมีอาจารย์นิเทศประจำกลุ่มสี่ จำนวน 10 คน โดยมีเครื่องมือวิจัย 3 ส่วน 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบทดสอบ และ 3) แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ภายหลังการฝึกอบรมฯ กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง เรื่องวิธีการสอนเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง และเรื่องการให้คำปรึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($p < .000$) จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1

2. ภายหลังการฝึกอบรมฯ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีทัศนคติด้านเพศศาสตร์สุขภาพเหมือนเดิมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, $SD = 0.44$) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2

3. กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการฝึกอบรมฯ เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในระดับดีมาก

4. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงได้บันทึกการทำงานได้ในระดับดีและดีมาก รวมเป็นร้อยละ 20.50

5. กลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมด้านเพศศาสตร์สุขภาพอยู่ในระดับเหมาะสม และไม่ปรากฏพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาทั้ง 11 ประการ จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 3

6. กลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในระดับดี

7. กระบวนการใช้ต้นแบบการสอนเพศศาสตร์สุขภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับดีมากผลการวิจัย (ตารางที่ 3) ที่พบว่าภายหลังการฝึกอบรม เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 มีความรู้เรื่องเพศศาสตร์อย่างพอเพียง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 นอกจากนั้นค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องวิธีการสอนและการให้คำปรึกษาด้านเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ต่างสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 อีกด้วย และที่น่าสังเกต คือ ค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แล้วยังมีความรู้เพิ่มในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่อยู่ในระดับปานกลาง แสดงถึงประสิทธิผลของผลการวิจัย ที่บ่งชี้ถึงความรู้เรื่อง เพศศาสตร์ของนักเรียนที่เกิดจาก เทคนิคเพื่อนสอนเพื่อน

ภายหลังการฝึกอบรมฯ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 มีทัศนคติเรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง เป็นแนวบวกแต่ลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ในตารางที่ 4) จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 และกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมด้านเพศศาสตร์สุขภาพอยู่ในระดับเหมาะสม และไม่ปรากฏพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาทั้ง 11 ประการ จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

อภิปรายผล

การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่งานวิจัยครั้งนี้ เริ่มจากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับมัธยมศึกษา แล้ววิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ สร้างหลักสูตรเพศศาสตร์สุขภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านแบบ “การสอนเพศศาสตร์สุขภาพแก่นักเรียนวัยรุ่น” ในเขตน่าน้ำป่าไหลท่วมดินโคลนถล่ม: กรณีศึกษา โรงเรียนน้ำริดวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ จากการประเมินผลการฝึกอบรมฯ พบว่ากระบวนการใช้ต้นแบบ การสอนเพศศาสตร์สุขภาพแก่นักเรียนวัยรุ่น อยู่ในระดับดีมาก จึงเห็นควรให้มีการสานต่อ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาด้านแบบ เรื่องเพศศาสตร์ต่อไปได้ เพราะกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือวัยรุ่น ผู้ที่จะเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า เพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงในการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อาจต้องให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง เช่นการพาไปศึกษาดูงานในศูนย์พัฒนาการศึกษา และหรือจัดทำโครงการรณรงค์ให้มีเพศศาสตร์สุขภาพในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

เนื่องจากนักเรียนได้ประเมินผลว่า อาคารและสถานที่ในการฝึกอบรมครั้งนี้มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.02$, $SD=0.51$ ในตารางที่ 5) จึงควรหาทางปรับปรุงสภาพให้เหมาะสม

ทั้งนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 จำนวน 44 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวนรวม 33 คนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้เป็นเพศหญิงมากกว่า กล่าวคือ มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 เป็นหญิง 29 คน และเป็นชาย 15 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 เป็นเพศหญิง 31 และเป็นชายเพียง 2 คน จึงควรรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนชายเห็นความสำคัญและให้ความสนใจด้านเพศศาสตร์มากขึ้น เพื่อถ่ายทอดความรู้ (อย่างมีเหตุผล) ปรับเปลี่ยนทัศนคติ (มีคุณธรรมด้านเพศที่เหมาะสม) พร้อมทั้งจะเผยแพร่ความรู้ให้แก่บุคคลใกล้ชิดและผู้อื่น) และการเรียนรู้วิธีการป้องกันตนเอง (มีภูมิคุ้มกัน) ไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร รวมทั้งการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี

ผลการทดสอบความรู้ เรื่อง เพศศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 สูงกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 อธิบายได้ว่าอาจเป็นเพราะได้มีการปรับเนื้อหาสาระ บางหัวข้อลงได้แก่ ลดเรื่องความเปราะบางทางเพศ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดฝึกอบรมฯ การให้การฝึกอบรมที่มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ช่วยสอนทำให้การสื่อสารและการอธิบายความมีความกระชับตามวุฒิภาวะของวัยรุ่นมากขึ้น ดังนั้น จึงควรสนับสนุนให้นักเรียนร่วมช่วยสอนด้วยจะดีมาก ทั้งนี้ต้องมีการวางแผนเตรียมความพร้อมของนักเรียนทั้งด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ มีการใช้สื่อการสอน และภาษาที่โดนใจวัยรุ่น และที่สำคัญอีกอย่างคือ มีกิจกรรมและเกมที่สอดคล้องกับเนื้อหาด้วย

จากผลการวิจัยที่พบว่าภายหลังการฝึกอบรมฯ เรื่อง เพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียง พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 มีค่าคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับเพศศาสตร์สุขภาพในเชิงบวกในระดับมากทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรมฯ โดยหลังการฝึกอบรมฯ มีระดับลดลงเล็กน้อยแต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4) ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อสมมุติฐานในข้อ 2 นั้น ทั้งนี้การปรับปรุง

เปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยเฉพาะเรื่องเพศศาสตร์จะต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และใช้วิธีการและกิจกรรมที่หลากหลาย

การเลือกผู้นำนักเรียนในกลุ่มสี่ต่าง ๆ พบว่าผู้นำกลุ่มมีทั้งนักเรียนหญิงและชาย ซึ่งนอกจากจะเป็นผู้มีการเรียนที่ดีแล้ว ยังเป็นผู้ที่เพื่อน ๆ ให้การยอมรับพร้อมที่จะร่วมทำงานกลุ่มด้วยในการฝึกอบรม เรื่องวิธีการสอนเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียงที่พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด (ตารางที่ 3) ทั้งนี้ ทิศนา แคมมณี (2549) ได้เสนอวิธีการสอน 14 วิธี ซึ่งแต่ละวิธีประกอบด้วยความหมาย วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการ การจัดสถานที่ ข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละวิธี และข้อควรปฏิบัติ จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกหัดและทดลองปฏิบัติกันนานพอสมควร ดังนั้นการฝึกอบรมฯ เพียง 2 วัน จึงเป็นเวลาที่น้อยเกินไป

ส่วนในการฝึกอบรมเรื่อง การให้คำปรึกษาเรื่องเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียงนั้น จิน แบรี่ (2549) ได้แนะนำ 18 ทักษะ ซึ่งแต่ละทักษะจะต้องคำนึงถึงแนวทางปฏิบัติและผลที่ได้รับด้วย

จากการประเมินผลโดยรวมพบว่า มีการใช้สื่อการอบรมอย่างเหมาะสม เพียงแต่ต้องอย่าใช้วิธีที่ศรัทธายาวเกินไป อาจจะต้องฉายให้ดูเป็นช่วง ๆ ซึ่ง กิดานันท์ มลิทอง (2544) เสนอว่า ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบเครือข่ายมาใช้ในการสอนและฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

การปฏิบัติการนิเทศของอาจารย์ประจำกลุ่มนักเรียน เป็นแกนนำเรื่องเพศศาสตร์โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใน 3 แนวคิดหลัก คือการมีเหตุผลโดยการเรียนรู้และรอบรู้อย่างถูกต้องมีหลักวิชาการ มีความพอประมาณในการวางตนทั้งต่อเพศเดียวกันและเพศตรงข้ามด้วยคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองเพื่อเป็นแกนนำด้านเพศศาสตร์สุขภาพอย่างพอเพียงต่อไป

บรรณานุกรม

- กิดานันท์ มลิทอง. (2544). **สื่อการสอนและฝึกอบรม จากสื่อพื้นฐานถึงสื่อดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.
- จิน แบรี่. (2549). **การให้คำปรึกษา : Counselling**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ทิตินา แคมมณี. (2549). **14 วิธีสอน สำหรับครูมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนัก
พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). **การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ รัชชกุล. (2541). **การตั้งครมไม่พึงปรารถนาและการตัดสินใจทำแท้ง**. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์
สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุนทร กุลวัฒน์พงศ์. (2544). **ตามรอยพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง-ทฤษฎีใหม่**. กรุงเทพมหานคร :
สุวีริยาสาส์น.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). **ใต้เบื้องพระยุคลบาท**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- Chaiphibalsarisdi, P. (1986). A study of depression in Thai general population. **Thesis for
Master of Science, University of Illinois at Chicago, Health Science Center.**
- Chaiphibalsarisdi, P., Phanuphak, P., Wong-urai, S., and Eg-oramaiphol, S. (1992-1993).
“Psychosocial Patterns of Thais with Human Immuno Deficiency Virus (HIV) Positive:
Case Studies.” **Compendium of Projects in Psychosocial and Behavioral Factors
on the Promotion of Health**. World Health Organization and Ministry of Public
Health, Thailand. P. 74 - 75.
- Chaiphibalsarisdi, P. (2003). Meaning of adolescent and health services for adolescents
through perception of Thai students. **Chula Med J** 47(9) : 543 - 550.
- Chaiphibalsarisdi, P. (2004). “Meditation: An alternative health for HIV/AIDS.” **Poster
presented at the Nursing Science & HIV/AIDS: Global challenges and opportunities**.
Chiang Mai, Thailand. July 7 - 8.
- Chaiphibalsarisdi, P. et al. (2006). Doing good deeds for His Majesty The King: Helping,
Rehabilitating/Developing Health for Flash Flood and Landslide Survivors, Uttaradit
Province, Northern Thailand. **ASAIHL-THAILAND JOURNAL**, 9 (2) : 112-138.
- DiClemente, R. J. (1991). Predictors of HIV-preventive sexual behavior in a high-risk adolescent
population: The influence of perceived peer norms and sexual communication on
incarcerated adolescents’ consistent use of condoms. **Journal of Adolescent
Health**. (12) : 385-390.

ความรับผิดทางอาญาของกรรมการบริษัทมหาชนจำกัดเนื่องจากการตกแต่งบัญชี บริษัท:กรณีศึกษา บมจ.ปณิก

นเรศร์ เกษะประกร*

บทคัดย่อ

กรณีศึกษา เกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของบริษัทและผู้บริหารของบริษัทปณิก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากการทำทุจริตด้วยการถ่ายโอนกำไรของบริษัทไปสู่บริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารรายใหญ่ โดยอาศัยบริษัทในเครือและการตกแต่งบัญชีเป็นเครื่องมือในการรับรู้รายได้และมูลค่าทรัพย์สินของบริษัทอันเป็นเท็จ ไม่ตรงต่อความเป็นจริง เพื่อลวงให้บุคคลทั่วไปเชื่อว่าบริษัทมีรายได้สูงขึ้น สามารถนำไปจ่ายเงินปันผลให้แก่พนักงานที่สนใจเข้ามาลงทุนกับบริษัท เมื่อบริษัททำสัญญาเช่าถึงแก่สัญญากับคู่สัญญาแต่ไม่มีเจตนาให้มีผลผูกพันและปฏิบัติตามสัญญาอย่างแท้จริง แต่ได้กระทำไปเพื่อตกแต่งบัญชีของบริษัท ให้มีกำไรมาก เพื่อลวงคนทั่วไป โดยนำส่งงบการเงินประจำปี 2547 แก่ ก.ล.ต.ว่า ในปี 2547 มีรายได้สูงถึง 7,350,500,000 บาท มีกำไร 178,440,072 บาท จึงถือว่าบริษัทส่งงบการเงินรายไตรมาสและงบการเงินประจำปี 2547 ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนกำหนด อันเป็นความผิดทางอาญา มีผลให้ผู้บริหารได้รับโทษจำคุกฐานเป็นกรรมการของบริษัทมหาชนจำกัด ร่วมกันทำหรือยินยอมให้ทำบัญชีหรือเอกสารของนิติบุคคลไม่ถูกต้องตรงต่อความเป็นจริง หรือเป็นเท็จ เพื่อลวงบุคคลใดๆ ซึ่งเป็นเหตุผลในการกำหนดให้ผู้บริหารหรือกรรมการในฐานะผู้ทำการแทนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบในทางอาญาด้วย เพื่อป้องกันความเสียหายทางเศรษฐกิจจากการกระทำของนิติบุคคลและมีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (White Collar Crimes) ส่วนบริษัทที่มีความผิดฐานเป็นบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ไม่รายงานงบการเงินเป็นไปตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด จึงได้รับโทษเพียงโทษปรับเท่านั้น เนื่องจากเป็นนิติบุคคลไม่มีชีวิตจิตใจ จึงไม่อาจรับโทษเหมือนบุคคลธรรมดาได้

คำสำคัญ: การตกแต่งบัญชีบริษัท อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ กรรมการกระทำความผิดทางอาญาในนามบริษัท ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล

* รองศาสตราจารย์ , อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Directors' Criminal Culpability: Case Study of Picnic Corp.

Abstract

This case study research examines the criminal culpability of Directors of Picnic Corporation Public Company Limited, one of the listed companies in the Stock Exchange of Thailand (SET), wherein the Directors have committed a fraud misconduct to transfer the company's profit to other companies outside SET which is affiliated with the major shareholders of Picnic Corporation Public Company Limited. The fraudsters have nominated a legal entity which is the company's subsidiary to commit fraud disclosure by financial statement manipulation as a tool to create public' misperception on the revenue and capital of the company which is misrepresented and falsified in order to deceive the public to believe that the nominated company has higher revenue and has financial stability to pay dividends to investors who are interested to invest in the company. The nominated company has created a fraud disclosure of rental contract for gas tank, without any intention to be committed and obligated to the contract, but rather intended to create financial statement manipulation in order to deceive the public that the company has earned a significantly increased profit, by submitting a financial budget for the year 2004 indicating that company will be earning a revenue amount to 7,350,500,000 baht and will be earning a profit of 178,440,072 baht in the year 2004. This fraud disclosure behavior of the company in the year 2004 did not comply with the conditions and procedures as stated by the Capital Market Supervisory Board and is considered to be a criminal act. Thus, this criminal act made the Directors accountable legally for being major shareholders of the public company who are involved or permitted a fraud financial statement of a legal entity that is falsified and misrepresented to deceive the public. This fraudulent behavior is a reason for the committee or directors representing the legal entity must be accountable for the economic and financial losses committed by the legal entity and the act is characterized as "White Collar Crimes." On the other hand, the nominated company has committed a legal misconduct for being a listed securities company that did not disclose the financial statements in accordance with the guidelines, criteria, and methods stated by the Capital Market Supervisory Board. The nominated company has been punished just fine, because its life does not exist as a legal entity thus could not be punished like an ordinary person.

Keywords: Fraud by Financial Statement Manipulation, White collar crimes, Directors' Criminal culpability, Legal accountability of legal entity

หลักการและเหตุผล

การกระทำทุจริตของนิติบุคคลประเภทบริษัทมหาชนหรือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ด้วยวิธีการตกแต่งบัญชีโดยการสร้างตัวเลขรายได้และมูลค่าทรัพย์สินของบริษัทอันเป็นเท็จ ไม่ตรงต่อความเป็นจริง เพื่อหลอกลวงให้บุคคลทั่วไปเชื่อว่าบริษัทมีรายได้สูงขึ้นสามารถนำไปจ่ายเงินปันผลให้แก่นักลงทุน เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เกี่ยวกับกลไกตลาดหลักทรัพย์เป็นพิเศษ (White Collar Crimes) จึงสามารถวางแผนและสร้างกระบวนการขั้นตอนของวิธีการทุจริตที่สลับซับซ้อนได้อย่างแนบเนียน รวมทั้งรู้วิธีการปกปิดและกลบเกลื่อนทำลายหลักฐานที่ใช้ในการทุจริตเป็นอย่างดี ผลการศึกษาพบว่าผู้กระทำส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารในระดับประธานกรรมการ หรือกรรมการบริษัทและผู้สอบบัญชี

การทุจริตของนิติบุคคลและผู้บริหารดังกล่าวมีผลกระทบต่อตลาดทุนไทยได้แก่ ความเชื่อมั่นและการพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ และความเชื่อมั่นของนักลงทุน รวมทั้งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและนักลงทุน ซึ่งเป็นเหตุผลในการกำหนดให้ผู้บริหารหรือกรรมการในฐานะผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบในทางอาญาด้วย การลงโทษปรับนิติบุคคลเพียงอย่างเดียวอาจไม่ได้ผลในการระงับยับยั้งการกระทำความผิดดังกล่าว เนื่องจากนิติบุคคลมีความสามารถทางการเงินที่จะเสียค่าปรับ ดังนั้นจึงต้องนำตัวผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลมารับโทษทางอาญาแยกจากโทษของนิติบุคคลด้วยดังปรากฏอยู่ในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ คดีหมายเลขดำ ผบอ.45/2550

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา สาเหตุ ลักษณะ รูปแบบ และผลกระทบจากการทุจริตด้วยการตกแต่งบัญชีของนิติบุคคลที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ โดยวิเคราะห์กรณีศึกษาจากข้อเท็จจริงที่ชัดเจนและคำพิพากษาของศาล
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องและปัญหาการบังคับใช้กฎหมายไทยกับการทุจริตด้วยการตกแต่งบัญชีของนิติบุคคลที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ

วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยการเอกสาร โดยอาศัยข้อมูลจากตำราหนังสือวารสาร คัมภีร์กฎหมาย รายงานวิจัย และสิ่งพิมพ์อื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรณีศึกษาที่เป็นการกระทำความผิดที่ชัดเจนโดยคำพิพากษาของศาล แล้วนำมาเรียบเรียงและเสนอแนะแนวความคิดและหลักการที่เหมาะสมต่อไป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บริษัท ปิกนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน) จัดตั้งขึ้นเป็นบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมาย ในปี พ.ศ.2546 ด้วยทุนจดทะเบียน 350 ล้านบาท เพื่อดำเนินธุรกิจค้าก๊าซปิโตรเลียมเหลว โดยทำการซื้อก๊าซปิโตรเลียมเหลวจากโรงกลั่นหรือโรงแยกก๊าซ เพื่อนำมาจัดจำหน่ายทั้งค้าปลีกและค้าส่งโดยใช้ชื่อทางการค้าว่า “ปิกนิคแก๊ส” สำหรับโครงสร้างการถือหุ้นนั้นมีบุคคลในครอบครัว “ลาภวิสุทธิสิน” เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ และเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) เพื่อการระดมเม็ดเงินลงทุน ด้วยการเสนอขายหุ้นต่อนักลงทุนทั่วไปและดำเนินการซื้อขายหุ้นภายใต้ชื่อ “PICNI” โดยประกอบธุรกิจหลักดังนี้

- 1.ธุรกิจค้าก๊าซปิโตรเลียมเหลว
- 2.ธุรกิจด้านวิศวกรรม
- 3.ธุรกิจค่าน้ำมันปิโตรเลียม

ในหนังสือรายงานประจำปี 2547 ของบริษัท ปิกนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน) ได้รายงานฐานะการเงินของบริษัทไว้อย่างน่าสนใจ เนื่องจากมีอัตราการเติบโตสูงมากเมื่อดูจากสินทรัพย์รวม กล่าวคือ ปิกนิคมีสินทรัพย์รวมประมาณ 12,808.47 ล้านบาท เพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับสิ้นปี 2546 ซึ่งมีมูลค่า 4,492.93 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้น 8,315.54 ล้านบาท

รายงานของปิกนิกระบุว่า การเพิ่มของสินทรัพย์ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถึงบรรจุแก๊ส ลูกหนี้การค้าทั้งของปิกนิคเองและบริษัทย่อยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ลูกหนี้การค้า เนื่องจากยอดการค้าสุทธิเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีลูกหนี้การค้าเพิ่มขึ้นจาก 1,014.67 ล้านบาท ในปี 2546 เป็น 2,376.35 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นกว่า 1,361 ล้านบาท
2. การเพิ่มขึ้นของที่ดิน อาคารและอุปกรณ์จาก 1,334.39 ล้านบาทในปี 2546 เป็น 5,247.98 ล้านบาท ในปี 2547 หรือเพิ่มขึ้นกว่า 3,913.5 ล้านบาท
3. ค่าความนิยมของบริษัทเวิลด์แก๊สและบริษัทย่อย 1,020.43 ล้านบาท
4. เงินค้ำมัดจำซื้อถึงบรรจุแก๊สที่เพิ่มขึ้นจากปี 2546 962.67 ล้านบาท เนื่องจากปิกนิคไปว่าจ้างก่อสร้างถึงบรรจุแก๊สเป็นจำนวนมากโดยอ้างว่า เพื่อรองรับปริมาณการขายที่เพิ่มขึ้น

ด้านรายได้ ของปิกนิคก็เติบโตไม่แพ้สินทรัพย์ โดย ปิกนิคมีรายได้เท่ากับ 7,023 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่าตัวเมื่อเทียบกับปี 2546 ที่มีรายได้เพียง 2,363.74 ล้านบาท

รายได้จากการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นนั้น ปิกนิคอ้างว่ามาจาก

1. การขยายตัวจากการค้าแก๊สเพิ่มจาก 2,095 ล้านบาท เป็น 3,541 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นถึง 1,446 ล้านบาท
2. รายได้ทางด้านวิศวกรรมก่อสร้างเพิ่มขึ้นจาก 239 ล้านบาท เป็น 1,466 ล้านบาท

3. บริษัทรับรู้รายได้จากการลงทุนในบริษัทย่อย SSC ซึ่งดำเนินธุรกิจแก๊สในเวียดนาม 810 ล้านบาท และรับรู้รายได้จากเวิลด์แก๊ส 809 ล้านบาท
4. รับรู้รายได้จากธุรกิจน้ำมัน 397 ล้านบาท
5. รายได้อื่น รวมจากค่าเช่าถังแก๊สที่เปลี่ยนจากระบบมัดจำมาเป็นค่าเช่าจากบริษัทโรงบรรจุแก๊สในเครือข่าย 10 แห่ง 178.44 ล้านบาท ฯลฯ

ด้านหนี้สิน ปิคนิกที่มีหนี้สินที่เพิ่มขึ้นในอัตราเพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าตัวเช่นกัน โดยสิ้นปี 2547 มีหนี้สิน 8,759.55 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2546 ที่มีหนี้สินอยู่ 2,657 ล้านบาทถึง 6,102 ล้านบาท ทั้งนี้ เงินกู้ยืมระยะยาว 1,530.59 ล้านบาท เงินกู้ระยะสั้นมีถึง 3,369.48 ล้านบาท

ในจำนวนเงินกู้ทั้งหมดนี้ เมื่อสิ้นไตรมาสที่ 1 ปี 2548 ปรากฏว่า เหลือเงินกู้ระยะสั้นที่-picnicออกเป็น ตัวแลกเงินขายลดให้แก่บริษัทจัดการกองทุน(บลจ.)รวมสี่แห่ง เป็นเงิน 2,525 ล้านบาท(ลดจาก 2,650 ล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2547) ซึ่งมีอายุไถ่ถอนระหว่างไตรมาสที่สอง-ไตรมาสสี่ในปี 2548

นอกจากนั้น ยังพบว่า ในสิ้นไตรมาสที่ 1 ปิคนิกได้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้แก่ธนาคาร 6 แห่ง เป็นเงินรวม 1,249 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นจากสิ้นปี 2547 ที่มี 718 ล้านบาท) มีกำหนดชำระคืนภายใน 2548 การกู้ยืมดังกล่าวมีการจดจำนองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและจำนำหุ้นสามัญของบริษัทย่อยและเงินฝากประจำของบริษัท

หนี้ระยะสั้นอีกรายคือ การออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้แก่คู่ค้าสองราย วงเงิน 759 ล้านบาทอาวัลโดยธนาคารสี่แห่ง เพื่อใช้ซื้อถังเปล่าบรรจุแก๊ส ถึงกำหนดชำระคืนภายในไตรมาสที่สามของปี 2548

จากรายงานของผู้ตรวจสอบบัญชีล่าสุดพบว่า ถังแก๊สที่อ้างว่า ซื้อมานั้นอยู่ที่ไหนไม่สามารถตรวจสอบได้ จึงไม่รู้ว่ามีตัวตนจริงหรือ ขณะที่อีกรายหนึ่งส่งมอบถังให้เพียงส่วนเดียว แต่ได้จ่ายเงินไปหมดแล้ว

ด้านเงินกู้ระยะยาวจากนั้นจนถึงสิ้นไตรมาสที่ 1 ปี 2548 ปรากฏว่า มีเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งเป็นเงินประมาณ 1,700 ล้านบาท

ความเป็นมา

บริษัท ปิคนิก คอปอร์เรชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ PICNI เดิมชื่อบริษัท พีจีไอเอส เอ็นจิเนียริง ซิสเต็มส์ จำกัด (มหาชน) แต่เดิมประกอบธุรกิจวิศวกรรมประเภทรับเหมาก่อสร้าง อาทิ งานระบบปรับอากาศ ระบบไฟฟ้าและระบบป้องกันอัคคีภัย เป็นต้น ต่อมาประสบปัญหาทางการเงิน และได้ยื่นขอฟื้นฟูกิจการต่อศาลล้มละลายกลาง เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2544 โดยมีผู้ลงทุนรายใหม่เข้ามา คือบริษัท ยูเนียนแก๊ส แอนด์ เคมิคัลส์ จำกัด เข้ามาฟื้นฟูกิจการ พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อบริษัทใหม่เป็นบริษัท ปิคนิกแก๊ส แอนด์ เคมิคัลส์ จำกัด(มหาชน) โดยการซื้อทรัพย์สินจากบริษัท ยูเนียนแก๊ส แอนด์ เคมิคัลส์ จำกัด และเริ่มประกอบธุรกิจค้าก๊าซปิโตรเลียมเหลว เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2546 ต่อมาบริษัทได้รับคำสั่งจากศาลล้มละลายกลาง ให้ยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ

เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2546 หลังจากนั้นได้เปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ปิกนิคแก๊ส แอนด์ เอ็นจิเนียริง จำกัด (มหาชน)และบริษัท ปิกนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน)ตามลำดับ

เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2547 บริษัทได้เข้าถือหุ้นบริษัท เอส.เอส.ซี. เปโตร ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ปิกนิค อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ซึ่งเป็น บริษัทเพื่อการลงทุน(Holding Company) ที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ค้าก๊าซปิโตรเลียมเหลวและน้ำมันในประเทศเวียดนาม

จากนั้นวันที่ 17 มีนาคม 2547 ได้จัดตั้งบริษัท ปิกนิค คอร์ปอเรชั่น(สิงคโปร์) จำกัด เพื่อดำเนินกิจการค้าส่งก๊าซปิโตรเลียมเหลวจำหน่ายให้ประเทศต่างๆที่อยู่ในทวีปเอเชีย วันที่ 19 เมษายน 2547 ได้จัดตั้งบริษัท ปิกนิค มารีน จำกัด ขึ้นเพื่อดำเนินการรับขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง ก๊าซทุกชนิด และเคมีภัณฑ์ทางเรือ

วันที่ 26 ตุลาคม 2547 จัดตั้งบริษัทย่อยในนาม บริษัท ปิกนิค เอทานอล จำกัด เพื่อดำเนินธุรกิจผลิตและจำหน่ายเอทานอล วันที่ 5 พฤศจิกายน 2547 บริษัทได้เข้าไปลงทุนในบริษัทเวิลด์ แก๊ส (ประเทศไทย) จำกัด วันที่ 17 พฤศจิกายน 2547 ซื้อเครื่องหมายการค้า “MP Petroleum” เพื่อเตรียมประกอบธุรกิจค้าส่งน้ำมันภายใต้เครื่องหมายการค้า "เอ็มพี ปิโตรเลียม"

วันที่ 11 ตุลาคม 2548 เข้าลงทุนใน Summit Surma Petroleum Company Limited (SSP) ผู้ประกอบกิจการค้าก๊าซปิโตรเลียมเหลวในประเทศบังคลาเทศและวันที่ 8 ธันวาคม2548 จัดตั้งบริษัทย่อยในนามบริษัท ปิกนิค พาวเวอร์ เอ็นจิเนียริง จำกัด เพื่อดำเนินกิจการผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้า เหล่านี้เป็นต้น โดยเม็ดเงินลงทุนส่วนใหญ่ถูกต่อท่อมาจากการเพิ่มทุนในตลาดหลักทรัพย์มาจากเงินของประชา ชน วันที่ 27 ตุลาคม 2546 เพิ่มทุนจดทะเบียนของบริษัทจาก 350 ล้านบาท เป็น 750 ล้านบาท ด้วยการเสนอขายหุ้นเพิ่มทุนจำนวน 200 ล้านบาทแก่ประชาชนทั่วไป และสำรองหุ้นสามัญเพิ่มทุน 150 ล้านบาท โดยออกเพื่อใบสำคัญแสดงสิทธิซื้อหุ้นสามัญ(PICNI-W1) ให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมและผู้ซื้อหุ้นสามัญอัตราส่วนหุ้นสามัญ 4 หุ้นต่อ 1 ใบสำคัญแสดงสิทธิ

วันที่ 10 พฤศจิกายน 2547 มีการจดทะเบียนเพิ่มทุนชำระแล้วจากเดิม 648.09 ล้านบาท เป็น 1,296.18 ล้านบาท จัดสรรหุ้นให้ผู้ถือหุ้นเดิมอัตราส่วน 1:1 ในราคา 1.2 บาทต่อหุ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าการเพิ่มทุนเกิดขึ้นมาเป็นระยะๆ วันที่ 13 ตุลาคม 2548 เพิ่มทุนก้อนใหญ่จากเดิม 1,477.67 ล้านบาท เป็น 2,955.35 ล้านบาท จัดสรรหุ้นให้ผู้ถือหุ้นเดิมอัตราส่วน 1:1 ในราคา 1.50 บาทต่อหุ้น และวันที่ 21 มีนาคม 2549 เพิ่มทุนจดทะเบียนบริษัทจาก 2,975.68 ล้านบาท เป็น 4,453.45 ล้านบาท

มีข้อที่น่าสังเกตและนำไปสู่ข้อสงสัยว่า เพียง 3 ปีเท่านั้น ทุนจดทะเบียนของบริษัทในปี 2549 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 4,453.45 ล้านบาท หรือกว่า 10 เท่าตัว ขณะเดียวกันบริษัทมีการสร้างหนี้เพิ่มขึ้นเช่นกันกล่าวคือ ปี 2548 มีสินทรัพย์รวม 11,857 ล้านบาท และมีหนี้สินรวม 8,574 ล้านบาท ขณะที่ตัวเลขรายได้รวม 20,598 ล้านบาท แต่กลับขาดทุนสุทธิ 3,059 ล้านบาท จนถูกตั้งข้อสังเกตว่าเป็นตัวเลขที่มาจากการดำเนินงานปกติหรือไม่

โครงสร้างผู้ถือหุ้น

รายชื่อผู้ถือหุ้นใหญ่ บริษัท ปิคนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน)

- 1.น.ส.สุภาพร ลาภวิสุทธิสิน 274,000,000 หุ้น 18.70 %
- 2.นายธีรชานนท์ ลาภวิสุทธิสิน 198,109,800 หุ้น 13.52 %
- 3.น.ส.กนกรัตน์ จิตติกุลดิลก 155,959,560 หุ้น 10.64 %
- 4.นางวิมล ลาภวิสุทธิสิน 64,000,780 หุ้น 4.37 %
- 5.นายธนัชชัย โรมพันธ์ 47,428,890 หุ้น 3.24 %
- 6.นายสุกติช อากาศฤกษ์ 46,062,972 หุ้น 3.14 %
- 7.นางสุภาพร อังกูรปรัชญา 34,114,400 หุ้น 2.33 %
- 8.นายทวีศักดิ์ วัชรรัศคาวงศ์ 31,960,400หุ้น 2.18 %
- 9.นายชัยรัตน์ ลาภทรงสุข 29,621,851 หุ้น 2.02 %
- 10.นายราชศักดิ์ สุเสวี 24,708,100 หุ้น 1.69 %
- 11.นางรตนา เสถียรวารี 18,906,300 หุ้น 1.29 %
- 12.นายเสมอกัน เทียงธรรม 18,670,000 หุ้น 1.27 %
- 13.น.ส.คู่ขวัญ ศิลแดนจันทร์ 16,931,200หุ้น 1.16 %
- 14.นายพิริยะ ถาวร 15,053,700 หุ้น 1.03 %
- 15.พล.ต.ต.สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง 13,530,965 หุ้น 0.92 %
- 16.น.ส.พจนาลย์ บุญจันทร์ 11,000,000 หุ้น 0.75 %
- 17.นายไพบูลย์ ขอไชยทิศ 10,302,500 หุ้น 0.70 %
- 18.ธนาคาร กรุงเทพ จำกัด(มหาชน) 9,235,300 หุ้น 0.63 %
- 19.นายคมกริช ลือจรรยา 9,118,000 หุ้น 0.62 %
- 20.นางเอมอร รักศรีอักษร 9,000,345 หุ้น 0.61 %
- 21.บล. บีพีท จำกัด(มหาชน) 8,600,000 หุ้น 0.59 %
- 22.น.ส.สิริพนิต ภัทรสุวรรณกุล 8,303,345 หุ้น 0.57 %
- 23.นายสมศักดิ์ ศิริลาภอนันต์ 7,531,453 หุ้น 0.51 %
- 24.นายไพบูลย์ ขอไชยทิศ 7,472,600 หุ้น 0.51 %

ข้อเท็จจริง

ในช่วงปี2546-2547 หุ้นบริษัท ปณิก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งตระกูล "ลาภวิสุทธิสิน" ของนายสุริยา ลาภวิสุทธิสิน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้น เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ได้รับการจับตามองอย่างมาก เพราะนอกจากราคาหุ้นจะขึ้น-ลงอย่างหวือหวา ด้วยเทคนิคการแตกพาร์หุ้นถึง 2 ครั้งในช่วงที่ห่างกันไม่กี่เดือน จากราคาพาร์ 10 บาท เหลือ 5 บาท และจาก 5 บาท เหลือ 1 บาทแล้ว ยังมีการเพิ่มทุนและขยายการลงทุนอย่างขนานใหญ่ โดยในเดือนสิงหาคม 2548 ได้ซื้อบริษัท เวิลด์แก๊ส(ประเทศไทย) จำกัด และบริษัทในเครือในราคาสูงถึง 1,481 ล้านบาท ทั้งๆ ที่บริษัท เวิลด์แก๊สขาดทุนต่อเนื่องและขาดทุนสะสมติดต่อกันมานานหลายปีหลายร้อยล้านบาทและมีหนี้สินสูงกว่า 1,400 ล้านบาท

เมื่อถึงเดือนมีนาคม 2548 นายธีรชานนท์ ลาภวิสุทธิสิน กรรมการผู้จัดการบริษัทปณิกฯ น้องชายของนายสุริยา ได้แจ้งผลการดำเนินงานในปี 2547 ต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่า บริษัท ปณิกฯและบริษัทย่อยมีกำไรสุทธิเท่ากับ 735.38 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 469.99 ล้านบาทจากปีก่อน หรือคิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 177

สำหรับรายได้หลักของบริษัท นายธีรชานนท์อ้างว่า มาจากรายได้จากธุรกิจค้าก๊าซปิโตรเลียมเหลว 5,160.40 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากงวดเดียวกันของปีก่อน 3,065.86 ล้านบาท, รายได้จากธุรกิจวิศวกรรมจากงานติดตั้งและบริการ 1,465.53 ล้านบาท, รายได้จากธุรกิจค่าน้ำมันปิโตรเลียม 397.33 ล้านบาท และรายได้อื่นเพิ่มขึ้น 241.37 ล้านบาท ในจำนวนนี้เกิดจากการรายได้ค่าเช่าถังบรรจุก๊าซ 178.44 ล้านบาท

ข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญคือ ในปี 2547 ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2547 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม 2547 บริษัทได้เปลี่ยนวิธีการให้โรงบรรจุก๊าซ 10 รายใช้ถังก๊าซ กล่าวคือ จากเดิมที่โรงบรรจุก๊าซเคยจ่ายเพียงค่ามัดจำถัง และสามารถใช้ประโยชน์จากถังก๊าซได้โดยไม่มีกำหนดเวลา รวมทั้งสามารถเรียกเงินมัดจำคืนได้เมื่อไม่ต้องการใช้ถังก๊าซ เปลี่ยนเป็นให้โรงบรรจุก๊าซดังกล่าว ทำสัญญาเช่าถัง 3 ปี โดยจ่ายค่าเช่ารายปี (เงินค่าเช่ารวมเป็นจำนวนที่ใกล้เคียง กับเงินค่ามัดจำเดิม) จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว บริษัท ปณิกฯได้บันทึกค่าเช่าถังก๊าซเป็นรายได้ 178.5 ล้านบาท ในปี 2547 โดยมีรายละเอียดดังนี้

นายธีรชานนท์ และ น.ส.สุภาพรในฐานะผู้แทนของปณิก ได้ร่วมกันลงนามในสัญญาให้เช่าถังบรรจุแก๊สกับโรงบรรจุแก๊สทั้ง 10 ราย รวมทั้งสิ้น 42 ฉบับ มีมูลค่าตามสัญญาทั้งสิ้น 922,637,500 บาท โดยตกลงให้โรงบรรจุแก๊สเช่าถังบรรจุแก๊สจากปณิก และแบ่งชำระค่าเช่าเป็นงวดรายเดือน มีกำหนดอายุตามสัญญา 3 ปี อีกทั้งระบุว่าโรงบรรจุแก๊สได้รับทรัพย์สินที่เข้าไปเรียบร้อยแล้ว ซึ่งจนถึงเดือนธันวาคม 2547 โรงบรรจุแก๊สทั้ง 10 ราย จ่ายเงินให้ปณิก 178.4 ล้านบาท แต่จากการตรวจสอบข้อมูลทางบัญชีพบว่า เงินค่าเช่าถังแก๊สจำนวน 178.4 ล้านบาท เป็นเงินที่มาจากบัญชีของนายธีรชานนท์ โดยโรงบรรจุแก๊สนำเงินที่รับจากนายธีรชานนท์ไปจ่ายให้กับปณิกตามสัญญาเช่าถังแก๊สอีกทอดหนึ่ง

ข้อที่น่าสังเกตคือ ตามปกติทางการค้าของปิคนิคตั้งแต่อดีตจนถึง 31 มีนาคม 2547 การทำบันทึกบัญชีค่าถังบรรจุแก๊สที่ปิคนิคทำกับลูกค้าโรงบรรจุแก๊สทุกราย จะมีความผูกพันเป็นอย่างเดียวกันทุกแห่ง คือ กำหนดให้โรงบรรจุแก๊สทุกโรงที่ได้รับถังบรรจุแก๊สจากปิคนิค ต้องวางเงินค่ามัดจำค่าถังบรรจุแก๊สเต็มตามจำนวนที่กำหนดให้แก่ปิคนิค ซึ่งตามหลักการบัญชีปิคนิคจะไม่สามารถรับรู้เงินมัดจำถังเป็นรายได้ของกิจการในปีที่รับเงินมัดจำ แต่ต้องบันทึกเป็นรายการหนี้สินจนกว่าจะมั่นใจว่าลูกค้าจะไม่มาขอรับเงินมัดจำคืน ซึ่งโดยทั่วไปคือเมื่อพ้น 10 ปีนับแต่มีการวางเงินมัดจำ

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า

1. ปิคนิคมีอำนาจควบคุมโรงบรรจุก๊าซดังกล่าว ซึ่งโรงบรรจุก๊าซหลายแห่งมีความสัมพันธ์กับ ปิคนิค ใกล้ชิดเป็นพิเศษ โดยบางแห่งผู้ที่ถือหุ้นทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดเป็นพนักงานในบริษัท ยูเนียนแก๊ส แอนด์ เคมิคัลส์ จำกัด ซึ่งเป็นของครอบครัวผู้บริหาร ปิคนิค(ตระกูล ลาภวิสุทธิสิน ของนายสุริยา ลาภวิสุทธิสิน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์) และบางแห่งผู้ที่เป็นกรรมการ และผู้มีอำนาจลงนามทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด เป็นพนักงานในบริษัทดังกล่าว
2. ผู้บริหารของ ปิคนิครายหนึ่งมีการจ่ายเงินเข้าบัญชีของโรงบรรจุก๊าซในระหว่างปี 2547 เป็นจำนวนมาก โดยบางรายการเป็นการจ่ายให้แก่โรงบรรจุก๊าซเพื่อนำไปจ่ายค่าเช่าถังแก๊สให้แก่ปิคนิค ด้วย
3. ปิคนิค ขายก๊าซให้แก่โรงบรรจุก๊าซกลุ่มนี้ในราคาขายต่อหน่วย ที่แพงกว่าหรือสูงกว่าราคาที่ขายให้แก่โรงบรรจุก๊าซอื่น (ขายให้โรงบรรจุแก๊สในกลุ่ม กก. ละ 17 บาท ในขณะที่ขายให้โรงบรรจุแก๊สอื่น กก.ละ 14 บาท) โดยโรงบรรจุก๊าซเหล่านี้ซื้อก๊าซเป็นจำนวนเงินประมาณ 1,700 ล้านบาท(ประมาณ 100 ล้าน กก. หรือเพิ่มขึ้นกว่าเดิมกว่าหนึ่งเท่าตัว) คิดเป็นประมาณร้อยละ 48 ของยอดขายก๊าซของ ปิคนิค

การเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเกี่ยวกับค่าถังบรรจุแก๊สดังกล่าว มีผลทำให้ปิคนิคสามารถแสดงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินการดีกว่าความเป็นจริงอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการทำสัญญาเช่าแทนการวางเงินมัดจำ ทำให้สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างประกอบการรับรู้รายได้ค่าถังบรรจุแก๊สเร็วขึ้น โดยปี 2547 ปิคนิคมีรายได้สูงขึ้น 178.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.43 ของรายได้รวม และจะรับรู้รายได้ในปี 2548-2549 อีกปีละประมาณ 300 ล้านบาท ซึ่งจะทำให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.26 ของรายได้รวม ทั้งที่ไม่มีผลการดำเนินการในเชิงเศรษฐกิจเกิดขึ้นจริง

การตรวจสอบของ ก.ล.ต.

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น ในวันที่ 28 มิถุนายน 2548 ก.ล.ต.ได้สั่งให้ปิกนิคต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

1. คำสั่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ (Special Audit)
2. คำสั่งให้ปิกนิค แก้ไขงบการเงินประจำปีที่สุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2547 ใหม่

ผลของการตรวจสอบพิเศษ

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า บริษัทปิกนิคทำธุรกรรม(ขายและให้เช่าถังก๊าซ) กับบริษัทที่ประกอบธุรกิจโรงบรรจุก๊าซ 10 ราย ในลักษณะที่พิจารณาได้ว่า บริษัท ปิกนิคมีอำนาจควบคุมบริษัทเหล่านั้น ซึ่งเข้าข่ายจะต้องนำมาทำการเงินรวม แม้ว่าบริษัท ปิกนิคไม่ได้ถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว

เมื่อ ก.ล.ต.ได้พิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับโรงบรรจุก๊าซดังกล่าว เช่น ประวัติการจัดตั้ง ฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน รวมทั้งความเกี่ยวข้องกันเองระหว่างผู้ถือหุ้น กรรมการ หรือผู้มีอำนาจลงนามร่วมกันพบว่าโรงบรรจุก๊าซหลายแห่ง มีความสัมพันธ์กับบริษัท ปิกนิค ใกล้ชิดเป็นพิเศษ พบว่าบางแห่งผู้ถือหุ้นทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดเป็นพนักงานในบริษัท ยูเนียนแก๊ส แอนด์ เคมิคัลส์ จำกัด ซึ่งเป็นของครอบครัวผู้บริหารปิกนิค (ตระกูลลาภวิสุทธิสิน) และบางแห่งผู้ที่เป็นกรรมการ และผู้มีอำนาจลงนามทั้งหมด หรือเกือบทั้งหมดก็เป็นพนักงานในบริษัทดังกล่าวด้วย ทำให้โรงบรรจุก๊าซดังกล่าว เข้าข่ายทางพฤตินัย ถูกควบคุมกิจการหรือภายใต้การครอบงำโดยบริษัทปิกนิค

นอกจากนั้น ยังพบว่าผู้บริหารของบริษัท ปิกนิครายหนึ่งมีการจ่ายเงินเข้าบัญชีของโรงบรรจุก๊าซในระหว่างปี 2547 เป็นจำนวนมาก โดยบางรายการเป็นการจ่ายให้แก่โรงบรรจุก๊าซเพื่อนำไปจ่ายค่าเช่าถังแก๊สบริษัท ปิกนิค

ขณะเดียวกัน บริษัท ปิกนิคขายก๊าซให้แก่โรงบรรจุก๊าซที่มีความใกล้ชิดเป็นพิเศษนี้ ในราคาขายต่อหน่วยที่สูงกว่า ราคาที่ขายให้แก่โรงบรรจุก๊าซอื่น โดยโรงบรรจุก๊าซเหล่านี้ซื้อก๊าซเป็นจำนวนเงินประมาณ 1,700 ล้านบาท คิดเป็นประมาณร้อยละ 48 ของยอดขายก๊าซของบริษัท ปิกนิค

จากข้อเท็จจริงข้างต้น ก.ล.ต.ได้สั่งให้บริษัทปิกนิค คิดค่ามัดจำถังแบบเดิมและตัดรายได้ 178 ล้านบาท ออกจากงบการเงินปี 2547 ด้วย

จากการตรวจสอบพิเศษข้างต้นนำไปสู่ข้อสังเกตและข้อสงสัยว่ามีการตกแต่งบัญชีดังนี้

ข้อสังเกต

1. การเปลี่ยนแปลงให้โรงบรรจุก๊าซใช้ถังก๊าซและเปลี่ยนวิธีจ่ายเงินจากการจ่ายค่ามัดจำตามจริง มาให้เป็นค่าเช่าที่มีสัญญานาน 3 ปี และให้จ่ายค่าเช่าเป็นรายปี ปีละ 178 ล้านบาทโดยบริษัท ปิคนิคลงบันทึกรายได้ของบริษัททันที เป็นการตกแต่งบัญชีของบริษัทให้ดูมีรายได้สูงกว่าความเป็นจริง
2. การที่ผู้บริหารบริษัท ปิคนิครายหนึ่งนำเงินไปจ่ายให้เงินให้แก่โรงบรรจุก๊าซเป็นจำนวนมาก เพื่อนำมาจ่ายค่าเช่าถังก๊าซให้แก่บริษัท ปิคนิค เป็นกระบวนการสร้าง "รายได้เทียม" ให้แก่บริษัท ปิคนิคในลักษณะอื้อยาศัยชื้อขมยาย ทำให้กิจการของบริษัทดูดีกว่าความเป็นจริง
3. การที่บริษัท ปิคนิคขายก๊าซให้แก่โรงบรรจุก๊าซเหล่านี้ในราคาที่สูงกว่าราคาที่ขายให้แก่โรงบรรจุก๊าซอื่น โดยโรงบรรจุก๊าซเหล่านี้ซื้อก๊าซคิดเป็นประมาณร้อยละ 48 ของยอดขายก๊าซของบริษัท ปิคนิค ยิ่งเป็นการตอกย้ำว่าเป็นการสร้างรายได้เทียมทุกวิถีทางให้แก่บริษัท เพื่อตกแต่งบัญชีให้ดูดีกว่าความเป็นจริง

ทางบัญชีมีประเด็นว่า กรณีมีการบันทึกเงินค่ามัดจำถังแก๊ส เป็นรายได้จากค่าเช่านั้น ตามหลักการบัญชีที่ถูกต้อง เงินค่ามัดจำค่าถังแก๊สควรบันทึกเป็นหนี้สิน ดังนั้นเมื่อมีการแก้ไขงบการเงินที่ถูกต้องแล้วจะทำกำไรของปิคนิค หายไปถึง 178 ล้านบาท

ประเด็นข้อสงสัยในทางบัญชี

1. การที่ผู้บริหารบริษัท ปิคนิค มีอำนาจควบคุมโรงบรรจุก๊าซทั้ง 10 แห่ง แต่ไม่ยอมนำงบการเงินของโรงบรรจุก๊าซเหล่านี้ มารวมในบริษัท ปิคนิค เป็นเพราะงบการเงินของโรงบรรจุแก๊สทั้ง 10 แห่งมีปัญหาไม่โปร่งใส จะทำให้งบการเงินของบริษัท ปิคนิคมีปัญหาไปด้วยหรือไม่
2. ความพยายามในการทำให้บริษัท ปิคนิคมีรายได้ (ซึ่งนำไปสู่กำไร) สูงกว่าความเป็นจริง ทั้งจากค่าเช่าถังก๊าซและค่าก๊าซที่ขายสูงกว่าเป็นจริง ผู้บริหารบริษัท ปิคนิคคาดหวังอะไร

ข้อสังเกตของผู้สอบบัญชี

ในรายงานการสอบทานข้อมูลของศิริภรณ์ เอื้ออนันต์กุล ผู้สอบบัญชีบริษัท สำนักงาน เอ็นส์ท แอนด์ ยัง จำกัด ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับธุรกรรมที่ผิดปกติของปิคนิค ดังนี้

1. การขายก๊าซให้กับโรงบรรจุก๊าซ

ในระหว่างงวด 3 เดือน และ 6 เดือนสิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2548 ปิคนิคได้ขายก๊าซให้กลุ่มบริษัทโรงบรรจุก๊าซซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด 18 แห่ง รวมประมาณ 605 ล้านบาท และ 1,259 ล้านบาท ตามลำดับ(ขณะทั้งงวด 3 เดือนและ 6 เดือน ปี 2547 ขายก๊าซ 599 ล้านบาท และ 1,162 ล้านบาท ตามลำดับ)

ทั้งนี้ ราคาขายต่อหน่วยที่ปิกนิกคิดจากบริษัทโรงบรรจุก๊าซเหล่านี้สูงกว่าราคาที่ขายให้กับลูกค้าทั่วไปร้อยละ 16-19 โดยฝ่ายบริหารของปิกนิกให้เหตุผลว่า เกิดจากการให้เงื่อนไขการชำระเงินที่ผ่อนปรนกับบริษัทโรงบรรจุก๊าซเหล่านั้น และเนื่องจากถังบรรจุก๊าซที่ได้รับจากปิกนิกมีสภาพใหม่ นอกจากนั้นราคาขายดังกล่าวได้รวมค่าขนส่งก๊าซและค่าผ่านท่าไว้ด้วย

อย่างไรก็ตาม จากเอกสารหลักฐานที่ได้รับจากการตรวจสอบเห็นว่า การขายก๊าซให้กับกลุ่มบริษัทโรงบรรจุก๊าซดังกล่าวเป็นการขายในราคาที่สูงกว่าปกติ เนื่องจากพบว่า รายการขายก๊าซของบริษัทโรงบรรจุก๊าซให้กับร้านค้าย่อยจำนวนไม่น้อยมีราคาขายต่ำกว่าราคาซื้อที่ซื้อมาจากปิกนิก

ผู้สอบบัญชีพบว่าพบว่า บริษัทโรงบรรจุก๊าซบางแห่งสามารถซื้อก๊าซชนิดเดียวกันจากผู้ขายก๊าซรายอื่นได้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาซื้อจากปิกนิกมาก หากปิกนิกขายก๊าซให้กับบริษัทโรงบรรจุก๊าซดังกล่าวในระดับราคาเดียวกับที่ขายให้กับลูกค้าทั่วไปแล้ว อาจทำให้ปิกนิกมีรายได้สำหรับงวด 3 เดือน และ 6 เดือน ลดลงเป็นจำนวนประมาณ 40 ล้านบาท และ 170 ล้านบาท ตามลำดับ(ขณะที่ปี 2547 ลดลง 93 ล้านบาท และ 186 ล้านบาท ตามลำดับ)

ทั้งนี้ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์(ก.ล.ต.) สั่งให้ตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษเพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีการสั่งการบริษัทโรงบรรจุก๊าซให้ทำธุรกรรมอันมีผลเป็นการสร้างกำไรให้แก่ปิกนิก ในขณะที่บริษัทโรงบรรจุก๊าซขาดทุน อันเป็นการบิดเบือนที่กระทบต่อความถูกต้องของงบการเงินของปิกนิกนั้น ผู้ตรวจสอบบัญชีไม่สามารถตรวจสอบเพื่อยืนยันอย่างแน่ชัดถึงความถูกต้องของงบการเงินของบริษัทโรงบรรจุก๊าซดังกล่าวได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมด้านการควบคุมภายใน และระบบบัญชีของบริษัทโรงบรรจุก๊าซ ไม่อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการตรวจสอบ

นอกจากนี้ ผู้สอบบัญชียังพบว่าเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีเป็นจำนวนมากมีความผิดปกติ และผู้ตรวจสอบบัญชียังไม่ได้รับอนุญาตให้ส่งหนังสือขอคำยืนยันไปยังลูกค้าของบริษัทโรงบรรจุก๊าซ เพื่อตรวจสอบมูลค่าของธุรกรรมการซื้อขายที่ลูกค้าเหล่านั้นทำกับบริษัทโรงบรรจุก๊าซ ตลอดจนการเข้าถึงจากบริษัทโรงบรรจุก๊าซด้วย

ทั้งนี้ ปิกนิกได้ปรับปรุงงบการเงินสำหรับงวด 3 เดือน และ 6 เดือน ปี 2548 ลดลงด้วยจำนวนเงินรวม 24 ล้านบาท และ 124 ล้านบาท

รายการธุรกิจดังกล่าวเป็นการพึ่งพิงกลุ่มธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งอย่างมีสาระสำคัญ ด้วยเหตุนี้การดำเนินธุรกิจค้าก๊าซในอนาคตของปิกนิกจึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่แท้จริงกับกลุ่มบริษัทโรงบรรจุก๊าซนี้ รวมถึงความสามารถในการเรียกเก็บหนี้คืนในอนาคต ยอดลูกหนี้ค้าง ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2548 ของกลุ่มบริษัทเหล่านี้มีจำนวนประมาณ 391 ล้านบาท

2. ยอดหนี้เงินกู้ยืม 4,000ล้านกำหนดชำระสิ้นปี และมีการผิดนัดตัวสัญญาใช้เงินแล้วอีก 300 ล้านบาทตามงบดุลรวมของปิกนิกและบริษัทย่อย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2547 มีหนี้สินหมุนเวียนสูงกว่าสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นจำนวน 2,228 ล้านบาท

ขณะที่วันที่ 31 มีนาคม 2548 และ 30 มิถุนายน 2548 มีหนี้สินหมุนเวียนสูงกว่าสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นจำนวน 2,380 และ 2,436 ล้านบาท ตามลำดับ

นอกจากนั้น ปิคนิคมีเงินกู้ยืมตามตัวสัญญาใช้เงินจำนวน 300 ล้านบาท กับธนาคารแห่งหนึ่ง ซึ่งถึงกำหนดชำระคืนในระหว่างไตรมาสที่สองของปี 2548 แต่ปิคนิคยังไม่ได้ชำระคืน ฝ่ายบริหารของปิคนิคแจ้งว่าขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการเจรจาทอรองกับธนาคารแห่งนั้นขอยืดเวลาชำระคืนเป็น 3 ปี

ขณะเดียวกันปิคนิคยังมีเงินกู้ยืมที่มีกำหนดชำระคืนในปี 2548 เป็นจำนวนกว่า 4,000 ล้านบาท ดังนี้

- ตัวแลกเงินขายลดแก่กองทุนรวม กองทุนส่วนบุคคลผ่านสถาบันการเงิน 4 แห่ง รวม 2,225 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3.9-4.75 ต่อปี มีอายุไถ่ถอนระหว่างไตรมาส 3 และไตรมาส 4 ของปี 2548 โดยไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน

- ตัวสัญญาใช้เงินออกให้แก่ธนาคาร 7 แห่ง จำนวนเงินรวมประมาณ 1,260 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยเอ็มโออาร์และเอ็มแอลอาร์มีกำหนดชำระคืนภายในปี 2548 ค้ำประกันโดยการจดจำนองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของบริษัท รวมทั้งจำนำหุ้นสามัญของบริษัทย่อยและเงินฝากประจำของบริษัท

- SCT Vietnam Gas มีเงินกู้ยืมจากธนาคารในต่างประเทศไทย 2.5 ล้านเหรียญสหรัฐ (ประมาณ 100 ล้านบาท) อัตราดอกเบี้ย 4.29-4.55 กำหนดชำระคืนในปี 2548 ค้ำประกันโดยการจำนำถึงบรรจุก๊าซของบริษัทย่อย

- ตัวสัญญาใช้เงินของบริษัท เวิลด์แก๊ส (ประเทศไทย) กับธนาคารแห่งหนึ่ง 350 ล้านบาท กำหนดชำระคืนในไตรมาส 3 ของปี 2548 ค้ำประกันโดยการจดจำนองเครื่องจักรและสิทธิการเช่าที่ดินบางส่วนของบริษัทย่อย

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างไตรมาสที่สองของปี 2548 ที่ประชุมคณะกรรมการของปิคนิคได้มีมติให้เพิ่มทุนจดทะเบียนเพื่อเสนอขายต่อผู้ถือหุ้นเดิมจำนวน 1,478 ล้านหุ้น ในราคาออกขายหุ้นละ 1.50 บาท

3. รายได้จากการขายน้ำมัน

ปิคนิคมีรายได้จากการขายน้ำมันปิโตรเลียมสำหรับงวด 3 เดือน และ 6 เดือน จำนวน 2,707 ล้านบาท และ 4,538 ล้านบาท ตามลำดับ (กำไรขั้นต้นประมาณร้อยละ 4) ซึ่งประมาณร้อยละ 75 ของรายได้ดังกล่าวเป็นการขายให้แก่ลูกค้ากลุ่มหนึ่ง

รายการธุรกิจดังกล่าวเป็นการพึ่งพิงกลุ่มธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งอย่างมีสาระสำคัญ ซึ่งการดำเนินธุรกิจค่าน้ำมันปิโตรเลียมในอนาคตจึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และการต่อรองราคาและเงื่อนไขทางการค้ากับกลุ่มธุรกิจนี้

4. ประเด็นข้อสงสัย เกี่ยวกับการซื้อถังแก๊สว่ามีจริงหรือไม่

นอกจากข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวแล้ว ในรายงานตรวจสอบพิเศษของผู้สอบบัญชียังมีประเด็นที่น่าสนใจคือ

1. ในการซื้อถังแก๊สของปิกนิค แทนที่บริษัทแสงทองไทยฯจะส่งมอบถังให้แก่อปิกนิค กลับส่งมอบถังทั้งหมด ไปให้แก่อปิกนิคโรงบรรจุแก๊สโดยตรงไม่ผ่านปิกนิค โดยมีตัวแทนของโรงบรรจุแก๊ส เป็นผู้ลงนามรับมอบถัง เพื่อเป็นหลักฐานให้แก่อปิกนิค

2. จากการตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษและข้อมูลของ ก.ล.ต.พบว่าบริษัทแสงทองไทยฯ เป็นบริษัทที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบริษัทโรงบรรจุแก๊ส3.ผู้ตรวจสอบบัญชีพบว่าไม่ปรากฏหลักฐานว่าบริษัทโรงบรรจุแก๊ส ได้จัดทำเอกสารหลักฐาน และทะเบียนคุมปริมาณถังที่ส่งให้กับร้านค้าย่อย จึงไม่สามารถที่จะตรวจสอบได้ และไม่อยู่ในวิสัยที่จะทราบได้อย่างแน่ชัดว่า ถังบรรจุแก๊สของปิกนิคอยู่ที่ร้านค้าย่อยใดบ้าง และมีจำนวนเท่าใด

จากประเด็นดังกล่าว ทำให้สำนักงาน ก.ล.ต.มีข้อสงสัยว่ามีการผลิตถังแก๊สเพื่อส่งมอบให้แก่อปิกนิคจริงหรือไม่ และบริษัทแสงทองไทยฯมีความสามารถในการผลิตถังที่มีมูลค่าสูงถึง 1,777 ล้านบาท ที่มีปริมาณสูงถึง 3-4 ล้านใบได้จริงหรือไม่

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลในวงการค้าแก๊สระบุว่า โรงงานของบริษัทแสงอุทัยวิศวกรรมที่บริษัทแสงทองไทยฯ เช่าต่อนั้น มีกำลังผลิตถังแก๊สประมาณปีละ 100,000 ถังต่อการทำงาน 8 ชั่วโมง ซึ่งหมายความว่า ถ้าต้องการผลิตถังแก๊สให้ได้ 3 ล้านถัง ต้องใช้เวลาเกือบ 30 ปี!!

3. จากข้อมูลของบริษัทแสงทองไทยฯ พบว่าได้รับใบอนุญาตให้ผลิตถังแก๊สที่ได้มาตรฐาน มอก. จากสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2547 ซึ่งหมายความว่า สามารถเริ่มผลิตถังแก๊สอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้เมื่อปลายปี 2547

แต่ข้อเท็จจริงพบว่าปิกนิคซื้อถังแก๊สจากบริษัทแสงทองไทยฯในปี 2547 เป็นเงิน 1,321 ล้านบาท หรือ คิดเป็นจำนวนถังไม่ต่ำกว่า 2.6 ล้านใบ ซึ่งคำถามที่เกิดขึ้นคือ บริษัทแสงทองไทยฯสามารถผลิตถังส่งมอบจำนวนมากดังกล่าวได้ทันหรือไม่ และในต้นปี 2548 ปิกนิคได้ซื้อถังจากบริษัทแสงทองไทยฯอีก 456 ล้านบาท หรือประมาณ 1 ล้านใบ แต่กลุ่มโรงบรรจุแก๊สไม่ยอมให้ผู้สอบบัญชีเข้าตรวจสอบว่าถังแก๊สมีจริงหรือไม่ อยู่ที่ไหนและ ปิกนิคได้จ่ายเงิน 1,777 ล้านบาทไปแล้วหรือไม่

4. ในการทำธุรกรรมระหว่างปิกนิคกับโรงบรรจุแก๊ส 10 แห่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน รายงานการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบบัญชีระบุในปี 2548 ว่า ปิกนิคอ้างว่าขายก๊าซให้แก่โรงบรรจุแก๊สเป็นเงินถึง 2,400 ล้านบาท หรือเกือบ 70% ของยอดขายก๊าซของปิกนิคทั้งหมด ซึ่งหมายถึง กลุ่มบริษัทโรงบรรจุแก๊สต้องจ่ายเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่อปิกนิค

อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบบัญชีพบว่าโรงบรรจุแก๊สทั้งหมด มีแผนกจัดซื้อ แผนกบุคคล แผนกบัญชีและแผนกการเงิน มีผู้ดูแลจัดการเป็นผู้ถือหุ้นหลักของกลุ่มบริษัทโรงบรรจุแก๊ส โดยมี ทีมพนักงาน 9-11 คนที่ควบคุมดูแลงานด้านการบัญชีซึ่งทีมแผนกบัญชีของกลุ่มบริษัทโรงบรรจุแก๊ส หรือ “สำนักงานกลาง” มีที่ตั้งอยู่ที่บ้านของผู้ถือหุ้นหลัก ของกลุ่มบริษัทโรงบรรจุแก๊สและมีหน้าที่จัดทำบัญชี

จากสภาพดังกล่าว เมื่อโรงบรรจุแก๊สทั้ง 10 แห่ง เมื่อมีรายได้มาจากทางใด เช่น จากการขายแก๊ส หรืออื่นๆ ก็ต้องนำส่งให้แก่ “สำนักงานกลาง” ซึ่งอยู่ที่บ้านของผู้ถือหุ้นหลักทั้งหมด ก่อนจะนำเงินไปจ่ายให้แก่ ปิคนิค

ประเด็นข้อสงสัยมีว่า เมื่อบริษัทแสงทองไทยฯ เป็นบริษัทที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบริษัทโรงบรรจุแก๊ส เป็นไปได้ว่าเงินค่าซื้อถังแก๊สที่ปิคนิคจ่ายให้แก่บริษัท แสงทองไทยฯจำนวน 1,777 ล้านบาท ต้องถูกนำส่งให้แก่สำนักงานกลางของบริษัทโรงบรรจุแก๊สทั้ง 10 แห่งด้วย และเงินที่ปิคนิคซื้อถังแก๊สจากบริษัท แสงทองไทยฯ อาจถูกนำมาจ่ายค่าแก๊สที่โรงบรรจุแก๊สซื้อจากปิคนิคเช่นกัน มีลักษณะที่เรียกว่า “กระเป๋าช้าง กระเป๋าขวา” หรือ “อัฐยายซื้อขนมยาย” ก็ได้

การดำเนินการทางกฎหมาย

ผลจากการตรวจสอบและพยานหลักฐานทั้งหลายจึงนำไปสู่การดำเนินคดีตามกฎหมายเป็น ขั้นตอนดังนี้

วันที่ 30 มิถุนายน 2548 ก.ล.ต. ได้กล่าวโทษต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อขอให้พิจารณา ดำเนินการต่อไปกรณีนายรัชชานนท์ ลาภวิสุทธิสิน และนางสาวสุภาพร ลาภวิสุทธิสิน ในฐานะผู้บริหารจัดทำ เอกสารและบัญชีเกี่ยวกับการทำสัญญาและการรับรู้รายได้ซึ่งบันทึกการให้เช่าถังแก๊ส ปรากฏตามงบการเงิน ประจำปี 2547 ไม่ถูกต้อง รวมทั้งการกระทำผิดหน้าที่โดยทุจริตเกี่ยวกับการให้กู้ยืมเงินจำนวน 85 ล้านบาท แก่นิติบุคคล 2 รายอันเป็นผลจากการตรวจสอบส่วนหนึ่งเสร็จแล้ว โดยมีมีประเด็นที่ ก.ล.ต.ต้องสอบสวน เพิ่มเติมต่อไป

วันที่ 13 ตุลาคม 2549 ก.ล.ต. ได้ส่งสรุปผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบบัญชีของ ปิคนิค เพิ่มเติมโดยมีการตรวจสอบประเด็นเพิ่มเติมว่า สืบเนื่องจากการทิ้งงบการเงินประจำปี 2547ของปิคนิค ได้ บันทึกการจ่ายเงินมัดจำในการทำสัญญาจะซื้อจะขายถังแก๊สขนาดใหญ่ มูลค่ารวม 852 ล้านบาท กับ นิติบุคคลรายหนึ่งซึ่งต่อมงบการเงินไตรมาส 1 ปี 2549 ของปิคนิคเปิดเผยว่าได้มีการยกเลิกสัญญาและได้รับ ชำระคืนเงินมัดจำบางส่วน และที่เหลือต้องตั้งสำรองค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญรวม 454 ล้านบาท นอกจากนี้ในงบ การเงินประจำปี 2547 ยังได้แสดงมูลค่าถังแก๊สขนาดเล็กที่บันทึกไว้เป็นสินทรัพย์เพิ่มขึ้นจากปี 2546 รวม 1,903 ล้านบาท ซึ่งการเพิ่มค่าดังกล่าว ส่วนหนึ่งเกิดจากการทำสัญญาซื้อจากนิติบุคคลอีกรายหนึ่งรวม 1,321 ล้านบาท โดยต่อมาในงบการเงินไตรมาส 3 ปี 2548 ปิคนิค ได้ตั้งค่าเผื่อการด้อยค่าของถังแก๊สขนาดเล็ก จำนวน 1,000 ล้านบาท

ก.ล.ต. ได้ตรวจสอบพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่ารายการจะซื้อจะขายถึงเปล่าสำหรับเก็บแก๊สขนาดใหญ่ และรายการสั่งซื้อถึงแก๊สขนาดเล็ก เป็นรายการที่จัดทำขึ้นเป็นเหตุในการจ่ายเงินออกจากปิกนิก เพื่อประโยชน์ของอดีตผู้บริหารของบริษัทและบุคคลอื่น อันทำให้เอกสารหลักฐานและบัญชีที่เกี่ยวข้องกับรายการดังกล่าวไม่ถูกต้องไม่ตรงต่อความเป็นจริง และลักษณะเป็นการลวงบุคคลอื่น โดยน่าเชื่อว่าอดีตผู้บริหารของปิกนิก 2 ราย ได้แก่ 1 นายธีรชานนท์ ลาภวิสุทธิสิน ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ และ 2 นางสาวสุภาพร ลาภวิสุทธิสิน ขณะดำรงตำแหน่งรองกรรมการผู้จัดการ มีส่วนรู้เห็นและมีส่วนร่วมกระทำการดังกล่าว ซึ่ง ก.ล.ต. พิจารณาเห็นว่าเป็นการกระทำผิดหน้าที่โดยทุจริต เบียดบังทรัพย์สินของบริษัทเป็นของตนเองหรือบุคคลอื่น และแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่น ทำให้บริษัทได้รับความเสียหาย อันอาจเข้าข่ายเป็นการปฏิบัติฝ่าฝืนมาตรา 307 มาตรา 308 มาตรา 311 มาตรา 312 และมาตรา 315 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ประกอบ มาตรา 83

มาตรา 307

กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของนิติบุคคลดังกล่าวหรือทรัพย์สินที่นิติบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใดๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา 308

กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ ครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของนิติบุคคลดังกล่าวหรือซึ่งนิติบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา 311

กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา 312

กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้

(1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชีเอกสารหรือหลักประกันของนิติบุคคลดังกล่าว หรือที่เกี่ยวกับนิติบุคคลดังกล่าว

(2) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของนิติบุคคลหรือที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้น หรือ

(3) ทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบัน หรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลงให้นิติบุคคลดังกล่าวหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ หรือลงบุคคลใดๆ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา 315

ผู้ใดกระทำความผิดประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือผู้สอบบัญชี กระทำความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา 287

เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2548 กรมสอบสวนคดีพิเศษมีความเห็นสั่งฟ้องนายรัชชานนท์ ลาภวิสุทธิสิน และนางสาวสุภาพร ลาภวิสุทธิสินกับพวกซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลรวม 22 ราย ร่วมกันกระทำความผิดตามที่ ก.ล.ต. กล่าวโทษร้องทุกข์ เนื่องจากเห็นว่าพยานหลักฐานเพียงพอว่า ผู้ต้องหาดังกล่าวกระทำความผิดฐานเป็นกรรมการของบริษัทมหาชนจำกัด โดยเป็นการกระทำความผิดตามบทบัญญัติมาตรา 307 308 311 312 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และไม่รายงานงบการเงินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษและพนักงานสอบสวน ได้ร่วมมีความเห็นเป็นเอกฉันท์สั่งฟ้องผู้ต้องหาทั้ง 22 ราย ด้วยเหตุผลว่า ผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลธรรมดา 10 ราย ล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับบริษัทปิคนิค โดยเป็นพนักงานในบริษัทปิคนิค มีหน้าที่ทำบัญชีรายรับรายจ่าย ตกแต่งตัวเลขทางบัญชี และยกย้ายถ่ายเทเงินจากบริษัทไปเป็นของผู้บริหาร ในส่วนของผู้ต้องหาที่เป็นนิติบุคคล 12 ราย การสอบสวนพบว่าบริษัทบางแห่งได้จัดตั้งขึ้นมาลอยๆ โดยไม่ได้ประกอบกิจการจริง

ต่อมาอัยการฝ่ายคดีพิเศษได้สั่งฟ้องผู้ต้องหาทั้ง 22 คน เป็นจำเลยต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ตามความเห็นของกรมสอบสวนพิเศษและพนักงานสอบสวน

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2549 ศาลอาญากรุงเทพใต้ ได้พิพากษายกฟ้อง โดยเห็นว่าเรื่องสัญญาเช่าถังแก๊สเห็นว่าพยานโจทก์ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะหักล้าง อีกทั้งจำเลยได้นำคู่สัญญาผู้เช่าถังแก๊สขึ้นเบิกความพบว่า มีการทำสัญญาที่ระบุไว้ชัดเจนไม่มีเงื่อนไขข้อสงสัย

คำพิพากษายกฟ้องของศาลอาญากรุงเทพใต้ดังกล่าวทำให้ศาลอาญาสั่งยกคำร้องอดีตผู้บริหาร บมจ.ปิคนิค คอร์ปอเรชั่น (PICNI) ที่ขอให้ศาลสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) มีหนังสือแจ้งสถาบันการเงิน และหน่วยงานราชการอื่นๆ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกรรมได้ โดยระบุไม่ชี้หน้าชื่อของศาลที่จะดำเนินการหรือออกคำสั่งตามที่ผู้ร้องขอ แต่เป็นเรื่องที่ผู้ร้องต้องไปดำเนินการต่อ ก.ล.ต. ซึ่งเป็นผู้ออกคำสั่งอายัดทรัพย์สินเอง โดยนายสุริยา ลาภวิสุทธิสิน อดีต รมช.พาณิชย์ กับพวกรวม 12 คน ซึ่งเป็นอดีตผู้บริหาร PICNI ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเยียวยาความเสียหายระหว่างการถูกอายัดทรัพย์สินในคดีที่ ก.ล.ต. และอัยการฝ่ายคดีพิเศษ 1 ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งอายัดทรัพย์สินของนายสุริยา

กับพวกทั้งหมดจำนวน 310 ล้านบาท เนื่องจากถูกกล่าวหาว่าัยกยอทรัพย์ของบริษัท เวิลด์แก๊ส จำกัด (ประเทศไทย) ซึ่งเป็นทรัพย์สินของ PICNI และได้อายัดทรัพย์สินมาครบกำหนดเวลาแล้วหลังศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานแล้วเห็นว่า ตามคำร้องที่ขอให้ศาลมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้เป็น

1. ขอให้ศาลมีหนังสือรับรองคำสั่งถึงที่สุด เพื่อแสดงต่อสถาบันการเงินเพื่อให้สามารถเบิกถอนเงินได้ตามปกติ หรือ

2. ขอให้ศาลมีคำสั่งแจ้งให้ ก.ล.ต.มีหนังสือแจ้งสถาบันการเงิน กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก และหน่วยงานราชการอื่นๆ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกรรมได้ หรือ

3. ขอให้ศาลมีคำสั่งเพื่อแสดงว่าคำสั่งของศาลชั้นต้นเป็นที่สุดตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 นั้น แต่กรณีดังกล่าวไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลดำเนินการหรือออกคำสั่งในกรณีเช่นนี้ได้ และไม่ใช่น้ำหนักของศาลที่จะดำเนินการหรือออกคำสั่งตามที่ผู้ร้องร้องขอได้ แต่เป็นกรณีที่ผู้ร้องต้องไปดำเนินการต่อ ก.ล.ต.ผู้ออกคำสั่งอายัดทรัพย์สินของผู้ร้องทั้งสาม ศาลจึงมีคำสั่งให้ยกคำร้อง

เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2550 ที่สำนักงานอัยการสูงสุด สนามหลวง นายอรรถพล ใหญ่สว่าง ผู้ตรวจราชการอัยการ ในฐานะโฆษกสำนักงานอัยการสูงสุด และนายปรเมศวร์ อินทรชุมนุม รองโฆษกฯ ร่วมกันแถลงข่าวถึงกรณีที่ศาลอาญาพิพากษายกฟ้อง นายธีรชานนท์ และ น.ส.สุภาพร ลาภวิสุทธิสิน กรรมการผู้มีอำนาจบริษัท ปิกนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นน้องชายและน้องสาวของนายสุริยา ลาภวิสุทธิสิน อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ สมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กับพวกรวม 22 คน ร่วมกันเป็นจำเลย ที่กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 กรณีไม่รายงานงบการเงินตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการตามที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) กำหนดไว้ ซึ่งบริษัทได้ตกแต่งบัญชีรายได้ระหว่าง 1 เมษายน-1 กันยายน 2547 ให้มีมูลค่าสูงกว่า 400 ล้านบาท ว่าทางอัยการเตรียมยื่นอุทธรณ์

นายอรรถพลกล่าวว่า อัยการพิจารณาแล้วเห็นว่าคำพิพากษาของศาลดังกล่าวยังคงคลาดเคลื่อนกับข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย โดยเฉพาะในประเด็นการทำสัญญาเช่าโดยไม่มีเจตนาผูกพันกันจริงแล้วนำไปลงบัญชีแยกประเภท ซึ่งเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์ฯ ม. 312 และ 56 ซึ่งหลักฐานทั้งหมดที่อัยการนำสืบเห็นว่าเพียงพอที่จะชี้ให้เห็นการกระทำความผิดตามข้อกล่าวหาแล้ว อีกทั้งความผิดดังกล่าวเป็นความผิดทางเศรษฐกิจ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมโดยรวม อัยการจึงจะต้องอุทธรณ์คำพิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้ในคดีนี้ต่อไป

พนักงานอัยการจึงได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นดังกล่าวในคดีหมายเลขดำ ผบอ.45/2550 ที่พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ฟ้อง นายธีรชานนท์ ลาภวิสุทธิสิน อดีตกรรมการผู้จัดการบริษัท ปิกนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), น.ส.สุภาพร ลาภวิสุทธิสิน รองกรรมการผู้จัดการ บริษัท ปิกนิค ทั้งสองเป็นน้องชายและน้องสาวของ นายสุริยา ลาภวิสุทธิสิน อดีต รมช.พาณิชย์, นายอนุกุล ตั้งเรืองเกียรติ, นายพิริยะ ถาวร, นายเฉลิมชัย ชุบผา, น.ส.นุชนาฏ ปริกสุวรรณ, นายปรเมศ ละอองสุวรรณ, นายทวีทรัพย์ เกริกเกียรติศักดิ์, นายกฤษณ์ ไพรเจริญ, นายพินิจ พุทธศาสตร์, บริษัท โรงบรรจุแก๊สเทพารักษ์, บริษัท สังก้องก๊ากซ์, บริษัท

อุตสาหกรรม เอ ซี เอส, บริษัท โรงบรรจุแก๊สนครปฐม, บริษัท โรงบรรจุแก๊ส แจ้งวัฒนะ 23, บริษัท ลาดกระบังปิโตรเลียม, บริษัท โรงบรรจุแก๊สยูนิเวอร์เซลล์, บริษัท ปทุมเกตน์ เทรตดีง, บริษัท บรรจุแก๊สโพรงมะเดื่อ, บริษัท โรงบรรจุแก๊สธรรมศาลา, บริษัท พี.ไพรส์ ซับพลายส์ แอนด์ คอนสตรัคชั่น และบริษัท ปิคนิค ร่วมกันเป็นจำเลยที่ 1-22 ในความผิดตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535

ปรากฏว่า วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2555 ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับว่า จำเลยที่ 1 และ 2 มีความผิดตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์ฯ พ.ศ.2535 มาตรา 56(1) ถึง (3) ประกอบมาตรา 312 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ฐานเป็นกรรมการของบริษัทมหาชนจำกัด ร่วมกันทำหรือยินยอมให้ทำบัญชีหรือเอกสารของนิติบุคคลไม่ถูกต้องตรงต่อความเป็นจริง หรือเป็นเท็จ เพื่อลวงบุคคลใดๆ เป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ลงโทษจำเลยที่ 1 และ 2 ทุกกรรมเป็นกระทงความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ให้จำคุกจำเลยที่ 1 และ 2 คนละ 6 ปี รวม 2 กระทง รวมจำคุกจำเลยที่ 1 และ 2 คนละ 12 ปี ส่วนจำเลยที่ 3-21 มีความผิดตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์ฯ พ.ศ.2535 มาตรา 315 ฐานกระทำการด้วยประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่กรรมการซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล ลงโทษจำคุกจำเลยที่ 3-10 เป็นเวลา 5 ปี ส่วนจำเลยที่ 11-21 ลงโทษปรับบริษัทละ 6 แสนบาท และจำเลยที่ 22 มีความผิดตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์ฯ พ.ศ.2535 มาตรา 56(1) ถึง (3) ประกอบมาตรา 274 วรรคหนึ่ง ฐานเป็นบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ไม่รายงานงบการเงินเป็นไปตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด ปรับจำเลยที่ 22 จำนวน 1 แสนบาท สำหรับ นายปรเมธ จำเลยที่ 7 ที่หลบหนีไปไม่มาฟังคำพิพากษาศาลมีคำสั่งให้ออกหมายจับต่อไป

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่าระหว่างวันที่ 1 เม.ย.-1 ก.ย.47 นายธีรชานนท์ และ น.ส. สุภาพร จำเลยที่ 1 และ 2 เป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทน บริษัท ปิคนิค จำเลยที่ 22 ร่วมกันทำสัญญาเช่าถังแก๊สกับจำเลยที่ 11-20 รวม 42 ฉบับ โดยคู่สัญญาไม่มีเจตนาให้มีผลผูกพันและปฏิบัติตามสัญญา เพื่อนำเงินค่าเช่าไปลงบัญชีเป็นรายได้ของจำเลยที่ 22 ทั้งที่ความจริงไม่ได้มีการเช่าถังแก๊ส และไม่มีการจ่ายเงิน ทั้งนี้ จำเลยที่ 1 และ 2 ร่วมกันกระทำหรือยินยอมให้กระทำการบันทึกรายได้ค่าเช่าแก๊สอันเป็นเท็จ ไม่ตรงกับความเป็นจริงเพื่อลวงให้บุคคลใดๆ เชื่อว่า บริษัท ปิคนิค จำเลยที่ 22 มีรายได้สูงขึ้น สามารถนำไปจ่ายปันผลให้แก่พนักงานที่สนใจเข้ามาลงทุนกับปิคนิคจำเลยที่ 22 โดยมีการนำยอดรายได้ค่าเช่าถังแก๊สมาบันทึกในงบการเงินและยื่นต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ซึ่งไม่ตรงกับความเป็นจริง

เหตุผลที่ศาลอุทธรณ์กลับคำพิพากษาศาลชั้นต้นเนื่องจากศาลอุทธรณ์เห็นว่า ปิคนิค เป็นผู้ค้าแก๊ส รายใหญ่จัดหาถังแก๊สให้แก่โรงบรรจุแก๊สซึ่งเป็นผู้ค้ารองลงมา ยืมถังแก๊ส โดยเรียกค่ามัดจำถังแก๊สและเมื่อโรงบรรจุแก๊สส่งแก๊สให้แก่ลูกค้ารายย่อยก็จะเรียกค่ามัดจำถังแก๊สไว้เป็นทอดๆ เมื่อลูกค้าส่งคืนถังแก๊สสามารถเรียกเงินมัดจำคืนได้ทันที ต่อมาวันที่ 1 เม.ย.47 ปิคนิคเปลี่ยนวิธีการโดยทำสัญญาให้โรงบรรจุแก๊สเช่าถังแก๊สจากปิคนิค แทน การวางเงินมัดจำ โดยทำสัญญาเช่าถังแก๊สกับโรงบรรจุแก๊ส 10 แห่ง รวม 42 ฉบับ ก่อนที่ปิคนิคนำเงินค่าเช่าถังแก๊สไปลงบัญชีแยกประเภทประจำเดือน เม.ย.-ธ.ค.47 และนำส่งงบการเงินไตรมาสที่ 2 และที่ 3 กับงบประจำปี 2547 ของปิคนิค เป็นงบกำไรขาดทุน จำนวน 178,440,072 บาท ยื่นต่อ ก.ล.ต.

ศาลเห็นว่า การทำสัญญาระหว่างปิกนิกกับโรงบรรจุแก๊ส 10 แห่ง นั้น เป็นสัญญาเช่าที่มีความผิดปกติ เมื่อโรงบรรจุแก๊ส 10 แห่ง มีสถานะขาดทุน ไม่อาจกระจายแก๊สไปยังลูกค้าไปทั่วถึง อีกทั้งการทำสัญญาเช่าดังกล่าว โรงบรรจุแก๊ส 10 แห่ง เป็นฝ่ายเสียเปรียบทางการค้า จากพยานหลักฐานโจทก์เชื่อว่า ปิกนิก ไม่ได้มีเจตนาทำสัญญาเช่าแก๊สกับโรงบรรจุแก๊ส 10 แห่ง อย่างแท้จริง เป็นการทำสัญญาเช่าอันเป็นเท็จ เพื่อตกแต่งบัญชี เพื่อลวงบุคคลใดๆ การกระทำของนายธีรชานนท์ และ น.ส. สุภาพร เป็น ความผิดตามฟ้อง ขณะที่บุคคล และ โรงบรรจุแก๊ส 10 แห่ง เป็นบริษัทในเครือญาติ และอยู่ในความควบคุมของนายธีรชานนท์ และ น.ส. สุภาพร โดยบุคคลดังกล่าว มีอำนาจกระทำการแทน โรงบรรจุแก๊ส 10 แห่ง จึงมีความผิดฐานช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่นายธีรชานนท์ และ น.ส. สุภาพร

ศาลอุทธรณ์ยังวินิจฉัยว่า ปิกนิก ส่งงบการเงินรายไตรมาสและงบการเงินประจำปี 2547 ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนกำหนดตามฟ้อง โดยศาล เห็นว่า เมื่อปิกนิก ไม่ได้ทำสัญญาเช่าแก๊สกับโรงบรรจุแก๊ส 10 แห่ง อย่างแท้จริง เมื่อกระทำไปเพื่อตกแต่งบัญชีของจำเลยที่ 22 ให้มีกำไรมาก เพื่อลวงคนทั่วไป โดยส่งงบการเงินประจำปี 2547 แก่ ก.ล.ต.ว่า ในปี 2547 มีรายได้สูงถึง 7,350,500,000 บาท มีกำไร 178,440,072 บาท เมื่อการทำสัญญาเช่าไม่มีเจตนาที่จะผูกพันตามสัญญาเช่าจริง ปิกนิก จึงมีความผิดตามฟ้อง

บทสรุป

กรณีศึกษา บริษัทปิกนิก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เป็นกรณีศึกษาที่มีความซับซ้อนทั้งในด้านธุรกรรมและมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากผู้บริหารบริษัทถูกกล่าวหาว่าได้จัดทำเอกสารและบัญชีของบริษัทอันเป็นเท็จพร้อมกล่าวโทษผู้ที่เกี่ยวข้องอีกหลายรายเนื่องจากได้ให้ความช่วยเหลือในการทำทุจริตดังกล่าว โดยบริษัทได้ใช้กลวิธีในการสร้างรายได้เทียมให้กับบริษัทเพื่อแสดงผลการดำเนินงานที่ดีกว่าความเป็นจริง โดยอาศัยกลไกทางการบัญชีคือการรับรู้รายได้จากการเปลี่ยนวิธีการใช้แก๊สจากการจ่ายค่ามัดจำถังแก๊ส ซึ่งซึ่งตามหลักการบัญชีแล้ว บริษัทจะไม่สามารถรับรู้เงินมัดจำถังเป็นรายได้ของกิจการในปีที่รับเงินมัดจำ แต่ต้องบันทึกเป็นรายการหนี้สินจนกว่าจะมั่นใจว่าลูกค้าจะไม่มาขอรับเงินมัดจำคืน ซึ่งโดยทั่วไปคือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่มีการวางเงินมัดจำ และไม่สามารถรับรู้ว่าเป็นรายได้ของบริษัท มาเป็นการจ่ายค่าเช่าล่วงหน้าเป็นเวลา 3 ปีและรับรู้รายได้จากการให้เช่าถังแก๊สได้ทันที รวมทั้งการจ่ายเงินให้โรงบรรจุแก๊สเพื่อนำมาจ่ายค่าเช่าถังแก๊สและการขายแก๊สให้โรงงานบรรจุแก๊สดังกล่าวในราคาที่สูงกว่าที่ขายให้โรงบรรจุแก๊สรายอื่น อีกทั้งยังมีการสร้างรายได้เทียมโดยการทำใบสั่งซื้อถังบรรจุแก๊สปลอม ทำให้รายได้และกำไรของบริษัทสูงกว่าความเป็นจริงมาก เพื่อให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าบริษัทมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถนำไปจ่ายเงินปันผลให้แก่นักลงทุนที่สนใจเข้ามาลงทุนกับบริษัท ซึ่งเป็นเหตุผลในการกำหนดให้ผู้บริหารหรือกรรมการ ในฐานะผู้ทำการแทนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบในทางอาญาด้วย เพื่อป้องกันความเสียหายทางเศรษฐกิจจากการกระทำของนิติบุคคลและมีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อตลาดหลักทรัพย์ไทย และการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศไทย รวมทั้งภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในด้านการลงทุนจากต่างประเทศ

ประเด็นอภิปรายในชั้นเรียน

1. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (White Collar Crimes) คืออะไร แตกต่างกับอาชญากรรมธรรมดาอย่างไร
2. ท่านเห็นว่าการทุจริตด้วยวิธีการตกแต่งบัญชี ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างไรบ้าง
3. ความรับผิดชอบทางอาญา (Criminal Culpability) ของกรรมการในฐานะผู้แทนนิติบุคคลหรือกระทำในนามของนิติบุคคลมีในกรณีใดบ้าง ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้แทนนิติบุคคลควรต้องรับผิดชอบในทางอาญาด้วย เพราะเหตุใด
4. การลงโทษนิติบุคคลในทางอาญาในปัจจุบันเป็นอย่างไร ท่านเห็นว่าเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. จากกรณีศึกษาที่ท่านเห็นว่าการนำหลักกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) มาใช้ในประเด็นใดได้บ้าง
6. ข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ว่า “ ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดให้ถือว่า กรรมการ ผู้จัดการ ผู้แทนนิติบุคคล หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลมีความผิดด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำนั้น ”
ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

เอกสารอ้างอิง

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในคดีหมายเลขดำ ผบอ.45/2550. (2555).

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2554). โครงการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันใน

วงการธุรกิจเอกชนไทยกับแนวทางแก้ไขและป้องกัน(รายงานฉบับสมบูรณ์)

บริษัท ปิคนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน). (2548). หนังสือรายงานประจำปี 2547.

บริษัท ปิคนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน). 2547-2551. งบการเงินที่ตรวจสอบแล้ว

อังครัตน์ เปรียบจริยวัฒน์. (2555). กรณีศึกษาการตกแต่งงบการเงิน: บริษัทปิคนิคจำกัด(มหาชน).

สุกัญญา ปกป้อง. (2554). อิทธิพลข่าวหนังสือพิมพ์กับการเปลี่ยนแปลงราคาหุ้น:กรณีศึกษาบริษัทปิคนิค คอร์

ปอรรค์ชั้นจำกัด (มหาชน)

วสันต์ กาญจนมุกดา. (2550). การตกแต่งงบกระแสเงินสด. วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ.

มหาวิทยาลัยทักษิณ. ฉบับที่ 2 ปีที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2550

หนังสือพิมพ์

มติชนรายวัน. (2548). ไขปริศนาธุรกรรม "ปิคนิค" กลการเงินหรือกลการเมือง? 06 มิถุนายน.

----- (2548). เปิดสายสัมพันธ์ 16 โรงก๊าซ. 10 มิถุนายน.

----- (2548). จับตา"ปิคนิค"แจง ก.ล.ต. ปมเครือข่ายโรงแก๊ส- อัญญาซื้อขนมยาย? 27 มิถุนายน.

----- (2548). ข่าวทะเลธุรกรรม"ปิคนิค" ผู้สอบบัญชีตั้งข้อสงสัย. 29 มิถุนายน.

----- (2548). ก.ล.ต. แจ้งความแต่งบัญชี "2บีก" ปิคนิค ปั่นกำไรสูงเกินจริง 178 ล. 1 กรกฎาคม.

,

----- (2548). คำร้องทุกขั้วกล่าวโทษผู้บริหาร. 2 กรกฎาคม.

----- (2548). ข่าวทะเล"ปิคนิค" โต3เท่า ของจริงหรือภาพ "ลวงตา"? 4 กรกฎาคม.

----- (2548). เปิดฐานะการเงิน "ปิคนิค" ครึ่งปี หนี้ 4,000 ล้านบาทจ่ายสิ้นปี เจริญขยายหนี้ 3 ปี.

22 สิงหาคม.

ประชาชาติธุรกิจ . (2548). ข่าวเจาะ ประชาชาติฯ ทลายเครือข่าย "ปิคนิค". 04 กรกฎาคม.

แนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

จักรกฤษณ์ โพดาพล*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างโดยใช้วิธีวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research: PPR) ของวิโรจน์ สารรัตน์ โดยกระบวนการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการพัฒนาร่างข้อเสนอ ประกอบด้วย 2 ระยะ ระยะที่ 1 คือการศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 คือการปรับปรุงข้อเสนอขั้นตอนการวิเคราะห์ร่างข้อเสนอประกอบด้วย 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาควบคู่ไปพร้อมกันระหว่าง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการนำเสนอรับฟังต่อคณะกรรมการกลุ่มงานวิจัย ระยะที่ 2 คือ การนำเสนอรับฟังความคิดเห็นต่อที่ประชุมประจำเดือนบุคลากรผลการวิจัยอยู่ในเกณฑ์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และการยอมรับ

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง 5 ด้าน ประกอบด้วย 10 แผนงาน 15 เป้าหมาย 19 โครงการด้านการพัฒนาการผลิตงานวิจัย ประกอบด้วย 3 แผนงาน 3 เป้าหมาย 3 โครงการ ด้านการจัดการความรู้จากงานวิจัย ประกอบด้วย 2 แผนงาน 3 เป้าหมาย 5 โครงการ ด้านการสนับสนุนทุนงานวิจัย ประกอบด้วย 2 แผนงาน 2 เป้าหมาย 4 โครงการ ด้านการตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย ประกอบด้วย 1 แผนงาน 2 เป้าหมาย 2 โครงการ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วย 2 แผนงาน 5 เป้าหมาย 5 โครงการ

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริมงานวิจัยงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง

* อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง chakgrit.po@hotmail.com

The Guideline for Promotion of Buddhism Research of Mahamakut Buddhist University: Srilanchang Campus.

Abstract

This research paper is aimed to present The guideline for promotion of Buddhism research of Mahamakut Buddhist University: Srilanchang Campus. This research is participatory policy research with two stages of conducting research, as follows: The First stages was developing guideline recommendations consisting of phase 1 were: a documentary study, a survey research, and interview of stakeholder, and phase 2 was the proposal improvement. The Second stage was analyzing guideline recommendations consisting of phase 1 was a parallel study between experts in – depth interview and focus group of research committee, and phase 2 was public hearing. Research result based on suitability, Feasibility, Usefulness, And acceptance.

The results finding: guidelines for promotion of Buddhism research of Mahamakut Buddhist University: Srilanchang Campus., followed by 5 components were: The research productivity development consisting of 3 plans, 3 targets, and 3 projects. The knowledge management consisting of 2 plans, 3 targets, and 5 projects. The resource supporting consisting of 2 plans, 2 targets, and 4 projects. The research publishing consisting of 1 plans, 2 targets, and 2 projects. And The research useful consisting of 2 plans, 5 targets, and 5 projects.

Keywords : The guideline for promotion of research, Buddhism research, Mahamakut Buddhist University: Srilanchang Campus.

บทนำ

“ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา”

ปรัชญามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมแห่งความรู้ ประเทศต่าง ๆ ได้ขับเคลื่อนประเทศโดยอาศัยแนวคิดที่ว่า “การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้” (knowledge – based economy & society) แทนแนวคิดเดิมในศตวรรษที่ 20 คือ “การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอุตสาหกรรม” (industrial economy & society) การจัดการความรู้ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญเพื่อก่อให้เกิดมูลค่าสูงสุดขององค์ความรู้นั้น ๆ ผ่านกระบวนการต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การเลือกความรู้ไปจนถึงการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555 – 2559) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศไว้ภายใต้หลักการเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีพันธกิจและวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศภายใต้บริบท “การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้” ในพันธกิจข้อที่ 3 ไว้ว่า “พัฒนาฐานการผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีคุณภาพบนฐานความรู้ความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญา สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ปรับโครงสร้างการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม” และ วัตถุประสงค์ข้อ 3 ไว้ว่า “เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ คุณภาพ และยั่งยืน มีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายด้านการผลิตสินค้าและบริการบนฐานปัญญา นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในภูมิภาคอาเซียน มีความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ” ขับเคลื่อนโดยใช้ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาค้นคว้าวิจัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเตรียมคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันเพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรมจริยธรรม มีความเพียร และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคน รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชน และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

การวิจัยเป็นรูปแบบการแสวงหาความรู้ที่อาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ คือสามารถอธิบายได้และมีความน่าเชื่อถือโดยอาศัยกระบวนการที่พิสูจน์ได้ เพราะเป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การค้นคว้าและการวิจัยเป็นกระบวนการที่วางอยู่บนฐานของการอธิบายด้วยเหตุและผล อันเป็นสิ่งสำคัญของการมีวิถีคิดที่เป็นระบบ การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้ฐานความรู้ (วิชิต กำมันตะคุณ, 2552) และ ทรงธรรม ธีระกุล. (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ความถูกต้อง ในสิ่งที่ต้องการศึกษา มีการรวบรวมข้อมูล การจัดระเบียบข้อมูล การวิเคราะห์และตีความหมายของผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญของ

การวิจัย คือ การได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ในสิ่งที่ต้องการศึกษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เป็นการกระทำอย่างมีระบบที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ การวิจัยเกิดขึ้นด้วยเหตุผลที่สำคัญ 2 ประการ คือ การวิจัยเพื่อความรู้ทางวิชาการ และการวิจัยประยุกต์ ซึ่งเป็นการวิจัยที่นำผลมาใช้ในทางปฏิบัติโดยตรง

สำหรับแวดวงการศึกษา ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ในการผลิตกำลังของชาติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน รัฐบาลได้มีนโยบาย สำคัญ 7 ประเด็น ดังนี้ 1) เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยปฏิรูประบบความรู้ในสังคมไทย 2) สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา 3) ปฏิรูปครู โยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอน องค์กรทางการศึกษาต้องก้าวตามให้ทัน 4) จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษา และอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน 5) พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 6) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ และ 7) เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) ในเมื่องานวิจัยเป็นงานสำคัญต่อการ พัฒนาประเทศเช่นนี้ สังคมจึงกำหนดให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการที่จะทำงานวิจัย และถือกันว่างานวิจัยเป็นบทบาทที่สำคัญของมหาวิทยาลัย คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ดำเนินการจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565) ขึ้น โดยมีเนื้อหาสำคัญ คือ อุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการเพิ่มศักยภาพของประเทศในเวทีสากล ผ่านการสร้างและพัฒนา กำลังคน และการสร้างความรู้และนวัตกรรมผ่านระบบการวิจัยและพัฒนา เพื่อประโยชน์ในภาคการผลิต โครงสร้างพื้นฐานและการยกระดับความเข้มแข็งของสังคมโดยรวม นอกจากนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริม สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2552 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีโครงการส่งเสริมการ วิจัยในอุดมศึกษาและการพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ โดยมีวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยวิจัย แห่งชาติที่มีคุณภาพระดับโลกที่มีบริบทและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อยกระดับมหาวิทยาลัยไทยโดยรวมให้มีศักยภาพด้านการวิจัยที่สูงขึ้น และยกระดับมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพ ด้านการวิจัยของประเทศสู่มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติที่มีขีดความสามารถระดับโลก 2) เพื่อผลิตกำลังคน ระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาทั้งชุมชนอุตสาหกรรมและระบบนวัตกรรม ซึ่ง นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีระดับนานาชาติ 3) เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ เป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยพัฒนา และการฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค ทั้งนี้ได้มีกิจกรรมหลักสำคัญ 2 กิจกรรม คือการพัฒนาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ และการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา (สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง สังคมไทยหรือวัฒนธรรมไทยนั้น สิ่งที่ขาดมิได้ก็คือ เรื่องของ พระพุทธศาสนา โดยจะเห็นได้จากงานวิจัยของนักวิชาการจากโลกตะวันตกที่มาทำวิจัยเรื่องสังคมไทยนั้น ส่วน หนึ่งที่สำคัญ ซึ่งจะต้องมีส่วนร่วมในเรื่องที่ทำวิจัยด้วยไม่พ้นเลย ก็คือเรื่องพระพุทธศาสนา พระพรหมคุณา ภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2534) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการวิจัยทางพระพุทธศาสนา ซึ่งได้เกิดมิติในการแสวงหา ทิศทางและแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาของโลก นักวิชาการหรือปัญญาชนในประเทศที่พัฒนาแล้วจำนวน หนึ่ง ได้หันมาสนใจพระพุทธศาสนาด้วย การทำการวิจัยทางพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมาย 2 ประการคือ 1) เป็นการศึกษพระพุทธศาสนาเพื่อ ความเข้าใจสังคมไทยและหรือเพื่อประโยชน์ของสังคมไทยเองและ 2) เป็น

การศึกษาพระพุทธศาสนาในแง่ที่ จะก้าวไปสู่การแก้ปัญหาของชาวโลกทั้งหมด หรือเพื่อร่วมสร้างสรรค์อารยธรรมของโลกนั่นเองเมื่อตรวจสอบหัวข้อโดยรวมของงานวิจัยโดยส่วนใหญ่จะพบว่า งานวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและพระพุทธศาสนาโดยรวม จำนวนเนื่องานวิจัยแล้วยังถือว่าไม่มากนักเมื่อเทียบกับงานวิจัยทางด้านอื่น ๆ ที่ทำการวิจัยในประเทศไทย

พระเทพปริยัติเมธี. (ม.ป.ป.) กล่าวว่า งานวิจัยทางการศึกษาทางพุทธศาสนาอยู่ภายใต้กรอบพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับ พระพุทธองค์บ้าง ศาสนธรรมบ้าง ศาสนบุคคลบ้าง ศาสนวัตถุบ้าง ศาสนพิธีบ้าง รวมถึงสาธารณูปการและงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2534) กล่าวว่า อาจจะได้ศึกษาได้โดยทำเป็น 3 ขั้นตอนคือขั้นที่ 1 คือใช้กรอบความคิดแบบตะวันตก แล้วนำเนื้อหาของพระพุทธศาสนาผสมผสานลงไป หมายความว่า ใช้กรอบของตะวันตกสำรวจดูว่า ในหัวข้อเรื่องอย่างนี้พระพุทธศาสนาว่าไว้อย่างไรแล้วก็ดึงออกมา เป็นการรวมว่าพระพุทธศาสนาว่าอย่างนี้ แต่ที่จริงกรอบความคิดเป็นของตะวันตกขั้นที่ 2 คือเป็นตัวแนวคิดทางพุทธศาสนาตามขั้นที่ 1 แล้ว ก็มาเปรียบเทียบกับตะวันตกวิชาการของตะวันตกในเรื่องนี้เป็นอย่างนี้ ของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างนี้ โดยเปรียบเทียบให้เข้าของ ซึ่งที่จริงขั้นนี้ไม่ใช่ขั้นที่ดี เพราะว่าในขั้นนี้มีทางที่เกิดอคติเข้าไปปะปนได้ ถึงจะมีอคติบ้าง แต่ก็ต้องคอยระวังและเตือนสติตนเองไว้ โดยพยายามเปรียบเทียบให้เข้าของ แล้วจะเกิดความรู้ความเข้าใจได้ความคิดมากยิ่งขึ้นและขั้นที่ 3 คือข้ามพ้นกรอบความคิดตะวันตกมาสู่ความคิดของตัวเอง จึงได้ความรู้ความคิดที่เป็นเนื้อแท้ของเรื่องนั้น เจ้าตัวเนื้อแท้อย่างแท้จริง ตอนนี้จะจะเป็นขั้นที่บรรลุผลสำเร็จ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์หรือมหาวิทยาลัย ทางพระพุทธศาสนาการส่งเสริมพระพุทธศาสนา เป็นพันธกิจที่เพิ่มเข้ามาซึ่งมหาวิทยาลัยทั่วไปไม่มีในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่จัดการศึกษา ให้แก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ หรือประชาชนทั่วไปโดยมีปรัชญาว่า “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา” การศึกษาพระไตรปิฎก และวิชาทางพระพุทธศาสนาขั้นสูงจึงได้สอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงก็คืองานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่จัดแปลจัดชำระพระไตรปิฎก อรรถกถาและฎีกา ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาได้ชัดเจน ถูกต้อง การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจึงถือเป็นอีกพันธกิจหนึ่งที่สำคัญ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่ามีแนวทางอะไรบ้างเพื่อส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อที่จะพัฒนางานวิจัยของวิทยาเขตเป็นไปตามปรัชญาที่ว่า “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา”

ภูมิหลังมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เป็นวิทยาเขตที่ 7 ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ประกอบด้วย 7 วิทยาเขต 3 วิทยาลัยศาสนศาสตร์ ถ้าจะกล่าวถึงภูมิหลังวิทยาเขต จำเป็นต้องกล่าวถึงมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยโดยภาพรวมก่อน

ประวัติการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานบรมราชานุญาต ให้ตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร พระราชทานนามว่า “มหามกุฏราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนของภิกษุสามเณร ทรงอุทิศพระราชทรัพย์บำรุงประจำปีพระเถรานุเถระคณะธรรมยุตมีสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสเป็นประธาน ได้ประกอบพิธีเปิดมหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2436 และทรงพระโปรดเกล้าฯ รับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์สืบมาจนถึงปัจจุบันสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส จึงทรงตั้งวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการของมหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้น 3 ประการ คือ 1) เพื่อเป็นสถานศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย 2) เพื่อเป็นสถานศึกษาวิทยาอันเป็นของชาติภูมิและของต่างประเทศแห่งกุลบุตร และ 3) เพื่อเป็นสถานจัดการสั่งสอนพระพุทธศาสนา

ต่อมาเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2488 สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ในฐานะที่ทรงเป็นนายกกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย พร้อมด้วยพระเถรานุเถระ จึงได้ประกาศตั้งสถาบันการศึกษาขั้นสูงในรูปของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาขึ้น เรียกว่า “สภาการศึกษาของมหามกุฏราชวิทยาลัย” โดยมีจุดมุ่งหมายคือ 1) เพื่อเป็นสถานศึกษาพระปริยัติธรรม 2) เพื่อเป็นสถานศึกษาวิชาของชาติและของต่างชาติ 3) เพื่อเป็นสถานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในและนอกประเทศ 4) เพื่อให้ภิกษุสามเณรมีความรู้และความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น 5) เพื่อให้ภิกษุสามเณรมีความรู้และความสามารถในการค้นคว้า ได้ตอบหรืออภิปรายธรรม ได้อย่างกว้างขวางแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ 6) เพื่อให้ภิกษุสามเณรได้เป็นกำลังสำคัญในการจรรโลงพระพุทธศาสนา และเป็นศาสนทายาทที่เหมาะสมแก่กาลสมัย และ 7) เพื่อความก้าวหน้าและคงอยู่ตลอดเวลาของพระพุทธศาสนาและได้เริ่มเปิดการเรียนการสอนเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2489 เป็นต้นมา ทั้งนี้ภายใต้การบริหารของกรรมการเรียกว่า “กรรมการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย” ปัจจุบันเรียกว่า “กรรมการสภามหาวิทยาลัย”

มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา อันมีนามว่า “สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย” ได้พัฒนามาเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้นามใหม่ว่า “มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” โดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นเรียกว่า “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540” มาตรา 6 กล่าวได้ว่า “มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ตั้งกล่าวเป็นนิติบุคคล และเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาที่กว้างกว่าเดิม คือ “ให้

การศึกษา วิจัย ส่งเสริมและให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม”

ในยุคที่ 2 (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516) เมื่อนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงได้ขยายการศึกษาจากส่วนกลางออกสู่ส่วนภูมิภาค โดยจัดตั้งเป็นวิทยาเขต 7 แห่ง คือ

- 1) วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครปฐม
- 3) วิทยาเขตอีสาน ตั้งอยู่ที่ จังหวัดขอนแก่น
- 4) วิทยาเขตล้านนา ตั้งอยู่ที่ จังหวัดเชียงใหม่
- 5) วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 6) วิทยาเขตร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ที่ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 7) วิทยาเขตศรีล้านช้าง ตั้งอยู่ที่ จังหวัดเลย

ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. 2530 มหาวิทยาลัยได้ตระหนักว่าวิชาการทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการสอนธรรมะที่ทันสมัย และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและวิทยาการด้านต่าง ๆ จึงอนุมัติให้เปิดดำเนินการจัดตั้งโครงการบัณฑิตศึกษาขึ้น เพื่อเปิดสอนในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก เรียกว่า “บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2530 โดยได้เปิดสอนในระดับปริญญาโทครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2531 และได้เปิดสอนในระดับปริญญาเอกครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2548 และในยุคที่ 3 (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้ขยายการศึกษาจากวิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยจัดตั้งเป็นวิทยาลัยเพิ่มอีก 3 แห่ง คือมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ที่ จังหวัดกาฬสินธุ์ และวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ตั้งอยู่ที่ จังหวัดยโสธร

ประวัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

จากหนังสือคู่มือนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กล่าวไว้ว่า วัดศรีสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดเลย เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่มืองเลย เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม –บาลี และแผนกสามัญศึกษา เป็นที่ประชุมอบรมพระสังฆาธิการระดับจังหวัด เป็นศูนย์กลางการสอบพระปริยัติธรรมสนามหลวงทุกปี การศึกษาพระปริยัติธรรม ณ สำนักศาสนศึกษาแห่งนี้ เจริญรุ่งเรืองมาตลอด (วิทยาเขตศรีล้านช้าง, 2557)

เมื่อ พ.ศ. 2536 พระธรรมวรालังการ (หลวงปู่ศรีจันทร์ วัณณาโก) ได้ปรารภถึงความจำเป็นของพระภิกษุสามเณรในภูมิภาคนี้ มีความลำบากในการเข้าไปศึกษาต่อในส่วนกลาง จึงได้เริ่มโครงการเปิดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรขึ้น และได้จัดตั้งกรรมการพิจารณาจัดทำโครงการจัดตั้งวิทยาเขต จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อเสนอขอเปิดเป็นศูนย์ของวิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น โดยท่านพระเดชพระคุณพระธรรมวรอลังการ รับอุปถัมภ์ด้านทุนทรัพย์ในการดำเนินการ และได้รับ

อนุมัติให้เป็นสาขาวิทยาเขตอีสาน ในโครงการนำร่องวิทยาเขตนอกเขต ได้เริ่มเปิดให้การศึกษา ตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา ประกอบกับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้พิจารณาเห็นความสำคัญของการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยปรับปรุงการผลิตบัณฑิต และการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ตามทิศทางการพัฒนาประเทศ ภายใต้กรอบแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 เพื่อคุณภาพและความเสมอภาคของระบบการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อฟื้นฟูการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ในภูมิภาคนี้ให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น คณะสงฆ์ คณะศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเลย (ปัจจุบันมีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย) คณะกรรมการวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย พร้อมด้วย พุทธสมาคม อุบาสก อุบาสิกา ชาวจังหวัดเลยมีมติเป็นเอกฉันท์ ยินดีให้มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มาเปิดวิทยาเขต ณ วัดศรีสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดเลย เพื่อเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่ในบริเวณนี้

วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2538 คณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์ ได้อนุมัติให้จัดตั้งวิทยาเขตได้ตามมติ สภามหาวิทยาลัย ที่ 1/2538 จึงได้จัดตั้งวิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลยขึ้น และได้ย้ายโอนนักศึกษาจาก วิทยาเขตอีสานมาสังกัดวิทยาเขตศรีล้านช้าง โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อให้เป็นสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรในภูมิภาคนี้ 2) เพื่อให้พระภิกษุสามเณร มีความรู้ความสามารถในวิทยาการ ด้านต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติไม่ขัดพระธรรมวินัย ให้มีความรู้ความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์ แก่ประชาชน 3) เพื่อให้พระภิกษุสามเณร มีความรู้ความสามารถในการค้นคว้า ได้ตอบ หรือ อภิปรายธรรม แก่ประชาชนทั่วไปได้อย่างกว้างขวาง 4) เพื่อให้พระภิกษุสามเณร ได้เป็นกำลังสำคัญในการจรรโลง พระพุทธศาสนา และเป็นศาสนทายาทที่เหมาะสมแก่กาลสมัย และ 5) เพื่อความเจริญก้าวหน้า และคงอยู่ตลอด กาลนานของพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ภายใต้การบริหารของคณะกรรมการวิทยาเขต มีการบริหารจัดการ และจัดการ ศึกษาตามนโยบายของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การดำเนินงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้แบ่งการบริหารจัดการเป็น 3 หน่วยงาน คือ สำนักงานวิทยาเขต วิทยาลัยศาสนศาสตร์ และศูนย์บริการวิชาการ ภายใต้การดูแลของ รองอธิการบดีซึ่งเป็นพระ 1 รูป และมีผู้ช่วยอธิการบดีเป็นฆราวาส 1 คน ภายใต้การกำกับดูแลของ คณะกรรมการประจำวิทยาเขต และคณะกรรมการที่ปรึกษา

สำนักงานวิทยาเขต เป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้ตั้งขึ้นตามโครงสร้างการแบ่งส่วนงานภายในวิทยาเขตตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2540 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2540 มีผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตเป็นผู้กำกับดูแล ปฏิบัติหน้าที่ตามที่รองอธิการบดีวิทยาเขตและผู้ช่วยอธิการบดีมอบหมาย ดำเนินกิจการตามนโยบายของมหาวิทยาลัย บริหารงบประมาณเพื่อกิจการของวิทยาเขต บริหารงานบุคคล งานการเงินและ

บัญชี การติดตามประสานงานแผนและงบประมาณ และหน้าที่อย่างอื่นตามที่รองอธิการบดีวิทยาเขตมอบหมาย

สำนักงานวิทยาเขต แบ่งส่วนงานตามภารกิจออกเป็น 8 กลุ่มงาน คือ 1) งานแผนงานและงบประมาณ 2) งานสารบรรณ 3) งานบริหารงานบุคคล 4) งานการเงิน/บัญชี 5) งานพัสดุ 6) งานอาคารสถานที่และยานพาหนะ 7) งานประชาสัมพันธ์ และ 8) งานติดตามประเมินผลและประสานงาน

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ เป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้ตั้งขึ้นตามโครงสร้างการแบ่งส่วนงานภายในวิทยาเขตตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2540 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2540 ได้แบ่งส่วนงานภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์ออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารทั่วไป และฝ่ายจัดการศึกษา มีผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์เป็นผู้กำกับดูแลและรับผิดชอบ ทำหน้าที่ตามที่รองอธิการบดีวิทยาเขตและผู้ช่วยอธิการบดีมอบหมาย มีภารกิจในการจัดการศึกษาตามนโยบายของมหาวิทยาลัย เสริมสร้างให้อาจารย์มีทัศนคติต่อวิชาชีพ โดยให้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในความเป็นครู ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนการสอน และผลิตบัณฑิตออกสู่สังคม การติดตามประเมินผลการศึกษา และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน และหน้าที่อย่างอื่นตามที่รองอธิการบดีวิทยาเขตมอบหมาย

ศูนย์บริการวิชาการศรีล้านช้าง เป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้ตั้งขึ้นตามโครงสร้างการแบ่งส่วนงานภายในวิทยาเขตตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2540 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2540 ได้แบ่งส่วนงานภายในวิทยาเขตออกเป็น 1 ส่วนงาน ได้แก่ งานบริหารทั่วไปและการบริการงานวิชาการมีผู้อำนวยการศูนย์เป็นผู้กำกับดูแลและรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่รองอธิการบดีและผู้ช่วยอธิการบดีวิทยาเขตมอบหมาย มีภารกิจในด้านการให้บริการวิชาการ การประชาสัมพันธ์ การวิจัย การเผยแพร่ผลงาน การอบรมสัมมนาและข้อมูลสารสนเทศ ดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชน โดยมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ ดังนี้ 1) งานสารบรรณ/ธุรการ 2) งานฝึกอบรม/พัฒนา 3) งานประชาสัมพันธ์ 4) งานวิจัย/ข้อมูลสถิติ/สารสนเทศ 5) งานห้องสมุด และ 6) งานโสตทัศนูปกรณ์และสื่อ

งานวิจัยของมหาวิทยาลัยอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์บริการวิชาการ มีผู้อำนวยการศูนย์บริการเป็นผู้ดูแล โดยมีกลุ่มงานวิจัยสถิติข้อมูลสารสนเทศเป็นผู้รับผิดชอบมีคณะทำงานเรียกว่า “คณะกรรมการกลุ่มงานวิจัยข้อมูลสถิติสารสนเทศ” ซึ่งเป็นคณาจารย์ของวิทยาเขตโดยการแต่งตั้งของรองอธิการบดีวิทยาเขต นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มีนโยบายเกี่ยวกับงานวิจัยตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ระยะที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ในข้อ 4 แผนงานวิจัย ดังนี้ 1. เพิ่มการวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาและด้านสังคมศาสตร์ให้มากขึ้น โดยมีมาตรการ คือ 1) พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยเพิ่มขึ้น โดยจัดอบรมร่วมกับสถาบันอื่น และจัดหาทุนสนับสนุนในการทำวิจัยให้เพียงพอ 2) จัดให้มีองค์กรบริหารงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ 3) สนับสนุนให้มีการวิจัยในปัญหาที่เป็นเรื่องด่วนของวิทยาเขตและสังคม 4) เผยแพร่ผลงานวิจัยของวิทยาเขตร่วมกับสถาบันอื่น ๆ 2. ดำเนินการวิจัยร่วมกับสถาบันอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ โดยมีมาตรการดังนี้ 1) ส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยร่วมกันระหว่าง

สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ 2) ดำเนินงานให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารด้านงานวิจัยระหว่างสถาบัน (วิทยาเขตศรีล้านช้าง, 2555)

แต่ผลประกันคุณภาพภายในเมื่อวันที่ 13-15 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ที่ผ่านมา องค์ประกอบที่ 4 การวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ระบบและกลไกการพัฒนางานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ 2) ระบบและกลไกการจัดการความรู้จากงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ 3) เงินสนับสนุนงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ต่อจำนวนอาจารย์ประจำและนักวิจัย ได้คะแนนต่ำสุดในทุกองค์ประกอบ ($\bar{X}=1.98$) อยู่ในระดับปรับปรุง (วิทยาเขตศรีล้านช้าง, 2555)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
2. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่ผ่านกระบวนการวิจัยในขั้นตอนการพัฒนาร่างข้อเสนอ และขั้นตอนการวิเคราะห์ร่างข้อเสนอ

กรอบแนวคิด

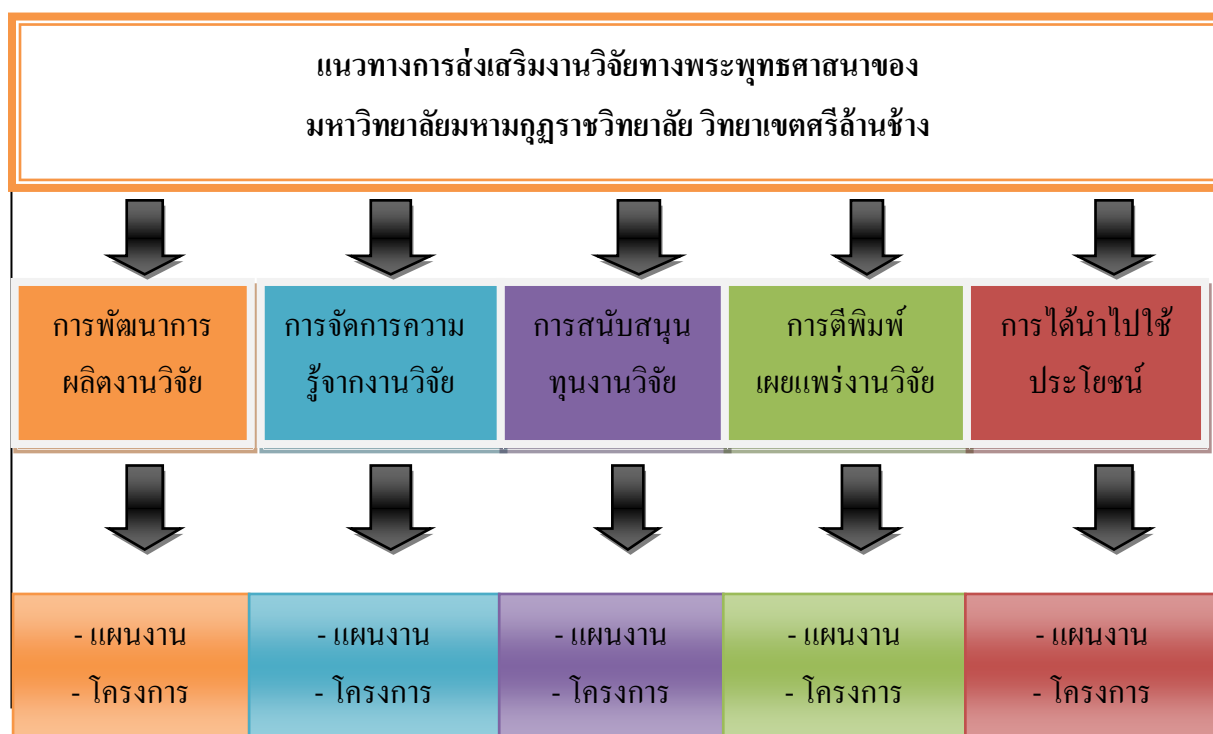
จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยได้ตั้งปัญหาสำหรับการวิจัยไว้ ดังที่กล่าวในความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คือ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการวิจัยตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา ได้คะแนนต่ำ ดังนั้นการกำหนดองค์ประกอบการดำเนินงานของกลุ่มงานวิจัยสถิติข้อมูลและสารสนเทศจึงได้ยึดตามหลักแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย

1. แนวคิดการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

โดยสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553) ได้วางหลักการไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งอาจมีจุดเน้นในเรื่องการวิจัยที่แตกต่างกันขึ้นสภาพแวดล้อมและความพร้อมของแต่ละสถาบัน อย่างไรก็ตามทุกสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีพันธกิจนี้เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจสถาบัน ดังนั้นจึงต้องมีระบบและกลไกควบคุมให้สามารถดำเนินการในพันธกิจด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพตามจุดเน้นเฉพาะของแต่ละสถาบัน เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่เกิดประโยชน์ การวิจัยจะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์จำเป็นต้องมีส่วนประกอบสำคัญดังนี้ คือ 1) สถาบันต้องมีแผนงานวิจัย มีระบบและกลไก ตลอดจนมีการสนับสนุนทรัพยากรให้สามารถดำเนินการได้ตามแผน 2) คณาจารย์มีส่วนร่วมในการวิจัยอย่างเข้มแข็ง โดยบูรณาการการวิจัยกับการจัดการเรียนการสอน และพันธกิจด้านอื่น ๆ ของสถาบัน 3) ผลงานวิจัยมีคุณภาพ มีประโยชน์ สอดคล้องยุทธศาสตร์ของชาติและมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง

2. การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกกรอบสามของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

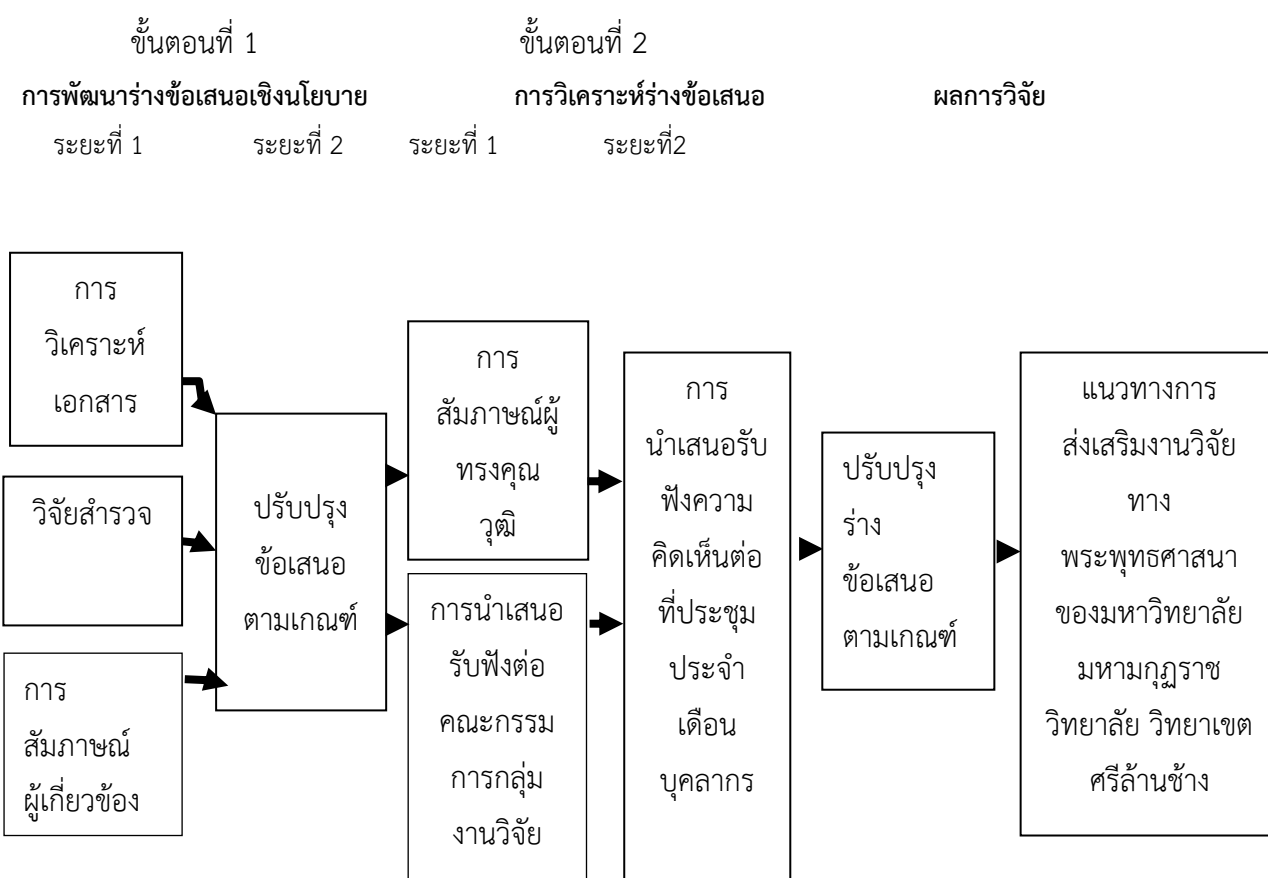
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2555) ได้กล่าวถึงงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ ว่าหมายถึง การที่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษามีการดำเนินงานตามพันธกิจด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีจุดเน้นเฉพาะโดยมีการดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน งบประมาณ มีการบริหารและการจัดการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ นักวิจัยและบุคลากรให้มีสมรรถนะในการทำวิจัยและงานสร้างสรรค์ ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายการทำวิจัยกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้ได้ผลงานวิจัย ผลงานประดิษฐ์และงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ เป็นการนำนวัตกรรมที่นำไปสู่การสร้างและพัฒนาบัณฑิตที่เรื่องปัญญา มีคุณธรรมและความเชี่ยวชาญสูง การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่และขยายพรมแดนของความรู้และทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานได้จริง ทั้งการใช้ประโยชน์ทางวิชาการ การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย และการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ตลอดจนเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ โดยมีตัวบ่งชี้ 3 ตัว คือ 5. งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ 6. งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์ และ 7. ผลงานวิชาการที่ได้รับรองคุณภาพ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย (policy research) ซึ่งผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสม (mixed methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณหรือการศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) ซึ่งใช้วิธีเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้เทคนิคและเครื่องมือหลายอย่างทั้งการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม อันจะทำข้อเสนอแนะนโยบายที่ได้จากผลการวิจัยนี้มีความเหมาะสม (propriety) และมีความเป็นไปได้ (feasibility) กับบริบทมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตามหลักการและกระบวนการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกวิธีการวิจัยแบบ การวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research: PPR) โดยการพัฒนาของ วิโรจน์ สารรัตน์ะ มีจุดเด่นในระเบียบวิธีวิจัย สามารถอธิบายตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. การพัฒนาร่างแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการวิจัยแบบ การวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research : PPR) ได้พัฒนามาจาก policy research ของ Majchrzak ซึ่งมี 2 แนวคิดที่สำคัญคือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการวิจัย (design of study) ว่าสามารถดัดแปลง (adapting) ผสม (combining) หรือปรับปรุง (improving) ให้มีความเหมาะสมได้ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่ทำระเบียบวิธีวิจัยแบบเดียวกัน แต่จะทำระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (mix methodology) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการกร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากหลากหลายแหล่ง ตามหลักสามเส้า (triangulation) เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในเวลาเดียวกันในขั้นตอนการวิจัย ซึ่งจะเห็นได้จากการพัฒนาร่างในขั้นตอนแรกนั้น ได้ดำเนินการวิจัย 4 วิธี เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มงานวิจัยสถิติข้อมูลและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เป็นร่างที่ 1 คือ การวิเคราะห์เอกสาร (documentary study) การการศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (in-depth interview) ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยทั้งสามวิธีครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลมาประกอบพิจารณาจัดทำร่างข้อเสนอ(Best Practice) เป็นไปอย่างครอบคลุม มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาตลอดจนความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนเป็นที่ยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. แนวคิดที่วางงานวิจัยส่วนใหญ่จะจบลงตรงที่มีการสรุปผลและการให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย แต่การวิจัยเชิงนโยบายจะไม่หยุดลงเพียงข้อเสนอแนะที่มำเท่านั้น แต่จะศึกษาต่อเนื่องเพื่อคาดคะเนถึงโอกาสในการปฏิบัติ (estimating the probability of implementation) ของข้อเสนอนั้นด้วย โดยในขั้นตอนพิจารณาร่างข้อเสนอ (Best Practice) ในระยะที่ 2 ได้ใช้หลักการการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนแรกมาใช้ประกอบการพิจารณาเสมือนเป็นการวิเคราะห์อิทธิพลและท่าทีการสนับสนุนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปในตัว ขณะเดียวกันก็พิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติด้วย ซึ่งจะส่งผลต่อร่างข้อเสนอตามหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นไปตามหลักการ รูปแบบกลุ่ม (group model) ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมและการหาจุดร่วมระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยอาศัยหลักการเสียงข้างมาก การประนีประนอม และการเจรจาต่อรอง รูปแบบระบบ (system model) ยึดแนวคิดที่ว่านโยบายเป็นปัจจัยป้อนออก (output) ที่เกิดจากปัจจัยป้อนเข้า (input) ของปัญหา ความต้องการหรือข้อเรียกร้องจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในองค์กรหรือสังคม แล้วมีกระบวนการ (process) ของโครงสร้างองค์การหรือสังคมที่กำหนดเป็นนโยบายออกมา รูปแบบกระบวนการ (process model) การยึดหลักการมีส่วนร่วม (participation) จากบุคคลในระดับฐานราก (grounded or grass root) เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ความเหมาะสม ความสอดคล้อง มีประโยชน์และความเป็นไปได้และการยอมรับ ในระยะที่ 2 การพิจารณาร่างข้อเสนอ ซึ่งเป็นขั้นตอนการตรวจสอบข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ดังนั้น จากกระบวนการการวิจัยที่ยึดหลักการสำคัญดังกล่าวข้างต้น เป็นกระบวนการที่เชื่อถือได้ว่า ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อเสนอที่ดี มีความสอดคล้อง มีความเหมาะสม มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับกับบริบทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง

ขั้นตอนที่ 2. การวิเคราะห์ร่างแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

เมื่อได้ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่เชื่อได้ว่ามีความเหมาะสม มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้กับบริบทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ดังนี้

1. ด้านความครอบคลุมขององค์ประกอบ

จากการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ใน 5 ด้านคือ 1) การพัฒนาการผลิตงานวิจัย 2) การจัดการความรู้จากงานวิจัย 3) การสนับสนุนทุนงานวิจัย 4) การตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 5) การได้นำไปใช้ประโยชน์ ถือว่ามีความครอบคลุมการกำหนดกรอบการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553) โดยสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้วางหลักการไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งอาจมีจุดเน้นในเรื่องการวิจัยที่แตกต่างกันขึ้นสภาพแวดล้อมและความพร้อมของแต่ละสถาบัน อย่างไรก็ตามทุกสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีพันธกิจนี้เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจสถาบัน ดังนั้นจึงต้องมีระบบและกลไกควบคุมให้สามารถดำเนินการในพันธกิจด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพตามจุดเน้นเฉพาะของแต่ละสถาบัน เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่เกิดประโยชน์ การวิจัยจะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์จำเป็นต้องมีส่วนประกอบสำคัญดังนี้ คือ 1) สถาบันต้องมีแผนงานวิจัย มีระบบและกลไก ตลอดจนมีการสนับสนุนทรัพยากรให้สามารถดำเนินการได้ตามแผน 2) คณาจารย์มีส่วนร่วมในการวิจัยอย่างเข้มแข็ง โดยบูรณาการการวิจัยกับการจัดการเรียนการสอน และพันธกิจด้านอื่น ๆ ของสถาบัน 3) ผลงานวิจัยมีคุณภาพ มีประโยชน์ สนองยุทธศาสตร์ของชาติและมีการเผยแพรอย่างกว้างขวาง และสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้กล่าวถึงงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ ว่าหมายถึง การที่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษามีการดำเนินงานตามพันธกิจด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งมีจุดเน้นเฉพาะโดยมีการดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน งบประมาณ มีการบริหารและการจัดการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ นักวิจัยและบุคลากรให้มีสมรรถนะในการทำวิจัยและงานสร้างสรรค์ ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายการทำวิจัยกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้ได้ผลงานวิจัย ผลงานประดิษฐ์และงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ เป็นการนำนวัตกรรมที่นำไปสู่การสร้างและพัฒนาบัณฑิตที่เรื่องปัญญา มีคุณธรรมและความเชี่ยวชาญสูง การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่ และขยายพรมแดนของความรู้และทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานได้จริง ทั้งการใช้ประโยชน์ทางวิชาการ การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย และการใช้ประโยชน์เชิง

พาณิชย์ เป็นต้นถ้าสถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างความเข้มแข็งเชิงวิชาการ สร้างผลงานที่มีคุณภาพสูงและสร้างการยอมรับในแวดวงวิชาการ ควรเป็นงานวิจัยเชิงวิชาการ สามารถนำผลงานวิจัยไปตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติได้ หากเป็นงานวิจัยและพัฒนาก็ต้องเป็นงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการของผู้ใช้จริง รวมทั้งนักวิจัยสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เกี่ยวกับการใช้ความรู้ในการพัฒนา เป็นการเรียนรู้ที่สั่งสมและถ่ายทอดไปสู่ผู้อื่นได้ ประเด็นสำคัญก็คือไม่ว่างานวิจัยพื้นฐานหรืองานวิจัยประยุกต์ก็ต้องเป็นงานวิจัยแท้ คือการมีผลเป็นการเรียนรู้ สั่งสมองค์ความรู้ และถ่ายทอดองค์ความรู้นั้น ๆ ได้ ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพและขีดความสามารถของคนไทย สนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ รวมทั้งการพัฒนาประเทศสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมความรู้ และสังคมแห่งภูมิปัญญา อันก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้และใฝ่รู้ตลอดชีวิต และวัฒนธรรมการใช้ความรู้ในการกำหนดทิศทางการยุทธศาสตร์และการพัฒนา ตลอดจนเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ โดยมีตัวบ่งชี้ 3 ตัว คือ 5. งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ 6. งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์ และ 7. ผลงานวิชาการที่ได้รับรองคุณภาพ (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2555)

ในส่วนของแผนงาน เป้าหมาย และโครงการ มีความเจาะจงมากขึ้น ดังเห็นได้ว่าข้อเสนอแนวทางครั้งนี้ ได้กำหนดเป้าหมาย ขององค์ประกอบ 5 ด้านคือ 1) ด้านการพัฒนาการผลิตงานวิจัย 2) ด้านการจัดการความรู้จากงานวิจัย 3) ด้านการสนับสนุนทุนงานวิจัย 4) ด้านการตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย และ 5) ด้านการได้นำไปใช้ประโยชน์เมื่อพิจารณาแผนงาน เป้าหมาย และโครงการ ในแต่ละด้านพบว่า เป็นข้อเสนอแนวทางการดำเนินงานกลุ่มงานวิจัยสถิติข้อมูลและสารสนเทศมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่ชัดเจนมีความสอดคล้อง เหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่จะนำไปใช้ เป็นที่ยอมรับจากการวิพากษ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนั้นยังเป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรม

2. ด้านความสอดคล้องกับบริบท

การพัฒนาข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ในครั้งนี้เกิดขึ้นจากการศึกษาสภาพบริบทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ตามสภาพความเป็นจริง ผ่านกระบวนการพัฒนาร่างข้อเสนอในขั้นตอนที่หนึ่ง และขั้นการวิเคราะห์ร่างในขั้นตอนที่สอง โดยกระบวนการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เพื่อตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ คือแผนงาน เป้าหมาย และโครงการ ของข้อเสนอแนวทางการดำเนินงานกลุ่มงานวิจัยสถิติข้อมูลและสารสนเทศและการรับฟังประชาพิจารณ์ (Public hearing) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่าง และตรวจสอบข้อเสนอแนวทาง โดยยึดแนวคิดของ Guskey (2000) คือพิจารณาจากด้านความเหมาะสม (propriety) พิจารณาจากระบบการได้มา การใช้ถ้อยคำสำนวน การจัดลำดับ และการมีจุดเด่น ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) ด้านความสอดคล้อง NAW (congruity) พิจารณาจากสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างเอง บริบทมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยา

เขตศรีล้านช้าง ความสอดคล้องในองค์ประกอบ แผนงาน เป้าหมาย และโครงการ ด้านประโยชน์ (utility) พิจารณาผลดีที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร หน่วยงาน ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ความเป็นไปได้ (feasibility) พิจารณาจากความสามารถนำไปปฏิบัติ การมีทรัพยากรเพียงพอที่จะปฏิบัติได้

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

1. สภาพการดำเนินงานงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โดยการศึกษาแบบสามเส้า (triangulation) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Research Method) เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์บริการวิชาการ มีผู้อำนวยการศูนย์บริการเป็นผู้นดูแล โดยมีกลุ่มงานวิจัยสถิติข้อมูลสารสนเทศเป็นผู้รับผิดชอบ จากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การดำเนินงานกลุ่มงานวิจัยฯ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาในรายด้านการพัฒนาการผลิตงานวิจัย และด้านการตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย ที่อยู่ในระดับมาก และด้านการสนับสนุนทุนวิจัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่จากการการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) พบว่า ไม่ได้มีการดำเนินงานมากเท่าไรนัก จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหา/อุปสรรค คือ ความชัดเจนของผู้บริหารในการให้นโยบาย การไม่กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มงานวิจัยสถิติข้อมูลและสารสนเทศ อาจารย์ไม่ใส่ใจในการทำหน้าที่กรรมการกลุ่มงานวิจัยสถิติข้อมูลและสารสนเทศ บุคลากรของวิทยาเขตไม่สนใจทำวิจัย และการขาดงบประมาณทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการรับนโยบายมาจากส่วนกลางเป็นไปอย่างเรียบร้อย มีนโยบายและกำหนดพันธกิจ และแผนงานปฏิบัติด้านการวิจัยที่ชัดเจน มีการประชุมชี้แจงเพื่อให้บุคลากรทราบเกี่ยวกับ นโยบาย พันธกิจ วัตถุประสงค์ และความสำคัญของการทำวิจัย มีบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนางานวิจัย และมีการส่งเสริมความรู้ด้านการวิจัยแก่บุคลากร โดยการจัดให้มีการอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการอยู่เสมอ แต่ทั้งหมดเป็นแค่การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แต่ไม่เข้าใจหรือตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการวิจัย ดังจะเห็นได้จากข้อคำถามที่ 5. มหาวิทยาลัยมีการประเมิน ติดตามดูแลการทำวิจัยของบุคลากรให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดใน ด้านการผลิตบัณฑิต เมื่อดูจากการศึกษาเอกสาร จะพบว่า ตั้งแต่มีการแต่งตั้งกลุ่มงานวิจัยเมื่อปี พ.ศ. 2555 โดยมีคำสั่ง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่ 062/2555 ไม่มีการประชุมการทำงาน จนกระทั่งถึงปี 2556 ได้มีการออกคำสั่ง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่ 029/2556 ก็ไม่มีการประชุมการทำงานเลย จึงไม่เกิดการขับเคลื่อนการทำงานการวิจัยเกิดขึ้น เรื่องดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะผลักดันการทำงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างให้ประสบความสำเร็จการทำวิจัย เพราะการทำงานจะประสบความสำเร็จอยู่ที่การเข้าใจและตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สาเหตุที่เป็นเช่นนั้น อาจเป็นเพราะการวิจัยเป็นเรื่องใหม่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพราะเพิ่งได้รับนโยบายจากส่วนกลาง

และเพิ่มมีแผนพัฒนาระยะที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มาใช้ บุคลากรของวิทยาเขตจึงคุ้นชินกับหน้าที่การสอนเพียงอย่างเดียว ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2543) ได้กล่าวถึงสถาบันราชภัฏว่า มีความยากลำบากพอสมควรที่จะให้สถาบันราชภัฏหันมาสนใจเรื่องการทำวิจัยอย่างจริงจัง ด้วยเหตุที่ว่าด้วยขณะนี้ราชภัฏเหมือนกับเสือที่เคยกินเนื้อคนแล้ว เนื้อคนนั้นหวานอร่อยนุ่มไม่เนื้อสัตว์ป่า เปรียบกับตอนที่ราชภัฏสอนพิเศษได้เงินมหาศาล เพราะฉะนั้นอาจารย์จะมีการกิจการสอนพิเศษเน้นมากจนไม่มีเวลาทำวิจัย

2. แนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

1) การพัฒนาการผลิตงานวิจัย

ด้านการพัฒนาการผลิตงานวิจัย ประกอบด้วย แผนงานคือ 1) การกำหนดแนวทางและทิศทางการวิจัยทางพระพุทธศาสนา 2) การพัฒนาสมรรถภาพนักวิจัย 3) การสร้างบรรยากาศมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัยเป้าหมาย คือ 1) บุคลากรมหาวิทยาลัยได้ผลิตงานวิจัยตามแนวพระพุทธศาสนา ตามปรัชญามหาวิทยาลัย 2) อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มีเจตคติที่ดี และเห็นความสำคัญของการทำวิจัยทางพระพุทธศาสนา 3) การสร้างแรงจูงใจ การเชิดชูเกียรตินักวิจัยที่สร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย โครงการ คือ 1) การสัมมนากำหนดกรอบงานวิจัยตามแนวพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง 2) การพัฒนาสมรรถภาพนักวิจัยทางพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง 3) กิจกรรมยกย่อง เชิดชูเกียรติ และมอบรางวัลให้แก่นักวิจัย/หน่วยงานที่มีผลงานวิจัยดีเด่นเป็นประจำทุกปีผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการทำงานต่าง ๆ สิ่งสำคัญที่สุดคือการกำหนดเป้าหมายหรือนโยบายที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการและใช้เพื่อการวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานได้ ให้สอดคล้องและตอบโจทย์ปรัชญา วิสัยทัศน์ รวมถึงเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิทยาเขตศรีล้านช้าง ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา เพราะจังหวัดเลยมีพระอาริยสงฆ์ชื่อดังหลาย ๆ รูป โดยเฉพาะสายหลวงปู่มั่น อาทิเช่น พระอาจารย์ท่อน ญาณธโร วัดศรีอภัยวันหลวงปู่เผย วิริโย วัดถ้ำผาปู่หลวงปู่คำพอง ขันติโก วัดป่าอัมพวัน และพระอาจารย์ในจังหวัดใกล้เคียงอีกหลายรูป รวมถึงพระอาริยสงฆ์รูปอื่น ๆ และยังเป็นบ้านเกิดของหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ และที่สำคัญบริเวณที่ตั้งวิทยาเขตยังอยู่ภายในวัดศรีสุทธาวาส พระอารามหลวง ที่มีเจ้าอาวาสได้รับตำแหน่งคณะจังหวัดมาแล้ว 2 รูป คือ พระธรรมวรालังการ ผู้ก่อตั้งวิทยาเขต และพระภัทรธรรมสุธี เจ้าคณะจังหวัดเลยรูปปัจจุบัน ประเด็นการทำวิจัยทางพระพุทธศาสนาจึงมีเรื่องน่าสนใจอย่างกว้างขวาง การกำหนดกรอบให้ชัดเจนจึงเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับ สจิวรรณ ทรรพสุ (2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยทางด้านการศึกษาของอาจารย์สถาบันราชภัฏ และมีข้อเสนอแนะว่า การทำผลงานวิจัยของอาจารย์สถาบันราชภัฏในด้านการศึกษา ให้มีปริมาณและคุณภาพได้มาตรฐานนั้น ผู้บริหารจะต้องมีการกำหนดนโยบายการวิจัยทางการด้านการศึกษาโดยเฉพาะอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ให้มีความหลากหลายครบทุกมิติ คำนึงถึง ความสอดคล้องกับท้องถิ่นและสากลอย่างกลมกลืน สนับสนุนงบประมาณ เอกสารตำรา วัสดุอุปกรณ์

สนับสนุน การทำวิจัยให้มากขึ้น ตลอดจนควรมีการนำผลงานวิจัยที่ทำเสร็จสิ้นแล้ว เผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ต่อ การพัฒนาตามภารกิจของสถาบันและสังคมอย่างจริงจัง

2) ด้านการจัดการความรู้จากงานวิจัย

ด้านการจัดการความรู้จากงานวิจัย ประกอบด้วย แผนงานคือ 1) การบริหารจัดการความรู้จากงานวิจัย 2) การสร้างเครือข่ายนักวิจัยกับสถาบันภายนอกเป้าหมายคือ 1) มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มีองค์ความรู้งานวิจัยที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง 2) มีผู้เชี่ยวชาญภายนอกและภายในเป็นกรรมการคัดเลือกงานวิจัยที่จะเผยแพร่ 3) มีการทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ด้านการวิจัยกับมหาวิทยาลัยสงฆ์อื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศโครงการ คือ 1) การจัดทำวารสารงานวิจัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง 2) การอบรมการเขียนบทความวิจัย 3) การแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญภายนอกและภายในเป็นกรรมการคัดเลือกงานวิจัยที่จะเผยแพร่ 4) การทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ด้านการวิจัยกับวิทยาลัยสงฆ์เลย มหวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 5) การทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ด้านการวิจัยกับสถานศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศลาวทั้งนี้เป็นเพราะการจัดทำวารสารการเผยแพร่งานวิจัยทางพระพุทธศาสนาจะแสดงถึงเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยที่เป็นรูปธรรม และยังเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้รับการคัดสรร รวบรวม และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่น ๆ นักวิชาการและบุคคลทั่วไปได้รับรู้รวมถึงการได้แลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการระหว่างกันทำให้เกิดเครือข่ายความรู้เกิดขึ้น สอดคล้องกับ วิจิต กำมันตะคุณ (2552) ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ในยุทธศาสตร์ที่ 5 เรื่องการสร้างศักยภาพและความสามารถในการบริหารคุณภาพการวิจัย ในกลยุทธ์ที่ 2 การบริหารจัดการความรู้จากงานวิจัยและสนับสนุนการนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่หรือนำไปใช้ประโยชน์ โดยกำหนดมาตรการ 11 มาตรการดังนี้ 1) พัฒนาระบบการสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยและการบริหารจัดการความรู้จากงานวิจัยทั้งในวงวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์ เช่นการจัดทำวารสารวิชาการ การประชุมวิชาการในระดับชุมชน ท้องถิ่น ประเทศและนานาชาติ 2) จัดทำระบบรวบรวม คัดสรร วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัยที่เชื่อถือได้ และรวดเร็วทันต่อการใช้ประโยชน์ 3) สร้างเครือข่ายเผยแพร่ผลงานวิจัยไปยังผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย 4) ส่งเสริมผู้มีความสามารถด้านการเขียนและการนำเสนอผลงานวิจัยภายในสถาบันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยจัดการประกวดผลงานวิจัย พร้อมทั้งจัดรางวัลสำหรับผู้ทำวิจัยดีเด่น 5) สนับสนุนการจดสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร ทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิของงานวิจัย ให้แก่นักวิจัยเจ้าของผลงาน 6) จัดประชุมวิชาการในระดับชาติหรือนานาชาติเพื่อเปิดเวทีนำเสนอผลงานทางวิชาการอันจะเป็นการนำความรู้จากภายนอกมหาวิทยาลัยหรือต่างประเทศเข้ามาใช้ประโยชน์ 7) สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมงานวิจัยในระดับชาติหรือนานาชาติมากยิ่งขึ้น ทั้งในรูปแบบการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในฐานข้อมูลระดับชาติหรือในระดับสากล การเข้าร่วมประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานทั้งในระดับชาติและนานาชาติ และได้กำหนดกลไกขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติดังนี้ 1) สถาบันวิจัยและพัฒนาหรือบัณฑิตวิทยาลัยจัดทำวารสารของมหาวิทยาลัย 2) สร้างเครือข่ายการเผยแพร่ผลงานวิจัยกับหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย 3) มหาวิทยาลัยจัดเวทีการนำเสนอผลงานวิจัยภายในมหาวิทยาลัยอย่าง

น้อยปีละ 1 ครั้ง 4) แต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อรวบรวม คัดสรร วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัย 5) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการเขียนบทความวิจัยให้แก่อาจารย์และนักวิจัย

3) ด้านการสนับสนุนทุนงานวิจัย

ด้านการสนับสนุนทุนงานวิจัย ประกอบด้วยแผนงาน คือ 1) การการสนับสนุนทุนงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา 2) การสนับสนุนทรัพยากรการวิจัยเป้าหมาย คือ 1) มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มีทุนวิจัยเพียงพอสำหรับการทำวิจัยของอาจารย์และมีการจัดสรรทุนได้อย่างเหมาะสมกับงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา 2) มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง มีศูนย์วิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โครงการ คือ 1) การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ตามแนวทางพระพุทธศาสนา 2) การสนับสนุนทุนการวิจัยเพื่อพัฒนาโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 3) การการสนับสนุนทุนวิจัยเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4) การสร้างศูนย์พัฒนางานวิจัยทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องควบคู่ไปกับงบประมาณในการสนับสนุน เพราะการที่จะให้อาจารย์มหาวิทยาลัยทุ่มให้กับการวิจัยนอกจากการสอนหนังสือ นั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นหน้าที่หนึ่งของอาจารย์ แต่ในการทำวิจัยต้องมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงาน มหาวิทยาลัยต้องส่งเสริมสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อให้อาจารย์มีแรงจูงใจในการทำวิจัย แต่งบประมาณในแต่ละปีมีจำนวนจำกัดที่วิทยาเขตจะตั้งไว้เพื่อส่งเสริมการทำวิจัย เพราะนอกจากวิจัยทางพระพุทธศาสนา ยังมีวิจัยด้านอื่น ๆ อีก ดังนั้นวิทยาเขตต้องส่งเสริมงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาที่ตอบโจทย์ได้หลาย ๆ อย่าง ดังนั้นวิทยาเขตจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ที่ดี นอกจากเรื่องทุนแล้วบรรยากาศทางวิชาการเพื่อส่งเสริมการวิจัย ยังเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะการส่งเสริมอย่างจริงจังและรูปธรรม อย่างการสร้างศูนย์พัฒนางานวิจัยทางพระพุทธศาสนา เป็นรูปธรรม รวบรวมนักวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมถึงระเบียบวิธีวิจัยใหม่ ๆ จะทำให้เกิดผลดีต่อผลผลิตภาพการทำวิจัยของอาจารย์ด้วย สอดคล้องกับ สุนันท์ ปัญญา (2542) พบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยได้แก่ แหล่งค้นคว้าข้อมูล ทุนสนับสนุนการวิจัย วัสดุอุปกรณ์การวิจัย การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน เวลาที่ใช้ในการวิจัยและผลตอบแทนที่ได้รับมีอิทธิพลทางตรงต่อผลผลิตภาพการวิจัย และสอดคล้องกับ สัมมนา ธนินิย์ (2536) ที่พบว่า ปัจจัยด้านสถาบัน ได้แก่ การสนับสนุนทุนวิจัย บรรยากาศทางวิชาการของสถาบัน และผู้บริหารสถาบันเป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการทำวิจัย

4) ด้านการตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย

ด้านการตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย ประกอบด้วยแผนงาน คือ 1) การเผยแพร่ผลงานการวิจัยเป้าหมาย คือ 1) บุคลากรมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างได้เข้าร่วมเสนองานวิจัยในการประชุมสัมมนาวิชาการในเวทีต่าง ๆ 2) มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จัดงานสัมมนาวิชาการเพื่อนำเสนองานวิจัยทางพระพุทธศาสนา โครงการ คือ 1) ทุนสนับสนุนการเผยแพร่งานวิจัย 2) การจัดงานสัมมนาวิชาการ The 1stSrilanchang Conference.ทั้งนี้เป็เพราะการเผยแพร่งานวิจัยเป็นส่วนสำคัญที่บ่งบอกถึงทั้งคุณภาพและปริมาณของงานวิจัยและงานวิชาการของมหาวิทยาลัยที่ประชาสัมพันธุ์ให้หน่วยงานอื่น ๆ นักวิชาการและบุคคลทั่วไปได้รับรู้รวมถึงการได้แลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการระหว่างกันทำให้เกิดเครือข่ายความรู้เกิดขึ้นสอดคล้องกับ วิชิต กำมันตะคุณ (2552) ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการ

วิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ในยุทธศาสตร์ที่ 5 เรื่องการสร้างศักยภาพและความสามารถในการบริหารคุณภาพการวิจัย ในกลยุทธ์ที่ 2 การบริหารจัดการความรู้จากงานวิจัยและสนับสนุนการนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่หรือนำไปใช้ประโยชน์ โดยกำหนดมาตรการ 11 มาตรการดังนี้ 1) พัฒนาระบบการสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยและการบริหารจัดการความรู้จากงานวิจัยทั้งในวงวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์ เช่นการจัดทำวารสารวิชาการ การประชุมวิชาการในระดับชุมชน ท้องถิ่น ประเทศและนานาชาติ 2) จัดทำระบบรวบรวม คัดสรร วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัยที่เชื่อถือได้ และรวดเร็วทันต่อการใช้ประโยชน์ 3) สร้างเครือข่ายเผยแพร่ผลงานวิจัยไปยังผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย 4) ส่งเสริมผู้มีความสามารถด้านการเขียนและการนำเสนอผลงานวิจัยภายในสถาบันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยจัดการประกวดผลงานวิจัย พร้อมทั้งจัดรางวัลสำหรับผู้ทำวิจัยดีเด่น 5) สนับสนุนการจัดสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร ทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิของงานวิจัย ให้แก่นักวิจัยเจ้าของผลงาน 6) จัดประชุมวิชาการในระดับชาติหรือนานาชาติเพื่อเปิดเวทีนำเสนอผลงานทางวิชาการอันจะเป็นการนำความรู้จากภายนอกมหาวิทยาลัยหรือต่างประเทศเข้ามาใช้ประโยชน์ 7) สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมงานวิจัยในระดับชาติหรือนานาชาติมากยิ่งขึ้น ทั้งในรูปแบบการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในฐานข้อมูลระดับชาติหรือในระดับสากล การเข้าร่วมประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานทั้งในระดับชาติและนานาชาติ และได้กำหนดกลไกขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติดังนี้ 1) สถาบันวิจัยและพัฒนาหรือบัณฑิตวิทยาลัยจัดทำวารสารของมหาวิทยาลัย 2) สร้างเครือข่ายการเผยแพร่ผลงานวิจัยกับหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย 3) มหาวิทยาลัยจัดเวทีการนำเสนอผลงานวิจัยภายในมหาวิทยาลัยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 4) แต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อรวบรวม คัดสรร วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัย 5) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการเขียนบทความวิจัยให้แก่อาจารย์และนักวิจัย

5) ด้านการได้นำไปใช้ประโยชน์

ด้านการได้นำไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วยแผนงาน คือ 1) วิจัยเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัย 2) วิจัยสู่ชุมชนเป้าหมาย คือ 1) มหาวิทยาลัยได้นำผลงานวิจัยไปพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 2) มหาวิทยาลัยได้นำผลงานวิจัยไปพัฒนาการบริหารจัดการโครงการธรรมะสัญจร 3) หน่วยงานทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ได้นำผลงานการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการทำงาน 4) วัดในชุมชนต่าง ๆ ได้นำผลงานการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างไปใช้ประโยชน์ 5) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างโครงการ คือ 1) การทำข้อตกลงร่วม (MOU) กับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลย 2) การทำข้อตกลงร่วม (MOU) กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย 3) การทำข้อตกลงร่วม (MOU) กับสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดเลย ฝ่ายมหานิกาย 4) การทำข้อตกลงร่วม (MOU) กับสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดเลยฝ่ายธรรมยุติ 5) พระพุทธศาสนาจังหวัดเลยการทำข้อตกลงร่วม (MOU) กับวัดในชุมชนทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการวิจัยทางพระพุทธศาสนาต้องสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในดำนนโยบายและที่สำคัญต้องลงสู่ภาคปฏิบัติควบคู่กัน จะได้ไม่เกิดกรณีที่ว่า “ผู้ทำไม่ได้ใช้ ผู้ใช้ไม่ได้ทำ” ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายระดับจังหวัดที่สำคัญคือ

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำหรับภาคพื้นที่วัดในชุมชนต่าง ๆ ในแต่ละชุมชนมีความแตกต่างในรายละเอียด ดังนั้นวิธีวิจัยต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับหัวข้อวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการวิจัยทางพระพุทธศาสนา ซึ่งได้เกิดมิติในการแสวงหาทิศทางและแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาของโลก นักวิชาการหรือปัญญาชนในประเทศที่พัฒนาแล้วจำนวนหนึ่ง ได้หันมาสนใจพระพุทธศาสนาด้วย และการทำการวิจัยทางพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมาย 2 ประการคือ 1. เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อ ความเข้าใจสังคมไทยและหรือเพื่อประโยชน์ของสังคมไทยเองและ 2. เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาในแง่ที่ จะก้าวไปสู่การแก้ปัญหาของชาวโลกทั้งหมด หรือเพื่อร่วมสร้างสรรค์อารยธรรมของโลกนั่นเอง

บทสรุป

จากลักษณะของแผนงาน และโครงการ ที่กำหนดในข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างในการวิจัยครั้งนี้ สามารถบ่งบอกถึงความชัดเจน และสามารถเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานกลุ่มงานวิจัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างได้เป็นอย่างดี ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยทางพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่เป็นผลจากการวิจัยดังกล่าว ผู้บริหารสามารถนำไปบรรจุไว้เป็นแผนพัฒนาระยะ 3 ปี และนำมาใช้ในแผนประจำปี ของวิทยาเขต โดยได้รับความร่วมมือในการนำสู่การปฏิบัติของคณาจารย์ และนักวิจัยทุกคน บ่งบอกได้ชัดเจนว่า ผลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้อเสนอที่ดี มีความสอดคล้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีประโยชน์และเป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิจัยที่สำคัญที่ควรดำเนินการ คือ การสัมมนากำหนดกรอบงานวิจัยทางพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง การจัดทำวารสารงานวิจัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ตามแนวทางพุทธศาสนาทุนสนับสนุนการเผยแพร่งานวิจัย และการทำข้อตกลงร่วม (MOU) กับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการทำเรื่องเกี่ยวกับข้อเสนอยุทธศาสตร์การวิจัย ทางพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพราะเรื่องนโยบายมีความสำคัญกับทิศทางการบริหารองค์กรควรทำการวิจัยประเมินการดำเนินงานวิจัย ทางพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เมื่อเวลาผ่านไปได้ระยะหนึ่ง เป็นการติดตามการดำเนินตามแผนงานที่กำหนดไว้

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). กรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2555 – 2558) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาระดับชาติ. กรุงเทพฯ: เจริญผลกราฟฟิค.
- ทรงธรรม ชีระกุล. (ม.ป.ป.). การวิจัยสถาบัน: เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาองค์กร. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2559 จาก <http://www.tsu.ac.th>
- พระเทพปริยัติเมธี. (ม.ป.ป.). มหาวิทยาลัยกับงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2559 จาก <http://www.mcu.ac.th>
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2534). มหาวิทยาลัยกับงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: เนติกุล การพิมพ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2543). การบริหารวิจัย แนวคิดประสบการณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- วิชิต กำมันตะคุณ. (2552). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิทยาเขตศรีล้านช้าง. (2557). รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในประจำปีการศึกษา 2556. เล่ม: งานนโยบายและแผน วิทยาเขตศรีล้านช้าง.
- วิทยาเขตศรีล้านช้าง. (2555). แผนพัฒนาระยะที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง. เล่ม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง.
- สัจจวรรณ ทรรพสุ. (2540). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยทางด้านการศึกษาระดับปริญญาโทของอาจารย์สถาบันราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สัมมนา ธนธัญ. (2536). การวิเคราะห์การบริหารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตการวิจัยของวิทยาลัยครู : กรณีศึกษาวิทยาลัยครูสุรินทร์. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ ปันนุทา. (2542). สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการทำวิจัย ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย และคุณลักษณะของนักวิจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำวิจัยของมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พร้อมพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). รายงานผลการประชุมหารืออย่างไม่เป็นทางการ นโยบายการศึกษา: ปฏิรูปอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ดพ.ศ. 2555 – 2559. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2555). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) ระดับอุดมศึกษา ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน พ.ศ. 2554). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท ออฟเซ็ทพลัส จำกัด.

Guskey, T. R. (2000). Evaluating Professional Development. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

